

Del Col. de La Cong. de S. S. S. B. de Granada

SYLVAE NV-PTIALIS R-5445

LIBRI SEX.

In quibus ex dictis Moder. materia Matrimonij, Dotium, Filiationis, Adulterij, Originis, Successionis, & Monitorialium plenissimè discutitur: Vnà cum remediis ad sedandum factiones Guelphorum & Giebelinorum. Item modus iudicandi & exequendi ius sa Principum. Ad hæc, de autoritatibus Doctorum, priuilegiisque miserabilium personarum. Quæ omnia ex quaestione, An nubendum sit, vel non, desumpta sunt.

Ioanne Neuizano Astensi, Jurisconsulto clarissimo, Authore.

*Non indige cor-
gurgatione.*

Omnia multò quàm antehac castigatiora: Indice etiam locupletissimis, ac Argumentis in singulos libros additis, auctiora reddita.

*Por lo missio de
corregir el libro
de las ygenes
nada y de*

*Los señores inquisidores y
comprone, alal consue
valto quisiçion en gya
estubre de 6 14 2*

*Por comision de los
señores inquisidores conforme
al capitulo de 632*

MAT...
LUGD...
APVD ANTONIVM
DE HARSY.

M. Bernascano

*Impressum à Quirós
M. addit. Cajan 1702.*

M. D. LXXII.

51

Del Col^o de La Cong^o de S. S. S. B.
de Granada

SYLVAE NV- PTIALIS R-5445

LIBRI SEX.

In quibus ex dictis Moder. materia Matrimonij, Do-
tium, Filiationis, Adulterij, Originis, Successionis,
& Monitorialium plenissimè discutitur: Vnà cum re-
mediis ad sedandum factiones Guelphorum & Gie-
belinorum. Item modus iudicandi & exequendi ius-
sa Principum. Ad hæc, de autoritatibus Docto-
rum, priuilegiisque miserabilium personarum. Quæ
omnia ex quæstione, An nubendum sit, vel non, de-
sumpta sunt.

Ioanne Neuizano Astensi, Iuriconsulto
clarissimo, Authore.

*Non indige co-
gurgatione.*

*Omnia multò quàm antehac castigatiora: Indice etiam locupletissimis,
ac Argumentis in singulos libros additis, auctiora reddita.*

*Por lo missus de
corregido de
de la y gene
nada y de*

*Los señores inquisidores y
comprohensores, alabados por a
valto quæstiones en la
ciudad de Oit*

*Por comision de los
y Inquisidores conforme
al capitulo de 1632*

MAT.
LUGDUNI.
APVD ANTONIVM
DE HARSY.

M. Bernascano

*Augustin de Quiros
M. addit. Cajan 1707.*

M. D. LXXII.

HAbuisti aliquot ante annos, Ioānes Neuizane
 vlr clarissime, tuis genialibus atque ingeniali-
 bus Nuptiis, in amœnissima illa tua Sylua, fre-
 quentes quotquot palatum habent interioris homi-
 nis, literariis pabulis, ac versatili libri gerulæq; men-
 sæ additum, atque educitū. Qui, postquā absumpta
 fames, & amor cōpressus edēdi, ita ad vnū hilaritus
 tibi applausere, vt Alcinoi Phæacū regis epulum à
 Smyrneo Marone illustratū: & Didonis conuiuū,
 à nostrate Melesigene celebratū. Iōgo postposuerit
 interuallo. Quin etiam Macrobianum Auiēnū, qui
 Saturnalicias illas suas concenationes, non dubita-
 uit Agathonis conuiuio antehabere, tibi facilē as-
 sertabant cōcessurum. Erant siquidem nuptiæ illæ
 tuæ, rerum omnium dapfili affluentia cibariorū ex-
 quisitione, in auditorum illecebrositate condimēto,
 rum amœna ac saluari supra omnium expectatiōē
 magnificæ. Castigato præterea ordine, singula absq;
 vel minimo murmurillo, aut præposteritatis errore
 à silentiosis accordatis ministris apponebantur pri-
 mæ ac secundæ mensæ, lege non aberrante, vt anti-
 quorum heroum continentia ac casta symposia ad
 vnguē videre imitatus. Structores ipsi ac pocilla-
 tores, Virgilianas illas centum famulas, totidēmq;
 pares ætate ministros, longē antistabant Propina-
 bat siquidem Bartolus, stabat ad calices Baldus, eru-
 dita chironomia. Fulg. Panor. & quidam alij minu-
 tatim dissecabant edulia, quæ cateri neoterici, qui
 nostra aut paulò superiori ætate in iure non quali
 Cicero, urbano (comate, coquo se fauturū respōdit,
 sed politico, aliquid excogitauerunt, in mensam ex
 promptuaria antiquorū cella ferebant. Apparatus
 porrò

Nuptiæ ma-
 gnificæ inue-
 nio autho-
 ris.

Felix inter-
 preterur.

Ordo Nu-
 ptialis est i-
 psa artifi-
 ciosa rerum
 dispositio
 in opere.

Apparatus,
est elegans
et locutio.

porrò ipse (vt vno dicam verbo) totus regius, & ad
typum Virgiliani carminis cōquisitus. Arte labora
tæ vestes, ostroq; superbo: Ingens argentū mēsis, ce
latāq; in auro Dogmata sancta patrū: series longif
sima legū, per tot lecta viros antiqua ab origine iu
ris Nec minori diligentia abs te est obseruatū Var
ronianum præceptū, quod ex Satyris Menipeis apud
Gelliū legere est: interponēdos cōiuiis sermones,
nō super tortuosos rebus: sed iucundos, inuitabiles,
ac illecebra voluptatēq; vtibiles. Nam quibus iocis,
quàm falsis ac lepidis salibus totū amœnasti conui
uium? Quin ne Heroica desideraretur serenitas, cū
mira omnijū ablubescencia edisertasti: qua vehemēs
ac flagrās Giebelinæ ac Guelfæ factionis incendiū,
quo (proh rabies) tota in cineres it Italia, extingui
posset. His ita se habentibus, cœperunt numerosi
cōiuiæ tibi debere plurimum. Sed quoniam nō mi
nor est virtus quàm quærere parta tueri: tibi cauē
dū est, ne dū profusam munificētiā, ac prope pro
digētiā, in nimia vertis atq; alteras parsimoniā,
priorū meritorum gratia amittatur. Est enim iā fa
ma cōstans, te prioribus nuptiis ampliores ac longē
ornatiores (si cōsummatas atq; absolutis rebus acces
sio fieri potest) superconcinnaſſe: te tamen inaudito
cōsilio atq; insolenti ad eas neminem admissurum.
Inhiant iam omnes priorū lubentia, ac gratia gratif
sima illecti: ac mox longa defessi expectatione, iam
acuminatis dētibus, ad pigmentata mellitāq; edulia
rabidāq; atq; hiulca orexi. ad nectarea pocula suspi
rantes indignātur. Audio iā plerosque in hæc verba
in te inuehentes: Næ hic quidē bellus est inuitator?
qui dulcissima quæq; sibi seruauit. Alij Epigramma
tici poëtæ te incessunt mordacitate. Dic mihi quis
furor est? turba spectate vocata, Solus boletos Caci
lianc

liane voras. Itē, Verentana mihi misces, vbi Mafſica
potas. Te alij formicā Indicā appellāt, qui aurū ex
Iurisconsultorum cauernis effodias, nec patiaris ab
hominibus auferri: iaculātur & alij in te poëtæ An
glici distichon: In præsepe canis sceno nec veſcitur
ipse, Nec permittit equus, qui cupit, illud edat. Ego
qui ob eā, quæ inter nos intercedit, amicitia, nō pos
sum sine dolore de te malē audire, decreui summo
pere te hortari, vt ad priorē tuā comitatem redeas,
pergāsq; de mortalibus bene mereri: nec tam vt hoc
præstes, quàm vt properē præstes, te hortatū volo.
Tū quod cōperēdinatio solet huiusmodi rebus flo
rem, quo maximē placēt, id est nouitatē, excutere: tū
quod, vt in Græcis est, *χάρη ἀβραδίτη ἀχάρη χάρη.*
Quod Ausonius ad sensum sic vertit. Gratia q̄ tar
da est, ingrata est gratia: nanq; Si fieri properet gra
tia, grata magis. Degā autē ego tibi potissimā labo
ris partē, si tibi hominē indigitaue ro, quæ primifi
dētia ex tua nūcupatura honestatus, honestamēti
nō parū tuis afferet nuptiis. Is est Gabriel ille Lau
dēsis diui nostri Principis Cæſſarius, quē ob diuinū
ingeniū, consiliū præsentissimū, rerū omniscien
tiam, gerendorū negotiorū dexteritatē, dicendi co
piā propē fulmineā, ac morū vitæq; integritatē, ciui
līsq; philosophiæ cōsummatā peritiā, Dux illustrif
simus amplectitur. Cæteri Prīcipes (quos sæpe lega
tionis munere adit) magni pendūt, mortales reliqui
venerātur. Is tibi assertor ac vindex comparatus, si
quē viderit tuis accubantē Nuptiis, ex his quibus
ob stomachi morositatē, etiā odoratissima pigmēta
putere solent: tanquā nō habētē indumētū nuptia
le, in tenebras detrudet exteriores. Et tūc te vel rigi
di legant Catones. Vale, & hæc magis in longū, ne
gaudia nostra morare. Ex ædib. nostris. M. D. X X I

ILLVSTRI ET GENEROSO IV
RISCONSVLTO D. GABRIELI DE LAV
desotius Sabau. Ducatus Cancellurio, Ioan.
Nemiza. Astenf. S. P. D.

PETIERVNT à me, Cancellarie illustris, & propè quodidians cõuiciis efflagitarunt plerique, vt lucubrationes & suppletiones quas ad Syluam meã otiosiori studio glomeravi, in publicum ederet. Ingeuè fateor. repugnauì semper: aded vt cõtra meos mores quibusdã sum visus nimis austerus. Non quod me præteriret opus ipsum mutilum esse & manẽ, quandoquidẽ impressorum incuria repentinè aded emerferit, quod fecit abortum: & si aliqui, In Syluam ne ligna feras: quia copiosa videretur, assererent. Ego tamen illam int:ospiciẽs cogebat dicere, quàm pauper Achaia noitra est. Sed differebam, quia orium nõ daretur: nec lætitiã conueta ob hos bellorum tumultus: nostri enim probè quod sic scribendũ ingenia mororibus, vt pisciculi retibus amiciuntur. Accedebat quorundã sinistra ad mulieres relatio, qui de bono opere & in cõmendatione matrimonij, excuso me, nonnullas earũ cõcitasset. Verũ vnus Achillis Alioni iuriconsulti diui principis nostri in maiori cõsilio Senatoris peruicit tandẽ comitas, Is enim est (vt plañe scis) qui sentit vt Pythagoras, diuidit vt Socrates, explicat vt Plato, implicat vt Aristoteles, vt Aeschines blanditur, vt Demosthenes irascitur, vernal vt Hortensius, moratur vt Fabius, simulat vt Crassus, dissimulat vt Cæsar, dissuadet vt Appianus, suadet vt Cato, persuadet vt Cicero, incitat vt Curio. Eius itaq; suasu & impulsu allectus, eas additiones, quẽ primũ opus magnitudine superant, sub vexillo & clypeo D. tuã in lucẽ emitto. Cũ is sis qui ab omniũ huius xui principũ, & re & fama sapiẽtissimẽ inter tot patrie suã proceres iuriconsultissimos ad tantẽ dignitatis culmen (quãuis sapius recusatum) euectus sis, vltra quod nemo rogatus, sperare potest. nõ amore patrie: quia & si Oldradũ, Marinum Caractũ, Mapheum Veggium, ceterosq; viros præstantissimos conciuces habeas, cũ Laudẽ sis: alienigena tamen es: nõ auro, nõ fauoribus, sed sola virtute: & graduum spẽq; reipub. bene gerẽdã tam eminẽs scandisti foliũ. Suscipe igitur æquissime, Cancellarie huius Syluã nostrã lucos, nemora, dumeta, rubos, arbusta, saltus, truncos, stipites, arbores, ramos, caudices, surculos, sũbera, frondes, beltiarum lustra, atq; lauba

laubulos passim cibum carpentium ex floribus, herbis, fructibus, & horum omnium incredibili multitudine atque insatiabili varietate arboreis foetibus, pomis & glandibus & ramis patularum arborum ac flauis mellibus stillantibus, ex ilicibus gelidisque fontium perennitatibus ac perlucidis liquoribus amium, ac viridissimo vestitu riparum, & inumbratarũ frõdibus speluçarũ concauis altitudinibus immensitatibusque camporum, ingenti materierum authorum varietate nentium. Nulli quippe, quàm tibi, accommodatus hæc rerum & Doctorum, scientiarumq; multiplicium congeries dici potest: cùm omnium earum (mirabile dictu) peritissimus existas, quo à Sylua omnes obtrektorum incendia, aculeos, iacula, & secures facillè possis auertere. Etenim si de religione sacrilice literis, de militia, de curialium moribus secus ac deceat, in Sylua nostra dictum quispiam putat, quis rectius quàm tu dicere iudicium poterit: cùm diuinas literas Græcas & Latinas, ne dum familiarissimas habeas: sed pro magna portione memoriarũ teneas & militiarũ & curiarum: dum toties pro excellentissimo principe nostro legationis munere ad summum Pontificẽ & alios fungereris, omnes didiceris & calleas. In iure autem si quis me male sensisse arbitretur: vel repentinè nimis decidere, & p̄fectorum Doctores omittere derideat: quis acutius quàm tu discutere poterit: qui & legedi cathedram & iudicandi tribunal tot annos insedisti. Si de historicis, rhetoricis & poëtis fortè malè vel compendiosè nimis citatis, quis facilius & securius quàm tu poterit dignoscere: qui tot eorum authorum & p̄fectorum & recentiorũ aded sensum & verba meministi, vt cùm quispiã os adaperiat, tu itaũm vsque ad Plaudite: ac si librum coram legeres, formaliter & adamussim verba recensens. Non immeritò igitur si te (& licet inuitum) sp̄eti sectentur honores: & vt de Catone scribit Sallustius, quò minus gloriã appetebas, eò magis te gloria sequebatur. Suscipe, inquam, hilarifronte, vir in omni virtutum genere consummatissime, hoc munusculum: quamuis tanta indignum eminentiã, amoris erga te mei perpetuum testimonium & monumentum: tuẽque opus fuerit non didignare. Et, vt apud Sidonium, Ioannes Baptistã Pius exorditur, ex Achillis Alioni conuiuio in Syluam quotiens placuerit iucundè ingredi.

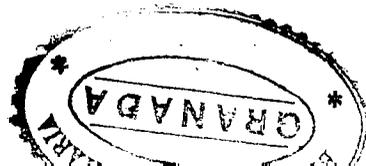
Bonauentura de Ecclesia Iurium
professor Astensis, ad
lectorem.

*Vtilius scripsere patres non nubere prisci:
Dulcius & multis, nihil fore connubijs.
Sola relicta sinu deflens Ariadna marino,
Non bene fallaci nupserat illa viro.
Oenon rapuit pastorem Graia maritum:
Alcidem haud credens, Deianira necat.
Helena siq; tori seruasset foedera Graco,
Mœnia non Priami diruta magna forent.
Crudum cruda vocat nautam Medea Iasonem:
Diuidit Hysiphile mœsta coacta torum.
A Danaï natas ingulantur nocte mariti:
Aegyptus tanto crimine prole caret.
Sed Hypermestram laudat Læus ecce fidelem,
Qua iussis paruit non pia sponsa patris.
Castum Penelopes thalamum conseruat Vlyssi,
Sola pudica iacet Briseis atque toro.
Quam violare torum, primum Lucretia prabet
Candida crudelis pectora casta neci.
Nubere si prosit, si non & nubere, monstrat
Insignis doctor nunc Neuzanus, habe.
Ingeniosè docet quibus extet iuncta puella,
Quam benè virq; toro sexus uterque legat.
Tutus esse puto non nubere: nam minus auctor
Nupsit, distinguat quicquid in hoc opere.*

INDEX IN SEX SYLVAE

NUPTIALIS LIBROS, IN QVO
quid cognitu vtile iucundumve per ordinem
alphabeti, notasq; arithmeticas primò
paginas, mox numeros margina-
les indicantes, faciliè
reperias.

A bsentia summum remedium est amoris, & loci mutatio ne communiter mutatur mentis affectio	334.88	Aduertentiæ tres pro parentibus filias dotantibus	173.81
Absentis fama non est precipuè in conuiujs rodena	308.62	Aduersa fortuna plus quâdoque prodest quàm prospera	261.10
Aburdū aliquò tolerari, vt euietur quod magis absurdū est	92.195	Aduocato verboso iudex potest indicere silentium: & eidem nò parenti multam dicere	9.18
Aburditas & iniquitas in interpretandis legibus summopere vitanda	92.193	Aduocatus iuuenis confusor sepiusimè est litium	423.6
Accipe iniuste, quæ postea in pijs vsus cõuertamus, nò licet	31.28	Aduocati multa possunt animarū suarū pericula incurrere	165.14
Actus tollens debitum ordinem proximi ad proximum nò potest fieri sine peccato	363.123	Adulterium natura turpe est	29.25
Actus ad publicã vtilitatè factus licet aliàs sit reprobãdus: est tamen commendabilis	183.141	Adulterarum finis qualis vltimum esse solet	31.27
Actuum humanorum duplex variatio	120.231	Adulterio nati aliquando excludunt legitimos à successione eis debita	38.49
Acquisita permulierem constante matrimonio præsumuntur acquisita de bonis mariti	168.10	Adulterium apud Gallos non esse crimen capitale	55.90
Adiectiuū sublequês duo substantiua, vtrunquedeterminat	93.197	Adulterium posse impunè occidi, cur statutum sit	50.79
Adolescentia est ætas gloriosior	190.108.19.109	Adulterium maris in contumeliam filiorum verti	33.35
		Adulterium pœna capitali puniendum est	55.89
		Aër temperatus multum confert ingenio	466.47
		Actas cur nunc breuior dicatur	

343.97
 Actates hominis suas habent mutationes 139.8
 Affinitas siue collateralitas nulla maior q̄ inter vir. & vxor 212.11
 Agnatorum vnum offendens, totam agnationem lædit 50.77
 Alexander dicitur lucerna ardens, cat hedra iuris ciuilibis, & aureus doctor 447.27
 Alternatio præsumitur in dubio fieri inter æqualia, vel parum differentia 1.4.125
 Amantis astutia diuersimodè consideratur 288.43
 Amàtes vt plurimū sunt in suis studiis obstinati & execrati 290.45
 Amantis vita pœnosa dicitur & damnosa 264.14
 Amicus noster dici nō pōt, q̄ saluti & famæ nostræ insidiatur 30.26
 Amicus enim præualer auro 210
 Amor verus non potest esse diuifus 296.48
 Amor immoderatus nonnūquam vertitur in insaniam 61.110
 Amor & odium rectum impediūt ferre iudicium 403.169
 Amoris vis quanta sit 63.190
 Ampliatiōes & limitatiōes diuersæ ad l. sciāt. C. deleg. her. 15.4.53
 Amphiatu regulæ cōmunis opte sequatur, etiā si aliquādo contra eam fuisset iudicatum 480.62
 Animalia in dotem cōsignata qua liter sint in dotis restitutionem æstimanda 186.72
 Animalia multum cōeuntia breuioris vitæ sunt 186.100
 Anima viri defuncti dicitur exsecundis nuptiis relicte contri-

stari 144.32
 Annulus qua ratione detur in desponsatione 212.13
 Appellatione ciuitatis quandoque venit comitatus 336.89
 Apostoli dictū dicentis, solutus es ab vxore, noli querere vxorē. qualiter sit intelligendū 265.16
 Arare cum boue & asino quid sit 367.127
 Argumētum ab euitando absurdo validum est in iure 92.192
 Argumētum ab vna re ad aliam quando valeat in iure 89.185
 Argumētum vnde dicatur 88.182
 Argumētum quid sit 88.183
 Argumētū à contrario sensu non semp esse firmū in iure 01.213
 Argumētū ab etymologia vocabuli est validū in iure, atq; inibi plures locos videre potes, è quibus sumitur argumēta in iure 91.158
 Argumētū de bonitate scholaris ad bonitatē doctoratus admiffibile est 462.41
 Absiduitas in literis multum prodest, & ea deficiente nō præsumitur quis in eis eminens 463.44
 Auaritia imitatoribus seu ministris Christi nō conuenit 72.137
 Auaritia reddit hoīes odiosos 369
 Auar^o nō præsumit fidelis 53.94
 Auarus non est in episcopum eligendus 308.61
 Auaritiæ suspicio in clericis est abhorrenda 39.144
 Beda orans pro pace Italie audiuit diuinū responsū, Ta Beda, quia Italia nunquā erit in pace 375.136
 Beneficiū nomine miserabilitatis

spetare volēs debet qualitatē miserabilitatis allegare 575.37
 Boni viri lites iudicialis execrant eligētes suū ius idicūssū relinquerē q̄ liti se exponere 263.11
 Bona per viduā acquisita an præsumatur ex bonis defuncti que sita 269.21
 Bonus vir quis dicatur 33.89
 Breue regnum dispendium est populi 394.153
 Breuitatis commendatio 8.16
 Breuitati quatenus studēdū. 0.20
 C Alis à iure nō expressus aut decisis iudicis relinquatur dispositioni 530.88
 Casus multi quibus benignè agendum est in dubio 58.46
 Casus demeritis correctio est sapientis 28.21
 Castitas semel amissa recuperari non potest 55.91
 Calūniæ præsumptio tollitur per iuramentum 243.53
 Cauēdū est nō solum à malo, sed etiam à suspitione mali 3.387
 Causa formalis potius attenditur, quàm materialis, & quā ob causam 91.200
 Causa finalis potius consideranda est, q̄ causa impulsua 95.203
 Causa non debet per effectum de finiri 871.181
 Causa cessante, cessat effect. 96.205
 Cōnexitas an aliquid operetur in casibus diuiduis 578.43
 Confessio extorta in quæst. nullis præcedētib⁹ iudicis habita, nō pōt reddi valida ex iudicis post quæst. superuenientibus 41.65
 Confessio se occidisse, sed ad defensionem suam, an sit cōdemnandus si nō probet defensionis causa occidisse 46.67
 Cōfessio in tortura, nō præcedēti bus iudicis sufficiētibus ad torturā, nō est cōdēnandus 4.4.63
 Cōfessio eius qui iniuste incarcerationis est, non est sufficiens ad eum condemnandum 45.64
 Coniecturis non est locus in his que certa sunt 98.209
 Conscientia bona plurimum prodest in bello: diuinū enim prouocat auxilium 378.138
 Consiliarij principum sunt illustres 457.37
 Consuetudo habet vim decreti iustitiz 483.65
 Cōsulere habētes de rebus dubiis qd̄ debeāt aduertere 541.105
 Cōstitut⁹ in articulo mortis an possit matrimonij cōtrahere 135.8
 Contempribilem effici clarū laudabilis est, quàm clarū effici contempribilem 368.128
 Continentia persuaderi potest imperari non potest 65.116
 Continētiæ perpetuæ pœna nemini est temerè iniūgēda 67.124
 Contrinētē esse, impossibile est homini absque Dei auxilio 65.117
 Contraria contrariis curāda sunt 400.159
 Contrarium alteroposito, alterum remouetur 100.218
 Copula carnalis an sit de essentia matrimonij; & an ætas aliquid in eo operetur 139.16
 Copula carnalis ante nuptias habita, an matrimonij subsequē confirmet, ita quod Papa dispō-

fare in eo possit	136.12	annullat	135.7
Correlatiuorū altero existente ve- ro, alterum etiam verū esse ne- cesse est	102.214	Coitus cum vetula quā sit noci- uus coeunti	161.57
Correctio fraterna debet esse ra- tionabilis, discreta, quæ nō ten- dat ad peccatum	322.74	Communis opinio non potest di- ci partialis aut diuisa	506.74
Corpora coitu crescere impediū- tur	91.109	Communis opinio excusat iudicē ab omni incommodo	481.63
Credulitas nimia, stultitia reputa- tur	303.55	Communis opinio est insequēda non obstante veritate cōtrariæ opinionis	479.61
Cedere iuri sibi oblato nemo de- bet	36.57	Cōmuni opinioni non statur qñ causa cōtra q̄ stat esset valde fa- uorabilis & priuilegiata	505.73
Celeritas quandoq; præualet vir- guti in rebus bellicis	542.108	Cōmunis opinio conuinci potest per casum legis vel rationē cō- cludentem	484.67
Choreę nocturnę sunt mulieribus impinētes & periculose	309.63	Communis opinio rigorosa con- funditur per aliam mitiorem & æquiorē	492.68
Circumstantiæ aliquot enumeratę p̄ quarū differentiā facile dissol- uūtur argumēta in iure	91.190	Cōcordia parue res crescūt, discor- dia maxime dilabūtur	36.124
Ciuitas Venetiæ illustris dicitur & paradisus deliciarum	476.59	Cōcubine nōie clerici acgrentes, dicūtur fraudare ecclesiā	68.129
Clamores immodicos in disputa- tionibus maxime vitandos	2.2	Conditionem semel fuisse imple- tam sufficit, licet implementum non duret	97.207
Clausula iustificatiua in literis mo- nitoriis apposita, minuit ipsarū vigorem	241.51	Conditiones in lege non subintel- ligūtur sed exprimūtur	450.31
Clericus nō est cogēdus iurare se nō rediturū ad cōcubinā	64.114	Cōuersatio cū infamibus impudi- citiæ suspiciōē inducit	311.65
Clericos raro de frigiditate cōque- ri, atq; inibi quib⁹ rationib⁹ so- leāt curari frigidi hoīes	69.130	D Andū est hilariter & facie le- ta & mediocriter	360.131
Clericus incorrigibilis tradendus est curiæ seculari	75.149	Dātes dānatus post mortē vt here- ticus, & quā ob causam	70.132
Clericus adulterum occidēs, aut etiam aliās iniuria afficiens, an sit excommunicatus	58.100	Debitor principali debitum con- sistēte an alius sciēs debeat pro- palare	249.63
Clericos practicus Papiēsis variis in locis insectatur	69.31	Debitoribus in iudicio quare fa- uendum sit	574.33
Coēundi impotētia matrimonii		Decreto iniusto an sit parendum	592.

592.50	lia respiciens, debet ea determi- nare æqualiter	89.180	
Definitio debere conuerti cum suo demōstrāto, quomodo intelli- gendum	86.175	Deū p̄pter tēporalia contemnere iniquū est & miserabile	330.84
Definitiones & declarationes ter- minorū initio cuiusq; discipli- næ explicandas esse	85.170	Deus post diluuiū statuit etiā ho- minis nō excedere tēpus centū & viginti annorum	192.111
Definitio à descriptiōe quid differ- rat	87.179	Deus solus scrutator cordiū est: potest tamen per indicia præsu- mi voluntas & intēctio alicuius an sit recta vel non	566.16
Definitio quid sit	85.174	Deus sapissimè reuelauit minori b⁹ q̄ abscondit maiorib⁹	426.10
Definitiones in iure periculosas esse	86.173	Diabolus dicitur in peccatore tan- tā habere potestātē quantā ha- bet pastor ī suo pecore	403.166
Definitio vt sit bona, quæ sint ne- cessaria	86.174.176. & 178	Dicere & non facere vituperabile est: facere autem & non dicere laudabile	393.152
Deliberatio in iudiciis quid opere- tur	542.107	Dictum Matthæi xix. de non nu- bendo, intelligi debet de valen- tibus continere	256.1
Delicta non egrediuntur suos au- thores	67.126	Dignitas vt plurimū inuidiam gi- gnit & scādālū inducit	397.156
Delicta esse punienda	48.71	Dispositio vna non debet diuerso iure censi	90.187
Delictū præcipiens an tantū pec- cet quātum delinquens vel cō- mittens	330.83	Dispositio l. eum qui duas. C. de adult. nō p̄cedit vbi matrimo- nium secundum esset cōtractū per errorem, & aliis diuersis ca- sibus. num. seq.	289.44
Denuntiātis dicto an sit standum	242.52	Disputationes moderatę nō sunt improbandę	2.3
Denuntiationum species sunt qua- tuor	229.40	Dispositio l. j. C. de rap. virg. seu- rissima est, sed multas recipit li- mitationes	190.46
Denuntiationes à marito faciēde ei, quē suspicatur esse adulterū vxo ris suę, debēt fieri cū inter- uallo, nō vno eodēq; die	60.105	Dissimilem sui diligere difficile est	140.20
Desiderare vltra vires fatuum est	142.29	Ditior dicitur is qui prædia rusti- ca habet, quā q̄ urbana	165.64
Desistēs à lite an præsumatur de suo iure dubitare	562.10	Diuisi-	
Desponsatio sine spe prolis nō di- citur matrimonium sed conu- bium	137.15		
Depositioni verisimili debet iu- dex adherere	556.124		
Determinatio duo, determinabi-			

I N D E X.

Diuisio fieri debet per species op-
 positas 11.12
 Diues litigans cum paupere an te-
 neatur ei expēsas ad litigandū
 ministrare 574.32
 Diuites quare timidiore in re bel-
 lica 387.146
 Diuitiz ad plura vtilis sunt in ma-
 trimonio, nec timēdum est nu-
 bere diuiti 353.111
 Diuitiz ianuā paradisi strictā effi-
 ciūt & introitū difficilē 358.116
 Ditari quandoque præstat quā
 philoſophari, licet philoſophari
 dignus 357.105
 Docere de iure parti cōpetenti an
 quis teneatur 233.44
 Docere pius quā doceri fatui
 est 463.43
 Doctores iuuenes quare sint in
 multis ſeniorib⁹ p̄ferēdi 427.12
 Doctori ſibi in conſulendo cōtra-
 rio an ſit credendum 44.29
 Doctor malus vix faciet bonum
 ſcholarem 475.46
 Doctor ſine ſcientia eſt vt comes
 ſine comitatu 461.40
 Doctores nō debent ſe litibus iu-
 dicialibus immiſcere 563.11
 Doctorem auctoritas vim legis
 habere dicitur 432.14
 Doctor legum legere incipiens re-
 cipit ſibi nomē clariffimi. ſi xx.
 ann. legit vocatur illuſtris, dux,
 vel comes 457.161
 Doctori diſtinguenti ſtandum eſt
 tanquā magis veritati propin-
 quo 450.32
 Doctore dicitur dicit i ſuū eſſe opi-
 nionē cōmunē, creditur 411.2

Doctoratus gradū indignē ſuſci-
 piens peccat 470.54
 Doctrina Euāgelica in aſerum
 durabit: cui nec aquedum nec
 detrahendum eſt 390.148
 Doctrina & ſcientia mulieris, viſa
 eſt vix prodeſſe, & labores eo-
 rum alleuiāſſe 359.118
 Dolus ille bonus dicitur quo ho-
 ſtis decipitur 375.135
 Dominiū rerū legatarū ſub diſpo-
 ſitione non trāſit ad legatarium
 ante electionem 114.2:6
 Domus non dicitur perfecta ſine
 vxore 216.18
 Donatio à ruſtico vxori nobili fa-
 cta ob ſuz nobilitatis amiſſio-
 nem, an ſit valida & permanēs
 242.28
 Donum prolis ſummē eſt in ma-
 trimonio conſiderandū 208.8
 Dos quo caſu etiam relictis filiis
 reuertatur ad patrem 172.79
 Dotis cauſa poſſitne coram iudice
 eccleſiaſtico agitari 37.47
 Dubiū rationabile & circa legem
 difficilem quandoq; iudicē ex-
 cuſarē à deciſiōe iudiciali 561.6
 Dubio ſtāte in cauſa iudex debet
 benigniorē amplecti viā 579.45
 Dubitatio i ſingulis nō ſutilis 3.6
 Dubio ſtante ea opinio amplectē-
 da eſt quæ minus lædit ius cō-
 mune. Item eam per quā redi-
 mus ad ius antiquum 571.33
 Ducens vxorē ſem pauperem, ponit
 in dono ſua paupertatem, ſi di-
 uitem iempertatem 160.55
 Ducēs victuā ob ſuas diuitias ar-
 ctiſſimū inci in ſaqueū 161.66

Duellum

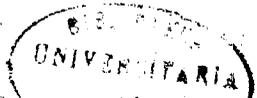
I N D E X.

Duellum regulariter eſt prohibi-
 tum 52.81
E ~~Episcopus potest prohibere ludos~~
 386.145
 Eccleſia errare non poteſt 73.141
 Eccleſia non quod ſibi, ſed quod
 vniuerſe reipub. Chriſtiane
 expedit, inſpicere ſolet 72
 Eccleſia benignius exigere ſolet,
 ne videatur lucris tēporalibus
 inhiare 72.138
 Eccleſia poteſt multis de cauſis vi-
 tiani, tam erga Deum quā ho-
 mines 166.67
 Edicta pœnalia præcipue pœnam
 ſpiritualem inferentia periculo-
 ſa ſunt, & euitāda eſt eorū mul-
 tiplicatio 323.7
 Edictū principis de nō chorifan-
 do de nocte validum eſt 315.73
 Effectus potius denominatur a
 cauſa immediata & p̄pina,
 quā à cauſa remota 95
 Effectus aliquando non ceſſare
 cauſa ceſſante 96.206.208
 Electus ad diſtribuendū bona pau-
 peribus, an in caſu neceſſitatis
 poſſit pro ſe retinere 467.48
 Emergē fundū dotalē de pecuniis
 dotalib⁹ ad quid ſit vtile 167.68
 Emendās ſubtiliter ab alio factū,
 non minus eſt laudādas quā
 ipſe auctor 61.10
~~Episcopus potest concedere literas~~
~~concedere literas monitorias~~
~~concedere literas monitorias~~
 389.142
 Episcopus ſeu ſus p̄cipue poteſt
 cōcedere literas monitorias pe-
 tentibus vt res eorum detinen-

tes reſtituant ſub pœna excom-
 municationis 222.28
 Episcopus poteſt prohibere ludos
 haſardicos ſub excom̄unicatio-
 nis pœna 315.71
 Episcop⁹ debet malos mores cor-
 rigere, ne ſanguis ouiu de ma-
 nibus ſuis requiratur 314.68
 Episcopus tantum aſtringitur ec-
 cleſiæ ſuz, quātum maritus v-
 xori 68.157
 Error paruus à principio ſit per-
 ſepe magnus in fine 301.51
 Error cui non reſtititur, approba-
 tur 564.135
 Exempla declarant regulam, non
 etiam reſtringunt 54.88
 Exceptio ſtupri competit contra
 relictam petētem dotis reſtitu-
 tionem 148.44
 Excom̄unicatio in genere tātum
 operatur quātum excommuni-
 catio in ſpecie 227.35
 Experientia cuius ſit nobilitatis &
 potentiz 206.7
F Actioſi nō debēt in p̄uincis
 tolerari impunes 401.167
 Factū infectū fieri non pōt 29.54
 Fama bona theſaurus eſt inreſti-
 mabilis 29.22
 Familiaritas nimia ſemper debet
 eſſe ſuſpecta 332.86
 Felicitas vera tria præſupponit
 356.114
 Filius à patre delatus ob delictum
 mortē expiādū, mitius puniēd⁹
 eſt, q̄ ſi ab alio accuſaret 41.58
 Filius in matrimonio natus, præ-
 ſumitur potius legitim⁹ quā
 ex adulterio natus 39.51
 Filia

Filia excedens xxv. annum potest
inconsulto patre nubere, & ad
eam dotadam cogere, etiam si
nupserit indigno 145.76
Filia præsumitur esse similis cõdi-
tionis cum matre 195.115
Flagitiosis hominibus parcens,
bonis nocet 49.74
Fictiones duæ circa vnũ & idem
non concurrunt 105.217
Fœmina à multis maribus appeti-
ta, discordiarum vehemēs cau-
sa est 49.76
Fœminas nõ succedere existẽtibus
masculis, iuris diuini est 83.169
Fœminarum inconstantia nota-
tur 26.18
Fœmina cur citius apta sit nube-
re quàm masculus 189.106
Fœtus facilius concipitur concur-
rente vtriusq; semine, quàm ex
soliis maris semine 40.54
Forma mediocris cõmuniter pla-
cet 185.99
Fornicationis peccatum antiqui-
tus minimũ habebatur 262.24
Fortuna rarè virtuti aduersatur
405.169
Forũ rei qui est secularis sequi de-
bẽs quo iure agere debebit co-
ram iudice ecclesiastico 249.58
Fratres ex diuerso semine natos,
ferè semper esse discordes 41.57
Frater dotã filia de bonis patris
patre mortuo, alter frater ei cõ-
putabit in partẽ suam 176.84
Fucamenta quo casu sint licita
178.87
Fũdus datus æstimandus in dotẽ,
intelligitur datus cũ omnibus
suis oneribus 167.70
Furari aliqd p sibi debito si aliter
32.43
Furem in ~~receptum~~ reneatur
aut cogatur 223.31
Furtum potest prohiberi sub pec-
na excommunicationis 315.72
Futura ex præteritis colliguntur
75.148
Gaudium longæuitatis causa
est 27.20
Genus & speciem nõ eodem mo-
do accipi à Iuriconsultis quo
à Dialecticis 108.221
Genus in iure tribus modis capi
108.220
Genere perempto, species eius pe-
rimi necesse est 100.219
Gloria & vindicta soli Deo com-
petunt, & humanæ fragilitati
non conueniunt 398.158
Gregorius Papa abscondi fecit &
occurrari statuas antiquas Ro-
manorũ, vt extingueret peregrini-
corũ curiositatẽ, qui curiositate
potius Romam accedebant
quàm mori religione 166.66
Gula plures occidit quàm gladius
191.110
Hæreditas dicitur ad cõtis à
tempore aditionis 178.82
Hêricus Imperator voluit vxorẽ
suã in quinquagesimo anno p-
cipit ~~receptum~~ 158.17
~~receptum~~ 158.17
~~receptum~~ 158.17
Homicidium iandudum commif-
sum leuius puniendũ est 57.96
Homicid

Homicidium posse permitti à le-
ge ciuili ex causa 54.87
Hominem omniũ quæ creata
sunt, esse nobilissimum 22.8
Hominem nequã occidere inter-
dum grauius est, quàm homi-
nem innocentem 47.69
Hominem flagitiosum non est li-
citur defendere 47.68
Homo non faciliẽ mutat mores.
64.113
Honestas omni lucro pferẽda. 33
~~receptum~~ 328.82
Honorem suum cuius defendere
permittitur 55.29
Hospes turpius eiicitur, quàm nõ
recipitur 21.4
Hostium maxima copia visa est
quandoq; à paucissimis debel-
lata 388.147
Humilitas fundamẽtum est fidei
Christianæ 398.157
Identitas rationis quid in inter-
pretationibus operetur 336.90
Ignarus præsumitur qui pauco tẽ-
pore studuit 470.53
Ignorantia est omnium errorum
mater 24.4
Illicito vti vt ad licitum peruenia-
tur, an liceat 364.126
Imaginatio in coitu prolis simili-
tudinem, aut dissimilitudinem
causat 191.92
Impetrans secundo indulgentiam
à principe, debet facere mentio-
nem de priore 75.151
Impossibile nihil est nobis à Deo
præceptum 66.121
Impossibilitas excusat ab omni
executione 245.5
Impossibilia, aut quæ sunt maxi-
mè difficilia, ea non sunt in po-
testate hominis 66.120
Impossibile neminẽ obligat 66.
122
Impossibile, & difficile, æquipara-
ri 66.119
Impudicitia reddit mulieres hu-
miliores: & pudicitia insignis
reddit eas imperiosas 283.36
In maliuolam animam nõ introi-
bit sapientia 561.5
In conuicis delictis' absolutoria
seu condemnatoria non exten-
ditur de vno ad alium 377.41
Incontinentiæ remedia 65.118
Incontinentiæ mulierũ nõ est in cã
nuptiarũ: nã plures mulieres le-
gũtur cõtinuisse q̃ viri 279.33
Incestum ex matrimonio nonnũ
quam contingere 38.48
Incontinentia mulierũ quandoq;
excusabilis est 283.35
Indefinita quãdo æquipolleat vni
uersali 110.223
Indistincti volens casum aliquem
decidere necesse est vt in cõsu-
sionem labatur 452.33
Inducta ad vnũ effectũ nõ debẽt
operari contrarium 105.215
Infirmitas nuptiæ sunt nociuæ: coi-
tus enim vitam breuiat 133.2
Ingratus nõ dicitur moraliter vi-
uere 347.102
Iniuriam patienti qui nõ fert opẽ,
si potest, cõsuetur fouere eũ qui
iniuriam facit 58.99
Iniuria vni de familia facta totam
familiam lædit 50.78
b
Insp

Lex à ratione regulatur tanquam
ab anima 96.204
Læritia reddit principē qñq; leuē
ad illicitū cōcedendū: quo casu
cōcessio est habēda nulla 393.55
Liber Speculatoris ab omnib⁹ cō
mendatur doctoribus 4.8.16
Libertas thesaur⁹ inestimabilis 21
Libido in sene execrabilis est, &
senex iuueni nubens dicitur fe
returum ducere 134.5
Liberalitas nō dicitur esse in ho
mine necessitate patiēte 185.97
Licitū nō semp est hōestū 314.67
Linguz lubricitas nō est facillē ad
crimen trahenda 23.11
Lites iudiciales euitādē sūt 562.9.
Literz monitoriz cōcedi pnt cō
tra sciētēs detētorē rei alienz,
vt habeāt rē propalare 223.29
Literz monitoriz concedi nō pof
sunt, vt cognoscēs furem tenea
tur ostendere 223.30
Literz sacrz non egent supplicio
nibus 68.128
Literz monitoriz cōcedūt cō
tra testes quorū nomina igno
rātur, vt habeāt de veritate de
ponere 226.33
Literz monitoriz si sint crimino
sz vel diffamatoriz non obli
gant 241.50
Literz monitoriz à cōcedētis intē
rione foruntur effectū 244.55
Literz monitoriz non procedunt
nisi pro occultis 239.48
Literz monitoriz nō procedūt in
cōiuge nec in descēdētibus quia
nō cogūt se ipsos p̄dere 238.47
Literz monitoriz vt vim habeāt

qb⁹ indigēt p̄bationib. 249.62
Literz monitoriz pnt sic cōcedi
vt etiā nō solū aliū sed & seipm
quis cōcedat 249.62

Locuz ad dūm, ubi p̄batio
nē fraudis inducit 312.66
Luxuria est substantię temporalis
destructiua 163.61

Magister nobilitatur per scho
lares, pater per filios, p̄
ses per subditos 461.42
Magistri persona debet erga suos
auditores esse honesta 418.38
Maritus desistens ab accusatione
adulterij ob lucrum dotis, cul
pandus est 33.32
Mariti cautē procedūt in dotium
receptione, ne in restitutione
damaificentur 168.73
Maritus & vxor debent esse corre
spondentis ætatis 139.19
Maritus potest post consummatū
matrimonium ingredi religio
nem, propter manifestum adul
terium vxoris 78.156
Marito non licet in vxorem atro
cius s̄uire 34.36
Mariti caueāt ne in receptione do
tis p̄mittāt restituere augmen
tum seu antefactum 169.74
Maritus scienter ducens vxorem
nō cognoscibile, cogi pōst eam
dimittere, si de eius incontinen
tia constet 137.14
Marito legatē vxori cētū si vidua
liter vixerit, & qnquagīta si nu
bat, nō teneēt illa qnquagīta re
seruare filis primi viri 71.77
Maritus occidēs adulterum an sit
puniendus 52.83.84. & 93
Maritum

Maritū nihil tam lædit, quā vxor
ris adulterium 32.30
Maritus adulterū cū vxore reper
tū in loco suspecto post trinā de
nuntiationem ei ritē factam, po
test impune occidere. 60.103
Maritus diuertere ab vxore debet,
statim atq; eam adulterā esse
intelligit 61.106.
Maritus ob panis vncti comestio
nem multis versuculis à iuueni
bus derisus, quid breuiter habe
at respondere 340.93
Marito liceātne cōuocare amicos
ad occidendū adulterum 57.98
Maritus patiēter ferens vxoris a
dulteriū, p̄sumitur leno 33.31
Maritus non debet locupletari cū
iactura vxoris 173.80
Maritum corporis, sui potestatem
non habere 21.6
Maritus nō debet tribus ex causis
esse zelotypus 303.54
Maritus debet toti domui suz do
minari, & tam corporibus quā
bonis 267.17
Maritus adhibens iuuenem medi
cum pro curāda vxore an sit ex
cusatus 426.11
Maritus expellens vxorē sine cau
sa, indignus est qui lucretur do
tem, quā aliās ex statuto luera
retur 35.41
Maritus quandoq; expellit vxorē
causa dotis non solutz 36.45
Maritus vxorē adulteram cognos
cens etiam post peractam ab ea
penitentiam, quibus incommo
dis afficiatur 67.127
Maritus vxorem expellens, sine

causa tenetur ei consignare do
tem 35.40
Maritus quāuis sit adulter, potest
tamē adulterum cum vxore re
peritum post tres denuntiationes
ritē factas, occidere 60.104
Marito an liceat in foro conscien
tiz adulterum occidere 53.84
Maritus qua forma denūtiare pof
sit ei quem suspicatur esse adul
terum vxoris suz, ne cum ea col
loquatur 59.102
Mater tutrix quz propter secun
das nuptias amisit tutelam, an &
quo casu penitere poterit vt re
assumat ipsam tutelam 153.51
Mater tenetur alere filiū spurium
triennio 227.26
Matrimonij finis duplex, videlicet
prolis procreatio, & fornicatio
nis euitatio 135.10
Matri non creditur asserenti se ex
adultero filiū suscepisse 39.50
Matrimonio sedantur inimicitiz
344.99
Matrimonium necessarium est vt
fornicatio vitetur 218.21
Matrimonij subsidia & solaria cō
gitans non timet onera 265.15
Matrimonium viro solamen est ob
adiutorium quod p̄statur mul
lieri viro suo 215.17
Matrimonium laudatur ob ami
citiā ex eo acquirēdā 210.10
Matrimonium non est homini sa
pienti seruitus 265.17
Matrimonium solā libidinis cau
sa contractū an sit verū 135.11
Matrimonium humano generi im
mortalitatem tribuit 203.1
Matri

Matrimonij commoditas aut voluptas non discernit nationem vxoris 360.119
 Matrimonium speciem esse seruitutis 21.5
 Matrimonium dolo procuratum an sit validum 199.120
 Matrimonij bona tria sunt: videlicet, fides, proles, & sacramentū: & vno deficiente, non tenetur matrimonium 135.9
 Matrimonium inter absentes contractum an errore diuitiarū vel pulchritudinis vitietur 162.58
 Matrimonium metu contractum nullum est, & à fortiori violentia 198.119
 Matrimonij onera peticulis nauigantium comparantur 202.2
 Matrimonium à maioribus nostris fuit approbatū & laudatū 204.5
 Matrimonium est laudabile quia conuenit publicā vtilitatē, & multiplicationē humani gñis 213.14
 Matrimonium ratione institutoris dicitur dignissimum: item ratione loci & temporis 204.3
 Matrimonium laudabile dicitur propter delectationē quam continet 204.4
 Matrimonium non debet claudicare 190.107
 Medicinæ ars nō est legali æquiparanda 516.8
 Memoria dici potest inordinata & fatua 430.18
 Mēdaciū peccatū grauisissimum est & contra naturam 272.25
 Mens & voluntas testatoris est in testamentaria dispositione cōsideranda 267.18
 Mens contrahentiū semper est inspectenda potius quam verba 568.20
 Mēs reatrix est dispositionū 566.15
 Mercator vix potest Deo placere, cum absq; mendacii vis possit negotiatio talis exerceri 468.50
 Mercator dum est in actu mercantie, est vt persona miserabilis habenda 573.29
 Meretrix ea dicēda est, quæ se duobus aut tribus quæstus causa cōmiscet 74.145
 Meretricum raptus an sit punibilis 200.23
 Meraphysici an sint Legistis præferendi vel æquiparandi 127.85
 Milites contingit dupliciter tūcere, more scilicet priuatorū, & tunc soluere debēt vt priuari: & more armatorū, & tunc modus eis indictus seruetur 382.142
 Milites & belligerates dicunt diuine iustitiæ executores, vt à multis annis p̄teritis visum est 398.159
 Milites Galli aut Christiani multitudine differunt à Turcanis 379.140
 Minor an possit doctorari 428.14
 Miranda canūt sed non credenda Poetæ 448.28
 Modernorū exemplanos mouent ad matrimonium 205.6
 Monachi claustra egressi, omnium hominū nequissimi sunt 64.112
 Monitus nolens se corrigere, habendus est pro ethnico & publicano 77.153
 Monitoriis factis si moniti nō pareant, quid agendum 245.57
 Mores

Mores hominum sæpe mutantur 140.12
 Mors seruituti antepōnenda 21.7
 Mortem famē postpōnendā 22.34
 Mulieres non esse admittendas ad regimen ciuitatis 22.9
 Mulieres persæpe solent à principibus illicita impetrare: quapropter talis cōselsio antequā exequatur consideranda 593.56
 Mulier otiosa & sua habens commoda faciliè præsumitur luxuriosa 160.8
 Mulier multum potest ægroto viro prodesse 312.107
 Mulier in vno vitiosa nō est omnino damnanda 183.37
 Mulierum incontinentia 26.19
 Mulieris prudentia multum mederi solet vitii maritorum 275.29
 Mulier ex adulterio mariti lucratur augmentum dotis 301.50
 Mulieres multis gaudēt prerogatiuis quæ nō sunt in viris: & si ipsæ (vt faciūt viri) scribere auderēt, viros ipsos confunderent 342.95
 Mulier excedens curiositatem pulchritudinis aut vestitiū & similia vanitatū, faciliè decipitur 307.59
 Mulier tertio nubens præsumitur lubrica & incontinens 144.35
 Mulier vidua nubēs intra annum luctus, efficitur infamiter: similiter & vir eam concupiscens 152.48
 Mulier ob adulteriū perdit omne ius quod habet in marito 79.158
 Mulierū impudicitiam quadoque conueniēt dissimulare 327.80
 Mulierum imperfectiones notantur. 82.165
 Muli res in Ecclesia sanctæ, in domo demones, bubones in fenestris, picæ in porta, capræ in hortis 349.104
 Mulier quæ à viro aufugit propter eius seruitiam, tenetur vir etiam absentem alere 25.38
 Mulier nobilis impudicè viuens perdit nobilitatem 29.23
 Mulier vt plurimum diligit illū quod florentiæ suæ virginitatis habuit 148.41
 Mulieres quare fucamētis vt prohibentur 178.88
 Mulierum incontinentia non est semper illis ascribenda 248.38
 Mulierum proprietates 81.163
 Mulieres dicuntur plus in coitu delectari quàm viri 280.34
 Mulieris bonæ beatus vir 212.12
 Mulierum incontinentia viris ascribenda 305.56
 Mulierum stultitiam morbum esse contagiosum 25.15
 Mulierem nihil tam dedecorosa quàm adulterium 32.29
 Mulier dans dotem bipertitam, videlicet centum in pecunia, & ceterum in vestibus, an illa eadem marito defuncto recipiet 167.71
 Mulier fuito marito nocturna conuiuia frequetas, vel extra domum pernoctas, potest repudiari 310.64
 Mulieres in p̄teritis; deterioris esse conditionis quàm viros, & in presentibus; melioris conditionis 81.164
 Mulierum incōstantia nō est à viris nubile volētibus cōsideranda: est enim propriū humanæ naturæ 279.32
 Mulieres prohibēt ingredi quædam capellas ecclesiāru 82.166

I N D E X.

Mulierum impudicitia multis rationib. est viris imputada 318. 81
 Mulieris pulchritudo in quibus consistat 182. 93
 Mulierem doctam ducere periculosum est 186. 101
 Mulierem castigas, operam ludit. 62. 108
 Mulier regno præfici debet 82
 Mulieres quare sint molles 63. 111
 Mulieres vtplurimū stultas esse. 21. 110
 Mulier nobilis nubescum rustico, & ex eo filios præcās. an ad illos transibit matris nobilitas 142. 116
 Mulierum malitia notatur 80. 162
 Mulierem dicere factorem læsti factum est 51. 105
 Mulieres multæ visæ sunt prudentes, & suis viris bona cōsilia de disse 274. 28
 Mulier hæres instituta si intra annū luctus obat, indignā se reddit hac instō. & ea priuari debet 52. 49
 Mulierū curiositas pōrei domestici iacturā magnā iducere 163. 62
 Mulier mutum quandoque iuuat virum in quærendo & seruando diuitias 352. 106
 Mulier peccans cum alio viro, credens suum mortuum, qua pena mulctabitur 149. 45
 Mulieres quare facilius inducātur ad matrimoniu. q̄ viri 20. 3. & 37
 Mulieri licet à viro diuertere ob nimiam eius seuitiam 34. 37
 Mulierum genus cōiuniter auarissimum 183. 95
 Munera exceperant oculos sapientū & mutant verba iustorū 131. 98
 Multa habens quandoque multis eget 259. 7
Naturæ limites modicū transgrediens non est vituperandus 106. 58
 Natura gaudet æqualibus 141. 241
 Natura cuiusq; actus antedit ex origine rei, nō ex accidente 96. 202
 Natura humana prona est ad malum ab adolescentia 341. 64
 Natura paucis ac vilibus vti latatur 259. 6
 Necessitas non potest legis doctorem augere 467. 49
 Nepotum frustra accusat qui iterum naufragium facit 74. 146
 Nobilitas parentū nō potest filiorum tenebras excludere 372. 133
 Nobilitas factum: factus litem parit & arma. Lis odium: carpunt hæc tria mortis iter 407. 172
 Nobilis psumit liberalis 359. 130
 Nobilitatis fauor magnus est 371. 132
 Nobilitas & rusticitas in quo differant vel cognoscantur 368. 129
 Notitia totius vix haberi potest nisi distinctis & cognitis eius partibus 449. 0
 Nouitas regni nouitatem legis inducit 195. 14
 Nubedi facultas quibus decenter conueniat 137. 1
 Nubere intendens, cauere debet à valde diuite 159. 54
 Nubere non esse vile, disputatur ex quorundam opinione 19. 1
 Nubere melius est quam vti 65. 115
 Nubere esse vile communior est opinio 200. 64
 Nuber

I N D E X.

Nubere tū affini, phibetur nisi cā publicæ vtilitatis, & cum summi Pontificis dispensatione 199. 117
 Nubere vicino melius est quam extraneo 194. 13
 Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur 477. 60
 Nuptiarum iteratio inhonesta dicitur, nec laudabilis 143. 31
~~Nuptiarum iteratio inhonesta dicitur, nec laudabilis 143. 31~~
~~Nuptiarum iteratio inhonesta dicitur, nec laudabilis 143. 31~~
~~Nuptiarum iteratio inhonesta dicitur, nec laudabilis 143. 31~~
 Nuptiæ non debent esse coacte nec violentæ: tales enim solent maiorem parere exitum 195. 14
 Nuptiis nihil hominibus est vtilius: est enim seminarium generis humani 203. 2
Occidens aliquem in ludo mitius est puniendus, quam qui dolose occidit 57. 97
 Occidens alium se defendendo, quāuis modū inculpatæ tutelæ excedat, mitius tñ puniendus est 56. 95
 Officiū publicū per partialitatem potētū exercens peccat. 409. 173
 Onera matrimonij facilius à sapiente feruntur. 263. 12
 Onus matrimonij an sit adeo timendum, vt ipsius matrimonij intentum impediatur. 266. 2
 Opera multa sunt falsò aliis ascripta, vt Vergilio, priapismus &c. 345. 100
 Opientes volūt mulieres nudas videre anteq̄ eas despōsent 178. 89
 Opinio doctoris lege roborata præponenda est opinioni sine lege 424. 8
 Opinio Imperatorum non potest dici communis 494. 69
 Opinio communis vt particulari præponatur debet esse lege fulcra 430. 20
 Opinio vni⁹ doctoris sancti sacre scripturæ authoritatib⁹ munita, præferenda est cōmuni 484. 66
 Opinio antiquorū sæpissimè emendatur à modernis 425. 9
 Opinionū differentia illa sequenda est quæ est iuriū amica 560. 3
 Opinio quando dicatur communis 412. 5
 Opposita iuxta se posita magis apparent 37
 Ordinem difficiliorem esse inuentione 7. 11
 Ordinis diligenter obseruati quāta sit vtilitas 59
 Ordo verborum reducitur ad ordinem intellectus 115. 227
 Osculum libidinosum peccatū est mortale, & an sit sufficiens ad inducendā dotis priuationē 272. 16
 Osculum par esse dicitur adulterij 325. 68
 Otia si tollas perire cupidinis arcus 261. 9
 Otium sine literis mors dicitur 263. 13
Papa an possit dispensare super matrimoniu. 76. 3. 61
 Papa debet in suis factis quod aliis iubet 390. 149
 Papa potest dispensare cum coniugato, vt beneficium simplex tenere possit 98. 145
 Papa magistraliter loquens potest communem opi. cōiundere, non obit

obstantibus quorūcumq; etiā doctissimorū opinionibus 43.25
 Pape factum Dei factum reputari 78.155
 Papianus cuius ingenium ab imperatore extollitur mortuus est iuuenis 429.3
 Parentū assertio de filiis quid operetur 41.56
 Parentum vitia an filiis nocere debeant 214.16
 Parricidij legem quare Solon non tuleric 42.61
 Paritas in matrimonio quare sit attendenda 141.22
 Partialitas in ciuitate est sicut vermīs in caseo 401.160
 Partialitas iustitiam impedire solet, per quam tamē iustitiam regna consistunt 402.164
 Partialitas an sit peccatū 362.124
 Partialitas opus est satanæ, quod ab omnib⁹ Christianis in baptismo abiuratum est 373.134
 Partialitatis causa communiter est fauoris auaritas quę pessime est consequentię 405.238
 Partialitatis peccatum qualiter sit puniendum 410.175
 Partiales & factiosi a curis principum sunt expellēdi ne alios inficiant 412.177
~~Pater qui in dicitur esse factus~~
~~410.174~~
 Pater stuprans filiam indignus est nomine patris: quemadmodū filius manus inferens patri indignus est nomine filij 42.60
 Pater an teneatur dotare filiā spuriam 222.27
 Patri parcitur qui non patefecerit conspirationem filij cōtra principem 42.59
 Pauperes si læta venit, ditissimares est 258.5
 Pax certa præualeat speratę victorię 564.13
 Peccās per iracundiam mitius est puniendus 56.94
 Peccatoris queruli exprobratio proprijs licentiam inuiti peccandi quam ei ostendit 408.38
 Peccatum fornicationis teneatur tam in veteri quam nouo testamento punitum 572.27
 Peccatū quōq; impedit veritatis detectionem & agnitionem 561.5
 Pecunia fideiussor est future necessitatis 184.96
 Pecuniam dans pro obtinendo beneficij præsumitur animum habere malefaciendi 533.95
 Periuero amplius non creditur 75
 Persona miserabilis an lite pēden te possit mutare litem 57.38
 Persona quę per se non potest stare in iudicio, an dicatur miserabilis 573.36
 Personę miserales dicuntur esse sub protectione iudicis ecclesiastici 578.44
 Personę miserabili fauendū & patrocinandum est etiam sine salario 574.11
 Personis miserabilibus non est in præiudiciū aliarū fauēdū 572.28
 Persuadere minus malum an sit licitum vt maius euitetur 557.3
 Persuasio nimia quādoq; habetur loco compulsionis 285.39
 Picturas curiosē inspicere vitio-

sum est 183.94
 Politicę gratia necesse est nubere vel religionem intrare 216.19
 Pœna mortis nemo plectēdus est ex solis coniecturis quantumuis vrgentibus 57
 Pœna mortis ob crimē debita quibus casibus possit vitari, aut in longius tempus trahi 42.62
 Pœnæ secundō nubentium an hodie sint in totū sublatae 172.78
 Pœnæ statuta contra secundō nubes hodie procedunt cōtra viduas luxuriosas 150.46
 Pœnæ delinquentiū medicinx appellandę sunt 48.73
 Poetarū propriū est mētri 346.101
~~Potestatem malis artibus acquirunt bonis moribus administrari difficile est 411.176~~
~~Potestatem malis artibus acquirunt bonis moribus administrari difficile est 411.176~~
~~Potestatem malis artibus acquirunt bonis moribus administrari difficile est 411.176~~
 Potestatem malis artibus acquirunt bonis moribus administrari difficile est 411.176
 Potestatis plenitudo non extenditur ad iniquitatem 543.57
 Puella vel vidua patiens se stuprari, an eo veniat puniēda 216.22
 Pulchritudo semper est in magnitudine corporis, formositas in magnitudine & paruitate 80.91
 Pulchritudo non debet virū à nuptiis impēdere, imō poti⁹ nubēda est formosa quę deformis 358.117
 Preces & p̄ciū æquiparant 295.40
 Præceptum, non occides, declaratur per ius ciuile 53.86
 Pretio aliquam corrumpens, dicitur vim intrulisse 286.41
 Princeps quādoque plus voluntate quā ratione mouet 592.52
 Principis rigor magnū p̄p̄te patrię inducit detrimētū 402.163
 Principes nō debēt petentiū inuerecūda inhiatione sic cōstringi vt nō cōcedenda tribuāt 592.53
 Principum indebita rescripta præsumuntur per importunitatem concessa 503.54
 Principū rescripta an semp sint in executionib⁹ obseruāda 590.49
 Principum negotia sine subditorum odio tractare impossibile est 396.155
 Principibus licet à communi pro pace & repub. tuenda gabellas & alia pedagagia recipere 338.100
 Principio malo inchoato, malū cōsueuerūt exitū inducere 198.118
 Priuilegiis scholariū gaudere volens qualis esse debeat 475.57
 Probatio & fides testiū tota in iudicis arbitrio 555.122
 Probatio vincit præsumptionem 270.23
 Probationē, qua reus crimē à se dici lucere conat, nō oportet semper esse aperta, vt is absoluat 45.66
 Probatio admittitur cōtra filiū quō nō sit legitimus, quāuis cōstante matrimonio sit natus 40.55
 Proder. seipsum nemo tenetur 231.42
 Prohibētur multa nō quia mala de se, sed ad malū iducēria 314.59
 Prolixitas orationis quę incōmoda afferat 9.17
 Propal

Propalatio virtute literæ monitoriæ facta an possit iudicialiter corâ ipso ppalante legi 248.61
 Prudentum & sapietum dicta nõ carèt ratione, & legis vim habere dicuntur 524.82
 Prudentis viri est vnumquodque examinare prout natura requirit 342.60
Qualitas nõ est sine subiecto: quemadmodũ nec morus sine termino, nec accessorium sine principali 119.130
 Qualitas coniugum quæ esse debeat 193.12
Rara quæq; pretiosa sunt 40.52
 Ratio est naturæ munitio 431.22
 Ratio naturalis quid legibus & veritati afferat 431.23
 Ratione adiuncti cõsequitur quis ex persona alterius quod ex sua non possit 576.39
 Reccessus à iure cõmuni est odiosus, & reditus fauorabilis 57.25
 Regina Ioãna decapitari fecit matrum suum, quia non erant patres 141.23
 Regula q̄ magis dignũ trahit ad se minus, an pcedat etiã nõ ob stãte maiortate minoris dignitatis 577.40
 Regula q̄ cõmunis opinio est sequenda, limitatur vbi esset in terminis quæstionis quæ agitur 501.72
 Regula Quos Deus cõiunxit &c. patitur limitationem 79.159
 Regula q̄ stãte doctorũ varietate sequatur cõmunis opinio, reci-

pit plures ampliaciones 455.35
 Regula q̄ cõmunis opinio sequenda sit multas limitationes recipit 482.64
 Regulas iuris ignorans in latã culpã esse dicitur: secus de fallentis seu limitationibus 570.22
 Regula iuris in dubio adhærendũ est, & pro ea in iudiciis pronuntiantum 570.21
 Regulis iuris consultorũ nõ subiacet q̄ spiritui Dei acta sũt 73.143
 Rei vnus vna definitio est 86.177
 Relationem secretã propalare an quis cogat virtute literæ denuntiatoriæ vel monitoriæ 235.45
 Reprehensione dignus nõ p̄t alios reprehendere 570.21
 Repetitio rei iudicatæ nõ p̄t iterum proponi 19.19
 Res iudicata habet maiestatem & tribuit ius non habet 543.110
 Res publica sine matrimonio stare nõ p̄t: Spurijs enim & naturalibus nõ faciũt rēpublicam 213.15
 Res parui pretij nõ sunt via monitoria exigendæ 240.40
 Rerũ diuinarũ contemplatio magnam seruo Dei iucunditatem inducit 266.18
 Rēpublicã melius est p̄ diuites regi, quã per pauperes 355.114
 Res citius in pecuniã, quã pecunia in rē conuertitur videt 61.60
 Rēpublicã defendẽtib' designatus dicitur locus in celo 377.137
 Rem quancũque ex fine suo iudicari 106.116
 Requisita in iudice sex sunt 332.91
 Rusticũ dicere nobilẽ, aut ecõtrã indecens

indecens est & ineptum 141.75
Sacerdotum multitudo eos cõtemptibiles reddit 40.52
 Sapientum multitudo est orbis vigor & fanitas 476.58
 Scholaris debet septem habere cõditiones 472.55
 Scientia & diuitiæ vix simul possideri possunt 262.11
 Scientia tñ habet inimicos quot sunt ignorantes 393.151
 Sciẽtia cuiusq; rei ex causis illius potissimum acquiritur 94.199
 Sciẽtia in omni etate est acq̄sibilis nec est etas ad hoc fera 474.56
 Scientia non acquiritur nisi cum labore & diligentia 460.51
 Sciẽtia logicalis nõ est ad iustitiæ obseruationẽ necessaria 525.83
 Scientia dialecticẽ nõ est legitime necessaria 526.84
 Senectus est tantum apra nuptiis, quantũ bruma melsibus 134.6
 Senes lucẽt experiẽtia, iuuenes astutia & ingenij sagacitate 429.7
 Senes in quo differãt à iuuenibus in materia cõsultationis 400.19
 Senectus inhabilis est ad studium 424.7
 Senex vxorẽ ducẽs, dicitur potius mortẽ ducere, quã vxorẽ 133.3
 Senectus æquiparat morbo 134.4
 Seni quare nubere non cõueniat 137.13
 Senibus decet viduitas 143.30
 Sententia lata per iudicem pecunia corruptum est ipso iure nulla 539.101
 Sententia lata breui tempore præsumitur defectuosa 542.106

Sententia arbitri cõtra duos quorũ vnus est clericus & alius laicus, an virtute connexitatis in duobus procedat 577.42
 Sẽtentia cõtra cõmunẽ opinionẽ lata nõ semp dicitur iusta 500.71
 Simulatum non solet esse diuturnum 179.90
 Soboles prima cõmuniter ex secũdis nuptiis iacturã patiũt 144.33
 Societatem bonorũ esse expectendam 25.16
 Socius inducens socium ad prodigendum bona sua, tenetur ei vtili actione 26.17
 Solutiões ad argumẽta quales soleant ab imperiis dari 91.101
 Speciei vni proprium nõ potest alteri speciei conuenire 190.222
 Speculatori adhuc iuueni cõmissa fuit causa arduissima 428.15
 Sperma retentum efficitur venenum 67.125
 Spiritus peruersus difficilẽ corrigitur 337.92
 Spurijs & naturalibus nõ faciũt rēpublicam 113.15
 Stãte statuto quòd debeat positio nibus cum iuramento simpliciter respõderi: potest talis respõsio modificari 243.54
 Stãte doctoris varietate cui illius opinionũ stabilitur 446.26. vsq; ad num. 14. & 35
 Stante opinionũ ambiguitate aut diuersitate, insequenda est mēs legis 559.2
 Stante statuto q̄ mulier succedat marito i bonis gratia dotis que sitis, nihilominus debet illa tēseruari

seruare filii primi mariti 171.76
 Stante dubio diuersis viis vtendū
 est diuersis causis exigentibus
 580.47
 Stantibus paribus probationibus
 quibus standum sit 571.24
 Stāre opiionū dubietate standū
 est saniori & sanctiori : & pug-
 nādum est pro veritate 56.7
 Stāte societate an filia socij dota-
 bit ex bonis cōmunitibus 176.83
 Statutum in vno eorum quā pari-
 bus passibus ambulans statui
 debet & in altero 90.189
 Statutum peccati nutritiuum in-
 ualidum est 361.111
 Statutum quo cōtinetur quēcum-
 que homicidam capite plecten-
 dum esse, quā interpretationē
 recipiat 58.101
 Statuti dispositio pcedere potest
 etiā in casu ficto, si casus verus
 & fictus æquiparentur 336.91
 Statutū q̄ mulier lucretur augmē-
 tū dotis, intelligēdum est p̄ par-
 te p̄ qua dos soluta est 170.75
 Stuprator tenetur alere & educare
 prolē ex stuprato genitā 221.25
 Stuprator quibus habeat satisfacere
 220.24
 Stylus Romanæ curiæ fundari so-
 ler in iure communi 226.32
 Subiecta talia sunt, qualia prædi-
 cata demonstrant 119.229
 Superabundātia diuitum & eccle-
 siarum deberet esse fomentum
 pauperum 165.65
 Supplicium pro veritate pati me-
 lius est, quā beneficium pro
 adulatione 592.51

Testes in iudiciis producti ca-
 uere debēt ne parib⁹, sed
 veritati faueant 54.8.119
 Testi singulari, si nobilis sit, potest
 fides adhiberi 555.1.3
 Testatoris voluntati cōtraueniēs
 dicitur pietatis iura -violare
 568.19
 Timor communis iungit separa-
 tissimos 407.171
 Totum infert quamlibet sui par-
 tem 124.233
 Tradita in scholis discutiēda sunt
 in cameris & practicanda in cu-
 riis 464.45
 Traianum imperatorem educū
 fuisse ex inferis 69.160
 Tutor trāsfigere non potest de ini-
 iuria illata patri pupilli aut ipsi
 pupillo, cum talis iniuria eis
 dedecus affert 33.33
 Turpes vxores, macellariorum ta-
 bulis asimulantur 176.86
 Tyranno an sit tanquam præposi-
 to dycolo parendum 406.170
Veniarū facilitas malos ad pec-
 candum proniores red-
 dit 49.75
 Veneno aliquē aggressus, punien-
 dus est, tamen non moriatur
 qui venenum sumplerit 36.4.4
 Venter mero æstiuas facillē despu-
 mat in libidinem 307.60
 Venter pinguis pinguem sensum
 facit 469.52
 Verba nonnunquā à propria signi-
 ficatiōe detorquēda, vt eunt
 sensus absurdus 92.194.106
 Verba secundū subiectā materiā
 intelligenda 122.232
 Verba

Verba in diffinitionibus propriē
 accipi debent 87.180
 Verba vno & eodē contextu cō-
 prehēsa, sunt pariformiter intel-
 ligenda 90.128
 Verborum superfluitas vitanda
 8.15
 Verba interpretationē assumunt
 ex natura actus 114.224
 Verba ex qualitate eius personæ, ad
 quā diriguūt temperanda 8.14
 Verba obscura in legēdo sunt cui-
 tanda 459.39
 Veritas disputando inuenitur 2.4
 Veritas dicitur in omnibus prin-
 cipatum habere 546.112
 Veritas nimium altercando amit-
 titur 1.1
 Veritas examinata sese exeret 3.5
 & 8
 Veritas omnia vincit, nec ab ali-
 quo lædi potest 547.115
 Veritatis vis maxima 546.114
 Veritas mater est iustitiæ 546.113
 Veritas fuco verborum non indi-
 get 8.13
 Veritatem in totum tacere quādo
 que expedientius est quam im-
 perfecte dicere 188.103
 Verum non potest ex falsis cōciū-
 di 523.81
 Verum præsumitur esse, quod cō-
 munitur accidit 89.110
 Vetulam reformare difficillimum
 est: iuuenem autem formare fa-
 cilē 146.37
 Vicissitudo rerum iucunda est, &
 nouitas commendationem ha-
 bet 18.98
 Vidua secundō nubens habēs ex
 primo viro filios, non potest se-
 cūdo marito dare in dotē plu-
 quā vni ex filiis primi matri-
 vimonij 152.47
 Vidua nubens inimico primi mari-
 riti maximam defuncto dicitur
 facere iniuriam 144.34
 Vidua potest impetrare à superiore
 licentiā nubēdi impunē 154.52
~~Vidua quæ p̄p̄teritā cōtrahe-
 rit nuptia~~ 148.42
 Vidua secūdo nupta semper solet
 primi mariti facta obicere, li-
 cet etiam infestissimus 148.40
 Vidua vel pupillus an paupertate
 non concurrente dicantur per-
 sonæ miserabiles 574.35
 Vidua dici potest illa quæ caret
 marito, licet nunquā fuerit nu-
 pra: vel quæ habet maritum sed
 inutilem, vel bannitum, vel ab-
 sentem 573.30
 Vidua turtix nubendo secūdo vi-
 ro perdit tutelā, nisi defunctus
 aliter disposuerit 153.50
 Viduam ducendo incurritur biga-
 mia, & amittitur priuilegium
 clericale 147.38
 Viduæ, pupilli, pauperum & simi-
 lium personarū causæ qualiter
 sint in dubio decidēdæ 173.27
 Vir diues, sanus, carēs sobole pro-
 pria & fraterna nō prohibetur
 quicunq; voluerit mulieri nu-
 bere 189.104
 Vir debet præcauere si nubere in-
 tendit mulieri alienæ 187.102
 Vir quare timere debeat accipere
 mulierem formosam 176.85
 Vir nubere volens cum filia virgi-
 ne

ne cōsiderare habet si sit bene
educata 196.116
Vir vitiosus nō potest commodē
vxorē p̄ aequali vitio redargue
re. Turpe enim est doctori cum
culpa redarguit ipsum 332.85
Vir ducens diuitem cauere debet
ne ob dotis restitutionē filios
proprius nudet 162.59
Vir vxorem sibi parem accipiens
laudatur, licet contrariū faciēs
non sit vituperandus 353.109
Virginitas mulieris attrahit ad fe
vnicornu 344.98
Virgines quare plus appetere di
cūtur coitū quā viduē 148.39
Viris potius ascribēda est inconti
nētia quā mulieribus 123.47
Viro quādoq; expediētius est vi
duā accipere q̄ virginē 353.110
Viro seni necessaria est vxor, sed
sibi similis 353.108
Virtus dicitur tenere medium, &
habet duo extrema vitiosa: V
num in deficiendo, aliud in su
perabundando 277.31
Virtus pietatis dicitur ineffe plus
mulieribus quā viris. & ideo
illē dicitur citius saluari quā
viri 277.30
Virtus sine pecunia non multum
probatur 355.112
Vitz tenor conscientiam offendit
567.17
Vitiis in mores trāseūtibus reme
diū nullū adhiberi pōt 74.147
Vitium maius est in forma, quā
in materia 95.201
Vitium zelotypiē multum nocere

I N D I C I S

potest in matrimonio 302.53
Viuere sub tyrannide dicitur qui
libera voce bonū publicum de
fendere impeditur 402.62
Vocās aliquem bonū hominem
potest iniuriarū teneri 324.76
Voluntas testatoris potius inter
pretatur secūdum ius commu
ne quā secundum cōsuetudi
nem 572.26
Vxor sequi dicitur viri sui condi
tionem 142.17
Vxor quæ diuerit à viro propter
eius sēuitiā, non tenetur redire
ad virum, nisi ille cauerit de nō
offendendo eam 35.38. & 42
Vxor cuius qualitatis debet virū
exigere 189.105
Vxor adultera multas, vt suas cu
riositates & voluptates impleat,
cautelas adinuenit 167.69
Vxor cædes detestabilior est
quouis alio homicidio 36.43
Vxoris curam habere debent pri
cipuē tria genera personarum
326.79
Vxorē se accepturū si quis simpli
citer iurauerit: intelligitur me
diante dote congrua 37.46
Vxores viris seruire debēt ex p̄
cepto Dei 82.167
Vxorem adulteram dimittens, an
possit aliā ducere 61.107. & 123.
& 140. & 144
Vxoratus in multis prāferendus
est non vxorato 209.9
Vulgi dictis non semper standum
est, quia persepe sine ratione lo
quitur 348.03

I N I S.

CLARISSIMI

IVRECONSULTI DOMI
NI IOANNIS DE NEVI
zanis, ciuis Attenis,

SYLVA NVPTIALIS,
NVPER AB EODEM AVCTA ET
recognita: in qua ex quæstione, An sit utile nubere,
plurimæ quæstiones in Practica quotidie occurrētes,
nondum examinate, copiosa breuitate enucleantur.

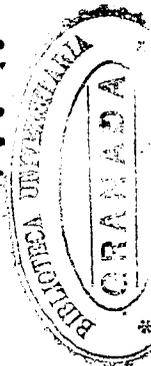
ARGVMENTA.

- 1 Veritas nimis altercando amittitur.
- 2 Clamores immodicos in disputationibus maxime vitandos.
- 3 Disputationes moderatæ non sunt improbandæ.
- 4 Veritas disputando inuenitur.
- 5 Veritas examinata sepe exierit. & num. 8.
- 6 Disputatio in singulis non inutilis.
- 7 Opposita iuxta se posita magis apparent.
- 9 Ordinis diligenter obseruari quanta sit vtilitas.
- 10 Emendans subtiliter ab alio factum, non minus est laudandus quā ipse auctor.
- 11 Ordinem difficultiorem esse inuentione.
- 12 Iurisconsultum breuem esse oportet in consultendo.
- 13 Veritas fūco verborum non indiget.
- 14 Verba ex qualitate eius personæ, ad quam diriguntur, temperanda.
- 15 Verborum superfluitas vitanda.
- 16 Breuitatis commendatio.
- 17 Prolixitas orationis quæ incommoda afferat.
- 18 Aduocato verbosiori iudex potest indicere silentium: & eidem non parenti multam dicere.
- 19 Repetio eiusdem rei est improbanda.
- 10 Breuitati quatenus studendum.
- 21 Diuisio fieri debet per species oppositas.

QVIA † vt disputando ceruicose & sophisticè
veritas obumbratur, glo. in clem. saepe. vers. ex
ceptiones. de verb. sign. ea est natura. ff. de reg.
iur. cum simi. Socin. lib. iij. consil. j. num. 2. hinc
Petrarcha epistol. vj. temerariū. & xj. cccc dicit
quod

A

quòd nimis altercãdo veritas amittitur. & Lactãtius in ij. Di-
 unarum Institut. quòd veritas à vulgo solet variis sermonib-
 2. dissipari. † Et nihil rectè geritur si cum clamóre vincitur. ca.
 Osius. de elec. l. j. in fi. C. de stud. liberal. lib. xj. Bal. in c. licet.
 iij. not. de transl. episc. Lucas de pēna in l. j. C. de prof. qui
 in vrb. Constant. l. ij. dicens se expertum, quòd veritas facilius
 inuenitur studio scripturæ, quàm disputatiõe verbali, quæ vix
 pōt absq; tumultu procedere. facit Purpur. in rubr. C. de sum-
 ma Trinit. col. fin. & Spec. in tit. de requis. consil. col. fin. dum
 refert Clemētem Papam, qui nolebat quòd aduocati irent ad
 allegãdum in voce, & illud Apostoli ad Romanos xiiij. Nō id
 contentionibus &c. Gilbertus in proœmio Oeconomica, in-
 cip. Seuerus. dum ponit differētiã inter Philosophū & So-
 phistam: qui licet disputare nesciat, litigare tamen non defici-
 it. Amadeus in dialogo de Amicitia. chart. xiiij. in fi. inuesti-
 gando quandoq; vocabulorū disceptationem. Codrus sermo.
 vij. char. iij. Politianus cēturia prima. cap. lxxvij. dum querit,
 an debeamus dicere Vergilius, an Virgilius. & tamen vocabu-
 lorū disceptatio pertinacib. relinquēda est. secundū Tull. quē
 refert glo. in rub. ff. sol. matr. Ias. in §. sic itaque. col. ij. in fi. de
 act. Bauria Institut. de testam. col. iij. Ideo Mirandula contra
 Astrologos. lib. v. cap. xij. ad fin. dicebat, quod contra stolidas
 opiniones non est disputandum. pro quo ad Hebr. iij. Et con-
 tra verbosos noli contendere verbis. gl. in l. ij. ff. de alien. iud.
 mut. cau. fac. Nec meretur audire veritatem, qui fraudulenter
 interrogat. Hieron. super Ezechielem. faciunt quæ dicam in-
 3. fra pro Legistis cōtra Medicos. † Sic e contrā, moderatè dispu-
 tando, vt Dodus in Apolog. contra fratrem Samuel. chart. vij.
 non inutiliter exercētur ingenia. facit Greg. Nazian. in tit. de
 moderandis disput. Imò & Saluator noster in templo sedebat
 in medio Doctorum, audiens & interrogās eos. Luca. ij. ante
 4. fin. † Et sic disputando facilius veritas inuenitur. l. mulierū. §.
 mista. ff. de muner. & hon. l. cum quidā. vbi Ias. vj. not. ff. de lib.
 & posth. prima verba text. in auth. vt def. seu funer. in l. Offi-
 lius. de leg. iij. in l. ij. §. his legibus. ff. de orig. iur. in l. diui fra-
 tris. ff. de iure patron. in l. proximè. ff. de his quæ in test. delē.
 c. j. de eo qui sibi & hæc. su. mafc. vbi Præpos. col. j. subiicit q̄
 vbi emergit grande dubium, nō debemus passim respondere,
 sed ponderare, & disputare articulum. quod bene debēt nota-
 re consulentes, secundum eum, facit Barba. in cap. pastoralis. §.

quo

quoniã. col. iij. de rescrip. Calcan. consil. vij. col. j. Ponzinibus
 in tract. de lamiis. col. j. † Quia veritas sæpius examinata, ma-
 5. gis splendescit in lucem. c. grauem. xxxv. q. ix. gl. antepen. in c.
 cum Ioannēs eremita. de fide instr. Ias. in liubemus. C. de iud.
 col. ij. Specu. in tit. de aduoca. §. nunc tractemus. not. viij. quia
 virtus in infirmitate perficitur. ij. ad Corinth. xij. c. non omnis.
 v. q. v. & vexatio dat intellectū, Esaia. xxviiij. Hostien. in Sum-
 ma de pœnit. & remis. §. quæ interrogationes. col. iij. hinc di-
 cebat Leonardus, quē refert Cacialopus in tract. de modo stu-
 dendi. chart. v. versu. octauo consulo. quòd nihil est quod ad
 res subiles cognoscendas atq; discipiendas plus valere possit,
 quàm disputatio. Et propterea sæpe dicebat Bal. quòd viã fer-
 ro aperit, qui per cōtraria transit. vt per eum in l. precibus. C.
 de impub. col. v. vers. modo cōtra. & in l. si pecuniam. ff. de condi-
 dict. ob cau. Collegium Bononiense in cons. quod incipit, Ad
 eradica. col. j. factio. in q. præcedentiã canonicorū & mona-
 chorum. Curtius Senior. consil. 50. col. ij. Et inquit Philosophus
 in iij. Metaphys. quòd veritatem inquirentes, sine dubitatione
 similes sunt nescientibus quòd ire debeāt, & in vij. Ethic. quòd
 non sufficit verū dicere, nisi etiã causa falsitatis assignetur. &
 in j. Topic. potentes ad vtranq; partē dubitare in singulis. spe-
 6. culabimur verū & falsum. † Et dicit ipse in prædicamento re-
 lationis, quòd dubitare de singulis non est inutile. refert. gl. in
 l. iij. C. de sum. Trin. Bart. in proœ. fforum. §. & antea. Barbat.
 lib. iij. cōf. xl. elementissimū. col. j. Hadrianus. vj. Papa noster
 in Quodlibetis. q. vj. col. pen. & Sempronius apud Celestinā c.
 j. quòd sol reverberatus fortius calcfacit: & clauus repercussus
 fortius stringit. † Opposita enim iuxta se posita magis eluce-
 7. scunt, vt idē Philosophus in ij. de Cælo & Mūdo. & in j. Elen-
 chor. inquit: Positis iuxta se contrariis, maiora & minoribus
 discernuntur. & in ij. de Anima. quòd considerans vnum oppo-
 sitorum, habet considerare & reliquum, & dicit tex. in l. ff. de
 his qui sunt sui vel alie. iuris quòd cognito vno de contrariis,
 cognoscitur & reliquum. Et Hieron. in libr. contra Pelagia-
 nos, dicit, quòd schola Socraticorum consueuerat adducere
 omnia quæ dici possent ex vtraque parte, vt magis perspicua
 fieret veritas. Refert, & plura alia adducit Rosarium Bulti in
 secunda parte. ferm. xxij. literas. facit Amadeus in dialogo de
 Amicitia, char. xxij. & seq. dicens, quòd nusquā veritas clarior
 eminet, quàm suo admotā contrario. facit Calcanes cōsil. vij.

A z in

De utilitate
 disputatio-
 nis, adde PG
 zinium in
 trac de Ia-
 mis, col. j.
 vbi allegat
 Augu. xxij.
 q. vj. c. vi-
 des, vbi rati-
 o vincit
 per disputa-
 tionis pu-
 gniam.

8 in princ. † Idcirco saepe dicebat Ias. quòd nihil est tam obscuro in iure, quin si deducatur in disputationem, veritas inueniatur. Et quòd propterea dum esset iuuenis, cum dubitabar de aliquo articulo in cursu lectionu, ponebat de eo vnam conclusionem in circulis, pro quo Cacialup. in tract. de modo studendi. col. xiiij. Capanus in lib. de ingratitude. chart. iij. referens Græcos omnia in certamen & controuersia deducere solere: quod ad vnamquamque rem aperiendam multu valere atque bitratur: cum nihil sit tam obscurum atque abditum, quod illa disputandi consuetudo non adinueniat, apertissimèq; demonstrat. Et Ioan. Mirandula in Apologia, char. ij. dicit, quòd antiquis & omnium ætatum Philosophis certissimum fuit nihil ad consequendam quam quærebāt veritatem sibi esse potius, quàm vt essent disputationis exercitatione frequentissimi. Et inter illius opera Antonius Ciradinus epistola incip. conclusiones. ad finē dum tractat de ente & vno dicit, quòd disputationis est cribru veritatis, suauissimus animæ cibus, nihil habens ingrati. Hadrianus Papa noster in Quodlibetis quæst. iij. col. j. post Hieron. dicit, quòd nihil certius deprehenditur eo quod disputationis mente teritur. Bene facit Petrus Marsius in commento Cicer. de Officiis, chart. ij. dum laudat Dialecticam & disputationes Socratis. Et inter cæteras rationes quibus lex Mahumeti dānatur, vna est: quia de lege sua disputari vetuit, ne eius falsitas detegeretur. Papa Pius epist. vij. char. iij. & xv. & xxvij. cum doceat Apostolus: Omnia probate, quod bonu est tenete. c. sancta. xv. dist. versic. inter scripta. Albertanus lib. ij. de prudentia. col. fin. & in rubr. de probatione amicorum. & dicit Fortunius in l. iuris gentium. col. xxxix. ff. de pact. quòd Cato Stoica inuestigatione ea saepe sentiebat quæ à vulgo dissentirent. & ea quidem verissima. hinc Salomonius in repeti. §. responsa. instit. de iure nat. chart. x. dicit, quòd communes opin. nascuntur, crescunt, senescunt & intereunt in scholis: quia ibi de eis frequenter disputatur. Igitur in præsentiquæstione disputatiuè procedendo ordinè obseruabimus: ne contingat quod de Rubricis feudalibus dicit Io. Blanchi. in Summa. char. fin. col. j. cap. quonia. Ias. ante præludia feudalìa. col. ij. cap. quæ sit. & ibi Claud. in Spec. col. j. dicentes quòd nō sunt bene ordinatæ. Franc. Tigrini multa bona scripsit, sed disquæternata. Ange. in l. si quis seruo. ff. de sol. & de tractatu Paradis de syndicatu. dicebat Picus, & dicit Hippoly. in l. vnius. §. cognita

Disputationis elegans definitio.

Ordo.

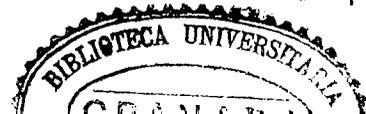
gniturum. in fin. col. xij. ff. de quæst. q; ille tractatus est solennis, sed malè ordinatus. † bonu itaq; cōstitit in ordine, secundum August. & alios quos refert Lucas de Penna in l. ij. circa prin. C. de proxi. sac. scrin. lib. xij. quia scire quid facias, & nescire quo ordine facias, nō est perfectæ cognitionis: vt inquit Bal. in procem. sforum, in princ. qui plura adducit: & eum refert Ias. in l. Gallus. in ij. lect. in §. idem credendum. col. ij. ff. de liber. & posth. & in procem. sui commenti de iure emphyt. pro quo plura Anto. de Prato in tract. de secundis nupt. chart. iij. col. iij. & char. vij. colum. iij. Brunus Asten in tract. de forma, quando aliquid censeatur traditum pro forma: conclus. xv. in char. xl. col. iij. Barb. in c. cū dilecta. vbi Moder. in apostillis; col. x. de rescript. Greg. Nazianzenus in tract. de moderandis disputationib. pag. seu col. x. frater Isidor. de regimine princ. h. j. c. vj. & Nauis stultifera char. cxliij. de corrupto ordine. & quæ referuntur in procem. Cōsiliorū pro Monachis contra Canonicos, de præcedenti. quod incip. præcide. & quæ ibi August. Cano. in scrutinio dictorum consiliorū. hinc dicit Lancel. in l. nemo potest. col. v. ff. de leg. j. q; qui nō procedit ordinatè, dicitur ponere habenam in cauda. de quo Fulgos. reprehendit Odo. in l. mora. col. iij. ff. de vsur. & vbi non est ordo, ibi est cōfusio. Roch. de cōsue. char. xxvij. col. j. facit Philotheus Achilinus in procem. sui Viridarij, char. ij. & dicit Angel. in l. j. §. nūc videamus. ff. de oper. no. nun. la piu bella cosa del mondo sic l'ordine. sine quo nihil potest cōmèdari: coza senza ordine. sic a modo de vno zebaldone. Et dicit Aret. cōf. lxxvij. diligenter & maturè. col. j. q; sapiētis est ordinare, secundū Philo. sophū ij. Metaph. Insequamur igitur ordinè Pōtifficis in c. si diligētū. de fo. cōp. vbi Maria. col. vij. vit. not. & in c. literas. de restit. spol. cū si. vt Portius in §. singulorū. co. ij. inst. de rer. diuis. & Curt. senior cōf. lvj. super eo. iij. col. vers. his sic præmissis. scilicet referendo fundamēta partis cōtrariæ. Et sic q; non sit vtile nubere. Deinde ponā fundamēta pro opin. quā teneo, scilicet. Esse vtile nubere. Postremò respōdebo ad fundamēta adducta in oppositū: quia, vt dicit Isidorus. quē refert Spec. Viridarij li. j. c. clxxxvij. in prin. q; prius nostra firmemus, deinde obiecta cōfitemur. Nec excadescāt nobiles & honeste matronæ, prout expertus iam didici. si in prima parte aliqua contra mulieres adducā: quonia iste est mos disputatiuum: vt patet ex prædictis. & ex exēplis quæ refert Longolius in sua defen-

hone habita Romæ, quæ incip. quodd char. xxj. dū loquitur de Carnead. Phauorino. & aliis. & chart. xxiiij. & char. xvij. dum loquitur de Cicerone. quia ex opposito in vltimis x quæ præua lent l. pacta nouissima. C. de pac. quæ melius memoriam retinetur. Card. in Clem. j. col. iij. de reliq. & ven. sanct. Plura contra viros adducam, aded vt cum Syluam hanc contra mulieres vi-ri inducere voluerint, inspiciant & ibi quæ viros attingunt: & potius filendi, quàm loquendi materiã adinuenient. Quicquid sit, nihil nisi maiorum nostrorum dicta in scelestas & irrationabiles personas inuenies: cõtra morigeratos verò & laudabiles, verbum nullum. Quomodo ergo quispiam mihi succedet, cum etiam sum merus relator: ergo excusandus. gl. in l. Gallus. §. idem credendū, in verbo, pronepos. ff. de lib. & posthu. cum sim. vt j. dicam, relationi in tatum vacauit, quodd si aliena dicta deleterentur, charta alba remaneret. facit frater Thomas Illyricus de potestate Papæ. char. iij. Et si solū adduxissem ea quæ faciunt pro mulieribus, potuisset lectori suspicio superuenire, prout in simili miratur. Aret. consi. clxv. sicut col. x. versi. venio ad vltimū. vel mihi dici, quodd si sciuissem quæ cõtra eas scripta sunt, nõ ita de facili pro eis enuntiassem. Nequaquam enim fugienda sunt, quæ priores disseruere: verum enitendū, vt melius quàm illi dicamus. Nam præterita in medio sunt: ipsi autē oportunè vii, singula conuenienter argumentari, rectèq; distinguere, hoc sapientis est. Sunt verba Socratis in oratione panegyrica, incip. illos. char. j. pro quo l. j. §. sed neq; ex multitudine. C. de vet. iur. enuc. vbi t qui subtiliter factum emendat, laudabilior est eo qui primus adinuenit. concordat c. si Apostolico. ante fin. de præben. lib. vj. glof. in auth. de mand. princip. in princip. in verbo, in suo. Fortunius in repet. l. legitima. col. ij. ff. de pact. Paul. de Cast. in l. si filius qui patri. ante fi. ff. de vulg. & pup. vbi dicit, quodd prætor præponebat edicta declarantia Ius ciuile. Laur. Valla in proœm. vj. Elegiarum. Quinimò loquens à seipso. corripitur tanquam gloriosus. Ioan. viij. ex quo nil dictū quin dictum prius. Alex. de Neuo contra Iudæos fecerantes. col. xxvij. & nil sub sole nouū. Polycraticus in proœm. licet plura relicta videantur. Bald. in prologo Decret. col. ij. Et si noua inuenire non poterō, fat erit, teste Salomone, ab aliis inuenta, vel cultu reddere blandiora, vel accumulatio- ne huberiora, vt inuenit & prosunt cuiusque etiam fastidito stomacho grauiorum lectione. Sæpe enim post macellum

& adi

& adipem, etiam blandissima oluscula & fluuiales pisciculi appetibiles sunt. & rarò quodd qui insilit inuentioni, possit vacare ordinationi. & ecõtrã. f. & difficilior est ordinatio, quàm inuentioni. secundum Feli. in cap. quæ in ecclesiis. de cõstit. in fi. facit Bald. in c. literis. iij. not. de rescrip. hæc enim est quæ honorè fecit Accurs. Spec. Io. And. Barto. Alex. Ias. Feli. & aliis qui hunc stylum sunt secuti. vt j. dicam loquendo de authoritate Io. And. quoniam dicta aliorum complexi sunt ordinatè. Et ita etiam dicit Petrarcha epistola vij. quid agendum. dum dicit, imitandas apes ex diuersis floribus legentes mella. & sic erit dulcis rerum mistura bonarum. Felin. in c. cum dilecti. in fi. col. v. de accusat. Non tamè quodd velim vti longa recitatione, quia esset fastidiosa, & infidelis, & suspecta, vt solet culpari de hoc Barb. quem infra referam: sufficit enim referre in substantia. l. fin. C. de precib. imper. off. prout disputando resumimus argumenta aduersantis solū in effectu. Feli. in cap. & si conquestus. de simon. col. fi. Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doct. iij. parte. q. xlvij. & cõtra resumentem totum vt quandoque licet, secundum Igneum in rep. audent. ex causa. col. lx. dicam infra char. fin. vide Morum deridentè in repet. Vtopiz. char. xiiij. Et multa magna breuiter sunt dicenda, secundum Feli. in proœm. Decret. allegando Valerium: quod est artificiosum, multa scilicet cõprehendere sub exiguo. Calcan. consil. lvij. visis consiliis. in princ. vbi allegat Ioan. And. in proœmio Nouel. facit idem Ioan. And. in c. j. de sacr. non iter. f. Et ita etiam faciunt consulentes, quos opus est præcipuè vti breuitate, & substantialiter loqui. secundum Aretinum consilio xxxv. viso. col. j. qui idem tradit consil. xxvj. diligenter in prin. & cxix procedendo. Et consil. suo vj. incip. viso instrumento. & liij. diligenter. col. j. dicit. quodd qui rectè consulunt, veniunt ad rem sine multiloquio, & sine trifis, & generalibus quæ solent apponi ornatus causa, ne parū multa scire videantur: neq; incipiunt ab ovo gemino, secundū eum consil. clxij. sicut col. vij. Et debet aduocatus esse parcus in verbis, in allegando pauca & bona. gl. in proœm. Regularum Cancellariæ. not. in cap. tales. xxiiij. dist. quia ad veritatem probandam multis verbis opus non est, sed efficacibus. gl. & Ioan. And. in cap. cum fit. de xta. & qualis. Et dicitur in lira vulneratus. c. si ff. ad l. Aquil. vna contentus ero. pro quo facit l. si quis obreperit. ff. de falsis. vbi Alber. & facit Bal. in l. precibus. C. de impub. & al. subst.

A 4 dica

- dicā 7. loco suo, quia veritatis simplex oratio. & dicit Codrus
 13 serm. v. incip. de pulchriore char. j. quod 7 veritas non quaerit
 fucum, non pigmenta, non cinnabos: nec indiget veritas ver-
 borū admimiculis. l. j. C. si vt se ab hered. abft. & cōstitit in pau-
 cis. c. odi. xxij. q. j. c. non mediocriter. de consec. dist. v. Et qui
 mavult doceri, quam deludi, rem quaerit, nō verba: qui durus
 autē & indocilis est. moneri nequit, nisi verborum illecebris.
 14 Hinc dicimus quod 7 verba sunt emittēda secūdu qualiter
 personæ cui dirigūtur. gl. in d. procem. Regularū Cancellariæ,
 arg. c. diffinimus. in fi. xvij. q. ij. & Greg. in Pastoralī, secūdu
 qualitatē auditorū debet formari sermo doctorū, & secūdu
 eam intelligūtur. l. plenū. §. Equitij. ff. de vsu. & hab. l. as. in l. sti-
 pulatio ista. §. hi sunt. ff. de verb. oblig. ij. col. vbi ponit sex si-
 milia in l. diē functo. ff. de offi. assess. in l. si fundū sub cōditio-
 ne. §. qui fundū. ad fi. ff. de leg. j. not. in c. quamuis. col. xlvij. de
 pact. lib. vj. Corf. sing. lvj. sub verbo. conditio personæ. incipit,
 aliquis promittit. Hippol. in rub. C. de probat. col. v. Bonit. in
 tract. de nobilitate. iij. parte. not. lvj. Quoniā sapiens ex paucis
 multa intelligit. glōf. in auth. de consang. & vter. fratri. §. j. in
 ver. opinari. imō & d. Lælius de Gabrielib. intelligebat ad mo-
 tum laborū. de quo mētionē facit Bar. in l. j. col. ij. ff. de verb.
 15 obl. 7 Et propterea non debemus in sermonū foliis gloriari.
 c. Melchior. j. q. j. quia multitudo onerosa nihil habet honesti.
 §. si. in auth. de referēdar. Imō in multiloquio nō deest pecca-
 tū. c. & si Christus. de iureiur. p. propterea superflua debēt refeca-
 ri. §. quibus in j. consti. Codicis & C. qui ad. in l. si quæ incipit,
 vt verborū in aniu captiōis. hinc Bart. Bal. & alij. in l. Gallus. §.
 quidā rectē. ff. de lib. & posth. reprehendūt Scæuolā de super-
 fluitate: quia paucis semper agendū est. l. j. ff. de præscrip. verb.
 maximē in claris. Aret. cons. cl. iij. cōsultatio. secūdu Philoso-
 16 phum iij. Rhetor. vbi Cicer. ad fin. 7 Breuitas est delectabilis
 auditoribus, quia sensus auditus inter omnes sensus est valde
 attediarius: quia gaudēt breuitate Moderni, vt etiā sylab. m
 vnā non necessariā non apponāt. gl. j. in l. j. ff. quod metus cau-
 sa cōf. vltatē Petr. de Lesnaudiere in tract. de Doct. iiii. parte.
 q. i. post mediū. Paris de Puteo in tract. de syndacatu. chart. v.
 de excef. aduoc. in princ. Et propterea Oldr. consi. xvii. quidam
 clericus. col. vi. inuehit cōtra Prouinciales, qui volunt scriptu-
 ram longam: quia sepius res minus est intellecta longitudine,
 quam obscuritate narrationis. secūdu Ciceronē in primo

Rhe

Rhetor. facit 7 quia longitudo scripturæ sepe inuoluit mētem 17
 legentis. Aret. consi. lxxij. quia multa. post princ. & ciiij. bre-
 uitas. & cl. iij. breuitate, nec superfluis agendum est. in l. hęc sti-
 pulatio. §. diuinus. ff. vt leg. nom. cau. & frustra multiplicamus
 sermones. l. pediculis. §. Labeo. ff. de aur. & arg. leg. 7 Et pro- 18
 pterea si aduocatus sit nimis longus, potest sibi iudex impo-
 nere silentium. & si non obediat, eum priuare officio aduoca-
 tionis. gloss. in l. ex ea causa. ff. de postul. quam singul. dicit Pe-
 trus de Lesnaudiere, & Paris de Put in locis prædictis. Iason in
 l. j. ff. de offic. assess. col. j. vbi Niger colum. iij. maximē quando
 alius aduocatus iam plenē dixit: 7 quia repetitio est semper re 19
 probanda. l. ampliozem. quæ est fin. in §. in refutatoriis. C. de
 appell. quoniam adiectione non indiget plenitudo. cap. bene
 quidem. xcvi. dist. & superuacuis laborat impēdiis, qui solem
 certat facibus adiuuare. c. si omnia. vi. q. i. Et secundum Prouer-
 bium Hetruscum, dicuntur vendere solem de mense Augusti.
 Curtius Senior consi. lxxiiij. antiquissimo. col. fin. vel solem lu-
 cerna ostendere. Morus in repet. Vtopiæ. char. ii. facit illud
 Horatii, in syluam ne ligna feras, de quo Erasimus parte
 prima Proverb. ccccclv. & in iiii. parte, Proverb. cxxx. vbi alle-
 gat Ouidium Elegiarū: Quid folia arboribus, pleno quid sy-
 dera cœlo, In freta collectas alta quid addis aquas: reique de-
 monstratæ demonstrationem addere frustra est. l. i. in §. si. ff. de
 dot. præleg. Salomon. in repet. v. responso. char. viii. institui. de
 iur. nat. facit illud, Rem nulli obscurā, nostræ nec vocis egen-
 tem. facit Bustus in Defensorio montis. in iiii. parte ii. tract. in
 princ. vbi etiam allegat Hieron. contra Rufinū, Ea quæ taces,
 omnes flagitant: ad ea respondes quæ nullus requirit. & fit in-
 iuria illi qui prius dixit. l. ii. C. de epis. aud. At alij dicunt quōd
 in superfluis non proditur, nisi status. Bald. lib. ii. consi. c. fa-
 ctum super quo. col. ii. & verba perdere leue est: & quod repe-
 titur, censetur magis validū & famosum. l. i. C. de emend. cod.
 l. si. §. sed neq; diem. C. de vet. iure enunc. vbi dicitur, q̄ quā
 doq; vnus etiam deterioris sententia potest in aliqua parte
 maiores superare: & magis integrū est iudicium quod pluri-
 morum sententis cōfirmatur lxxiiij. dist. c. extra conscientiam.
 in vltimo prologo epistolarū Pauli ad Ro. vbi Paulus ad eos
 scribit, non q̄ minus accepissent à Petro, sed vt duobus Apo-
 stolis attestantibus eorum corroboraretur fides. Alexand. lib.
 iiii. cōf. lj. cum dicatur in princip. Landr. in addit. ad primum

A 5 consil

consilium Bart. & quæ superabundant, implent cisternas sapientum. Bald. in l. fin. ad f. C. de iure emphyt. facit cap. bonæ de confirm. vtil. vel inuti. l. non solent. ff. de reg. iur. Scrutinium chart. lxxxix. & quomodo toleretur superfuitas, Marian. Socin. in c. significantibus. col. j. de hb. ob. Maleretus in tract. de elect. char. xliiii. col. iiii. ¶ Item intellige prædicta quando in breuibus potest declarari intentio voluntatis. l. j. §. j. ff. de hæredib. instit. l. verbum volo. vbi Bald. C. de fideicom. post glo. aliàs secus, ne propter breuem sermonem stemus in æquiuocalita fidei. ff. de iur. fil. Barto. & Bald. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. quia obscurus fio, dum breuis esse laboro. gl. in proœm. sforum. in §. penul. in verb. compedium in l. testamentū. C. de testam. quia sic studendum est breuitati, quod nullum damnum fiat intelligētix. Hieron. quem refert Nata. in clem. sæpe. de verb. sig. col. xvij. est in v. notabili. latē Barb. in cap. postulasti. col. vj. de foro cōpet. vbi dicit, quod per compedium non debet deueniri ad dispendium. cap. qualiter. el. ij. ad fin. de accusa. propterea dicimus, quod qui clarius exprimit. non vitur superfuitate. l. j. in fi. princ. C. de curat. fur. Felin. in c. quoniam. col. ix. vbi Decius col. j. de institut. Burgos in c. cum causa. col. j. de empt. & vend. gl. in j. Regula Cancellaria. Et quis non potest nimis clarè loqui, ad tollendū sophisticias dubitationes, saltē propter simplices & ignorantēs. l. fin. C. de indic. vid. tol. Decius in c. significantibus. de appell. in consi. exij. col. ij. Hippol. in l. j. §. si seruū quasi. col. vj. ff. de quaestio. Gammarus in tract. de extensione. col. xxxij. Igneus in repet. authen. ex causa. col. xxxij. bene facit textus in l. cum virum. ante fin. C. de fideicom. vbi vltra verba testatoris, adducuntur adhuc probationes ad declarandum illius voluntatem, maxime si sumus in materia quotidiana: quia tunc est plenius attingendum. l. legauit. ff. de liber. leg. cum sim. vt Caciolupus in repet. c. j. de feu. cog. in primis verbis. Perus. in præfatione repet. c. si pater. de testam. lib. vj. Anchar. in princip. rub. de regul. iur. lib. vj. Cepol. in authen. sed nouo iure. col. x. C. de seru. fugit. Igneus in repet. authen. ex causa. colum. iij. C. de liber. præter. Barto. in l. apertissimi. C. de iudiciis. Et hæc cumulatō seruiet in exordiis Consiliorum & Lecturarū, quantum ad omnia contenta in hoc libro. & quæcunque dicta & facta mea submitto iudicio & correctioni sanctæ matris Ecclesiæ, cum protestatione, de quain c. damnamus. ante fin. de summa Trinit. & fide cathol.

cathol. quia sine præiudicio loqui intēdo cuiuscunq; rectius sentientis. l. Claudius Felix. ad finem. ff. qui pot. in pign. hab. etiam quantumcunque iuuenis. imò anniculi. exemplo Augustini in cap. si habes. circa medium. xxiiij. quæst. iij. Et ne sine diuisione procedamus propter illius vtilitates, Ias. in rubr. institut. de act. in fin. Galiaura in l. stipulationum quædam. in ij. not. ff. de verb. oblig. §. quæ vt sit bona, debet fieri per species²¹ oppositas & contrarias: vt animalium aliud album, aliud nigrum. Ias. in §. actionum. primo not. institut. de act. & debet esse bimebris siue reducibilis ad bimebrem, secundū Angel. in §. omnium. Innoc. institut. de act. Barb. in cap. quoniam. §. in aliis. ij. not. vt lit. non contest. Luc. de Penna in l. omnes. col. j. C. de decur. libr. x. Besutius in repet. l. re coniuncti. col. ij. Et sic debet fieri per membra, non per frusta. Bald. in l. i. ff. de procurat. in secunda lectura. in princ. ne dicamur facere de vno ceraso duos bolos. contra Lancel. in l. si donatione. col. ii. C. de collat. Et tu qui vis intrare examen, vide diuisionem Besutij in d. l. re coniuncti. colum. i. & si vis diuidere glossam per frusta, vide vnā diuisionem Ias. in l. i. C. de instit. & substitit. col. ii. super glo. in verb. manifestum. Bald. in repet. l. Celsus. col. xi. versi. venio nunc ad glossam. ff. de vsucap. impressa post suum tit. de præscript. Et esto memor expedire partes per viam oppositionis vel quæstionis, vt per legentes sextum Decretalium. Ego autem in diuisione huius Syluæ non obseruabo ista requisita. sed ponam vnā diuisionē gratia commodioris allegationis, exemplo patrisfam. qui diuidit fundum gratia commodioris culturæ quæ non inducit rerum pluralitatem. Ias. in l. re cōiuncti. col. xxix. versi. non obstat etiam si diceretur. de leg. iij. Diuido igitur in sex libros æquē principales. In primo, adducā nouē fundamēta tenentiū quod non sit vtile nubere, subdēdo modū arguēdi in iure. In secundo, nouem ampliationes cum vnica limitatione ad eorum conclusionem, quod nō sit vtile nubere. In tertio, fundabo intentionē meam, esse vtile nubere per duodecim argumēta, inferendo materiā Monitorialiū. In quarto, respōdebo ad fundamēta & ampliationes tenentiū oppositū, subiūgendo quomodo possent sedari partialitates. In quinto, ponā quomodo debeat se iudex continere in iudicādo: & ibi plenē ponā regulā cum ampliationibus & fallēris, quod tenēda sit cōmunis opī in iudicādo puta de authoritatibus aliquorū doctorū. In sexto, ponam quomodo intel

Operis
diuisionē

intelligatur quæstio esse dubia, & quō tunc debeat iudex iudicare, & obedire rescripto principis. & de præcedentia Doct. & Medici, & de priuilegiis miserabiliū personarū, & de sibi ascribētibus dicta aliorū. Et cur potius in sex libros, quā in tres, & de dignitate & prærogatiua numerorum, vide per Baptistā Egnatiū in racemationibus. char. c. & seq. dū enumerat singulos dies hebdomadæ, & in tabula Claud. super Lucā de triplici viatore, in verb. numerus. & in tabula Macrobij. & Io. Montoloniū in Prōptuario Iuris: vltra quos de binario August. Canonius in scrutinio. char. vj. de ternario. Philelph. in epist. Aulsonius Gallus in suo libr. Epigramatum, in c. de ternario. nor. inc. tu bibe. Gilbertū in quæstioe ij. Oeconom. Philip char. xij. & ante eum frater Lud. Viualdus in Opere regali, de laudibus trium Liliorum. q. ij. vers. nono quia prolixum. vbi enumerat lxxiij. laudes huius numeri. Vldar. Zasius in oratione incip. nō possum de quaternario. Codrus serm. vj. char. iij. Abb. Zacharias in serm. consil. Pisani, in fin. ij. chart. vbi de duodenario. de quinquenario, Bald. in procem. Rex pacificus. col. vj. de senario. Io. Montaigne in tract. de bigamia. chart. ij. secunda parte. & in oratione Nicolai ad Alexandrum Papam pro Lucensibus. incip. vereor. col. ij. Codrus serm. iij. char. ij. de septenario. frater Ludouicus Viualdus in tract. de veritate contritionis. char. cxxxij. Gel. libr. iij. cap. x. Varro Gallicus in tract. vulgari exhortationis pacis. chart. xvij. Curtius Iunior in tract. de ratione ad suum tractatum Feudorum. incip. optau. col. j. dicens, reputatur aliis perfectior, sed nihil allegat.

ARGVMENTA.

- 1 Nubere non esse vile, disputatur ex quorundam opinione.
- 2 Matrimonij onera periculis nauigantium comparantur.
- 3 Mulieres quare facilius inducantur ad matrimonium, quā viri. & numer. 12.
- 4 Hospes turpius elicitur, quā non recipitur.
- 5 Matrimonium speciem esse seruitutis.
- 6 Maritum corporis sui potestatem non habere.
- 7 Mors seruituti anteponenda.
Libertas thesaurus inæstimabilis.
- 8 Hominem omnium quæ creata sunt, esse nobilissimum.
- 9 Mulieres non esse admittendas ad regimen ciuitatis.
- 10 Mulieres vt plurimum stultas esse.
- 11 Lingue lubricitas non est facile ad crimen trahenda.
- 12 Insipientia nihil est peius aut periculosius.
- 14 Ignorantia est omnium errorum mater.

- 15 Mulierum stulticiam morbum esse contagiosum.
- 16 Societatem bonorum esse experendam.
- 17 Socius inducens socium ad prodigendum bona sua, tenetur ei vili actione.
- 18 Fœminarum inconstancia notatur.
- 19 Mulierum incontinentia.
- 20 Gaudium longæuitatis causa est.
- 21 Casus dementis, correctio est sapientis.
- 22 Fama bona thesaurus est inæstimabilis.
- 23 Mulier nobilis impudicè viuens perdit nobilitatem.
- 24 Factum insectum fieri non potest.
- 25 Adulterium natura turpe est.
- 26 Amicus noster dici non potest, qui salutis & famæ nostræ insidiatur.
- 27 Adulterarum finis qualis vt plurimum esse solet.
- 28 Accipere iniuste, quæ postea in pios vsus conuertamus, non licet.
- 29 Mulierem nihil tam dedecurat, quā adulterium.
- 30 Maritum nihil tam lædit, quā vxoris adulterium.
- 31 Maritus patienter ferens vxoris adulterium, præsumitur leno.
- 32 Maritus desitens ab accusatione adulterij ob lucrum dotis, culpandus est.
- 33 Tutor transgredere non potest de iniuria illata patri pupilli aut ipsi pupillo, cum talis iniuria eis dedecus affert.
Honestas omni lucro præferenda.
- 34 Mortem famæ postponendam.
- 35 Adulterium matris in contumeliam filiorum verti.
- 36 Marito non licet in vxorem atrocius scire.
- 37 Mulieri licet à viro diuertere ob nimitiam eius scuitiam.
- 38 Mulierem quæ à viro aufugit propter eius scuitiam, tenetur vir etiā absentem alere.
- 39 Vxor quæ diuertit à viro propter eius scuitiam, non tenetur redire ad virum, nisi ille cauerit de non offendendo eam. & nu. 42.
- 40 Maritus vxorem expellens sine causa, tenetur ei consignare dotem.
- 41 Maritus expellens vxorem sine causa, indignus est qui lucretur dotem, quā aliàs ex statuto lucretur.
- 42 Vxoris cædes detestabilior est quoniam alio homicidio.
- 43 Veneno aliquem aggressus, puniendus est, tamen non moriatur, qui venenum iumpserit.
- 44 Maritus quandoque expellit vxorem causa dotis non solutz.
- 45 Vxorem se accepturam si quis simpliciter iurauerit, intelligitur mediante dote congrua.
- 47 Dotis causa possine coram iudice ecclesiastico agitari.
- 48 Incestum ex matrimonio non nunquam contingere.
- 49 Adulterio nati aliquando excludunt legitimos à successione eis debita.
- 50 Matri non creditur asserentise ex adulterio filium suscepisse.
- 51 Filius in matrimonio natus, præsumitur potius legitimus quā ex adulterio natus.

- 52 Sacerdotum multitudo eos contemptibiles reddit.
 53 Rara quæque pretiosa sunt.
 54 Fœtus facilius concipitur concurrente virtusque semine, quàm ex solius maris semine.
 55 Probatio admittitur contra filium quòd non sit legitimus, quamvis constante matrimonio sit natus.
 56 Parentum assertio de filiis quid operetur.
 57 Fratres ex diuerso semine natos, ferè semper esse discordes.
 58 Filius à patre delatus ob delictum morte expiandum, mitius puniendus est, quàm si ab alto accusaretur.
 59 Patri parcitur qui non pacifecerit conspirationem filij contra principem.
 60 Pater stuprans fillam indignus est nomine patris: quemadmodum filius manus inferens patri, indignus est nomine filij.
 61 Paricidij legem quare Solon non tulerit.
 62 Peccata mortis ob crimen debita quibus causis possit vitari, aut in longius tempus trahi.
 63 Confessus in tortura, non præcedentibus indicijis sufficientibus ad torturam, non est condemnandus.
 64 Confessio eius qui iniuste in carceribus est, non est sufficiens ad eum condemnandum.
 65 Confessio extorta in quæstione nullis præcedentibus indicijis habita, non potest reddi valida ex indicijis post quæstionem superuenientibus.
 66 Probationem, qua reus crimen à se diluere conatur, non oportet semper esse apertam, vt is absoluitur.
 67 Confessus se occidisse, sed ad defensionem suam, an sit condemnandus, si non probet defensionis causa occidisse.
 68 Hominem flagitiosum non est licitum defendere.
 69 Hominem nequam occidere interdum grauius est, quàm hominem innocentem.
 70 Iudices proniores esse debet ad absoluentem, quàm ad condemnandum.
 71 Delicta esse punienda.
 72 Iudex non propterea crudelis existimandus est, quòd flagitiosos puniat.
 73 Pœnæ delinquentium medicinæ appellandæ sunt.
 74 Flagitiosus homini non parcens, bonis nocet.
 75 Veniæ facilitas malos ad peccandum proniores reddit.
 76 Fœmina à multis maribus appetita, discordiarum vehemens causa est.
 77 Agnatorum vnum offendens, totam agnationem lædit.
 78 iniuria vni de familia facta totam familiam lædit.
 79 Adulterum posse impunè occidi, cur statutum sit.
 80 Iudex potest cuius præcipere ne iter faciat ante domum iustitijæ ob suspicionem discidium.
 81 Iudex potest præcipere litigantibus de possessione fundi, ne eum fundum ingrediantur, metu scilicet futuri inter eos discidij.
 82 Decilium regulariter est prohibitum.

Mari

- 83 Maritus occidens adulterum an sit puniendus, & num. 85, & 93.
 84 Marito an liceat in foro conscientie adulterum occidere.
 86 Præceptum, Non occides, declaratur per Ius ciuile.
 87 Homicidium posse permitti à lege ciuili ex causa.
 88 Exempla declarant regulam, non etiam restringunt.
 89 Adulterium pœna capitali puniendum est.
 90 Adulterium apud Gallos non esse crimen capitale.
 91 Castitas semel amissa recuperari non potest.
 92 Honorem suum cuius defendere permittitur.
 94 Peccans per iracundiam mitius est puniendus.
 95 Occidens alium se defendendo, quamvis modum inculpatae tutelæ excedat, mitius tamen puniendus est.
 96 Homicidium iam dudum commissum læuius puniendum est. Pœna mortis nemo plectendus est ex folijs coniecturis quantumvis vrgentibus.
 97 Occidens aliquem in ludo mirius est puniendus, quàm qui dolose occidit.
 98 Marito an liceat conuocare amicos ad occidendum adulterum.
 99 Iniuriam patienti qui non fert opem si potest, censetur fouere eum.
 100 Clericum adulterum occidens, aut etiam alias iniuria afficiens, an sit excommunicatus.
 101 Statutum quòd continetur quemcunque homicidam capite plectendum esse, quam interpretationem recipiat.
 102 Maritus qua forma denunciare possit ei, quem suspicatur esse adulterum vxoris suæ, ne cum ea colloquatur.
 103 Maritus adulterum cum vxore repertum in loco suspecto post trinum denuntiationem ei rite factam, potest impune occidere.
 104 Maritus quòvis sit adulter, potest tamen adulterum cum vxore repertum post tres denuntiationes rite factas, occidere.
 105 Denuntiatione à marito faciente ei, quem suspicatur esse adulterum vxoris suæ, debet fieri cum interuallo, nõ vno eodemque die.
 106 Maritus diuertere ab vxore debet, statim atque eam adulteram esse intelligit.
 107 Vxorem adulteram dimittens, an possit aliam ducere, & nu. 119, & 123, & 140, & 144.
 108 Mulierum castigans, operam ludit.
 109 Amoris vis quanta sit.
 110 Amor immoderatus non nunquam venit in infantiam.
 111 Mulieres quare sint molles.
 112 Monachi claustra egressi, omnium hominum nequissimi sunt.
 113 Homo non facile mutat mores.
 114 Clericus non est cogendus iurare se non rediturum ad concubinas.
 115 Nubere melius est, quàm vri.
 116 Continentia persuadere potest, imperari non potest.
 117 Continentem esse, impossibile est homini abque Dei auxilio.
 118 Incontinentiæ remedia.
 120 Impossibile, & difficile, æquiparari.

Impe-

- Impossibilia, aut quæ sunt maximè difficilia, ea non sunt in potestate hominis.
- 121 Impossibile nihil est nobis à Deo præceptum.
- 122 Impossibile neminem obligat.
- 124 Continentiæ perpetua pœna nemini est temerè iniungenda.
- 125 Sperma retentum efficitur venenum.
- 126 Delicta non egrediuntur suos auctores.
- 127 Maritus uxorem adulteram cognoscens, etiam post peractam ab ea penitentiam, quibus incommodis afficiatur.
- 128 Literæ sacræ non egent suppletionibus.
- 129 Concubini nomine clerici acquirentes, dicuntur fraudare Ecclesiam.
- 130 Clericos rarò de frigiditate cõqueri, atque inibi quibus vacationibus soleant curari frigidi homines.
- 131 Clericos practicus Papiensis vartis in locis insectatur.
- 132 Dantes damnatus post mortem vt hæreticus, & quam ob causam.
- 133 Iura variari circumstantiis temporum & moribus hominũ variantibus, non est inconueniens.
- 134 ~~Mitius est in iure, quàm in factis, & in iure non est iniquitas, quæ in factis est.~~
- 135 Laicos meliores esse quàm clericos, Ecclesiam Dei destruit.
- 136 ~~Hereticus est, qui in iure non est iniquus, quæ in factis est.~~
- 137 Auaritia imitatoribus seu ministris Christi non conuenit.
- 138 Ecclesia benignius exigere solet, ne videatur lucris temporalibus inhære.
Ecclesia non quod sibi, sed quod vniuersæ reipub. Christianæ expedit, inspicere solet.
- 139 Laici si boni sint, dicuntur ecclesiastici.
- 141 Ecclesia errare non potest.
- 142 Interpretationi sanctorum inhærendum est.
- 143 Regulis Iuriconsultorũ non subiacent quæ spiritu Dei acta sunt.
- 145 Meretrix ea dicenda est, quæ se duobus aut tribus quæstus causa commiscet.
- 146 Neprunum frustra accusat qui iterum naufragium facit.
- 147 Vitis in mores transeuntibus re medium nullum adhiberi potest.
- 148 Futura ex præteritis colliguntur.
- 149 Clericus incorrigibilis tradendus est Curia seculari.
Periuero amplius non creditur.
- 150 Iteratio auget delictum.
- 151 Imperans secundo indulgentiam à principe, debet facere mentionem de priore.
- 152 Papa an possit dispensare super matrimonio. & num. 161.
- 153 Monitus nolens se corrigere, habendus est pro Ethnico & Publicano.
- 154 Papa potest dispensare cum coniugato vt beneficium simplex teneat possit.

Papa

- 155 Papa factum Dei factum reputari.
- 156 Maritus potest post consummatum matrimonium ingredi religionem propter manifestum adulterium vxoris.
- 157 Episcopus tantũ astringitur Ecclesiæ suæ, quantum maritus vxori.
- 158 Mulier ob adulterium perdit omne ius quod habet in marito.
- 159 Regula, Quos Deus coniunxit &c. patitur limitationem.
- 160 Traianum imperatorem eductum fuisse ex inferis.
- 162 Mulierum malicia notatur.
- 163 Mulierum propritates.
- 164 Mulieres in plerisque deteriores esse conditionis quàm viros, & in plerisque melioris conditionis.
- 165 Mulierum imperfectiones norantur.
- 166 Mulieres prohibentur ingredi quasdam capellas ecclesiarum.
- 167 Vxores viris seruire debent ex præcepto Dei.
Mulier regno præfici non debet.
- 168 Lex Salica in Gallia.
- 169 Fœminas non succedere existentibus masculis, iuris diuini est.
- 170 Definitiones, & declarationes terminorum initio cuiusque disciplinæ explicandas esse.
- 171 Iuriconsulto verba legis diligenter sunt ponderanda.
- 172 Definitio quid sit.
- 173 Definitiones in iure periculosa esse.
- 174 Definitio, vt sit bona, quæ sint necessaria. & num. 176. & 178.
- 175 Definitione debere cõuerri cõ suo definito, quomodo intelligendũ.
- 177 Rei vnus vna definitio est.
- 179 Definitio à descriptione quid differat.
- 180 Verba in definitionibus propriè accipi debent.
- 181 Causa non debet per effectum definiti.
- 182 Argumentum vnde dicatur.
- 183 Argumentum quid sit. & num. seq.
- 185 Argumentum ab vna re ad aliam quando valeat in iure.
- 186 Determinatio duo determinabilia respiciens debet ea determinare æqualiter.
- 187 Dispositio vna non debet diuerso iure censi.
- 188 Verba vno & eodem contextu comprehensa sunt pariformiter intelligenda.
- 189 Statutum in vno eorum quæ paribus passibus ambulant, statui debet & in altero.
- 190 Circumstantiæ aliquot enumeratæ, pro quarum differentia facile dissoluntur argumenta in iure.
- 191 Solutiones ad argumenta quales soleant ab imperitis dari.
- 192 Argumentum ab euitando absurdo validum est in iure.
- 193 Absurditas & iniquitas in interpretandis legibus summo opere vitanda.
- 194 Verba nonnunquam à propria significatione detorquenda, vt euitetur sensus absurdus. & num. 196.
- 195 Absurdũ aliquando tolerari, vt euitetur quod magis absurdum est.

B

Adiect

- 197 Adiectiūm subsēquens duo substantiās, vtrūque determinat.
- 198 Argumentum ab etymologia vocabuli est validum in iure: atque inibi plures locos videre potes, & quibus sumuntur argumenta in iure.
- 199 Scientia cuiusque rei ex causis illius potissimum acquiritur.
- 200 Causa formalis potius attenditur, quàm materialis & quam ob causam.
- 201 Vitium maius est in forma, quàm in materia.
- Effectus potius denominatur à causa immediata & propinqua, quàm à causa remota.
- 202 Natura cuiusque actus attenditur ex origine rei, nō ex accidente.
- 203 Causa finalis potius consideranda est, quàm causa impulsiva.
- 204 Lex à ratione regulatur tanquam ab anima.
- 205 Causa cessante, cessat affectus.
- 206 Effectum aliquando non cessare, causa cessante, & num. 208.
- 207 Conditionem semel fuisse impletam sufficit, licet implementum non duret.
- 209 Coniecturis non est locus in his quæ certa sunt.
- 210 Verum præsumitur esse, quod communiter accidit.
- 211 Leges aptari solent ad ea quæ frequenter accidunt.
- 212 Contrariorum altero positio, alterum remouetur.
- 213 Argumentum à contrario sensu non semper esse firmum in iure.
- 214 Correlatiuorum altero existente vero, alterum etiam verum esse necesse est.
- 215 Inducta ad vnum effectum non debent operari contrarium.
- 216 Rem quemque ex fine suo iudicari.
- 217 Fisiones duæ circa vnum & idem non concurrunt.
- 218 Lex generaliter loquens debet generaliter intelligi.
- 219 Genere perempto, species eius perimi necesse est.
- 220 Genus in iure trifidus modis capi.
- 221 Genus & speciem non eodem modo accipi à Iuriconsultis quò à Dialecticis.
- 222 Speciei vni proprium non potest alteri speciei conuenire.
- 223 Indefinita quando æquipollent vniuersali.
- 224 Verba interpretationem assument ex natura adus.
- 225 Alternatio præsumitur in dubio fieri inter æqualia, vel parum differentia.
- 226 Dominium rerum legatarum sub disunctionem non transit ad legatarium ante electionem.
- 227 Ordo verborum reducitur ad ordinem intellectus.
- 228 Legē nemo sibi ita imponere potest, quin ab ea liceat ei recedere.
- 229 Subiecta talia sunt, qualia prædicata demonstrant.
- 230 Qualitas non est sine subiecto, quemadmodum nec motus sine termino, nec accessorium sine principali.
- 231 Actuum humanorum duplex variatio.
- 232 Verba secundum substantiam materiam intelligenda.
- 233 Totum infert quamlibet sui partem.

DEVENIENDO igitur ad quæstionē nostrā quam post Platonem qui fuit diuinus, & in cuius scriptis reperitur sermō totū Euangelium Ioannis scilicet, In principio erat verbū, & c. vt Papa Pius ad Turcum epist. vij. chart. xij. Marsilius Ficinus epistolārū lib. xij. char. cxcij. epist. inci. Frater Sanctes, Petrarca epistolā xij. Fortunius, de iust. & iur. col. l. latē examinarūt. Arist. Plutarch. & Seneca, quos refert diuus Hieron. cōtra Iouinianum lib. j. c. xxx quod inscrip. scripserunt. Archiepiscop. Florea. iij. parte Summæ. de statu coniug est in princip. Volaterranus Commentariorum Vrbanorum lib. xxx. in titulo, de coniugio. quis in eo veterum ritus, & quatuor seq. Codrus qui refert Plutarchum serm. iij. incip. Plutarchus. Mancinellus in sermonib. lib. ix. tit. j. licet titulo seq. teneat contrarium. Vlder. Hutten. in dialogo de Fortuna, char. x. & seq. Francisc. Barbarus in tract. de re vxoria. Gilbertus in quæstionibus œconomicis enumerat centum commoda, & cc. incommoda matrimonij. Thorum maior pars & ferē omnes concludunt, non esse vile nubere: adducētes Theophrastum, cuius dicta vbi suprā refert Hieronymus, & cap. xxvij. incip. sentio, & latius referuntur in vltima parte Epistolarum eiusdem sancti, epist. lxxix. incip. loqui prohibeor in Polycratico, lib. viij. c. xj. incip. sicut in Laertio de vita & moribus Philosophorum, quæ etiam habentur in Margarita Poëtarum, chart. cxiiij. per Alb. de Rosate. in rubr. C. de nupt. postquam ergo referuntur in tot locis, superfluum esset in tanta librorum libertate hic ea transcribere.

SEONELVSIO supra scriptorū est, Quod non sit vile nubere eandem opin. latē tenet Petrarca de vita solitaria, circa fin. frater Iacob. Magnus in Sophologio sapientia, lib. ij. cap. xvij. de regimine domus vxoris & filiorū. Clarius lib. x. c. xj. quomodo coniugia legitimè sint cōtrahēda gl. & Panor. allegātes illud Philosophicū, de quo Valerius in vij. quodcūq; feceris, te pœnitebit in c. j. §. si. in si. de sum. Trin. Polycraticus lib. viij. c. xj. Imol. in c. tua. de spōs. col. xij. Henr. Boich. & Præpo. in c. communissim. iij. not. de sponsa. Io. Montaigne in tract. de big. q. ij. col. ix. & seq. Luc. de Pēna in l. ij. C. quando & quibus quar. pars deb. lib. x. in l. in sacris. col. ij. C. de proxim. sac. scri. lib. xij. Petr. de Ferrar. in sua practica, in for. lib. quo vxor. ag. ad io. in glos. in verbo, vxor. colum. j. & alibi sæpe scribentes. Pro ista parte primò adducit Hieronymus contra Iouinianum, libro j. cap. vij. incip. maritorum. authoritatem Saluatoris in

Conclusio
negatiua,
Nō est vile
nubere.

Authoritas
Philosophi.

Authoritas
Saluatoris.

Matth. xix. cui cum discipuli respondissent, vxoris onere contemplato: Si tale est, inquit, non expedit nubere. Salua replicauit, Rectè quidem sentitis. cap. omnes, xxxij. q. vij. qui sicut. xxxij. quæst. v. Matth. Bofius epist. j. chart. ij. & iij. subiicit quòd fallitur, qui credit se Deo militare, dum vxori & liberis seruit. hinc Ant. de Prato. in tract. de secund. nupt. char. xvij. col. ij. dicit quòd non bene conueniunt lectura & cetera. & Cicero, què refert Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris, in verbo, vxor. col. vij. dicebat, quòd nõ poterat philosophiæ pariter & vxori operam dare. vide ibi etiam in verbo, matrimonium.

Onera matrimonij,

- 2 ¶ Secundo allegatur pro ista parte. cap. nos nouimus. x. q. ij. vbi dicitur: nauigasti, id est, vxorẽ duxisti: propter magna onera matrimonij, quæ æquiparantur periculis quæ subeunt nauigando. secundum Doct. prædictos. Petrarca de remedijs vtriusque fortunæ, lib. j. dialogo lxxv. de coniugij claritate tribus dialogis sequentibus, & dialog. lxxvij. de natorum coniugio. nã qui nauigat mare, enarrat pericula maris, & audientes admirantur. Luc. de Penna in l. quotiens. col. fin. C. de ne frag. lib. xj. propterea dicimus quòd nauigatio semper est periculosa & incerta. Bald. in c. pastoralis. de offi. ord. col. ij. & prouerb. Qui nescit orare, ascẽdat mare. Hinc Aeneas Syluius epistola xxxvij. incip. rem longè pro breui instructio est beuiendi. dicit sufficere quòd quis seruet quæ Deo promissæ in procelloso mari aderat: vel dũ in carcere, seu in lecto agerans detineretur. Aliã ponit vitã Ioã. Pici Mirãdulæ. chart. scilicet Christo mortẽ nostrij amore perpeffam præ oculis habere: propriãmq; idẽtĩdẽ cogitãdo semper cauebimus à vitã.
- 3 ¶ Mulieres enim facilius inducuntur ad matrimonia: quia sunt eis ita onerosa sicut viris. Socin. in l. qui sperit. ante fin. de condit. & demoostra. tamen Mirandula, vbi suprã dicitur matrimonium non esse ita durum, sicut militia, cum non habeant tantum seruitutis & periculi.

¶ Tertio allegat practicã Ferrar. vbi s. displicentiam mortuorum filiorum, & alia onera incogitata quæ Deus auertit ab oculis hominum, ne mundus destruat. propterea Thales, secũdũ Laërtium, interrogatus, cur vxorem non duceret: Respondit propter amorem filiorum. tempus tamen omnem eorum dolorem exportat, secundum Barb. in Ioannina. colum. lxx. hęc cogitant volentes nubere de amplis dotibus, & quòd ob

abantur, & eis multa prosperè succedent: non autem de maieuentu. l. inter stipulatẽ. §. sacram. ff. de verb. oblig. Sed si secundum cogitationes hominũ omnia succederent, ego mulcogitarem, dicit Signor. consil. vlt. col. v. & Apostolus j. ad Cor. cap. vij. Es solutus ab vxore, noli quærere vxorem: habes vxorem, noli quærere solutionem: quia turpius eiicitur, quã non admittitur hospes. c. quemadmodum §. alioquin. de iureiur. glo. fin. in cap. literas. de restit. spol. Vxoratus enim dicitur esse in igne. cap. vir cum propria. xxxij. q. iij. Præpos. in cap. rursus. col. v. qui cler. vel. vouen.

Authoritas
Apostoli.

¶ Quarto allegatur, quia matrimonium est species seruitutis. l. ij. ff. de lib. ho. exhib. Claud. in l. j. in fin. princ. ff. de verb. oblig. Deo. consil. cxxxij. col. ij. & est dura seruitus, secundum Bald. in l. in bonæ fidei. col. j. C. de reb. cred. Lãdũ in vita Christi parte j. c. x. litera. c. Pet. Subers. in vinea Domini. chart. in rub. de concubinaris. col. viij. est in iij. parte. Ioan. Lup. in rub. de don. inter. vir. & vxor. col. yij. ver. sup. q. ad primam. p. c. habet maritus plenam sui corporis. potestãtẽ. c. diuersis. de cler. coniug. Ioan. Montaigne, in tract. de big. j. q. col. xxix. infantum quòd maritus non potest se absentare sine consensu vxoris, nisi pro voto in subsidium terræ sanctæ. Maria. in cap. quoniam frequenter. col. ij. vt lit. non contest. & dicit Panor. in c. tenor. de re iud. q. per contractum matrimonij vir quodammodo se alienat, & vendit, seu saltem emit litigium. Erasmus quarta parte Prouerb. cxxj. qui non litigat, cœlebs est. facit Ioan. Mirandula epistola incip. gratissimæ. dicens, quòd tuus totus esse non potes, qui semel nuptiarum legibus te subiiciis vxoris esse voluisti. ¶ Sed seruituti & turpitudini mors est antepõnẽda, secundum Cicer. quem refert Luc. de Penna. in l. j. C. de cap. ciui. cens. exim. lib. xj. col. penult. Paris de syndicar. char. iij. in cap. an liceat occidere tyrannum. Est enim libertas thesaurus inestimabilis. §. cum autem. circa fin. in fit. quibus ex causis man. non lic. in qua sola consistit decus & splendor. ledicimus. vbi Luc. de Penna. ad hoc not. C. de murileg. lib. xj. cum similibus. vt dixi inter feudalia Brun. consil. xij. col. j. col. xxx.

Matrimonij
est seruitus.

¶ Quinto allegabat Iason hanc rationẽ: nam si apud maiores nostros, quib. ex causa licebat dirimere matrimonium, & aliã ducere, quæstio hæc erat dubitabilis, & communiter hæc pars negatiua tenebatur: quanto magis indubitanter hodie tene-

Ratio Ias.

xietates perducit. Erasmus in Moria, char. v. etiã propter educationem filiorum. Socin. lib. iij. consi. liij. viso instrumento donationis. dicens, quod præcipuus animus fecunditatis concipere, & conceptum tueri, & cogitare de liberis: & tam fatuus est qui videt vilius, & sumit deteriora. Ioan. Fabianus cum autem. instit. quod cum eo. vbi allegat etiam de hoc verbo uerbum gallicum. & hoc probat ratione Aegidius de regimine principum. lib. ij. parte j. cap. xxij. quod est penult. fuit etum Medæ, quod refert Codrus serm. ix. char. pen. necesse de sperandũ de cura, quia inest eis talis stultitia à natura, quod natura negat, nemo feliciter audet. Bartol. in l. amicosimos. §. fin. ff. de excus. tur. Nisi saltem in virgine dicas appetitum matrimonij adesse: quia, vt inquit Philosophus, dulciter putant quod nunquam expertæ sunt. refert Afflictus constitutione, si quis rapere. j. not. Maphæus Veggius de educ. lib. char. vj. dicam infra in ampliatione de vidua. Et postea quod omne animal post coitum inestum, secundum Philosophum in Ethicis, quem refert Regimen castitatis charta iij. cap. char. ix. colum. iij. dolent, quia non inueniunt tantam voluptatem vt putabant: nam inde laboris pluris haurire mali est quàm ex re decerpere fructus, secundum Horatium. Imò æquàm nubant, caperent quemcunque etiam vilissimum le pulporem: postea verò etiam si maritus esset vnus rex, sunt male contentæ, & de eo conueruntur, quia omni mense vellent vnum mutare. & si non vis credere, loquere cum vxoribus, & inuenies quòd quasi omnes obloquuntur de maritis. Item hinc aded fatue, quòd credunt ipsæ zelotypæ dare poculum amatorum viro, & eum enecant, vel deducunt ad insaniam. Cetera in secunda part. Memor. in verb. vxor. plura enumerat exempla Anteros Fregosij char. xxvj. & seq. Afflictus in constitutione. mala noxia. & constitutione. poculum amatorum. & constitutione, amatorum pocula. vide ergo quot malorum causa sit hæc earum fatuitas. meritò dicitur quòd in ista mulierum malum est maius. Card. Alexander in capitulo. per Elaiam in fin. princ. j. quæst. j. & Cicero in iij. quæstionum Tusculanarum. hinc dicimus quòd maius damnum dat fatuus, quàm miseratus homo: quia omnis ignorans, malus. iij. Ethic. probat

13 Ia. viij. ibi. & sermonem eius seruo. † Et est ignorantia mater omnium errorum. capitulo. ignorantia. xxxviij. dist. iij. & ignari non sunt homines, sed imagines hominum. Panor.

prudenciam. de offic. deleg. sentit Mitio in Adelphis Tertij, dicens: Homine imperito, nunquam quicquam iniustus est: quia nisi quod ipse facit, nihil rectum putat. refert Laurentius in v. Diuinarum. Instit. Carneadis disputationem, iustitia cum stultitia socias habere possit, & concludit quod non: quia nunquam potest esse iustus, qui stultus est. & ita intelligitur illud Ecclesiast. xlij. quòd melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens. de quo Marthæus Bosius, epistol. liij. incip. cætera. facit Baldus in proemio, rex pacificus. col. iij. dicens, quòd ignorantia & cupiditas sunt mala naturæ & idem dicit libro secundo. consi. ccc. iste ad fin. vbi exandescit contra quendam aduocatum. † Et mulierum fatuitas est aded contagiosa, quòd viros secum conuerfantes etiam infatuat. Biblia aurea capitulo xxxij de consiliis malis, vt in Adam, Gen. iij. & capitulo, Adam. xxij. quæstione v. & in Salomone. reg. iij. capitulo xj. Salomon. xxxij. quæst. iij. refert post Ambrosio frater Lud. in tract. de verit. contritionis. de luxuria. capitulo iij. & iij. & char. cxxxvij. de circumstantia instrumentalis agentis. circa fi. Qui enim tetigerit picem, coinquinabitur ab ea: & qui comunicauit superbo, induit superbiã. Ecclesiast. xij. frater Gregorius Britannicus sermo. funebri xv. cupio. circa fin. & xxxij. etiam incip. cupio. † Ided cum bonis ambula. gloss. in l. ædiles. §. Pædus, ff. de æd. edict. capitulo. sepe. xxvij. quæst. j. & Vnaque conspecta liuore mducit ab vna. Biblia Aurea, cap. cxxij. de malorum societate. gloss. in verb. iuncta. in l. si finita. ff. de damn. infect. vbi modicũ fermẽti totam massam corrumpit. & subiicit: Cum sancto sanctus eris. Psalmo xvij. Diligam te Domine. Ioannes Montolonius in Promptuario Iuris. in verb. corrumpere. Erasmus prima parte Prouer. cccxj. si iuxta claudum habites &c. facit gloss. in capitulo, eam te. de rescrip. quia morbida facta pecus totum corrumpit ouile. Ceopol. de seruit. rustic. capitulo ix. de seruit. pascend. colum. vj. & Ouid. dicẽs: Si quis in hac ipsa terra posuisset Homerum, Esset (crede mihi) factus & ille Geta. Ided prohibentur canonici cum mulieribus cõuersari. Capel. Tholof. quæst. cccc. xlvij. nunquid canonici. Ponzinibius in tract. de lamus. col. iij. quia etiam quandoque euenit quòd Deus percutit innocentes, propter defectus sociorum. Hadrianus Papa noster in Quodlibet. quæst. xij. char. j. & ij. & ibi. c. iij. col. iij. quòd nil tam nocet homini, quàm mala societas. Si ergo ambo erunt

fatui, succedit. l. fatuo fatua. ff. de postul. & sic quod cæcus & cæcum ducent, ambo in foueam cadent. Lucr. sexto. de ztat. &

17 qual. cap. penult. † Tenetur tamē socius faciens alium socium expendere res suas in malos vsus, vtili actione ad illa relaxandum. secundum Ioannem Fab. in §. omnes. columna secunda. instit. de act.

18 ^{Incon-} ^{stantia.} §. Septimò allegatur earū inconstantia: † nam varium & mutabile semper fœmina. cap. forus ante finem. c. de verb. si gnific. cum sim. vi. Bolog. in repet. auth. habita. C. ne sit. pro part. col. secunda. Curtius Sen. in repet. l. admonendi ff. de iureiur. col. tertia. Bauerus in §. testes autem. j. not. instit. de test. Barr. de reprob. testium. colum. secunda. versic. item mulieres. adducens illos versus: Fœmina fallere, fallâque dicere quando carebit: Becharia piscibus, mare fluctibus tuncque carebit. & dicit Codrus serm. xij. char. iij. quod fortuna rectè pingitur in forma fœminæ, quia est varia. facit Polydor. Proverb. xlvj. plusquàm polij folium. facit Philelphus deca. vj. satyra incip. quid non in terris. & deca. ix. satyra x. incip. in Ligurum. Et pondera verbum, semper positum in text. in d. cap. forus. Et pondera verbum semper positum in text. quod importat omne tempore. l. j. ff. sol. mat. Felin. in proœm. rex pacific. column. ij. vnde euenit vt etiam castissimæ mulieri propter earum inconstantiam, non sit confidendum de pudicitia. secundum de necam de remedijs fornicatorum. ad fin. Petrarcham de remedio vtriusque fortunæ, libro primo. dialog. lxxiij. de filia castitate. Et contra inconstantiam, plura habentur in tract. de regio consistorio, char. xliij. dicam infra in regula, quod sit seruanda communis opinio. in ampliacionibus, dum dicam de Bald. facit Petrarcha epist. ciiii. agrestem. & ita eis est datum de super: vt apud Philocolum dicit socius Phileni, cap. xxxij. & Terentius. Vbi vis, noluit: vbi non vis, cupiunt vitio. & sic volunt & disvolunt. Præpos. in cap. sollicitudinem. col. iij. vlt. not. de appel.

19 §. Octauò allegatur incontinentia muliebris: nam † casta est quam nemo rogavit. in cap. ij. de bigamia. colum. fin. Ioannis Montaigne in tract. de bigamia. in vj. quæst. colum. viij. hinc dicit Helioabalus in oratione ad meretrices, ante medium. quæ incipit, Incredibilis est impressa in sine Ioannis Bapt. Egnatij de Cæsariibus, quod si quis diligenter perquirere voluerit, tot fermè lupanaria in illa vrbe sunt, quot domus & lib.

& subiicit. inter secretas & publicas meretrices tantum differre, quantum inter milites & grassatores, iustumque bellum & latrocinium: quorum alter palam in aciem prodians committit prælium, alter verò quia ei tanti non est animi, clanculum sine signis latrocinatur. Et hoc non credens experiri voluit Secundus Philosophus, qui propriam matrem sic adinuenit, & sibi perpetuum silentium elegit. Etenim vellent redire ad illam, coniunctionem quam dicit Plato, fuisse masculum cum fœmina simul generatos, postea scissos. damnat Eusebius de Evangelica preparatione. libro xij. capitulo vij. amant ferunt. secundum Iuuen. quem refert Cyn. in l. j. C. de mul. quæ fer. prop. se immisc. Præpos. in c. fin. col. si. de mat. cōtract. contra interdic. eccl. Et citius sentiunt odorem hominis, quam anseres, gloss. in clem. si dominum. in §. licet. in vers. omnium sanctorū. de reliq. & vener. sanct. facit Gilbert. super ij. Occonomices. cap. iij. & Codrus serm. vj. charta penult. qui ponit de luxuria ancillæ, & de rustica quæ excusabat se cum viro interrogante, Cur cunus rorat? de boue perditio plorat. Cur cunus ridet? ridet de boue reperto. Ided si oportet te peregrinari, nec vxorem relinquere tutum, nec sarcinam tecum ferre potes. Et quia iura non nouerunt, vt per Angel. in §. suspectus autē. instit. de suspect. tut. Doct. in l. iuris ignorantia. C. qui admitt. excusant se dicentes non vidisse. Bald. in capitulo quoniam. §. si verò. ad fin. vt lit. non contest. Præpos. in cap. in præsentia. iij. not. de sponsal. dicentem, dum vir est absens, debet vxor tenere clausum os inferius. In mulieribus enim quandoque igneus ille furor nescit habere modum. gloss. in §. nouimus. in auth. quib. mod. nar. efficit. leg. propter quam mariti, vt docet experientia quæ est rerum magistra. c. quàm sit. de elect. lib. vj. l. legatis. §. ornaticibus, de leg. iij. sponte exulenti quia non solos tangit Attrides iste dolor. Virgil. in ix. Andreas Alciat. in suis Parad. Iuris civilis, in lib. ij. Prætermissorum. est char. xli. col. j. gl. in l. si vxor. §. j. ff. de adult. præsertim quando peius adulterio turpis adulter obest. glo. in c. cum quidam de iureiur. Bolog. in auth. habita. C. ne fil. pro patre. col. xxx. per §. atrox. instit. de iniur. Quadoque, in heticâ, vel in aliâ incurabilem ægri tudinē & mortē incurat ex mœrore quē inde suscipit. nam † exultatio viri est longæuitas. Eccles. xxx. in fin. & animus tristis desiccet ossa: spiritus gaudens ætatem floridam facit. Host. in Summa de pœnit. & remis. §. quæ impediât. col. iij. Barr.

Mulier ab
sere viro
claudat os
inferius.

Gravis do-
lor mariti.

iij. Bart. in proœm. trium lib. C. frater Greg. Britanicus serm. fuprebrī, lxvij. modicū & in vulgarizandis. serm. ii. incip in hac col. ix. Petrarca epistola lxxxix. vna ante medium qua postea vt clerici quibus vita laicorum est passio, & mors consolatio. Abb. antiq. per illum text. in cap. i. de sepul. vt ille curatus conquerens de rusticis suis qui volebant mori, nec offerre: mulieres ipsæ exultant, & gaudent glos. in l. pater Seuerinam. §. Scrus. ff. de condit. & dem. Lucas de Penna in l. quotiens col. iij. C. de preuil. schol. lib. xii. maximè mulieres iuuenes de marito fene. Gulielmus Rouille in tract. de re scriptioe iustitiae. lib. ii. cap. xi. Bald. tamen in cap. accepimus. de pact. in tit. qualiter deb. iur. vas. dom. fidel. vbi Præpof. colū. pen. dicunt, quod sunt meretrices quæ hoc faciunt, vt licentius possint peccare: sed penitentia non multum tardatur, quoniam extrema gaudii luctus occupat: plurimæ postea cognouerunt quanta fuerit eis iactura mariti, quem viuentem voluissent omni hora vidisse mortuum. Etiam si velint postea amatorem in mariti capere, contra titulū de ideo qui dux. in vxor. quam pol. per aduit. vel alium, & sic ex secundis nuptiis animā mariti cōtristare. Bal. in auth. cui relictu. C. de indic. vid. tol. col. iij. per text. in §. verò. vers. nos igitur. in auth. de nup. quæ mors vt citius eueniat, quandoq; maritis venena ministrant: vt apud Valerium lib. ii. vers. xxxiii. & lib. vi. in cap. de Seueritate. vers. xiiii. horū exenplo aduertant & cauti fiant mariti: nam, Felix quæ faciunt aliena pericula cautum, & †. Casus dementis correctio sit sapiētis. gl. in §. fin. in verb. exemplum. in auth. de mand. princ. & optimum est aliena frui insania. Polydorus prouerb. iij. Et quādo adulterium deducitur ad notitiā mariti, potes cogitare si alii sciunt: quoniam damina suæ domus sciet vltimus. secundū Iuuen. quem refert Præpof. in cap. significasti. i. not. de diuor. Et si Rosarium ii. parte, serm. xxviii. mulieres viderēt. & Aeneam epist. cccxxxvii. incip. Lucretia. & cvi. querebaris. rarius forte peccarent, & maturius cogitarent antequam ponerent famam suam in manu alterius: qui si contra cōmunem hominum consuetudinem non valentium amicam celare, hoc tacebit aliquo tempore: tandem vel negatione coitus, vel zelotypia, aut indignatione irritatus aut fastidio amicam neglectam totaliter propalabit. Nihil tam occultum, quin reueletur. glos. in §. & licet. in verb. ignominia. in auth. de testib. & Erasmus ii. parte prouerb. cccxx. tempus omnia reuelat. Amor etenim, ignis &

Contristatur anima mariti.

21

Maritus vltimus sciens.

rursus suum detegit possessorem. vt §. †. Et tamen bona fama est thesaurus inestimabilis, & sicut liliū dans suauitatē odoris, secundum Bald. in l. j. col. v. C. de confes. Et fama mali per quot ora hominū transit. semper augetur iuxta illud in iij. Aeneidos, Fama malū quo nō aliud velocius vllū. Mobilitate viget, virēsq; acquirit eundo. refert idem Bald. in cap. tua. de cohabit. cler. & mulier. Et quando sunt sic mulieres in fama, valde dolent: nam (vt inquit Ias. in proœm. ij. lect. ff. sol. matr. in rubrica) si qua per voluptatē nequiter feceritis, voluptas illa citō abibit: nequiter factum semper durabit. fuit dictū Gellij, referentis Catonem lib. xvj. cap. j. prout Erasmus ij. parte prouerb. ccccxvij. exiguum malum, ingens bonum. Host. in Summa de pœnit. & remis §. quæ impediunt. in fin. allegando Gregorium: Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat. refert etiam Host. hinc dicit Seneca, quem refert gl. in cap. merito. xv. q. j. pro quo Gellius lib. xij. cap. xj. philosophū. si credere deos ignoscituros, & homines ignoraturos, adhuc peccare designaret, potius mori, q̄ scædā. † & mulier nobilis impudicē viuens perdit nobilitatem. Bon. in tract. de nobilitate. parte iij. numer. cxliij. & ei potest dari curator tanquā prodigo, & sic nō poterit testari. Ferrat. cautel. vj. incip. quamquam. vnde de tanto scelere non curabunt: sed sibi dabunt conscientiam despūendo in Ecclesia. in annotationibus variis Bapt. Pius. char. cxvij. in posterioribus. cap. xj. Quanti est ergo facienda fama castitatis? Aibertanus de bona fama, quæ se mel amissa, est irrecuperabilis. glo. iij. super verbo. non potest. in l. j. C. de rapt. virg. Rosarium Bussi. ij. parte. serm. xxvij. litera g. Ias. in l. j. §. si vir vxori. ff. de acquir. pos. j. not. vbi † facta pro dicitis haberi non possunt. & hoc loco privatur Deus: secundum Aristotelem; quem refert Bap. Pius in annotatis posterioribus. cap. cxxij. quia factū est, & non factum. continet repugnantiam, quam Deus facere non potest. Decius in l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Ias. in l. si ita legatum, in princip. ff. ad Trebel. Ang. consil. clxxxvij. colū. fin. Erasim. in parte Prouerb. cclxxv. quod factum, & c. Et si pœna potest diuidi, culpa perennis erit. gl. in l. fin. ff. de gener. abol. Host. in Summa de temp. ordina. §. & cui. vbi in tit. de cohabit. cleric. & mul. §. quam pœnam. in fin. dicit, quod meretrix munda, nec cornix alba fit. vnde quia licet se emendet, non desinit esse meretrix. Affectus in constitutione, quæ passim. iterum † ergo cogitet ante

22

23

24

25

antequam tale scelus committat, quod est natura turpe. l. pro-
brum. ff. de verb. signific. Fortunius de iustit. & iur. col. xlvij. &
gravisimum. secundum fratrem Ludovicum Viualdum in tract.
de vera contritione, char. xj. & longe grauius mulieri, quam vi-
ro. Cyn. in l. j. C. de adulter. col. j. Cogitent tertio, quod maior
pars impetuum eas, habet vxorem vel amicam ordinariam,
& ab eis non gratia amoris, sed curiositatis, vt plura experian-
tur, vel vt sciant secreta mariti. vel odij, exigunt coitum, vel
se vindicent de marito, vel affinibus: vel gratia ambitionis, vt
gloriarı possint plures supposuisse. Or vide si erunt secreta alia
betes hoc sibi magno honori. Enchiridion militare chart. vj.
post Ioannē Fab. inst. de publ. iud. in §. item lex. Iulia. de adu-
dicens, quod hoc scribunt in parietibus hospitiorum, iuxta eo-
rum insignia. Imo quidam nobilis solebat per lenones suos vt
hac iactantia erga mulieres quas impetebat, scilicet quod ipse
nūquam aliquam impetierat qua non esset potitus, & quod
de ea sperabat quod non esset obstinatio ceteris: sed illa re-
spondit, quod ipse nunquam debuerat impetuisse nisi aliquas
simplices, vel meretrices, & quod ad illas rediret, & ea dimi-
teret, quia in casum laborabat, nec de ea nunquam poterit glo-
riari & iactare, prout faciebat & infamabat alias. Profecdo est
benē magna victoria de qua tantum gloriatur, cum iucetur
nisi penitere, vt respondebat Hippocrates: quia omne animi
post coitum mactum, vt statim dixi: & pretium scortari vix pa-
nis vnus. & alter dicebat se magis delectari cacando, quam
coēundo. Item in actu coitus semper impeditur ratio ab actu
suo: & in omni illo actu Prophetæ non habebant in fluxu spiri-
tus prophetici, secundum Tabienam in verb. matrimonium.
iij. §. j. ~~Et tandem amatores vxorem ducunt, & sic tela succisa est. Bald. in l. liberta-
ru. C. de oper. liber. nam, vt inquit Galli, Quando autem
blando foliē, si se fraudat retrayre. Cautē ergo agunt mulieres,
quando talibus impetentibus acerbē & crudē respondent, vt
cognoscant quod non gaudent de talibus esse rogatē: licet
quædam forte meretrices respondentēs per verba ambigua
impertinentia se excusent hoc facere, ne videantur inciviles &
rusticantē, & ne faciant viros indignari: & quod superueniet
tempus, quo honestius & cum bona gratia cum repellēt.~~

26

hoc non satisfacit, quia non est amicus noster, qui bona nostra
sollicit. Bald. in cap. item cum quis. de restit. spol. & amicus non
vult amico nisi bona. Baid. in l. reos. C. de testam. quem sequit-
ur Bauarius, instit. eod. col. xxx. multo minus qui animam &
honorem. & sic de eius beneuolentia non curandum: & talis
quam vocant incivilem, nullam poenam meretur. l. creditores
cum glos. C. de pig. solet enim dici, quod castrum cuius custos
venit ad colloquium, habetur pro proditore: ideo statim re-
pellendus. nam, vt inquit Sapiens, Quod tibi suspectum est, con-
festim discute. refert Ioan. de Vigo in cōpendiosa lib. j. de vul-
neribus. est char. viij. aliās plura possent occurrere inter os &
offam. Gellius lib. xij. cap. oratio. Præpos. cap. commissum. de
sponsal. col. j. sunt enim amatores præsumptuosi, & attentant
intrare domos vel cameras. & dicunt, quod paria sunt non ne-
gare, vel concedere. expressē Ang. per illum text. in l. genera-
liter. in fi. prin. C. de sec. nup. dicitur quod per illa verba Papæ,
Non negamus fieri iustitiam: fuit decapitatus Conradus, in quo
fuit ineluctissimus sanguis Sueuicæ, tanquam de mandato Pa-
pæ. facit. l. si sponsus. §. circa. ff. de don. inter. vir. & vxor. † Do-
cet etiam experientia, quod tales adulteræ in longa ægrotudi-
ne vel necessitate monentur: quia peccatum vetus, poenitentia
nova. Paris de Puteo de re militari, char. iij. col. ij. Etenim exi-
tus acta probat: secundum Ouidium, quem refert Præpos. in c.
fraternitatis. col. xiiij. de frig. & malefic. post glos. ibi. & addit
Host. in summa. de offic. archiep. in §. quæ pertinent colū. ij.
finis. non pugna coronat: & sic eis extrema gaudij luctus occu-
pat. Paul. de Castr. in rub. de alex. ius. & alear. in fin. Lancel. in
l. j. §. his videtur. ff. si quis iudic. non ob. Abineant ergo & à
muneribus, postquam omnino ea saltem de consuetudine ero-
gare pauperibus. secundum Doct. in cap. quia plerique. de im-
mun. ecclies. † quod ille qui malè accipit vt bene dispenset, po-
tius cōrarietur, quam iuuet. c. ex multis. j. q. iij. ante fin. quod
si non succedat, tamen euenit: Quod non capit c. H E R I T V S,
capit filius. c. maiores. xvj. q. vij. Stephanus Malerici in tract.
de elect. chart. lxx. colū. iij. frater Thomas Illyricus. in tract. de
potestate Papæ, char. cxvj. qui est saccus malè acqvisitorum.
Præpos. in cap. j. col. iij. de prohib. feud. al. per Feder. vbi Bald.
penult. dicit. quod filius est successor malè acqvisitorum.
Sic palpamus paucos diuites, vel diuitias durare, vt de cau-
pibus dicit Angel. in l. j. ff. fur. aduers. naut. Ludoc. in tract.
de po

28

de po

de nobilitate. c. xvij. imò tales opes in domū conuectæ
 nas earum fortunas vnā secū sunt perdituræ. Isocrates in oratione,
 de bello fugiendo. col. cclxx. Item cōplacendo vitiis
 lefcit auctoritas pulchritudinis: vt videmus in publicis met
 tricibus, quāquam pulcherrimis. nam inquit Florentinus
 esse res magni valoris, quæ paruo pretio possidentur: Fort
 do fachini, Consiliū pauperis, Pulchritudo meretricis. Cons
 uent igitur auctoritatem pulchritudinis sibi à natura cōcedi
 & eius auctoritatē honestate augeat, ne vilescat quod fac
 quisquam possidet. Matronæ etiam Romanæ curabant cur
 laudari post mortem. Ioan. Pyrrhus de magistratibus. lib.
 29 col. iij. † Item quando mulier adulterium commisit, nil de
 rius committere potest: nam latrocinia, homicidia, & rap
 prodiones, & similia viroꝝ facinora sunt ad quæ mulie
 sunt inhabiles. hinc dicimus, Virum legalitas, mulierem
 uat honestas. latrocinia & prodiones insolitum est mulie
 committere. Ang. in Maleficijs, glossa, Chai tradito. col. iij.
 cet aliquæ exercent argentariam, quod est officium viri
 in Francia, & in ciuitate Astensi, Barb. in cap. j. col. xix. de p
 bat. Et propterea dicit Angelica in versu. interrogatione
 confessione. col. ij. quòd derisorium est à foemina quæ re
 militia. Ex adulterio enim vxoris concipit in eam ma
 30 graue odium, vt semper cum ea litiget seu clamet. † Indig
 tur enim maritus plus de adulterio, quàm si filia sibi stup
 tur, vel mulier occidatur. Lucas de Penna in l. j. C. publ. de
 col. xxvj. ver. xxiiij. vbi dicit quòd quàm de graui dāno bo
 rum, imò quàm de vulnere. Io. Fab. in §. sciendum. in fine de
 nat. refert Surgerus in Enchirid. militis, chart. vj. imò p
 quàm si sibiproprius filius occideretur. l. codicillis. §. mar
 de leg. ij. Bald. lib. ij. consi. clxj. Cæcilia. col. ij. Rom. in l. iij.
 dum. §. j. ff. de public. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum. coli
 de const. Ias. in l. transigere. ij. not. C. de transact. Bertach
 reper. in verb. adulter. Præpos. in c. ij. in v. not. de sponsal.
 pal. in l. j. col. iij. C. de precib. imper. offer. Moder. in apoll.
 ad Lombardam, in rubric. de adulterio. Io. Lupus in rubri
 don. inter vir. & vxor. char. xlvij. col. iij. vbi in char. sequi
 & char. lxxx. col. j. Bauerus in §. est autem. col. iij. in fine de
 re. in fine. Ferdin. in rep. §. diui. chart. xvj. not. ccxcij. Barb.
 ex parte. col. pen. de consuet. Alexand. libr. ij. consi. xxiiij.
 pit. animaduersus. col. antep. versu. cum stuprū. facit Biblia

Plusquam
 si occidatur
 filius.

rea c. lxxxij. col. fin. Inest enim homini naturaliter cura certi
 tudinis prolis. quia ei imminet procreatio, & educatio. secun
 dum Fortuniū. ff. de iust. & iur. col. xlvij. Aeg. de regim. princ.
 lib. ij. parte j. c. x. Et dicit Policraticus, q̄ nō est dolor sicut ille
 quo corpus suum quis videt aliena libidine pollui, cum sit os
 ex osibus meis, & caro de carne mea. c. admonere. xxxij. q. ij.
 & videmus hoc procedere etiam in amafia quæ etiā fit eadē
 caro secundum Ant. Bauerum in §. pater. inst. de test. col. xiiij.
 Ant. de Prato in tract. de secund. nup. char. xix. col. j. Plus enim
 delinquit mulier propter infamiam agnationis, quàm si fura
 retur. Areti. consi. xxxj. considerata in fin. ij. col. † Et si mari
 tus de adulterio vxoris nō indignaretur, præsumeretur leno.
 Ferrarius caute. xiiij. incip. iura. sunt ver. & accipe aliam caute
 lam in fin. Est enim talis indignatio, seu zelotypia de iure na
 turali, qua animalia etiam mouentur, dicam §. in solutione ad
 septimum fundamentum. facit Anteros Fregosij char. xxv. &
 seq. fortius † si desisteret maritus ab accusatione adulterij ob
 32 lucrum dotis, culpādus esset. l. miles. §. locer. ff. de adult. quem
 Bolog. in suis nouis interpretationibus dicit singularem. facit
 Bart. in l. iij. §. Cato. ante fin. ff. de verb. obliga. † Propterea
 33 tutor non potest facere pacem de iniuria illata patri pupillis
 vel ipsi pupillo, quando illis esset dedecus. Bald. Salic. & Ias. in
 l. pactum curatoris. C. de pact. vbi in apostil. Pau. de Cast. Idem
 Ias. in l. si tibi. ff. j. ad fi. ff. de pact. & dicit Ias. in l. reprehēdēda.
 C. de inst. & sub. iij. no. q̄ honestas præferri debet omni lucro.
 † ~~Et sic videtur primū inconueniens quod oritur ex adulterio~~
 34 ~~vxoris, quod est tam indignationem.~~
 Et sic vides primū inconueniens quod oritur ex adulterio
 vxoris, quod est tam indignationem.
 † Secundum inconueniens est, derisio mariti: nam licet sit vir
 notabilis, iuuenes qui illū cucurbitauerint, vel sciuerint alios
 cucurbitantes, eum deridebunt, vt docet experientia: & vult
 Pau. de cast. cōsi. cxcij. in causa incarceratorum. est lib. ij. con
 si. clxxvij. in vlti. imprefsis. Felin. in cap. ij. col. iij. de calum.
 §. fallit quinto.
 † Tertium inconueniens est, derisio filiorum: ad quā si mu
 35 ~~lires aduertent, cum sint earum caro, non ita faciliter pecc~~
 careat

de nobilitate. c. xvij. imò tales opes in domū conuectz
 nas earum fortunas vnā fecū sunt perditurz. Isocrates in opo
 tione, de bello fugiendo. col. cclxx. Item cōplacendo
 lefcit authoritas pulchritudinis: vt videmus in publicis me
 tricibus, quāquam pulcherrimis. nam inquit Florentius, pre
 esse res magni valoris, quz paruo pretio possidentur: Foron
 do fachini, Consiliū pauperis, Pulchritudo meretricis. Con
 uent igitur authoritatem pulchritudinis sibi à natura cōcē
 & eius autoritatē honestate augeāt, ne vilescat quod facit
 quisquam possidet. Matronz etiam Romanz curabant em
 laudari post mortem. Ioan. Pyrrhus de magistratibus. lib.
 29 col. iij † Item quando mulier adulterium commisit, nil dete
 rius committere potest: nam latrocinia, homicidia, rapier
 proditioes, & similia virorum facinora sunt ad quz mulieres
 sunt inhabiles. hinc dicimus, Virum legalitas, mulierem
 uahonestas. latrocinia & proditioes insolitum est mulier
 committere. Ang. in Maleficijs, glossa, Chai tradito. col. iij.
 cet aliquz exerceant argentariam, quod est officium virile
 in Francia, & in ciuitate Astensi. Barb. in cap. j. col. xix. de prob.
 bat. Et propterea dicit Angelica in versu. interrogationes
 confessione. col. ij. quòd defensorium est à scemina quz reteret
 militia. Ex adulterio enim vxoris concipit in eam man
 graue odiu, vt semper cum ea litiget seu clamet. † Indigne
 tur enim maritus plus de adulterio, quàm si filia sibi stupra
 tur, vel mulier occidatur. Lucas de Penna in l. j. C. publ. lerr.
 col. xxvj. ver. xxiiij. vbi dicit quòd quàm de graui dāno bone
 rum, imò quàm de vulnere. Io. Fab. in §. sciendum. in stit. de d
 nat. refert Surgetus in Enchirid. militis, chart. vj. imò plus
 quàm si sibi proprius filius occideretur. l. codicillis. §. mater. de
 leg. ij. Bald. lib. iij. consil. clxj. Cæcilia. col. ij. Rom. in l. inter
 dum. §. j. ff. de public. Felin. in cap. quz in Ecclesijs. col. iij.
 de constit. Ias. in l. transigere. ij. not. C. de transact. Bertach.
 reper. in verb. adulter. Præpos. in c. ij. in v. not. de sponsal. Par
 pal. in l. j. col. iij. C. de precib. imper. offer. Moder. in apostolis
 ad Lombardam. in rubric. de adulterio. Io. Lupus in rubric.
 don. inter vir. & vxor. char. xlvij. col. iij. vbi in char. sequen.
 & char. lxxx. col. j. Bauerius in §. est autem. col. iij. in stit. de he
 re. in stit. Ferdin. in rep. §. diui. chart. xvj. not. ccxcij. Barb. in
 ex parte. col. pen. de consuet. Alexand. libr. ij. consil. xxiiij. in re
 pit. animaduersis. col. autep. versu. cum stuprū. facit Biblia He
 11

Plusquam
 si occidatur
 filius.

rea c. lxxxij. col. fin. Inest enim homini naturaliter cura certi
 tudinis prolis. quia ei imminet procreatio, & educatio. secun
 dum Fortuniū. ff. de iust. & iur. col. xlvij. Aeg. de regim. princ.
 lib. ij. parte j. c. x. Et dicit Policraticus, q̄ nō est dolor sicut ille
 quo corpus suum quis videt aliena libidine pollui, cum sit os
 ex ossibus meis, & caro de carne mea. c. admonere. xxxij. q. ij.
 & videmus hoc procedere etiam in amasia quz etiā fit eadē
 caro secundum Ant. Bauerum in §. pater. inst. de test. col. xiiij.
 Ant. de Prato in tract. de secund. nup. char. xix. col. j. Plus enim
 delinquit mulier propter infamiam agnationis, quàm si furu
 retur. Areti, consil. xxxj. considerata in fin. ij. col. † Et si mari
 30 tus de adulterio vxoris nō indignaretur, præsumeretur leno.
 Ferrarius caute. xiiij. incip. iura. sunt ver. & accipe aliam caute
 lam in fin. Est enim talis indignatio seu zelotypia de iure natu
 rali, qua animalia etiam mouentur. dicam §. in solutione ad
 septimum fundamentum. facit Anteros Fregosij char. xxv. &
 seq. fortius † si desisteret maritus ab accusatione adulterij ob
 31 lucrum dotis, culpā dū esset. l. miles. §. locer. ff. de adul. quem
 Bolog. in suis nouis interpretationibus dicit singularem. fa
 cit Bart. in l. iij. §. Cato. ante fin. ff. de verb. obliga. † Propterea
 32 tutor non potest facere pacem de iniuria illata patri pupillis
 vel ipsi pupillo, quando illis esset dedecus. Bald. Salic. & Ias. in
 l. pactum curatoris. C. de pact. vbi in apostil. Pau. de Cast. Idem
 Ias. in l. si tibi. ff. j. ad fi. ff. de pact. & dicit Ias. in l. reprehēdēda.
 C. de inst. & sub. iij. no. q̄ honestas preferri debet omni lucro.
 † Hic dicitur, quod si filius occideretur, imò plus quam si sibi
 proprius filius occideretur. l. codicillis. §. mater. de leg. ij.
 Bald. lib. iij. consil. clxj. Cæcilia. col. ij. Rom. in l. inter
 dum. §. j. ff. de public. Felin. in cap. quz in Ecclesijs. col. iij.
 de constit. Ias. in l. transigere. ij. not. C. de transact. Bertach.
 reper. in verb. adulter. Præpos. in c. ij. in v. not. de sponsal. Par
 pal. in l. j. col. iij. C. de precib. imper. offer. Moder. in apostolis
 ad Lombardam. in rubric. de adulterio. Io. Lupus in rubric.
 don. inter vir. & vxor. char. xlvij. col. iij. vbi in char. sequen.
 & char. lxxx. col. j. Bauerius in §. est autem. col. iij. in stit. de he
 re. in stit. Ferdin. in rep. §. diui. chart. xvj. not. ccxcij. Barb. in
 ex parte. col. pen. de consuet. Alexand. libr. ij. consil. xxiiij. in re
 pit. animaduersis. col. autep. versu. cum stuprū. facit Biblia He
 34

Et sic vides primum inconueniens quod oritur ex adulterio
 vxoris, quod est istam indignationem.
 † Secundum inconueniens est, derisio mariti: nam licet sit vir
 notabilis, iuuenes qui illū cucurbitauerint, vel sciuerint alios
 cucurbitantes, eum deridebunt, vt docet experientia: & vult
 Pau. de cast. cōsi. cxcij. in causa incarceratorum. est lib. ij. con
 sil. cclxxvij. in vlti. impresis. Felin. in cap. ij. col. iij. de calum.
 versu. fallit quinto.
 † Tertium inconueniens est, derisio filiorum: ad quā si mu
 35 lieres aduenterent, cum sint earum caro, non ita faciliter pecc
 carent

carent. Erit quandoque filius virtuosus, & tamē sibi improprabitur eum esse spurium: vt de Alexandro Magno legitur & de Phaëthōte, & alijs plurius. vnde oriūtur torrix & bella, & indignationes: quoniam est magna ignominia filio qd sit obiciatur eum esse spurium, propter ea quæ statim dicantur patet exemplo illius Bononiēsi. de quo. §. in sol. vij. fundamētum de incontinentia: vt meminit Bal. lib. ij. consil. lix. verba sicut ecclesiastici. In dedecus filij pater sine honore. vbi patet christus in fin. alius text. Cyn. post Casiodorum in l. j. C. de adult. colum. j. Conueniunt quæ adducunt Scottia: pro conceptione beate Virginis, quod si esset in peccato originali accepta, resularet ignominia Christo eius vnigenito. facit Petrus Iacob. in sua practica, in lib. in actione iniuriarum practica. in primis verbis Bald. in cap. at si clerici. col. antepenul. de constit. vbi subiicit hoc esse atrocissimum. nam, Cui patetē populus pater est sibi nullus gloss. in §. si aduersus. instituc. nupt. per l. vulgo. ff. de statu hominum. vbi Bud. & Bolog. secunda parte interpretationum.

¶ Quartum inconueniens est: quia maritus indignatus fornicationem inueniens virtutem in verbis, nec in herbis, tandem querit eam in lapidibus: vt dicit Hest. in vlt. chart. Summa est. tit. de verb. sig. §. quæ est distinctio. & Rosariū Busti. ij. pars. ferm. xxv. litera e Surgetus in Enchiridio militari. chart. ut Ioan. de Ana. in cap. j. col. j. de fortilig. Polydor. prouerb. de lxxix. credentes Phrygem plagis fieri meliorem: vt de monacho. §. Remedium erubra monitione sanare non curata fornicatione. h. b. c. p. q. u. m. d. n. e. r. e. l. o. r. e. c. a. p. i. l. i. v. i. c. o. d. e. r. i. t. d. e. r. e. d. e. u. s. i. n. f. e. l. e. m. d. i. c. i. t. q. u. e. n. v. e. r. i. d. i. n. g. u. l. a. v. g. e. n. e. r. a. l. i. c. a. c. o. n. t. r. a. r. i. u. m. v. e. l. i. n. e. s. e. c. u. n. d. a. & s. e. c. u. n. d. a. v. i. d. e. m. a. g. i. t. u. s. q. u. o. d. p. a. r. a. p. e. n. i. t. u. r. f. a. m. i. l. i. j. ex causa maritus possit vxorem castigare leuiter, & incutere: non tamen sine cibo quod moritur, ~~debetur~~ secundum Ang. in l. ij. §. si publicanus. ff. vi. bon. rapt. non tamen propterea fauere. Luc. de Penna in l. quicūque. col. iij. C. de mil. lib. xij. Ias. in l. miles. §. qui iudicati. ad fin. ff. de re iud. l. 37

nor. in c. quemadmodū. §. j. col. si de iureiur. ¶ Imò si hoc fieri potest mulier à viro diuertere. Bart. in l. cum satis. col. ij. C. de agric. & cens. lib. xj. Anchar. consil. ccccix. incip. probata raptu viri scuitia. Io. Lupus in rub. de don. inter vir. & vxor. chart. in iij. effectu. vbi dicit, quod nō potest accusari de adulterio

Ang. in Maleficijs, in versic admenauit. in fin. & quid tunc debet facere mulier. Ioan. de Lesnaudiere in tract. ac doctorib. parte, quæst. xxvj. quia post tunc diuertere. Felin. in cap. lūd. col. fin. de præsump. Paris. de syndicato, char. iij. col. iij. dicit alijs teneatur stare cū viro, etiā si sit vnus peruersus. Soc. cōsi. cldxxxvj. visa præsitatione. in fin. t. maritus cum ea Bar. in cap. consultationibus. col. v. de offi. deleg. subiiciens quod si maritus cum vxore nō habiret, præsumeretur latitare, licet alijs deberet. ¶ Et nihilominus maritus tenebitur sibi ministrare alimenta extra domum. Curia Tholos. quæst. lxxvij. in fin. Ias. in l. j. C. de legat. ad quem Pich. in repet. §. Titia. col. xlviij. Cuman. consil. cixxv. domina. quo casu licet non possit agere contra virum actione iniuriarum: ager tamen actione in factum. Catell. ij. parte memorat. in verbo, actio iniuriarum. & in verbo. vxor. nec tenebitur redire ad virum, nisi vir caueat de eam non offendendo. Cacia lup. in repe. l. si qua illustris. C. ad offi. col. xij. de quo Panor. in d. c. quemadmodum. videtur contrariari, etiā si culpa sua mulier recessisset. ca. j. vbi Maria. in ix. not. de lit. contest. etiā si stererit cum amasio, & nō audeat redire ad maritum. Petrus à bellapertica q. cccxli. vij. nemo enim cum inuito tutus in gratiam rediit. secundum Senec. quem refert Ioan. Fab. in §. item si propter. instit. de excus. tut. pro quo Barb. in cap. causam matrimonij. num. 18. de offic. delegat. Sed contradicit curia Delphinalis quæst. cccc. xxxix. An vir vide Felin. in rub. de treug. & pac. versic. qui timet. ¶ Et si maritus vxore expellit sine causa teneatur sibi consignare dotem. Bald. in l. si in fi. C. de sent. quæ sine ter. quæst. in cap. ex parte. col. ij. de consuet. Alexand. in l. ij. col. v. ff. sol. mat. & lib. vj. cōsi. xxvj. viso & diligēt. col. j. Barb. in d. c. ex parte. col. iij. de consuet. videtur text. in authen. de nup. §. si quis enim dixerit vbi dicitur, quod teneatur ei dare quartam partē bonorum suorum. ¶ Item priuatur lucro dotis sibi delato à statuto, prænuptiā vxore sine liberis. Ia. in l. j. ab hostibus. §. iij. not. ff. solut. mat. colum. fin. vbi ipse solus contra alios limitat. nisi ex causa adulterij de quo Campez. in tractatu Donat. parte. quæst. x. & vide etiā Felin. in d. rub. de treug. & pac. vbi etiam late ponit generaliter de quocunq. timente se offendi: prout late Hippolyt. in l. j. §. praterca. colum. xij. & seq. sine quæstione. Et Guil. de Cui. in tract. securitatis. solent etiā Parlaementa dare timent. in custodia minātis: taliter quod

38 Mulier fugiens à viro.

Mulier non agit contra virum iniuriarum.

39

40

41

Dubitans offendi, potest cauere.

si ex quacunque alia causa, vel ab alio offenderetur, iste mihi teneretur. Et si minans sit filius familiaris, dant illum cui illi sunt minae in custodia filio, & filium in custodiam patri. lib. iij. consi. clxj. enumerat causas propter quas mulier potest talem cautionem petere, de quibus vide etiam Ange. in §. i. fut. de interdict. Alex. v. volum. consi. lxxviiij. viso & diligenter. Paris de Puteo viri. §. plenè. Ioan. Lupus in cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor. iij. volu. est in opere. chart. lxxj. c. iij. & ibi char. lxxx. ponit de recedente à marito concubitorio, quòd non tenetur redire, nisi caueat de expellendo concubinam. Et si subsit tantus timor quòd verisimiliter non timeat cautum mulieri pro cautione & fideiussionem, non tenetur redire. Petrus Gerard. not. lxxv. incip. nota illud Felinus scribebam colum. j. de praesump. Indignatur etiam quando tantum maritus, quòd inducitur ad venenandum vxorem. vxor aduertens mauult praenire, non praeniri: vt de vxore Luchini vicecomitis ducis Mediolani vt in Chronica de re no M. cccxlvi. dicitur enim, Fallacia alia aliam trudit: Terentium quem refert Erasmus ij. parte Prouerb. clxj. Polydorus in verb. clxxiiiij. iunò quandoque vterque mutuo se venenare legitimus factum. facit casus Alex. lib. iij. consi. cxvj. in causaquisitionis. Et tamen vxoricidium est detestabilis homicidio. can. admonere. xxxiiij. quest. ij. l. j. ff. de paric. & Michaele suo Parochiali. in rubr. de poenitentia recip. est chart. cvij. per glos. in d. can. admonere. dicit, quòd est detestabilis peccatum, maxime quando fit cum veneno, propter conditionem annexam. l. j. c. de malef. & mathemat. Decius in c. quæ in estiarum colum. ix. de constit. intantum quòd eius praeparatum solum est sufficiens ad diuortium. Cyn. in l. consensu. de repud. Et propterea praebens poculum venenosum, licet non moriatur, venenatus puniri debet. Felin. in tract. quemodo puniatur conatus. col. iij. Barb. lib. ij. c. o. s. xxij. col. viij. de fictus in c. j. de malis & noxiis medicamentis. in consi. reg. Bartach. in repertorio. in verb. venenatio.

¶ Est bene verum, quòd maritus quandoque expellit vxorem non mala mente, sed alia de causa: puta quia dos sibi promissa soluta non fuit ea. per vestras. vbi Præpos. in viij. not. de donat. inter vir. & vxor. & Io. Lupus in iij. est chart. lxxj. colum. j. Coria Tholos. quest. lxxxvij. licet Bald. Nouellus in tract. de beneficiis. xxxix. privilegio vj. partis. col. antepen. dicat hoc esse

Mulier non tenetur redire.

Maritus expellit vxorem quia dos non soluitur.

num de iudicio Ecclesie per not. in cap. porrò. de diuor. Bald. & Iaf. in l. si donaturus. §. si quis indebitam. in princ. ij. col. ff. de condict. causa da. vbi dicit quòd raro faciunt, nisi homines miseri. Ioan. de Anan in ca. salubriter. ad fi. de vsur. Ioan. Pyrrhus in l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Alex. libr. vij. consi. lxxij. viso processu. num. 5. Vnde vel vxor eum vocat, vel ipse vxorem ad cohabitandum & praestandum obsequia matrimonialia: & incidenter annectunt causam dotis. & isto modo faciunt causam de foro ecclesiastico. secundum Præpos. in d. cap. per vestras. iij. col. versic. not. sicut & omnes infra allegandos.

¶ Et licet loquantur solum in dote promissa, forte idem in non promissa quia si iuras aliquam capere in vxorem alio non expresso, intelligitur mediante dote congrua. Iaf. in auth. praeterea C. vnde vir & vxor. ij. not. vbi Lanc. col. ij. Io. Lup. in cap. per vestras. statim allegando chart. lxxj. colum. iij. Alias enim quando causa dotis principaliter intetaretur est discordia inter Cano. ¶ An ecclesiasticus sit iudex: vt latè Ioan. Lup. in c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. ij. not. est in toto opere. char. lxxvj. Et Decius in cap. ecclesia sanctae Mariae col. xix. de constit. versic. in vj. casu. referens Moder. tenet quòd possit idem Bar. in cap. ex tenore colum. j. de foro compet. Bap. de sancto Blasio in dotalibus privileg. lxxj. Formulariu provinciale char. xxiiij. dicens, quod cancellaria Apostolica solet dare literas pro causa dotis. Anchar. tamè, quem pro se allegat Decius in d. cap. ecclesia. post Felin. in cap. licet ex suscepto de foro compet. videtur tenere contrarium: & expresse dicit esse tutius coram laico. Idem Bald. Nouellus per Decium pro se corruptè allegatus, qui dicit hanc opin. procedere in vidua: sed secus in aliis: & contrarium. Et sic quòd spectat laico, tenent Aretici. Socin. Claud. Bulgar. & communiter Moder. in l. prima. ff. soluto matrimonio. Ioannes Lupus vbi supra. Alexard. & Iaf. in authent. quod locum. C. de collat. Campezius sub dubio forte in tract. Dotium in prima parte questio. xcix. incipien. an hic. August. Cano. in libro scrutiniij. chart. cvij. in fine versiculo, & vltra praedicta. Et hanc videntur tenere Marian. in dicto capitulo, licet ex suscepto. columna septima, versic. duodecimo. Præpos. in dicto capitulo, per vestras. vj. notab. & in cap. per vestras. not. de donat. inter vir. & vxor. Et ideo videtur tenenda, quia habemus communem opin. legitarum: & canonice discordant. ideo etiam in foro canonico videtur standum.

47 Ecclesiasticus an cognoscat de causa dotis.

dum Legistis: vt habetur in cap j & ij de oper.no.nun niffa cas. quòd fauore dotis ftatur opin. fingularis Doct contra munè Iaf in l j col. iij. ff fol. matr in l. inter pares. ff de re iud. columna prima. vbi dicit idem pro paupere, pro Ecclesia testamentò. & alijs ibi enumeratis. & in l Gallus §. quid ff col. iij. ij. lect ff de lib. & posthu. Et propterea solent laici tuèda eorum iurisdictione inhibere partibus, ne causam teneat coram ecclesiastico. ca ex tenore. vbi Panor. ij. not de foro compet. quòd facere non poterunt vtendo ista cautela: pulsionis mulieris: quia tali modo dos venit incidenter coram Ecclesiastico: coram quo cum minori dispendio & fauore: lius fortassis agitabitur. Et etiam absque eo quòd eam exeres, dummodo diceret eam velle expellere: scilicet de iurisdictione Ecclesie secundum Bal. Nouellum. s. relatum. possessorem dotis incidenter deducere coram Ecclesiastico. Et hoc procedit etiam si agatur propter adulterium vel vergentiam mariti ad inopiam. Decius consi. cccij. magnifici.

Pro iurisdictione.

48 ¶ Quinrum inconueniens est incestus, què quis cognoscit do sororem ignoranter committit vt Petr. Subertin. in trad. de vinea Domini char. l. in rub. de còcubinarijs. est in iij. parte erit enim aliquando filia patris sui illa quam quis carnaliter cognoscet, vel ducet vxorem, vt ibi. & patet in illo solobili: Nate nepos dixit. frater puero sua mater quod declarat Præposin cap. vir. de consang. & affiu col xxxiiij.

49 ¶ Sextum inconueniens est quia ex adulterio nascuntur: quadoque masculi adulterini & putatiui, qui excludent filiam legitimam à successione paterna. vt magister Rauatid in speculo iudicum char. penul. Anteros Fregosij char. xlij. Salic. rubric. C. de adult. Ang. in Malefic. gloss. che. hai adulterarum primis verbis: vbi subdit quòd exinde oriuntur omnia malelate Anteros Fregosij char. xlij. Et licet Henricus Borch. Panor. & alij in capitulo. officij. de poenit. & remis. Angeina. verb. adulterium. Ancha in regula. possessor. col. xv. in iij. vers. iuxta prædicta & in regula peccatum, col. viij. in iij. vers. post. sed quid dices. frater Bernardinus in j. parte Reclam. ferm. xxij. vti char. litera g. doceant quid agere debeat uxor mulier: quæ hoc scit. pro exoneratione suæ conscientie: ~~non tenetur~~

50 ¶ Præsertim quando filius qui nec tenetur, non vult credere matri: quia non creditur

licenti se prægnantè à tali Galiaura in repet. l. centurio. char. xvij. nu. cclxviij. facit Iac. de Are quem refert Bart. in l. filium diffinimus. ad ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. dicens. quòd ille primogenitus qui secundo genito renuntiauit regnum credendo dicto matris: quæ asserbat illum filium militis & non regis. fuit fatuus: quia matri non creditur. vt per eum. quicquid dicat Petrarcha de remed. vtriusque Fortunæ lib. ij. dialog. clxxij. de filio qui alienus inuentus est. nam teste Philo sopho viij. Ethicorum: Matres plus diligunt pueros quàm patres: quia certiores sunt de eis, & habent plures labores circa eos. ¶ Præsumitur enim filius mariti. & non adulterii: etiam si mater staret in proft. bulo. leg. miles. §. defuncto. ff. de adulter. quod dicit sing. Bolog. ibi in suis nouis interpretationibus. & Angel. in l. septimo mense. ff. de stat. hom. Barb. libro quarto. consil. lxxvij. omnipotentem & libro primo cõsi. xxvij. scripsit. column. secunda. & in iij. lib. consil. ix. columna v. vers. accedat. Baldus libr. v. consilio xxxix. in si. punctus. Alexand. lib. iij. consilio lxxvij. in casu. columna penult. lib. v. consil. clvij. circa primum. Paul. de Castr. libro secundo consil. cclij. in fin. questio ista. Capra. consil. ij. colum. iij. Hippol. in l. prima. §. primo. colum. vj. ff. de quæstio. Decius post Canon. in capitulo. per tuas. colum. j. & ii. de probat. Crem. singul. clxxvj. mortuo. quia præsumitur potius filius illius qui ad libitum suum mulierem tenebat. & quietiori animo. vt Decius d. cap. per tuas. col. i. vbi col. ij. vers. quartus casus. dicit quòd in dubio de beret iudicari, quòd esset partui fauorabilius. Sed licet hoc sit ex præsumptione iuris: tamen veritas sæpe est in contrarium. & ratio Decij in d. capitulo. per tuas. quòd præsumatur potius filius illius qui habet vxorem ad libitum suum. Et sic mariti, licet sit persuasus, fortè non est concludens: quia mulieres vltimum ardentius diligunt adulterum, quàm maritum. vt patet ex quo cum peccato & infamia & in periculo perditionis dotis illi complacent & alijs periculis. vt in Anterote Fregosij char. xxv. Vnde rationabiliter dicendum est: quòd in coitu. facilius concurrit cum adultero ad procreationem sobolis. quàm cum marito, quem minus diligit, & quem semper habet in lecto secum: vnde tanquam feriatu si non sit odio, est saltem fastidio pulchre Anteros Fregosij charta xxxij. nam magister fastidit miseris totiens repetita Sicambre. Exordium Vlaci. in oratione, incip. apud literatos. & nihil est quod

Non creditur matri de filiatione,

Præsumitur filius mariti.

Quare potius filius mariti.

in honore tanto fulgeat in hac vita, quod vsu nimio non
 52 lescat: prout † in sacerdotibus, quorum multitudo eos cōm-
 ptabiles facit. can. legimus. ante fi. xcij. distin. Decius in ca-
 titulo, causam que j. not. de iud. & manna fuit Hebræis fasti-
 in secundo prologo Pauli ad Romanos & numero xj. Mar-
 propterea filias nobiles raro ostendunt, seu ducunt extra
 mum, & nisi bene cōmpras: quia licet pica sit pulchra aui-
 men apparet nimis sepe: prout econtrā dicimus, Omne a-
 rum charum, vt infra dicam facit, quia maiorem affectione
 & deuotionem habent distantes ab Ecclesia sancti Iacobi
 illam Ecclesiam, quā habeant ibi proximi. secundum de
 consilio lxij. & circa columna quarta facit exemplum v-
 quæ cum marito etiam stendo simulabat non posse pati
 rum, postea clam adibat adulteros. Præpositus in capitulo
 sultatio ad fin. de frig. & mal. Et Ouid. in iij. de Arte. Hort
 vxores, quod non patiuntur amari: Conueniunt illas eum
 53 luere viri. † Et omne rarum, pretiosum. xcij. dist. capitulo
 gimus. columna fin. & ducior est fructus per multa pen-
 ductus. & Philosophus nono Ethicorum, Quod cum mag-
 54 labore acquiritur, plus diligitur. † Vnde nulli dubium, quod
 facilius generatur foetus, quando mas & scemina concunt
 in coitu, quā quando mas tantum: vt dicunt Medici, qu-
 refert Ludouicus in Aenea muliebri. capitulo secūdo. char-
 & est rationale. & probatur ex traditis per Barto. & Ias-
 Gallus. in princip. colum. fin. ff. de lib. & posthum. vbi re-
 tur quodammodo miraculum, quod foetus concipiatur, an-
 do solum vnus cōcurrit. Michaël Scorus de Physionomia
 primo. capitulo tertio. Aegidius de formatione humani
 poris, cap. vij. Panor. in c. fraternitati. de eo qui cog. con-
 suæ. fatetur tamē Aegidius vbi supra. cap. vj. quod mulier
 test impræguari etiam quod semen ipsa nō emittat. Et
 tio Decij non videtur vigere concludenter. Ideo dicitur
 55 dum Doct. quod est fauor filiationis. † Præterea nō ob-
 sumptione §. defuncto. quando aliz tot coniecturæ con-
 runt quæ sufficiunt, bene poterit probari quis filius ad-
 vt patet ex consil. Anchar. relato per Ioan. Lupum in rati-
 donat. inter vir. & vxor char. xxix. vers. operatur alii & me-
 rum. col. ij. & Pau. de Cast. consil. cxv. super j. col. fin. lib. i.
 mz impresionis. Corn. lib. iij. consil. j. col. x. & seq. Bene-
 Capre. consil. secundo. col. j. & ij. Barbat. iij. volu. consil. iij.

Abundantia
 generat fa-
 cidium.

incip. omnipotentem. col. ij. & iij. † vbi dicit etiam quid ope- 56
 tur assertio parentum de qua Rom. Corneus, & Iason in l.
 neque professio. C. de test. vbi subiungit Ias. quod agnitus vt
 filius à matre vel auia, dicitur filius illius. l. etiam matris. cum
 gloss. de probat. Et per prædicta aliàs impugnabam Ferrar-
 tum cautela xij. incip. Doctores. ad fin. quam tradit ad insti-
 tuendum spurium, scilicet vt non nominetur filius testatoris,
 sed solum filius mulieris: nā ex quo est maritata. præsumetur
 filius sui mariti. per d. §. defuncto. Et sic erit capax pro quo fa-
 cit Bald. in consil. cxxxj. titulus. lib. iij. ad fin. & Paul. de Cast.
 d. consil. cxv. Et quia ille nondum erat natus tempore testa-
 menti. Adducebam etiā tex. in l. si quis posthumos. in fi. prin.
 ff. de liber. & posth. & §. posthumo. in fi. instit. de leg. quem al-
 legat Iason in l. Gallus. in princ. col. ij. j. lect. eodem titu. licet
 ipse in §. incertis Instit. de leg. aliter declaret. Adducebā etiam
 quia ex tot coniecturis que aderant, apparebat testatorem in-
 stituisse talem posthumum, quia credebat esse suum: vnde ni-
 hil valebat institutio. per dictam l. neque professio. melius in
 l. si pater. C. de hæred. instit. facit Monfer. in repet. §. & quid si
 tantum. in fi. colum. xvij. vbi dicit Socin. solum extollere il-
 lam regulam, quod inspicitur voluntas testatoris, non secun-
 dum veritatem. sed secundum quod testator opinabatur. Ha-
 bui de facto, & lucratus sum de illa causa xv. ducatos.
 † Septimum inconueniens, quia oritur discordia inter fra-
 tres: quia licet sint vtetini, ex quo tamen sunt de diuerso semi- 57
 ne & diuersis complexionibus, sunt semper discordes. Hinc
 puto exortum illud, Fratrum quoque gratia rara est. Decius
 in exordio consil. lxxij. Papa pius ad Imperatorem, epistola
 xxxix. char. fin. Erasmus char. xxvj. Prouerbiorum cxlix. fra-
 trum inter se iræ. Aegidius de regimine principum. lib. ij. par-
 te iij. capitulo vj. Omitto illud de Caim qui occidit Abel. de
 quo Barb. in Ioannina. columna xj. quia non facit in propo-
 sito: sed bene illa quam ponit text. in l. cum oportet. in fin. prin-
 cip. & in fin. §. sin autem. C. de bonis que lib. vnde postea tale
 bellum quod fit inter fratres vel cognatos, dicitur plusquā
 ciuile. Cyn. in l. prima. colum. ij. C. de caduc. toll. Et etiam ori-
 tur discordia cum patre putatio, quæ est horrori legi quæ
 præsumit eum verum patrem d. §. defuncto. intantum † quod §.
 licet filius commiserit delictum morte dignum: si pater eum
 deserat iudici, filius non morte, sed alia mitiori pœna, puta
 C. i. cil.

Contra cas-
 telam insti-
 tuendi ipu-
 rium

Plures con-
 iecturæ ad
 probandum
 filiationem

Fratrum quo-
 que gratia
 rara.

Cautela ad
liberandum
filium fam.
à pœnamor
tiz.

- exilij, puniendus erit. Cepol. consil. lv. vnus filiorum. col. ij. & consil. xlvj. Titius col. ij. Abhorret enim lex quod pater videatur filium ad supplicium deduxisse. l. milites agru. §. defen. rem. ff. de re milit. l. in l. i. co. ij. C. de his quib. vt indig. f. in c. quærenti. col. ij. de offic. deleg. vers. tertius casus. in cap. col. ij. eod. tit. vbi ampliat, etiam si crimen læsæ maiestatis commisit. Ioan. Lupus in c. per vestras. de donat. inter virum & vxor. in conclus. col. ij. si. char. lv. Idem Hippolyt. in l. §. col. vj. in l. vnus §. seruus nec si. col. ij. ff. de quæstion. Ioan. Ana in c. si col. si de pat. qui fil. occi. §. vbi dicit, quod propter eam paritur patri de vita si non reuelauit tractatum quentis. ciebat filius contra principem. facit ratio l. diuus. in si. ff. de par. ricia. Et sic patet bona cautela pro liberando filium à morte qua audio fuisse vsum quendam solennem Doctorem Terdonensem in casu proprio. † Et propterea dicebat Felin. adu. tatus discordiam patris & filij in cap. afferte de præsump. quando pater suprat. filiam, vel filius verberat patrem: nec ille pater, nec ille filius sunt censendi: quia idēitas sanguinis nec patitur talia scelera. † Et propterea Solon non tulit legem de parricidio: quia nunquam illud credidit naturaliter euentum. vide Ang. in l. propter insidias. C. qui accus. Bauariam in §. pater. col. ij. in tit. de testa. pro prædicta cautela vide Ioan. Molonolonium in Promptuario iuris in verb. mors. vbi enumerat septem alios casus ad liberandum seu saltem differendum pœnam mortis: qui prius fuerunt Cepol. in cautelis char. §. & quos ordinatē resumpsit Felin. in d. c. quærenti. & l. in l. d. d. toribus. col. fin. ff. de re iudic. secundum quos alius: & sic pœcundus casus est, si mortuus obuiet Cardinali qui imponit eius pileum super caput suum. Rom. sing. cccxxv. dicamus ad solatium. vbi in apofitibus dicitur idem si sacerdos transiit eum corpore Christi. & malefactor eum amplectatur. Consil. sing. lxxix. incip. dixit. Barb. de Cardin. primo tract. q. ix. limitas hoc non procedere in atrocioribus, vel si fieret per substitutionem.
- ¶ Tertius est casus, propter excellentiam viri.
- ¶ Quartus. per accusationē grauioris criminis, ob quod grauiorem pœnam deberet pati.
- ¶ Quintus, per probationem & obiectionem rationum reddendam.
- ¶ Sextus, per appellationem etiam à quocūque extraneo repositam.

- ¶ Septimus, in muliere allegante se prænantem.
- ¶ Octauus, in eo qui fecit se clericum. l. in l. cum quædam puella iij. col. ff. de iurisd. om. iudic. Decius consil. cxxx. col. ij. Petrus Gerard. not. l. j. Ferrarius cautel. xxij. Hippol. de Marfil in l. statu liber. col. ij. ff. de quæstion. Monfert. in l. nemo potest. circa finem. col. xxxviij. ff. de quæstio Bertach. in tract. de episcopo. chart. xlvij. in fine vltimæ col. licet in contrarium aequaliter faciat. Decius in cap. cum aded. in medio. iij. not. de rescript. dum dicit, quod licet quis se ad clericatum destinauerit, per hoc non est capax beneficij & vide in tract. de virtute iuramenti. Antonius Baueria priuilegio liij. columna iij. in medio.
- ¶ Nonum casum subiicit Felin. in dicto cap. quærenti. si condemnatus fingat se stultum sed Ioan. Vilemati in repetitione l. Diuus. ff. de hiear. nome. c. iij. dicit, quod simulatio non prodest, nisi sit verè furiosus.
- ¶ Decimum, si sit ex maioribus ciuitatis.
- ¶ Vndecimum, si testes qui contra eum deposuerunt, accusentur de falso.
- ¶ Ultra prædictos casus adde tu duodecimum casum, quem collige ex his quæ dicam infra chart. ij. de eo qui poterat se vindicare via iuris. & excessit, vindicando se via facti. & vide Felin. quem ibi refero, quoniam plura ponit, quado ex aliqua causa, qui deliquit, excusatur à morte.
- ¶ Tertiumdecimum, collige ex not. ibid. chart. postea sequente de eo qui non occidit dolose.
- ¶ Quartumdecimum, collige ibidem de delicto iam diu commisso, vel vbiunque ius commune imponit pœnam mortis, & statutum dicit quod debeat alleuari.
- ¶ Decimumquintum si inquisitio sit formata contra plures, quorum vnus sit clericus: quia omnes debent remitti Ecclesiastico, qui nunquam punit ad mortem: dicam infra in materia quid in dicto sit iudicandum.
- ¶ Sextumdecimum, si statutum imponat pœnam capitalem, intelligitur de minima: & sic relegatione. dicam infra etiam in materia, quid in dicto iudicandum.
- ¶ Septimumdecimum, quado princeps per iracundiam mandaret aliquem suspendi. dicam infra quomodo sit obediendum rescripto principis.
- ¶ Decimumoctauum, quando rumpitur capistrum, & suspensus

sus antea protestatus est de innocentia : quia tunc dicitur esse miraculum Dec. in l. favorabiliores. ff. de regul. iur. sed contrarium tenet Guiliel. Rouille in tract. de descriptione iniustitiae & iniustitiae. col. fin. idem cogita. & pro eo Bald. in capitulo venerabili. de testib.

¶ Decimum nonum, si meretrix petat condemnandum maritum in patria. vbi de hoc est consuetudo. dicam infra in respondendo ad octauum de incontinentia. circa princip.

- 63 ¶ Vigésimum, si iudex qui non debet quempiam torqueri nisi praecedant illa nouem requisita quae enumerat Hippol. in j. chart. ff. de quaestione. dedisset torturam alicui. non praecedentibus legitimis iudiciis, & propterea confessus est delictum. nam ex tali confessione etiam milies ratificata, talis confessus nunquam poterit damnari. secundum eum in dicta l. j. j. colum. vbi dicit. quod etiam debet eidem dari copia indiciorum. cum termino ad ea purgandum: aliàs confessio ex tortura subsecuta non valet. quod vltimum intelligerem si in quibus petat. Cepola consil. lxxvij. teneo idem. & debent praecedere indicia, etiam si iudex habeat liberum arbitrium procedendi. secundum Ferrarium cautela xij. incipien. iura. Hippol. vbi supra & infra. Paris de Puteo in tract. de syndicato. in materia repetitionis torturae. est chart. lxxv. in princip. iij. colum. vbi forte secundum eum. idem si princeps maderet quem torqueri sine iudiciis. & merito: quia ego semel Papae vidi committi magnum errorem in quodam famulo, qui culpabatur de furto quorundam anulorum, quos foras habens recederet ad solatium acceperat, vt faceret solui Marzapantum : & tamen per literas Senatus fuit tortus. & confessus. & quod dicta confessio sit nulla. probat Hippol. per l. penulti. ff. de quaestione vbi Baldus secundum vnam lectionem. & ibidem latius ipse Hippol. columna iij. adducens plurimos concord. qui dicit per illam decem. liberasse duos a morte, & ego vnum de frincho. Adde Guidon. de Suzaria in tractatu. de quaestione. columna quarta. versiculo. non tamen omni causa. & columna decima. versiculo. sed quid si aliquis. & vtrouique Bolog. addit plures auctoritates idem Paul. de Caltr. lib. j. consil. cclxxij. vbi relatione columna j. qui dicit hoc esse, quia praesumitur durare meritis torturae in tali ratificatione, & perseverantia confessionis. Corneus consilio xx. videtur. ad finem. & clarius libro quarto consil. cxliij. in causa Gasparis. columna j. vbi fortius subiungit

hoc procedere, etiam si non fuerit tortus : sed solum spoliatus ante torturam. pro quo Hippol. in d. l. j. col. x. vers. vltimus inquantum dicens, quod sicut sine iudiciis quis torqueri non potest, ita nec terreri. & in d. l. penul. col. v. post Alex. consil. c. incip. in casu praedicto. col. ij. vers. circa secundum. iij. volu. Et illam decisionem Bart. quod non valeat talis confessio, sequitur Kellin. in c. at si clerici. de iud. col. ij. vers. vij. limita. vbi sunt apostillata quaedam consilia Alex. & ibidem Decius. col. iij. vers. octauo limita. adducit plura alia idem tenet Alex. lib. j. consil. v. in causa inquisitionis. col. j. repeti consil. xcij. in eodem libro. Paris de Puteo in tract. de syndicato. char. lxxxij. col. j. cap. ex sola confessione. ¶ Plus dicit Anchar. consil. xxij. vbi in inquisitione, quod etiam si non appareat istum coëssum modo praedicto fuisse tortum, dum tamen appareat eum esse detentum, praesumitur confessus per errorem iudicis habentis eum in fortia. & Anch. sequitur Corneus d. consil. cxxxij. col. j. dicens maxime procedere quando captura fuit iniusta: quia sicut iniuste carcerauit, ita & iniuste torqueret. idem tenet Franciscus Brunus in tract. de iudiciis & tortura. col. xlij. Et cum Anchar. tenet Alex. lib. iij. consil. liij. vbi themate. col. fin. l. qui aliena. §. Celsus. in fin. ff. de acquir. haered. vbi postquam allegauit Bald. & quaedam alia in contrarium, subiicit quod cum Anchar. tenet communis opinio. ¶ Nec conualidaretur talis confessio etiam si indicia postea superuenirent post torturam. secundum Bar. in l. maritus. col. j. vers. inter solut. gl. ff. de quaestione. Hippol. in d. l. penul. col. vj. vbi modo. Decium vbi supra. Paridem de syndicato. chart. lxxxvij. col. iij. vers. datur regula. nisi secundum eum iste positus in libertate postea veniret ad iudicem & coësteretur: & ita etiam tenet Brunus in d. tract. de iudiciis, & tortura. col. xlij. sed esset bene stultus. na. Quae semel euasit retia vitat auis. vt infra dicam. est verum quod Barb. lib. iij. consil. lxx. vbi CHRISTVS. col. iij. & col. x. videtur praedicta intelligere, quando tortus talem confessionem reuocauit. Alium casum quo non valet confessio, ponunt Moder. in ap. de iud. c. j. in l. ea est natura. ff. de regul. iur. ubi dicitur, quod iudex promissit liberationem inposito.

¶ Vigésimus primus principalis casus est, si tu potes adducere aliquam exceptionem vel probationem, quae aliquantulum elidat intentionem fisci. & dubiam saltem faciat. ¶ Nam licet Solcamus dicere, quod probationes debent de necessitate concludere.

cludere: hoc fallit in criminalibus pro defensione rei, quia
 sufficit quòd reddant intencione[m] accusatoris, vel fisci dubium
 pro consequenda absolutione. ita eleganter Bart in l. non so-
 lum. §. sed ut probari. ff. de oper. no. nunt. vbi Alexand. & Iasus
 §. sciendum col. ij. Ias in l. non hoc. C. vnde leg. col. penultima
 viij. limitatione. Decius in c. in praesentia col. vij. in. xij. nota de
 probat. dicens. quòd totus mundus sequitur istam decisionem
 Bart. quem etiam tenet August in Maleficii. glos. j. de anno pre-
 senti. col. iij. & seq. Claud in repe. l. vi. in. ff. de iustit. & iura
 princ. col. xxv. Felin. in cap. significasti. el. ij. col. penul. de ho-
 mic. Brunus Asten. in feudibus. consil. xxvij col. ij. Et faciunt
 quae dicam in sequenti casu.

67 ¶ Vigestimū secundum, quando occidens dicit se fecisse ad
 defensionem, licet non probavit defensionem. Ias. in d. l. vi.
 vim. col. iij. ff. de iustit. & iur. vbi Claud. in repetit. col. xxvij.
 Ang. in Maleficiis. in versu comparant dicti inquisiti & partium
 negat. partim cōsistentur. in fin. j. additionis. Alex. in d. §. sciendum.
 vbi Ias. col. ij. ff. de no. oper. nunt. late Ferrarius cautela
 v. Hippo. de Marfilis in l. repeti. col. vij. & seq. ff. de quaestio. in
 rub. C. de probat. col. l. in quibus locis dicit idem quando quis
 damnatur ex violentis praesumptionibus. & Ioan. de Villema-
 ti in repet. l. diuus. ff. de ficiariis. ad fin. & pro isto casu Alex. lib.
 iij. consil. j. ante fin. col. iij. in contrariū videtur facere Lanfran-
 cus in cap. quoniam contra falsam. in ver. confessions col. iij.
 Ange. cōsi. cccxvij. col. penul. incip. in causa accusationis. & late
 impugnat Soci. in l. j. col. vj. ff. si cert. pet. in l. non utiq. col. iij.
 ff. de excep. Sed ab eo hūc casum defendit dominus meus Phi-
 lip. Dec. in d. l. j. col. vi. & in c. ix. venerabilis. col. xij. de except.
 & hāc tenet alter Las. C. herieffis cōcluf. cccclx. ¶ Vigestimū ter-
 tius casus colligitur ex dictis Paridis de Puteo in tract. de syn-
 dicatu. chart. lxi. est in verb. pena. col. ij. scilicet quando habe-
 ret reuelare cōsocios. vel reddere rationes. vel dicere verbum
 principi. sed hoc vltimū dānat. ~~...~~ Et plures cau-
 sas relaxandi penam delinquenti enumerat Luc. de Penna in
 l. i. apparitor. C. de coharr lib. xij. chart. pen. hos casus bene si-
 gna, quia si sciueris bene praticare. dabunt honorem & com-
 modum in defendendo eos qui boni sunt, licet calore iracundia

lia, vel aliter. semel tantum deliquerint: quia per vnū iustum
 non debet cadere vna arbor. vt dicam infra respondendo ad
 incontinentiam mulierum. † Malos aurem & eos qui faciunt
 nam artem de furando, & occidendo, vel per pecuniam com-
 mitterunt atrocita forē non esset licitum defendere. Bald. in l.
 quicumque ad fin. C. de episcop. & cleric. & Iasus §. ex malefici-
 iis in fit. de act. vbi post Bald. dicit, nō audiendos aduocatos
 pro insignibus latronibus, quos periculi sui nefecta seruet insa-
 nia. & Chi spica l'impichato, lo impichato l'impicha luy. vt
 Pompilius Lena cōtra Ciceronem. quem refert Valerius Ma-
 ximus lib. v. cap. de Ingratis. quia licet non solūm vbi agitur
 de vita hominis, debeamus abstinere à iudicando, sed etiam à
 cōsultando: vt exorditur Cepola consil. j. consil. iij. & consil.
 xxxiiij. quia praecipuum Domini generaliter loquitur, Non
 occides. vt in can. si non licet. xxij. quæst. v. † quimō dicitur
 aliquando maius peccatum. occidere hominē malum, quā
 bonum: vt not. glos. in can. si habes. xxiiij. quæst. iij. in ver. de
 coniuge. aliās in verb. innocentes. vbi etiam dicit esse maius
 prauidicium si vnus peccator moriatur, quā si innumerabi-
 les martyres cruciarentur. facit glo. in can. ille qui hominem
 xxij. q. v. quæ dicit maius esse prauidiciū in amissione vnus
 animæ, quā mille corporum; & faciunt aliæ plures glos. ag-
 gregatæ per dom. Io. Sandoletum in repet. l. quod te ff. si cert.
 pet. col. xvij. post medium. hinc Titus Cæsar aded sanguinis
 humani effusionem exhortuit, quòd mortem meritis exilio
 damnabat. refert Iodocus in tractat. de nobilita. cap. xiiij. &
 Paulus Venerus Papa secundus. rarò vel nūquam pro quanto
 libet enormi delicto homines ad mortem damnari permitte-
 bat. facit Ferrarius cautel. xxvj. in princ. & dicit Paris de syn-
 dicatu. in verbo, crudelitas est chart. xxix. col. iij. in fin. quòd
 Federicus qui fecit illū §. si quis quinq; solidos. de pace tenen-
 da disponentem. quòd pro rebus huius mundi quis debeat su-
 spendi. cruciatur in inferno. late Thomas Morus in. tracta. de
 optimo reipub. statu lib. j. char. viij. & pluribus sequen. † hinc
 Decius consil. clxxv. col. fin. post Anchar. inuehit contra iudi-
 ces maleficiorum, quia anhelant ad condemnationem, quan-
 do procedunt per viā inquisitionis: dicēs, quòd curia maiorē
 honorē consequitur ex absolutione quā ex cōdemnatione.
 plura tradit Floria in disputatione incip. varia & diuersa. col.
 79. Petrus de Rauenna in suo alphabeto Iuris. q. §. Ioan. Lupus
 de dox

de donat. inter vir. & vxor. in fin. in allegatione hæresis. est chart. cij. & seq. latè Iodocus in tract. de nobilitate. cap. vij. Hadrianus Papa noster quodlibet. ij. col. antepenulti. refert illud Marthæi xij. Si sciretis quòd misericordiam volo, & non sacrificium, nunquam condemnauissetis innocentem. Et hoc solum iudicantes & consulentes cauere debent: sed etiam gentes. quia dicit Bald. in consil. incip. quamquam allegata multa. quòd Bart. est in inferno propter illam opin. quam posuit in l. vtrum. ff. de parricid. vbi vult quòd sciens proditor contra patriam, si non reuelet, puniatur morte. de quo Clau. in repet. l. vt vim. chart. penul. col. ij. ff. de iustit. & iur. Hippo. not. clxiiij. incip. nemo debet. † Ad prædicta facit Anton. in Peregrino vulg. lib. j. cap. xvij. & duobus seq. vbi latè præcõrã subitiens, quòd imo delicta debent puniri. pro quòd cu text. in l. nemo. C. de epif. vbi Pau. de Castr. dicit. quòd peggius victima Deo mactari non potest, quàm homo iniquus secundum Senecam in Tragœd. & dicit Paris de Syndic. dia. l. xij. in princ. quòd rex Carolus secundus fecit suspendi quemdam iudicem, qui puniuit solum pœna manus eum qui debebat suspendi: & chart. l. xvj. col. iij. dicit. quòd iudex qui nocentem absoluit, est proditor. §. si tamen. in authent. vt defer. iudic. & dicit Barbat. in cap. cû non ab homine col. vij. ff. illum text. de iudic. quòd dominus Picinus Locumtenens in nuz pro duce Mediolani. faciebat sibi cõscientiam, quòd non fecerat suspèdi vnum malefactorè in die Paschatis. facit Barbat. in tract. de præstant. Cardin. tract. j. q. ix. col. ij. quòd text. præsumptum est, Non permittas viuere maleficum super terram. l. 72 † quòd nõ est crudelis qui maleficos occidit. can. non est crudelis. & can. qui homicida. xxij. q. v. quia reipublicæ interest delinquentes puniri. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. cap. vt farr. de sentent. excom. Barbat. paulò infra, quòd collegium Bononiense fuit grauius reprehensum, ex eo, quòd supplicat pro Richardo de Malumbris, qui fuerat dánatus de hæretica prauitate. idem vult Bologninus in repet. authenticæ, habita. C. ne fil. pro patre. col. xxiiij. Et dicit Bald. in cap. olim colpe. nult. de rescript. quòd contra malos non est vtendum male vel emplastro: sed gladio. & dicit Panor. in cap. j. pen. not. per illum text. de postul. prælat. quòd peccatum est parcere inobediens sine causa. † facit pulchrè Luc. de Penna in l. omnes. C. de anno. & trib. lib. x. & in l. j. col. x. C. de exact. lib. xij. post

Philosophum in ij. Ethicorû, qui dicit, quòd pœnz sunt medicinz. facit Ioan. de Lignano in tract. de bello cap. ix. Calceus pulchrè cõsi. ij. col. x. † & dicit glo. iij. in verbo, dispensationum. de pace Constant. quòd qui parcat malo, intelligitur nocere bono, pro qua Sallustius in Iugur. dicens, Ne ignoscere malo, bonos perditum camus. facit Isocrates in Panegyrico incip. illos. char. xj. & Ambros. in j. Officiorû dicens, quòd si quis filiis deprecantibus motus. & lachrymis coniugis eius inflexus latronem absoluum duxerit, nõne innocentes tradit exitio? & idem sentit Cicero in oratione contra Pisonem chart. ij. dum respondet obicienti quòd fuerat crudelis contra Catilinam. facit Papa Pius epist. v. circa fin. & epist. vj. char. ij. quòd nõ immeritò Saul contraxit offensam Dei, quia miseratus est Agab, quem diuina sententia prohibuerat saluari. & Ioan. de Monteferrato ante repeti. l. si is qui pro empote. ad Card. Papiensem. vbi allegat Ambrosium vbi supra. & Petrus Apostolus Ananiam & Saphiram Spiritui sancto mentientes, mortis sententia percussit. & Paulus Magum illum Elimam, qui credituros à fide retrahebat, cæcitate percussit, vt ceteri territi prædicationem eius non impedirent. Summa ergo, secundum Monteferratum, pietas est. in delinquentes exire: quia cum vni indulgetur indignò, ad prolapsionis contra gium prouocantur vniuersi. † facilitas enim veniæ, incetium tribuit delinquendi. cap. est in hibendum. de coh. cleric. & mulier. Glof. in authent. vt hi qui ob. in verbo, facilia. † Octauum inconueniens oritur, damnum publicum. Ioan. Lupus in rub. de donat. inter virum & vxorem chart. xlviij. in si. versi ratio. vbi in chart. præcedenti dicit, quòd adulterium vxoris etiam prohibet confirmationem donationis inter coniuges, quæ aliàs fieret morte alterius coniugû: quia reipublicæ interest, vt ciuitas liberis & legitimis hominibus repleatur, non adulterinis. l. j. ff. sol. mar. Bald. quem infra referam in conclusione mea. Contra præmissa faciunt, quæ adduxi in meis clausulis generalibus in verbo, & mihi notario. † Nonum inconueniens oritur, damnum reipublicæ in alio: quia nõ solum discordia, quam supra dixi. sed etiã inter adulterum & maritum, quia nulla vehemètiore est discordiarum causa, quàm vnus femine à multis maribus appetitio. secundum Platonem, quem refert Fortunius in l. ius naturale. ff. de iustit. & iure. col. xlviij. facit Biblia aurea, cap. lxxij. de inimici-

75 tia & odio. Non enim volūt omnes sequi illud Ouidij de Arte, Riualem patiēter habe. Item & inter affines hinc inde equit.

77 ¶ naturalis affectio hoc facit, vt qui vnum de agnatione offendit, totam agnationem offendere videatur. secundum Baldum cap. fin. de appellationib. Afflictus de iure prothomiseos. et vij. & quilibet p̄sumitur appetere honorē agnationis suae.

78 Panor. lib. ij. consil. lxxv. casus. col. penult. ¶ & iniuria facta de familia, censetur facta toti familiae. Felin. in cap. cum eadem col. si. de iurciur. vnde turbatur postea pax populi, & bella ciuilia oriuntur. Pet. de Rauē. in suo alphanero. circa finem.

79 quæstio. incip. Propheta regius colum. vj. & se. ¶ merito exsecratum est, adulteros occidere, quia ab huiusmodi hominibus amicitia & pax corrumpitur, vt inquit Xenophon, de Cyranide. char. iij. facit illud quod tradit frater Isidorus de gemine principū. lib. iij. c. xiiij. & illud Genes. xxiiij. vbi propter raptum Dinæ. eius fratres iugularūt omnes mares. vrbis. Et in Hispania sunt decreta. per quæ mulier & adulter traduntur in manibus mariti, qui de eorum personis & bene potest facere quod vult. Ioānes Lupus in rubrica, de donacionibus inter virum & vxorem. chart. x. in quarto effectu. Si ergo propter talem discordiam hæc scelera adulterorum de atrociam cōtra finem iuris ciuilis, secundum Philosophum & Sallustium, quos refert Anchar. in regula, possessor. col. probatur in capitulo, nihil. de p̄scripuonibus. & in l. sequens. ff. de usufructu ¶ ad quam Iul. pulchrè in l. quod iudex. v. not. ff. de re iud. vbi dicit quod iudex propterea potest p̄cipere alicui, ne transeat ante domū inimici, ne forte eum dendo veniant ad rixam. Idem dicit in l. curatores. ff. de off. procur. Cæsar. Paris de syndicato. in verb. cōcordia. Et legitur per quæ pax populi conferuatur, enumerat: pariter & cap. quæ turbetur. Afflictus in constitutione, pacis cultum. col. ij. & iij. latius Lucas de penna in l. j. C. public. latitiz. lib. i. Et pulchra oratio Socratis incip. omnes cum epistola p̄cedenti, quam fecit de bello fugiendo, & pace seruanda. de quod iudex debet esse sollicitus. Aluarot. in capitulo primo. §. de ministras. de pace tenenda. Currius in tractatu de sequentibus. columna quarta & consil. septuagesimo. incipiente, super eod. capitulo. Decius in cap. licet causam. de probationibus. col. vj. §. prima. in gl. in verbo, possidetis. Alex. in l. fi. C. de offic. diui Hadri. roll. col. iij. ¶ vbi concludunt quod si duo com-

Iudex vt p̄ eō cōseruet.

dunt de possessione, & parant se ad arma, & non cōstet iudici qui sit in possessione (quoniā si hoc constaret, deberet prohibere ingressum alteri qui non est in possessione) tūc iudex pro bono pacis debet vtrique inhibere ne intrent possessionem. Et de pace duo bona verba ponit Lancel. in l. pactū curatoris, ad finē. C. de pactis. Jarē Felin. in rubrica, de treuga, & pace. Corfe. in trac. de potest. regia. quæstione quadragesima. prima. Luc. de Penna in l. prima. columna quarta, & sequent. C. publicæ læri. libro duodecimo. Ias. in l. quidam æstimaerunt. col. secunda. ff. si certum petatur. Et pax vt feruetur, moderamen iuris habetur. gl. in capitulo, puberes. de desponsat. impuberum. Jarē Ioannes Montaigne in tractatu. de author. regij consistorij. char. xxx. Romanus consil. vltimo, columna quinta, omnino Barb. libro tertio. consil. primo, colum. penultima, & fin. latius Decius in l. fin. C. de edict. diui Hadri. tollen. vbi & quando neuter possidet, & timeret scandalum in adptione, quid debeat facere iudex. Est verum quod in patria Delphiuali non sunt multum necessaria p̄dicta, tum propter ea quæ dixi de securitate quā faciunt p̄stari, supra in quarto inconuenienti: tum propter illud pulchrum statutum, Si quis per literas. cuius verba propter eius utilitatem pro solatio lege vt infra: Si quis per literas iudicis eius propria manu signatas, aut voluntate illius cuius erat possessio. Quam voluntatem interpretamur, interuenisse. Ex quo per dies passus est notoriè possidentem possidere, rei alicuius possessionē vel quasi nactus fuerit, per quempiā abiq; mandato iudiciario a p̄dicta possessione expulsus aut deiectus fuerit probata possessione & eiectione, etiam absque violenti euocatione aliquali: per duos aut tres testes cōmuni æstimatione fide dignos, omni allegatione aut appellatione cessantibus, expelletur violentus per iudicem, vel ab eo deputatum: etiā manu militari si sit opus, & restituetur deiectus, & reponetur ante omnia in statū pristinū: & multabitur violentus vtra pœnas a iure statutas in decē marchis argenti sifici xario applicadis. Mitigatione tamē iudicio concessa, secundum modū violentiæ & facultates violenti: violentia verò purgabitur per in statū pristinum reductionem expulsus, & expensarum ab eodem expulso factarū in refusionem audietur, qui fuerit violentus super ipsum allegandis. Quæ autē in violento statumimus, eadem & in clandestinè possessiones ingrediente intelligenda

Inhiber ingredi possessionē, timore scandali.

Duellum.

telligenda fore censemus &c.

82

¶ Decimum inconueniens est: quia secundum Ouidiū de Arte: Nec turpe marito Aspera pro charo bella gessisse tota, quandoque euenit duellum inter maritum & adulterum, sicut regulariter sit prohibitum: vt Ias. in l. ex hoc iure. col. v. de iustit. & iur. taliter quod licet quis acceptauerit, potest tamen duellum recusare, & poenitere. Decius in ca. ecclesia sanctae Mariae. de constitutionib. col. decima quarta. plura per Bald. in primo volumine, consil. vltimo. vbi Angel. de Arc. & Antonius de Prato in Consiliis ibi proximè sequentibus. cōtra quos in illo casu consuluit Calcaneus consilio secundo. Surgens in Enchiridio militari. char. xx. & xxiiij. Somnium Viridani lib. j. cap. viij. tamen fuit admissum per Parlamentum regium inter Iaquetum Griffum, & Ioannem Carogium, vt habetur in Gaguino, in vita Caroli sexti. Guilielmus Mara in oratione vij. incip. reuerende. Rosellus in Monarchia. chart. cxiiij. licet mulier eo in casu non esset in culpa. Paris de Puteo tali casu dicit permitti etiam cum domino suo: vt in tract. de re militari. chart. vicesima secunda. sub rubrica, An subditus ratione adterij prouocet dominū suum ad duellum. sed dubito propterea quae dixit Anan. in cap. si de patr. qui fil. occidit. Et in tract. ponit practicum quomodo fiat: & latè per curiam Dephinatus quæst. dcx vij. dixi plenè cum sex seq. & in libro Sijli Parliamentorum parte prima. chart. xxvj. & sequè. & litteras quas sibi scribūt volentes duellare, vide tu Hispanie in Titulo blanq. in lingua Castigliana.

¶ Undecimum inconueniens est: quia euenit vt quandoque in sua domo pater inueniat aliquem sibi filiam adulterantem & filiam occidit: quod videtur sibi permitti. licet secus de adultero. Ioannes Pyrrhus in l. non debet cui plus ff. de regul. iur. ¶ Item si maritus inueniat vilem sibi adulterantem uxorem suam: vnde cum non possit tam iustus dolor temperari, occidit adulterum: quod cum fiat lege permittente, poenam non meretur. l. Gracchus. C. de adult. Nicol. Boerij in apostolico ad D. vnum. in regul. cui licet. facit capitulum, qui peccat. xxxij. quæst. iij. Luc. de Penna in l. j. C. pub. lætitiæ, vel Consilio libro duodecimo, quæst. vigesima quarta in fin. & quæst. vigesima sexta. circa med. Felin. in c. quæ in Ecclesiariū. col. iij. de constit. Ias. in l. si plagij. col. j. ff. de verb. oblig. Gemin. consil. lxxvij. in prin. ij. col. Hadrianus vj. Papa noster in Quodlibet

Maritus occidit adulterum.

83

tis. chart. xxij. colum. iij. & xxij. colum. ij. litera d. & chart. lvi. in fin. & in quæst. x. colum. xj. latè Hippol. vbi formaliter examinat hanc quæstionem in l. patre vel marito ff. de quæst. col. j. & ij. Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doctorib. quarta parte. quæst. xlix. vbi etiam modum tradit probandi adulterium, & refert vnum miraculum. vide orationè Lyfiæ se excusantis à nece adulteri. incip. plurimi. vbi adducit leges Atheniensium hoc permittentes. Cautè tamen, quia videtur non licere in conscientia. Henricus Boich, Panor. & Felin. in c. ij. de homic. Fortun. de sine vtriusq; iuris. col. xlviij. & seq. in xj. illatione principali. Plus in d. cap. ij. dicit Ioan. de Anan. quod in terris Ecclesiæ possentalis occidit adulterum, puniri in foro contentioso. per gl. in c. inter hæc. xxxij. quæst. ij. quæ vult quod ille text. corrigat iura ciuilia permittentia occidere adulterum. & licet ibi Felin. eum impugnet: tamen alibi sequitur eum, vt in cap. j. col. ij. de præscrip. in cap. iij. quod incipit si verò de sent. excom. Plus dicit idem Felin. in c. ecclesia sanctae Mariae. de constit. col. xv. versu. item posset, quod nec etiam in terris Imperij occidēs adulterum esset tutus: ex quo sumus in materia peccati: & sic etiam in illis standum esset iuri Canonico. Roch. in cap. fin. col. xxij. de consuet. Sed certè credo quod imò etiam in terris Ecclesiæ in foro contentioso esset tutus: nam in illis Ecclesia bene habet vtrumq; gladium: aliàs sequeretur quod in eis nullus vnquā deberet morte puniri. Nec valet consequentia de foro conscientie ad forum iudicarium. Aret. in rub. ff. de acquir. hæred. ad fi. Et responde ad illam gl. in cap. inter hæc. quod sanè intellecta non probat intentionē Ioan. de Anan. nam dum illa gl. dicit, interfectorem nō excusari à culpa, vel peccato, licet à pœna ciuili excusetur: voluit inducere differentiam solum inter ius Fori, & ius Poli: non inter ius canonicum & ciuile. vt patet ex verbis gl. & ita intelligit eam Ias. & Claud. in l. vi. super gl. in verb. nam iure. ff. de iustit. & iur. Albericus in d. l. Gracchus. latè Ias. in l. si plagij. ij. columna. ff. de verborum oblig. & alij Doct. per eos allegati. Hippol. in d. l. patre vel marito. Ang. in tractatu Malefic. gl. Che hai adulterato. col. ij. Angelica in verbo, homicidium, in §. vj. Betonta super Ioan. viij. qui legitur sabbatho post tertiam dominicā Quadragesimæ. Nec aliter intelligant Panor. & Præpos. in cap. veniens. el. ij. ad fin. de sponsal. vbi licet dicat illam solut. tolerari posse, tamen transeunt ad aliam. & Barb.

Ad gl. in ca. inter hæc.

in c. cum esset. de testam. col. vj. referens Panor. postea col. iij. accommodat solutionem in vers pondera etiam illud. dicens
 86 ¶ quod non est inconueniens quod ius civile modifecet illud præceptum. Non occides. vt in l. j. & ij. C. quando lic. sine iud. se vin. in clem. j. de homic. & in cap. iij. de furt. Posset hoc conprobari ex pluribus autoritatibus Sacre scripturæ quas allegat Anchar. in reg. possessor. col. v. vers. ultra prædicta. Henr. Boich. in d. cap. ij. de homic. Barb. in tract. de præst. Card. ix. quæst. primi tractatus. Bolog. cons. ij. col. x. Calcan. cons. ij. col. ix. Paris de syndicato. chart. iij. in quæstione. An liceat occidere tyrannū. Ioan. de Montefer. in epi. ante repet. suam. l. si quis pro emptore. dum declarat illud. Non permissas maleficum viuere super terram. & plura in proposito tract. Bossellus in Monarchia. char. lxxvij. & seq. dum examinatur ut possit disponere super dispositis à iure diuino. ¶ & allegat. gl. in d. c. inter hæc. & ibi col. l. j. post Host. & alios. dicit. quæst. ciuilibus potest permittre homicidiū. etiā pro leui causa. quando sequitur maius bonū. vt euitetur maius malū. facit Calca. cōsi. ij. col. ix. & seq. vbi enumerat plures casus. in quib. est licitū homicidiū. Et Paris de Puteo in tract. de duello. & remittit. char. iij. col. iij. est primus liber Legalis quem viderim in vulgari Italo traductū & impressum Venetiis. facit Cepol. cons. xlv. viso processu. col. j. Secūdo respōde. q̄ si aduertatur glo. in d. c. inter hæc allegat iura corrigētia Lombardā. quæ disponebat vxorē adulterā posse occidi. Sed in Lombardā maior ratio prohibitionis aderat. vt patet in c. admonere. ibi alleg. & in l. j. ff. de paric. & quia præsumitur seducta ab adultero. l. j. C. de rap. virg. quæ rationes nō militant in adultero. de quo nō loquūtur illa iura allegata per gl. vnde q̄ nō mutatur. cur stare prohibetur. l. sancimus. C. de test. nā vt dicit Archi. in d. c. inter hæc. nō debemus dicere ius Canonicū corrigere ius Civile. nisi vbi expresse hoc reperimus. Plus disputādo dici potest. quod tex. in c. cū non ab homine. xxij. q. v. quæ allegat illa gl. in c. inter hæc. permittat occidere: vt patet ibi. ab inimico. & ibi. an viciscendi. quæ verba non restringunt per subsequētia. quæ exemplificant in latrone & iudice: quoniam t̄ exempla licet declarant. non tamen restringunt regulam. l. damni infecti stipulatio. ad fi. ff. de damno infect. l. j. ff. quod vulgo. ff. de vi & vi arm. Igneus in repet. authent. ex causa col. ex viij. Inimicia erga adulterum videtur tolerabilis. ne videatur ma-

ritus esse leno. & particeps delicti: vt patet ex prædictis. Et vltio est tolerabilis. tam iniuriæ propriæ. quam publicæ: vt dicitur in nono inconuenienti. Item quia non est maritus qui adulterum occidit: sed est ipsemet adulter. gloss. not. in cap. iij. in fine. de furt. Papa pius epist. iij. contra duces Austria. circa fi. dum sic allego. intellige de epistolis quas ædidit post adeptū Papatum. quæ sunt in altero volumine repositæ: nō illas quas ædidit dum esset in minoribus. quas tunc allego pro epistolis Aeneæ Syluij: quia sic tūc vocabatur. debet enim abstinere. si non vult occidi. vnde sequitur id quod dicit Stephanus Costa in cap. dilecto. col. ix. de senten. excom. vbi limitat gloss. in d. cap. inter hæc. non procedere. nisi talis concessio esset rationabilis & diuino iuri consonans. ¶ facit Barb. in capitulo. at si clericus. de adult. nume. xcj. dicens. quod non obstante statuto imponente pro adulteriis pœnam pecuniariam. adhuc debet puniri adulter pœna mortis. Confirmo. quia attento quod hodie ~~non~~ puniuntur adulteria. vt not. Paul. de Castr. in consil. infra allegando. Ioann. Fab. in §. ex non scripto. in fit. de iur. naturali. gentium & ciuili. col. fin. vbi dicit. ¶ quod in Francia nunquam fuit auditum adulterum puniri pœna iuris. Idem in Alemania. dicit Petrus de Rauenna in suo alfabeto. est in dispos. incip. valete. col. v. & sequenti. quæ est ibi impressa circa fin. operis. & sic audies. vt hæc committuntur impune. ita impune laudari. facit pulchrè Lyfias in oratione excusatoria à nece adulteri. quæ incipit. Plurimi. in char. fin. saltem timore maritorum abstinebunt adulteri. & coërcebitur incontinentia à iure veteri & nouo prohibita. ¶ vt Anchar. in regula. possessor. colum. xxj. in fin. vij. quæstionis. qui in regula. peccatū. col. xj. quæst. j. dicit. quod de talibus non cadit directa satisfactio: quia castitas perdita est irrecuperabilis. gloss. in verb. non potest. in l. j. in princ. C. de rap. virg. vbi dicitur. quod hoc solo priuatur Deus. Ias. in l. j. §. si vir vxorē. ff. de acquir. poss. j. not. Rolarius in ij. parte ferm. xxvij. litera fl. Paris de syndicato. char. xxxj. col. ij. dixi suprā. vnde ¶ quando agitur de damno irreparabili etiam. contra iudicem. licet se & honorem suum defendere. l. prohibitum. & l. sequen. C. de iur. sis. lib. x. glossa. Doct. in l. vt vim ff. de iust. & iur. vbi Claud. col. xij. Nizelus concord. glo. vj. fallent. vlt. col. fi. Paris de syndicato in ver. resistentia. & c. seq. est char. lxxix. licet Afflictus in prima parte. constitutione. pacis cultum. col. xix. larē dispuret. ¶ Confirma. 93

Hodie ^{non} puniuntur adulteria.

Non cadit satisfactio.

Excedens in
occidendo
mitius puni
tur.

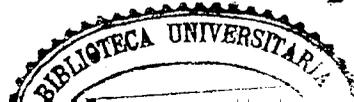
tur, quia licet iura ciuilia non permittant maritum occidere
vxorem adulteram: si tamen occidat, propter iustum dolorem
mitius punietur. Et sic solū de excessu: quia debebat se vindicare
re illū accusando iudici, nō occidendo eum autoritate pro-
pria, puta pœna relegationis. l. si adulteriū cum incestu. §. in
peratores. ff. de adult. Adde Alex. lib. vij. consil. cxix. nu. vij. in
tract. de Perfecto clerico: ij. parte. charta xxiiiij. in q. an licet
occidere pro defensione honoris. Alex. lib. j. consil. lxxvj. in
inquisitione col. j. & lib. ij. consil. cxl. incip. videtur in casu
si. Cepol. consil. xliij. cum Petrus Malufatus. Afflictus in consi-
tutione, si maritus. Maleretur in tract. de electione. circa eam
viiij. ¶ vbi iracūdia etiā aliunde quā culpa occisi peruenit ad
leuiat. vt non teneatur ad mortē. facit latissimē. & omnino re-
de Feli. in c. significauit. el. ij. col. si de homic. in c. dilecti. ff.
col. pen. de excep. vbi allegat illud notabile cōf. Paul. de Cast.
consil. cxciij. in causa incarcerationum. quod est in ij. lib. consil.
ccxxvij. qui idē voluit in l. si quis seruo. col. j. C. de fur. vbi
et maritus coēgerit vxorē dare horam adultero vt veniret.
ipse maritus conuocauerat affines cum baculis pro eum bar-
lando, & tamen interfecerunt: dicit ibi Paul. q̄ debent mitius
puniri. vnde quia accusando faceret se eueurbitā, & Me-
det. iudices cōmuniter de hoc riderent, nec faceret iustitiam
licuit illam sibi facere propriis manibus: quia nemo vir gra-
diceret eum malē fecisse. & Paul. sequitur & cōmendat Iose-
pus in c. per vestras in viij. ampliatione. de donat. inter vir. &
vxor. est in opere. char. lxj. Ang. in Malefic. in verbo, Andrea
auxiliatorem. col. vij. in verbo, dictus. Andr. armatus. col. iij.
verb. sciēter. col. iij. in ver. & appēstate. ad si. & in ver. quas sit
soluat. col. vj. Paris de syndicato. in verb. pœnas. vers. tu qui
dis. quotiē in Birraria. & Paul. simpliciter sequitur Bologna
cōf. xxiiij. col. j. Præpof. in c. porro. iij. col. de diuor. Ias. in l. j. §.
fi. col. iij. ff. de oper. no. numt. Cepol. consil. xxviiij. viso procello
col. pen. & in locis. ¶ allegandis. facit Aret. cōf. xxxiij. visis dis-
gēter. col. ij. & omnes cōsūlētēs pro Florētijs qui occiderat
95 Cardinalē. ¶ idē Aret. consil. clxv. sicut col. pen. Curtius contra
sepnumero. col. vj. & consil. seq. col. viij. Tortus consil. suo in-
presso ad si consiliōrū. Ant. de But. col. ix. vbi volūt, q̄ excedit
moderamē inculpatæ tutelæ. qui se defendēdo occidit alium
debet mitius puniri. Et sic solū de excessu Io. Vilemari in rep.
l. diuus. ff. de sicar. col. iij. nu. xxix. Etenim quotiēs iura iurē
pœna

pœnam mitigari, siue alleuari, si finis in materia quæ inge-
rit pœnam mortis, nō debet quis amplius puniri ad mortē,
sed leuius Roch. in c. sin. col. ij. de conser. dicens signan. Mo-
der in apost. Decij in consil. ff. de regul. iur. ¶ Et propterea in-
fert Roch. quōd cū in homicidio iamdiu commissō quis de-
beat leuius puniri. gl. sing. in l. si diutino. ff. de pœnis. ad quam
96 ¶ Parpal. in l. j. C. de precib. imp. of. quis non poterit exinde puni-
ri ad mortē, prout dicimus de eo qui damnatur ex vrgēti-
ssimis cōiecturis: quia nunquā potest ad mortē dānari. quod est
perpetuo tenendū mētī secundum Ioan. Vilemari in repe. d. l.
diuus. ff. de sicar. ad si. Et est etiā notabile illud cōsiliū Paul. &
supradicta ad aliud. nā ex quo decreuerūt solū baculare. licet
mortuus fuerit ille adulter. debent etiā mītius puniri. Et sic li-
mitatur c. si. de homic. lib. vj. plures alias ponit Ioan. Vilema-
ri. vbi §. & plures cōcordātes allegat Hippol. not. clxxvj. incip.
volūtas & propositū Petr. de Rauēna in suo aureo alphabeto.
& Catal. in ij. parte Memorial. vterq; in verbo, homicidiū. ¶ vbi
97 propterea inferūt si in ludo. ad pugnā. vel ad pilā. quis occide-
ret aliū. non debet puniri pœna statuti puniētis homicidā ad
mortē: quia tale statutū debet intelligi de occidēte dolose. idē
Paul. in l. iij. C. de epis. aud. in l. j. vbi bono. col. iij. ff. de legib.
& ibi Ias. qui idē tradit in l. foror. C. de his quib. vt indig. in
l. ij. col. ix. ff. si quis in ius voc. non ier. in l. si pater tuus. col. iij.
ff. de hære. instit. in l. clam possidere. §. qui ad nudinas. vlti.
lect. ff. de acquir. poss. Feli. in tract. quō puniatur conatus. in
si. col. pen. in c. lator. de homic. in suo repertorio in verbo, sta-
tutū. col. pe. Crem. sing. cxlix. Claud. in rep. l. vt vim. col. xxxix.
ff. de iust. & iur. Decius consil. j. col. ix. & in c. cognoscentes. ante
si. vj. col. de constit. Alex. in l. & si feuerior. C. ex quib. causam
fam. irrog. & cōf. cix. visis & cōsideratis. col. iij. lib. j. & cxi. vi-
detur in casu. col. iij. ij. vol. Cepol. cautel. xij. est char. j. in repe.
l. j. C. de ser. fug. col. iij. Et in pluribus cōsilijs suis, vt latē con-
gerit Hipp. in l. de minore. col. vj. ff. de quæst. & d. not. clxxvj.
Voluntas & propositū. Cacialup. in repet. l. omnes populi. col.
xj. facit frater Ludouic. de Veritate cōtritionis. char. cxxxix.
de circūstātia finis. & si tale homicidiū eueniat inter iocātes,
non debet puniri. Socin. lib. j. consil. xvj. Paris in tract. de ludo.
col. xiiij. in fin. vers. an si ludentes. ¶ Et dum Paul. dicit, q̄ licuit
congregare amicos, adde Claud. in repet. d. l. vt vim. col. xliij.
vers. succedit alia quæstio. Feli. in c. quæ in ecclesiis. col. iij.

Limitatio
ad c. si. de
homic.

Intelligi de
bet statutū
de occiden-
te dolose.

98
Licet con-
gregare a-
micos.

de constit. Cepol. in seruit. vrb. in rub. qualiter quis vti debeat
 seruitute. cxxj. & conf. iij. & lxxij. Iaf. in ff. de iur. om. iud. ver.
 ij. l. ij. adde Monrefer. in repet. l. nemo potest. col. xj. Hipp. not.
 clxxv. cōcessio. vbi voluit quod liceat marito cōgregare am-
 cos pro occidēdo adulterum, & hoc alij mandare. Mernia in s.
 conuēticular. de pace iur. fir. Et tales amici euntes nulla pena
 tenentur. Iaf. in l. j. in col. iij. & iij. ff. de oper. no. nunt. Imō
 quis clamet, tenetur etiā illi qui nullam habēt affectionē, scilicet
 de iure canonico, se honestē interponere. Decius in l. culpa ca-
 ret. in ff. de reg. iur. Bertach. in repertorio, in verb. acclama-
 tio. sed Cato dicit, Rumores fuge. † tamen Hadr. Papa noſter,
 in Quodlibet. chart. xliij. col. iij. in princ. dicit, quod si potest
 auxiliari, & non facit, videtur inſuriantem fouere. est in q. v. &
 100 in xj. q. principali. char. pen. verſ. tertia pars cōclusionis. † Sed
 quid si fiat cōtra clericū? an incurratur excōmunicatio capitu-
 li, si quis suadente diabolo. xvj. q. iij. vbi gl. nec vult eorū ve-
 stes violari. Hippo. not. clxxxvij. vbi ampliāt & limitat. Fel-
 in c. iij. de sent. excō. Decius in c. peruenit. cl. j. de appel. in tra-
 cta. de perfec. cler. char. vj. Afflictus cōſtitutione, sine graui-
 ij. not. Blondus deca. j. lib. iij. char. j. dum dicit, quod sola Ro-
 ma ſtorebat, ~~et non proderet fortī. l. quicquid calore ff. de reg. iur. propter glo. in c. j. de sent. excō. lib. vj. licet non ha-
 beat locum retorcurio. & sic titulus quod quis iur. per ea quae
 vult Felj. in c. ſanctorum. de praeser. breuiter limitatur in cleri-
 co reperto in flagranti crimine cū filia occiso. Hipp. in l. j. col.
 ix. ff. de quaest. & xvj. limitationes ad illud cap. si quis suadente
 ponit Rolarium Buſti. ij. parte. ſerm. xxxvij. & chart. cccxxvij.
 101 † facit frater Thom. Illyricus in epist. ad ducē Sab. ante tract.
 de Potestate Papæ. & Pau. circa prin. illius cōſilij dicit hoc pro-
 cedere etiā si statutū simpliciter puniat homicidā: quia debet
 intelligi, ſcilicet dolose. Et sic secundum ius cōmune. pro quo
 Hipp. not. xv. incip. ſtatuta cōiter. vbi dicit, q̄ statutū dictans
 q̄ praebēs auxiliū, cōſiliū, vel fauorē ad homicidū, pari pena
 puniatur: debet intelligi ſecūdū ius cōmune. Et sic in caſu quo
 de iure cōmuni veniet puniendus, vt principalis allegat Sanc-
 quē etiā ſequitur Decius in c. j. col. viij. ff. de off. deleg. pro quo
 facit Cor. ſing. cccvij. nota vnū. Ang. in Malefic. in verbo. An-
 dreā auxiliatorē. col. ii & iij. Bolog. cōſi. xxxiij. col. iij. Alex.
 conſi. cxix. nu. viij. lib. vij. quicquid teneat d. cōſi. xc. col. iij. per
 l. ius~~

Statutū pa-
 riter punies
 dantem au-
 xilium, vel
 fauorem.

illud dictū Hippo. euasi. Io. Vitū à mortē nam index nolebat
 credere, nisi habuiſſem decisionē in terminis: licet allegarē il-
 lam regulammet, per quam ſolā Hipp. & Doct. per eum relati
 ad hoc monetur. Et est malefactū, ſecundum Pau. qui inuehit
 cōtra tales iudices in l. Clodius. ff. de acquir. hæred. & dicā j.
 loquēdo, quod debemus stare in terminis. † Sunt qui vtuntur
 alia via ſeu practica contra adulterū. Nam si habent aliquem
 102 ſuſpectū, ne ſolicitet vxorē ſuam, faciunt eidē proteſtationem
 ter in forma ſequētī: licet in aliis ſufficeret ſemel denūtiare.
 vt latē congerit Afflictus de iure protomiſeos. col. xxvij. quæ
 forma talis eſt: In o s i nomine Amen Anno M ccccxxvij. in-
 dictione quinta, die xvij. Februarij, ego Martinus de Corni-
 plano, in his ſcriptis denūtio, conſeſtor, & proteſtor tibi Tri-
 ſtano de Brauis, ſicut habeo te ſuſpectū de adulterio cū vxo-
 rē mea. Et quia nihil habes cū ea agere, me inuito, abſtine in
 poſterum ne cum ea cōuenias, nec cū ea loquaris: q̄ si fueris
 auſus tentare, denūtio, proteſtor, & cōteſtor in his ſcriptis q̄
 cōtra te vtar remedio & executione mihi à iure cōceſſis. Et
 vt maiore fidē huic meæ denūtiationi adhibeas, hāc denū-
 tiationē & conſeſtationē in his ſcriptis poni rogauī, & p̄ infra
 ſcriptos tres teſtes ſubſignari: poſtea verō in ſine facias ſub-
 ſcribi tres teſtes iſto modo, videlicet: Ego Ant. de But. præſens
 interſui vocatus, quando d. Mart. die ſuprà ſcripto prædicti
 denūtiationē & proteſtationē corā inſcriptis teſtibus &
 me, ſcripti ſeu ſcribi iuſſit. in quorū fidē hic mea manu pro-
 pria ſubſcripſi. Et ſic ſubſequenter faciēt alij duo teſtes. Poſtea
 trāſmitte talē denūtiationē illi Triſtano per nūtiū Curiz, q̄
 adhibeat ſecū vnū teſtē vel duos, q̄ illi præſentabit tali Tri-
 ſtano. Et poſtea referat notario: vel. & melius, notario Curiz,
 hoc modo: Anno indictionē, die tali, B. nūtius meo eius cor-
 porali iuramēto manualiter tactis ſcripturis præſtito. retu-
 lit tali D. iudici, & mihi notario ſubſignato, ſe ad instantiam
 Martini de Cornigiano iuiſſe, & denūtiationē ſupraſcripti te-
 noris ſubſcriptā manu triū teſtiū portalle, & dimiſiſſe hodie
 ſupraſcripto Triſtano in ea mentionato, pſonaliter reperto, &
 in præſentia B & C. ſeq. ei denūtiāſſe, put in ea cōrinet. Iſtis
 ſic pactis expecta p̄ x. dies ad minus, poſtea eidē Triſta. trāſ-
 mitte aliā denūtiationē pari modo ſubſcriptā, mutato die: &
 fac fieri relationem vt ſ. Poſtea expecta ad minus tres dies, &
 fac aliam tertiam denūtiationem, pariter manu illorū trium
 teſtiū.

Practica
 pro marito
 qui habet
 aliquem ſu-
 ſpectum de
 vxore ſua.

103 testium subscriptam: & fac fieri relationem vt supra. ¶ Nam postea inuenies illum Trifanū loquentem cum vxore tua in loco suspecto, puta in domo tua, vel in sua, vel in suburbano, poteris impunè occidere. Si vero eum in alio loco non suspecto, puta in via, vel Ecclesia: voca tres testes, qui hoc viderint denuntia iudici. nam si eum habere poterit, confitto de prædictis, absque alio processu damnabit eum ad mortem §. his itaque. in authent. vt lic. matri & auix. vnde sumitur authent. quis ei quem. C. de adult. quæ iura requirunt solum trina denuntiationem tribus testibus subscriptam. Sed prædicta forma tradita est ad faciliorem probationem: quæ adhuc facilius esset, si denuntiationem scribi faceres per notarium, cui de eadem subscriptione trium testium rogares instrumentum Et patet quando intuenies istum loquentem cum vxore, vt etiam eam illius tribus rogares instrumentum notario: quia per tale instrumentum probabitur delictum, vt volunt Tac. de Belic. Bart. & Ang. in d. §. his itaque. Et isto modo denuntiandi iudici, videtur quòd liceat procurare quòd occidatur per viam iustitix Ioan. Fab. infit. de pub. iud. ad fin. princ. Alberic. in Dictionario. in verbo, impedimentum. viij. circa fin. Betonar. xlvij. quam ponit in Euangelio sabbathi. post tertiam dominicam xl. facit Enchiridion militare chart. vij. dum ponit multiplicem poenā adulterij. iunctis quæ dicit chart. xxxvi. de grad. spiritali & materiali. Et sufficet transmittere talem denuntiationem per nuntium: vt in d. §. his itaque. ibi destinatur. Et procedunt prædicta etiam quamuis dictus adulter non esset vilis persona: propter odium spernentis talem prostitutionem glo. & Salic. in d. authent. si quis ei. Tac. de Beluio. Bart. Ang. in d. §. his itaque. Afflictus constitutione, in qua stion. col. fin. licet Ang. in l. marito. ff. de adult. & alter Ang. in Maleficiis. in verbo, Che mai adulterato. videantur velle contrarium. ¶ Item procedunt prædicta, etiam si iste maritus denuntias esset adulter Non obstat, ea quæ sub dubio fortè tradit Hippol. in l. patre vel marito. ff. de quaest. col. iij. & §. in responsione ad vij. de incontinentia. quia loquitur de excusando muliere, quo casu bene admittitur compensatio adulterij: nos autem loquimur in adultero denuntiato. cuius nihil interest de adulterio commisso per maritum denuntiantem. ¶ Aduerte etiam quòd istæ tres denuntiationes debent fieri cum intervallo, & non vna & eadem die. glo. in l. si conuenerit. la. j. ff. de pig. ad quæ

Etiam si
adulter non
sit vilis.

105
Tres denun-
tiationes cu-
ius interval-
li debent
esse.

quam sequitur Decius in cap. sua nobis. de appel. col. fin. Marian. de citatione. chart. lv. col. ij. Corf. in tract. de verbis geminatis. q. viij. Iaf. in l. si certis annis in fin. ij. col. C. de pact. in l. j. col. viij. ff. de offic. eius. Rom. conf. ccccxvij. incip. in proposito casu. Felin. & Barb. in cap. cum causa, & in cap. fin. in prin. de offic. deleg. Barb. in cap. ex literis. vij. col. de confit. & Martinus Antonius Baueria in tract. de mora. col. vj. vers. vij. tempera. & ibi col. iij. adducit. viij. similia. Et videtur sufficere vna dies interualli inter vnam denuntiationem & aliam. gl. in d. l. si conuenerit. & ibi Bart. Ang. in §. contra aurem. infit. quib. al. lic. vel non. col. ij. Marian. d. char. lv. & videtur esse communis opin. tamen ante factum, ad euitandum omnem dubitationem, placet interuallum prædictū in formis supra scriptis, ad euitandum opin. Paul. de Castr. in d. l. si conuenerit. Quid autem si iste adulter non possit commodè haberi? vide Bart. in l. in contractibus. §. in omni. C. de non num. pec.

¶ Duodecimum inconueniens est, quia maritus quam prius ab ea separare torū. ^{106.} cap. si vir. vbi gl. allegat concord. de adul. Claud. super Lucam, char. lxxxiiij. allegando prouerb. xvij. Qui tenet adulteram, stultus est, & insipies ¶ Imò sunt qui dicunt, tali casu licitum esse vxorem in totum dimittere, & aliā capere. Non nominò eos, exemplo Iuriconsulti. qui raro improbatum opinionum nominat authores. sed Salomoniū in repet. l. Gallus: §. quidam rectè. chart. iij. ff. de lib. & posth. alleg. pro hoc illud Matthæi v. & xix. vbi postquā Saluator dixit: Quos Deus coniunxit homo non separat. subiungit: Quicumque dimiserit vxorem suā, nisi ob fornicationē, & aliā duxerit, mœchatur. & qui dimissam duxerit, mœchatur. &c. cap. dixit Dominus. xxxij. q. j. quæ litera ordinata sic dicit: Quicumque dimiserit vxorem suam, & aliā duxerit, nisi ob fornicationem, mœchatur. Et ita etiam refert illam literam Roch. in cap. fin. col. xx. vers. circa aliā partē. de cōsuet. est in princ. char. x. ergo ibi litera clara: quæ aliter sanè intelligi non potest. ad hoc vt exceptio sit de regula, & intelligatur in terminis regulæ prohibentis aliā ducere. ergo in casu exceptionis permittitur aliā ducere. nam quòd liquidè. ff. de pen. leg. Iaf. & Claud. in l. si col. si. ff. quod quis iur. Corn. Igneus, & Curtius in authent. ex causa. C. de lib. præter. Felin. in c. quoniam frequenter. col. j. vt lit. non contest. Decius in c. cum dilecta. col. ij. de confir. vit. vel inutil.

Exceptio
debet esse
de regula.

inutil. Natā. in cap. quamuis. colū. lxxvi. de pact. lib. vj. Decim. conf. clj. col. ij. Franc. Pavinus de potestate capituli sede vacante. in fi. j. q. est. chart. x. Baurerius in §. testes autem. col. ij. in tra. de testam. & in terminis illius Evangelij. Stephan. Malerem tract. de electione. Char. xlvij. col. iij. & ad illud Evangelij hoc videatur Baib. lib. j. confi. lxxij. sciibentes libro Hestice. col. v. & col. antepen. Panor. in cap. ij. de coniug. leprof. i. i. in. ineptum enim videretur. quod principium loqueretur de de. cente aliam: & exceptio loqueretur solum de separatione. prout in simili Ias. in l. nemo potest. j. lect. col. xij. vers. ij. & fortius. de leg. j.

¶ Secundo allegant text. Ambros. xxxij. q. vij. cap. vxor. vbi. datur text. ad literam factus ad hoc, dicens in fin. quod in. licet ducere aliam.

¶ Tertio allegant Aug. xxxij. q. vij. in cap. Apostolus. in fin. sed quia permisit, nō iussit. fateatur ergo Augustin. quod Deo permisit tali casu vxorem relinquere. & aliam capere. ita Baib. d. consil. lxxij. lib. j. col. antepenul.

¶ Quarto allegant rationem: nam si diceremus non esse legitimum aliam ducere, sequeretur quod quis cogere tur peccator: quod est inconueniens. probatur: quia vxorem adulteram cognoscere prohibitum est. cap. si quis vxorem. xx xij. q. j. c. si r. & cap. fin. vbi Panor. & Joan. de Ana. de adult. qui dicitur hoc maximē procedere, quando mulier perseverat adulterando cum variis & pluribus. Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris verb. dimittere col. si. prout postea praesumitur. secundum glo. & Ang. in auth. de resit. & ea quae par. nam licet exparte patris culum mortis, & maximū dolorem in partu, nihilominus uertuntur ad coitum, dicentes: Per vn catiuo bechou, non vobol perder tant de bon. quantum in timore poenae pecuniariz, seu diuortij: facit Luc. de Penna. in l. pen. & fin. C. de com. meatu. lib. xij. quia tunc non prodest reconciliatio: vt Panor. d. cap. si vir. Rosar. Busti. j. parte. ferm. xx xij. litera m. in fi. & Sc. cin. conf. xx viij. circa primum. vers. tertio hoc probatur. vbi d. legat Ioan. Andr. in Mercurial. sine culpa. col. ij. Felin. in cap. scribēbā. col. j. de praesump. & diceretur enim tunc eam tunc reconciliando, lauare laterem: qui quanto plus lauatur tanto plus lutū facit. de poenit. dist. iij. c. ille praesentia. vnde veritas: Ille lauat laterē, qui castigat mulierem. Qui plus castigat, plus in amore ligat. sed Card. in clem. cū ex eo. col. j. de sent. ex. com.

108
Ratio
ab
uitatione
abstundi.

quia igneus ille furor nescit habere modū. glo. in §. nouimus. in auth. quib. mod. nat. effie. leg. hinc dicit Bald. in l. precibus. col. vj. C. de impu. & ali subft. q. nihil ardore amoris vehemētius: quē intra debitos limites carcerare, philosophicū est non muliebri. philosophus est, quē refert Card. in c. denique. iij. dist. in v. co. patet ex dictis fratris Lud. in tract. de Veritate cō. trit. in rub. de remediis cōtra luxuriā. & dicit Azo in Sūma, C. de senatuscō. Claud. quōd habet sua tela Cupido, & spicula figit Amor, & quōd Amor trahit superos, & quōd omnia vincit Amor. Alber. in rub. C. de haeretic. col. iij. in fin. qui miscet omne fas atq; nefas. l. ij. col. iij. vers. Initū. ff. de orig. iur. Bal. in rub. de cohabit. cler. & mul. qui pulchrē loquitur. Baurerius in tra. de testam. §. pater. col. xij. in §. item furiosi. in tra. de testam. fac. pos. col. antepenul. & si. dum disputat, an philocaptus possit cōdere testamentū, quia similis furioso. & nam secundū Philosophum vij. Ethicorū, Concupiscentia Venereorū quibusdā insanias faciunt. refert Ponzinibius in tract. de Lamiis. cap. xij. facit Hadrianus Papa noster in Quodlibetis. q. vij. li. tera d. est char. lxj. vbi col. fin. allegat Philosophum ij. Rhetoric. quōd amantes, aegrotantes, pauperes, & sinites faciles sunt ad iram. Et Boëtius lib. iij. metro. ix. incip. felix qui potuit & dicit, quis legem dat amantibus? maior lex est amor sibi. & Ouid. Sentit amās sua damna ferens, tamen haeret in illis: Materiam culpae prosequiturque suae. facit Aegid. de regim. prin. lib. ij. parte. j. c. fin. patet ex exēplo Senecae, quem refert Anan. in cap. iuramento. col. j. de homic. & alio relato per Archiepiscop. Florent. in tractat. de sponfal. & mat. cap. xxvij. de illa Teutonica, cui maritus in vigilia Pasche denegauit debitum: quae eius fratrem imperiuit, & negantem iugulauit. Et de alia quae supposuit se iumento

Præpos. in cap. tua fraternitas. col. fin. de sponfal. duorum. & consueuerunt mulieres pati stimulos carnis. Præpos. in cap. de legat. & malefic. col. v. propterea docet Card. in clem. pen. de sentent. excommunic. colū. j. quod cauant maritum dum ab vxoribus abstinent, parent locum aliis. & quia mulier dicitur a mollitie, & rationem quare sint molles, ponit Bald. in rubric. de cohabit. cleric. & mulier. & Anchar. in clement. j. not. de relig. domi. dicit, quōd quaedam Beguinæ dum mariti per tres dies iuxta earum. ritum abstinebant a toro mariti tali

- ritali, ipsæ cum amatoribus talibus diebus beghinatum de-
plicabant, & nonnullæ apostasim & recessum a religione sa-
tribus procurabant: & hi infelices & stolidi fingent se no-
nasterium exire aliqua rationabili causa, vt facilius obtineant
dispensationem à superioribus. cogita tu si valet: vt per loza.
Perrinum in tractatulo, De dispensatione fratrum minorum.
Syluestrina in verb. votum. iiii. ante fin. iiii. quæstion. fratre
Thomas Illyricus de potest. Papæ. char. cxxxiii. & sequens
cxli. facit pulchrè Card. Papiensis chart. cxxviii. epistol. incip.
112 pié. qui. † nam nulli sunt deteriores religiosi qui claustra tra-
uerunt. secundum Augustin. quem refert Felin. in cap. con-
quidam. colum. ij. de iur. & instruct. cleric. char. xv. in fin. Et
propterea isti magistri nouitiorum qui sunt tam seduli ad-
stigandum adolefcentes, imò pueros, vt frater Thomas vbi
5. char. clxij. intrare religionem, præuideant quale scanda-
lum eueniat & religioni, & reipublicæ, ob tales apostatas me-
enim afferunt honorem Spiritui sancto, qui vbi voluerit, se-
rabit. ~~in simili Gamaliel Iudæis dicebat, cum volebat
persequi fidem Christi, refert Symphorianus lib. ij. Theolog.
orphic. cap. xj. circa fin. bene facit cap. non solum. de regulis
lib. vj. ad quod Ias. in l. sic. in princ. ff. de leg. j. Decius in cap.
in ecclesiarum. col. iiii. de constit. Card. Pap. char. xliij. epistol.
incip. vera. & epistol. seq. August. Datus lib. iij. epistol. incip. se-
tres Minores. est char. clxxiii. Ad rē rediens, hæc maxime præ-
cedent in muliere consueta adulterari cū amatoribus, & est~~
113 in viro solito copulare cum mulieribus: † quia vita hominis
mutatur cum difficultate. §. sancimus. in auth. de monac. iudic.
contra tales de incontinentia magis præsumitur: quia facilius
relabuntur. & vix reuocantur. Angelica in verbo denuntiatio. §.
114 x. col. fi. † facit quod dicit Barb. in cap. c. i. de iur. i. §. i. in
non debet exigi iuramentum à clerico, quod non reddatur ad
concupinam: quia propter humanam fragilitatem non obser-
uabit. idem dicit in c. ceterum. col. iiii. eod. titulo. ~~Et hæritica opin.
Platon. quem refert Eusebius de Euāgelica præparatione. lib. iij.
cap. vij. dicentis, hoc esse quia ab initio natura creauit maleco-
lum & terminā coniunctos, & postea separauit: id eod. nūc alter
vtrum se querunt. vt redeant ad illam perfectionem. quod est
stultum. Io. Mōtaigne in tract. de bigamia. v. quæst. col. i. xx.~~

ver. iij. magis quia tūc nō procedit. c. q. autē xxxij. q. j. nec epi-
stola Aenez Syluij. xcix. incip. inter alia fornicari extra matri-
monij, prohibitū est. ad quā euitādā iste nō valēs continere,
vxoꝝ duxit. c. Nerui. circa fi. xij. disc. c. si Paulus. in fi. xxxij. q.
v. † fuit enim melius nubere, quā vti. j. ad Corinth. c. vij. in-
115 frā in xj. ratione, q. sit nubēdū. Quomodo ergo faciet iste nō
valens cōtinere, si sibi nō licet cognoscere vxoꝝ reuertentē
in adulterio, nec fornicari cū illa: † quia continētia persuadeantē
116 ri potest, non imperari. xxxij. q. j. integritas. Panor. in cap. cum
olim col. fi. de cler. coniug. arcūissima enim est vita continen-
tiz. latē Lucas de Penna in l. mulieres. col. vj. C. de incol. lib. x.
laboriosum enim est cōtinere. Et pauci sine vitio carnis inueni-
untur. Præpos. in rub. de spons. circa princip. in c. rursus. col.
iij. qui cler. vel vou. in c. fi. iij. not. de eo qui cog. cōsang. vxo.
su. Cor. sing. cxxvij. in verb. fornicatio. Anan. in c. significauit.
col. ij. de adult. cratq; molesta etiā Apostolo. qui fuit vase elec-
tionis. c. si Paulus. xxxij. q. v. Et de eius suprema autoritate,
Gregorius Nāzianz. in tract. de moderandis disputationibus.
pag. xvj. & ipse ij. ad Corinth. xij. dum dicit, Datus est mihi sti-
mulus carnis meæ qui me colaphizet. † & Petrarcha de re-
117 med. vtriusq; fortunæ. lib. ij. dialog. ccxxxij. de luxuria. & eo.
lib. dialog. cxlvj. de filia impudica. quod præcipit animū in
libidines frenare difficile est valde: & nisi Deus ipse manū ad-
hibeat, impossibile homini. facit beatus Bernardus in libro de
interiori domo. in rubr. Nil melius, nil vtilius, quā seipsum
cognoscere. circa fi. Pet. Subert. in lib. de vinea Dñi. iij. parte.
cap. xv. Anteros Fregosij char. xvj. & seq. & char. xlvj. ponit ra-
tionem de hoc. & chart. liij. refert illud Apostoli, & alias plu-
res authoritates. Nec profunt iuuamenta, quæ refert Ouid. de
remediis amoris. Anteros Fregosij, frater Lud. de tract. de re-
118 riorum potissimā, exercitū cōpugnandi, recessus ab amante. & similia, vel capi alio amore: ita vt fer-
rum ferro trudemus. refert Hieron. quæ refert Hadrianus in
Quodlibetis. q. vij. col. v. alius dicebat recurrēdum ad Conce-
ptionem beatæ Virginis. dolendo, si nō potest à peccato abstinere,
quod hoc Deo displicat: remouendo, si non potes cau-
sas propinquas, saltē remotas, puta seruos, & lenones propo-
nat: quia se velle experiri, amore Dei, abstinere à tali peccato,
saltē per mēsem: vel in eo vt peccabat quater, peccaret solū
bis. sic paulatim imminuēdo peccatū, Deus cor eius illumina-
bit

Cōtinere est
difficile.

bit:&proponere,quòd licet hæc videatur dura nouitas facere
tamen vt qui cupit videre mundū,licet peregrinatio dura fa-

119 cit Aeneas Syluius Epif.cvj. querebaris xcij. pauci dies. † Re-
deundo igitur ad propofitū,fi verū amamus. l. cum ita lega-
tum.in fi. ff. de condit. & demonft. fecundū eos. Et propterea
Apoftolus dicitur fecundas nuptias, vt Landulfus fuper
lo Euangelio Marthæ xix. litera c. est in vita Christi partem
c. x. pulchrè Ioan. de Montagne ita intelligens illud Marthæ
xix. in suo trac. de bigamia. j. q. col. xv. & ij. q. col. ix. erit ergo
neceffe fateri, quòd tibi liceat aliā vxorē ducere, cū quædam
peccato poffit euitare fornicationem. nam iugum meū fua-

† non imago
facit.

120
Difficile &
impossibile.

est. Matth. xj. in fi. † difficultas & impossibilitas æquipara-
tur. l. nepos Proculo. ff. de verb. sign. cap. breui. de iure iura.
Felin. in c. Ecclesia sanctæ Mariz. col. xxxiii. verf. fecundum
tabile. de constit. impossibilia enim vel nimis difficilia fun-
extra naturam humanam. Bald. in c. cum accessissent col. iii.
de constitut. facit Actuum xv. refert Gerson. j. parte, contra
ctam se flagellantium. in princi. facit Hadrianus Papa noſte
in Quodlibetis. q. vij. litera q. allegando quintum Metaphy.
& leuia iubet Deus, vt in æternum viuamus, & vt obediamus
secundum Auguſt. quē refert Selua in trac. de benefic. j. parte
121 q. ij. col. ij. vt inquit Hieron. † quòd blasphemant, qui dicunt
Impossibile aliquid homini à Deo esse præceptū. refert Ma-
gister in fecundo Sentent. xxxvj. dist. vbi Scotus dist. xxviii. He-
drian. Florentius nunc Papa noſter in suis Quodlibetis. q. iij.
col. j. & trib. seq. vbi inter cætera allegat illud j. ad Corin-
x. Fidelis Deus, qui non patitur vos tentari supra id quod pro-
testis. & j. in v. q. litera j. el. iij. est char. xlix. Respondent ad
illud, quòd angusta est via quæ ducit ad vitam æternam.

122 Timoth. j. c. vj. † Et ad impossibile nemo tenetur. l. impossi-
biliū. ff. de reg. iur. & l. impossibilis ff. de verb. obli. & ad im-
possibilia legiſſator mentem non adhibet. Lancel. in l. et
feruus

feruus. §. constat. deleg. j. col. j. & licet Angelica in verb. debi-
tum §. viij. ~~licet contra eum Sylueſter char. cxliij. & ccvii. dicat, eum qui~~
licet contra eum Sylueſter char. cxliij. & ccvii. dicat, eum qui
continere non valet, non peccare, si cognoscit ſcienter vxorē
adulteram: nō credit ſibi, quia nihil allegat niſi lillam. C. de
collat. & iura præallegata loquuntur in diſtincte. l. de pretio.
ff. de publicia. † & Panor. in c. quemadmodum. de iure iur. ad
fin. tenet quòd quādo mulier non poteſt caſtigari ab inſolen-
tia ſua, quòd vir poteſt eā deſerere. quomodo ergo faceret ſi
nō poteſt aliam capere, cum vxoratur ſit ſemper in igne? Præ-
poſ. in d. c. rursus. col. iij. qui eler vel von. nō eſt ei inueniendus
talis laqueus. vt ibi per eū. col. vj. verſ. iij. adducitur. † & pro-
pterea dicit idem Præpoſ. in cap. cum haberet. col. j. de eo qui
dux. in mat. quam pol. per adul. quòd nō eſt de facili inducen-
da poenitētia perpetuæ continentię, niſi ei qui iam tranſierit
dies ſuos. id eſt. in quo non ſit præſumptio fornicationis. & in
commento Ariſt. parte xxviii. problem. iij. quòd iuuenis ca-
ſtus, eſt martyr abſque ſanguinis effuſione. † facit Ant. de Pra-
to in trac. de ſecund. nup. char. xxxvj. col. j. & ij. vbi char. xxx-
iij. col. j. dicit q. ſperma retētum generat venenum. Magni-
nus de regimine ſanitatis. cap. v. de coitu. Hadrianus Papa no-
ſter in Quodlibetis. q. xij. col. j. præfertim quia maritus inci-
dit in tale diſcrimē abſq; culpa ſua. Io. Montagne in trac. de
bigamia. q. v. col. fi. gl. in c. fi cuius vxorem. xxxiii. diſt. vnde
ſuccedit regula ſine culpa. ſquia delicta non egrediuntur au-
thores ſuos. l. ſancimus. C. de poen. c. quæſiuit. de hiſ quæ ſi. à
maio. par. ca. Et propterea cum eo mitius agendū. vt pulchrè
Dec. conſil. xxxiii. circa fin. Panorm. in c. in quibusdam. in gl.
fin. de poen. Et prædicta procedunt. ſecundum eos, vltra alia
damna quæ incurrit mantus cognoscēs ſciētē mulierē adul-
teram, etiam peracta poenitentia reconciliatam: nam incurrit
omnino bigamiam. Anan in d. cap. ſi vir. Ioan. Montaigne in
trac. de bigam. q. v. col. xl. & q. vj. col. viij. propter quam per-
dit priuilegiū clericatus, & alia plura de quib. in tit. de Biga-
mis quæ quantū nocuerit dom. Antonio de Roſellis, vide per
D. t. in trac. de epifcopo. char. q. xxv. Item perdit ſacul-
tatem accuſandi in poſterū vxorē adulteram. Boſellio. Bolog. de ſil-
xij. de adulter. de hærede viri ſciētē mulierē adulteram. l. p. p. p.
de cona. inter viri & vxor. char. iij. col. iij. Item & luerum do-
ſi p. p. p. vbi Præpoſ. in d. c. cum haberet. col. j. de eo qui

semper vide Io. Lupus in cap. j. in v. intellectu. est char. li. No
 vult. Paul. ad Corint. vij. nec xxxij. q. vj. & vij. per totum. quia
 eorum interpretatio videtur violare verba illius Euangelij.
 Matth. xix. prout & suppletio Nic. de Lyra ibi: quia nulla
 ratio est adeo affirmatiua, quin si supplere velimus, efficiat
 128 negatiua, & esse contra. & ideo non placent isti subauditi inle-
 ctus. Et expresse contra Nicolaum de Lyra inuehit frater Io.
 Annius in praefatione ad primum Philonij. circa fi. dicens
 testimoniu Dei lucidu est, nec egent literę diuinę plicis: quia
 debemus sequi reales intellectus cõgruentes literę, nulla im-
 proprietate adducentes. l. j. §. quod praetor. vbi Bald. & Iaf.
 not. ff. ne quis eum qui. Iaf. in l. re cõiuncti. col. xj. vbi Laue.
 Politus, char. 9. col. iij. de leg. iij. non autẽ ire per impropria-
 tionem, vel subauditionem. Igneus in repe. l. contractus. ff. de
 reg. iur. col. iij. in disput. an Rex Frãcie recognoscat Impera-
 torem col. xij. & lj. gl. in cap. cupientes. §. quod si per vigenit
 de elect. lib. vj. Salomon in l. Gallus. §. quidã recte. chart. ff.
 de lib. & posth. vers. nõ obft. ratio. nec obft. Bonauertura in iij.
 Sententiarũ. xxxv. q. iij. art. quia est suppletia & violatiua
 terę. nec obft. xxxij. q. vij. c. omnes. quia declaratio Hiero-
 necessaria. Imò illa verba Euangelij, Qui potest capere capiat,
 potius significant, secundum eos, qui potest intelligere, in-
 telligat, vt patet ex verbis superioribus Euangelij, ibi: Nõ omnes
 capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Suadetur ex com-
 muni stylo Saluatoris, qui solebat loqui in parabolis. Panor.
 in cap. nouit. col. iij. vers. omnia enim illa. de iudic. secundum
 quem eius verba debemus interpretari. l. hæredes palam. ver.
 sed & si notam. ff. de testam. Non obft. aliz authoritates Ca-
 nonistarũ. quoniam ipsi nõ habent vxores: ideo de alieno co-
 rio voluerũt facere latas corrigias. Erasmus ij. parte Prouerb.
 cxj. De alieno ludis corio. contra. l. si pignore. in princ. ff. de
 furt. prout illa meretrix de alieno filio. de quo in c. afferte. de
 præsumpt. Marian in trac. de visitatione. chart. xij. est xj. lib. q.
 viij. quando enim sunt coniugati, plus cæteris igne zelory præ-
 vruntur. secundũ Spec. in tit. de sponsal. §. fin. circa mediũ
 textũ. ff. de iur. iur. l. si quis in iur. l. si quis in iur. l. si quis in iur.

De alieno corio latas corrigias.

Chart. xij. est xj. lib. q. viij.

129

si quis

~~Textus huiusmodi est in pagina 69, sed est completè oblitus et illegibilis.~~

in cæteris quæ dicitur
 in for. li. in hypothecaria. in gl. sine aliqua. col. fi. & in for. lib.
 in act. real. in gl. iure dominij, vel quasi. in fi. col. pe. in for. reip.
 rei cõueti. gl. xcõicationis. & gl. præscriptionis. col. xx. vbi lo-
 quitur

quetur de schismate tūc durate. & col. xv. & in for. oppo-
 tra instrumenta. gl. ius eligatum. & glo. aliis. & in for. 13
 vxor agit ad dotem. gl. j. col. ij. & gl. matrimonij. iij.
 forma appellat. a diffinitiva. gl. ad q. d. n. unque. & in lib.
 quomodo agitur ex substituto. gl. & suo corpore. i. d. d.
 in for. lib. quomodo agitur pro ch. cl. h. o. r. a. gl. p. l. a. n. a. t. i.
 quam impugnat Ioan. de Lesn. ad i. d. r. a. c. t. de Doctob.
 iij. parte. q. l. x. in d. i. q. u. o. r. o. s. i. n. i. s. t. a. p. a. r. t. i. s. t. a. t. i. s.
 lib. ad reddendum rationem tētelæ gl. ac. ex. c. u. r. o. s. e. t. e. d. i. i.
 in forma libel. pro hæreditate. vel re singulari diuidēda. in
 omnis. & in forma lib. quo petitur hæreditas ex testamēto.
 nullis. col. vij. & in forma libel. in causa venditionis. glo. & fin.
 eius iuramento. & in forma lib. quæstionis. in princ. col. xij.
 Et aduerte ne erres in numero columnarū. quia liber meus est
 is qui erat domini genitoris mei. de impressura antiqua. habet
 columnas paruas. in quibus locis Practicus Papiens more lai-
 corum inuehit contra clericos: vt de Petro de Anch. dicit Fel-
 sin. in c. si quando. col. ij. de rescriptis. quia eis sunt infestis. cap.
 laicos. ij. q. vij. c. clericis in princ. lib. vj. de
 gl. exponit oppo. id est. valde. Ias. in h. e. u. m. quādā in princ.
 col. ij. f. de n. o. l. i. s. i. n. t. e. Sed tamen & ipse Petrus
 habuit linguam loquam contra clericos: vt in c. ij. col. iij. de
 rescip. in a. d. a. d. i. r. a. g. a. t. i. o. n. e. j. col. x. de p. h. i. s. t. a. r. e.
 j. col. l. o. n. g. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. col. vj. de i. u. r. e. i. n. t. e. r. e. s. t. a. t. i. s.
 col. l. i. b. e. r. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 f. i. n. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 Rom. in a. b. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 de c. i. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 Soc. in l. i. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 Ias. in g. r. a. t. i. a. n. t. de Butr. q. u. e. r. e. n. t. i. a. n. t. e. t. i. n. M. i. s. e. r. e. t. i. s.
 gl. o. r. a. t. i. a. n. t. e. t. i. n. M. i. s. e. r. e. t. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 quales d. n. u. s. d. e. r. e. s. i. p. o. s. t. m. o. r. r. e. n. t. i. a. n. t. e. t. i. n. M. i. s. e. r. e. t. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s. i. n. c. n. o. u. i. s.
 clefiam refert Barr. in l. j. §. j. de requia reis. Ral. in d. i. l. i. b. o.
 uit. col. v. de iudic. & de Richardo Malibré refert Barr. in d. i. l. i. b. o.
 Statu de Gard. in q. i. parte. col. ij. & præ ceteris antipos
 loquitur practicus Papiens. cuius d. n. u. s. p. u. d. e. t. r. e. c. i. t. a. r. e. / k. e. i. t. e. r.
 hoc tanquam merus relator. p. r. e. h. e. n. d. i. n. o. n. p. o. s. s. e. t. / e. t.
 Gallus. §. idem credendum. in verb. pranepos. ad fi. ff. de lib. &
 posth. Decius in cap. ad hæc. in primis verbis. de rescript. in c.
 iurauit. j. col. de probat. Sed Practicus debuit habere malam
 linguam

132

linguam. quia obloquitur etiam de Doctobus. i. d. d. m.
 ta. f. o. r. a. p. a. d. e. t. e. r. e. m. e. m. o. r. i. n. f. i. n. i. t. e. m. & de Monfrat. i. s. i.
 bus. vt per eum in for. sequestr. colum. j. dicentem. quod ibi
 ius & iuris ministratur per boues & ignora. Sed
 vt ex p. d. lingua transiens super terram. non debuit spon-
 re in colum. Bald. in l. rescripta. C. de precib. imper. off. in
 l. Barbarius. in j. lect. ad fin. ff. de offic. præt. post Ioan. And. quæ
 refert Perus. in rub. de testam. col. penult. Imò melius fecisset
 defendere Papam ab his. qui dicunt eum hæc facere. vt impin-
 guet curiam. vt defendit Præpos. in procem. de appell. col. vj.
 quia Ecclesia non potest errare. vt dixi supra. & est mater pie-
 tatis. & cultrix iustitiæ. vt dicā charta proxima. † vnde his ar-
 tentis fortè non esset inconueniens. quòd variantibus tempo-
 ribus & malitiis hominum excrecentibus. iura etiam muta-
 rentur. e. non debet. de cōsang. & affin. Ias. in l. si ex toto. §. fin.
 col. fin. ff. de leg. j. Gammarus in tract. de extensione. col. xxxij.
 §. vt autem. in authen. de non alienand. l. j. C. de caduc. col. vbi
 Bald. col. ij. ponit responsonem quam dedit episcopo Papiens.
 facit Fortunius in procemio Gramaticæ vulgaris. char. ij. alle-
 gando Horatium. Aeneas Syluius epist. xlix. & ciii. incip. ade-
 rat col. ij. Lituius deca. iij. lib. iij. in oratione Lucij Valerij pro
 mulieribus. frater Isidorus de regimine principum. lib. iij. cap.
 viij. text. in authen. de nupt. post princ. Vlder. in l. ij. col. iij. ff.
 de orig. iur. Gellius lib. xij. cap. xij. cum Romæ. & lib. x. cap.
 cxij. cap. j. circa medium

133

134

135

- 136 ~~...~~ Nec satisfaciunt rationi
Mod. in tract. de perfecto cler. in ij. parte. in ij. requisito. post
quàm fuerint ordinati: † quia sunt fundatæ in auaritia, quæ
non conuenit imitatoribus Christi. latè Petrarcha epist. lxxv.
vij. infelicem. & lib. vlt. epist. vij. geminam. & epist. xij. in fi. h.
Montolonius in Promptuario Iuris. in verb. sacerdos. col. ij.
137 † Solet enim Ecclesia benignius exigere, ne videatur iure
temporalibus inhiare. Panor. in repet. cap. cum effes. col. vij. de
testam. Et Ecclesia prædicat æquitate. Cy. in Lea. quæ. C. de ed.
dict. indeb. co. j. idè nō sibi expedit, sed quod toti Ch.
stianitati inspicit. l. actione. §. Labeo ff. pro socio. l. j. ff. de ob.
gibus. tractet quæ laicos prout vult à laicis tractari. Barba.
rubr. de reb. Eccles. non alien. ij. dubio. col. vij. versic. xij. quæ
Christus dixit Petro. Pasce oues meas. nec distinxit, has, vel
138 las: laicas. vel Ecclesiasticas. c. solitar. de ma. & obed. † & ipsi la.
ci si boni sunt, dicuntur Ecclesiastici. cùm sit cultrix & auctrix
iustitiz. Ia. in l. quotiens. col. ij. C. de rei vend. Hippol. sing.
lxxij. volo. in ij. limitatione. Bald. lib. ij. consil. cxc. ius abba.
tialis. Calcan. consil. vij. d. Nicolaus colum. ix. vers. non. Decius
cōf. cxxxj. col. iij. Casell. ij. para. Memor. in verb. nuptiarum
causar. in mediis. Romanum Bussi. j. parte. serm. xxv. in
139 Vincentius de bello Italico. lib. ij. cap. xij. de sacrosan.
ctis. in l. i. de iur. iur. c. de h. c. v. quæ. quod Stepha.
tia enim. in c. i. in rub. de offic. ord. char. in c. p. v. f. de
140

~~...~~ verifimilit.
ter.
~~...~~
140
141
142
143
K § ingea

144 in peccato nuptiarum. Salua potest foras salua sepe de
terminacione hanc matris Ecclesie. predicta conclusio
habet, quod liceat marito, relicta vxore adultera a se capere
vt procedat quousq; propter tale delictum vxoris, epis-
pus cõcessisset marito separationẽ rom.: quod autẽ ex alio pe-
nititur, vñ in tit. de dinort. & in not. cast. De eius in con-
& sic quod dicitur suspicio fraudis, quia tũc si continere non
leret, & non esset spes correctionis: quia talis mulier, per-
rare cum tribus, vel quatuor. & sic diceretur meretrix, vñ
dum vnã opin: quam refert Socia. lib. iij. conf. liiij. vbi dicitur
bus col. iij. imò cum duobus, si faciat causã quæstus. Io. Lup.
rub. de donat. inter vir. & vxor. char. xix. vers. videamus nunc
Bald. in tract. statutorũ in verb. gabella col. fi. vno tunc suffice-
semel. secundũ Afflictũ in constitutione. quæ passim. vbi dicitur
iicit, quod licet emẽdata, remanet tamẽ meretrix. & ibi dicitur
de adulter. & lenociniis. c. j. ij. not. quod licet maritata que-
titur se prostitui a multis, debeat puniri de adulterio: non
men viri eam cognoscentes, vel quia homines publicẽ ad ea
vadunt. Ias. in l. nõ hoc. C. vnde leg. col. antepen. Ang. insinu-
pat. potest. col. j. Bolog. in repet. auth. habita col. pen. C. nẽ
pro pat. vel quod monitã & reconciliatã relabuntur, perfer-
rando in adulterio. Galiaura in repet. l. Ceturio. ff. de vulg. &

145
Meretrix
probat.

146 pup. char. xij. nu. ccxv. ¶ nam improbẽ Neptunum acculat q-
iterũ naufragiũ facit. Petrarca epist. lxiij. in signẽ. ad fin. & re-
tionẽ ponit epist. xlv. adeo pertinax. Io. Mirãdula epist. incipit
quas proximẽ. ad fin. & Camp. de ingratis fugiẽda. lib. ij. char.
xij. Decipienti me semel dij malẽ faxint; bene si bis-
le decepti: facit Prouerb. cclxviii. planus semel ter-
ra fregit: poenitentia enim est necessaria, si quis debet ablo-
Panor. in c. significasti. circa fi. de eo qui dux. in vx. quam p-
per adult. allegãdo Dantem qui hoc dicit in Inferno. cãtur
vij incipit, gia. era. Bertach. in tract. de episcopo. lib. iij. ij. pa-
te. q. xlix. in casu xxxj. quod absoluer non si po chi non sepe
pẽtite: & volere in sieme non posã per la cõtraditione chier
consente. facit Felin. in c. apostolicã. col. ij. de except. Bertach.
in tract. de episcopo. libr. iij. ij. parte vers. xxxj. dispensans c-

147 char. xxx. col. ij. ¶ Amadeus in dialogo de amicitia. char. xix.
ix. post Senecam, q- non est locus remedio, cùm vitia mens
fiunt. Bald. in lib. ij. cõf. clxj. Cælia. col. ij. & peccata que p-
penitentiam nõ delentur, suo pondere ad aliud trahunt. Ho-

onymus, quem refert Bald. in repet. l. Barbarius. ff. de off. pre-
col. ij. facit Bart. in c. cum tanto. col. ij. de consuet. ¶ vbi Roch. 148
not. in futuris non contingentibus vt plurimũ futura sunt si-
not in prætèrita. Philosophus ij. Rhetor. refert Aegid. de regim.
princ. lib. j. parte ij. c. viij. hinc dicimus. Prætèriti ratio scire fu-
tura facit Barbat. j. col. confi. lxxiij. scribere. col. iij. facit Io. Lu-
pus. in c. per. vestras. de don. inter vir. & vxor. in materia excõ-
municacionis. dum loquitur quod hæretici, in defensione qua
admittuntur ad vocationem, ¶ admittuntur ad vocationem
est char. lvj. operis. col. ij. ¶ & clericus incorrigibilis traditur
curiã seculari. Card. xj. q. j. c. statuumus. c. cùm non ab homine
de iudic. faciunt quæ ponit Felin. in c. Rodolphus. col. xxij. ver-
lito inducit nouũ delictum. & in cap. ex parte. el. j. vt not. eo. tit.
quod periuro amplius non creditur: ¶ & iteratio auget deli- 150
cũ, & grauius punitur. Paul. de Cast. per illum text. in l. iij. c.
de episc. aud. Cepol. in auth. sed nouo iure. collat. ix. C. de fer.
fig. Corf. de dictionibus geminatis. vers. xxxiij. Decius in c. j.
col. xj. de iudic. in ij. lect. & Barb. lib. j. conf. xj. incip. clemẽtissi-
mi. in fi. col. xiiij. & lib. ij. conf. xvij. præclare. col. xvij. ~~sed~~
sequitur Claud.
in l. si idẽ cum eodem. col. j. ff. de iuris. om. iud. alia adducẽs. Pa-
ris in tract. syndicatus. char. lxxij. col. ij. & char. lxxxiiij. col. iij.
& exinde rùpitur per talem reiterationem securitas concessa
pro delictis antea commissis, secundum Nellum, quem refert
Decius in c. cõstitutis. ij. col. de appel. ¶ Io. Lup. de donat. in- 152
ter vir. & vxor. char. liij. col. ij. dicens idẽ de indulgentia prin-
cipis: imò impetrã secundo loco indulgentiam: tenetur face-
re mentionem etiam de primo delicto. secundum Paul. in d.
l. iij. C. de episc. aud. Ioan. Lup. vbi suprã. Ias. in l. nec damnosa
col. j. C. de precib. Imperat. offer. in l. ij. col. fi. C. si contra ius
vel vit. pub. Hippol. not. cxj. incip. supplicans. licet Barb. pri-
mo vol. conf. xlvj. incip. scribitur. col. xx. intelligat hoc pro-
cedere quando de primo delicto fuit condemnatus. & dicit
Paris d. chart. lxxxiiij. col. iij. quod non obstante indulgentia
poterit torqueri ad priuatam vilitatem, vt indicer res expo-
ritas. de quo dubito, propter ea quæ scripsit Barbat. ij. volum.
conf. iij. clemẽtissimi. colum. ij. & iij. ad propositum ergo
in cap. scribebam. colum. j. de præsump. nam quando medica-
menta non profunt, quia vulnus est cancriforme, opus est ferro
ignito.

ignito. Hostiensis in cap. nouit. §. j. col. ij. de iudic. vti dicitur
 de hæreticis. in vj. in c. ad abolendam. & in tract. de fide cast.
 c. xxix. & seq. est char. v. & in Malleo maleficarum. parte iij.
 ix. char. pen. Hubertus in sacrilegio. char. vij. §. confessio-
 bus. nam, vti ibi dicitur parte prima, quando sunt vetulæ,
 reperiunt amatores, tanta feruent luxuria, quòd faciunt scilicet
 ghas. Et transmutant se in ^{membrum bifolcuto} ~~membrum bifolcuto~~
 & cum dæmonibus causa explendæ libidinis se agitant
 qui cognoscunt eas cum membro bifolcuto. & refert Pontanus
 in tract. de Lamiis. in fi. col. viij. posset fortè aliam vxorem ce-
 perè ex dispensatione summi Pontificis, & non aliter, qui pro-
 pter talem causam dispensare possit: & tunc non militabit è-
 ctum Apostoli, nec dicta Portij instit. de patria pot. col. si. Se-
 verba ista indigent probatione, vt ea credas, vt in simili Coy-
 in l. certi iuris. col. ij. C. loca. facit l. ab ea parte. ff. de probat.
 Barb. in c. proposuisti. col. xij. de probat. dum dicit quòd Au-
 strotene irritabit Bibliam. & lib. j. consil. lxij. illud. col. ij. re-
 fertur quia contra hoc videtur esse communis opin. vt col-
 352 gitur ex dictis ^{Præpositi in cap. p. de spons. duorum.} ~~Præpositi in cap. p. de spons. duorum.~~ vbi late
 ordinatè disputat ad partes, vtrum Papa possit dispensare se-
 per matrimonio ex causa. & concludit quòd super iam cõsum-
 mato non idem Bal. in l. Deo nobis. col. iij. C. de episc. & ele-
 smat Ant. de Rosellis in Monarchia. char. lxxviiij. & seq. vbi
 post longâ disputatione, An Papa possit dispensare, quòd ma-
 trimoniũ valeat ad tempus: cõcludit in effectu, quòd matrimo-
 nium contractũ & consummatũ post baptismã, dissoluere nõ
 potest. latè etiam pro hac parte tenet Perus. disputans, An Pa-
 pa possit cum monacho dispensare, ad testandum. in rub. de te-
 stam. lib. vj. char. pen. q. xvij. de quo Socin. consil. xij. lib. j. Bre-
 uiter licet firmiter hanc esse cõmunem opin. tamen ex eorũ di-
 ctis colligi possunt plura fundamenta quæ stringunt probare
 parte: & sic sufficerent maximè iunctis dictis Scoti in iij. dist.
 xxxiiij. q. iij. & fundamētis s. factis. & contra Rosellum tenet
 Ias. in l. fin. C. de tranfact. præterea dum agitur de potestate Pa-
 pæ, Rosello ibi non est multum credendum: quia illam monar-
 chiam cõposuit indignatus cõtra Eugenium, què defenderat in
 Consilio Basiliensi, qui voluit eum creare Cardinalem ex post-
 iuxta antè promissa, excusando se quòd d. Ant. non erat biga-

Faciunt se-
strighas.

mus: ob quòd aufugiens à Curia cõposuit illum librũ Monar-
 chiz. & refert Bertach. in tract. de episc. char. ix. q. xxv. & dicit
 frater Syluester cõtra Lutherũ. char. cclij. est lib. ij. c. xvj. quòd
 iste miser Antonius Rosellus fuit vir impiissimus, per aposto-
 licũ legatũ, & per Magistrum Henricũ inquisitorem iandudũ
 damnatus. Item ex pluribus adductis per fratrem Hieronymum
 de obligatione Papali. ij. q. char. pen. vbi latè de matrimonio
 non cõsummato. quòd potest. & inclinatur Maleretis in tract.
 de elect. char. xxxiiij. col. iij. vltra quæ omnia dic. quòd hanc
 licitã opin. tenet Hippol. nor. clxv. scriptũ. gl. in verb. conuer-
 sationes. in fi. in c. agatosa. xxvij. q. ij. gl. in c. ex publico. de cõ-
 uers. coniug. circa fi. Io. de Selua in tract. de iure iur. in j. q. iij.
 partis. col. x. vbi vers. xx. dicit, quòd Papa ex causa dispensat su-
 per matrimonio carnali copula cõsummato. c. quanto. de di-
 uor. Rosellus in Monarchia. char. lxxvij. vers. & ideo quia ista
 doctrina. ¶ Secundo facit quòd voluit Host. Io. Andr. & Col-
 lecti in d. c. ex parte. el. ij. de conuers. coniug. quòd Papa facit sta-
 tuit dissolui matrimoniũ infidelium consummatũ, si alter eorũ
 veniat ad fidem: ita poterit inter fideles si sit cõsummatũ, quãdo
 alter prolapsus est in hæresim. & hoc fauore fidei. latè Barb. in
 c. per translatione. col. xv. de offic. leg. vnde plura possunt col-
 ligi in proposito per totam char. Hadrian. Florent. de Traie-
 cto, nunc Papa noster, in suo Quodlibeto. q. j. est char. viij. col.
 iij. Hippol. sing. clxv. scriptũ nonne eadem potestas est in ca-
 su nostro causa legitima subsistente. ¶ quando enim monitus 153
 non se corrigit, & perseverat, est tanquã ethnicus & publica
 nus. Marth. xvij. legitur, Feria iij. post iij. dominicã Quadra-
 gesimæ. c. si peccauerit. ij. q. j. c. nouit. vbi latè Doct. de iudic.
 stante ergo ista incorrigibilitate videtur quòd licita sit dispen-
 satio. latè & pulchrè Decius in c. quæ in Ecclesiarius. col. vj. de
 consil. qui etiã omnino videtur. consil. cxij. in præsentia cõsul-
 tatione. vbi post Marianũ, què statim allegabo, dicit quòd Pa-
 pa potest dispensare in omnibus, præterquam in articulis fidei:
 & etiã potest ex causa dispensare in matrimonio cõsummato.
 & ibi vide Roch. char. viij. facit Aeneas Syluius episc. xxxj. fune
 nonnulli. ¶ Tertio facit Ias. in l. j. col. j. vers. iij. fallit. & ver.
 seq. C. vnde vir & vxor. dum æquiparat diuortium, & separatio-
 nem tori. Et hoc maximè suadet, vt euitetur tot inveni-
 entia quæ suprã visa sunt. Et quòd nuptiæ inuitæ pariunt malum
 exitũ. c. ij. de sponsal. facit Io. de Monfer. in rep. l. omnes popu-
 l. ff.

Licita dis-
pensatio Pa-
pæ.

Papa dispensat super matrimonio-
nio.

li. ff. de iust. & iur. in iij. q. princ. Barr. super quibus rebus fieri possint statuta. versu. quarta conclusio. ¶ Quarto facit Io. Monaigne in tract. de bigamia. in vij. q. colu. iij. & seq. dū loquitur de dispensatione super bigamia. & in iij. q. col. iij. dum loquitur de illis qui habuerunt plures vxores ex dispensatione divina. facit frater Iacobus de Marchepalu in suo tract. de insolentibus Purgatoriū. c. vj. vbi dicit, quod quādo Papa dissoluit matrimoniu, videtur quod solus Deus sit ille qui dissoluit. Papa canonicè electus est Deus in terris, aliàs est diabolus. 154 lin. in. c. ego emi. de iureiur. † hinc dicit Ioan. de Lesnaudis in tract. de Doct. iij. parte. q. xlij. quod dum dicimus nō vāre dispensationem cum cōiugato, quod possit tenere beneficium simplex, intelligitur si fiat ab inferiore à Papa. ab eo autem etia, valet: quia est deus in terris. pro quo facit Felin. in cap. quando. col. iij. & seq. de rescrip. Corn. lib. ij. cōf. lx. incip. quāquam. Corf. in tract. de potest. regia. q. cij. incip. vtrū Papa hoc videtur indubitanter procedere vtroq; cōiugum volente Paul. de Castr. in rubr. ff. sol. mat. Anchar. conf. cex. quomodo statim referā in char. proxima. & Io. Montolonius in Promptuario Iuris, in verb. coniunx. † facit Decius conf. cxxvij. col. ij. cens. quod factum à Papa, reputatur factū à Deo. Bolog. in additionib. quas ponit in si. tractatus de trāslatione Concilij filiaz. col. ij. pro eo gl. in rub. auth. dum loquitur de principe quod sit vicarius Dei. ¶ Quinto facit quod dicit Alberic. in Dictionario. in verb. matrimoniu. vij. Syluestrina in verb. de uortium. §. xij. Tabiena in verb. matrimonium. iij. §. quinto. 156 ¶ quod etiam secuta copula, quod propter manifestu adulterium vxoris licitum est intrare religionem. Ergo & aliam docere: quia matrimonium est religio, & sacramentum à Deo institutum. vt infra dicitur. ¶ Sexto facit Marian. Socin. cont. xxvij. circa primum. quē refert Decius d. consi. cxij. ad fin. quē dicit, iustam causam dispensationis in matrimonio secuta copula esse, si iuuenis fuerit caliditate mulieris circumuentus. & sic dicit Marian. col. penul. quando quodāmodo certum est illam mulierem fidem non seruaturam, sed meretricaturam. ¶ Septimo facit. † quia in tantum astringitur episcopus Ecclē siē sue, sicut vir vxori suæ. cap. j. sicuti. vij. q. j. & tamen ex causa potest ad aliā transire ea relicta. cap. quia frater. in fi. ead. causa, & q. ergo pari modo ex causa maritus poterit aliā capere. de tamē Barb. in c. q. trāslationem. col. xvi. & seq. de offic. leg. ¶ Quid

¶ Octauo facit, † quia propter adulteriū mulier perdit omne ius quod habet in marito. Panor. in cap. literas. de rest. spol. sic respondens ad c. agathosa. nec habet aliquod priuilegium ex matrimonio quod violauit. Decius in c. pastoralis. col. pen. de iudic. ergo nulla sit sibi iniuria per talem dispensationem. ¶ Nono facit, † quod illa regula, Quos Deus coniunxit. homo non separet: non debet ita asperè intelligi, quin patiatu limitationē ex causa legitima. cap. quos Deus. xxxij. q. ij. Oldr. consi. cxlvij. factū est tale. col. fi. quia si vult intrare religionē de partis consensu, etiā post copulam, permittitur. c. cum sis. & cap. vxoratus. de conuers. cōiug. Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris. in vers. vxor. col. iij. iniquū est enim regulā non fallere, vbi æquitas suadeat: vt j. dcaim in vij. limitatione ad regulā quod est tenenda communis opin. patet †, quia licet in inferno nulla sit redēptio, exinde tamen extractus fuit Traianus. Enchir. milit. char. xxvj. frater Syluester cōtra Lutherum char. xxvj. Luc. de Penna in l. nemo carcerem C. de exact. trib. lib. x. col. iij. facit Barbat. in c. cum tāto. col. vij. de consuet. dicens, quod Papa ex causa limitat illud. Quos Deus coniunxit, & ex aliis pluribus quę solēt adducere Theologi, defendētes Conceptionē beatę Virginis, quę fuit contra communes regulas: & ponit Io. Montolonius in Promptuario Iuris. in verb. David. in fi. ij. col. † Et ita vidimus super matrimonio carnali copula cōsummato fuisse dispensatum per Alexandrum Papam sextū in filia sua d. Palsauri. & vt intelligo. de consilio Præpositi Mediolanen. tunc Cardinalis, quem s. retuli: & idem postea dispensauit ipse cum Ludouico xij. Fracoru rege: vt Gaguinus in principio vitę illius. & Nicol. Boerij, in tract. seu consilio de pot. leg. Et hoc fortè est illud quod volebat Petrus Iacobi dicere in sua Practica. in rub. de statu Curie Romanę, quę refert Formarium prouinciale. char. l. dū dicit, quod plura essent corrigenda in legibus disponentibus circa matrimonia & circa vsuras. & quædā alia idem dicit Rosfred. in rub. quando possit votū redimere vel commutari, allegans de hoc Innoc. & dato quod esset aliquod dubium. Papę spectat alius declaratio. c. per venerabilem. qui filij sint legit. Syluester cōtra Lutherum. Hadrianus Papa noster in Quod dicitur. char. iij. col. j. & chart. xv. col. iij. in fin. & in quest. x. col. xj. Nicol. Boerij. de potestate legati. char. vj. in princip. ¶ Non

162 ¶ Nono principaliter allegantur alij infiniti finitū moe
 quib. sunt imbutę mulieres, quos longū esset enarrare: v. Luce
 de Penna. in l. j. col. j. C. de. mul. & in quo loc. lib. x. facit gloriā
 nam ad ea. ff. de legib. & Odofr. in l. ij. in tertia differentia
 de his qui ven. zta. impet. quod in nulla muliere est probitas
 animi, nec instituta morum, nisi sanctificetur. quamuis sit leg
 cior, quā masculus in retēione rerū suarū: quia auarissimū
 est genus mulierum. & Socin. lib. iij. consi. l. xv. difficultatem
 nuñ. v. quod mulieres sunt instabiles, infestātes viros avari
 mē: & iura p̄sumunt omnes esse malas cōmuniter, quod ob
 bent multas malitias & vitia quę narrari difficile esset. Et si
 aliqua bona rara avis in terris, nigriōq; simillima cygno. La
 cel. in l. qui Marco. ff. de ann. leg. & si omnia deberent enun
 rari, eueniret illud Iuuenalis, quę refert Alex. lib. ij. cōf. ali
 viso & discusso. col. j. Scriptus & in tergo, necdū finitus Or
 stes. & vt inquit Diogenes, Nulla tam bona vxor, in qua ne
 inuenias quid. & Terentius: Cēsē' te posse reperire villam
 lierem quę careat culpa? videre potes de istis in locis allega
 sup̄a in primis verbis conclusionis. Et vltra ibi adducta, v. l. iij.
 late. Comen. & Satyricos etiam, p̄sertim de quibus in
 satyra iij. dist. Carmelitano in Bucolic. ecloga iij. Merip
 Cocaium Macaronices lib. iij. ante fin. Bibliam Auream cap.
 xvj. de fallaciis mulierum. Platinam contra mores. char. pe
 & fin. Rosariū Bussi lib. ij. serm. xxviij. ij. parte. litera d. Claus
 super Luc. tract. v. super iij. cap. circa prin. Et tu Hispane Sen
 pronium apud Celestinam. cap. j. Et tu Galle vltra Matheo
 bigamum potes videre opera magistri Alani Catherij. ij. Ro
 manum de la Rosā, id est vulgare. Cardin. in clemen. si bene
 ciorū. quę est. x. de deci. Les dictz de la chiche face, La paritē
 des femmes avec leurs maris, Le trop toit mariē, Les lectures
 & loys de Mariage. Les abus du mōde. ante mediū. Le de
 de l'homme & de la femme, Lamētationē noui nupti ad septē
 sapientes Romanos, & quindecim lētias matrimonij. & Zaratane
 malitias mulierum editas per Io. Alexandriū d. 1.
 & tum Florentinū, & Sonaleū mulierum. Item & Campano
 mulierū. Ludouicū Ariostū in Orlando furioso. cantu xxv.
 charta antepen. & cantu xxvj. per totum. Corbaciū, & Nouel
 las Io. Boccacij, & Manganelum. plura traduntur in Polyan
 thea. in verb. adulterium. in verb. matrimonium. in verb. mu
 lier. Albericus in dictionario. in verb. mulier ad hominem.

Qui scribat
 malade mu
 lieribus.

Malleus maleficarū prima parte. in tertia difficultate. quo ad
 plas maleficas dæmonibus se subiicientes. vbi p tres char. ad
 iucitur infinitę autoritates Sacre scripturę: & inquit Eras
 mus ij. parte Prouerb. deccclxxvj. scemina nihil pestilētius. q
 hodie mulieres strenuę dāt operā ne Poētę planē vaniloqui
 fuisse videatur: & quot malis occasione p̄buerint. latē Mu
 sonius, quem Latinū fecit Stephanus de Nigris in tract. de ni
 mia obsoniorū appetentia in vltimis chart. & Chria. iij. Sym
 phorianus de bello medicinali. c. ix. circa fin. ~~De mulieribus
 in horto. Fecore in lecto. Alij enumerāt per ztates singulo se
 ptenio quid exerceat scemina. Primo ergo septēnio, quod est
 lena, id est, quia mater per eam cū sit infantula nec exinde cō
 cipere malitiā possit. mittit vocatū Amasiū. Secundo septen
 nio est virgo Tertio est philocapta. Quarto septēnio est mere
 trix. Quinto, est iuuenca seu porca. Sexto, iterū lena. Septimo,
 reuenditrix. Octavo septēnio mendicac. cum dolio ad vinum.
 Nono septennio efficitur strigula: & tādē comburitur. Som
 nium Viridarij lib. j. c. clxxxvij. col. viij. enumerat nouem mu
 lierum vitia semper cum autoritate legali. vltra quas enume
 rat Capella Tholosana. q. cccc. xvij. incip. Nūquid canonici. &
 Archiepisc. Flor. in iij. parte Summar. ti. j. c. xxv. vbi earum vi
 tia per ordinē alphabeti ad singulam literam vnum earū cri
 men aperit, & glossat. & Alberic. in Dictionario. & Io. Mont
 tonius in Proprietatibus viri vbi. in l. ij. col. ij. ~~Re
 ferunt dicta. Secundi Philolophi. Omittō illud: Melior est
 iniquitas viri, quā nullus beneficiens. de quo H. de B. p
 noster quodlibet. iij. est char. xxxvij. col. iij. & q. x. c. iij. pen
 tur. col. j. est char. cv. in multis p̄terea sunt deterioris cōdi
 tionis, quā viri. Iacobinus de sancto Georgio in sua inuesti
 tura. in versū. Marchio in Italia. & xxxvij. casus de hoc enume
 rat Spec. in tit. de procurat. §. j. col. iij. & xij. vbi sunt melioris
 conditionis, quā viri. vide aliquos per Io. Montolonium in
 Prompruario iuris. in verb. scemina. latissimē Decium in l. ij.
 ff. de reg. iur. vbi Io. Pirrus. Affixtus in cōstitutione, mulie
 ret~~~~

163

Proprij de
 factus mu
 lierum.

164

res. Platina contra amores. char. v. Aegid. de reg. princip. lib. ij. parte ij. c. xvij. dicens, quòd est quasi vir imperfectus. Bolog. in Theodosiana. in vers. & si quis est. cha. xxix. Et Gammarus in trac. de extensione. char. v. col. ij. allegat quendam Poëtam Mader. in Bucolicis canere, Fœmineum genus crudele, superbijs. &c. Et Carmelitanus ecloga iij. pro quo Cornazanus in proverb. se ne accorgerebe gli orbi. chart. iij. ibi, Ah pereat quòd quis demens in coniuge hidit, &c. sed cum Carmelitano præstatur se nò tenere Guilielmus Rouille in tract. de descriptione. Iustit. lib. ij. c. xj. Somnium Viridarij lib. j. c. clxxxvij. inq. secundum Isidor. est cha. lxxxv. bi col. vij. enumerat novem genera mulierum. Petrus Subert. in vinea Domini. iij. parte ij.

Mulieres
deterioris
conditionis.

165 † de abusus & defectibus. co. j. Luc. de Pœna in l. j. C. de mag. & in quo loco. lib. x. col. j. quia non est ad imaginem Dei. hæc imago. xxij. q. v. est imperfectioris virtutis & imbecillioris naturæ Soci in l. si mulier. ff. de reb. dub. in l. quæ conditio. §. j. ff. de cõdi. & demõ. & habetur in tract. de perfectõ. d. rico. in j. char. ij. partis, in secũdo requisito, quòd sit masculus & nò fœmina. Spec. in tit. de actore. vers. ite opponitur. quæ est prodigus alleg. in l. filia in orbitate. C. de inof. testa. j. m. prohibentur intrare plures capellas Ecclesiarum: vt in ecclesia S. Io. in Burgo Papiæ. in quadam capella, sub pœna mortis ferentis. secundum Iac. Gualam in sanctuario Papiæ. char. iij. col. lib. iij. idem dicitur in capella S. Io. Baptistæ Ianuæ. idẽ in Ecclesia S. Fiacri Scoti. & qui temerè tentauerunt ingredi. in tabernem versæ sunt. Gaguinus in vita Clotarij ij. ad fin. Et sic patet quòd l. maximum vitium. C. de liber. præter. improprie loquitur, & quòd qui non faciunt differentiã inter masculum & fœminã sapere volũt vltra quã oporteat.

167 † Et ex diuino præcepto debent mulieres viris seruire. Genes. iij. Et dicit Formariũ provinciale, chart. l. allegãdo S. August. quòd in tota sacra Scriptura nò legitur quòd fœmina vniuersi

successerit in regno. pro quo Afflictus cõstitutione, in aliquibus. col. ij. Erasmus ij parte prouerb. cclxxxij. mulier imperator, & mulier miles. & Socin. inter feudalia Bruni. consil. x. vifa quæstione. col. ij. dicit, quòd mulieribus propter fragilitatem sexus dominari non cõuenit. vide Iacobinum in inuestitura. in verb. Marchio. col. j. in verbo, pro se & fœminis. co. ij. in vij. limitatione. Curtium Iuniorẽ in trac. de feu. iij. parte. q. j. in princip. & dicit Luc. de penna. in l. pen. C. de profes. & med. lib. x. quòd si regna regunt vuluz, gens tota proclamatur simul: & ibi plura in proposito. & in veritate. sexus virilis est dignior: & quia negari non potest, hoc etiã fatentur ipsæmet mulieres. quicquid dicat Agrippa in tract. de dignitate fœminei sexus. quem refert Bonon. in tract. de nobilitate. iij. parte. num. 26. Et vide mulieresmet si pariãt filiã, qualiter sint moestæ. eis enim conueniũt verba Marfilij Ficinij lib. iij. char. lxx. epistola incip. habeo. vbi dicit, de tertia filia nuper tibi nata, non prius faciam verbum, quã resciuerõ cõgratularũ sine sim, an cõsolaturus. gaude tamẽ, vt unq; sit, regis magni muneribus. nihil enim a magno paruum vel contemnendũ: quia magnæ dotes quæ dantur hodie, euiscerant opes agnatorum. Bal. in l. quòd scitis. col. ij. C. de bon. quæ lib. Sed nũc inoleuit consuetudo, quòd coniugant solum vnã, aliã omnes dedicant Monasteriis: aliqui (proh scelus) faciũt eas lucrari dotes cum aliquo magnate antequam nubant. † Et hæc nota pro defensione l. Salicæ in Gallia, quã latè tuetur Ioan. Pyrrhus. ff. de reg. iur. per xx. fundamẽta, de cuius origine Gaguinus in Chronica Franciæ. chart. iij. Corfet. de potestate regia. q. lxxvj. Vincentius in allegationib. de bello Italico. chart. xxxvij. Claudius in Monarchia Franciæ parte j. c. vij. † Et faciunt etiã pro defensione statutorũ cõter vigetium per Italiam, quæstantibus masculis fœminæ nò succedãt. quod est cõforme iuri diuino. Feli. in c. Ecclesia. col. iij. de consi. facit Barb. in c. Raynutius. de test. col. xxxv. Et cõsequẽter est fauorabile, quia reducit nos ad ius magis antiquũ. scilicet xij. tabularũ. Curtius Iunior consil. ix. Bolog. cõf. lxxix. col. pen. Calcan. consil. xlviij. visõ dictõ casu. col. ij. in d. ad ius diuinũ. Corn. cõf. cxv. in hac cõsultatione in fi. col. ij. est de merte Iaf. in l. inter stipulantẽ. §. factam. col. antepen. ff. de verb. obli. licet Decius dubitet. in l. si quis nec causam. col. j. ff. si cer. pet. & l. Salica, & l. Lõbarda, & l. Barbara prohibet eas succedere, stantibus masculis. Iac. Ardi.

in Summa Feudali. char. xxv. est in c. iij. part. col. iij. videlicet Brunij in tract. talij statutorum in articulo ij. & in iij. Martij de Afflictis in constitutione, in quaestionib. co. ij. & v. Baurerij in § sed hæc quidē instit. de exhær. lib. col. j. faciūt quæ dicitur char. pen. q. in dubio tenēda est communis opin. quæ reducit nos ad ius antiquius. Et propterea ad euitādū multas amantudines quæ circa talia statuta oriūtur. vidi aliās illud sic dicitur: Rubrica. Ne mulieres succedat extāb. masculis. Sunt quæ nuptiis mulierū locupletū abstinēt: quia d' vitia mulieres: pōpas quæ vagādī & luxuriæ incitāmēta existūt. & pius impulāt, & ad viris minus obsequendū. Alij ecōtrā, diuitias amant & corpori præponētēs, in raptus & clādestina matrimonia reuerēter prorūpūt. Ad hæc igitur obuiāda. diuināq. in agnitionibus quib. fauere intēdunt. ad reipublicæ vtilitatē conuandās, autoritate Legis diuinæ duodecim Tabularū, feudaliū consuetudinū, & statutorū communiter in Italia mulieres excluditū, plenē consiliū, fauorabiliter statuerūt. q. n. mulier cuiusuis ætatis vel conditionis maritata, vel nō, post vilo vnquā seu quouis tēpore succedere ascēdentibus, vel descēdentibus, aut trāuersalibus, cuiusuis sexus seu gradus, quōdiu in agnatione eius, de cuius successione agitur. masculini naturalis & legitimus successibilis superferuit, etiā remotissimi gradus: volens vel pupillū vel tutorē tali mulieri, vel seu plurib⁹, cui talis successio iure cōmuni primo loco deueuebatur. alimēta seu cōgruas dotes præstare, si eas aliūdemulier nō habeat: præsensq. statutū sic procedat efficaciter & intantū q. nec legitimā seu eius supplementū aliās fortē debuit vllaten⁹ petere possint. & etiā si is defunctus, masculo exarō tantūm, mulieri verō ex vtroq. atere vel gradu consuetus fuerit, mulierq. donata in quātavis iumma nō cōputetur seu locū teneat in cōputatione legitimæ, inter quosuis personas sed pro mortua habeatur. Ad agnatos autē masculos nō religiosos, nō in sacris existētes (quia eos nec locū. nec gradū tenere vel facere intendunt) talij defunctorū successio omnimoda deferatur integraliter secundū iuris ciuiliis dispositiōnē: ipsi mulieribus, & quibuscūq. ab eis gradū vel causam famēmētibus penitus exclusis. Excipiētes semper matrē, quæ ad scūda voto nōdū trāserit, in cui⁹ prole nullus masculus superesset: vel quādo ex dispositiōne aliqua expressa inter viuos, vel per vltimā voluntatem aliquid mulieri cuiuslibet obuenisset. De

creueras

reueram hic finem facere primo libro, materiāmq. argumentum subsequenter in loco magis congruo in vltimo libro subiicere. At quia nimis esset fastidiosa digressio illius loci adibi, subsequenter, putavi melius esse hic eam annectere: vbi ex quo librū terminet digressio, nō esset ita molesta. † Et quia (vt 170 inquit Themistius in primo Physicorū quem refert frater Isidorus in primis verbis tractatus de imperio Ecclesiæ militantis) initium eorum quæ dicitur sumus cōmodissimū est percontari quid significet nomen. Item quæstio, nēpe quid nominis in scientiis præsupponitur: vt in primo posteriorum. & Rosariani Busti j. parte. ferm. xij. litera d. & ij. parte ferm. xij. in princ. j. partis qui allegat Platon. in Timæo. Cicero primo Officior. vbi pulchrē in cōmento quodd omnis quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à diffinitione proficisci, vt intelligatur quid sit id de quo disputatur. & eum refert gl. xiiij. Regul. Cæcellariæ. Periglus in repet. l. in suis. ff. de libr. & posth. col. vj. Et dicit Ang. consil. ex. incipiente, sanctissima. circa princ. quod reprehensibile est loquenti, propriam vocem ignorare, & prius determinare, quā terminos intelligere: & nisi sciatur principia artis principata, processus ignorare est necesse. refert & sequitur Io. Rugerij in repet. rub. de caus. pos. & propr. in princip. Et Aristot. j. Elench. dicit, quod qui virtutes vocabulorum ignorans, de facili decipiuntur. Et Isidor. in j. Etymol. nisi nomē rei sciueris, cognitio rei perit. † & Iurista semper debent ponderare vocabula in quibus exponēdis etiā attenditur vsus & cōsuetudo. Afflictus in proœmio constitutionum regni col. ij. facit gl. Regulæ Cancell. xiiij. & Io. Montagne in tract. de bigam. q. ij. est char. xij. facit l. j. ff. de iustit. & iur. & l. j. ff. si cert. pet. cum sim. vt Bertach. in prin. præludiorū tractatus de gabel. Baptista de sancto Blasio in arboræ actionū. char. xxv. §. ex stipulatione arrogati, vers. nunc verō. vbi allegat l. j. ff. de testam. & l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. facit Lud. Tessera in rub. ff. de reb. dub. Col. Bon. in tract. de nobilitate. in princip. j. & ij. partis. Et etiam solemus dicere quod qui nescit diffinire & distinguere, nescit disputare. Ego tamen non intendo diffinire. † Quia diffinitio est propositio substantiæ, propriam qualitatē comprehendens. ij. Metaphysicæ. refert Bal. in proœmio Decretal. Boschinus in rub. de cōstit. in fi. col. xxvj. & Philosophus in Topic. dicit, q. diffinitio est, quæ quod est esse significat. vbi Cic. char. iij. dicit, q. est ora-

F 3 tio,

- tio. quæ id quod diffinitur. explicat quid sit. Et ideo laboriosa. hinc dicit Io. Garonis in rub. de causa pos. & proprie. char. x. diffinitiones sunt fastidiosæ: quia etiã peritissimi nesciunt.
- 173 diffinire. ¶ & propterea dicimus quod omnis diffinitio in iure periculosa est. parũ est enim vt nõ subuerti possit. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. Dy. in regula. non licet. ante med. Panor. in rub. de sent. excõ. & patitur diffinitio de facili calũniã. eum ad eã sit facilis argumẽtatio. Hadr. Papa noster q. xj. quod lib. viij. Ratio huius difficultatis potest esse propter plura requisita in diffinitioe. ¶ Requiritur enim primõ. quia diffinitio debet conuenire cum suo diffinito. Bustus in Defensorio mõs. char. xxxix. col. iij. & col. j. dicit. cui nõ cõpetit diffinitio. non cõpetit diffinitũ. & char. iij. col. ij. q. cui competit diffinitio. cõpetit diffinitum. Et bene arguitur a vera & formali diffinitione ad suũ diffinitũ. & ecõtrã. Et quõd debeat conuerti cum omni suo diffinito. tenet Bart. per illũ text. in l. j. §. dolũ ff. de dol. in l. j. ff. de test. Ias. in rub. C. qui admitt. col. iij. in l. si is qui pro emptore. col. xlvij. vers. circa primũ. ff. de vfuc. Bon. de nobilitate. iij. parte. nu. cv. ¶ Intellige dum dicit quõd debet conuerti cum diffinito. scilicet quõd tamẽ sufficit quõd hoc sit. cõsiderãdo illud quod plerũq; & regulariter cõtingit: non tamẽ vt attẽdatur quod in aliquibus casibus cõtra regulã reperitur. Decius in prima lect. rubri. de iud. col. iij. vbi in v. facit frater Stephan. in tract. de Iubileo. char. lxj. qui allegando Philosoph. dicit quõd nõ est necesse partes diffinitionis esse proprias. id est cõuertibiles: sed bene ipsam totã diffinitione: quia partes sunt in plus. totũ est in æquo. Et ibi per plures char. in ult. ponit. dũ defendit diffinitiones orationis. Secũdõ. intellige sustinere in effectu: scilicet quõd effectualiter cõuertatur eũ diffinito. Socin. in rub. ff. de cond. & demõ. ¶ Secũdõ. principaliter debet diffinitio ponere substantiam diffinitũ. quod intellige Roch in rub. de cõsuet. col. iij. q. nõ tamẽ est opus exprimere substantiã rei diffinitæ: sed bene substantiã & quiditatẽ ipsius rei. Tertio. diffinitio a nullo diffinito separari potest. Quarto. nõ debet cõpetere alteri a diffinito. Ita ponit Ias. in d. l. is qui pro emptore. col. xlvij. vers. circa primũ. ¶ Et vnus rei est tantũ vna diffinitio. Aristot. vj. Topic. quod intellige respectu eiũsdẽ. nõ secũdũ diuerfas causas & respectus. potest itẽ diuersimodẽ diffiniri. vt per eũ in ij. de Anima. dũ ponit diuerfas diffinitiones animæ. Et propterea ipse dicit in viij. Metaph.

phys. quõd diffinitiones quædam sunt per materiam. quædam per formã. quædam per vtrũq;. Et illæ tantũ sunt perfectæ. refert Buss. in 3. parte sui Rosarij. serm. xij. litera d. in fi. ¶ Quinto. diffinitio debet continere genus. sub quo res est diffinita. & differẽtiã: vt per hoc appareat quod differt ab alijs speciebus contẽtis sub illo genere. secũdũ Bart. in d. l. j. ff. de test. & Bal. in c. cõtingit ad fi. de dol. & cõtu. ponẽs exẽplum. vt. homo est animal rationale. mortale. ¶ & in hoc secũdũ eum. differt diffinitio a descriptione: quia descriptio datur per genus & propriũ: vt. homo est animal risibile: & hanc differentiã ponit etiã Cornucopia. Dicit tamen Decius in rub. extrã de probat. col. iij. vers. c. ex quo infero. q. in iure satis videtur esse diffinitionem cõstare ex genere & differẽtiis. quomodo cõq; illud fiat. ita quõd res diffinita ab alijs rebus discernatur. Et in rubr. de iud. j. lect. col. v. dicit. quõd sufficit diffinitione constare ex genere & differẽtiis. quæ capiuntur vt quandoque ab essentia & quiditate rei diffinitæ. & a causa finali: quãdoq; etiã differẽtiæ colliguntur. cõsiderãdo illud quod diffinitur. put in esse producit. Plus Ias. legẽdo. me audistẽ. semel dixit. quod dũ dicitur diffinitione debere cõstare ex genere & differẽtiis: hoc est verũ secũdũ Aristas. non autẽ secũdũ Legistas. ¶ Sextõ. in diffinitionibus verba debet capi pprie: intellige tamẽ in eo quod diffinitur. secũdũ Deciu in rub. extrã de pbat. col. iij. vers. prædicta saluatio. quia diffinitio rei ostẽdit proprietatem vocabuli. Aret. cõsi. v. in causa. circa med. Roch. in rub. de consue. col. iij. & Soci. in rub. de cõdit. & demõ. dicit. verba diffinitionis bene possunt capi largo modo. quõd intelligit Dec. in d. rubr. de pbat. col. iij. vers. ij. diffinitio. hoc esset verũ ad hoc vt diffinitio saluetur. nõ autẽ vt impugnetur. ¶ Item in diffinitione causa non debet per effectũ diffiniri: quia causa differt a causato. nisi esset talis effectus. qui immediatẽ sequatur. & cõuertatur cum diffinito. & nõ separetur a re diffinita. sed eũ ea relatione habeat. secũdũ Deciu in d. rub. de pbat. col. v. vers. vltimẽ & postremo. facit Io. Rugerij. in repet. rub. de causa pos. & pprie. char. ij. vbi subiugit quod debet diffinire causã finaliẽ ad omnes partes. Nõ tũ propterea est opus in diffinitione exprimere modũ. per quẽ in esse producit illud quod diffinitur: quia in diffinitione posita quiditate rei. aliud nõ requiritur: licet aliquãdo in iure hoc cõsideretur. scilicet. put est in fieri. ita Decius in d. rub. de pbat. col. iij. vers. ij. fuit diffinitio. Itẽ non

est opus in diffinitioe exprimere omnia necessaria in actu
 finito. secundū Deciu in rub. de iud. in ij. lect. in iij. col. hinc
 est opus exprimere causam efficiētē. Roch. in rubr. de confus.
 col. iij. Et vide pulchrē pro diffinitione nominis. Io. Anthon
 in antiquit. char. clx. dū loquitur, quare dicatur Viterbiū in
 xvj. vbi ponit modū cognoscēdi verum nomē alicuius rei. Et
 enim arguere idē quod respōdere. iuxta illud: Degeneres
 mos timor arguit: & quod Græcē dicitur syllogismus, Latine
 dicitur argumētatio: id est quasi argutæ mētis oratio, quæ
 ventū probabilē exequimur. secundū Isidor. lib. ij. Et hinc

182 † & dicimus argumētū, quasi arguēs mentē. Alberi in Dictionario
 in verb. argumentū. l. desideriu. C. de pos. vel quasi arguē
 re inuētū. c. forus §. argumētū. de verb. sig. Soci. lib. j. col. iij.
 viij. pro decisione col. ij. versū iij. pbatur. facit. l. qui siliū in ff.
 ad Treb. c. inter quatuor de cleric. peregr. vbi glo. Barbat. c. nullus.
 col. ix. de for. cōp. in c. prudentiā. §. j. de off. deleg. & in

183 rub. de probat. col. iij. vbi dicit, q̄ † argumentū idē est quæ
 argutē probare: & quod nō est propriē pbatio, sed quæ dā sub
 lis inductio: quia vbi in iure non est casus legis, sed per aliqui
 subtilē inductionē pbatur. ille casus tūc dicitur argumētatio
 et virtus legū sit in inductioe, vt ibi per eū. & in c. j. de lit. cō
 test. not. lvj. vbi & in rub. C. qui ad. col. lxiiij. inuehit contra
 & antiquos, qui nō inducebāt iura quæ allegabāt. Ad prædī
 facit Bal. & Hipp. in rub. C. de probat. col. j. dicētes. ppter. q̄
 argumentū propriē est Legistarū & Artistarū: nō autē testium
 vel tabellionū. hinc dicimus quod per argumēta causa decidit
 tur. id est, per rationē disputādi d. l. quæ siliū quæ testibus nes
 conuenit & sequitur Dec. in rubr. extrā eod. col. iij. facit. Floa
 quē refert & sequitur Io. de Ana. in c. cum in dicecesi. col. j. de
 vsur. dicēs, quod argumētum non dicitur legitima probatio:
 quia non infert propriē necessariō, sed per coniecturā. Et præ
 dicta pcedunt propriē & strictē capiēdo istud vel bñ argumē
 tū. † Alter autē & largius capitur, vt diffinit Bal. in l. conueni
 ticularum. C. de epis. & cler. col. ij. & Alberi. in d. verb. argumen
 tū. scilicet argumētū est rei dubiē faciēs fidē: & quod propria
 omnis bona ratio potest dici argumentū. facit gl. in d. c. inter
 quatuor. tex. in c. cum ex inuēto. versū si forte. de hære. Luc.
 de Penna in l. j. col. penul. C. de apoc. pub. lib. xij. vnde Baldia
 d. l. conuēticularum. col. ij. promittit prius se velle tractare de ar
 gumento

184

argumēto artificiali seu disputatorio, prout cōuenit Legistis: &
 de isto plenē tractabimus. secundū de argumēto à ratione natu
 rali, put conuenit testi: quia eius ratio debet esse naturalis. &
 de hoc secūdo nō dicā, nisi inquatū includetur sub primo. Nec
 pb. q̄ diffinitio Bal. debet potius cōuenire argumēto strictē
 & in specie, put debēt capi verba in diffinitioe: quia respōdet
 Dec. vbi §. q̄ imō impropriatur pro saluāda diffinitione, quod
 omitto. quod Alb. in Diction. ponit pro modo arguendi, scilicet
 et lege, ratione, & exemplo. c. forus. de verb. sig. Spec. in tit. de
 aduocat. §. iam nūc vidēdū. versū verū. & est modus quo solent
 etiā vt prædicatores in Sermonib. & diffusē vnūquodq; probat
 Alber. in ij. col. latissimē & subtilissimē Salomon. instit. de
 iure natur. gent. & ciui. in reper. §. responsa char. vij. & seq. vbi
 addit. iij. scilicet auctoritate. Ego in primis euacuabo dicta
 Bal. in d. l. cōuēticularā, per modū summarij, qui vltimū ar
 guit ab vna re: tū prout ante eum fecerat Dyn. in tract. suo, De
 modo arguendi & fuit modus Philosoph. in Topic. vt ibi cla
 rius Cicer. licet Io. Bapt. Castellonius in addit. ad Alber. attri
 buar illū tract. d. Bar. postea pariter euacuabo dicta Alber. qui
 etiā subiūgit argumēta de vna re ad aliā, addēdo d. Moder. Et
 vt breuior sim, vbi incipiā allegationē meā à tex. legis, tūc tē
 ne illud esse Alberic. etiā quod eum non nominē. nec allegabo
 cōcordātes suos, quos p se quilibet poterit videre: vbi autē inci
 piam allegationē à nomine Doctoris, illud nō inuenies in Al
 ber. & vbi nominauero Bal. absq; loco vbi hoc dicat, erit in d.
 l. cōuēticularā vbi verò allegabo Dyn. recurre ad illū suū par
 uulū tractatū Argumētōrū: in quo ponit solū xliij. ego ponam
 vltra cccxxv. Et vt citius inuenias, sequar ordinē alphab. Et li
 cet incipiā argumenta ab vna re tantū, antequam de vna re ad
 aliam, ne habeā facere parēthesim: pono modū inducēdi iura,
 quibus arguimus de vna re ad aliam. † Vnde quotiescunq; vi
 demus q̄ lex duas res æquiparat, puta de eis disponēdo vno &
 eodem modo, tunc dicimus quod valet argumentū de vna ex
 illis rebus ad aliā per regulā. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup.
 vbi Iaf. col. pen. in vj. not. qui eam etiā tradit in l. in testamen
 to. la. ij. not. C. de testam. milit. vult quod † quādo vna deter
 minatio respicit duo determinabilia, debet ea æqualiter deter
 minare: quia virtus termini ad quem fit æquiparatio, trāsfun
 ditur in terminum æquiparatum. l. j. ff. de leg. j. vbi Bartol. post
 Iac. de Aret. ita Socin. lib. ij. consil. cclxv. visū inuestituris. col.

x. Hinc dicit Barb. lib. ij. consil. xliij. sempiterna. col. xj. cunq; vnū determinās sequitur plura determinabilia, tunc illa determinat secundum naturam & qualitatem vniuscuiusque. Et idem in qualitatibus: quia etiam debent æqualiter determinari. secundū Socin. in l. si filius qui patri. col. vij. ff. de vulg. & pup. licet vnū determinabilem nūquam determinet alterum.

187 secundū Lancel. in l. ij. C. de impub. & aliis subst. † Secundo potes inducere secundū aliam regulam, quod vna & eadē dispositio non debet diuerso iure ceteri. l. eum qui & des. ff. de vulg. l. j. ff. de rerum permut. vbi Ias. ij. not. allegat etiā c. cum in re de deci. & alios concord. qui ita arguit in l. poruit. col. j. C. de iure delib. latius Socin. in l. si cui. col. ij. de condit. & demont. Zanetinus in disput. incip. in facto. col. lxxix. vers. non ob. ritum. ex cuius dictis & Rochi latius in c. fi. col. xxiiij. de cōfuet. & Picus in repet. l. in quartam. col. xiiij. colligere potes octo limitationes ad istam regulam. † Tertio, potes aliter adducere: quando plura sunt sub eodem constructu verborum debent omnia pariformiter intelligi. c. maiores. de baptis. in verb. similiter. Roch. vbi §. facit l. Scia. §. Gaius. ff. de fun. struc. quam allegat Tortus in consil. pro Florentinis. col. ij. facit Bart. in l. talis scriptura. post medium. de leg. j. quem allegat glo. Regul. Cancellaria. xv. ante fin. Et ista inductione vtrur Decius in rub. de probat. col. xxiiij. versic. non ob. quod d. l. si. non est enim conueniens quod detur vnus intellectus.

189 caput, aliud ad pedes. d. c. maiores. † Quarto, per aliam regulam, quod quando duo paribus passibus ambulat, quod obferuatur in vno, obseruari debet & in alio. l. cum emptor. ff. de rei vend. glof. in l. asiduis. C. qui pot. in pign. hab. Io. Montagne in tract. de sacro regio consistorio. char. xl. Confirmamur nam quādo lex format duas quæstiones, & respōdet solum ad vnā, illud idē respōdet ad aliā. l. j. C. de diuer. rescrip. Ias. in substitutione. col. fin. ff. de vulg. & pupil. Et cum alia ex istis quatuor inductionib. poteris argumenta tua de vna re adducere, prout melius ad verba text. quæ pro te allegare volueris, videbitur conuenire. Intellige tamen prædicta argumenta procedere quō ad casum æquipararū. & sic quo ad quid nō potest quo ad omnia. Pan. in c. ex pre. de postul. Fed. cōf. xxv. Scritiniū char. xxiiij. col. j. vbi allegat S. Thom. in opere cōtra impugnātes religionē. idē Scritiniū aliquid in pposito. char. lxxij.

Quia non valet argumētum de asino ad hominē, licet alius

ascatur, & moriatur sicut homo: secundum Bald. in l. col. ij. C. de hæred. instit. Secūdo, intellige prædicta procedere quando duo æquiparata sunt paris potentie, aliās secus. Lancel. in l. si ex toto. §. si ita legatum in princ. col. pen. ff. de leg. j. facit l. si tibi. §. j. ff. de pact. Quarto, intellige vt non procedant quando esset diuersa ratio in vno, & diuersa in alio. l. interpositas. §. j. C. de transact. Alias solutiones ad dicta argumenta colligere poteris ex limitationibus quæ dantur per Doct. ad illas regulas supra positas pro inductione iurū, per quæ vis probare argumēta. Item & ex latē traditis per Spec. in tit. de disput. & allegationib. §. post hoc autem rei aduocatus. sub rubricella, qualiter sit allegationibus respondendū. vbi inter cætera in vj. col. dicit, quod omne contrariū facillè soluitur, attendendo ad posita in versibus sequentiū: scilicet Causa, loc. tēpus, nouitas, personæque, rigor. Antiquum bonitas veto, consulo, præcipioq;. His si iungatur permissio, Ius variatur. Ponit etiā Bald. in procem. florum. prima lect. col. iij. † Contra solutiones fugitiuas inuehit Igneus in rep. l. contractus. ff. de reg. iur. col. xxviiij. nec sufficit dicere, est speciale, nisi causa specialitatis assignetur: aliās esset refugium miserorum. gl. ij. circa princ. in l. filium quem habentem. C. famul. her. Ias. in l. si ex toto. col. ij. de leg. j. Igneus in repet. auth. ex causa. col. j. & cxiiij. C. de lib. præter. Marasco. in repet. rub. de constit. lib. vj. col. xxiiij. Nisi essemus in materia, in qua essent plurima specialia: quia tunc bene possumus dicere, est speciale. Paul. de Castr. & Bulgar. in l. j. quasi in primis verbis. ff. sol. mat. Soci. in l. singularia. j. no. ff. si cert. pet. Est etiam refugium miserorum dicere, tale quid est nullum, scilicet in effectu. Igneus in d. repet. l. contractus. col. xxviiij. & auth. ex causa. col. xij. & cxiiij. Est etiā imperitorium solutio dicere aliud de iure ciuili, aliud de iure canonico: quia omnia contraria legum facillè possent euadi, more imperiū Medici vbiq; vtrīs vnico collyrio. ita Nata. in clem. sæpe. col. lxxv. de verb. sig. vel solutione diuinatiua. cap. j. vt eccl. benefic. si dimi. cōfe. Marascotus, vbi §. l. si putator. ff. ad leg. Aquil. Igneus in d. auth. ex causa. col. lxxviij. Soci. lib. j. consil. vj. col. ij. incip. prædicta. Ias. in l. qui ante Calēdas. col. pen. ff. de verb. obligat. Ias. tamen in l. huiusmodi. §. si cui. de leg. j. dicit, quod pro concordando iura iuribus, licitum est diuinare. pro quo Riminal. in l. j. col. iij. C. de edendo. prout aliquando subaudi-mus. sed hæc mihi nunquam placuerunt, quia nō sumus Astrologi.

logi. prout nec illa solut. qua vtuntur miseri Canonistae, quod ad tollendam consequentiam sufficiat dare instantiam. l. ab l. creditori ff. de operis no. nunt. col. ij.

- 192 ¶ Ab absurdo euitado validum est argumentū. l. nam ab absurdo de ope. lib. l. fin. in princ. C. de vsur. rei iudic. cap. cum inter. vbi Dec. vij. not. de excep. l. existimo. ff. de verb. ob. vbi l. ij. not. dicit hoc argumentum valere etiam si auctoritas non allegetur. Tremolus in addit. ad practicam Bonacursij. char. cx. col. iij. Idem Ias. per illum text. in l. de pupillo. §. si quis t. rē. ij. not. ff. de oper. no. nunt. dicit quod in omni dispositione legis vel statuti, debet euitari absurdū. & idem vult in l. dicitio. v. not. per illum text. ff. sol. mat. in l. si sic. iij. not. ff. de verb. ob. Socin. conf. xxxj. incip. prosequendo. col. ij. post medium. lib. j. Bald. in d. l. conuentulam. col. iij. Alber. in Dictionarij verb. argumentum. col. iij. Ang. conf. cxix. viso puncto C. lib. j. conf. cxcix. circa primum. litera z & lib. ij. conf. xxxij. de sa copia literarum. Calcan. conf. lviij. visis consiliis. col. ij. not.
- 193 vj. Luc. de Penna in l. fin. C. de consul. lib. xij. ¶ Et absurdum iniquitas ex toto euitanda est. Ang. conf. cxxvj. testamenti fin. Fulgos. conf. xxij. visis quatuor col. fin. Curtius Sen. col. lxxv. dominus. col. antep. Et aceruus absurditatum est euitandus. Bal. lib. ij. Consil. conf. ccccxx. statuto. in fine. & consil. factum. in fin. Et hæc conclusio procedit in omni materia. Bolog. infinita consilia accumulans in suo consil. xxxij. col. ij. maxime cum tractamus de correctione iurū. Curtius Sen. consil. xxxij. consideretis. in fin. col. iij. vel de interpretatione statutorum. Bald. lib. j. conf. clxij. statuti. & lib. ij. conf. xxxij. statutum. in fin. Imol. consil. cxlv. visis ac diligenter. in fin. col. Barbat. lib. ij. consil. lv. præclare. col. vij. hinc dicit Panor. lib. ij. consil. xxxviii. punctus. col. ij. q. interpretatio, quantum fieri potest, debet taliter sumi, vt euitetur absurdū & intellectus contra ius. & subicit col. iij. quod t. potius debemus verba interpretari, quin euitetur absurdū, & absonus intellectus. idē vult Curtius Sen. consil. lvj. super eo col. xij. & lix. dux col. fin. & senior consil. v. facti contingentia. post medium. col. xvi. Alex. lib. v. in fin. Bologn. consil. lxxix. col. penul. Socin. in repet. l. cum auus. ff. de condit. & demon. col. lv. Felin. in cap. solitar. de ma. & obed. Et dicit Decius in d. cap. cum inter. vij. not. quod statutum quod debet strictē intelligi, intelligitur largissime. in
- 194 absurdū euitetur: & t. quod toleratur quandoq; absurdum magis

magis absurdū effugiamus. Decius in cap. cum inter. viij. not. de excep. dicens quod pro euitando absurdū, statutū quod est strictē interpretandū interpretabitur latissime. ¶ Et econtra vt euitetur absurdū, verba generalia restringuntur. secundum Panor. in cap. ij. col. iij. de constit. Et hoc est quod dicitur Lap. alleg. cxxviii. factum. ij. col. quod debet euitari absurdum, etiam si fieret violentia literarum. Et dicit Salomonius in repet. l. Gallus. char. xxxv. & in §. responsa. instit. de iure natur. char. cxij. quod potius permittimus verba esse inutilia, quam quod inducant absurdum. Et Corset. ad abbatem in repertorio. in verb. argumentum. col. ij. plura etiā allegat ad hoc idem dicens, quando resultaret aliqua inhumanitas. l. furti. §. pactū. ff. de his qui not. infa. Item debet euitari ridiculū. c. ridiculum. xj. q. iij. & tamē quandoq; toleratur absurdum. scilicet vt euitetur aliud magis absurdum. secundum Decium in d. cap. cum inter. Non tamen facias vt aliqui, qui semper multiplicant absurdum in solutionibus suis, exeundo de vno intrando in aliud: quia est multiplicare inconuenientia: non autem soluere contraria. l. ratas. C. de rescin. vend.

¶ Ab adiectiuis, quia quando præcedunt duo substantiua, adiectiuū subsequens determinat vtrunq; Bart. in l. extrat. col. j. ff. quod metus causa. per illum text.

¶ Ab allusione seu etymologia vocabuli. l. ij. §. appellata. ff. si cert. pet. latē Ias. post Alex. in l. j. per illū text. ff. de acquir. pos. Bald. in l. conuentulam. col. ij. exemplum: Mutuum quasi de meo tuum: Possessio quasi pedum positio. Ias. in l. imperium. col. iij. ff. de iu. om. iud. Ang. instit. de testam. in princ. Signorol. consil. lxx. in quaestione. col. ij. in fin. & cxxix. col. iij. vert. v. op. pono. Corn. lib. j. consil. cxcix. circa primum. litera b. la. ij. pro ioco. vide Codrum ferm. x.

¶ Ab antecedenti destructo. d. Bald. col. iij. Alber. col. iij. circa medium: nam si tenet antecedens, tenet & consequens. c. cum ex officij. de prescrip. dicam. 7. à consequenti destructo. & Ias. in l. si homo mortuus. co. j. de verb. oblig.

¶ Ab auctoritate Doctorum. Dyn. Alberic. col. ix. dicit quod improbabile, sed non necessarium. per l. Labeo. ff. de supei. leg. dixi 5. quod sit tenenda cōmunis opinio. & ita vincitur per rationem vel per legē. Bal. col. iij. Auctoritas autē legis est probabilis & necessaria. l. prospexit. in fin. princ. ff. qui & à quibus.

¶ De absente ad mortuū Card. in clem. j. de offic. vic. q. xviii.

¶ De actore ad reum. Ias. in l. qui condemnare. col. ij. ff. de iudic. per l. fin. C. de fruct. & lit. expen.

¶ De actu liberali ad necessarium non valet. Barbat. in cap. & significasti col. vj. de foro compet. per l. si maritus. C. de dona.

¶ De actu cōingali ad possessionē. Hadrianus Florēt. in l. pa. sua quæst quodlibetica ij. col. ij. par. c. si virgo. xxxiiij. q. q.

¶ De allodialibus ad feudalia non valet argumentum. Sota lib. iij. consil. xlvij. facti narratione. nu. iij.

¶ De appositione ad recusationem valet. Decius in cap. p. stremo col. j. de appel. per cap. super eo el. ij. eodem titul.

¶ De arbitratore ad procuratorem non valet. Burgos in cap. cum causam col. x. de empt. & vend. per text. in l. si volumus C. de rescin. vend.

¶ De arbitro ad iudicem delegatum. Fulg. consil. cxliij. syn. ci. col. j. per l. item si vnus. §. fin. cum. l. seq. ff. de arbit.

¶ De arrogatione ad legitimacionem. Ias. in rub. ff. de libe. & posth. col. ij. per l. iubemus. C. de natur. lib. j. de legitimam.

¶ De augmento ad diminutionē. l. si ex toto in prin. de leg. Alex. in l. serui electione. §. fin. ff. eod. habes pulchrum tractatum de Augmento. conciuus nostri d. Alber. bruni.

¶ De beneficiis ad vltimas voluntates. Ias. in l. si is qui p. emptore. ff. de vsucap. in re collecta. char. xxxvij. parua.

¶ A carentia habitus. Bald. col. ij. quia priuatio præsupponit habitū l. decem. ff. de verb. obl. & nihil est in priuatione, quæ prius nō fuerit in habitu. l. Titio vsufr. ff. de cond. & demon.

199 ¶ A causa: quia, vt inquit Philosophus, tūc arbitramur rescire, quando primas causas, & prima principia intelligimus. Ias. in l. in suis. col. v. & in l. & si pepererit. §. purē. col. j. ff. de i. ber. & posth. materiali, formali, efficienti, finali & impulsua. secundum Dyn. Alber. qui idem tradit declarando in l. generaliter. & ibi Salic. C. de epis. & cler. Cald. & Panor. in proem. Græg. Præpos. in cap. cum cessante. col. ij. de appel. Ioan. Ruge rij. late in rub. de causa poss. & prop. in primis sex chartis de causa efficiente & de finali. Brunus in tract. de forma. chart. & seq. & chart. iij. ponit de causa materiali & de formali. red. tendo etiā dicta Logicorum. de causa impulsua. Doct. per rui. text. in l. j. §. sextum. ff. de postul. Bateria in §. illis autē. insit. de testam. milit. Gammarius in tract. de extēsiōe. col. xxxvij. vbi ponit quomodo cognoscatur causa finalis ab impulsua de quo Salic. post Bal. in d. l. qualiter. & Perus. & Præpos. d. cap.

cap. cum cessante. char. j. Ias. in l. j. §. si is qui cccc. ff. ad Tre. el. col. pen. Corn. lib. iij. consil. cclij. litera g. vbi etiā ponunt in in dubio causa censetur impulsua, vel finalis. ¶ Quæ autē

100 causa magis attēdatur, satis colligitur ex traditis in locis prædictis, scilicet quia magis attēditur formalis, quàm materialis, quia forma inter omnes causas est fortior: quia sine ea materia stare nō poreft. l. adeo. §. cum quis. ff. de acquir. rer. dom. & est illa quæ dar esse rei. l. Iulianus. §. si formæ. ff. ad exhib. Bult^o in Defensorio mōris. char. xlvij. col. j. & quicquid facit causa efficiens, facit vt imprimat in formalem: secundum Alber. ¶ &

201 propterea dicim^o, quod maius est vitii in forma, quàm in materia. l. & an inutilis. vbi etiam Alber. ff. de accept. rationem ponit ipse post Cyn. in l. nam codicillum. C. de testam. Itē attenditur secundū Alber. & Salic. plus causa immediata & proxima: & ab ea potius denominamus effectum, quàm à causa remota. l. ligni. in fin. ff. de leg. iij. dummodo causa remota non imprimat in effectum, sed in causam efficientem. l. ex placito.

C. de rerū permut. causa enim remota potius dicitur occasio, quàm causa. Præpos. in d. cap. cum cessan. col. j. de appel. Item causa prima & originaria semper attenditur. in prologo epistolæ Pauli. incip. principia. ¶ & ad ponderandum naturam

202 actus, attendimus originem rei, non accidens. l. tutor. ff. de fideiuf. Selua in tract. de benefic. part. iij. q. lxvi. col. j. Calc. consil. lxxiij. quod dicitur in prin. col. xj. Bultus in defensione mōris in iij. part. ii. tract. col. ii. l. i. C. de imp. lucr. descrip. lib. x. & omnia ad id referuntur, vnde vim & originem capiunt. l. in ratione. §. si filio ff. ad l. Falcid. & causa prima semper induenda est, & causa secunda semper operatur, quātum sibi à prima influit, & non vtrā. l. peto. §. prædium. de leg. ii. l. si quis domū.

ff. loca. quia prima causa magis influit in causatū, quàm causa secūda. & ideo nō tantūm ei tribuimus sicut primæ: quia causa secunda est subalterna. l. Publius. §. i. ff. de condit. & demon. principium enim est fundamentū in quo totus rei status recluditur. l. qui id quod. ff. de don. hæc sunt verba Curtij Iun. præceptoris mei in Feudalibus. consil. i. col. iii. & consil. ii. col. ii. ibidem subiicit causam originariā valde attēdendā. faciunt quæ dicam in sol. ad ix. contrariū medicorum loquendo de principiis. ¶ Item magis attenditur causa finalis, quæ est causa causa-

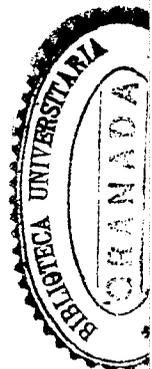
203 rum, secundū Philosophum, quàm causa impulsua quæ nō est proprie causa, sed quoddā motiuū. secundū Bald. in d. l. generaliter.

raliter. col. iij. in ij. op. facit idem. Bal. in l. j. col. ij. C. de falen.
ad. leg. in l. j. C. de hb. præter. Iaf. in l. cum quid col. vj. ff. de
pet. Felin. in cap. postulasti. col. iij. de reſcript. in cap. ſoluz.
col. j. de maior. & obed. in cap. dilecti. col. vj. de accusat. Deſi
ſorium montis. chart. xij. vbi etiam de cauſa ſine qua. & char.
xxvi. col. ij. Et propterea dicimus quod cauſa multa attenditur
ſecundū Alber. q. allegat. l. cum pater. §. dulciſſimus. de lega.
l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patr. quia ſecundū eum veni
nō poteſt ſciri. niſi per cauſam. xxij. q. viij. cap. occidit. l. k.
C. de teſti. & Hadr. Papa noſter quod lib. iij. char. xxxj. col.
pro hoc allegat Hilariū dicere, Non ſermoni res, ſed rei
mo ſubiectus eſt. Et ſic capit cauſam pro ratione: prout facit.
Præpoſ. & Decius in d. c. cum ceſſante. col. j. & illa iura Ab.
204 ci probant. quod ꝑ dictū legis regulatur à ratione. quæ dicit
anima ipſius legis Iaf. in l. qui quadringēta. col. ij. ff. ad Tre.
buſtus in Defenſorio montis. chart. lvij. col. ij. Hadr. Papa no
ſter in quod lib. q. vi. col. viij. Tremolus in addit. practice. B.
nacurſu. char. xxxij. col. iiii. Marſcotus de cōſtit. lib. vj. ca.
xlviij. & li. Prato de ſecun. nup. chart. xliij. col. iij. hinc dicit.
205 ꝑ quod ceſſante cauſa, ceſſat effectus. d. l. generaliter. & dicit
ceſſante. Aib. in l. i. ff. ſo. ma. conor. ponit Niger in l. in pr.
col. lxiii. poſt Iaf. ibi in vlt. not. ff. de offic. eius. idē Iaf. in
dum. §. ſin. col. pen. ff. qui ſat. cog. Io. Augerii in d. rub. de ca.
poſ. & proprie. chart. vi. Baueria in §. illis autem j. not. pet.
lum text. inſtit. de teſtam. milit. Igneus in rep. auth. ex cau.
col. xviii. verſ. iiii. Felin. in cap. quæ in eccleſiarū. col. ix. de
ſtit. Quicquid enim ex cauſa conceditur, debet ſecundū
regulari. Bulgar. in d. l. i. col. xv. ff. ſolut. mat. & hoc proce.
etiam in ſententiā ſecundū Socin. in l. ſi à te. col. i. ff. de excep.
rei iud. in contrarium tamen facit l. queſitū. ff. de tutel. & p
quæ ponit Hippol. not. clxxix. viget. col. ij. vbi ceſſante cauſa
priuilegiū, durat nihilominus priuilegiū. Iatius idem Hippo.
in l. ſi redhibitus. ff. de quæſtion. & propterea Salic. in d. lega.
raliter. dicit. quod eſt materia brocardica, & ibi ponit vna do.
ctrinam quæ cōprehendit omnes cauſas de quibus §. idē mo.
dicū magis diſtinctē per ſex regulas Io. Rugerij, vbi. §. doctri
nam ponit etiam Præpoſ. in d. c. cum ceſſante. chart. ii. vbi ma
gis ordinatē Decius col. i. ponit quinque fallentias. Prima
206 non ꝑ procedat in cauſa impulſiua. pro quo Corn. lib. i. conſi.
lxxviii. litera R. quia ea ceſſante, nō ceſſat effectus. quod me.
deat

erat in cauſa beneficiali propter ambitionē refrzmandā. Se
cūdo principaliter limitat regulam d. c. cum ceſſante. niſi effe
tus eſſet iam cōſummatus, & ius alicui quæſitū de iure com
muni. ſecus ſi quodam iure extraordinario. adde Lancel. in l.
conſtante. col. ix. ff. ſol. matr. Bon. in tract. de nobilitate. iij.
parte. num. 41. & vij. parte. num. 2. Bald. in tract. de præſcrip. in
prin. chart. xvij. facit l. ſin. ff. vnde lib. Tercio limitant quando
cauſa certo & determinato tēpore requiritur: quia ſufficit cau
ſam illo tempore ad eſſe, quāuis poſtea ceſſet. Iaf. in l. ſciendū.
§. ſi. col. antep. ff. qui ſatis. cog. ꝑ vbi bene ceſſat effectus pro tē
pore futuro, ſed nō pro præterito. facit q. ſufficit conditionē
ſemel fuiſſe impletā, licet implementum nō duret. l. ſi quis hz
redē. C. de inſt. & ſubſti. vbi Iaf. col. j. & Cor. col. pen. & ſi. De
cius con. xxiiij. col. ij. & xc. in ſi. vj. col. facit quia ſufficit præ
ſentationem fuiſſe factā, licet præſentatio nō duret. l. duobus
reis. §. ſi ei qui. cū gl. in verb. exhibuerit. ff. de iureiur. ꝑ Quarto
208 limitant quādo eſſent plures cauſæ finales: quia vna ceſſante,
nō ceſſabit effectus. §. affinitatis. inſtit. de nupt. conſi. vj. Iaf. in
l. cum filio. col. xxij. de leg. j. in l. dedi. la. j. in j. not. ff. de cōdic.
cauſ. da. Zanetinus in diſputatio. inci. in ſacro. col. xij. Auguſt.
Can. in Scrutinio char. xxv. Purpur. in l. edita. C. de edē. num.
18j. facit quod dicit Roch. Curtius in c. cum acceſſiſſent. cha.
ix. eſt ſuper gl. in verb. cōtrauerit. de conſti. vbi dicit, q. niſi
cauſa ceſſet in totum, licet ceſſet in parte, nō ceſſat effectus. &
iſto caſu poſſent procedere dicta Hippol. §. in contrariū alle
gata. Iſtam limitationē moderat Decius, quādo quælibet cau
ſa de per ſe nō ſufficit ad producendū effectū de quo agitur.
Nam quādo ſunt cōnexę duæ cauſæ ad eūdē effectū, requiritur
omnium cōcurſus. Bald. in tract. de præſcrip. chart. xvij. in
ſi. Iaf. in l. in teſtamēto. col. xij. C. de teſt. facit l. Acel. in l. ſingū
luria. col. iij. ff. ſi cert. pet. dū vult §. affinitatis. procedere quan
do vtraq; ratio eſt in lege expreſſa: aliās ſecus. facit quod vult
gl. Regulæ Cancel. char. cxj. dum vult, q. quando duæ quali
tates concurrūt circa idem, quarū altera eſt inſufficiens, illa in
ſufficiens nō attenditur, nec auget diſpoſitionē. facit Monſer. in
l. re cōiuncti. col. ij. de leg. ij. vbi limitat §. affinitatis. nō pro
cedere. quādo ſumus in materia, in qua vna ex dictis ration.
non cōſideratur. facit Iaf. in d. cōſi. Ang. in d. §. affinitatis. glo.
Regulæ Cancel. cxx. etiā ſi aliz rationes eſſent plures. ar. l. nā
& ſi parēibus ff. de inoffic. teſt. Socin. in rep. l. cum auus. ff. de
condit.

condit. & demō. col. xxiii. quia attēdūtur solū causæ p̄ncipales. l. re coniuſti. vbi Mōfer. in iij. not. ff. de leg. iij. Et licet moderatio sit notabilis ad declarationē d. §. affirmatis. ut secūdū Deciū nō applicatur ad istā limitationē, quæ loquitur de duabus causis finalib. Sed in istis moderatiōibus illa quæ quæ nō attēditur, quia nō est per se sufficiens, nō pōt dici quæ, sed impulsua: quia ad hoc cognoscitur causa finalis impulsua, quia per impulsuā nō cessat dispositio. Secūdū hāc limitationē facit Socin. in l. legē col. v. C. de pac. dum q̄ q̄n duæ causæ sunt æquē finales, vna tantū est illa quæ ducit effectū. Et in materia cōtra regulā d. §. affirmatis. vbi Hippol. col. j. in l. si quis viduā ff. de quæst. Et not. vna ratio potētiōr vincit duas minus potētes. Socin. in l. auus. col. xxiii. ff. de cōdi. & demō. Quinrō principaliter mitat Dec. post. Panor. in c. Abbate. in gl. fi. de verb. sig. q̄ si fat solū causa de p̄senti, sed tamen non cessat spes in futū tūc enim nō cessat effectus vna plura dicta in proxima p̄senti ampliatione hic possunt accommodari. ¶ A casus omisit quia remanet in dispositione iuris cōmunis. l. cōmodific. ff. de lib. & posth. & ille casus omittitur qui per legē nō p̄mitur. secūdū Ang. ¶ A casu vel exēplo nō valet. Forus de sine iuris. col. xliij. per l. j. § quod vulgō. ff. de vi & vic. & l. iij. ff. de parrici. ¶ A causis tendētib. ad eūdem effectū quia vna cēsetur eiusdē qualitatis cuius altera: & quod dicitur de vna, disponitur de alia, si quælibet per se non suff. l. Papin. §. sed nec impuberis. ff. de inof. test. secūdum Abb. & quod statim dixi in iij. limit. allegando Bald. ¶ A certis specificatis. & intelligit certū, nō solū si cōstat per dictū, sed per orationē: quia illud est anima legis, vt dixi, quæ certis nō est opus cōiecturis. l. cōtinuus. §. cum ita in h. verb. ob. vbi gl. in si. adde Barb. in repet. l. cū acutissimi C. fideic. col. ij. Ia. in l. quequid astringenda. col. ij. ff. de verbe. Arg. à pari, à causa finali, & ab effectu sunt etiā expressa, & deficite recurrimus ad significationē vocabuli: quia de hoc te, ad argumenta ex cōiecturis, vt colligitur ex dictis Dy. regula, in obscuris. hæc in effectu tener Alber. co. si. ¶ A cōiunctis. l. dānatis. C. de ing. & man. Dy. ¶ A coherētia. l. que re. giosis. ff. de rei vendi. Alber. col. fin. ¶ A contiguitate. vbi not. de consecrat. eccles. vel alt. lib. vj. Alber. colum. 210 ¶ A communitate accidentibus Dyn. Bald. & Alb. quia p̄-

communitate accidit, p̄sumitur esse verū. l. neque natales. C. de prob. & quod communitate sit, p̄sumitur legitime fieri. l. certi cōdictio. ff. si cer. per. in §. si numeros. quia ita est probabile & verisimile. secūdū Bald. col. iij. sed Alber. col. ij. dicit. q̄ est necessarium per gl. in l. cūm de indebito. ff. de prob. §. j. & per l. in obscuris. ff. de reg. iur. in l. sed si quis donatoris. ff. de vfu. vbi Alb. si autē sumeretur exēplificatiue, tūc bene esset probabile, non necessariū. l. vt respōsum. C. de transact. Et fallit secūdū Alb. istud arg. antecedente destructo. gl. in l. eum qui à furioso. in prin. ff. de publ. Adde quod inspicitur quod fieri solet. l. vt liberis. C. de col. vbi Ia. vlt. no. & quod ad ista quæ frequēter accidūt, lex se facilius adaptat. l. nā ad ea. ff. de leg. vbi Bolog. in interpret. ij. part. cui concordat c. corā. vbi Panor. vj. not. de offi. dele. ponūt Nata in clem. sape col. j. de verb. sig. Præpos. in c. formatur col. xij. de cōsang. & affi. Salomon in repet. l. Gallus. chart. xvij. Pantal. in repet. l. ij. C. de recept. ven. col. lxx. Afflictus de iure protomiseos. col. ij. & pro isto arg. à cōmuniter accidētib. vide Hippol. not. j. qui ampliat illud procedere etiā in criminalib. & si vis exinde inferre ad decisiones ex isto arg. seu corollaria: est enim idē corollariū & illatio, secūdū Præpos. in c. fraternitatis. col. xliij. de frig. & mal. vide Ia. in l. nō hoc. col. v. C. vnde legit. Bald. lib. j. cōsi. cxxj. siliata. in prin. Cuman. consi. cxxv. ad primū in prin. col. ij. & consi. iij. domina Stella. col. ij. Fulg. cxxxij. proponitur in medio col. ij. Socin. lib. j. consi. xcij. circa primum. col. iij. verbi. prostromo. & lib. ij. consi. clxvj. in causa cōmunitatis. col. iij. verbi. v. conclu. & clxxvij. in cōtrouersia col. vj. in si. & ccv. difficultas col. iij. verbi. v. Corn. lib. j. consi. clxxj. videtur litera q. & lib. ij. consi. cxliij. circa p̄sentem. litera c. Deciū consi. clxxix. placet num. 3. j. à solitis. ¶ A communitate p̄senti obseruantia. Fulg. consi. li. j. quoniam superius col. ij. per l. certi iuris. C. de iudic. & l. minime ff. de legib. ad quam sūm prima limitatione, quod sit tenenda communis opinio. ¶ A consuetudine similib. personarum, vt de mercatorib. Soc. lib. iij. cōsi. xcvi. num. i. per l. vel vniuersorū cū materia de pig. act. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de ædil. edic. & à consuetudine loquendi testatoris. lib. iij. consi. lxxij. capiēdo. num. 23. per l. si seruus plurium. in si. ff. de leg. j. ¶ A concessione antecedētis: quia eo cōcesso conceditur & cōsequens. l. ij. ff. de iur. om. iudic. Bald. col. iij. Hadr. Papa noster quodlibet.

iij. char. xxix. col. j. ¶ A consequenti destructo: quia eo destruc-
 to destruitur antecedens stans in oratione illius consequenti
 apud antiquos. C. de furt. Bal. col. iij. & clarius Dyn. & Alber.
 col. iij. exemplificans. si animal non est, ergo homo non est.
 ij. §. mutui datio. vbi glo. & Lancel. col. si. & Socin. iij. non est
 cert. pet. & confirmatur, secundum eum, per aliud argumentum
 à genere destructo. Itè à principali destructo. Item ab antea
 denique destructo: sed tunc oportet terminos esse cõueneribiles
 rationales, & homo, & pro hoc argumèto Socin. li. j. cõstituit
 circa j. col. iij. ¶ A consequentia perniciofa ex pli. ff. de pre-
 l. si quis aliquam §. qui abortionis. Dyn. & Alber. ¶ A con-
 sideratione præteriti temporis, si nõ apparet de quo. l. Mehi
 de alim. leg. Alber. col. pen. ¶ A cõiecturatione. l. j. §. quæ-
 ff. si cert. pet. Alber. col. viij. & col. si. ¶ A confirmatione. l. to-
 toto. ff. de hæred. instit. de confirm. vtili vel inutili. per totum
 ¶ A connexis: quia eorum idem est iudicium. l. eum actum
 de nego. gest. c. deniq; iij. dist. l. quid ergo. §. pen. ff. de con-
 iud. tutel. Iaf. in l. j. C. de transact. col. j. Felin. in c. auditis
 ix. vers. j. declaratio. de præscri. in cap. translato. col. iij. &
 vbi Decius de consit. Rom. consil. xxxij. iij. dicto. & xxiij.
 Steph. Malereti in tract. de electione. chart. xxvj. ¶ A con-
 mitantia connexorũ. l. j. ff. quod metus causa. Dyn. ¶ A con-
 guitate. cap. j. de consecr. eccles. vel alt. lib. vj. ¶ A contra-
 Dy. & Bal. col. iij. format: quia contrariorũ contraria est
 212 tura, & si contra. ff. de vulg. & pup. ¶ vel posito vno contra-
 rum remouetur reliquum. l. hæc verba. ff. de verb. sig. Alber.
 iij. allegat. j. C. de furt. & inducit alio modo: contrariorum
 eadem est disciplina, quia vno cognito, cognoscitur alterum.
 instit. de tutel. circa princ. fallit illud Philolophi. cõtrarios
 cõtrarij sunt effectus. vij. Metaphysicæ. Alio modo, sicut pro-
 positum in proposito, ita oppositum in opposito. l. Iulianus
 procur. ff. de act. em. & quis non potest venire contra factum
 suum. l. post mortem. ff. de adopt. Item statutum in vno alio
 in alio, & eadè est potentia. Iaf. in l. j. C. de cõtra tab. in rubr. de
 de acquir. pos. ¶ A contrariis cõtradictoriis & diuersis seu
 paratis. Bald. in l. j. col. iij. C. de ser. fug. & quomodo diffinit.
 Claud. in l. si cum dotem. col. vj. ff. sol. mat. ¶ A contrario
 seu fortissimum est argumentum. l. j. §. huius rei. ff. de off. iud.
 cui mand. est iur. vbi Iaf. Claud. & Niger. latè tradit & con-
 uenia quæ scribuntur circa hoc, essent sufficientia ad vnum
 et aut

tatum, & est coniecturatiuũ ex mente disponētis. l. apud anti-
 quos. C. de furt. Fortunius in l. Gallus, in princ. num. 78. de lib.
 posth. Capiendo ordinem, Iaf. limitat §. ipse primo & Claud. 213
 quando resullaret prauus vel absonus intellectus. l. conuenti-
 sulam. C. de epis. & cler. vel correctio legũ. gl. ij. in c. j. de eta.
 & qual. nisi lex corrigens nihil operaretur in sensu directo. de
 quo latè Niger in d. §. col. xx. Tertio, limitat vbi esset dictio
 maxime, præsertim, vel similes. & Claud. & Niger col. xxiiij.
 Quarto, secundum eum & Claud. & Nigrũ col. xxiiij. in verbis
 narratiuis legis. gl. in l. j. C. qn non pet. par. Quinto, in verbis
 modalibus. Sexto, in causa impulsua. Septimo, quando arguendo à
 cõtrario de vna causa finali, remaneret adhuc alia finalis. Octa-
 uo, in cõstitutionib. feudilib. sed hæc impugnat Niger col. xx-
 iij. tamen eam tenet Parpal. in præl. feu. char. ij. Nono, limi-
 tat Niger col. xxxj. vt nõ procedat quoties in cõtrario non est
 eadè ratio vel dissimilitudo. allegat Iaf. feruũ. co. v. C. qui te-
 stam. fac. pos. post Arer. Et tres vias cum quib. soluitur hoc ar-
 gumētum, & sub quib. includitur quasi oēs istæ fallitæ ponit
 Claud. in d. §. huius. ¶ Ampliat Iaf. istud argumētum procede-
 re etiã in contractibus per l. pecuniã. ff. si cer. pet. vbi idè dicit. &
 Corf. sing. ij. etiã stricti iuris. secundum Lancel. Nigrũ. col. xxvj.
 nisi secundum Iaf. in sensu cõtrario esset eadè ratio, vel maior. Itè
 nisi verba cõtractus essent priuatiua vel negatiua. ¶ Ampliat
 secundum, in statutis Corf. sing. v. Alb. & Clau. cõtrã: sed pro Ni-
 ger col. xx. & xxiiij. nisi aliud statutum disponderet, verba statu-
 torũ nõ debere recipere extraneũ intellectũ, vel intelligi ad li-
 terã: vel quãdo sic sumèdo statuetes incurrerēt in pœnam, vel
 qn corripere ius cõmune. Imò dicit Iaf. C. de iud. in l. pro-
 p. ad correctione iurium. ¶ Ampliat tertio, in vltimis volunta-
 tibus, nisi resullaret turpis vel reprobata dispositio. secundum
 eũ, & Lancel. qui latius insisit. Niger col. xxvij. vel in verbis
 cõditionaliter prolatis, vel quando sequeretur protestatio de-
 rogatoria ad actus sequentes: vel quando dispositio testatoris
 esset priuatiua. ¶ Ampliat quarto in rescriptis. Corf. sing. j. &
 Lancel. sed Claud. cõtrã: sed pro Niger col. xxvij. licet secus in
 priuilegio, secundum eum. ¶ Ampliat quinto in sententiis. Corf.
 sing. ij. Lancel. Niger colum. xxx. ¶ Ampliat sexto in manda-
 tis. Niger col. xxx. ¶ Amplia tu septimo in decretis principũ.

Ponziubius in tract. de decreto, quando res habeat originem à contractu. col. viij. ¶ Ampliat octavo Niger col. xxij. etiam in iurante, & ibi de respondente positionibus vel interrogationibus. ¶ A correctione vitada in legibus ad ceteras dispositiones, vt pacta, & sententiar. Fulg. consil. cxliij. syndici. col. ij. per l. j. C. de inoffic. dot. l. nam ad ea. ff. de condit. & deman. Angel. con. cxxvij. visis prædictis. col. ij. in medio. cum cont. cvij. testator. col. ij. circa finem. ¶ A correlatiuis. l. j. ff. de contract. empt. Alber. col. vj. & constructiue & destructiue. ¶ quia in correlatiuis necesse est ex natura relationis quæ recipit duo extrema in actu, quòd aut. vtrunque sit verum vel falsum. C. de iud. l. si. & l. fin. de acc. Had. Papa noster in Quod liberis. q. x. col. ij. alleg. ij. rector. latè Ias. in l. si C. de inoff. dot. Felin in proemio Gregor. col. j. & seq. Hippol. in l. si quis viduam col. v. ff. de question. & d. Baptist. de sancto Blasio citat vnum tractatum de correlatiuis: & quãdo de vno ad aliud fiat extensio. Ias. in l. qui cõdemnare. col. ij. & iij. ff. de re iud. ¶ De causa ciuili ad criminalẽ. Ias. in l. magistratibus. col. i. ff. de iur. om. iud. per l. absentem ff. de pœn. Socin. hb. j. con. xl. v. prosequendo col. iij. vers. tamen validum. Calca. consil. c. col. j. vers. ij. Corn. lib. ij. consil. c. in causa vertente. litera s. e. econtrã de causa criminali ad ciuilem. ff. de libe. hom. exhib. iij. §. hoc interdictum. vers. nam & publica. vbi ponit Alber. etiã. ¶ De causa dotis ad causam studij. Bart. in l. j. in fin. ff. de mar. vbi Ias. col. fin. per l. assiduis. C. qui pot. in pig. hab. dea. Ias. in l. ita stipulatur magna. de verb. obliga. ¶ De causa testat. ad causam intestati. Alex. in l. causa. vlt. not. per illum text. ff. de vulg. & pup. ¶ De ciuitate ad ecclesiam. l. fin. C. de factis. sanct. Eccles. ~~_____~~

¶ De caractere corporali ad intellectualẽ. Ias. in l. nemo potest. post Bart. ibi in j. lect. col. xij. in fin. de leg. j. ¶ De conditione ad modũ. Ias. in l. si Titio. col. ij. num. 8. de leg. j. per l. j. de i. C. de his qui sub mod. De confessione ad renuntiationem. Pich. in l. i. char. vii. C. de pact. post Bart. ibi per l. tale pactum. in princip. ff. de pact. ¶ De coniugato ad seruum. l. ii. ff. de lib. hom. exhib. ¶ De consuetudine ad priuilegium. Bart. in cap. cum contingat. per illum text. de foro compet. columna quarta. Bal. de præscrip. chart. lx. columna tertia. in fin. ¶ De collatione ad computationem. Cuma. consil. x. in ciuitate. col. vj.

in si. per l. quoniã nouella. vers. eodẽmq; modo. C. de inoffic. testam. ¶ De contractibus ad iudicia. l. omnem. ff. de iud. l. ij. §. idem scribit. ff. de pecul. ¶ De contractibus ad maleficia. l. omnẽ. cũ glo. de cust. reo. l. ij. in fin. de publi. iud. in princ. Ias. in l. vbi pactũ. C. de transact. in l. j. ff. de oper. no. nunt. col. ij. in l. ciuitas. col. j. ff. si cert. per. Ias. in l. j. C. de ser. fug. col. j. per l. omnem. ff. de iudic. ¶ De contractibus ad vltimas voluntates. Ias. in l. quæ de legato. in primis verbis. per illum text. in l. seruum filij. §. eum qui. per illum text. ij. not. de leg. j. in l. j. in fin. ij. col. C. de inst. & subit. Soci. cõs. xlvij. col. iij. vers. iij. probat. lib. j. & clxxij. responde. col. si lib. ij. & xxv. no. vij. lib. iij. ¶ De contractibus ad quasi contractus non valet. secundum Ias. in l. ciuitas. ij. col. vers. ij. ff. si cert. per. Decium in c. qua frõte. ij. col. de appel. ¶ De contractu stricti iuris ad contractum bonæ fidei negatiue. Ias. in l. stipulatio ista. §. fina. qui incip. si quis ita. iij. not. ff. de verb. oblig. per illum text. sed postea vide eum ibi in fin. ¶ De corporali ad incorporalia. ff. de iure dot. l. si pater. & quib. mod. pig. vel hyp. solui. l. sicut. ¶ De creditore ad procuratorẽ nõ valet. Soci. in l. j. §. p. procuratorem. pen. col. ff. de acquir. pos. per l. si cum vederet. ff. de pig. act. iun. c. l. j. C. per quas pers. ¶ A declaratione seu interpretatione quæ idem sunt proprie loquendo. ff. de reg. iur. l. j. Alber. col. v. ¶ A deliberatione seu p̄uisione, ex quibus sequitur optimus effectus. C. de rep. l. dubium. l. humanum. C. de legibus. Alber. col. viij. ¶ A deriuatione: & istud est artificiale. l. j. in princ. ff. de pact. Bald. col. ij. faciunt supradicta in argum. ab illusione. ¶ A descriptione. l. quæ situm. ff. de re iudic. Dyn. ¶ A destructione consequentis. supra à consequenti destructo. ¶ A diuisis Poëtarum & Medicorũ. l. septimo mense. ff. de statu hom. Alber. col. pen. in fin. Ias. in l. j. col. vj. ff. si cert. per. ¶ A diffinitione seu descriptione. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. Alber. col. v. dixi latè supra in princ. horum argumentorum. Dyn. ¶ A discretioneliceat videatur comprehendi sub arg. à coniectione: tamen speciale est per se. & not. quòd discretio est mater omnium virtutum. cap. j. de offic. custo. c. præsentium. §. q. vij. ¶ A diuersitate temporum: quia sequitur diuersitas factorum in actu iterabili. l. nunquam plura. ff. de priuat. del. in actu nõ iterabili vel vnicò diuersitas temporũ inducit contractatẽ & incompatibilitatem. l. j. C. qui accus. vt si vnus dicit occisum de melle præterito, alter de præsent. quod verum

Terminus
æquiuocus
non potest
diffiniri.

Roch. in
tract. de iure
patronatus.
col. j.

in actu licet instantaneo, sc̄us in successiuo. Bal. col. iij. ¶
 diuisione generis Dy. ff. de adop. l. j. Bal. col. iij. quia genus
 uiditur, cum species enumeratur: & minuitur, cum species ob
 iicitur: & alteratur, quando qualitas specifica alterat genus
 declarat, quando species inferuntur, prout sunt de natura pe
 neris. ¶ A dolo & culpa, vt ff. & C. de dolo. per totum. l. c.
 pa. ff. de reg. iur. Alber. col. viij. ¶ A dubiis dirimendis arbitrio
 boni viri. l. Mæuia. §. vxor. ff. de annu. leg. Alber. col. pen. ¶
 duo propter vnum vbi vnū tantū ff. de aq. plu. arc. l. siue an
 §. si. Alb. col. pen. vt iij. Topic. Hadr. Papa noster in Quodlibet
 tis. q. vij. est char. l. xvij. litera d. & in q. ix. col. v. ¶ A duabus
 gibus simul iūctis, vel à tribus. Iaf. in l. Gallus. §. ille casus col.
 ij. ij. not. per illum text. ff. de lib. & posth. vbi de coniunctione
 duorum, statutorum, duorum instrumentorum, & diuersarum
 probationum. ¶ De delicto quod fit in committendo, ad
 lud, quod fit in omittendo, non valet. l. licet. §. si. vbi Bart. ff. de
 pecul. Phil. Decius in l. quod re. col. vij. ff. si cert. pet. ¶ De
 legato ad procuratorem glo. in l. si procurator. C. de procur.
 ¶ De descendentes ad ascendentes. Alex. in l. qui dotis. col.
 vi. vers. est verū. ff. sol. mar. dicit quod non valet. per l. i. h. q.
 dem. ff. quod met. causa. l. scripto. ff. vnde lib. ¶ De dicente fal
 sum ad producentem falsum. Decius in c. licet causam. de pro
 bat. col. xvij. post Panor. ibi dicit tamen Decius hoc non pro
 cedere quo ad omnia. ¶ De diminutione ad augmentum
 diminutionem in materia legatorum. l. si ex toto. in p̄m. de
 leg. j. Iaf. in l. serui electione. §. cum fundus. col. iij. cod. in
 ¶ De dispositione legis ad dispositionem hominis. affir
 mata. in clem. sepe. col. v. per l. non impossibile ff. de pact. cum
 sim. Alex. in l. sepe. col. ij. ff. de re iudic. ¶ De dispositione leg
 is ad dispositionem testatoris. Cuma. col. cxij. statutum. cir
 ca. si. Fulg. conf. xv. proponitur. col. ij. Nata. vbi supra, allegat
 §. disponat. in auth. de nupt. l. quamuis. C. de fideicom. Boog
 conf. xxix. in si. ij. col. ¶ De dispositione iudicis ad dispositio
 nem testatoris. Paul. de Castr. in l. filiusfam. §. diui. el. ij. col. ij.
 vers. in tex. ibi nudum. de leg. j. per l. seruus hac lege ff. de man
 umiss. ¶ De diuersitate causarum ad diuersitatem scriptura
 rum. Iaf. in l. re coniuncti. col. xvij. de leg. ij. per l. huiusmodi
 §. j. cum ibi not. de leg. j. ¶ De dominio ad quasi dominium
 Iaf. in l. iij. §. ex pluribus. col. si ff. de acquir. pos. per l. et qui
 publiciana. ff. de public. ¶ De dominio ad monasteriū. Ange.
 col.

cons. cxxiij. super primo. col. j. per auth. ingressi. C. de sacros.
 iuncta l. quæ in alia. §. interdum ff. de acquir. hered. ¶ De do
 nato ciuitati ad donatum agnationi. Bal. lib. ij. consil. xlix. in
 primis. circa si. vers. optimū. per l. j. §. si quis seruum. ff. de pos
 siot. in l. de quibus. ff. de leg. ¶ De donationibus inter vir. &
 vxor. ad donationem inter patrem & filium. Curt. in l. pactum
 dotale. col. ij. C. de collat. per l. donationes quas parentes. C. de
 donat. inter vir. & vxor. ¶ De dote ad alimenta. Bart. in auth.
 res quæ. C. com. de leg. Sed contrarium tenet Iason ibi colum.
 iij. & Campe. in tract. dotis. j. parte. quæst. xvij. Socin. consil.
 cccxi. visis literis. col. ix. versic. præterea dico. lib. ij. & lib. iij.
 consil. v. circa si. ¶ De dote ad legitimam. Iaf. in l. filiusfam. §.
 diui. ij. lect. col. xvj. de leg. j. allegat Bart. in l. Titio centum. §.
 Titio genero. col. fin. ff. de condit. & demonst. ¶ De dubitan
 te ad ignorantem l. quamdiu vbi Iaf. C. quid admitt. ¶ Ab edicti
 permissione. Barb. lib. j. consil. xxxix. clemētissimi. col. v. per l.
 j. §. si autē ad deficientis. C. de caduc. tol. c. ad audiētia de dec.
 ¶ Ab eodem effectu impedimenti facti & iuris. ff. de cō
 dit. instit. l. condemnationes. ¶ Ab effectu eorū quæ simul re
 quiruntur ad esse: quia quando plura coniunctim requiruntur
 ad esse rei, vel probationis, non sufficit alterum esse, vel proba
 ri. ff. de itin. actūque pri. l. vnde. §. pen. Bal. col. iij. & ab effe
 ctu finali. Ang. consil. cxv. primo. col. ij. ¶ & quod producta ad
 vnum effectum, non debent operari contrarium. l. legata inu
 rtiliter. ff. de adim. leg. c. maiores. §. sed adhuc. de baptis. & res
 denominatur ab effectu, quem dummodo habeamus non cu
 ramus de modo. l. iij. §. conditio. ff. de ad. leg. l. iij. C. de inst. &
 subst. Alber. col. iij. vbi col. pen. quod valet ab eodem effectu
 impedimenti, facti & iuris. ff. de condit. instit. l. conditiones. l.
 reprehendenda. C. de instit. & sub. Dy. & Albe. quod qualis est
 effectus, talis est causa. l. nullus. ff. de regul. iur. ¶ Ab eo quod
 quotidie fit ff. de minor. l. & si sine. §. quæ situm. Alb. col. f. De
 cius consil. ccvij. visa dicta scriptura. col. ij. facit §. à communi
 ter accidētibus. ¶ Ab æquipollentibus: quia nō refert quid ex
 æquipollētibus fiat. l. si mater. C. de instit. & subst. nec curamus
 de modo, dummodo habeamus effectum, vt nunc dixi. Bald.
 col. iij. Alber. col. v. in fin. Dy. ¶ Ab etymologia vocabuli su
 pra ab allusione vocabuli. Dyn. & Alberic. ¶ Ab extincto sub
 lecto, siue non ente: quia non entium nullæ sunt qualitates. l.
 eius qui in provincia ff. si cert. pet. Ang. consil. cxv. primo col.
 G § ij. Corn.

ij. Corn. lib. ij. conf. xliij. in presenti. litera t. & v. ¶ Ab extre-
 mis: quia per extrema probantur media. & medium sapit natura-
 ram extremorum. & cōpositum simplicium. & totum naturam
 partiu. l. j. ff. si cert. pet. l. quæ arbor ff. cōmuni diuid. glo. in l. j.
 ff. si quis iu. dic. non obr. Alb. col. vj. & subiicit Dyn. probat
 extremis probatur media. C. de apo pub. l. quiq. ¶ Ab extre-
 plo. vt ab authoritate. ff. de sol. l. si pater. ff. de statu hom. l. septi-
 mo mense. Alber. col. ij. Dy. allegat c. cum in cunctis. de elec.
 ¶ Ab experientia: quia experto crede magistro. l. si chorus de
 leg. iij. §. his verbis. l. semel. ff. de re iudic. Alber. col. vij. ¶ Ab
 excessu: ex quo collige duo. primò quod per superabundantiam
 dicitur. vni soli cōuenit. l. vbi autē non apparet. in prin-
 de verb. oblig. secūdò. quòd illud quod excedit alios. non est de
 numero illorum quos excedit. l. ciuibus. ff. de leg. iij. Alber. col.
 vij. ¶ De effectu ad causam. Barb. per illum text. in c. at si de
 ei. col. vj. de iudic. & per c. cum cessante. de appell. ¶ De em-
 cipatione ad legitimacionem. Socin. conf. l. xv. nu. vj. lib. iij. per
 l. iubemus. C. de emancip. lib. Decius conf. cl. col. fin. ¶ De re-
 communicatione ad interdictum Decius in c. ad hæc. et vbi
 not. per illum text. de appel. ¶ De exhæredatione patris ad ex-
 clusionem statuti. Socin. conf. l. xxvj. num. x. lib. iij. per text.
 l. j. §. sciendum. ff. de suis & leg. vbi Bart. ¶ Afine: quia seco-
 dum eum res iudicatur. ff. de pecul. l. licet. §. idem scribit. & si
 eundū eum intelligitur l. non aliter. ff. de vin. trit. & ol. leg. &
 debet esse liti finis. l. fratris. C. de trāfact. hinc dicimus. quod
 principium in operabilibus est finis. vj. Et hic Hadr. Papa no-
 ster in quodlib. char. l. xv. litera B. vbi char. l. xvij. quod finis mu-
 la est mensura. j. Politic. vt medicina sanitatis in infinitum. &
 char. l. xvij. col. ij. principia magis sciri cōclusionē. j. Postter mag-
 gis diligimus finem. propter quem diligimus principia: vbi
 char. l. xvij. hinc dicimus. quod omnes vellent bonā fidem &
 esse beati: vt ibi char. l. xv. col. ij. & quomodo attendamus prin-
 cipia prima loquendo de Medicis. in sol. ad ix. contrariū. Be-
 stus in Defensorio mōtis. char. xxix. versic. xxxj. ¶ A fictione.
 scilicet arguendo ab extremo vero ad extremum fictum. sed
 secundum Bald. col. v. à ficto ad fictum non potest sumi: quia
 essent duæ fictiones. l. si aliquam rem. ff. de acquir. poss. ¶ quia
 duæ fictiones non possunt concurrere circa idem: circa vnum
 autem de extremis tātū bene possunt concurrere. l. si seruum
 communis Titij. ff. de stipul. ser. de hac materia fecit vna le-
 gis

am repet. Bart. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. vbi Iaf.
 & Monfer. ¶ A fortiori. Corneus lib. ij. confil. liij. incip. vide-
 ar. litera O. limita in pœnalibus. Panor. in cap. at si clericus. in
 prin. antepen. col. de iud. vbi in §. de adulteriis. col. iij. limi-
 at in materia dispensatoria. est text. in l. de accessionibus. ff.
 de diuer. & temp. præscrip. Had. Papa noſter in Quodlibetis
 §. vj. col. ix. ¶ De Falcidia ad Trebellianicam negatiue valet.
 Cum. cōfil. xxv. Franciscus col. iij. per l. seruum filij §. eum qui.
 ff. de leg. j. vbi Dy. facit l. æquiparatio. & l. j. eo. tit. Bolog. cōfil.
 xxx col. ij. versic. vi. & vlt. Iaf. in l. Marcellus. ff. ad treb. ¶ De
 fauorabili ad minus fauorabile. Alexā. in l. Marcellus. col.
 vj. post medium. ff. ad Treb. allegat Dy. in d. §. eum qui. ¶ De
 feudo ad peculium vel precarium. Ang. confil. cx. sanctissima.
 col. j. ¶ De feudo ad emphyteusim. Rom. conf. xxvij. viso the-
 mate Cum. confil. clxiiij. Platus per totum. Fulg. confil. iij. reli-
 giosus. col. ij. in fi. Calcan. confil. lxxiiij. col. ij. in medio. Barb.
 lib. iij. confil. lxxvj. afferam. col. vj. per gl. in e. j. an ag. vel fil. in
 versic. aut vtrunque. Bart. in l. si mihi & Titio. vbi Iaf. col. pen-
 quā limitat ff. de verb. oblig. latē ponens etiam in l. j. co. lxx. &
 seq. C. de iur. emphy. Socin. confil. clxvij. incip. non inuulnis. in
 fi. col. pen. vbi dicit. quod licet sint multæ differentie. tamen
 regulariter valet. nisi contrarium reperiat de iure commu-
 ni. plura consilia vide glomerata in tabula consiliorum feuda-
 lium Bruni. in verb. feudū. col. j. ¶ De fictione postliminiij ad
 fictionem l. Corneliæ. Iaf. in l. si is qui pro emptore. nume. xxv.
 ff. de vsucap. ¶ De fideiussione ad hypothecam. Iaf. in l. j. de
 leg. i. ad fi. per l. si legati. in fin. ff. de pign. ¶ De fideiussore ad
 quasi fideiussorē nō valet. gl. in l. iij. §. si filius. ff. quod quisque
 iur. Iaf. in l. si seruum. §. nunc videamus. ff. de verb. oblig. ¶ De
 filio ad seruum. Cum. confil. lxxij. dominus Thomeus. per l. si
 filio. ff. de donat. causa mor. l. cum aliquis. C. de iure delib.
 ¶ De filio ad monachū. Ang. confil. cxxxij. super primo. col.
 j. per aūth. ingressi. C. de sacrosanct. iuncta l. donationis. quas
 parentes. C. de donat. inter vir. & vxor. ¶ De fructibus ad vsu-
 ras. Socin. in l. lecta. pen. not. per illum text. ff. si cert. pet.
 ¶ De sure ad morosum. l. inter stipulantem. §. penult. vbi glof.
 ff. de verb. oblig.
 ¶ De furioso ad ignorantem. l. rogasti. §. si à furioso. vbi Iaf.
 col. ij. ff. si cert. petat.
 ¶ De furioso ad mēte captū & ecōtrā. Fulg. cōfil. lxxx. quidam
 fer.

fer. per l. si furiosi. C. de nup. & l. humanitatis. C. de impub. et al. fin. §. j. ff. de furt. quæ faciunt mentionē de d. l. humanitatis.

¶ A generalitate: vt quando generalitas per medium habile infert in qualibet sua specie, tunc generaliter operatur: et non operatur, nisi prout potest operari: quod est not. pro rationibus. l. si de certa. C. de transact. vnde pactum tanquam medium habile generaliter operatur: sed transactio tanquam medium in ista argumentatione non habile, nisi in litibus.

118 operatur. ita Bald. col. iij. Sumitur etiam, ¶ quia l. generaliter loquens, generaliter debet intelligi. l. de pretio. ff. de publicum sim. vt dixi loquendo quod statur doctori distinguatur auctoritate Bald.

- ¶ A generali principio legis. l. regula. §. si. ff. de iur. & facit.
- ¶ A genere ad speciem, & e contra. secundum Alber. col. vj.
- 119 l. j. ff. si cert. pet. dicendū quod ¶ propterea dicimus illud genus, quod ponitur ad positionem specierum: quo peremptorie omnes eius species. l. si quid. §. interemptum. de leg. iij. l. si. j. in fin. j. col. ff. de acquirend. pos. Lancel. in l. ij. col. ij. de leg. Parp. in l. fin. num. 19. C. de edendo. Et restringitur per suarum species, secundū Alber. per regulam generi. vbi Dy. & alij. Iacob. rō. in d. l. j. dicit, non valet argumentum affirmatiuē: neque verō sic. vt si dicas, animal, ergo homo: non concludit: et si si dicas, homo, ergo animal: bene concludit. idem Lancel. ij. §. appellata. col. j. ff. si cert. pet. nec est dare genus, quod non verificetur in aliqua sui specie. nam à positione animalis, vt aut bos, asinus, vel leo &c. Lancel. in l. licet in fi. ij. col. C. de past. ¶ Est verū quod in iure genus capitur tribus modis. vt per Bald. in l. Meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. in primis verbis: imō & quod modo. secundum Paul. de Cast. quem refert Decius in cap. pastoralis. §. quoniam. iij. not. de rescript. Est etiā genus generalissimū, & genus subalternum. vt per Bart. in l. generaliter. ff. de leg. j. col. j. & genus nō est numerabile, sed simpliciter significatiuum: & vbi non est materia, ibi non est qualitas, quæ non potest esse sine subiecto. l. j. ff. de usufruct. leg. Et tunc operatur genus, sicut species. l. si duo ff. de administ. tut. Decius in cap. cum M. col. x. de const. Et quando in si ponitur, quæ referatur ad antecedentia. Bart. in l. talis scriptura. de leg. i. quæ autem sit genus, quid species, quid indiuiduum, declarat Bart. in l. quæ sitū. §. si quis fundū. col. ij. ff. de fund. instr. Socin. in
- 120 j. ff. de acquir. pos. in fi. princ. & ¶ quod dicimus genus infertur.

alectici dicūt speciem specialissimā: & eam quam dicimus speciem, vt Stichus, ipsi dicūt indiuiduū. & hanc differentiam inter Legistas & Dialecticos habemus, quando Iuriscōsultus procedit per exempla. facit Decius in d. §. quoniam. iij. not. Sed quando procedūt magistraliter per viam doctrinæ: tunc eo modo appellant genus quo Dialectici, & sic speciem. Lancel. in d. l. legato generaliter. de leg. j. Et species & genus subalternum procedunt à pari. Lancel. in l. quod legatur. ff. de iud. & apud Legistas species modica & leui distinctione distinguitur. secūm Philip. Dec. in rub. C. qui ad. col. si. Et species determinata est numerabilis. & sic qualificabilis: idē species legata præstat talis qualis est. Lancel. in l. si à substituto. §. heres. col. j. de leg. j. & species non possunt cognosci, nisi ipsarū genus cognoscatur: nec qualitas rerum, nisi cognita substantia. cui adheret. Salic. l. licet. col. iij. C. de acquir. pos. Et an illud quod differt iure, differat specie, latē Gammatius in tract. de extēsiōe. col. lxx. & seq. vbi plura de specie. Et proprie sunt quæ differunt differentiis substantialibus. secundum Iason. in l. iij. §. genera. j. not. ff. de acquirend. possess. & ¶ quod vnus speciei est, non potest alteri conuenire: quia quod est proprium bouis, non conuenit homini, Salomon. in repet. l. Gallus chart. viij. ff. de liber. & posth. vbi char. l. xix. quæ sit dispositio generalis & quæ specialis de genero tractante de dote non soluta, ad venditorem tractantē de pretio nō soluto. Socin. lib. iij. cōf. lxxxvij. num. 3 allegat ad hoc gl. & Bart. in l. de diuisione. ff. sol. mat. & quando petūt interesse ratione dotis vel pretij non soluti. eod. lib. cōf. c. iij. num. 6. per l. curabit. ff. de act. empt. sed caue à Iaf. in d. l. de diuisione. col. v. in fin.

¶ A geminatione locutionis. l. haliſta. ff. ad Trebel. Corf. in tract. de potest. regia.

¶ Ab habitu. ff. de regul. iur. l. secundum naturam. Dyn.

¶ De his quæ nouiter orta sunt, ad ea quæ nouiter ad notitiā deuenerunt. Decius in cap. pastoralis. col. viij. de excep. per illum text. & cap. vt circa. de elect. ad fin. lib. vj.

¶ Ab identitate rationis. Dyn. & Alber. l. illud. vbi gl. in verb. estimari. ff. ad l. Aquil. consil. vj. Zanet. in disp. incip. in sacro. col. v. Defensorium montis chart. iij. col. iij. Angel. instit. de leg. pat. tut. Iaf. in l. j. §. item acquiritimus. viij. not. ff. de acquir. pos. in l. à Titio. ff. de verb. obi. in l. si. col. pen. ff. de in ius voc.

Clau.

Claud. in l. non possunt. col. pen. ff. de legibus. Socin. in l. ij. col. j. ff. de verb. obl. vbi. Socin. dicit hoc procedere etiã minor ratio in casu ad quẽ fit extẽsio. Signor. cõf. ex. testat. col. iij. Corn. lib. ij. conf. clxxxij. videtur prima litera h. & cl. xxij. in hac litera e. la. ij. Decius conf. xv. in fin. col. & hoc p. eedit etiã in casibus exceptuatis à regulis. Ias. in l. j. col. i. pen. de offic. eius. col. pen. per text. in cap. cum dilecta. §. nos. de cõfir. vil. vel inutil. Imò tunc nõ dicitur fieri extẽsio quod est identitas rationis. Ang. per illum text. instit. de leg. tu. Monfer. in reper. l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Roch. cap. fi. de cõsuet. chart. xvij. Claud. in d. l. nõ possunt. Et contrã, vbi diuersa ratio, ibi diuersum ius. l. generaliter. ff. de iust. c. fi. in fin. xxix. dist. Spec. in rit. de teste. §. j. col. fi. Signor. conf. vij. Titius. col. ij. vers. præterea in his. Claud. in l. si quis. quod. col. vij. ff. de iur. om. iud. quia separatorũ separata est ratio. Idem Signor. conf. xxvj. quæst. col. pen. vers. præterea separatorum. tex. in §. nihil cõmune. vbi Ias. j. col. not. ff. de acq. pos. cum sim. vt per eum in l. si constan. num. xxvij. ff. sol. m. vbi subiicit, quod ex separatis non inferitur. l. Papin. exulib. min. sed hoc vltimũ intelligitur. nisi sit eadẽ ratio. Ias. in d. Titio. col. penul. debet tamen Corn. lib. iij. conf. cx. j. satis. ij. quod quãlibet ratio diuersitatis non debet esse sufficiens diuersificandũ ius. vide quæ dixi §. à causa. Item prædicta procedũt vbi induceretur correctio. Bart. in reper. l. de quib. ff. de leg. colum. pen. Item ad hanc regulã opp. de l. Gallus. princ. vbi Socin. iij. not. de liber. & posthum.

¶ Ab indiffinita locutione. l. de pretio. ff. de public. dixi §.

¶ Ab iracundia quod excusat. l. Gracchus. C. de adulter.

¶ Ab inuitis humanis exequẽdũ. l. j. vbi not. C. com. de leg.

¶ Ab impossibili. l. impossibilium. ff. de ver. ob. & de reg. iur.

223 ¶ De indiffinita ad vniuersalẽ. Nam quoties omnium particularum eadem est ratio, tunc indiffinita æquipollent vniuersali. & idem iuris est in vno quod in alio. l. si pluribus. ff. de leg. j. vbi latẽ Bart. post Dyn. in procem. de reg. iur. lib. vj.

¶ De institutione ad exhæredationẽ. l. j. §. si incertũ. ff. de test. in pos. mi. iuncta l. cum posthumus. ff. de liber. & posth. ita sequit. Guar. in reper. l. si pater. C. de instit. & substit. num. 127. b.

¶ De inuito ad ignorantem. Cum cõsil. lxxxij. Dominus in l. ij. col. per. cap. qui potest. de reg. iur. lib. vj.

¶ De institutione ad legatum non valet. Ias. in l. captatoriz. cum. §. de leg. j. per gl. fin. in l. si plures. ff. de condit. instit. idem Ias. in l. qui quartam. col. ij. ff. de leg. j.

¶ De imperatore ad regem. Bart. in cap. licet ex suscepto. col. iij. de foro competent. allegat Hostien. ibi per illum text.

¶ De inuentario tutoris ad inuentarium hæredis. Paulus de Castr. conf. ccx. super primo. quodlib. ij. conf. xv. vbi dicit quod non valet.

¶ De inferiore ad suum superius affirmatiuẽ. l. fin. in fin. C. de si deus. secundum. Gerar. vbi §.

¶ De instrumento materiali ad intellectuale. Ias. in l. nec potest. j. lect. col. ij. ff. de leg. j.

¶ De iudiciis ad vltimas volũtates. ff. de test. l. cum testamẽto.

¶ In omni Ang. in §. testes circa si. inst. de test. Ias. in rub. C. de rei. vtd. Rom. cõf. clxxxvj. in casu proportionali. tamen iudicia magis æquiparantur cõtractui, quã vltimæ voluntati. Ias. in rubr. C. de iudic.

¶ De iudiciis ad contractus. Fulg. conf. clxxxij. circa primũ. col. j. per l. iij. §. idem scribit. ff. de pecul.

¶ De iure patronatus ad emphyteusum. Cor. lib. ij. cõf. xxij. ad euidẽtiam col. iij. litera q. allegat Bart. in l. iusturan. §. si liberi. ff. de oper. liber.

¶ De iudice ordinario ad delegatum non valet. Barbat. in c. fin. chart. pen. de rescript. per not. in cap. j. de rescript. lib. vj.

¶ A lege correctã sumi non põt. Dec. in c. j. col. vj. de cõfir. & quãdo possit. Ias. in l. si is q. pro emptore. ff. de vscap. num. 38.

¶ A lege cessante, quia erubescimus cũ sine lege loquimur. §. cõsideremus. in auth. dextrien. & semil. Ias. in l. illã. C. de collat.

¶ A loco & similitudine per contrarium. gl. in l. sicut. C. de pig. Dyn. ¶ De lege principis ad legẽ ciuitatis. l. omnes populi. ff. de iustit. & iur.

¶ De lege principis ad legẽ testatoris. §. disponat. in auth. de nupt. ¶ De lege ad consuetudinem negatiuẽ. Decius in cap. clerici. iij. not. per illum text. de iudic.

¶ De lege ad sententiã. Bart. in l. j. in princ. antepenult. colũ. C. de sum. Trinit. ar. l. ij. §. post originem. & l. sanctio legum. C. de pœn.

¶ De lege mortua ad viuã. l. si quis exhæredato. §. ergo. ff. de iust. sup. & ecotrã. l. ij. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.

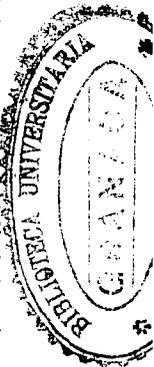
¶ De lege ad pacta. l. j. §. si conueniat. ff. de pos. l. cõtractus. ff. de reg. iur. & c. contractus. eod. tit. lib. vj. quod enim potest lex, potest, & c. ¶ De lege feudali ad non feudalem, quando non est

decisus iure cōmuni, & ius feudale fundatur in ratione naturali Burgos in c. si venditori col. vij. de empt. & vend. pactum l. impossibile. ff. de pact. & ecōtrā. l. fin. C. de fideiuf. vbi Alber. facit. Fulg. conf. cccxxxv. quoniam col. j. ¶ De legatis ad donationes. Gl. in l. j. §. quia autem. vers. si quis. ff. quo. legat. in §. inst. de leg. ¶ De legato ad mandatū Socin. conf. clxxxviii. abundē. col. ix. vers. secundā difficultas. lib. ij. per l. et si transram. ff. de adm. leg. iunctis dictis per Archid. in c. licet. de procur. lib. vj. Io. And. in c. si duo. eod. tit. ¶ De legato rei pignoratæ ad legatū rei alienæ. Ias. in l. si res obligata. j. not. ff. de j. §. sed & si rem suā. inst. de legat. ¶ De legato ad beneficiū. Oldr. eum fl. vij. quidam. nam vtrumq; dicitur donatio, secundum eum. l. legatum. ff. de legat. ij. cap. quia diuersitate de consec. præben. ¶ De legitima filiorum ad legitimā parentum, & ecōtrā seu patroni. Ias. in l. cum antiquis. ante fin. C. de iur. test. per text. in auth. vt cum de ap. cog. §. & hoc quidē de partum. ¶ De legitimo ad adoptatū. Signorol. conf. cccxxv. dam Titius. circa fi. per not. in l. in adoptionibus. C. de ad. in l. j. ff. ad Municip. §. de arrogato. ¶ De liberto ad legitimatum. Ias. in l. ex facto. col. v. ff. de vulgar. & pup. Girard. not. ¶ De liberto ad vasallum. Ias. in l. filius. §. diui. ij. lect. de leg. j. num. 3. ¶ De libertate ad piam causam. Ang. in §. appellatur. in fin. col. iij. inst. de except. Ias. in l. captatorias. col. p. C. de testam. mil. in l. si vnus. C. de testam. per l. j. in fi. l. rancipietatis. C. de com. ser. manu. Idem Ias. in l. si fundū sub conditione. §. Stichum. ff. de leg. j. vbi dicit valere de vno ad aliud ecōtrā. licet in l. quidā æstimarunt. col. iij. ff. si cert. per al. dicit. ¶ De loco ad quantitatē. Ias. in l. si. in primis verbis. de iur. om. iud. per illum text. ¶ De loco ad rēpus. ff. de aut. arg. leg. l. si quis. Calca. cōsi. xiiij. col. iij. Barb. lib. ij. cōsi. j. præclare. co. iij. ¶ A maiori ad minora, & ecōtrā. auth. multo magis. C. de sacr. sanct. eccles. c. cum in cunctis. vbi gl. de consec. præbēd. l. manifesti. C. qui ætate. lib. x. vbi gl. l. j. ff. de neg. gest. vbi Alber. quomodo vnū cognoscatur ab altero. Nam argumentū à maiori fit negatiuē & destructiuē, hoc modo, si de quo magis videtur inesse, & non inesse; ergo nec id de quo minus. vt, si Imperator non potest expugnare castrū; ergo nec miles. vide Dec. conf. lxxvj. col. iij. vers. ij. non ob. Luc. de Penat. in l. fin. C. de prox. sacr. scri. lib. xij. Alber. in tract. Statut. in parte rub. an statuta recipiant interpretationē. Ias. in l. ferat.

lij. §. eum qui. de leg. j. iij. not. Fallit in gratis & priuilegiis. fortun. in rep. l. Gallus. §. & quid si tatum. num. 154. quod intellige vt Barb. in c. ad aures. col. fin. de rescrip. Argum. verò à minori fit ecōtrā affirmatiuē, vt, si de quo minus videtur inesse, & inesse; ergo id de quo magis. vt, si miles potest expugnare castrum; ergo multo magis Imperator. vt plene Alber. in d. l. C. de neg. gest. & in Dictionario, vbi dicit qd hoc argumentum est necessarium. vt Girar. in repet. l. si pater. C. de instit. & substit. nu. 73. & fortius quàm à pari, vel simili. vt dicitur in addit. xxxviiij. d. c. si in laicis. & xxij. q. v. c. si paruulus. Ias. in l. de quibus. ff. de legib. col. vij. vers. eandē sententiā. quia quilibet probatio est fortior illa quæ fit à pari, vel à simili. §. si minus illud in auth. de inst. cant. Alber. in l. de quibus. ff. de legi. vers. alij autē deficientes. & Ang. quē ibi refert. Ias. co. vij. vide Signorol. conf. lxxxix. quæritur col. fi. vers. xij. & lxxviii. quædā in fi. col. iij. vide §. A fortiori. ¶ A maiori ratiōis. Niger in l. si. de off. eius. col. xlv. sed in correctoris nō admittitur. Corn. lib. j. conf. clxxxviii. in præsent. litera a. Ias. in auth. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. ¶ De mandato particulari ad mandatū vniuersale. l. eius qui in prouincia. §. quas verò. vbi Ias. col. iij. vlt. not. ff. si cer. pet. ¶ De mandato procuratoris ad mandatū iurisdictionis. Barb. in c. super literis. col. xiiij. de rescrip. per text. in c. vno delegatorum. de offi. delega. ¶ De manumissionē ad mortem. l. si mihi alienū l. similis morti. ff. de sol. ¶ De marito ad emprorē. Ias. in l. si ante nuptias. col. ij. ff. de sol. mat. per. l. qui ex promissione. ff. de act. & oblig. §. de genero. ¶ De matre ad auā in auth. matri & auiz. C. quādo mulier ot. tur. fun. pot. sed Bald. lib. ij. conf. l. cxiiij. iucip. statuto cauetur. vers. sed ad hoc respondeo. tenet contrarium per §. postea. inst. ad Tertul. ibi. matri non etiam auiz. Socin. li. iij. conf. xvj. in causa num. 10. ¶ De matrimonio carnali ad spirituale. Socin. cōsil. xcij. circa primū. col. iij. circa mediū. lib. j. Caican. conf. xi. col. ij. & conf. xxx. col. iij. & cxix. col. ij. in fi. & cxx. col. vij. & col. fi. per text. in c. inter corporalia. de translat. epif. Ias. in auth. ingressi. num. 24. & in auth. si qua mulier. C. de sac. sanct. eccles. ¶ De milite seculari ad militē cœlestis militiæ. Ias. in l. si. §. si. v. not. C. de iur. delib. per gl. & Doc. in l. miles. in princip. ff. de re iudic. ¶ De minus fauorabili ad magis fauorabile negatiuē, non valet. Ias. in l. stipulatio ista habere licere. §. in. & de verb. obl. ¶ De minus potenti & minus digno trahendo

ad plus potens & dignius. ff. de exc. tur. l. sed & milites. l. p
 ritur. ff. de stat. homi. & sacrum trahit ad se nō factū de
 dist. j. c. fabrica. per Arch. & c. j. de cōse. eccl. vel al. lib. vj. ff.
 De morte ciuili ad naturalē. Alex. in l. in pupillari. in
 col. ij. ff. de vulg. & pup. per l. Deo nobis. C. de epif. & cle.
 124 illud verō. sin autē in auth. de monac. ¶ A natura actus
 secundū illam debēt verba interpretari. Signor. cōs. x. r.
 & cxij. Socin. consi. ix. col. vj. vers. quod etiam. Curtius
 lxxix. col. lxxj. vers. restituumus. Calcan. cōs. xxiiij. videtur
 xvj. & consi. xvj. quōd dicta col. iij. & cōs. xvij. ad prin.
 col. iij. l. si vno. ff. loc. Ias. in l. si tibi pecuniā. j. not. ff. si cent.
 ¶ A necessitate officij, quod tamē nō debet alicui esse de
 sum: quia necessitas officij excusat. l. si quis ex signatoribus
 quem ad. test. aper. ¶ A negatione: quia postposita signo
 uersali facit æquipollere suo cōtradictorio. Ias. in l. de pup.
 125 ¶ si pluri. iij. not. ff. de oper. no. nun. ¶ A natura altere
 uorum, secundū Bald. col. iij. sumitur primō: quia in dubi
 ternatio præsumitur inter æqualia vel parū distāta ff. de
 dub. li. j. vt si statutū dicat quōd aliquis puniatur pœna
 vel alia: istud, alia, intelligitur de simili, & sic nō de pecunie
 quæ nō est de genere pœnæ: nec etiam intelligitur de am
 ptiōe capitis, quæ longē distat à mutilatione membri. sicut
 modo formatur, q̄ in alternatiuis altera pars alternatiue
 126 hit secū suū effectū: vīdeo in alternatiuo legato nō transi
 minū ante electionem. not. in l. si in rem agat aliquis. ff. de
 ven. ¶ A nomine. Cuman. consi. lxxv. Titius in prin. char.
 so testamento. in prin. Ang. consi. l. j. viger. co. iij. post med.
 & ciiij. Titius. co. iij. Calcan. cōs. lv. in causa. col. vj. in fi. c.
 chaël. cū gl. de fil. presbyt. ¶ A nominis interpretatione
 cernimus. C. de epif. & cle. Dy. ¶ A nominis idēripate. l. iij.
 C. de codicil. Alber. ¶ A nomine officij, v. el dignitatis. Bal.
 co. iij. quia vnūquodq; est tale quale denominatur. ff. de cō
 præfec. vrbis. l. j. in fi. ¶ A nominibus appellatiuis. Bal. vbi
 præ format vt s. l. annua. § j. ff. de ann. leg. § j. de fideicom.
 l. Lucius ¶ De naturalibus vel accidentalibus ad substantiā
 Ias. per lillū tex. in l. nemo potest. in prin. de leg. j. j. lect. q̄
 nihilo ad parū. not. in l. pupil. §. si ego ad l. falc. auth. præter
 vbi Ias. in fi. j. co. C. vnde vir & vxor. Dy. & Alber. ¶ De no
 tio ad testē. Ias. in l. Barbarius col. ix. ff. de of. præ. Fulg. tē
 cxiij. Alber. col. ij. per l. Domitius ff. de testam. ¶ De no
 alio

sententiam. Ias. in l. si verō. §. in primo not. per illum tex.
 qui sat. cog. ¶ Ab opposito consequentis cum antecedente:
 quia tunc nunquam tenet consequentia. l. non hoc. C. vnde le
 tit Lancel. in l. filius à parte. col. ij. ff. de lib. & posth. ¶ Ab or
 dinatione: quia ordinata ad diminutionem nihil inducunt. l.
 & pacto. ff. de hæ. insti. ideo excipiēs non videtur fateri, quia
 ordinatur ad exclusionem agentis. Bald. col. iij. ¶ Ab ordine:
 quia non attento ordine verborū talis ordo præiūmitur qua
 127 lis debet esse. l. tale in princ. ff. de hæ. inst. ¶ quia ordo verbo
 rum reducitur ad ordinem intellectus. Bal. in c. ad audientia.
 de rescri. propterea admittitur libellus, Peto cogi. & condem
 nari, licet deberet præponi. condemnari: est enim præposte
 rario verborum non intellectus. idem in contractibus & testa
 mentis: nam quando plures personæ inuicem subordinantur,
 sibi copula præposita inter personas nō cōiungit eas, nisi sub
 illo ordine. l. Gallus. §. quidam rectē. ff. de lib. & posth. In aliis
 autem aut præposteriorio est cōtraria legi, & vitiat. l. moribus.
 §. prius. ff. de vulg. & pup. aut est contra ius partis, & non vi
 tiat, nisi excipiatur de præposterioritate, & legibus prædictis
 quod facit vt admittatur libellus in hypothecaria nō facta ex
 cusione, nisi de ea opponatur ante litem contest. Bald. col. iij.
 vide Cumā cōs. lxxvij. stante dicto col. ij. ¶ Ab ordine scrip
 tæ. l. hæredi. in fi. ff. ad Treb. Dy. Parpal. in feudis. char. xxix. est
 in rub. qui feud. dar. pos. Decius in c. Nicolao. col. j. de appella.
 Bon. de nobilitate. tertia parte. num. 16. Scrutinium char. lxx
 viij. & seq. & sæpe per illum librū. ¶ Ab origine, supra in ver
 sic. à caua. ¶ De officio tutoris ad officium executoris. Lan
 cel. in l. si quis à filio. §. j. in fi. de leg. j. per. gl. in l. vxori. §. j. ff.
 de fal. in l. antepe ff. de tutel. ¶ De odio ad fauorabile nō va
 let. Barb. in c. nonnulli. de rescrip. per l. si præfes. ff. de pœn. ¶ A
 pari. Dy. Bal. col. iij. sumit tripliciter. primō, parium est eadem
 natura: secundō, parium est eadem potentia, nō maior: tertio,
 à pari potentia causæ par effectus procedit. hæc tria probātur
 in l. si locer. in fi. ff. solu. mat. in l. j. veteres. ff. de acquir. pos. in
 l. de quibus versū. vna cum ipse. ff. de legib. vide Signorol. consi.
 xxxix. quæritur col. ij. versū. primo probat. Calcan. cōs. xiiij.
 viso intrumēto. col. v. Fallit in gratis & dispensationibus. in
 quibus non arguitur à paritate rationis. Barbat. in c. ad aures.
 col. fin. de rescrip. ¶ A plenitudine potestatis, vel libero arbi
 128 trio: ¶ quia nemo potest sibi legem imponere à qua nō liceat
 H 2 succedere.

recedere. l. si quis in prin. testamēti. de leg. iij. l. j. C. de sac. sane.
 ¶ A perplexitate est argumentum apparens, secundum Alber. col. vj. per gl. instit. de his qui sunt sui vel al. iur. ¶ A positioe speciei: quia ea posita ponitur necessarìò suum genus, quod præest illi speciei Bal. col. iij. dixi §. à genere ad speciem. per l. si quid. §. interemptu. de leg. iij. ¶ A præsumptione eiusdē. l. cti sumit Bal. col. iij. quia nisi aliud appareat per differentiam aliquam adiunctam probationis. nunquam præsumitur præter liras. ff. de iurisdic. l. eum qui. §. in popularibus. vbi latē l. as. ¶ A prædominanti dispositione. l. rerum mixtura. ff. de acquir. rer. dom. Dyn. ¶ A præpostera. l. præposteri. C. de testa. Dyn. Alber. vide j. ab ordine. ¶ A præcedenti dispositione. l. pediculis. §. margaritæ. ff. de auro & argen. leg. ¶ A probante subauditi intellectus. ff. de fideic. lib. l. si Dy. ¶ A promissis. quia sapiūt naturam extremorum. l. hoc legatum. ff. de leg. iij. ¶ A prohibitionē & permissione. ff. de iudic. l. cum prætor maritus. C. de procur. ¶ A propositione hypothetica. vt si Socrates est homo: ergo est animal: & categorica. vt Socrates est homo. Alber. col. ix. per gl. in l. quæsitum. in fi. ff. de acquir. rer. dom. ¶ A præsumptione perseverantis voluntatis. l. præcipimus. C. de app. Dy. Alber. ¶ A principis. quia ratio reddi non potest. l. nō omnium. ff. de legib. ¶ A puris particularibus nō la inferitur consequentia. Bar. in l. fin. C. de integ. restit. mie & quæ dicatur oratio particularis. singularis. vel indefinita. Bartol. in l. si ita. de lega. ij. ¶ A priuatione: quia de ea ad habitum non est possibilis regressus per naturam. l. qui res. §. a ream. ff. de solut. Ias. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. colum. xxix.
 ¶ A priori & posteriori. Socin. lib. iij. cōsi. xcij. in causa. num. 26. el. iij. allegat Bal. & Salic. in l. multum interest. C. si quis al. vel sibi. col. j. §. ab ordine. Et not. quod illud est prius altero. i. quo non conuertitur consequentia subsistendi. hinc est quod animal est prius hominē: quia homo licet sit animal. non conuertitur: ergo animal est homo. Salic. in l. si procuratorē. col. j. de acquir. pos. ¶ A prioris actus cōsequētia: l. iij. §. scio. ff. de mino. dicit Alber. ¶ A proportionabilibus. l. si filius. ff. si. cert. pet. l. sufficit. ff. de condi. indeb. Dy. Bald. col. iij. sic format. sicut se habet vnum proportionabile ad reliquum. sic econt. so. licet secundum eum quandoque magis concludat à simili. quàm à proportionabilibus vel conuertibilibus.

¶ A propositis & oppositis. Socin. lib. iij. consi. ix. viso statuto. num. 10. verficu. non obstan. & xvj. in causa. num. 10. per l. & si contra. ff. de vulg. & pup. & consi. cl. col. iij. quia quod operatur oppositum in opposito. illud operatur propositum in proposito. vt in correlatiuis. in tract. de extens. chart. x. col. j. ff. de vsucap. col. xxix.
 ¶ A pluralitate rationum contra paucitatem. Instit. de adopt. §. sed hodie. c. j. de treug. & pac. Dyn. & Alber.
 ¶ De pacto ad consuetudinem. Signorol. consil. xxxix. quæritur in fin. per l. non impossibile. ff. de pact. & rub. C. de decur. libr. x. intellige affirmatiuē: quia consuetudo est potentior. quàm pactum. Gemin. consil. cxxxix. incip. in causa reuerendi patris. col. iij.
 ¶ De pacto ad legem. Fulg. consil. ccxxv. quoniam. col. j. per d. l. non impossibile ff. de pact. l. inciuile. ff. de legib.
 ¶ De pacto ad statutum Ias. in l. iubemus. C. de iudic. col. j. la. tius in auth. præterea. C. vnde vir & vx. col. vj. dicit. quod valet affirmatiuē per l. si in fi. C. de fideiuss. secus negatiuē. & ibi plures instācias ponit. vide Claud. in repet. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. col. iij. Rom. consil. cccxcix. vt præsens consultatio. col. j. cum consi. cxxvj. visa copia. ad fi. clxxxvij. spectabilis. Fulg. consi. xxv. stante. col. ij. & ccij. visis instrument. col. ij. Socin. consil. clxv. visis inuestituris. col. xij. versu. x. & vlt. clxxxij. eleganter. col. fin. versu. confirmatur lib. ij. & lib. iij. consil. lxx. in prin. & lij. num. 2. & lib. iij. consil. cxvj. num. 12. Bolog. consil. xxxj. col. ij. versu. accedat. Calcan. consil. xvij. col. v. Barb. lib. j. consi. xlv. & consi. iij. col. iij. & xxxvij. col. xij.
 ¶ A narratione facti non valet argumentum. Ias. in l. Barba. rius. ff. de off. prætor. num. 10. nec ab his quæ proponuntur gratia dubitationis in text. vel ex forma quæstionis. quando text. postea decidit cōtrarium in l. serui electione. ff. de leg. j. num. 26. in l. cætera. §. item. quæri. eod. tit. num. 27.
 ¶ De patre ad fideiussorem. Socin. in l. cum filius fact. col. j. ff. de verb. obl. per illum text.
 ¶ De patre ad monasterium. Angel. consil. cxxij. super primo. col. j. per auth. ingressi. C. de sacrosanct. & l. qui in alienā. §. interdum. ff. de acquir. hæredit. Ias. in l. cum fundus. §. seruū tuum. col. si. ff. si cert. pet.
 ¶ De peculio ad dotem. Ias. in l. j. col. fin. C. vnde vir & vxor. per gl. in l. quod debet. ff. de pec. ¶ De personis ad causas. Ias.

in. l. more. col. ix. de iuris. om. iud. per l. qui plures liberos. vbi Bart. not. ff. de vulg. & pup. ¶ De persona ad tempus. l. qui plures. la. ij. vbi Iaf. in princ. ff. de vulg. & pup. Galiura in repet. ceterio. nu. clviij. ff. eo. per qua Lancel. in l. precibus. in princ. vj. col. dicit quod non semper procedit de persona ad locum. Decius consil. lxxv. col. ij. vers. iij. & in c. j. col. iij. vers. secundum hoc comprobatur de constitu. per l. j. §. Offilius. cum l. seq. ne quis eum qui. ¶ De persona ad patrimonium. Ang. consil. clxxix. col. v. circa medium. quod incipit. visis praedictis. ¶ De personis ad res, & econtra. ff. de statu lib. l. qui furem. & ibi. l. ber. & de lega. j. si quis inquilinos. §. si ita legatum. Fulg. consil. xlv. quidam. ¶ De pia causa ad libertate. Iaf. in l. quidam. z. mauerunt. col. iij. ff. si cert. pet. per l. j. prope si. C. de com. man. secus econtra secundum eum. pro quo Rom. in auctor. milit. col. si. in vltimis voluntatibus. in xxxix. specialit. ¶ De pluralitate ad duas singularitates: quia pluralis locutio generat duas singularitates: id est operatur quantum duae singularitates. l. fideicommissaria. §. Stichus. de leg. iij. l. falsa. §. si quis ff. de condit. & demon. l. fin. C. de condit. insert. Alb. vide l. in l. Gallus. §. quid si is. col. ij. ff. de lib. & posth. ¶ De plures haeredibus ad plures principales. Iaf. in l. iij. §. Cato. et viij. de verb. oblig. per l. si duo §. quod si lancem. in vers. ac ipsi promississent. ff. de pos. gl. in l. j. §. si apud duos. ff. eo. ¶ De populo ad principem. l. Barbarius. ff. de offic. praet. ¶ De praecipuo testatoris ad praecipuum iudicis. Iaf. in l. filiusfam. §. de ad fin. ff. de leg. j. in l. j. lect. per l. non est mirum. vbi Bartolus. pig. act. Socin. consil. ccxlvij. circa primum. col. si. vers. ij. de praecipuo. lib. ij. ¶ De praeterito ad futurum. l. Celsus. ff. de testatorib. Alber. ¶ De primo ad vltimum. l. de accusationibus. de diuersi. & temp. praescrip. vbi si vinco vincentem te: multo magis vinco te: vbi Cy. limitat non procedere in diuersis causis athen. licet patri. C. de natur. lib. vbi gloss. ij. limitat in eodem casu, quando non est eadem ratio. l. Claudius ff. qui pot. in p. hab. Alberic. ¶ De principali ad accessoria. in regula accessorium lib. vj. ¶ De privilegiis ad statuta. Rom. consil. cxxv. presens statuti. col. ij. cum consil. cxxvj. visa copia. circa medium de legat. Innoc. in c. quae in ecclesiasticis. de constit. per l. j. Car. gib. idem Iaf. in l. iustitia. col. pen. ff. de iustit. & iur. ¶ De probationibus ad sententiam. l. lege. ff. de manum. l. tra. de sententia.

¶ De pro non scriptis ad quasi caduca. Barto. per illum text. in l. duobus res. §. haeres. vbi Iaf. viij. not. ff. de leg. j. ¶ A praedictis: quia talia sunt subiecta qualia praedicata demonstrant. Dyn. & Alber. l. haeres palam ff. de testam. c. inter dilectos. de fid. instrum. l. quibus diebus. §. dominus ff. de condit. & demonst. vbi Socin. Bald. lib. iij. consil. cluij. incip. casus brevis. in princ. ij. col. latius. ccxxv. creditor. col. j. pone exemplum: homo est animal. homo est subiectum quod est ante copulam: sic homo est de qualitate animalis. quia si inspicias quid est animal. reperies hominem habere omnes illas qualitates. Econtra autem etiam dicitur: talia sunt praedicata. qualia subiecta demonstrant. l. stip. ista. §. hi qui suat. ff. de verb. obl. vbi Iaf. in j. not. ¶ De procuratore ad lites. ad delegatum. Iaf. in l. air. prozot. num. iij. ff. de re iudic. per l. & quia in si. ff. de iur. iudic. ¶ De prodigo ad furiosum non valet. Fulg. consilio lxxx. quidam ser. cir. fin. ¶ De promissione ad traditionem. Riminal. in l. legem. col. ij. C. de pact. ¶ De proximitate vel vicinitate scripturarum. seu praedicatis ad subiecta. nam talia sunt subiecta qualia praedicata demonstrant. seu permittunt. l. haeres palam. vers. sed si notam. ff. de testam. Iaf. & Lancel. in l. qui filius. in princ. de leg. j. in l. si feruus plurium. §. j. eodem tit. in l. triticum. col. ij. ff. de verb. obl. Socin. in l. j. col. j. l. plures testamento. ff. de reb. dub. l. quotiens. vbi Alber. C. fam. her. rife. Et quod alibi dicitur. quod ad praefationibus. l. i. C. de diuer. rescript. l. Titia. §. idem respondit. ff. de verb. oblig. ¶ A qualitate. ff. de ad. edic. l. si eum. §. ci qui. Alberic. ¶ & non est qualitas sine subiecto. nec est motus sine termino. nec est accessorium sine principali. naturaliter. §. accessiones. ff. de acquir. poss. vbi Claud. in primis verbis. & Lancel. in l. si quis in fundi vocabulo. in fin. princip. ff. de leg. j. hinc dicimus. quod non entis nullae sunt qualitates. l. eius qui in provincia. ff. si cer. pet. Et de non ente non est dare partem. Socin. lib. j. con. si. l. col. iij. ¶ Et impossibile est praedicari de non ente: vnde tolle materiam & subiectum. & necessariò tolles omne praedicatum de ipso subiecto. Ang. consil. cccxc. charissime. hinc & ij. dicimus quod non potest qualitas separari a subiecto. secundum Claud. in d. l. naturaliter. §. cum quis. col. j. & dicit Aret. consil. cluij. visa consultatione. col. pen. quod qualitas non potest considerari sine subiecto. vel quomodo abiat a subiecto. quod non est. nec accessorium potest considerari sine principio. Idem di-

cimus de accidente: quia accidens & qualitas idem sunt: sicut
 etiam substantia & subiectum idem sunt: unde sicut qualitas
 non potest cognosci in subiecto, nisi cognoscatur subiectum
 l. ij. C. de sec. tab. & d. l. eius qui in provincia. vbi Paul. & Acc.
 Idem erit de accidente: quia accidentis est inesse. Inesse autem
 presupponit subiectum cui inest: idem quis non potest cogno-
 scere accidens, sine subiecto vel substantia Lancel. in d. l. i.
 qui in provincia. col. pen. vbi subiungit, quod intellectus
 trahendo non potest intelligere accidens sine subiecto. Dis-
 tur enim qualitas seu accidens, quotiescunque augetur seu
 nitur ipsi rei. Riminal. in l. si quidem. col. j. C. de translat.
 addita enti non facit mutare ens, nec eius naturam. Ias.
 231 col. xj. in l. iij. §. ex contrario. v. not. ff. de acqui. poll. §. Et
 in omnibus humanis actibus duplex tantum sit variatio. scilicet
 substantiae & accidentium, & omnia ex his duabus con-
 posita consent. c. cum matre. §. quae fuisse de celeb. mis. Ias.
 is qui pro emptore. ff. de vsucap. col. j. facilius tamen dicitur
 qualitas, quam substantia. legata inutiliter. ff. de leg. l. i. aca.
 in l. talis scriptura. eod. tit. Et ideo facilius qualitas praedi-
 tur, quam substantia secundum Ange. in l. sciendum. ff. de ver-
 obl. quae refert Claud. in l. si certis annis. col. ij. C. de pact. qua
 forma substantialis aduenit rei existenti in potentia: forma
 vero accidentalis aduenit rei existenti in actu. Ias. in l. vnice-
 sa. colum. penult. C. de precib. imper. offer. §. A regula & excep-
 ptione: quia in exceptuatis vitiat regulam, in aliis firmat.
 j. ff. de reg. iur. vbi not. l. nam quod liquidè. ff. de pen. leg.
 §. A relictis. l. fin. in fi. C. de nupt. Dyn. §. A ratione. Socin.
 lib. ij. consil. clix. visis. col. xij. vbi supra ab identitate rationis
 & magis attenditur, quam dictum secundum Dy. per l. cum pa-
 ter. §. dulcissimis. de leg. ij. §. A ratione statuti Decius consil.
 ccxxvij. in casu. nu. vij. vide supra à causa. §. A repetitione: quia
 decies repetita placebunt. l. per hanc. C. de temp. appel. §. A ra-
 tione coniecturata Socin. lib. j. consil. lix. viso elegantissimo
 col. j. vers. circa secundam dubitationem & lib. ij. col. clix. vbi
 inuestituris. col. xj. vers. nono respōdet. vbi latè de ratione ex-
 pressa & tacita. Corn. lib. ij. consil. ccxxvij. videtur prima. per
 totum. Socin. lib. iij. consil. xxvij. num. ix. & xxxvj. in causa.
 num. viij. §. A rubro & nigro. l. j. §. quoniam dies. ff. si cert. pa-
 §. A rubrica statuti. Rom. consil. xxxij. visa municipalibus.
 versic. ij. principaliter. Calcan. consil. lxx. quod dicit. col. v. De-

cius in rubr. de constit. §. A rubrica tituli. l. Imperator. ff. de
 in diem addit. gl. in l. si. in verb. posse. ff. de codic. in deb. in c.
 tibi qui. in gl. ij. de rescript. lib. vj. in cap. j. vbi Gemin. de offic.
 deleg. lib. vj. Alexand. in l. j. col. j. vbi Decius col. iij. ff. si cert.
 per. Decius in cap. bonæ. de confir. vtil. vel inutil. Cepol. in vr-
 banis. de pariete seu muro. col. ij. Socin. consil. cclxxxix. col.
 fin. Iason in l. duo iudices. nu. viij. ff. de re iudic. Marian. in c.
 significantibus. colum. j. de lib. oblat. §. De ratione reddenda
 ad diuisionem inter fratres. Socin. lib. iij. consil. xxv. nume. v.
 §. De ratione ad ius. & econtra. Fortunius in l. Gallus. §. idem
 credendum num. xl. ff. de lib. & posthum. per c. erit autem lex.
 iij. dist. §. De re ad locum. ff. de iust. & iur. l. penult. Ias. in l. de
 pupillo. §. si quis ipsi praetori. col. vij. de oper. no. nunt. §. De
 re ad personam. ff. de iniust. test. l. si quis exheredato. §. ergo. l.
 si quis inquilinos. §. si ita legatum. ff. de testam. mil. sed Ias. in
 l. si domus §. in pecunia. col. si de leg. j. viij. not. limitat per il-
 lum text. nisi sit diuersa ratio fauoris vel affectionis. §. De re
 ad tempus. l. miles. §. & quia diximus. ff. de test. mil. Bal. col. iij.
 sed per illum text. Ias. contra in l. si fundum. col. ij. ff. sol. mat.
 sed pto. facit Fulg. cons. cxlij. naues. col. iij. circa mediū. Ange.
 consil. cxliij. viso libello. Corn. lib. iij. consil. cvij. in hac litera
 h. & seq. Barbat. lib. ij. consil. xxj. praclare. col. iij. §. De rectore
 Ecclesiae vel hospitalis ad tutorem. Rom. consil. cclxxxix.
 paucis agam. per l. omnia. C. de episc. & cler. §. De relatione
 seu comparatione vnus scripturae ad aliam. iudicandum non
 est secundum scripturam, ad qua scriptura aliqua refertur, sed
 secundum illam quae ad aliam refertur. ff. de hered. inst. l. as-
 se. ff. de condit. & demonst. l. si ita scripsero. & ff. de condit. in-
 stit. l. institutio. §. De rescripto ad statutum. Ias. in l. iustitia.
 col. pen. ff. de iust. & iur. Rom. consil. cccxcix. vt praefens. col. j.
 Calcan. consil. xvij. colū. j. vide supra de priuilegiis ad statuta.
 §. De rescripto ad vltimas voluntates. Rom. consil. cclxxx-
 viij. in casu propositi. colum. ij. per c. auctoritate. de conce-
 praeb. lib. vj. §. De restitutione in integrum ad appositionem
 non valet. Decius in c. si duobus. col. fin. de appel. per l. ij. C. si
 vnus ex plur. §. A separatis non valet Fulg. consil. v. quidam.
 col. iij. versic. ad quintum. supra ab identitate rationis. Dyn.
 & Alb. §. A signo vniuersali. l. si is qui cc. §. vtrum. de reb. dub.
 Bald. in l. conuenticulam. colum. iij. C. de episc. & cler. dicens,
 quod posito genere cum signo vniuersali, ponitur quaelibet

eius species, nisi probetur excepta. not. in l. omnes. sine sententia vel rel. §. à generalitate. ¶ A significatione recti sermonis. Ille, aut ille. §. cum in verbo. ff. de leg. iij. Dy. & Alber. qui limitat vbi apparer de mente. ¶ A simili. Dyn. Alber. l. ideo. ff. de leg. Bald. col. iij. Claud. in l. nō possunt ff. de legib. Decius in c. translatō. de constit. col. iij. & seq. in c. cum venerabilis. col. iij. super gl. j. de except. Corn. lib. ij. consil. liij. videtur, prima litera o. etiam quod non sit omnimoda similitudo. In fin. l. ditorii. ff. de oper. no. nunt. num. viij. in l. pen. col. j. C. de collat. supra à maiori. sufficit enim qd sit similitudo ad effectum qui arguitur. In fin. l. stipulationum. §. si is qui duplam. nu. iij. de verb. obligat. Et valet etiam in dispositione diuinæ scripturæ. Roch. in c. fin. de consuet. col. xxj. versic. ij. conclusio. & in pen. alibus. vt in colum. l. j. vbi in antecedenti quomodo procedit in consuetudine. Et valet etiam in exceptionibus. quando agitur de favore. In fin. l. si ex toto. col. ij. de lega. j. ¶ A firmitate. rub. Barbat. lib. iij. consil. iij. illud in medium. col. j. In fin. periculum text. in l. j. col. iij. not. ff. si cert. petat. ¶ A solitis. Signe. consil. xcvi. in nomine Domini. col. iij. circa princip. cum consil. cxlvij. domina Contesia. in fi. col. ij. xxxj. testator. post medium. col. ij. cxij. visa copia. post medium. col. penult. Ang. consil. vij. visa. col. ij. Socin. lib. j. consil. xciiij. præstantissimi. in fi. col. ij. & lib. iij. consil. liij. viso in instrumento. nu. viij. Corn. lib. ij. consil. cv. pro parte litera k. & cxxv. al'as consilui. litera Burgos in c. ad nostram. col. iij. de empt. & vend. vbi amplius etiam in probationibus. ¶ A subiecta materia. quia secundum eam verba debent intelligi. l. si vno. ff. loc. Bald. col. iij. Hippot. in rub. C. de probat. col. iij. & v. latè Nata in repet. clem. sepe. col. iij. & lxxiij. Panor. in cap. in insinuante. col. fin. qui clerici vovē. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligat. vltima apostilla. ¶ A subrogatione. quia sapit naturam eius cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. vbi In fin. col. ij. ff. si quis eaut. Alber. colum. v. ¶ A sufficienti partium conformatione. Dyn. Signor. consil. xc. Ambr. col. iij. & cxix. quæstio talis. col. penult. post medium. clxviij. in curia. col. ij. Socin. lib. j. consil. xxv. d. Francis. col. pen. vers. superest nunc. & consil. seq. circa princ. & xxxj. prosequendo. col. v. circa princ. eo lib. Bal. col. iij. dixi inter feudalia Bruni. consil. xij. col. xxij. vbi dixi quod nunquam fallit. dummodo partes bene enumerentur.

232

as. in l. pare furioso. j. not. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. per illum text.

¶ A subaudito intellectu. ff. de fideic. lib. l. fin.

¶ A simplici prolatione: quia simpliciter prolatum, intelligitur in sua rudi & priori forma. & sic dicitur per prius. ff. de legat. iij. l. quæsitum §. illud. Item in suo potiori significato. l. si C. de his qui ven. xta. impetr. l. quintus. ff. de aur. & arg. leg. Itē refert in re secundum iuris dispositionem. l. tam prior. §. pro magistratu. ff. de admin. rer. ad ciuit. pert. Alber. col. vj. in fin.

¶ De sententia ad testamentum. Oid. consil. cxix. per l. hac consultissima §. at cum humana. C. qui testam. fac. pos.

¶ De sententia ad præscriptionem, & econtrā. cap. j. de lit. cōtest. lib. vj. ¶ De sententia ad conclusionem in causa. Hippot. in l. j. §. si quis vltro. col. vj. ff. de quæstio. per not. in c. cum dilectus. de fid. instr. ¶ De sententia legis ad sententiam iudicis, non valet semper. Mōser. in cap. ij. §. statuto. col. iij. in iij. not. per illum text. de constit. lib. vj.

¶ De sententia ad probationem. Nata. in clem. sepe. §. j. col. vj. per l. lege Iunia Petronia ff. de manumiss.

¶ De sententia ad statuti potestatem. Signor. consil. lvj. statuto ciuitatis. col. ij. vers. vi. Rom. consil. cccxcix. vt præsens consultatio. ii. col. per l. j. C. si plur. vna sent. l. Nefennius. §. fina. ff. de rei vend.

¶ De seruo ad monachum. Ange. consil. cxxxiij. super primo. col. i. per auct. ingressi. C. de sacrosanct. Eccl. iuncta l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acquir. hæred. In fin. interpositas. col. fin. C. de transact. in l. cum fundus. §. seruum. ff. si cert. per. col. fin. vbi dicit hoc. quoad contractus.

¶ De similibus ad similia. supra à simili. Barb. lib. iij. consil. l. eo. v. Corn. lib. ii. consil. c. in causa vertete. litera g. ¶ De simplicibus ad mista non valet negatiue. Salic. in repet. l. si morā. ff. sol. matr. col. xij. in ix. conclus. ¶ De statuto ad consuetudinem. Soci. consil. xvi. not. iiii. lib. ii. per l. de quibus. cum l. seq. ff. de leg. ¶ De statuto ad vltimā voluntatem. Rom. consil. lxxv. viso themate. col. fi. & cccxcix. vt præsens consultatio. col. ii. ad legat. Barto. in l. j. de reg. Car. dicere. quod potius æquiparatur ad vltimas voluntates. quàm ad contractus. ¶ De statuto iurato ad testamentum iuratum. Fulg. consil. ccc. per vltima. euentia. col. ij. in princ. allegat. Io. And. in c. dilecto. de præbend. ¶ De solutione ad promissionem. In fin. l. quæ extrinsecus. iii. not.

ff. de verb. oblig. per l. eum qui ita. §. penul. ff. de verb. oblig.
 ¶ De stipulatione ad legatum. Ias. in l. eum qui ita. §. quoniam
 col. iij. ff. de verb. oblig. per l. quz de legato. ff. de leg. j. Laza
 in l. cum seruus. §. fructus. v. not. de leg. j. Laza
 & alium ponit Ias. in l. inter stipulante. §. sacram. ff. eo. & d.
 qui ita aliter declarat. ¶ De stipulatione extraiudiciali ad
 dicialem. Ias. in l. insulam. num. 3. ff. de verb. obli. in iij. not.
 illum tex. nisi daretur specificā ratio diuersitatis. ¶ De fidei
 tutione directa ad fideicommissariam, nō valet. l. iubemus. C.
 testam. iunēt l. cum proponeretur. de leg. ij. Paul. in l. pen.
 j. de impub. Socin. lib. iij. conf. l. j. num. 34. ¶ De substitu
 pupillari ad exemplariā. Ias. per illum tex. in l. ex facto. v. r.
 ff. de vulg. & pup. ¶ De substitutione cōpendiosa ad recip
 cam, nō valet. Galiura in repet. l. Centurio. col. xvj. num.
 de vulg. & pup. ¶ A tanquā procedit, quando lex dicitur
 sub nomine qualitatis. Signor. conf. l. xix in quzstione. in
 dio. col. ij. & c. factum. col. iij. circa fin. & cc. testator. in me
 col. iij. & cxxxvij. filiusfam. col. j. ¶ A toleratione inco
 tis procedit, supposito vno extremo inconuenienti, in que
 detur esse rei, sed ex quo duobus inconuenientibus nung
 fiet aliquod conueniens: quia nullū extremorū est habile.
 C. de dot. promif. ¶ A toto generali, vel toto vniuersali. De
 333 ff. de arbit. l. diem. §. si plures. † quia totū infert quamlibet
 partem de necessitate. ff. de excuf. tut. l. si quis cum totum &
 col. ij. & infert totū generale quālibet sui speciē, nisi probet
 excepta. l. Lucius. ff. de fund. inst. Negatiuē tamē nō valet
 affirmatiuē sic: vt, est domus: ergo paries. A toto autē vni
 li est totū, nō eōtrā: quia valet affirmatiuē, nō autē negati
 vt, nō est animal: ergo nō est homo. Lācel. in l. j. ff. de vlti
 ¶ A toto integrali. l. rerū mixtura. ff. de vsucap. Dyn. q. 101.
 ligatur. Bar. in l. qui vsu fructū. col. ij. ff. de verb. oblig. ¶
 tempore ad locū. ff. si cert. pet. l. vinum. vbi Ias. j. not. argu
 tempore sacro ad locū sacrum: qui idem ponit in l. plerique
 iij. in x. limitatione. ff. de in ius vocand. in l. & si inuoluerat
 C. de fideicom. in l. sed excipiuntur. col. fin. ff. de feris. facill.
 ff. de tritic. Signor. conf. l. xxiij. quzstio talis in princ. & h
 quzstio præsupponitur. col. ij. & clxiiij. factum sic. col. j. ff.
 confil. clxix. super inquisitione. col. iij. in princ. Socin. conf.
 xxvj. num. 1. litera z. ¶ De tempore ad personas. Bart. in l. Ce
 surio. col. viij. ff. de vulg. & pupil. Ias. in d. l. vinū. Bal. in l. ca

enticulam. col. iij. Soc. l. j. confil. xcij. circa primum. in princ.
 col. vij. per l. qui plures. ff. de vulg. & pupil. ¶ De tempore ad
 modum. Ias. in l. vt vim. col. ij. ff. de iust. & iur. per l. miles ita. §.
 ff. de testam. mil. ¶ De tempore pacis ad tempus guerrz. Ias.
 in l. si. C. de test. alleg. Bart. in l. naturaliter. col. pen. ff. de vsu
 cap. est enim tunc bellum inter Deum & homines. vide Ias. in
 in ex toto. col. ij. de leg. j. ¶ De tēpore ad tempus. ff. de re mi
 lit. l. non omnis. §. à Barbaris. & l. non est necesse. ff. de probat.
 & l. ex persona. C. eod. ¶ De tempore præterito ad tempus fu
 rrum. l. Celsus. ff. de senator. cap. semel. de reg. iur. lib. vi. vbi
 Dyn. & alij. aliquando de futuro ad præteritum. ¶ De tempo
 re ad rem. l. miles ita. in princ. ff. de testam. milit. quam allegat
 Ias. in l. si ex toto. §. fin. col. antepenul. ff. de leg. j. intellige quā
 do termini sunt pares. Gerar. in rep. l. si pater. C. de inst. & sub
 stit. nu. 217. Ias. latus in l. si fundum col. ij. ff. sol. matr. vbi pau
 lo ¶ format duas opin. cōtra istam regulā. l. si qui. C. de adult.
 & hzc vocatur præsumptio facti. l. non est verisimile. ff. quod
 met. caus. not. in cap. scribam. præsens præsumptio. Aliquando
 de præterito ad præsens. Socin. conf. l. vij. num. 30. lib. iij. ¶ De
 tempore ad quantitatem seu rem. Corn. lib. ij. confil. cvij. in hac
 litera h. & seq. per l. scimus. in princ. C. de inoffic. testam. & l.
 eius militis. §. militia missus. ff. de testam. milit. ¶ De tertio
 adiacente ad secundum non valet argumentū, quādo tertium
 adiacens est priuatiuum: non enim sequitur, est homo mor
 tuus: ergo est homo. Laneel. in l. de quibus. col. ij. ff. de legib.
 ¶ De testatore ad legē vel statutū Ias. in l. nemo potest. de leg.
 j. ij. lect. col. ij. in ij. not. per l. si quis legauerit. ia. ij. vbi Bart.
 not. de leg. j. sed Ias. limitat. nisi sit contra legem. Et quōd ar
 guatur de vno ad aliud quantum ad interpretationem verbo
 rum & mentis. Socin. cōf. xxxj. profequendo. col. ij. vers. ij. pro
 batur per §. disponat. in auth. de nupt. gl. in auth. hoc inter li
 beros. C. de testam. & conf. clxx. super eo. circa fin. Ias. in l. te
 standi. col. j. C. de testam. ¶ De testatore ad iudicem. l. ij. vbi
 Bal. C. de diuid. tutel. pulchrē Ias. in l. filiusfam. §. diui ij. lect.
 ad fin. ff. de leg. j. ¶ De testamentis ad leges, & eōtrā: & de
 testamentis ad rescripta. Fulg. confil. clv. proponitur. col. j. &
 confil. clxx super eo. circa fin. ¶ De testamento in scriptis, ad
 testamentum sine scriptis. Ias. in l. fin. col. ij. de testam. per l. iu
 bemus. vers. quemadmodum. vbi glōf. C. de testam. ¶ De te
 stibus ad arbitros non tener. Cami. confil. xvij. Hieronym. col.

ij. in princ. per not in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitrio
 §. De teste ad instrumenta. l. in exercendis. C. de fide instrum.
 cap. cum Ioannes. extra eod. Calcan. consi. xcviij. stante dicta
 col. iij. circa fin. §. De teste corrigente dictū suum ad partem
 corrigentem eius confessionem. Socin. consi. xcviij. num. 4.
 lib. iij. per not in c. præterea. de test. cog. ¶ De toto ad par-
 tem, & contrā. l. iuris gentium. §. ad eod. ff. de pact. l. quæ de
 ra. ff. de rei vend. Socin. consi. lxxxij. num. 20. lib. iij. Decius in
 c. apostolicæ. col. ij. vers. ij. Abbas de except. Marafcotus in
 pet. cap. j. col. xxv. de constit. lib. vj. Ias. per illum textum
 in l. qui sine. ff. de cōdict. sine causa. vbi ampliat etiam in ex-
 ceptionibus: item in tempore. & Ias. in l. diuortio. §. quod in 2o
 no. ij. not. ff. sol. matr. in l. si cui legetur. ij. not. de leg. j. & limi-
 tat. Ias. non procedere in his quæ aliqua consideratione fecerit
 diuidua: item quando non est eadem ratio. ij. in materia de
 cta: sed Socin. contrā in l. multa testamēto. §. ff. de condi-
 demonst. iij. in legatis. v. in falso. vj. vt non procedat econtra
 licet Alber. aliter. vij. tu limita quando totum & pars diues-
 iure deferuntur. Socin. in consi. feudali. col. viij. limita res-
 pectu valoris: quia minus valet pars quàm totum. Fab. in tra-
 de empr. & vend. chart. xxv. dicit tamen Alber. quod hoc
 gumentum cessat, quādo non est eadem ratio totius & parte
 si. de inoffic. test. l. Papin. §. sed nec impuberis. & de euict. l. 1.
 inde. Ias. in d. l. qui sine. in l. serui datione. §. cum fundus. col.
 de leg. j. in l. si cui legetur. ij. not. eod. tit. Decius in cap. aposto-
 licæ. col. ij. de except.
 ¶ De toto ad totum, & de parte ad partem. Fulg. consi. xxi.
 stante col. v. Socin. lib. j. consi. lxxxvj. in causa. col. ij.
 ¶ De transactione ad sententiā. Ias. in l. age ad fin. C. de trans-
 actione. per l. nō minorē. eod. tit. cum cōf. clvj. v. l. serie. in fi.
 ¶ De transactione ad compromissum. Socin. consi. ccc. in ca-
 sa. col. vj. circa mediū. lib. ij. per l. post rē. ff. de transact. cōf. fin.
 ¶ De tributis ad decumas. Bart. in l. j. C. de ann. & trib. lib. x.
 ¶ De tutore ad magistratum quo ad actionem. l. fin. in fin. C.
 de mastr. conuen.
 ¶ De tutore ad prælatum. Decius in cap. reprehensibilis. ij.
 col. de appel. per l. non ignotum. vbi gl. C. de admin. tut. Part.
 de syndic. chart. xvij. idem dicens ad principem.
 ¶ De tutore ad syndicum. Decius consi. ccxcvij. col. j. per l. j.
 princ. & in §. detentores. ff. de mun. & hon.

¶ A verborum propria significatione Dyn. & Alb. per l. nepos
 Proculo. ff. de verb. signif.
 ¶ A verbis rubricæ & earum ordine. Ias. per illum text. in l. j.
 col. iij. ij. not. ff. si cert. pet.
 ¶ A verbis narratiuis, vel quæ ponuntur in themate causa du-
 bitationis, non licet arguere. gl. in l. j. C. quando non pet. par.
 vbi Ias. qui etiam ponit in l. Barbarius. ff. de off. præ. num. 20.
 in l. serui electione. num. 26. in l. cetera. §. item quæritur. num.
 27. de leg. j.
 ¶ A verisimili. Socin. lib. j. consi. lxxxvj. in causa communita-
 tis. col. iij. vers. item arguendo. Barb. lib. j. consi. xxxij. scribi-
 tur. col. j. & consil. xliij. præclarē. col. ij. & lib. ij. consi. xvj. præ-
 clarē. col. ij. Burgos in cap. ad nostram. colum. xvj. de emp. &
 vend. dixi.
 ¶ A vi rationis. suprā ab identitate.
 ¶ A vicinitate scripturarum. l. hæredes palam. vers. sed si no-
 ram. ff. de testam. suprā de proximitate.
 ¶ A vitiō naturali quod excusat. l. fluminum. §. adiecitur. ff. de
 dam. infect.
 ¶ A vi comparatiui. quia præsupponit positium. l. ij. vbi Al-
 ber. C. de furt. non econtra. l. certum. ff. si cert. pet. Superlatiuū
 serō bene quando vni soli conuenit. l. vbi autem non apparet.
 ff. de verb. oblig. Alber.
 ¶ A virtute principij. l. j. ff. de orig. iur.
 ¶ A virtute mediij. l. Nescennius. vbi gl. ff. de neg. gest.
 ¶ A virtute finis. §. à causa finali.
 ¶ A vulgari modo loquendi. Socin. lib. j. consi. l. xxxix. in cau-
 sa agita. col. iij. post medium. Alber. l. cum de lanionis. §. asi-
 nam molendinariam. de leg. ij.
 ¶ A vulgari opin. Calcan. consi. xxij. CHRIST. col. iij. Bal.
 col. ij. allegat l. librorū. §. quod tamen Calsius de leg. iij. l. j. §.
 j. in verbo. circum coletium. ff. de flum.
 ¶ Ab vsurpatione. l. iniuriarū. §. si ff. de iure iur. Cyn. & Alber.
 ¶ De vasallo ad libertum. glo. antepenul. in cap. j. de mil. val.
 qui cont. est.
 ¶ De verbis testatoris ad verba iudicis. Ias. in repet. §. diui. ij.
 lect. ad fin. per l. si quis legauerit. de leg. j.
 ¶ De vltima voluntate ad iudicia. ff. de pig. act. l. non est mi-
 rum. Ias. in l. filiusfam. §. diui. ij. lect. in fin. de leg. j. per l. qui tes-
 tamento. §. acc. furiosus. vbi Bar. ff. de test. Rom. consi. cxxxvj.

in calu proposito.col.j.

¶ De vltima voluntate ad iudicis sententiam. Iaf. in d. §. dicitur in fin. Rom. consil. lxxij. circa primum. in fin.

¶ De vltima voluntate ad statutum. Iaf. in l. non solum §. nunc te colum. xxj. ff. de. oper. no. nunt. & in l. ita stipul. magna ff. de verb. oblig. Rom. consil. cccxcix. vt præfens consultatio. col. i.

¶ De vltimacione ad publicianā. Alex. in l. j. §. hæc quæ de delictis. in fin. ff. de acquir. pos.

¶ De vniuersitate consistente in corporibus distatibus. vt grex, ad vniuersitatem constantem ex rebus coherentibus, est domus. vel insula. l. si grege. vbi Iaf. viij. uor. ff. de leg. j.

¶ Ceteros modos arguendi prout quisque inuenit, potest quotidie addere sub hoc ordine, etiam si comprehendatur prædictis, dummodo per diuersa verba, quia facilius quis inuenit vbi erit opus; nec committetur propterea superfluitas. sicut in cap. significantibus. colum. j. de lib. ob. De cetero tam ordine tractare materiam Præsumptionum, in claudet equo ordine alphabeti facilius inueniri potuissent. Sed me nunc clarissimus Iuriscōsulturn d. Andr. Alciatus Mediolanensis gens ordinariè Auenioni, ingens Iurista, & acutissimi ingenii ac mirabilis facundia, qui mihi rescripsit se illum edere partem libror. & commentari titulum ff. de verb. signific. & primum librum C. stylo eleganti & Latino; & Responsorum libros ix. aliisque plura in humanitate, vt historiarum patrumque ad Carolum Magnum libror. x. Epistolarum lib. iij. Oratorum in laudem Iuris Ciuilibis lib. iij. Epigrammatum lib. iij. in quibus multa è Græco trāstulit. Aristophanis Nubes de Græco Latium, seruata carminis lege. Huius itaque (vt dixerim) hæc adolescentis tot laudabilia monumenta citò tenebunt ultra repet. & paradoxa iam impressa. est quid mirandum tam exigua ætate in tot facultatibus ita eminere: feliciter est Omnipotens & ad decrepitem usque deducat, quò melior in dies posteris credere possit. Ioannes Neuizanus de Burgundia. Capitaneus Astensis & diocesis Taurinensis: ciuis Astensis & incolæ Taurinensis.

LIBRI PRIMI
FINIS.

SYL

SYLVAE NVPTIALIS LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTA.

- 1 Nubendi facultas quibus decenter conueniat.
- 2 Infirmo nuptiæ sunt nociuæ: coitus enim vitæ breuiat.
- 3 Senex vxorē ducens, dicitur potius mortem ducere, quàm vxorem.
- 4 Senectus æquiparatur morbo.
- 5 Libido in senē execrabilis est: & senex iuueni nubens dicitur feretrum ducere.
- 6 Senectus est tantum apta nuptiis, quantum bruma messibus.
- 7 Coeundi impotentia matrimonium annullat.
- 8 Constitutus in articulo mortis an possit matrimonium contrahere.
- 9 Matrimonij bona tria sunt: videlicet, fides, proles, & sacramentum: & vno deficiente, non tenet matrimonium.
- 10 Matrimonij finis duplex: videlicet, proliis procreatio, & fornicationis euicatio.
- 11 Matrimonium sola libidinis causa contractum an sit verum.
- 12 Copula carnalis ante nuptias habita an matrimonium subsequens confirmet, ita quòd Papa dispensare in eo possit.
- 13 Seni quare nubere non conueniat.
- 14 Maritus scienter ducens vxorem non cognoscibilem, cogi potest eam dimittere. si de eius incontinentia constet.
- 15 Desponsatio sine spe proliis, non dicitur matrimonium, sed connubium.
- 16 Copula carnalis an sit de essentia matrimonij: & an ætas aliquid in eo operetur.
- 17 Henricus Imperator voluit vxorem suam in quinquagesimo anno prægnantem publicè parere, ne malè præsumeretur.
- 18 Aetates hominis suas habent mutationes.
- 19 Maritus & vxor debent esse correspondentis ætatis.
- 20 Dissimilem sui diligere difficile est.
- 21 Mores hominum sæpe mutantur.
- 22 Paritas in matrimonio quare sit attendenda:
- 23 Regina Ioanna decapitari fecit maritum suum, quia non erat pares.
- 24 Natura gaudet æqualibus.
- 25 Rusticum ducere nobilem, aut e contrā, indecens est & ineptum.
- 26 Mulier nobilis nubens cum rustico, & ex eo filios procreans, an ad illos transibit matris nobilitas.
- 27 Vxor sequi dicitur viri sui condicionem.
- 28 Donatio à rustico vxori nobili facta ob sup. nobilitatis amissionem, an sit valida & permanens.
- 29 Desiderare ultra vires sanuum est.
- 30 Senibus decet viduitas.
- 31 Nuptiarum iteratio inhonestæ dicitur, nec laudabilis.

I

Anima

- 32 Anima viri defuncti dicitur ex secundis nuptiis relicta contrahit.
 33 Soboles prima communiter ex secundis nuptiis iacturam patitur.
 34 Vidua nubens inimico primi mariti maximam defuncto dicitur in
 cere iniuriam.
 35 Muller tertio nubens praesumitur lubrica & incontinen.
 36 Filia excedens xv. annum potest incōsulco patre nubere, & adue
 dorandam cogere, etiam si nupserit indigno.
 37 Vetulam reformare difficillimum est: iuuenē autē formare facit.
 38 Virgines quare plus appetere dicuntur coitum, quā vidu.
 39 Viduam ducendo incurritur bigamia, & amittitur privilegium do
 ricale.
 40 Vidua secundo nupta semper solet primi mariti facta obitocere, &
 cer etiam infestissimus.
 41 Muller vi plurimum diligit illum qui florem suae virginis inuolu
 buit.
 42 ~~Vidua potest impetrare a superiore licentiam nubendi impune.~~
 43 Legatis factis vxori quare adiiciatur clausula, donec castē & hōi
 stē vixerit.
 44 Excepto stupri competit contra relictam parentem dotis restitu
 tionem.
 45 Mulier peccans cum alio viro, credens suum mortuum, qua pena
 mulcabitur.
 46 Pœnæ statutæ contra secundò nubentes hodie procedunt contra
 duas luxuriosas.
 47 Vidua secundo nubens habens ex primo viro filios, non potest
 cundo marito dare in dotem plus quā vni ex filiis primis
 trimonij.
 48 Mulier vidua nubens intra annum luctus efficitur infamis: si m
 ter & vir eam concupiscens.
 49 Mulier hæres instituta si intra annum luctus nubat, indignam
 reddit hac institutione, & ea priuari debet.
 50 Vidua turti secundo nubendo viro perdit tutelam, nisi defuncto
 aliter disposuerit.
 51 Mater tutrix que propter secundas nuptias amisit tutelam, an & qu
 casu possit iterum poterit, vt reasumat ipsam tutelam.
 52 Vidua potest impetrare à superiore licentiam nubendi impune.
 53 Ampliationes & limitationes diuersæ ad l. sciant. C. de legi. m. d.
 54 Nubere intendens, cauere debet à valde diuice.
 55 Ducens vxorem pauperem, ponit in domo sua tempestatem.
 56 Ducens viduam ob suas diuicias, arctissimum incidit in loquentem.
 57 Coitus cum vetula quā sit nociuus coeunt.
 58 Matrimonium inter absentes contractum an errore diuiciarum
 pulchritudinis vitietur.
 59 Vir ducens diuitem cauere debet ne ob dotis restitutionē filios pro
 prios nuder.
 60 Res citius in pecuniam, quā pecunia in rem conuertri videtur.
 61 Luxuria est substantiæ temporalis destructiua.

- 62 Mulierum curiositas potest rei domesticæ iacturam magnam indu
 cere.
 63 Inuidia in cultu vitanda in mulieribus.
 64 Ditor dicitur is qui prædia rustica quā qui habet vrbana.
 65 Superabundantia diuicium & ecclesiarum deberet esse fomentum
 pauperum.
 66 Gregorius Papa abscondi fecit & occultari stauas antiquas Roma
 norum, vt extingueret peregrinorum curiositatem, qui curiositate
 potius Romam accedebant, quā moti religione.
 67 Ecclesia potest multis de causis vitari, tam erga Deum quā homi
 nes.
 68 Emerere fundum dotalē de peccatis dotalibus, ad quid sit vile.
 69 Vxor adultera multas vt suas curiositates & voluptates implicat cau
 telas adinuenit.
 70 Fundus datus æstimatus in dotem intelligitur datus cum omnibus
 suis oneribus.
 71 Mulier dans dotem bipertitam, videlicet centum in pecunia,
 & centum in vestibus, an illa eadem marito defuncto reci
 piam.
 72 Animalia in dotem consignata qualiter sint in dotis restitutionem
 æstimanda.
 73 Mariti caute procedat in dotium receptione, ne in restitutione dam
 nificentur.
 74 Mariti caueant ne in receptione dotis promittat restituere augmē
 tum seu ante factum.
 75 Statutum quod mulier lucretur augmentum dotis, intelligendum
 est pro parte pro qua dos soluta est.
 76 Stante statuto quod mulier succedat marito in bonis gratia do
 tis quæsitis, nihilominus debet illa reseruare filijs primi ma
 riti.
 77 Marito legante vxori centum, si vidualiter vixerit, & quinquaginta
 si nubat, non tenetur illa quinquaginta reseruare filijs primis
 viri.
 78 Pœnæ secundò nubentium an hodie sint in totum sublatae.
 79 Dos quo casu etiam relicta filijs reuertatur ad patrem.
 80 Maritus non debet locupletari cum iactura vxoris.
 81 Aduertentia tres pro parantibus filias dotalibus.
 82 Hæreditas dicitur aduentis à tempore aditionis.
 83 Stante societate an filia socij dotalibus ex bonis communibus.
 84 Frater dotalis filiam de bonis patris pauere mortuo, alter frater ei ob
 purabit in partem suam.
 85 Vir quare timere debeat accipere mulierem formosam.
 86 Turpes vxores macellariorum tabulis assimilantur.
 87 Fucamenta quo casu sint licita.
 88 Mulieres quare fucamentis vti prohibentur.
 89 Opientes volunt mulieres nudas videre antequam eas despon
 dent.

- 90 Simulatum non solet esse diuturnum.
 91 Pulchritudo temper est in magnitudine corporis, formositas in magnitudine & paritate.
 92 Imaginatio in coitu proli similitudinē, aut dissimilitudinē cauit.
 93 Mulieris pulchritudo in quibus consistat.
 94 Picturas curiosē inspicere vitiosum est.
 95 Mulierum genus communiter auarissimum.
 96 Pecunia fidei usior est futuræ necessitatis.
 97 Liberalitas non dicitur esse in homine necessitatem patiente.
 98 Vicissitudo rerum inuicanda est, & nouitas commendationē habet.
 99 Forma mediocris communiter placet.
 100 Animalia multum coeuntia breuioris vitæ sunt.
 101 Mulierem doctam ducere periculosum est.
 102 Vir debet præcauere si nubere intendit mulierī alienæ.
 103 Veritatem in totum tacere quandoque expedientius est, quàm inperfecte dicere.
 104 Vir diues, sanus, carens sobole propria & fraterna, non prohibet cuiuscunque voluerit mulieri nubere.
 105 Vxor cuius qualitatē debet virum exigere.
 106 Fœmina cur citius apta sit nubere, quàm masculus.
 107 Matrimonium non debet claudicare.
 108 Adolescentia est ætas gloriosior.
 109 Corpora coitu crescere impediuntur.
 110 Gula plures occidit quàm gladius.
 111 Deus post diluuium statuit ætatem hominis non excedere centum & viginti annorum.
 112 Qualitas coniugum quæ esse debeat.
 113 Nubere vicino melius est quàm extraneo.
 114 Nuptiæ non debent esse coactæ nec violentæ: tales enim solentium parere exitum.
 115 Filia præsumitur esse similis conditionis cum matre.
 116 Vir nubere volens cum filia virgine, considerare habet si sit beneducata.
 117 Nubere cum affini prohibetur nisi causa publicæ utilitatis, & cum summi pontificis dispensatione.
 118 Principio malo inchoata, malum consueuerunt exitum inducere.
 119 Matrimonium metu contractum nullum est, & à fortiori violentum.
 120 Matrimonium dolo procuratum an sit validum.

1
 pauper.

AMPLIANT † primò supra scriptam eorū conclusionem, secundum practicam hertzæ in prin. allegatam, maximè procedere in viro paupere. Et hoc propter ingentia onera matrimonij, maximè in sobole nutrienda. Somnium Viridarij. lib. ij. c. cxcvii. in fustat. Aeneas Syluius epist. cxxxvij. Petrus. licet epist. xlvi. i. ple. co. nectur

netur post factum consolari maritum. Et ibi pulchrè narrat: qualis vxor ducenda sit. facit illud Philosophicum, Si diues es, & sanus quandoq; potes, scilicet vxorem ducere. & Amadeus in dialogo de Amicitia char. xxiiij. quòd nummus vincit, regnat, & præcipit, & ab omni malo nos defendit, & nummis omnia parent. Bertach. in tract. de episcop in fin. viij. part. libr. iij. est char. lix. refert de hoc elegiam Propertij. pulchrè Barba. lib. j. consi. xij. clementissimi. colum. j. & in c. significantibus. col. vj. vbi Felin. de offic. deleg. ideo pauper vbiq; iacet. Nec facilè emergunt, quorū virtutibus obstat res angusta domi. Conuenit in proposito responsum Ciceronis de solat. refert Baptista Pius in annotationibus posterioris. c. cxvij. Gellius lib. ij. c. xxiiij. circa fi.

† Ampliant secundò in infirmo. Somnium Viridarij vbi si proxime, quoniam eo ipso mortem cum vxore ducunt: nam coitus vitam abbreviat. Auicenna in prima sen. cum simili. vt Anteros Fregosij chart. xxvij. & in libr. de long. & breuitate vitæ. vbi propter hoc dicitur, quòd mulus est longioris vitæ, quàm asinus. & ibidem cōmentator dicit, quòd ideo castrati plus viuunt. Et idem Philosophus j. de Animalibus, quòd gallinæ multum ouantes citò moriuntur. & xvij. quòd arbores quæ multum fructificant, citò desiccantur: quia cibus eorum transit in semen & in lib. de regimin. princip. quòd coitus est destructio corporis, & abbreviatio vitæ: & parte x problem. xlvij. quòd masculus est longioris vitæ, quàm fœmina, nisi sit multum coituius. Archiep. Flor. statim allegandus. frater Lud. in tract. de Veritate contrit. de peccato luxuriæ char. ij. frater Greg. Britannicus in Sermonib. funebrib. vulgarizandis, additis primæ impressuræ. Sermon. xj. incip. Quanquā viri docti. Papa Pius ad Turcum. epist. vij. char. xix. Stephanus Canuti in tracta. de regimine castitatis. Guayner. in Practica, in tract. de Peste. in c. de coitu. Item & facit coniuges in temperatas. Aegidius li. ij. parte j. c. xx. Nec maritus ex infirmitate excusaretur à reddendo debitum. Angel. in §. impetu. instit. de leg. Aquil. nisi sic faciendū se poneret in periculo vitæ: puta quia esset ethicus, vel alio modo debilis, vel infirmus. Præpos. in c. ij. de coniug. lepro. Angelica in verb. lepra. & in verb. debitum. §. ij. & seq. Archiep. Florent. in tract. de matrimonio. cap. xxix.

† Ampliat tertio vt maximè procedat in senē, per rationem 3 proxime

4
Senex dicit
mortem, nō
vixorem.

proximē dictam, quoniam in vltima comœdia dicit Terent.
quem refert Panorm. in c. magnæ. de vot. quod t̄ Senectus per
seipſam moribus est. Erasmus proverb. ccccxxviii. ij. parte.
Marina in cap. quoniam frequenter. vt lite non contestat. col.
iiij. vbi Felin. §. j. col. iij. gl. in Pragmatica. de collat. in verb.
permutationis. est char. xcviij. vbi dicitur, q̄ imō senex p̄-
fumatit minus vivere, quā am ager. facit tex in auth. de quere-
cum gl. in ver. graues. in l. is qui. Bened. de Plūb. & ibi post illa
ff. de fideicom. liber. in tract. de translat. Concilij Basiliens. col.
xxx. vers. est præterea regulare. Et sic senes dicuntur omnes in-
firmi. l. ciuitatibus. vbi cū in fine princip. ff. de leg. j. & bis per-
ri senes. Polyd. Prouerb. cv. & Aeneas Syluius epist. ccj. pupu-
gerunt. post mediū. propterea Codrus ferm. j. char. iij. dolebat
se vocari, Barbam: quo nomine solent adolescētes senes nu-
cupare. Et propterea dicebat frater Bernardinus in prima par-
te Rosarij. ferm. xxiiij. litera p. vbi dicit quod puella ducta ad
sene, potest ferreturum secum deferre pro tumulādo maritum
habetur latē in libro septem sapientum Romanorum lingua
Gallica composito. char. sin. Et sunt frigidiores: t̄ & libido in
sene est execrabilior Panor. & alij in cap. in iuuentute. de pre-
sumpt. & Cicero in j. Offic. post medium c. senibus. dicit quod
luxuria omni etati turpissima, senectuti fœdissimā est. Cemes
Puriliarum in lib. de educatione liberorū. char. xij. de Senem
vita. Et adolescēs luxuriosus peccat: senex luxuriosus infamit.
secundum Senecam. quem refert curia Tholosana. q. cccxvi.
in additione. facit Erasmus in Moria char. vj. & xiiij. Militat
in teneris annis. A mor hospes amœnus: Est in canicie t̄ dicit
losa Venus. gl. in sit. de success. subl. in. §. sin. glo. penul. facit Al-
ber. in rub. de senectute. Et dicit Portius in sit. de nupt. colum.
6 iij. quod t̄ senectus est tantum apta nuptiis, quantum bruma
mersibus. Ridiculū loci genus est sponſus senex. Nautis stultice-
fersa chart xv. de antiquis fatuis. vide Ant. de Prato in tract. de
secund. nupt. char. xxv. col. j. & ij. Petrarcha lib. vlt. epist. xx.
& quid. char. ij. Et dicit Aeneas Syluius epist. tota lxxxij. plura
quod cū omniū infideles sint scēminæ: senibus quidem in-
fidelissimæ sunt. Propterea Fulg. dicebat seni amico suo. Sen
pis iuuenulam, faciet tibi cornua. vt per eum in l. præcipiunt
adiles. ff. de artil. edict. Nec te decipiat idem Aeneas epist. tota
cccxxj. ad Fesceram, dicens. quod d̄ s̄ pius agni præmorduit
ouibus. Nec Erasim. iij. par. Prouer. cccxc. semper seni iuuen-
culam

culam subiice: quia loquitur de modica distantia ætatis, quia
in ea bene vir debet esse senior muliere: & senum coitus mi-
nus aptus est ad procreationē sobolis. secundum Philosophū
in vij. Polit. Et licet senes multos videamus amantes: amatos
autem raros. tolle exemplum ex proverbio, Maria per rauena.
propterea dicebant Sallust. & Terent. quos refert Luc. de Pen-
na. in l. si col. fin. C. de promit. lib. xij. Et Guliel. Rouille in tra-
ctatu de descriptione Iustitiæ. lib. ij. c. xliij. quod hæc ætas est
maximē odiosa adolescentulis: fortius & non improbabiler
dici possit quem esse adeo senem vt non posset cōtrahere ma-
trimonium: quādo scilicet propter antiquitatē esset deductus
ad totalē impotentiā cōeundi. c. ij. de frigid. & malef. vbi Præp.
post d. Ant. de But. & dicit ibi Panorm. & sequitur Soci: in l. j.
iij. col. ff. sol. mat. quod t̄ matrimonium non valet cum illo
qui generare non potest: & quod ita se habet cōmunis opin.
Fulg. consil. ccxij. quædam mulier. col. ij. versic. in primo. per l.
pen. C. de nup. bene facit quod voluit Nic. de Vbal in tract. de
succes. ab intest. in j. par. in vj. specie filiorum. col. vj. vbi in il-
la q. t̄ an constitutus in articulo mortis possit contrahere ma-
trimonium, dicit esse cōsiderandum, An in illo momento pos-
tuisset esse aptus ad generandum. Faciūt plura quæ in eadem
q. tradit d. Ant. de Rosel. in suo tract. legitimationum. iij. char.
vbi dicit, quod t̄ cū sint tria bona matrimonij, fides, proles,
& sacramentum: c. omne inaq. xxviij. q. ij. Curtius consil. lxxvj. sa-
pienter. col. ij. In sit. in l. j. col. xij. ff. solut. matt. fo. Lup. in rubr.
de donat. inter vir. & vxor. char. xiiij. in col. j. Gilbertus post ij.
Oeconomicorum Philosophi in quæstionib. char. vj. desiciētē
vno. & sic bono prolis, nō valet matrimonium. Præpos. in cap.
tanta. col. ij. & seq. C. qui fil. sint leg. Et per hoc fundamētum
Portius in sit. de nupt. col. iij. dicit senem nō posse nubere. for-
tius dicēdū videtur, secūdū Præp. in rub. col. v. & in c. tua nos.
j. not. de spons. quod licet in matrimonio sit duplex finis, scilicet
prolis procreandæ, & fornicationis vitandæ: si tamē pars
in vnum finem tantum cōsentiāt, scilicet carnalis copulæ, non
dicitur matrimonium. facit Socin. consil. xxviij. circa primum.
in col. ij. & ij. versic. ij. principali. vbi si quis aucat vxorē causa
libidinis explendæ non est matrimonium. Idem si quis bona
inuitatione contraxit sponsalia de futuro, deinde fornicatio-
nis affectu talem sponsam cognouit, non est in veritate ma-
trimonium. Quod vltimū procedere posset in foro conscien-

Senes odii
si adolescē-
tulis.

Affectus
fornicatio-
nis in copu-
la, non per-
ficit sponsa-
lia.

tia secundum Anch. in regula, possessor, in viij. col. in iij. op. Panor. in c. ex literis. el. j. de spōl. quem refert Pich. in l. ad ne. char. iij. C. de tranfact. Alber. in Dictionario. in verb. matrimonium. iij. Socin. iij. volu. in Bonon. conf. cxix. citatur. mum. dicit etiam Felin. in c. cum M. Ferrar. col. pen. de cōiug. quod licet dicamus q̄ carnalis copula post sponsalia illa co- uertit in matrimonium: tamen hoc non procedit quando spon- salibus sponsalibus fuisset per partes renūciatum, vel sponsalia n- nicata esset cum alio: quia per talem fornicationem solvuntur sponsalia. c. quemadmodum. de iureiur. vbi Panor. in iij. op. licet protestatio quod non cognoscit sponsam animo con- hendi. etiam sponsa consentiente. non valeat, secundum Panor. quem refert Ioan. Montosionius in Promptuario Iuris. in verb. protestari. Sed in foro conscientia statur veritati. & non pre- sumptioni legis, vt Gulielm. de Montefer. in commento leg. maticæ xlv. fecus ergo in foro contentioso. Afflictus con- tutione, si quis rapere. iij. col. q. v. Et not. supra scriptum con- silium Socin. xxviij. in iij. col. cōtra vnam not. decif. Bald. q̄ 12 refert Claud. in rub. ff. sol. matr. vbi dicit. q̄ quod sicut Pan- potest dispensare super matrimonio carnali copula cōsum- to, pari modo non possit dispensare si copula præcesserit: matrimonium, licet non fuerit postea secuta. Et de copula ante- secte secuta fit, statur dicto viri Zabarel. in cle. j. col. v. de re- sang. & affin. Barb. in tract. de Cardin. ij. par. q. ij. est char. col. ij. vbi dicit, donec probetur contrarium. Et si ambo co- iuges dispensare secutam fuisse. vel non fuisse, debet re- dux eis relinquere conscientiam in manibus suis. arg. in co- liere. de iureiur. Anch. consil. ccx. incip. facit dubium in si Pa- nor. in c. consanguinei. col. ij. de re iud. Luc. de Penna. in l. i. p. secunda. C. de cond. in pub. hor. lib. x. Archid. in c. de neque. dist. colum. j. Angelica in verb. confessio. in § iij. Bene habet quod in dubio trapietur coniectura, quod cognoscens sponsa illam, cognoscat tanquam vxorem, non autem causa libidinis explendæ. per regulam l. marito. ff. pro socio. Portius in l. i. sup. col. iij. Est bene verū. q̄ de hoc ex quo dependeat ab ar- bitrio fortassis stare iuramento sponsi. gl. sing. in §. de iur. i. de act. Hipp. in rub. de probat. col. xxvij. Curt. Sen. in repl. ab- monendi col. xxix. Baueria de virtute iuramenti. privileg. in- nisi fortè dicas hoc procedere, nisi iurās haberet præsumptio-

soluuntur sponsalia. q

em contra se: intelligendo tamen vt Decius in c. nouit. vti. bl. de iud. Cum igitur isti aded senes non possunt dici habere- rem prolis, nec eius respectu contrahere matrimonium: viderit quod vxore capere non possint. nō enim sufficit eis quod d- per ripam Acherontis vitulus depastes sit, nisi antrum subia- uerit. Præpos. in c. fraternitatis. in princ. de eo qui cog. cog- ag. vxor. filz. Portius in tit. de grad. l. i. col. iij. quia vobis- bus non fit sine erectione virg. x. in l. i. col. iij. problem. x. iij. & nisi intret: nec sufficit emittere semē inter crura. Cum. conf. xv. incip. Christophorus. nec sufficit etiā recte ambula- re si iter nō perficiat. Et sic habere hastam rectam sine effectu. Socin. in l. j. col. iij. ff. sol. mat. §. Et ista opi. quod habere non- potest. cōfirmatur. & primò, quia secundum d. Ant. de Rosellis vbi §. ratio prolis est illa quæ potissimè attēditur in matrimo- nio. patet: quia dicitur, Erunt duo in carne vna. Gen. c. ij. Mat- xix. in c. ad apostolicam. de conuers. coniug. cap. j. vbi Præp. iij. not. de cōiug. lepro. Maria in rub. de foro compet. col. iij. So- cin. consil. xvij. §. dicta. col. pen. versic. quantum verò atinet. & c. xxvij. præfens. col. ij. vers. quibus suppositum vnū duo ad fa- ciendum vnam carnem. Ergo debet principaliter attendi. Ita quod etiam si aliz concurrerent, non sufficeret. Alber. in rub. c. de sponsal. col. si. vers. vtrū illa quæ dicitur. & in l. cum quis- col. iij. vers. circa tertiam. de nat. lib. & in suo Dictionario in verb. matrimonium. x. alleg. xxxij. q. vii. per totum. & ibi Ar- chid. Gl. in cap. post translaonem in vers. cessante de renunt. cum sim. vt Hipp. in l. si quis viduam. ij. not. ff. de quæstion. l. 2. l. in testamento. col. xij. versic. ij. facit. C. de testam. milit. ¶ Secundò cōfirmatur ex decisione Panor. quam refert Hip- pol. not. clxv. scriptum. vbi q̄ si maritus scienter duxit vxorem non cognoscibilem, & dubitetur de eius incontinentia, debe- bit cogi per episcopum talem vxore dimittere. & aliam cape- re. ¶ Tertio cōfirmatur ex decisione Felin. in cap. cū sit gene- rale. col. viij. versic. demum scito. de foro compet. vbi dicit. q̄ si aliqua desponsatur sine spe prolis, non dicitur matrimo- nium, sed connubium: & talis mulier erit concubina. cap. so- let. xxxij. quæst. ij. Et si hæc vera essent, quomodo saluaretur il- la principissa senex vidua, quæ vt expletet libidinem sine pec- cato. cum per ætatē esset sine spe prolis, nec repetiret maritum suo statui congruentem, clam matrimonium contraxit cum aliquo iuvene. contrariam opin. tenuit Bald. in cap. quemad-

Senes non habet spem prolis Perturbat copula.

Ratio pro- is principia Inter atred- denda.

14

15

modum ad fin. de iureiur. Iason in l sed est quæsitum. ^{nos. ff.}
 de lib. & posthum. pro quo videtur facere quæ dixit idem in
 in d. l. j. col. xij. ff. sol. mat. vbi vult quod etiã decrepius potest
 16 ^{senex po-} contrahere matrimonium. † & dicunt Theologi plura ad po-
 test nubere. ^{test nubere.}
 positum in illa quæstione, dum tenet quod inter Mariam vi-
 ginem, & Ioseph, fuerit verum matrimonium / ~~si con-~~
~~trahitur. Quæstio. de senectute. c. de senectute. c. de senectute.~~
~~Quæstio. de senectute. c. de senectute. c. de senectute.~~
 præterea, vt inquit Philosophus
 Politicorum. Et in lxx. anno potest generare. Et Solin. de
 rab. Mundi. char. iij. cap. iij. enumerat plures senes qui ge-
 rarunt filios. licet Fulg. consil. cxxij. quædam mulier. col. iij.
 cat quod raro sexagenarius possit generare. sed Surgenus
 Enchiridio militari, char. vij. allegat text. in contrarium.
 si pater. §. in arrogationibus. ff. de adopt. & Ludou. Ferrar.
 Aenea muliebris cap. ij. char. vij. dicit, quod vt plurimum
 generant vsque ad sexagesimum: quem si excesserint, procedit
 vsque ad septuagesimum, & aliquando vsque ad septuagesimum
 quintum: & ibi refert quosdam generasse etiã post sexagesimum
 gesimum. Socin. in iij. vol. consil. lxx. super proposita. Idem
 dicit de octuagenario. Et dicit Afflictus cõstitutione. post
 rem col. fi. quod ipse procreauit tres filios masculos post
 annum sexagesimum. & Guaynerius in practica. de argu-
 tionibus. meretrix. consil. xix. dicit quædam nonagenariã generare
 filios. licet Laudens. in cap. sicut. §. Titius. si de feud. su. cõ-
 uer. ij. colum. Iac. Ardiz. in prima feudali. char. vj. in rubric.
 fraud. detur. vbi Ioan. Blanchi. char. vj. in rub. de illis qui
 sunt rem in feud. dare. colum. iij. in fin. Iacob. invest. in velle
 cum pacto quod ipsi vassalli & eorum hæredes. col. ij. velle
 tamen volo. dicant. quod sexagenarius non habet amplius
 spem procreandi sobolem. Claud. super Luc. in princ. char.
 vij. mulier autem bene cessat citius à pariendo: nam Philo-
 sophus, vbi supra, statuit tempus cessandi à sobole in quinquagesimo
 anno. l. si mulier quinquagenaria. C. de leg. her. eor-
 nam talis raro visa est concipere: licet quandoq; eueniat
 cundum Bald. libro iij. consil. lxx. verba col. fin. quo casus
 tus nihilominus erit legitimus secundum Ias. in dicta l. si
 quæsitum. colum. prima. licet ad hoc probandum requir-
 17 tur probationes euidentiores. † Et propterea Hentius
 ferator voluit, quod vxor sua huius ætatis palam pareret

Ætas pro-
 creandi so-
 bolem defi-
 cit.

standas suspiciones. Archiepisc. Florent. in iij. parte histo-
 ric. tit. xix. cap. vj. in princ. Afflict. in procm. constitutionum.
 nos itaq; col. ij. est char. xvij. Soci. iij. volum. consil. cxxxvj.
 sum fuit. col. ij. facit Ioan. de Platea in §. pen. ad fin. in sit. de
 reu. tur. extendebant suprascriptam ampliationem maximè
 procedere quando isti senes volunt capere istas puellas. per ea
 dicta sunt in principio istius ampliationis: multum enim
 differere debet ad istam disparitatem ætatis: nam, Quam ma-
 ior ætates veniunt ad aratra iuuenti, Tam premitur magno
 coniuge nupta minor, secundum Quidum, quem refert Pra-
 pos. in c. fraternitatis. col. xij. de frig. & malefic. omnia etenim
 debent suis temporibus cõuenire. Panor. in cap. j. col. antepen-
 te probat. Ideo si quæ uoles aptè nubere, nube pari. Bald. in l. si
 maior. C. de leg. hæred. Hostien. in Summa. de testibus. vij. col.
 ver. his autem deficientibus. Ioan. Fab. in rubr. in sit. de nupt.
 late Io. Lupus in repet. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxor.
 est in toto opere. char. lxxxj. col. ij. † ætates enim habent suas
 18 mutationes. hinc dicitur medici, qd de septennio in septenniũ mu-
 tamus cõplexionem: imò de sex, secundũ Calèdarii pastorũ lin-
 gua Gallica compositum, in secũdo procmio. Gui. Rouille in
 tractat. de rescriptione Iustitiz. lib. ij. c. xij. ponit de varietate
 adolescentiz. Ideo Salomon Proverb. xxx. dicebat se penitus
 ignorare viam adolescentis, ex quo tot ætates eam subsequun-
 tur. qd in §. his itaq; in verb. auertit. in sit. de iustit. & iur. Ro-
 sandi Bussi. ij. parte. serm. xxv. ltera x. † Si maritus & vxor sunt
 cõtemporentis ætatis: quæ placebunt naturaliter vni, pariter
 alteri: cõtrariã e contra: secus erit iuuenis uolet ire dormire, senex vo-
 luerit stare: penes ignem, quoniam in lecto omnino dormire
 nõ potest. Aphrodisi. iij. parte. problem. iij. Itẽ iuuenes sunt li-
 berales, & in senibus semper iuuenescit auaritia. Card. in clem.
 vt proflores. de decimis. Aegidius de regim. princip. lib. j. c.
 ij. col. ij. Item carne che cresce non po far che non repete: &
 can vecchio, non vol festuchio. ergo amor cõseruari non po-
 test vbi tanta erit diuersitas animorum. cap. de nuptis. xxxj. q.
 Luc. de Penna in l. quories. C. de agricol. & man. lib. xj. Idem
 velle: idem nolle est firma amicitia: secundum Sallustium ante
 medium Catilinarię. gl'of. in l. late cui pæ. ff. de ver. b. signifi-
 c. Philosophus in ix. Ethic. vbi enumerat quinque quæ sunt
 propria amicitiz: & quintum dicit, quando amicus cõcor-
 dat cum amico, in omnibus delectaturus & contristaturus. &
 inquit

Disparitas
 inter con-
 iuges.

Ætates hab-
 ent suas
 mutationes!

inquit Philadelphus decade ij. satyra tertia. incip. lingua. Dis
 miles nam nemo sui dilexerit vnquam. Philof. j. Oeconomi
 cæ, quod dissimilitudines morū inter virum & mulierē
 quā sunt amandæ. dissimilitudo est causa inimicitiarū
 Ethicorum. Et Cicero post mediū de Amicitia, Disparēs
 mores, disparia studia sequuntur, quorum dissimilitudo
 ciat amicitias : vnde sequitur, quod non diligitur quod de
 cili contemnitur : quia nullum bonum nisi voluntarium
 de Pēna in l. j. col. xxxvij. C. de pub. læt. lib. xij. Guiliel. de M.
 referrato in commēto Pragmaticæ sanctionis. chart. xij. g.
 cap. cum locum. de sponfal. vbi text. dicit, quod ex multo
 trimonio generantur scandala, & malus exitus. dicam infir
 mitate volentem. vide calamitatem puellæ nuptæ seni,
 Bocatiū in Ameto. char. lxij. dum introducit Agatē se cō
 rentem. facit Erasim. chart. xxij. prouerb. cxix. & seq. æque
 æquale delectat & chart. xxvij. prouerb. clxj. Calesus
 ducit. & in vita Ioan. Mirandulæ, chart. vij. similitudo nans
 amoris est causa. Amadeus in dialogo de Amicitia. chart. r.
 Aetates enim habent diuersos instinctus. propterea Paulus
 ad Corinth. cap. xij. dicit : Cū eram paruulus, loquebar
 paruulus : quando autem factus sum vir, euacuauī quæ
 paruuli. refert Barbat. lib. j. consi. j. colum. xxx. & lib. iij. col.
 lxxxviii. clemētissimi col. penul. & lxxxij. scribitur. col. iij.
 j. facit Cicero in lib. de Amicitia, Mutari etiam mores he
 num sepe dicebat. aliās aduersis rebus. aliās ætate ingranda
 re. Atque earū rerum exēplum ex similitudine capiebat inter
 is ætatis, quod summi puerorū amatores sepe vna cum
 texta & toga deponerentur. facit Petr. Subert. in tract. de
 nea Domini vj. parte. cap. vij. col. iij. facit Burt. consi. xxx.
 in q. col. ii. dum dicit : Nunc autē maturius ætate operāte
 Contententur ergo senex de honore qui sibi præstatur. non
 not. in l. cum quid. ff. si cer. pet. vbi Ias. in vtraq; le. stura. Cæ
 in tract. de imp. milit. delig. & se consoletur cum Cicero
 Senectute. Et Petrarca de remedio vtriusq; fortune lib. iij. b.
 logo ccvi. de Senectute. & epist. lxxxix. incipit vna. nuptias
 rō relinquit iunioribus. Et si qui adeo delirent vt puellam
 piant. prout euenit senibus diuitibus, & puellis pauperibus
 quas ducūt sine dote, aduertant mariti senes vt dorem con
 tuant : aliās eis defunctis succederet mulier in quarta, tamē
 testamento, quā ab intestato : tam existentibus filijs, quā

in. auth. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi Pepus ad ff. exclam
 at notandū pro puellis, vt non curent sibi dorem constitui.
 nomiam perream perderent quartam partem omnium bono
 rum mariti.

Ampliant quartō vt maximē procedat in ducēte imparē.
 lex lib. vj. consi. ccix. ponderatis. num. 7. dicens. consideran
 dam paritatem ratione nobilitatis, potentie, diuitiarū & ho
 noris. per rationes s. proxim. alleg. vbi dictum fuit de impari
 tate ætatis. Idem si sit imparitas ratione profapie: patet ex di
 ctijs Corij in Chronica de anno M. cccc. xxv. vbi ¶ regina Ioan
 na fecit decapitari maritum suum. & alii iora te ne quæstis.
 Ecclesi. iij. Et si nō potes quod velles, velis quod potes. l. mul
 tum interest. C. si quis alt. vel sib. & si non potest habere domi
 nam, contententis de ancilla. Codrus ferm. iij. circa fin. quia &
 miles frequentius equitat curtaldum, quā sonipedem, licet
 nō tantū valeat & Symmachus philosophus dicebat, ¶ quod
 natura semper gaudet æqualibus, & familiare sibi est omne
 quod simile est. Et in habentibus symbolum. id est, similitudi
 nem, facilius est transitus. l. quod Nerva. ff. de pos. & Cleobulus
 philosophus dicebat. vxorem ex paribus ducere: ¶ quia si rusti
 cus nobilem accipiat, semper eum rusticum vocitabit, & con
 temnet: nobiles enim semper odiunt rusticos, & econtra. Io.
 de Selua in tract. de beneficio. iij. parte. q. vii. col. ii. post Bald.
 in l. per adoptionem. ff. de adopt. & rustici debēt ire pedestres,
 nō equestris gl. in lidēmq; §. idem Labeo ff. manda. nec de
 bent portare arma in itinere §. si quis rusticus. de pac. tenē. &
 debent comedere panem grossum, caseum, cepe & fabas: non
 panem album, nec pullos. gl. ii. & iij. in seruis vrbanis. ff. de leg.
 iij. quia debent talia dimittere nobilibus, vt ibi. & in cap. non
 cogantur. xli. dist. Ioan. de Selua vt s. gl. ii. in cap. episcopus. x.
 q. ij. Barbat. in tract. de Cardin. q. vi. col. vi. Moder. in tract. de
 profect. cleric. chart. lxxxix. Felin. in cap. cū omnes. col. xvj.
 de constit. dixi in meis clausulis instrumētorum. in verbo, li
 tæ & extrā. & rustici sunt plerunq; sine pecuniis, quas nec opta
 re audent. l. domini prædiorū. C. de agric. & cens. lib. xi. & san
 cta rusticitas omnia palam habet. gl. j. §. itē Seruiana in verb.
 coloni. instit. de act. licet nostra interfit facultates & paupertas
 rō nostram nō detegi. gl. in l. ij. C. quando & quib. quarta pars
 deb. lib. x. dicam respondendo ad vij. ampliationem. nobilis
 etiam nullatenus debet capere rusticam, vt patet ex prædictis.

& Franciscus barbarus de re vxoria. cap. iij. de vxoris dote
 & nobilitate. & Aegidius de regimine princip. lib. ii. panes
 26 cap. xij. †. volunt nobilem ducendam propter multitudine
 affinium. & illa pauca nobilitas aliquantulum transit in filios.
 super Regulis Cancel. Iulij. chart. ij. Barb. in cap. Raymunda.
 col. iij. ij. not. de testā Sidonius Apollinaris libro iij. epist.
 xxj. incipit, est quidem. Purpur. in l. j. num. xiiij. C. de in ius
 cand. facit Paul. de Cast. in l. j. C. de cōd. insert. col. j. dum dicit
 quōd cōtra ist v s fuit de stirpe David. licet Bonon. in m.
 de nobilitate. quarta parte num. 23. velit contrā, tamen in
 27 fin. dicit, quōd ex toto nobilitas materna non perditur. p.
 aliās dicamus mulierem intantum sequi conditionem
 quōd si spuria capit legitimum, sit legitima. Decius in l.
 28 num. 8. ff. de reg. iur. † nimirum quia tali casu permittit
 maritum donare vxori in recompensationem perditæ nobi-
 tatis. gl. in l. si voluntate. C. de dot. promiss. Ia. in l. si ducere
 sol. matr. Præpos. in cap. fin. in si. ij. colum. de donat. inter vit
 vxor. Ioan. Lup. in repet. illius rub. char. iij. & v. & char.
 vbi limitat. & ibi charta seq. dicit quōd nihil omnino viri
 capit ex nobilitate vxoris. & ibi pulchrè, an filius capiat
 re aliquid nobilitatis. & chart. xxvj. vbi dicit quōd non per-
 tur talis donatio per transitum ad secunda vota: quia dicit
 potius permutatio, quàm donatio. Curt. Sen. consi. l. iij. super
 duobus col. iij. Et vidi vnum rusticum in testamento pre-
 bere hæredē ne duceret nobilē. sub pœna priuationis heredi-
 tatis. & in simili dicit Oldr. cōsi. xvj. se habuisse casum quod
 tor dixit qd filia nō nuberet, nisi filiis mercatorū, sub pœna pri-
 uationis hæreditatis. Et qd intelligitur prohibita etiā in secun-
 dis nuptiis: licet fecus in casibus permissiuis, quia in eis in-
 ligitur solūm de primis. refert Felin. in cap. ij. col. fi. de test.
 & pac. in c. j. col. vij. de sponsal. Decius in cap. nam cōcupiscenti-
 am. iij. not. de constit. Ia. in l. duobus. §. eum qui. col. iij.
 de iureiur. & in l. diuortio §. quōd si in anno. col. fin. ff. soluar.
 in l. Titia. num. 15. in l. si sic stipulatus. not. iij. ff. de verb. ob.
 Et concordat Frac. Barbar. de re vxoria. cap. vij. de tempore
 & aliarum rerum momento ad mutanda cōsilia. has duas
 29 paritates valde damnat Io. Fab. in rub. instit. de nuptiis. † qui
 non debet desiderare vltra vires suas. Bart. in rep. l. Barbarus.
 ff. de offic. præt. col. iij. nam quanto gradus altior, tanto pro-
 uentus cadit. Calcan. consi. xij. incip. quōd dominus Benz
 chiat

hinus. col. v. cap. pueri. j. q. j. Specul. in tit. de aduocat. §. nūc de
 exordiis. num. 28. propterea Ouidius in Tristibus dicit. Ami-
 citias & tibi iunge pares. omitto quæ dicit Apuleius in Philo-
 sophia. chart. penul. nam in lente vnguentum. & Nihil cum fi-
 liis graculo. & nihil cum amaracino sui. vt Polydorus pro-
 verb. xxxvj. & sequent. & cxlvj. vbi dicit, Pares cum paribus. &
 cxcxvj. Erasmus in parte prouerb. dcxxxij. æqualem tibi mu-
 nerem inquire. Biblia Aucea clxxxj. de matrimonio rationē
 ponit. Aristot. x. parte. problema. liij. Aegidius vbi supra. In
 amicam verò quanto nobiliorem & digniorem assumes, tan-
 to melius pro te. secundum Bocarium in Philocolo. lib. iij. c.
 xlvj. cuius amor sola habilitate loci quandoque possidetur.
 secundum Bal. in cap. literis. de præsump. referentem illos duos
 versus, Villanam precibus, burgensem munere quære: Genti-
 lem capies opportunitate loci. Licet facilius sit descensus, quàm
 ascensus, secundum Virgil. quem refert Ia. in l. ij. §. filius au-
 tem col. iij. ff. de lib. & posth. ~~...~~

† Ampliant quinto maximè procedere in capiente viduam.
 debemus enim illis suadere viduitatē frater Iacobus Magnus
 in Sophologio Sap. vlt. chart. frater Hieronym de ferraria in
 suo tract. de vita viduali. Alexan. in l. mulier. §. cum propone-
 retur. ff. ad Trebel. Io. Montaigne in tract. de bigam. q. j. col.
 xiiij. & q. vj. col. iij. & sequen. Angel. consi. cccxcvj. Doctor in-
 signis. col. penul. Nicol. de Vbal in tract. de succel. ab intest. ij.
 parte principali. col. v. S. Hieronym. in iij. parte Epist. lib. vj.
 epist. j. & lxij. totius partis. quæ incipit, Verus scripturæ. & lib.
 vj. epist. xxiiij. incip. obsecro. & quatuor epistolis seq. Rosariū
 Bust. lib. ij. form. xxvj. parte. ij. per totum. Corn. in l. pen. col.
 fin. C. de indict. vid. tol. Socin. in l. hæc conditio. col. ij. de cō-
 dit & demonstr. dicens. † quōd reiteratio nuptiarum est con-
 tra honestatem, & quōd magis expedit reipublicæ honestatē
 seruari, quàm multiplicatio populi, procedēs ex corruptis mo-
 ribus. facit Plutarchus problem. ciij. & Ant in Peregrino vul-
 gar. lib. ij. cap. xxiiij. vbi enumerat plures relictas iuuenes ser-
 uasse viduitatem. & inter ceteras Yoland primogenitā regiæ
 Franciæ, ducissam Sabaudix; cui addo Blancham pariter Sa-
 baud.

30
 viduz. non
 nubant.

31

baud. duciffam. filiam Gulielmi Marchionis Montiffenarum, quæ in oppido Garignani patriæ Subalpinæ hodie miraculis fulget. Et dicit Eraſmus in ſua Moria. char. v. quod ſemel epta matrimonium, nunquam illud repetere velit, niſi obſonionis ſibi nomen adſuerit. plura Apuleius oratione j. & latini ij. † Et ex ſecundis nuptiis cõtriftatur anima mariti deſuſi. §. nos igitur volentes. in auth. de nupt. Ang. in §. actioni. ca. xxvj. in ſi. inſtit. de act. ſicut cadauer occiſi contriſtatur emittendo ſanguinem ex ſuperueniente præſentia occiſoris. Pars de Sindicato. chart. xcj. col. ij. Franciſ. Pauinus in conſilio beati Simonis. col. xiiij. ver. indicium aliud fuit fluxus ſanguinis. Gritus in ſerm. in ſabbatho ante Dominicam Palmarum. ca. ſin. j. part. Ariſt. in lib. ſecretorum ad Alex. and. circa xv. pretem. ponitur ratio. & in ſeptima parte Problematum. problem. vj. frater Michaël. Dominicus de Quelfis & Gibellinis. char. 33 viij. de quinto præcepto. † Item contriſtatur prima ſoboles d. authentic. de nupt. §. ſolutio igitur. Et audiui quod maritus beati Simonis Tridentini, in cuius caſu fecit illud pulcherrimum conſilium Franciſ. Pauin. in materia iudiciorum, quod nuptur in preſentibus poſt conſilia Oldr. antequam tranſiret ad vota, plures gratias pro ſe & amicis obtinuerat. inter ceteros nibus dicti beati: poſtea ſecus. † Quod maximè ſciendum: quando volunt nubere inimicis primorum maritorum. vt Terentia, cõtra quam Cacialup. in repet. l. precibus. C. de impet. chart. penult. vel quando ſunt vetulæ, vel quando habent iam duos maritos. Alexan. in d. §. cum proponeretur. inde aliquibus locis orta eſt conſuetudo. quod ſolunt pro pelleſa ſabramari. de qua an valeat. Roch. in tract. de cõſuetud. char. vj. col. iij. verſ. inſertur etiam ex notabili. latius Ioan. Garcia in repet. rubr. C. de ſecund. nupt. verſ. trigefima quarta perz vbi appellat Cariuaritum, ſeu capra maritum. Pich. in l. pau. quæ contra. C. de pactis. vbi dicit, quod poteſt contra eos agi iniuriarum, prout contra illos qui faciunt matinas. allegat Ang. in l. ite apud Labeonē. §. meminiffe. ff. de iniur. vel quando do. tertio nubunt: † quia licet ſecundo nubens dicatur caſte vivere, ſecus de tertio. Corſet. de dic. geminatis. verſ. xij. vbi inſert. quod propterea priuabitur legato ſibi facto, donec caſte vixerit. Felin. in c. ſi cautio. col. ix. de ſid. inſtr. ~~inſtr. de ſid. inſtr. c. de ſid. inſtr. c. de ſid. inſtr.~~

~~inſtr. de ſid. inſtr. c. de ſid. inſtr. c. de ſid. inſtr.~~

In marito autem viduo ſecus eſt: quia non poteſt

vidua nubit in imico primi mariti.

Secus in viro.

vacare negotiis domus. Iaſ. in auth. cui relictum. in ſi. C. de ſen. vidui. toll. Ideo nullas pœnas patitur, etiam ſi nubat intra annum Rom. conſi. cxxxij. in caſu propoſito. Oldr. tamē contra conſi. cxxxij. quidam ante ſi. deo puella eſſet ducēda, quia de ſacili comperietur, cum patres earum nuptias accelerēt. ne quid deterius eis contingat. glo. in l. oratione. ff. de ritu nupt. Card. conſi. xlix. col. ij. Phalaris epiſt. cxij. ad Tenerū. incip. Philodemi. & epitola ſeq. facit Eccleſiaſtici xlij. Philoſophus part. iij. problem. xxvj. col. pen. vt patet in historia Tancredi & Sigismundi, quam oratione ſoluta eleganter tradidit Leonard. Arer. Aeneas Syluius. vt habetur in ſuis epiſtolis & verſibus elegiacis. Philippus Beroaldus. vt habetur poſt orationes ſuas: quatuor enim ſunt quæ non recipiunt moram, ſecundū Gallicum prouerbum, ſcilicet: Marie ta fille, ou elle ſe marie: ta Torche tō cul, ou il ſe torchera: Boure orde en ta maiſon, ou il ſe y beutera: Netoye la ville peſtiferée, ou elle ſe netoyera. Vain vulgari Bonarius nouella xxxj. & in rhythmis vulgariſibus Antonius de Piſtorio ſub tragedia Philoſtrati, imo quadoque tantū accelerant quod de vnica filia faciūt duos generos. Hoſt. in ſumma de exceſ. præla. col. iij. Quinimo ſi pater permittat filiam excedere vigefimum quintum annum, abſq; eo quod ſibi det maritum, poteſt ipſa inſcio patre nubere, & eum cogere ad congruē dotandum. Curt. Sen. cõſil. xxxix. viſis diligenter. col. ſin. Io. de Leſnaudiere in tract. de Doctorib. iij. parte. q. xc. Ang. inſtit. de nupt. in princ. col. ſin. auth. ſed ſi poſt. C. de noſſ. teſtam. vbi Iaſ. in ſin. dicit quod imò tenetur pater dotare, etiā ſi eo inſcio ante tale tempus nupſerit, etiam indigno. Fabian. in rep. auth. nouiſſima. chart. xij. col. iij. e. tit. Curia Tholoſ. q. cclxxxix. ſi filia nubat. pro quo Felin. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ col. xix. verſi. quarta declaratio de cõſtit. licet Ang. in §. iuris præcepta inſtit. de iuſtit. & iure. & latius Bald. Nouellus in tract. dotuum. in vj. parte. in x. ſpeciali. col. v. & Io. Lupus in c. per veſtras. de donat. inter vir. & vxor. ij. not. eſt in toto opere. char. lxxij & ſeq. & quorum opin. eſt valde moralis. & hanc queſtionē diſputat viq; ad char. lxxx. licet in hoc vltimo velint contrarium. Et cogitur pater conſentire filio ſe obliganti ad reſtitutionē dotiū eius vxoris, quam patre invito duxit. Ioā. Lup. vbi ſ. char. xij. in princ. Item & eis dare alimenta ſecundum Monſer. in repet. l. ſi conſtante. char. ſin. ff. ſol. mar. Item tales puellas facilius bonos mores docere

Puella facilius comperitur.

36 Filia excedens annum xxv. invito patre nubere poteſt.

Puella facilius docetur.

K poſſum

nec ipse, nec alius potuit amplius eam cognoscere. de qua ante
 vide in Aenea muliebri. c. ij. char. x. & in Tragicomedia Ce-
 39 lestinae latissime. † Item ducendo viduā incurris bigamiam,
 & perdis privilegiū clericatus, & alia plura: de quibus in titu-
 40 de bigam. vt dixi s. in xy in inconueniēti nonē raudis. † Et licet
 primus coniunx viduz fuisset vnus dæmon, tu vnus sanctus:
 semper obiciet tibi bona tractamēta primi. gl. in aut. de fidei-
 iurionib. in prin in ver. apparentē. Maximē quando ex primo
 adhuc habet prole viuā. A tali enim prole semper te necandū
 41 minatur. † Mulier etiā secundū Philosophum iij parte prob.
 xj. semper plus diligit virū, à quo fuit deflorata: quoniā ad eo-
 suā perfectionē accepit. imō vt Tenero scribit Phalaris. epist.
 cxv. incip. Philadecum filiz. ad fin. quōd non solum virum, sed
 omne hoc p̄m̄t. gūrit: licet secus in vno de muliere quā pri-
 mo cognouit. secundū Philosophum vltis. semper vnus plu-
 42 garus iuit deus in scholabus. quia in castum prius me-
 chis, qua dormiuit cum vxore, inceperit illam l. rem non de-
 trā. C. de iudi vt dicit ibi gl. j. hoc fortē fuit quia acceperat vi-
 duam. In amica autem minus malum est habere viduā, quam
 virginem, vel coniugatā, propter rationes Io Bocattij in Phi-
 locolo lib. iij. col. j. † Limita semper hanc ampliacionem in vi-
 ro qui propter etatē non reperiret virginem sibi parem. vt in
 43 iij. & iij ampliacione. Caue tamen, quia stuprando viduam
 amitteres omne lucrum tibi relictum per testatorē maritum
 viduz. las. post alios in l. fororem. C. de his. quib. vt indig. Ca-
 44 ueat etiam ipsa vidua, ~~si testator eam in testamento
 legitime instituit, & eam in testamento legitime instituit~~
 Atitctus in xxxiij. rub. constitutio-
 num Siciliz. col. iij. sicut viuente viro. propter adulteriū perit-
 disse dotes, donationem propter nuptias, & bona parafema-
 liacita nunc propter stuprum. Gl. & Paul. de Cast. in l. fideicom-
 missum. C. de fideicō. quæ loquitur in relicto facto per mar-
 43 tum mulieri. Et dicunt ibi Salic. & Corn. quōd † propter calē-
 gans. factis vxori, frustrā adiicitur illa solita clausula: Donec
 castē & honestē vixerit. Et quōd perdat dotē. Ictius vult idem
 44 Paul. ij. vol. cons. cxlvij. incip. Et quōd perdat dotē. Ictius vult idem
 mulier agar ad restitutionem dotum contra hæredes viri. potest
 repeli per exceptionem stupri: & sic dotes remanebunt hære-
 dibus viri. & illud consilium Pauli ad literam nihil addendo
 transferibit. Præpos. in c. plerunq. iij. col. de don. inter vir. &
 vxor. & in Paul. tenet Ang. in Malef. Chai adulterato. col. vij.
 las.

vidua alle-
gat primū
virum.

Mulier plus
diligit illū
qui eā de-
florauit.

Stuprantis
viduā pœ-
na.

vidua com-
mittit adul-
terium, &
punitur.

Ias in Lij. col. iij. ff. sol. mat. Decius in c. pastoralis. col. pen. de
 iudic. vbi Moder. in apostil. ad Feli. & ad Maria. in tub. de fo-
 compet. col. v. Io. Lup. in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor.
 §. xj. col. iij. & §. lxxvij. Pat. Gerard. no. xlvij.
 incip. scias. Curtius Lun. in tract. feudorum. iij. part. in secun-
 do casū principali. est char. xxiiij. vbi reprehēdit Ias. qui an-
 tea dixerat quōd consuleret pro Alex. qui tenebat cōtra Paul.
 Sed Alex. non viderat fundamenta Paul. vt dicunt Ias. in d. l. ij.
 & Petrus Gerar. & Moder. in apostil. Felin. vbi §. & nondum
 inueni aliquem qui viderit illud consiliū Paul. qui teneat con-
 tra eum: licet Decius, vbi §. dicat opin. Alex. æquiorē: sed imō
 cōtraria est magis æqua. lita vulneratus. ff. ad l. Aquil. in vers.
 cum neq. cum sim. vt Ant. de Prato in tract. de secun. nup. col.
 xxij. vers. viij. hoc etiā probatur. facti l. licitatio. §. quod il-
 licitē. ff. de publica. est enim favorabile delicta coerceri: ideo
 fit extensio l. si vxor. §. plane ff. de adult. Bar. in l. quem ad-
 modum. C. de agric. & cen. lib. x. col. j. Ias. in l. cum quidam. ff. de
 lib. & posth. in iij. fallent. Nōne est æquius quōd remaneant
 dotes hæredibus mariti, cuius anima fuit cōtristata, quā au-
 feratur per fiscum? videtur enim iniquum dicere aliquē Doct.
 sentire contra alium, cuius fundamenta non vidit. l. illicitas.
 §. veritas. ff. de off. præsid. in simili de Bar. dicit Ang. in l. quā-
 vis in fin. ff. de dam. infecto. Et audio quōd quidam maximus
 nunc legentium in Italia posuit vnā conclusionem, cui fuit
 oppositum de vno tex. & coactus fuit fateri quōd si vidisset il-
 lum text. non posuisset illam conclusionē. Et quōd opin. Paul.
 sit æqua, probatur ex dictis Feder. consil. clxvij. mulier accusa-
 45 ta. quem sequitur Anan. in c. si. ante fin. de adult. † vbi siâte fa-
 ma quōd maritus erat mortuus, mulier hoc credens peccauit
 cum alio, quōd punietur saltem de stupro. facit Hippol. in l. si
 quis viduam. ff. de quæst. col. ij. vbi scit punietur pena depor-
 tationis ille qui corripit viduam cognatam, pari modo punie-
 tur vidua cognata patiens se corrumpti. Perdit etiam ipsa vidua
 committēs stuprum, omne quod sibi reliquit maritus in testa-
 mento, quod ab ea tanquam indigna auferit fiscus. gio. Bal. Sa-
 lic. & Corn. in d l. fideicommiss. C. de fideicom. est de mente
 Bar. in l. j. ff. de his quib. vt indig. licet videretur dicendū, quōd
 imō multo magis deberent remanere hæredibus testatoris, à
 quo hæc processerunt. l. q. scitis. C. de bon. quæ lib. An. in suo
 testamēto. in verb. tutores. col. vj. subiungens, quōd si secreta
 K 3 vidua-

viduarum pateficerent, multae tutelae corruerent. & quod vide de facto Bononiz in quadam fornaria: bene scio quod in matrona potente non audemus talia attingere. nam pone tignu nū ræda luccebis in illa. vt cōtra dico J. de diuitiis. perdit etiam omne illud quod maritus viuens sibi done uisset, secundum Io. Lup. vbi s. & in §. lxxviiij. col. ij. & iij. Perdit etiā substruonem pupillarem. Aret cōsil. clv. periculosum col. iij. Item utelam filiorum, sicut si secundò nupissit. secundum Barb. lib. iij. consil. xj. bene. col. ij. Stephanum de Federicis in tracta. & interpret. Legum col. x. qui dicit, quod in causa Scaramporæ Montiserrati sic vidit iudicatum Papæ. Perdit etiā prædicta si permitteret sibi tangi mammillas. Item si commiserat ad alteriū viuente marito, quod maritus ignorans fecit Legatus secundum Pic. in repet. §. tria. q. lxiiij. † Quoniam omnes pœnz statutz contra secundò nubentes. hodie etiam procedunt cōtra viduas luxuriosas Bart. in l. his solis. C. de reuoc. don. h. Lup. d. §. lxvij. Alexad. in l. j. §. notantur. ff. de infam. Corfeca tract. de pot. regia. q. xxix. Panor. in c. vxoratus de cōuers. coniug. Ang. in d. versic. tutores. colū. vj. Io. Montaigne in tract. de bigam. q. v. col. xxvij. Io. Garonis in rep. rub. de secund. nup. pœna xxvij. Brunus Asten. in tract. statutorum excludentium. in vj. art. q. xxvj. ne plus habeat luxuria, quam castitas Had. Papa noster Quodlibet. ij. col. iij. Nec in hoc sit differētia quæ facit gl. in verb. malignæ. in §. fi. in auth. de restit. & ea que p. vbi Ang. scilicet inter pœnas secundò nubentis intra annum luctus, vel post. nam ex quo tales pœnz hodie sunt sublatæ, debet considerari. vt concludit Corn. in d. l. fideicommissum. C. de fideic. & Io. Lup. d. §. lxvij. & Io. Garonis vbi s. Sed consideratur delictum. Et ad probandum quod inhonestè viuat. suffi ciunt testes singulares, dummodo consonent in genere. Bald. in consil. xcviij. lib. iij. incip. quia dicta domina. Quam autem pœnam incurrat vidua, vel etiā puella ob stuprum. vbi ageretur criminaliter: dic quod nullam de Iure canonico, quia presumitur seducta: de Iure autem Ciuili. eam quam si commississet adulterium. glo. in l. pen. C. de adult. Salic. in l. cum qui dicit. col. j. eod. tit. Io. de Platea in §. item lex Iulia de adult. infra de publ. iud. gl. pen. in Pragmatica. de adult. in char. cxc. videlicet quod mulier verberata & detonsa detrudetur in monasteriū ad agendam pœnitentiam. duabus partibus bonorum suorum liberis suis, si habeat, applicandis: tertia monasterio. Et si libe

ros non habeat, sed parentes non consentientes delicto, illis tertia pars, & duæ Monasterio applicabuntur: prædictis non existentibus, omnia bona deuenerit Monasterio auth. sed hodie. C. de adult. & in corpore vnde sumitur Sed pone quod iudex in sua iurisdictione nō habeat Monasteriū volens eam acceperat. Respondeo: quod licet nō inueniam tactum in specie, quod ex tali causa iudex poterit talis pœnā alterare & cōmutare. Bar. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infra. Panor. in c. de causis. col. fi. de offi. deleg. scilicet talē mulierē verberatā & tonsam bannire, & eam partē bonorū, quæ applicari debuisset monasterio pro eā alēdo, applicare fisco: attēto quod in stupro nō est necesse expectare bienniū quo vir possit vxorē recipere d. auth. sed hodie. & isto modo iudex satisfaciet menti d. auth. Et istā detruſionē in monasteriū. puto quod etiā in adultera ex causa prædicta possit cōuertere in bannū. & vide quæ dicam j. in duodecima ratione pœnz cōtrariæ de stupro. Verūtamē quia aliquod viduæ expedies esset nubere, nisi religionem intrare maluerit, puta si sit iuuenis & sine prole. Petrarcha de Remed. vtriusque fortunæ. dialogo cclj. lib. ij. de moriente anxio, quid vxor eo mortuo sit actura: tunc enim nubat in Domino, secundum Apostolū. Anchar cōsi. c. ex prædicto. in prin. Feder. cōsi. xxxvj. casus. in fi. tex. in c. fi. de secund. nup. Bart. in l. j. C. eo. si. Rom. in cōsi. clxxxij. in casu proposito. Curt. cōsi. xxvij. magnificus vir. col. ij. Socin. cōsi. xxxix. col. v. vers. quamuis. & xxxiiij. col. ij. vers. non obstat. Corn. consil. xxj. in fi. & ccxix. col. ij. & lib. j. & cccviii. co. fi. lib. iij. nec deterius cōtingat, quia le sano de male grata dure quando non vano à marito. Bald. in l. j. col. pen. C. de secund. nup. Pich. in repet. l. in quartā. ff. ad leg. Falc. col. lxxv. vers. sed contrariū fort. ~~...~~

da vota, vtuntur cautela: cōcordant cum iudice, & sibi in iudicio remittit tutelam: & quia tunc est locus datiuo, nominat illum quē volunt in virū, & tutelā sibi decerni faciūt: quia incertus non cogetur iudex illū decernere. Decius in d. c. ex parte M. Barbar. lib. iij. cōf. lx. illud. col. iij. & isto modo remanet adhuc in administratiōe. Bart. in d. auth. sacramēta. col. fi. & in §. sin autem tutela. vbi Ang. in auth. de nupt. Corn. in l. iij. C. ad Tertul. Aliās autē si non peteret mater dari tutorē, sed simpliciter nuberet: nō esset tūc locus datiuo, sed legitimo: vt voluerit. 52 Doct. vbi §. ¶ Secundo est cautela: quia impetrat à principibus premo dispōsationem, cum clausula, nō obstantibus vt possit nubere, & nihilominus retinere tutelam pupillorū, & eos apud se educare: quod videtur fieri posse l. si ff. de tutel. & not. in l. C. quando mul. of. tut. fun. pōr. Ideo petat prouideri de tutore pupillis, & reddat rationē: quam rationē, postquam secūdo electi pserint, omnino reddere tenentur, & acrius, vt Io. Garonis a rub. C. de secund. nup. pōna xxxvii. vbi dicit, qd tali casu tenetur reddere rationē etiā de minimis: quia tunc efficiuntur inspecta contra filios. vt in pōna ibi prox. seq. Aliās autē si pupilli postea morerētur ab intestato, priuarētur eorū successione. l. omnē. C. ad Tertul. l. sciāt. C. de leg. hāred. Boles. l. ij. §. si mater. ff. ad Tertul. Nicol. de Vbal. in tract. de success. ab intest. ij. par. col. vij. vers. quāto. principaliter. Decius in ea parte M. de app. vbi in fin. Idem Dec. conf. ccxlix. requisitus si dicit quod si habet aliū contutorē, non cogitur de necessitate petere aliū subrogari: sed sufficit notificare iudici, & in eius manibus renuntiare tutelæ, & reddere rationē contutori: nec erit necessaria citatio agnatorū. Ampliat idē esse in curatore Corn. lib. iij. consil. cciiij. pro decisione. col. ij. vbi dicit, qd applicabitur hāreditas fratribus vterinis vel patris. Est bene verum quod ipsa non tenetur facere impensam quæ vadit ad talem tutelā. Alex. in l. j. C. de neg. gest. ¶ Amplia primò d. l. sciāt non solum procedere in matre, sed etiam in quibuscumque que obtinēbus primū gradum succedendi etiā in substitutione. d. l. sciāt vbi Bart. Ange. & Doct. not. Signorol. cōf. cc. incip. par. ter. Et Corn. d. conf. ccxxxiiij. ¶ Amplia secundò, vt nō solum procedat si ipsa fuerit tutrix, sed etiam si non fuerit: quia ipse imò & alij qui essent successuri pupillis, non petant tutorem priuātur tali successione. d. l. sciāt cum concor. Corn. lib. iij. conf. cxij. Bald. lib. iij. conf. cclxxxiiij. statuto. Amphians ma

vidua nubens nō petito tutore perdit successione.

53 Iacō ad materiam l. sciāt.

mē in auia materna. Sandol. in l. qui duos. col. v. ff. de reb. dub. ¶ Amplia tertio, etiam si talis debens petere tutorē, esset sexagenarius, & sic quod posset excusari à tutela. Curt. consil. lxxv. sapienter col. xvij. ¶ Amplia quarto, etiam si nihilominus dicta mater rectē administrasset bona pupilli. Decius c. ex parte M. de appel. col. ij. vers. & dato quod tutor bene Calcant cōf. l. xxxij. quidā bonhomus. col. iij. Nic. de Vbal. vbi §. Curt. consil. lxxvj. col. xvij. Pic. in l. ij. char. v. C. de in ius vocan. Bal. in l. cum oportet §. si. ad fi. de bon. quæ lib. Paul. de Cast. in l. omnē. ad fi. C. ad Tertul. nisi administrasset de autoritate iudicis: licet eam non solenniter decreuisset tutricē. Salic. in d. l. sciāt. licet Paul. de Cast. & Claud. in d. l. ij. de in ius voc. & Panor. cōf. xc. quidam Anr. lib. ij. vellent contrarium. ¶ Amplia quinto, etiam si mater fuisset tutrix data in testamento: quia si non petat administrationē sibi decerni, & inuentarium fecerit, priuatur hāreditate. Bart. consil. ccx. an testamētum. ¶ Amplia sexto, etiā si ista mater elapso tali anno intraret Monasterium: secus anno durante. Præpos. post Bald. in d. c. ex parte M. col. ij. de appellat. ¶ Amplia septimò, si elapso anno mater vellet mortem purgare. Salic. in d. l. sciāt. col. ij. ¶ Amplia viij. idem in non petere cōfirmari tutorē datum in testamento, vel codicillis, minus solenniter. Corn. in d. l. sciāt. col. j. ¶ Amplia nonò, si petat, scilicet dolose minus idoneū. Salic. in d. l. sciāt. col. ij. vbi Corn. ¶ Amplia decimò, etiam si testator in testamēto tali matri tutrici relicta reliquisset liberationem ab administratione. Guido Papa conf. xliij. testator. col. ij. pro quo facit Iac. in l. actione. ad fi. C. de transact. Io. Garonis in d. rubr. C. de secund. nupt. in xxxix. pōna. vbi dicit se consuluisset. ¶ Amplia vndecimò, etiam si statutum ponat minus tempus ad petendum tutorem, quā sit tempus iuris communis. quia perdit successione & legitimam. Barb. iij. consil. lxxij. illud. char. fin. ¶ Limita primò dictam l. sciāt procedere in obrenuibus primum gradum successione: secus enim in aliis. Bartol. consil. ccx. an testamentum Bald. lib. ij. consil. ccxxxj. proponitur. ccclxvij. antiqui. & lib. iij. consil. cxl. quod mater. Ang. Paul. de Cast. Salic. & Corn. in d. l. sciāt. idem Ang. conf. ccxxvij. quidā pater. Decius in d. cap. ex parte. M. circa fin. Paul. lib. iij. consil. xxix. in puncto. col. fin. licet Ange. sibi contrarius consilio. cvij. ista quæst. fin. & Anch. consil. cclj. omnia iura & c. iij. pro declaratione. l. Guido Papa. consil. l. cx factio. C. alean. d. conf.

d.conf.xxxij.col.viii.contrariū teneat. & est verum quod d. char.conf.ciiij.incip.pro declaratione. moderat istā limitationem nō procedere in auias: sed d.conf.celj. dicit quod tempore & quod adhuc sibi nō currat tēpus, nisi lapsō primo anno tutori matri, vide Sādol. in l. qui duos.col.vj. ff. de reb. dub. vel itē poenae. Nicol. de Vbal. vbi s̄. Et hęc limitatio procedit, et obtinens primū gradum mortuus esset. Salic. d. l. sciat. quod iste pupillus habet substitutū vulgare, & tēpore quo mortuus nondum adiuisset hæreditatē: quia vulgaris substitutio nō sinit sinitatem. Panor. lib. ij. consi. xc. quidā Antonius. ¶ Limitatio tū. dum dicitur quod mater teneatur petere tutorē nō petere vbi cūq; pupillus haberet substitutū, dummodo tamē mater nō sit in illo tēto gradu substituta: vel talis substitutus est inhabilis propter minoritatē: vel quādo talis substitutus est exclusus spe succedendi morte, vel negligentia petiti tutoris. Corn. in d. l. sciant. ante fin. Bald. lib. iij. consi. cccc. lxxij. incip. evidentiā. ¶ Limita quattō, quando talis mulier petiisset tutorem. Sed si nō fuit ritē datus, vel nō fuerūt seruata solēnia, nō appositz debitz renūtiationes in tutela. Socin. col. xxx. vifis & inspectis. col. vij. vers. circa secundum. & cliij. pulchrit. subtilis. col. penul. vers. v. & seq. vbi enumerat vij. requisitas: hoc vt procedat nostra regula supra posita de d. l. sciat. facit. nor. lib. ij. consi. xc. Ang. col. clx. vj. si testator. vbi dicit quod mulier non astringitur esse tutrix. sufficit ergo sibi vt petat dāni minus ritē detur, impuretur iudici. Salic. in d. l. sciat. vers. quare mater. Bal. in addit. Spec. in tit. de positionibus. col. iij. vers. pone quod Berta. vbi dicit, quod sufficit pro excusatione matris quod pupillus habeat tutorē habitu, licet non administratione: quia talis sollicitudo pertinet ad alienā prouidentiam. facit Fulg. consi. lxxij. quidam Antonius, dum vult sufficere quod mater petierit dari tutorem, & coegerit facere inuentarium, et uere & se immiscere administrationi, etiāsi postea ad singula momenta administrationis nō aduertat: & sic quod non tenetur petere, tanquā suspēctam remoueri: licet contra receat Barbat. in consiliis Curtij consi. lxxvj. sapienter. col. xvij. per gl. in l. ij. §. si mater. in vers. nō legitime. ff. ad Tertul. quā in legitur Paul. consi. lxxij. ista domina. dicens in princ. quod est matri delictum non facere inuentarium. quā non petere tutorem. Fulg. consi. xc. in iij. col. j. circa secundum. vbi non excusatur, licet esset datus tutor minor, quia propter ætatem non tenetur

extraneus. facit Corn. lib. ij. consi. cxxxij. fundata. Bald. in auth. idem. C. de sec. nup. clarius in l. precibus. col. iij. C. de im. lib. & lib. ij. consi. ccij. quoniam vers. v. Aret. consi. xl. præsupponitur. in fin. ¶ Limita quintō, in muliere rustica. Socin. in consi. proximē alleg. quod intellige quando ita distaret habitatio istius rusticæ a ciuitatibus vel locis insignibus, quod nō posset consulere peritiores. Aliās secus. Socin. d. consi. xxxix. Paul. Aret. Lancel. & Pich. in l. ij. C. de in ius vocand. vbi Purpur. num. 33. facit Iaf. & ahj in l. si conuenient. ff. de iurisd. om. iud. in liuris ignorantia. C. qui admittit. Fulg. consi. xc. in questione Ioannis. col. iij.

¶ Limita sextō, quando iste pupillus mortuus esset intra annum petēdi tutorem. ita Panor. lib. ij. consi. xc. col. fi. Corn. lib. iij. consi. cciiij. pro decisione. col. ij. Signor. consi. ex cv. veritas. Ang. consi. clx. vj. si testator. late Alexan. in l. si decesserit circa fin. ff. qui sacis. cog. & tenet contra id quod dixerat in l. cum stipularus. col. pen. de verb. oblig. Et ibi Alex. tenet quod idem etiam si nō superessent nisi duo vel tres dies de tali primo anno quādo moritur iste pupillus. Et tunc opinio Paul. de Cast. consi. xxix. lib. ij. & istam limitationem tenet etiam Bald. lib. i. consi. clvj. quidam. & lib. v. consi. cccxix. punctus. & lib. iij. consi. xxj. factum. Nicol. de Vbal. in tract. de success. ab intest. in parte. col. vj. vers. iij. principaliter. vbi tamen fatetur quod iudex posset d. h. annū abbreviare. & Sandol. in l. qui duos. col. um. v. ff. de reb. dub. Et si intra annum res pupilli dilapidaretur, tunc intra annum tenetur petere. Paul. in l. ij. C. ad Tertul. & Corn. in d. l. sciant. omnino laudat vt petant quamprimum possunt.

¶ Limita septimō, quando iste pupillus moreretur adustus. l. matres. C. ad Tertul. vbi Corn. Curt. Iun. in l. precibus. colum. xij. C. de impub. Corn. lib. iij. consi. cciiij. pro decisione. colum. ij. Nicol. de Vbal. in tract. præalleg. Et dicenti matrem esse priuandam, incumbit onus probandi, quod decesserit in pupillari. Salic. & Corn. in d. l. sciant. ad finem. Paul. de Cast. in l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad Trebel. Bald. consi. xix. lib. v. clarius. vbi ponit formam ponendi in suis additionibus ad Specul. in titul. de positionibus. col. iij. vers. pono quod Berta fuit vxor Titij. ¶ Limita octauō, quando talis mulier esset prodiga, & sibi fuisset interdicta administratio bonorum. Angel. & domin. Alexand. in l. is, qui bonis. ff. de verb. obligat.

¶ Limi

¶ Limita nono, quando ista mulier esset minor xxv. annis. S. gnor. cons. cxcv. in ep. veritas. Socin. in consiliis 5. allegans prima limit. Bolog. in suis Interpretationib. in l. ij. §. si mater. ff. ad Tert. Corn. lib. iij. cōf. xl. circa hāc. col. ij. & lib. iij. cōf. cccij. pro decisione. col. ij. Ias. in l. minoribus. C. de his quibus indig. Bald. lib. v. cōf. quidam Petrus. Fulg. cōf. xxxvj. quatenus & l. ij. quidam Antonius amplians idē in viro Et procedunt limitatio etiam si postea post talem primum annū effectus fuerit maior. Ias. in l. sciendum. §. fin. colum. fin. ff. qui testid. cog. Rom. cōf. cclxxix. visis thematis narratiōe. Fulg. d. cōf. lxxij. Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus. col. iij. ff. sol. matr. mōge tamen nisi efficeretur maior durante pupillari etate filij. Bald. Nouellus in tract. de dote. parte xy. in j. priuilegijs sine membri xij. est chart. lxxvj. vel fortē ex forma statuti mulier haberetur pro maiore. Decius in d. c. ex parte vi de pel. Ista fallentia nō procederet in masculo, nisi per viam rationis in integrum. secundum Salic. in d. l. sciant.

¶ Limita decimo, quando pupillus esset oneratus creditoribus, ad eō quod non esset vile petere tutorem ipsi pupillo Bolog. in suis interpretationibus in d. §. si mater. Nicol. de Pa. in dicto tract. col. vij. ij. part. vers. quarto limitat. Anchar. consil. c. iij. incip. pro declaratione. Alexand. in d. l. sciant. dicitur men Salic. in l. iij. C. ad Tertul. quod tunc erit cautela mater vt hoc protestetur coram probis viris, & roget instrumentum.

¶ Limita vndecimo, vt hoc procedat quādo su. per iustitiam alij. si eiusdem matrimonij, alias secus. Nicol. de Vbal. vbi 5. dicit. consil. xl. praeponitur. col. iij. Decius in cap. Ecclesia sanctae Mariae col. xvij. de consit. Bolog. in addit. ad Mathesin. de test. ab intest. ij. art. principali col. x. in addit. incip. vera puto eto. sed caue, quia istae auctoritates loquuntur quoad excolet dum mulierem a pena inflicta mulieri trāseunt nimis tempestiue ad secunda vota: sed nos loquimur in quo conq. p. rimo, ad successione pupilli negligente petere tutorem. q. r. casu contra hanc limitationē si impicias factum cum quo ob suluerunt, tenent Paul. de Cast. d. consil. xxix. Fulg. consil. Anchar. consil. c. iij. Barbat. lib. iij. consil. lxxvj. quos 5. allegat idē quicquid aliās tenerim, nunc magis inclino cōtra illam limitationem.

¶ Limita duodecimo, vt d. l. sciant. procedat quando tutor testamentario datus est remotus vel exculatus. Et in. al. c. iij. in

liqui testamentarij, quorum praeertu excluditur legitimus, vel casu quo proximior in gradu est inhabilis inhabitate temporali. quod interim fuit locus datus quam mater omiserit petere. Aliās secus. ita Signor. d. consil. cxcv. & Ang. d. consil. clxvj. & Corn. consil. lxxxiij. in hac cōsultatione. colum. fin. lib. iij. hoc videtur moderare Nic. de Vbal. vbi 5. & Bald. lib. v. consil. lxxij. quidam Petrus. & lib. iij. consil. cclxxxij. statuta. Guido Papa consil. clxxix. omiffa.

¶ Limita decimotertio, quando ille qui erat dandus tutor, erat absens: vel ipsa mulier erat infirma, vel suberat alia iusta causa propter quam non potuit peti iste tutor. Socin. in consiliis alleg. in j. limitatione. Et faciunt allegata in limit. proxim. precedenti. Fulg. consil. cxxxvij. visis. in fine. & iusta causa nō faciendi aliquid, est tempus pestis. Hippol. in l. j. §. praeerea. col. xx. ff. de quaest. vide dom. Francif. de Ripa in tract. de pe. l. te. vel quando alij pro maiori parte ita faciunt. l. si creditor. vbi Paul. de Cast. C. de pig. act. vel quādo est communis opin. de hoc. vel rumor populi. Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus. col. ij. ff. sol. matr. dum tamen Socin. dicit de absentia, cogita propter §. fin. in stit. de curat.

¶ Limita decimoquarto, vt solum procedat d. l. sciant. respectu bonorum quae iste pupillus habuisset ab alio, quamuis cōtemplatione mariti. Decius in d. cap. ecclesia sanctae Mariae de consit. col. xvij. Plus dicit Aret. consil. xl ad fin. quod priuatur solum successione filij. nō alio legato sibi facto per maritum: pura qui legasset vsumfructum, facit pro eo Feder. cōf. xxxvj. casus in fin. Potēs tamen videre Sandol. in d. l. qui duos. col. v. ff. de reb. dub. Oldr. consil. cxiii. bonis autem pupilli siue ex legato ei obuenerint, siue aliter, bene priuatur. Salic. in d. l. sciant. col. fin. vbi dicit quod propterea non priuaretur substitutione fideicommissarij: quia per eam non succeditur pupillo, sed testatori: nisi substitutus pupillo per fideicommissum esset gratatus restituere hereditatem pupilli matri: quia tunc videtur prius hereditas pupilli, quam testatoris. Corn. in d. l. sciant. col. ij. & in l. omnem ad fi. C. ad Tertul. Et sic habes istam ampliam viduam cum aurea dote.

¶ Ampliant sexto principaliter supra scriptam conclusionem 54 maxime procedere in capiente diuitem vxorem. Gell. lib. ii. cap. cxiij. quia Lycurgus legem tulit, quod vxores sine dote ducere nō possent. nam, Intolerabilius nihil est, quām foemina diues. & inquit

inquit Seneca: Inuenies, si nihil quaeris nisi bonā vxorem. Refert frater Bernar. in j. parte Rosarij. serm. xxiiij. litera o. Et Sipientis dicit autoritas: Vxorem fuge, ne ducas sub nomine dotis. vbi Ascensius. Et Martialis lib. viij. Epigramatum: Vxorem quare locupletē ducere nolim, Quæris, vxori nubere non meæ. & dicit Historia Ianuæ, nona parte, allegando Aureolum philosophum, quod qui ducit vxorem pauperem, ponit in domo sua paupertatem: & qui diuitem, ponit temperantiam. facit Petrarca de remedio vtriusque fortunæ. lib. j. dialog. lxviij. de optima dote. Pontanus de obedientia. lib. iij. in hac. iij. allegat illud Plauti: Argentum accepti: dote impetum reddidi. Et Plautus: Si enim morata recte veniat, dotata est facta. In dotibus magnis sunt incommoditates magnæ, sumptibus intolerabiles. Et quæ indotata est, ea in potestate est viri. Dotatæ mactant & malo & damno viros. Et Iuuen. Veniunt libere sagittæ: Libertas emitur: coram licet iuuat, atq; Relucta vidua est locuples, quæ nupsit auaro. refert Polydor. prouerb. lxxiiij. facit Erasimus iij. parte prouerb. cxlij. quid opus prægoræ dote. Marfil. Ficin. lib. vj. epistola. diligentia circa trimonium. chart. cxxv. Malè enim res se habet cum quod dote tute efficit debet, id tentatur pecunia. Cicer. in Offic. chart. viij. sequitur Bald. in repet. l. Barbarius. ff. de offic. prætor. post medium secundi Offic. allegat illud Themistoclis, Miles virum qui pecunia egeat, quàm pecuniam egentem viros: corrupti mores deprauantque sint admiratione diuitiarum. cit Albertanus de forma vitæ, lib. ij. cap. de opib. acquirendis. Ascensius. secundum illud Catonis: Despice diuitias. & Erastus. siast. vij. Trade filiam, & grande opus feceris, & homini seruo da illam. & Felin. in cap. in nostra. col. fin. de testib. dicit plus benignitas & grauitas morum, quàm facultas. & Ioseph. de Antiqu. in vj. lib. c. vj. Dicite illis, non me egere pecunia nec honoribus, quibus rebus venditur filia potius, quàm nuptiis collocetur: sed eligere generum habentem fortunam, ceterasque virtutes. facit Carmelit. ecloga vj. quia boni mores diuitias superant. l. magistrus. C. de profes. & med. lib. x. Et quid prodest stulto habere diuitias, cum sapientiam emergere possit. Prouerb. xvij. Erasim. j. parte prouerb. cccxiiij. Paupertas sapientiam sortita est. & in hanc opin. concordat Franciscus Barb. de re vxoria. cap. ij. qua dote, & quibus moribus vxor ducenda. & cap. vj. de vxoris ducendæ diuitiis. honestus ante

pendet ex animo, non ex lucro. gloss. in l. hæc ratio. ff. de donat. inter vir & vxor. Amad. in dialogo. de amicitia. char. xv. & dicit Ioan. Lup. de donat. inter vir. & vxor. char. iij. in prin. quod bonus debet venerari sponfam, & non econtrā: in cuius signū ipse debet recipere, nō dare, vt amatores amafis suis. Ezechiel. idem Io Lup. char. xix. col. ij. dicit. quod meretrix licite capit ea quæ sibi donantur, & sibi promissa per amatores consequi potest in iudicio: ideo peruertunt bonos mores, qui volunt capere ab eis quibus dare debent. Præterea vxor diues non solum est intolerabilis, sed & filiis, quibus semper obiicit & minatur velle auferre suas magnas dotes: idè nō est semper bonū velle ditari. imò quādoq; prudētia est perdere de proprio: vt Pythagoras: quæ refert Stephanus Niger in illius cōmento. char. x. vbi subiicit, quod quādoq; lucrū spernere, lucrum est. omitto quod habetur in Naui Stultifera, char. lx. dum inuehit contra capientē vetulam propter diuitias, dicens, quod aruinā quaerunt sub podice aselli. Ang. d. consil. cccxcvj. ad fin. & illud Iuuen. Vetulæ vesica beatæ. quæ refert Lancel. in l. nō amplius. §. cum bonorū. col. ij. de leg. j. Et magna dos apud Romanos erat de ducatis quatuor centū. secundum Gellium & Blondū, quos refert Claud. in l. ij. col. ij. ff. sol. mat. & Decius cōsil. xxvj. col. ij. quod dos mille ducatorum est congrua vni Comiti. Sed postea cōsil. clxxx. col. ij. dicit, quod hodie dos de octo centū ducatis datur etiā popularibus & artificibus. circa quod vide Ioan. Lup. in c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. in toto opere. chart. lxxxj. dū dicit quæ sint consideranda in cōstitutione dotis: & in chartis seq. pulchrè Monfer. in l. si constante. ff. sol. mat. col. xxxiiij. & vnā haberem apostillā de Paul. de Cast. in l. si non mortis. C. de inoffi. testam. Et vide si sunt facti isti capientes vetulas: quoniam vltra vortū captandæ mortis. et coitus mulierū vetularū est adeo noxius, vt eos ipsis vetulis quæ ex hoc vegetantur breuius viuere faciat. vt ipsi in mortē quam vetulæ expectant. priores incidant. Et sic euenit illud Menandri, quod refert Gell. lib. ij. c. xxiiij. circa med. Dū eius mortē in hio, egomet viuo mortuus inter viuos. facit illud Philosophi, Vetulā non cognoui, cur debeo mori: & illud, quod capra iuuenis comedit sal: sed antiqua deorat & sal & succulum. & corium vetus indiget maiori adipe: & propterea audiui à Medicis, quod coitus cū vetula valde iuuat in ardore vrinæ: quia multum attrahit de spermate, & dicit in annotationib. variis,

L char.

56
57
Capitū vetulæ propter diuitias.

chart cxvij. Baptista Pius in posteriorib. cap xv. quòd cum
 verula est foridū. & vermes quandoq; generat. Nec tu adol-
 scens propter minorē ætatem aduersus matrimonium vetule
 restitueris in integrum. secundum Spec. quem refert Petrus de
 Rauenna in suo aureo Alphabeto. in verb. restitutio. col. ij. nec
 etiam posses te iuare: quia ista vetula diceret se habere deu-
 58 rios sepultos, & fortē erat pauper: † vel si cōtraheres per pro-
 curatorem, & crederes eā pulchrā, & esset turpis. quia talis e-
 ror non vitiat matrimoniu. Portius instit. de patr. potest. col.
 fin. vel si eā caperes sub spe habendi hæreditatē, quā fortē pa-
 ter eius tibi promiserat. l. si maiores. C. de transactio. Portius
 in §. cū autem iij. col. instit. de adopt. pulchrē Ioā. Lupus instit.
 per vetras. de don. inter vir. & vxor. iij. not. est in opere. char.
 lxxj. col. i. Et quia propter diuitias hæ vetulæ vplurimum re-
 piuntur: vide quæ §. prox. dixi in v. ampliāt. & quæ dicam §.
 prox. si esses valde pauper, & nō haberes alium modū viuē-
 di, si posses habere vxorē opulētissimā, vt eius diuitiæ subsi-
 cerent pro ea & pro te nutriendo honorificē in peregrinatio-
 ne vel aliqua curia absq; quòd cū ea cohabitares, fortē tibi
 su posses pati duci te ab ea etiā ad eius domum: licet sit sig-
 nificatissimæ tristitiæ, quando mulier vtrum ducit ad domū suā
 quia deberet esse ecōtrā. Crem. singul. lxxvj. statuto Florētina.
 Io. Lup. in rub. de don. inter vir. & vxor. char. xxvij. in fi. in
 in c. iurauit. de probat. col. ij. & in cap. ex parte. de consuet. &
 cit quòd tūc mobilia quæ reperiuntur in domo, præsumuntur
 vxoris. & Io. Lup. vbi §. char. ij. col. iij. ponit quòd valet pecc.
 per quod maritus promittit vxori habitare certo loco eius.
 Esto etiā memor, qd fornicari cum vetula est turpe, & grauius
 peccatum, quàm cū iuene pulchra, gl. fin. in cap. fur. xiiij. qd.
 Feli. in c. cum quidā. col. iij. de iureiur. de qua disputat Al-
 cha. Can. in suo Parochiali curatorū, de penitentiis recipien-
 59 dis. cap. iij. est chart. cciiij. † Caveant semper, & primo isti ca-
 pientes istas mulieres diuites, ne si eueniat casus restituende
 dotis. depauperent eorū filios: quoniam cōmuniter dotes mu-
 lieris dantur per frusta & interualla, & in pecuniā quæ fragilis
 est, & de facili expēditur, imò perditur: & ideo qui habet pecu-
 niam, dicitur habere ea quæ de pecunia comparari possunt: sed
 qui habet res, dicitur eas habere. & pecuniā valēt illas. I. pro-
 60 p. modū. ff. de verb. sig. hinc dicimus, † quòd citius res in pecu-
 niam, quàm pecunia in res cōuertitur. ista sunt verba And. de
 lict.

Error in di-
 uitiis non
 vitiat.

Gravius pec-
 catur cū tur-
 pi, quā cum
 pulchra.

Ifern in ti. per quos fiat inuest. col. iij. qui allegat l. si chorus. §.
 j. ff. de leg. iij. ad quā Socin. in l. si ex toto. de leg. j. in l. j. §. fuit
 quæ sitū. col. iij. ff. ad Trebel. Fabian. in tract. de emp. & vend.
 in v. q. principal. col. vj. Et quandoque postea permittunt tales
 vestes tibi furari. cōtra ea quæ dicit Ang. in l. in actio. ff. de fur.
 quòd quilibet debet custodire suam vestē. Aliam partē dotiū
 exponunt in iocalibus, vt sponsa sibi pulchrior videatur. Cyn.
 in l. j. col. pen. C. cō. mod. facit Spec. in tit. de aduoca. §. sequitur
 videre de vestibus. col. j. Mathæus Bofius, ne ornamenta mu-
 lieribus Bononiensibus restituantur, epist. vj. & vij. Aegidius
 de regim. princip. lib. ij. parte j. cap. xxj. Gilbertus in quaestio-
 ne post secundū Oeconomicorum Philosophi, chart pen. Co-
 drus serm. j. char. iij. & sic in stultitia. Nicolaus Boer. in apo-
 stil. ad Dyn. in regula, certū, qui opportunē loquitur. Ioā. Lup.
 in rub. de donat. inter vir. & vxor. chart. xij. & Ouid. in iij. de
 Arte: Quis pudor est census corpore ferre suos. Nec predest
 excusatio illius malē intelligentis dictū Biantis. Omnia mea
 mecū porto. de quo licet non faciat mentionē Margarita Poë-
 tarum in dictis Laërtij: facit tamen Mathæus Bofius epist. lj.
 nuper. char. iij. Gellius lib. vij. c. xij. Sprgetus in Enchiridio di-
 sciplinæ militaris. chart. lxxvj. & seq. vbi dicit inter cætera, qd
 mulieres nō debēt portare vestes scissas ante: & de portābus
 diuisas in vij. amphatione, de pulchra. Et quādo mulier est be-
 ne ornata, congruit vt ornamenta ostendat: & sic vadat ad
 conuiuia & ad festa: vnde euenit infra in solut. ad septimū ar-
 gumentum huius partis: vt frater Iac. in Sophol. Sapient. lib.
 vj. ca. xxxiij. col. pe. & tribus capitulis seq. & cap. xix de rapi-
 na. col. si frater Lud. de Veritate cōtr. cap. vij. quòd † luxuria
 destruit temporalem substantiam. vbi inter cætera dicit mulie-
 res hoc facere, vt dum vni vestes contemplantur, tandem in
 mulierum faciem oculos figant. vbi etiam vij. remedio luxu-
 riæ. facit Ioan. Andr. in Mercurial. ea quæ Biblia Aurca. cap.
 xcv. de ornatu mulierum. Fran. Barb. de re vxoria lib. ij. ca. iij.
 de † vestitu & cultu vxorio. melius per Oliuerum de la Mar-
 cha, in tit. Le parent & triumphe des Dames in lingua Gal-
 lica. quāuis simia simia sit, etiā si aurea getter insignia. Eras-
 mus in j. parte prouerb. cccccvij. & cccccxv. alter catu-
 li &c. est enim tunc impensa frustratoria. Ideo inquit Aristot.
 quem refert Ias. in prælud. feud. col. iij. cūm decoquis lentem,
 non infundas myrrham: id est aromata. Nec omni asino con-

uenit deferre sellam. Ang. in litem apud §. adiicitur. ff. de in-
iur. & dicitur postea, æquari vult rana boui. Et Aesopus. &
63 melius Codrus ferm. ij. char. j. Et inquit Sapiens, ¶ Inuidia in
mio cultu vitare memento &c. Et tamen Cleobius dicebat
magis cauendū ab amicorum inuidia, quā inimicorum inui-
diis: licet sola miseria careat inuidia, secundū Socrate: & quæ
de mulier turpis est adeo ornata, potest dici illud: Materā tu
perabat opus. de quo glo. in l. mulieris. ff. de verb. significatis.
Gallus tunc dicebat se malle plumam, quā carnes. & quæ
tao defert grossam catenam auream, non oportet te vti inez-
tationibus ad fugandum tempestates. Felin. in rub. de hære.
in fin. Gemin. consi. liiij. Angel. in ver. lex. col. vj. quia de eius
mendum non est quo dæmō est catenatus. postea tales vestes
faciunt sibi ligari à marito in testamento: qui, secundum eas,
melius faceret disponere q̄ nihil habeant præter dotes suas.
vt si fuisset aliqua præsumptio donationis, per tale testame-
tum reuocetur. Nicol. Boerij vbi §. Pan. in c. fi. ij. not. de dote
inter vir. & vxor. vestes enim pretiosæ quæ non sunt ad vsum
quotidianum, debent remanere hæredibus viri. Bart. in l. pæ.
§. j. vbi apostilla. ff. sol. matr. Ang. in §. fuerat. col. antep. in l. de
act. Alex. in l. si is qui quadringenta. §. dos legata. ff. ad leg.
Falc. & consil. xliij. viso tenore. col. vj. lib. j. Vitalis de clerico
char. antepenul. Ioan. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor.
char. iij. & v. & seq. vbi isti duo latè ponunt de iocalibus dōs
sponsæ. de quibus in dicta apostilla Bar. & Burt. consil. xxxv.
incip. quia maior. ij. dub. Afflictus. decis. cccxv. incip. vt p̄ter
mum latè Portius in §. fin. instit. de donat. Et ponunt etiam de
lugubribus de quibus Io. Garonis in repet. rub. C. de securi
nupt. in xvij. pœna. Campez. de dote. ij. parte. q. iij. Et si mu-
lier sit relicta vsufructuaria, illas sibi tenetur emere. non hæ-
res. Curia Delphinatus q. cccxli. incipien. quidam testator.
Redeundo ad propositum, mariti stulti, pro alia parte ipsi
dotes exponunt in ornando domum, emendo lectum & ca-
citræ, quæ parantur pro vxore ducenda. Ioan. de Plat. in l.
fin. C. de can. larg. lib. x. quia sine lecto viuere non possunt.
Bart. quem refert Bolog. consil. xlviij. col. ij. Ang. in l. ij. §. si pu-
blicanus. ff. vi bon. rap. Et in ædificando: vt d. Aegidius de re-
gim. princip. lib. j. parte. ij. c. xix. col. fi. vt sit honorabilior qua-
do ducetur sponsa: quod est signum phrenesis: & ædificatio-
ne necessitate, esset dandus curator, tanquam prodigo & in-
rioso.

Ædificat.

nioso: per ea quæ vult Petrus de Ferrar. in sua practica. in for-
nuntiationis noui operis. in princ. gl. j. Cepol. de seruit. vrb. c.
xxvj. incip. dicamus. Lucas de Penna in l. in his C. de præd. na-
ticol. lib. xj. licet Bart. ibi dicat quòd est signū magnanimitatis
& Lucas de Parma in tract. de fisco. char. xij. ver. xiiii. Bald.
in proce. rex pacificus col. pen. Et ingeniositatis. Platina lib. j.
de optimo ciue. char. vij. & contra ædificia superflua Claud. su-
per Lucam. char. liij. allegado Proverb. xvij. Thomas Morus
in sua republica lib. ij. est chart. xlv. Erasmus in Moria. chart.
xviij. & ij. parte proverb. ccxli. optimum aliena frui infania.
Est enim ædificare, dulce impauperari. secundū Lucam de Pen-
na in l. ij. C. de præd. & om. reb. nauicu. col. iij. vbi allegat illud
Proverb. xxiiij. Præpara foris opus tuum, & postea ædifices do-
mum tuam. facit illud Gellij: Catoniana cæsura dignus est, qui
minus vult arare, quā verrere pulchrè Cardin. Papa epistol.
lxxviii. ad literas. propterea dicimus ¶ quòd ditior est ille qui
habet prædia rustica, quā vrbana. Ang. in l. j. C. de deb. ciuit.
l. i. §. si quis supposito incendio & ruinæ, secundum
l. si §. si quis supposito incendio & ruinæ. de bon. quæ lib. l.
refert quòd propterea d. Io. Pagaris semper dicitur
cōsilia. Et hi magni sumptus nō sunt fiendi, præsertim quæ
dō solū nō meretur talē superficiem: nam sunt perditū, si post-
ea domū vendere cōtingat: quia nō reperitur pretiū quo con-
starunt tegulæ. Item cōsiderandus est aër. Aegidius de regim.
principū. lib. ij. parte. iij. c. iij. & seq. Gilbertus in q. post. ij. Oe-
conomic. Philosophi. char. pen. Itē q̄ non ædifices repete: quia
constabit duplū. Nauis Stultifera char. xxvj. de fatuis ædifican-
di inceptibus. & facit Lucæ xiiij. circa fi. Itē nō habitō domū
de recenti cōstructam: quia ob humiditatem parietum in ali-
quam diutinā ægritudinem incurres. Et quomodo ædifican-
da vt sit sana, Aristot. j. parte. proble. liij. Vitruuium, & alios.
& pompa dānatur, in ædificiis. Et sic dicitur
sicut episcopus Constantien. vt refert Petrus Mara in eius
oraione fūnebrī, incip. si mihi. char. iij. dicere soleret, se malle
operari volentibus in ædificiis. ne starent otiosi pecunias elar-
giri, quā mendicantibus validis quos Iuris sanctio perse-
quitur atque improbat. fateor quòd de his nō loquitur Bern.
nec auctoritates istæ: sed de aliis tot pauperibus quos in pas-
sione Christus dixit nobiscum semper futuros. Meritō ergo
iuehit Hieronymus: Marmora nitent auro, splendent la-
quearia

quearia gemis, quem refert Hostien. in Summa de excessu
lat. §. j. col. ij. & vt inquit Bernard. de pauperibus nihil a
bus illa expensa subtrahitur, vt pascantur oculi diuitem. non
Dicite Pontifices in templo quid facit aurum? late & pulchre
Petrarcha epist. lxxvij. in Fœlicæ Archiep. Florêt. in iij. parte
historiz. tit. xviii. c. iiii. §. xx. vbi refert Bernard. de quo s. h. h.
Platina de optimo ciuè lib. ij. charta vj. dubitat, ne Deus pze
terea permittat talia diuipi à Turcis: imò vel à principibus, vt
Philosophus in fin. Oeconomic. & videmus rarè quòd Deo
in istis imaginibus ita compose depictis permittat gratias. s. m.
miracula: prout in aliqua imagine veteri, & simpliciter facta
& nò immeritò: nam Christicolæ illuc accedentes magis sunt
intenti in cõtèplando artè picturæ, vel impensam, quam in
deuotione & reminiscencia eius quod imagines representant
quod non sic, quando sine tanto sumptu & artificio, propterea
66 † S. Gregorius occultari fecit illas statuas antiquas Romano
rum: quia peregrini Romam potius accedebant gratia curio
sitate, quam religionis. ~~h. l. c. de rebus~~
~~de rebus~~
~~de rebus~~
67 ~~de rebus~~
~~de rebus~~
si cõtra habentes libros mimatos auro, &
non dâtes elemosynâ Luc. de Penna in l. fin. ad fin. C. de ans
ciuili. lib. xi. Marascotus in repet. c. ij. de consti. lib. vj. col. iij.
Item prohibentur fieri paramenta sacerdotalia ad missam ad
vestibus laicorum. Cardin. in cle. j. vt not. de cele. mis. vbi na
men dicit non feruari de consuetudine. & malè secundum Pa
norm. in c. ad hæc. de relig. domib. vbi etiâ dicit Panor quòd
male faciunt religiosi, qui vestes sacras antiquas seu semicon
sumptas vendunt pro faciendis burfis, vel aliis. imò & foras
super talibus parametis permittit apponi arma, siue insignia
illius quæ affertur, contra legem Basilicam. C. de oper. pub.
quæ apponuntur magis gratia conferuandæ memoriæ agna
tionis & pompæ, quam cultus diuini. Anch. cõf. cxij. iura que
loquuntur, Ana. consil. lxxvj. pro expeditione. Decius consil.
clvij. quæritur. de expens. funeraliũ. facit Card. Papa epist. vbi
est testamentũ suum. & char. cccxxv. & xvj. q. v. Ang. in l. pze
ror. §. si quis. ff. de sepul. vjol. Odofred. in l. j. §. sed & qui C. de
lat. liber toleiem exiui. de verb. signi. col. v. vers. quamuis. Et
sic amen dico vobis, receperũt mercedem suam. Mat. vj. de
penit.

penit. dist. iij. c. cauendum. quicquid dicat Io. Montolonius
in Promptuario Iuris in verb. arma. quia, vt dicebat Io. Picus
Mirandula, vt refert Ioan. Francisus eius nepos in illius vita.
char. vj. famam viuus nonnihil, mortuis minimè profuturam.
& tamen soluto matrimonio in restitutione oportet omnes
pecunias dotium habere promptas, etiam cum augmento mo
netæ. † Imò ad hæc euitanda bonum esset vt ex tota dote eme
retur fundus dotalis, & permittere frui eo mulierè pro vesti
tibus & aliis minimis ad suam vsu emendis, de quibus quoti
die viros fastidiunt. Et ita vidi obseruare viros prudentissi
mos triplici causa. Primò, ad euitandum depauperationẽ filio
rum in restitutione. Secundò, ad euitandum iurgium mulie
ris obiciencia suas dotes viro. Tertiò, ad euitandũ fastidium
emendi vestes vxori: quia potest sibi responderi: habes vnde
emas. si esset meretrix, vnũ scutũ de tali reditu ei præbebit
facultatem & excusationem emēdi vestes pro decẽ iuncto ea
rum quasi castrensi peculio: nam semper inueniunt mercatorẽ
fingentem egere pecunia, & coactũ vendere vili pretio: & ita
simulabunt marito: & tamẽ clam ipsa vel amarus reliquũ sup
plebit ipsi mercatori: & ita vidi practicari. Et idem effectus ef
fer si ab vxore reciperes fundũ dotalem in æstimate: quia aliàs
æstimatio facit emptionem. Itæ per illum text. in l. ex conuen
tione. C. de pactis vbi ponit quatuor fallentias, & ibi secundo
not. infert, propterea † quòd fundus datus æstimatus in dotẽ,
intelligitur datus cum omnibus suis oneribus & obligatiõ
ibus: nisi aliter fuerit conuentũ. cui adde l. neq. stipendium. ff.
de imp. in reb. dot. facit gl. fin. in l. j. C. de mul. & in quo loco,
lib. x. Alex. lib. v. consil. iij. incip. videntur. col. j. & clxvij. perspe
ctis instrumentis. col. pen. Et procedit hæc regula, siue tũc æsti
matio fiat, siue cõmittatur arbitris, seu alteri personæ quæ de
beat æstimare. Socin. consil. lvj. stantibus. iij. col. † Amplia
etiam si mulier dederit dotem, partem in pecunia, partem in
vestibus: puta maritus confretur habuisse centũ in pecunia, &
xx. in vestibus ad ornatum ipsius mulieris ad tantũ æstimatis:
certè tenebitur in restitutione restituere pecuniam, non res:
& sic deterioratio est periculo mariti. licet secus in aliis guar
nimentis quæ mulier à domo patris portauit vltra dotẽ: quia
sufficit quòd restituantur qualia reperiuntur tempore soluti
matrimonij. Istam ampliationem tenet Socin. consil. cclxxxix.
difficultas. Io. Lup. de donat. inter vir. & vxor. char. xcviij. col.

68 Eme fundus dotalem.

69 vxor adultera fingit habere bonum forum de vestibus. Æstimatio facit emptionem.

70

71

72. j. vbiſiquid ſi dentur animalia, quòd inſpicietur valor tempo-
re mortis, non traditionis. ¶ Limitat primò Iaf. vt procedat
in dubio: ſecus ſi apparet quòd eſſet facta ad alium ſine empta
cognoſcendi valorei rei, vt poſſit probari ſi poſtea manens
fundum damnificauit. Adde Barb. lib. iij. conf. xix. clementi-
ſimum. col. fi. & conf. xij. illud. col. pen. Socin. conſil. xciiij. circa
primum. iij. col. Aret. in còſil. lxxxiij. diligenter col. ij. vbi eſ-
ſet ſolum facta ad demonſtrādū de quātū eſſet ſecura mulier.
Socin. in d. conf. ¶ Limita ſecundò, vt procedat quando æſti-
matio fit à princ. tūc benè facit emptionem: ſecus ſi poſtea æſti-
de Aret. d. conf. lxxxiij. intellige ſeu commiſſio de æſtimando
propter ampliacionem proximè dictam. ¶ Limita tertio, in
animalibus datis in ſocietà: talis enim æſtimatio non facit em-
ptionem, ex quo emolumentū non ſpectat totū ad paſſorem
l. ſi inter virum. C. de iur. dot. Corn. in tract. ſociet. col. ij. vbi
propterea inferit Corn. idem eſſe quādo res traditur æſtimata,
& partes cōueniunt vt eademmet reſtituatur Socin. conſil. lxxij.
ſtantibus. col. ij. vbi format quinque caſus quando contingit
quòd eadem res reſtituatur. & ibi col. pen. poſt Bal. dicit quòd
ſi in inſtrumento dotali non cauetur de re vel æſtimatione re-
denda, quādo res eſt data æſtimata in dotem: ſed inſtrumentū
dicit, quā dotem reddere promiſit & c. tunc enim præſc. debet
reddi pretium. ſequitur Barb. in conſiliis proximi. alleg. Bald. in
tract. dotium. vij. parte. priuileg. xl. & ſeq. ¶ Limita quartò,
regula quòd æſtimatio rei dotalis faciat emptionem, procedit
quādo maritus eſt ſoluendo, aliàs ſecus. adde Ctem. ſing. xxiij.
incip. habebis millies. Bald. de dote. vij. part. priuileg. xxiij. &
Bal. lib. j. còſ. xxiiij. incip. libellus ¶ Limita quintò, vltra eum
vt nō procedat in cōtractibus de quorū natura eſt dominium
non transferri: vt in cōmodo. depoſito & c. Bart. in l. ſi videro.
§. nunc videndū. in ſi. ff. commod. Bal. in l. j. iij. q. C. cōmod.
ad quem ſemper recurre in materia. ¶ Limita ſextò, procedere
quādo res eſt præſens. ſecus ſi abſens. Bart. in l. ſi propter
rer. amor. per text. in l. hoc ſi res cum gl. ff. de rei vēdic. cogit.
¶ Limita ſeptimò Bald. Nouellus de dote. vij. part. priuileg.
xxiiij. vt non procedat quātum ad hoc quòd ſicut in vēditiōne
venditor tenetur promittere duplam, etiam ſi non ſit conuen-
tum, non tamen ſi iſto caſu: quia dans res æſtimata, licet
73. deatur vendere, non tenetur ad duplā. ¶ Redeundo ergo ad
propoſitum. Sint cauti mariti nubentes, & non permittant

inuoluere, prout plures faciunt: taliter quòd quaſi inoleuit
quædam conſuetudo. q. ſocer licet non ſoluat tunc totas do-
tes, voluerit tamē quòd gener faciat quitrationem dotis inte-
gram: & poſtea in alio inſtrumento ſocer recognoſcet ſe debi-
torem generi de illo reſiduo. Cauē ne hoc facias: quia ſi caſus
eueniret, oportebit hæredes tuos reſtituere mulieri integram
dotem: nec illa recognitiō ſoceri, quamuis incontinenti facta,
prodeſſet hæredibus tuis, qui nec liberarentur etiam cendendo
actionē. Bart. & Paul. de Caſt. in l. pen. §. ſi vir. ff. ſol. matr. cum
quo inclinare videntur Iaf. & Pich. in l. legem. C. de pact. ad ſi.
licet remiſſiue loquatur. Bal. in addit. Spec. in tit. de cōſeſ. poſt
med. Felin. in c. ſi cautio. col. xx. verſ. fallit quintò. de fid. inſtr.
Ange. in §. fuerat. col. xj. verſ. ij. ad intellectū. inſtit. de act. Cla-
rè idem voluit Cæpezius in tract. dot. j. par. q. liij. col. ij. verſ. in
ſecundo caſu. Alex. lib. v. conſil. cxliiij. in cauſa. col. j. & libr. ij.
conſil. xxxvj. viſo themate. col. i. Corn. lib. iij. còſ. cix. viſo pun-
cto. Decius conſil. cxviiij. in princ. col. pen. Opizonus in §. di-
ui. col. lxxx. Bal. Nouellus in tract. dotium. viij. parte. priuileg.
xxiiij. & ſeq. Et ſic videtur cōmunior opinio, & fauorabilior
doti. & dicit Socin. lib. iij. conſil. lxxviiij. abunde. col. fi. q. hanc
opin. vidit ſemper in practica obſeruari: & ita obtinui Medio-
lani corā Regio ſenatu, in cauſa dotis dominæ Lauræ de Sca-
rampis, quæ erat de ducatis mille & ſexcētis, quāuis in cōtra-
rium latè teneat Curt. Sen. conſil. liiij. ſuper duobus. Barb. lib. ij.
conſil. xix. præclare ſcribitur primo Regū. Limita tamē prædi-
ctam opin. niſi muliermet cognouiſſet, vel conſenſiſſet tali re-
cognitioni. Paul. de Caſt. Felin. & Corn. vbi ſ. idem Corn. lib. j.
còſ. cclxxxiiij. in præſenti. Vitalis in tract. clauſularū. char. xx.
in rub. ex quib. cauſis poſſit ſimulatio præſumti. col. fi. in tertio
caſu. vel quādo iſta mulier ſuceceſſiſſet iſti ſocero. Cor. d. conf.
cix. lib. iij. non credo te alibi inuenire hanc q. ſic breuiter re-
ſolutam. ¶ † Cauēant ſecundò mariti ne promittant reſtitu-
tionem augmenti ſeu antefacti: & ſic quòd in inſtrumento do-
tali non dicat, Quas quidē dotes vnā cum augmento prædicto
reſtituere promiſit & c. Quia regulariter ſicut dos, mortua
vxore, redit ad hæredes vxoris: ita augmentum. mortuo viro,
redit ad hæredes viri. c. fi. §. ſi. de donat. inter vir. & vxor. gl. in
auth. dos data. C. de donat. ante nupt. & in corpore vnde ſumi-
tur. vbi Bart. & Ange. in §. pen. inſtit. de donat. col. ij. vbi lauius
74. de Plat. quia æqualitas eſt ſeruanda inter coniuges. in auth.
I. §. æqual

Cauē conſi-
tearis rece-
piſſe dotes
propter in-
ſtrumentum
debitū, quon-
iam poſt
ea fit.

74

Propter au-
gmentum.

æqualitas C. de pact. conuen. Socin. regula cvj. vbi limitatur tale augmentum factum fuisset ante contractum matrimonium de presenti. sed per tale pactum & talia verba perderet maritus dictum augmentum: quia eo mortuo remanet cum dotibus penes mulierem. gl. in l. legem leonis. in fi. C. de pact. conuen. Salic. Corn. lib. iij. consil. cccij. in hac. col. iij. vbi voluit quod valeant talia pacta & not. per hoc stringit text. in d. c. fin. si quis quicquid videatur velle Alex. in l. post dotem ad fi. sol. et intellige semper dummodo ipsa mulier dotem marito soluat.

75 ¶ Quinimo si statutum diceret quod mulier debeat lucrari augmentum dotis, lucrabitur solummodo pro ea parte pro qua dos fuit soluta. Ang. in §. fuerat. col. xvij. vers. & aduentus mulier. instit. de act. Afflictus decif. cclxij. in causa. Societ. vol. consil. xxxij. circa presentem. vbi singulariter limitatur procedere quando debet solvere dotem, maritus dedisset ducias seu tempus ad eas soluendum, cum ex tali promissione satisfactus. Curia Delphinatus decif. cclxxiij. incip. in com. etu. Afflict. decif. cccxxij. si dos. sunt enim laudabilia ista augmenta dotium facta per maritos. Bald. in d. aush. dos data lect. antiqua. clarus in l. quod scitis. C. de bon. quæ lib. adfi. quia presumuntur dari mulieri in præmium pudicitie & virginittatis: licet etiam possit constitui viduæ. Io. Lup. de doz. inter vir. & vxor. char. vj. col. iij. dicens, quod propter eam eis multum fauent: & sapit naturam dotis cui adhæret: nisi esse diuersa ratio. Corn. lib. iij. consil. ccl. in presenti. ad fi. circa quæ multas quæstiones ponit. Afflictus in suis decisionibus intelligitur ex eius tabula. in ver. ante factum. Lucrabitur ergo mulier dictum augmentum totum etiam respectu residui: soluti. Est bene verum, quod extantibus filiis mulier habeat litem vsum fructum talis augmenti: quia defuncta tale augmentum redibit ad filios. l. femina. C. de secund. nup. Ang. in §. iustit. ad Tertul. Nic. de Vbal. in tract. de success. ab intest. ij. part. fi. iij. col. Mathesil. in eodem. col. xvij. Cremen. sing. vlt. vbi dicit, quod propterea filij secundi matrimonij nihil habeant. Fulg. consil. xlix. ex facto. circa medium. & lxxij. Blasius ccc. iij. Ioan. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. char. xvij. col. iij. Io. Garonis in reper. rub. C. de secund. nup. pena prima & duabus seq. ¶ Amplia primo, hoc dictum etiam procederet marito de dotibus seu aliis bonis quæ habuisset ab vxore. Io. de consil. xc. incip. clarum. Plus dixit notanter Salic. hoc procedit

Mulier habet solum vsum fructum augmenti.

cedere etiam si talia bona habuisset ex successione. Exemplificat in quæstione de facto. Cauetur statuto, quod masculus succedat patri & matri, exclusa filia: moritur mater, & sic succedit masculus. cui masculo postea pater succedit: & demum secundam uxorem accepit, & decessit superstiti vno masculo ex tali secundo matrimonio, & dicta filia ex priore matrimonio. Dubitatum fuit, an illa filia deberet habere bona materna ad partem prouecta. mediante successione filij: ipse dicit se obtinuisse quod sic. & cum sequitur Socin. consil. xxxij. pro sequen. col. ij. & cclxij. capio primum. col. ij. in ij. dubio. Corn. lib. ij. consil. cclxij. incip. circa quod videtur col. pen. versic. nec obstat. Decius consil. lxxxvij. col. iij. Ioan. Lup. dicta char. xvj. col. iij. Not. bene hanc decisionem: nam quælibet de facili diceret contrarium: quia videtur esse contra tres communes regulas. quas in materia ponit Brunus in tract. statutorum excludentium feminas. artic. xij. q. v. ¶ Secundo amplia procedere non solum in dotibus & augmento, seu aliis bonis quæ sitis constan. matrimonio. sed etiam post matrimonium: puta ex forma statuti, prout est Neapoli. quo cauetur, quod maritus marito, quæ sitis causa vxoris parauerat. sint vxoris. omnia bona quæ maritus causa vxoris parauerat. sint vxoris. Tenetur enim mulier talia bona reservare filiis primi matrimonij. Aret. in l. ij. ff. de leg. j. col. iij. vers. j. conclusio. ¶ Tertio amplia, vt prædicta in tantum procedant, quod ipsa mulier de talibus bonis non possit in secundum maritum vel aliam personam disponere. Corn. lib. iij. consil. cccix. circa primum. col. penul. in tantum. ¶ Quarto amplia, in tantum hoc procedere, quod si ex primo matrimonio essent plures filij. non poterit de tali lucro plus relinquere vni, quam alteri. aush. lucrif. C. de secund. nup. Curt. de feud. in iij. part. q. penul. iij. col. est char. xlvij. in fi. ¶ Quinto amplia. etiam si tales filij prioris matrimonij non essent hæredes parentum. vt Corn. d. consil. ccc. ix. lib. iij. Limitat tamen Crem. sing. lxxij. incip. si maritus, hoc non procedere si mulier habuisset ad viro vel filiis primi matrimonij licentiam nubedi. ¶ Inferens propterea, quod si maritus legauit vxori centum, si vidualiter vxoriter: & quinquaginta, si nubat, non cogetur illa quinquaginta reservare filiis primi matrimonij, ex quo censetur sibi data licentia nubendi. Nicolaus de Vbald. vbi supra, dicens, quod de hoc debet esse cautus aduocatus mulieris. Angelus consilio cccxv. columna tertia. incip. doctor insignis. Iason in l. filium quem habet

Mulier debet reservare proprietatem filijs. Not. quomodo Salic.

77 Videtur quærat licentiam nubendi & filia.

habentem C. famil. ercis. colum. vij. in l. ij. C. de indicta vid. ad Fulg. consil. lxxij. Blasius. col. iij. Ioan. Garonis. in repet. rubic. de secund. nupt. in tribus chartis vltimis Decius in consil. d. incip. quæritur. & cccxx. proponitur. & in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. col. lxxviii. de constit. vbi dicit communem opin. esse. ¶ quod licet pœnæ secundæ nubentium hodie sint sublatæ. dictum Apostoli. non tamen sunt sublata in quantum conueniant fauorem filiorum primi matrimonij. Idem vult Heter. disput. incip. Perusinus. col. lxxv. in princ. Sor. in consil. vltis. colum. vj. Anchar. consil. c. ex prædicto. in princip. l. sed si post. C. de inoffic. testam. Corn. in l. si quia mulier. C. Tertul. Ioan. Garonis in repet. d. rub. de secundis nuptis. in pœna. Arc. licet arguat contra in cap. ecclesia sanctæ Mariæ de constit. ad fin. dicens, quod pro ista cõmuni est tenendum in iudicando & consulendo.

¶ Caueant tertio mariti quando capiunt vxorem, ad hanc vulgatam regulam: quia dos à patre profecta ad patrem redire debet. Et licet consuetudo Mar. eam limitet, ¶ quando sunt liberi: tamen talis consuetudo solum procedit in terminis suis, scilicet quando mulier decedit in matrimonio legitime filiis liberis. & patre: secus esset quado matrimonio legitime dissolutum morte mariti. & postea decedit mulier vidua legitime filiis ex ea liberis & patre ipsius mulieris: quia tunc dos huc redibit ad patrem. ita concludit d. Alex. in l. post dote. sol. matr. vbi valde commendat, dicens esse vtilissimum in practica, & quod vidit iuuenes aduocatos errare. & Ias. ibi col. lxxix. num. 10. dicit, quod omnes indifferenter ita tenent: sed ipse teneat postea contrarium. & placet eius opin. propter benignitatem & fauorem filiorum. pro qua vide Socin. ix. col. incip. prosequendo. vbi per viginti & vnum fundamentum probat quod opin. Mar. non solum de consuetudine, sed de iure approbata: tamen in practica esset dubia propter authoritatem tenentium oppositum. Idem cautela esset providere illicitè per pactum expressum. Est verum quod nunquam vidi hanc limitationem obseruari. & sic habes tres notabiles aduertentias pro maritis quod volunt nubere. Has tres aduertentias post pro maritis, quorum plures vidi errare. Cauti enim sunt alii qui non dicunt ista à principio, quado tractant matrimonium sed postea faciunt vt malitiosi locatores equorum, qui à principio dicunt pulchra verba, & postquam est conuentum de pœna

dicunt, Domine non habeatis pro malo, volo quod coram istis testibus accipiatis equum, & promittatis quod si equus periret incurso latronum, vel incendio, seu alio casu, quod periculum sit vestrum. sunt verba Cy. in l. j. col. ij. C. de cõmod. ¶ non tamen debet propterea velle maritus in aliquo locupletari cum iactura vxoris, quia esset contra naturam. l. nam hoc natura. ff. de cõdict. indeb. in regula, locupletari. lib. vj. Ioc. de bello fugiendo, oratione incip. omnes col. xxxiii. & Morus in repet. lib. ij. chart. lxj. & dicit Bald. in cap. cum accessissent. in primis verbis de constit. quod regula regulariter in via conscientia est. Non est locupletari cum aliena iactura: nec debet quis propter suam requiem alienas vitas corrumpere. in auth. de tabel. ante medium dixi inter feudalia Bruni, consil. xij. col. xxviii. Et cum vxor sit socia diuinæ & humanæ domus, non quod priuatum interest vnus ex sociis seruari solet, sed quod societati expedit. l. actione. §. Labeo ff. pro soc. Alias esset societas lupi cum puero, quæ cauda linit vt comedat. secundum Curtium cõsil. lxxvj. col. v. vel leonina. quæ vult totum pro se. & Bellamera consil. xxij. quidam bastardus. col. ij. in fin. Erasim. in parte j. proverb. dclxxvij. dixi in d. consil. xij. col. xx. Et esset amicitia vulgaris, iuxta illud: Vulgus amicitias vtilitate probat. glos. in §. vt igitur. in verb. vulgi. in clem. pastoralis. de re iud. Gel. lib. xvij. cap. v. incip. Cicero. & tales sunt amicitia sceneratores, non cultores. Amadeus in dialogo de Amicitia. chart. xv. facit Luc. de Penna in l. quicumque C. de cohorta. lib. xij. hinc antiqui prohibuerunt donationes inter virum & vxorem: dant enim alieni, & qui non amant. secundum Plutarchum, quæ Latinum reddit. & refert Ludouic Tescra in l. si inter virum col. ij. ff. de reb. dub. ¶ ¶ Nunc volo ponere alias tres aduertentias fauore parentum, pro conseruatione masculorum & domus suæ. Aduertant ergo primò quando dotant filiam. vt faciant eam sibi promittere & iurare quod nunquam alienabit dictas dotes, nec alienationi consentiet, imò nec ad aliquem actum obligationis vel alienationis deueniet. Nam dato quod postea consentiret alienationi siendæ per maritum cum iuramento, dummodo aduisset illum cum quo contrahet de tali primo iuramento. tale secundum iuramentum tanquam posterius nihil valebit. ita not. Ias. plura adducens in l. quibus reis. idem Pomponius. ff. de iureiur. cum similib. vt late posui in meis clausulis generalibus in ver. obligauerunt & hypothecauerunt. char. v.

78
Pœnæ secundæ nubentium inducitur fauore filiorum, non sunt sublata.

79

Dos à patre profecta.

Faciatur filiis iurare quod non alienabit.

¶ Aduertant secundò ad ea quæ ponit Catell. Cotta in ij parte Memor. in verb. dos data. seu promissa. nam licet filia dotetur à patre non tamen excludetur propterea à bonis matris. quando maximè mater iam defuncta erat: & sic hæredem erat iam delata: quia pater præsumitur dotare de bonis propriis, non de bonis filiarum. vide Natam in cap. quamuis. de pat. lib. vj. col. xxxix. Brunum Asten in suo tract. statutorum. art. iij. membro. q. xij. & xvj. Alexand. lib. ij. consil. clj. Campa. dote. v. parte q. lj. Curt. Iun. consil. x. Ideò loquere clare de dote das dotem, & facias partem dotis de bonis tuis, & alijs deo das dotem, & facias partem dotis de bonis tuis, & alijs vtriq; hæreditati & bonis & rebus, & iuribus quibuscunque legitimæ, & eius supplemento cum iuramento: & isto modo tabis conflictum opin. quia. vt dicit Ioan. Lup. in repet. cap. vestras. char. lxxxvj. vers. iij. ex quacunque: etiam si pater filiam in mille, in cluso omni eo quod ipsi filiarum debetur bonis patris, quàm matris: hoc non obstante, pater non poterit petere bona materna ultra dotem, probando illa bona in facultatibus paternis quæ sufficiant ad dotem: relinquat cogitandum. Item estet bonum vt per pactum prævideres ad illam decisionem Salic. quam s. retrahit proibili: & vtilius esset fortassis quòd talis renuntiatio fieret ram iudice qui interponeret decretum, & absente patre, non set periculum timoris. vt Catell. ibi in verb. contractus marum. & postea pater ad requisitionem filiarum per aliud instrumentum ratificaret illam talem renuntiationem. & hoc ad eundem opin. Doct. in l. fin. C. de pact. quòd pactum de hæreditate viuientis non valet, nisi ipse consentiat ad euitandum viciu captandæ mortis. Et si mater adhuc viuit, consiliu est quòd ter & mater etiam simul dotent, dando de consensu matris quid de dotibus suis, quas maritus per aliud instrumentum petiit postea reintegrare ipsi suæ vxori: & sic consuletur mater ne possit ab eis ista soror petere dotes maternas. Et quia etiam vtrumque statuta excludentia dotatas à successione. Doteres dubitant an excludantur solùm ab hæreditate dotantes vtamur ista via. euitabitur conflictus opin. de quibus Brunus in tract. doctorum statutorum. art. viij. q. xvj. Natam in c. quæ col. lvij. & seq. q. ij. Alex. consil. clj. themate. col. j. lib. ij. Andria consil. lxxvij. Bald. lib. j. consil. cccxcij. quæ ad mulier Leonora col. fin. Curt. consil. xxvij. col. xvj. Iaf. & Lancel. in l. vt libere

Vt non molestet masculos in dote materna.

Ad excludend. filiam ne molestet masculos. Excluditur solùm ab hæreditate dotantes.

C. de collat. Iaf. in l. quoniam nouella. ij. col. C. de inoff. testam. Bolog. consil. xxvij. Caican. consil. xj. col. ix. Socin. cõsi xxx. col. x. & lxxxij. col. iij. versic. v. moueor. Corn. lib. j. consil. lxxij. in fin. iij. col. & in septem alios consilii. vt in eius tabula. in verb. statutum. Petr. Gerard. vob. not. vij. sunt aliquando conuentiones inter agnatos ad excludendum fœminas. de quibus vide quæ addidi inter feudalia Bruni in calce consilij xj. ¶ Aduertant tertio, quia si habent isti parentes dotantes plures filios masculos, non obstante tali statuto, si nihilominus post patrem moriatur vnus ex masculis, soror succedet eidem pro sua rata cum alio masculino: quia postquam patris hæreditas fuit adita, non dicitur amplius hæreditas patris, sed fratris. Iaf. post alios in l. j. §. veteres. ff. de acq. possess. col. iij. in l. eius qui in prouincia. col. v. ff. si cert. pet. in vers. quòd si stipulatus in l. venia. C. de in ius voc. in §. actionu. col. si instit. de action. Brunus in tract. statutorum excludentiu. viij. articul. q. xvij. Cremen. singul. cxxvij. vbi cõcludunt. quòd propterea tale statutum non excludit à tali hæreditate fraterna. Natam in repet. cap. quamuis. de pact. lib. vj. col. lvij. est in v. q. iij. quæstionis principalis. Cacialupus in repet. l. omnes populi. ff. de iustit. & iure. col. cxvij. q. lxx. dicens, quòd statuentes debet esse cauti in concipiendo verba adeò latè quòd comprehendant etiam hæreditatem fraternam & patrui. concipe ergo tale statutum vt. §. posui in nono fundamento de infinitis finistris mulierum moribus. Ideò consiliu erit, quòd in renuntiatione, de qua in aduertètia s. proximè posita, filia etiã renuntiaret bonis & rebus fraternalibus præsentibus & futuris. Limita hanc decisionem non procedere quândo cõmunis vsus loquendi haberet quòd hæreditas fratris adhuc post additionem dicitur hæreditas patris. ira est de mète Iaf. in d. §. veteres col. ij. vers. tu adde, quòd contra istam. Alexan. lib. iij. consil. xlix. viso processu. & cxliij. super primo quæsito. ad fin. facit, quia imò adhuc propriè dicitur hæreditas secundum Curt. Iun. in d. §. quòd si stipulatus. Et dato quòd ita diceretur solum impropiè & de lata significatione vocabuli, vt omnes fatentur. & facit Butr. consil. lxxij. viso libello. quem sequitur idem Curt. in l. qui se patris. char. xij. C. vnde lib. & Alex. lib. v. consil. clxxxij. viso puncto quæstionis præmissæ. quem refert Pich. in rub. ff. de rei vend. chart. iij. Sequitur id quod in simili respondeo ad regulam statutorum in solut. ad octauum fundamentum de Incontinentia. in illa quæstione

82. Hæreditas adita nõ est amplius hæreditas.

stione, de nato in villa, an debeat admitti in collegio. & sic ne dum limitari, imò destrui videtur hæc decisio, igitur cogita. ¶ Secundo limitat Decius consi. cccix. viso puncto. vti de quodum procedat quando statutum disponit quousq; vel quod masculus superfuerit: secus si simpliciter excludat. quia tunc exclusio remanet perpetuò exclusio. Cogita tamè in quibusse minis loquatur, vt per eum: & de renuntiatione hæreditatis paternæ, an trahatur ad fraternam, vide per eum consi. cccix. incip. ad exclusionem. Quarto iuxta prædicta, ¶ si sunt duobus cij omnium bonorum: an filia alterius debeat dotari de bonis communibus. Decius consi. lxxvj. col. v. & lxxviii. col. ij. Alciac. v. consi. lxx. casus talis est. Chechus. Et lib. ij. consi. cxxiiij. col. ij. in apofit. Bald. in l. fin. C. de dot. promiss. Socin. iij. na. consi. iij. incip. quantum ad primum. & duobus consiliis proximè sequentibus. Butrius consi. vij. dubium primum dicit quòd sic. Contrarium tenet Perr. de Vbal. in tract. de foris re. vj. parte. q. ix. incip. quæro an onus. Corn. lib. ij. consi. quamuis. Et lib. iij. consi. lviij. ad euidentiã. litera b. & l. consi. cxxiiij. visa. litera k. vbi ad quem redeat soluto matrimonio, an ad patrè, an ad societatem. & cxxv. col. iij. litera n. quid de aliis oneribus matrimonij. Socin. cõs. cxcij. capio. iij. Ias. in authen. quod locum. col. v. C. de col. in l. duorum. quod in anno. col. v. ff. sol. matr. Alexan. lib. iij. consi. lxxvj. themate. col. ij. & duabus subscriptionibus sequentibus. & dicit communem Monferat. in reper. l. si cõstante. ff. sol. ne chart. viij. in fin. allegando Socin. & alia. Et hoc indubitanter procedit in dote secundo loco constituenda. Ias. in §. fuer. col. pen. in tit. de act. in l. inter stipulantem. §. sacrã. ff. de ver. oblig. ¶ Et si vnus fratrum, patre viuente, de bonis patris maritavit filiam, patre postea defuncto: potest alius frater dicere talem dotem impuret in partem suam. Rom. singul. ccccij. incip. pone casum.

85 ¶ Ampliat vij. in ducete pulchrã. Chronica Ianuæ ix. parte & hospes meus Mediolan. Chi ha caual bianco, & bella moglie, nõ he mai senza pèsiere. & vltra ea quæ cõgerit Bultus in j. parte Rosarij. ferm. cccxxxj. litera b. & ferm. seq. litera n. vbi dicit inter cætera ¶ turpes vxores sunt similes maceriorũ tabulis, quæ die noctũq; sine custodia absq; ablatiõis periculo remanent in plateis. & Petrarca de Remedio vniuers. fortunæ. lib. j. dialogo lxxvj. de vxore formosa & inquit Florea

Pulchra.

86

Hai tu la bella? tuo dãno. Superba enĩ res est pulchra mulier: vt inquit Menãder Græcus, fatuus inest pulchris, sequiturq; superbia formã. nec mirũ, quia auferit nomen marito, & dicitur: eamus domũ dominæ Tenerinæ: non ad domũ domini boni homini eius mariti: imò pulchritudo mulieris causat quòd amicus etiã ea inficia & inuita maritum occidat: vt David Vriam, & quidam Sueuus, de quo in Phalarismo. dialogo incip. quid corporis. chart. ij. & Vtrichus Vt. in dialogo, Aula, pag. xxvj. & cuidam socio contigit: & alteri de quo genitor meus iudex iustitiam fieri iussit, & caput truncari. Et his est cũ forma iuncta pudicitia. Corporis egregij miseros trepidosque parentes Semper habet, rara est adeo concordia formæ, Atq; pudicitia: sanctos licet horrida mōres Tradiderit domus. & Formosis leuitas semper amica fuit. Et, Difficile est custodire, quã plurimi adamarunt. nam aliquo modo expugnatũ, quòd vndique incesatur: vt inquit Hieronymus. & quidã nobilis de diocesi Taurinensi vxori suæ adulteræ nasum abscidit, vt ob deformitatem amatores eam relinquenter. Et audio hoc frequentari in Flandria, & ista est poena adulteræ in regno: vt patet ibi in constitutionibus sub rub. de adulter. quæ est grauior quã si abscinderetur manus, vel effoderetur oculus. Paris de duello & re militari. char. xlij. sub rub. quando vnus effodit oculum. & in tract. suo syndicatus. chart. xxxj. col. ij. dicit, quòd in muliere deformitas non recipit æstimationẽ. quod maximè procedit in his quæ non solũ natura, sed arte se pulchra faciunt, fucamentis scilicet & vnguentis. contra capitulum fucare. in vlt. chart. Decreti. de consecra. dist. v. Rosarium ij. parte. ferm. xxvij. per totum. Ouidius de medicamine faciei. Frater Iacobus in Synthologia Sapient. lib. x. c. xv. de mulieribus colũ j. pulchrè Volaterranus in Oeconomica Xenophontis, contra matronas externo colore fucatas. char. vij. Guilielmus Coquillart in tract. Des droits nouueaux. in rubr. de dolo. colũ ij. & seq. Maphæus Vegius in tract. de educatione liberorum. lib. iij. c. quod autẽ in maribus. vbi loquitur de illis quæ dispalliatæ & calamistratæ incedũt, quæ cuncta sunt alimenta libidinum. & lib. iij. circa si. melius quæ ad mœchũ veniunt lota cute: quando videri vult formosa dõmi. pulchrè Barba. in proem. clem. col. pen. latius Philephus decadẽ. iij. saryra ij. incip. O pueri. Et sary. seq. & decadẽ viij. sary. ix. inci. Antonij. imò amatores amant quãuis suis taliã fucamẽta. Lancel. in l. turpia. col. ij. ff.

Pulchra
superbia.

Fucata.

de leg. j. qui plus dicit in l. vxori. ff. de vsufr. lega q̄ licet alibi non valeat donatio inter virum & vxorem, valet tamen pro emendo beileum vel rosetum. † Et quamuis aliquando nocet faciemris tegere defectum naturæ, puta infirmitatis. Cæcitas in rep. l. omnes populi. ff. de vsufr. & iure. in iij. q. primo. Bart. est col. xiiij. esset tamē melius quod quæ minus se commendabilem forma putat, sedulo operam daret, vt virtutis de turpitudine tegeret. Apuleius in Apologia j. pro quo Rex in procem. Rex pacificus. col. vj. Sallust. circa princ. Catilinae. Nam diuitiarum & formæ gloria fluxa est atque fragilis, vtus clara æternaque habetur. refert Morus in Republica. piz. lib. ij. est chart. lxxv. dicens q̄ mulieres ideo fucamery vi vel naturam tuare prohibentur: quoniam vt formam, nulli capiunt, ita nemo nisi virtute atq; obsequio retinet. Et enim curat pelliculam. Erasmus ij. parte proverb. cecitas totque artibus viuunt, quod adhuc quicquam deceperit. Cicero de Physiognomia. li. j. c. iij. allegado Cicum Efeuanum. parua habebit subsoleas eminentiores, & videbitur granda: la: macra fardilia, seu vestibus constatis se circūdabit quæ rent formā vni sacco. & videbitur pinguis. Nam sunt trana: la macra, anser, fœcuma, capra. Non nisi dæmonibus conuenit ille cibus: paluda braxilio & bombicella se faciet rubicūda: & iabia cum cereta. Nigra cum cerusa Venera se dealbando cunct enim: Calcina ven. de muro: blaui vende caualo: ~~caualo~~ nam & si vultus sit deformis, albo est tate pulchritudinis quod omnia restaurat: habent enim pueriores, quā enumerat Geil. lib. ij. c. xxvj. Phauonius. nigra frontis illa expilatione ampliabit. Sed facit pœnitentiam: peccato, prout illa ~~caualo~~ iuiphure subsumgat frontem pro dealbando crines & horridum tectorem sustinet: nescio si hanc recep. tam potest. Achilius in Viridario, dum loquitur de fucamentis. non potuit videre pronunc, vide etiam fratrem Thomam in tract. Potestate Pontificis. char. cxxij. aded vt etiam si hereticus: mus quod Thomas Morus in sua Republ. li. ij. est char. diij. dicit facere, vt Opiesens, † qui volunt mulieres nudas videre antequā eas despōsent nec immerito, vt Seneca epist. lxxv. in fin. incip. hodie mo. & Apuleius de deo Socrans. lib. j. c. iij. quem refert Ioā. Andr. in cap. constitutus. col. penult. de app. quod in emendis equis non phaleras consideramus, & orn.

tissime ceruicis diuitias, sed solum corpus eius & animum inuenimur: illa tamen quæ ostenduntur veniunt vendito equo. Ang. in l. eum qui. §. non solum ff. de furt. ita ergo vestes quas filia habebat quando fuit ostensa futuro sponso sequito matrimonio, imo aliqui retinent eas prius in concubinas ad prolis experimentum, antequā capiant in vxorē. g. in §. nec non. ver. præstiterunt instit. de hæred. quæ ab intret facit regula qui cū alio. ff. de reg. iur. licet si non parant sit potius peccatum viri, quā mulieris. gl. in §. sed nos. in ver. peccauit. instit. de senatusconsult. Tertul. & q̄ adhuc non sit pienē succurtum tor malis, patet in casu in quo consuluit Aret. consi. cxlij. ex facto. & ideo aliqua apparebit pulchra, & postea habebit vuluam in transuerso. Bald. in cap. quemadmodū in figuratōe casus. de iureiur. Et licet aliqui velint dare signa: ex quibus per apparentia cognoscamus latentia. Io. de Platia in l. j. c. de cano. frum. lib. xj. ~~caualo~~ Michaēi Scotus de Physiognomia. cap. vj. c. iari. Cocles. lib. ij. quæsto. xiiij. licet illa meretrix dixerit. Nafe me decepsisti: tamen plures fraudauerit, vt patet ex prædictis: nam Cicero de officiis. † Nec simuiatum quicquam potest esse diutumū. facit Petrarcha epist. xx. semilopitū. post med. dū loquitur de sua Laura. Quod maximē procedit quando portat diuisas. seu varios colores, quæ suntigna lasciuia: ac in §. quanta igitur. in authen. quomodo oportet episcopos. ibi, maligna suspicione in authent. de monachis. §. cogitant. ibi, bonū ornātū &c. facit Anteros Fregosij char. xxxij. & vt dicit Balquem refert præpositus in cap. j. quid sit inuestitura col. ij. Al signale se cognosceno le ballie. Aiber. in l. de minore. §. tormēta. ff. de quæstio. Nauis Stultitiera chart. x. virorū effeminatio. & chart. lxxvij. voluptatis incommoda. & chart. cij. de superbia: autoritate & Ecclesiast. xix. circa si. Amictus corporis. & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo: facit quæ ponit Specu. in tit. de aduoc. §. sequitur videre de vestibus. & Aegidius lib. j. parte j. cap. xix. Gelius lib. j. c. v. Demosthenē. & lib. iij. c. v. Plutarchus. quæ ponit Philotinus in dialogo vulgari capius & birreti. chart. iij. dum loquitur de gallantaria. & char. seq. dum loquitur de insigniis militaribus, & dicit Paris in tract. de Syndic. in ver. probatio. quod equus cognoscitur ex merco. & Baucrius inst. de test. §. testes. el. j. col.

Diuisa.

Al signale se cognosce le ballie.

viiij. quod ex signis & signaculis res cognoscitur: nam quibus quisque est, talis finis ei videretur. iij. Ethicor. & talia agit. & dicitur iij. Ethic. c. de veritate. Hadr. Papa noster in quodlibet. quod chart. cv. litera a. vel quando portant literas conglutinatas scriptas, quæ non possunt legi, nisi à scientibus: & dicitur magis quod importat vnum, & erit aliud. Bart. in l. quotiens. §. si quis non. ante fin. ff. de hæred. instit. Guilel. Coquillart. in tract. de droit nouueaux. in rub. de præsumpt. colum. viij. Gellius. xvij. cap. ix. incip. libri. vel quando non loquuntur nisi vbi laetitia: quoniam lyra cognoscitur ex sono, & auis à cantu secundum Bal. in l. comparationes. col. fin. C. de fid. instrum. fin. pulchrè docet Franciscus Barbarus de re vxoria. lib. ij. cap. ij. de moderatione vxoris: nã sicut peregrinus cognoscitur à scarcellam & bordonũ. Baueria in §. hi quos. instit. de hæred. institut. ita philocapta per hæc signa cognosci potest: licet non putent hoc, quia amor exorat eas. Non tamẽ enim dicuntur mulieres esse immundas, vt infra dicam respondendo ad illud, sint capræ & c. versi. seq. nã, vt inquit in Periculo apud actum, Mulier, scena, Negotij. Nam cũ sedulo munditer nobis bebamus, vix ægrè amatorculos inuenimus. Hoc vnum tantummodo, Modus omnibus in rebus optimus est habitus. Nec omnia nimium exhibent negotium. facit. l. continuus. §. nec quia insulam. ff. de verb. oblig. nec dicant se hoc facere obprobriorem sobolem procreandã. vt docet Ioan. Fab. in rub. sit. de nuptiis. Aegidius de regim. princip. lib. ij. parte. j. cap. xij. Socin. lib. j. cons. j. col. ij. versi. cũ ergo iste, quia pueri terminant in corpore. Ideo dicit Capien. formosam magister. dine. & pulchritudine: & ratio est. quia pulchritudo semper est in magno corpore: vnde parui formosi dici possunt, non autem pulchri. Vide tamen Aret. in proœm. translat. Oceremix. vbi summè laudat res paruas. Aeneas Sylius epistola. c. dũ laudat Maria. habentur in cõmento Persij in prima. Erasmus iij. parte. Prouerb. ccclvij. Amens longus. vbi etiam allegat illud Statij dum loquitur de Oenide, Maior in engage regnabat corpore virtus. pro quo Doctores in l. j. ff. de iur. omniũ iud. dum dicunt, iudicis officium latissimum est, & longissimum. Et Plautinus de tradotio in transfulo dominorum. colum. xix. versic. deh non tinesca. Ouidius pro Septimo Pbaoni, Nec me despicias si sum tibi corpore parua, Mentiamq; breuis nominis ipsa fero. Dicit tamẽ idem Erasmus. j. parte

part. prouerb. cxlvij. ignis, mare, mulier, tria mala. quod quidã voluit vxorem parua tanquã minus malum, quã magnam. sed raro pulchritudo parentũ in filios transit: quoniam imaginatio in coitu. dissimilitudinẽ causat. Barto. & Doct. in l. Gallus. circa fin. princip. ff. de liber. & postu. Martialis circa fin. lib. vj. in Epigram. incip. pater. Ioã. Pyrrhus in tract. fictionis. chart. ij. Arist. Problem. x. paricula x. Symphorianus in Bello Medicinali libr. ij. cap. v. Maphæus Veggius de educatione liberorum. chart. ix. etenim imaginatio facit casum. secundum Bald. in l. executorem. col. ix. C. de execu. rei iudic. sed illa prudẽs matrona dicebat quod in eo actu tantam delectationem capiebat, quod nisi de ea cogitabat, & totũ sensum in illã duntaxat iaciebat: nõ autem de alio viro, sed de alia re. Est verum quod Fortunius in d. l. Gallus. in princip. num. lxxxvij. Et marcius Salomon. chart. antepenul. infinita adducunt. ex quibus coniecturatur potius filius mariti ille qui magis est sibi similis. vltra quod adde illud Medez Iasoni, Et minime similes tibi sunt & c. Et Didonis in iij. Aeneidos, Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret. Macrobi. lib. j. Saturnalium cap. xj. circa fin. quod quæ vulgo se prostituunt, ideo filios semper patri similes procreabat: quia nisi naui plena non tollebat vectorem. & commentum Petrarchæ in Triumpho Amoris. c. j. dum loquitur de Faustina, dicit, quod eius filij ex vultu & moribus iudicati sunt filij gladiatoris, non Marci Antonij. Et refert Fortunius. ff. de iustit. & iur. col. quadragesimasexta. post Philosophum Politicorum, quod apud Libyos hæc consuetudo viguit. vt illius filij haberentur, cuius intelligitur hæc corporis lineamenta ducere. sed matrona non in corpore tantum inuenirent medalam, scilicet vt si non patri, antequam fratri vel attinenti assimilaretur. Petrarcha in conspectu. c. de uage. sima quarta. non sum nocens pro bene deforme matrem formosum opus effingere posse. infra de uage. in imitatione. dum ponam de bene nata. Item licet soleat dici, quod quem Deus pulchrum, non pauperem fecit & habetur in oratione Procratis de pulchritudine. Helenæ. impressa cum Herodoto. Beeroald. in opere de Felicitate. ante fin. quod si sine pulchritudine non potest esse absoluta felicitas: & in Cepolide imperatorum mil. deli. char. xij. Tamẽ hodie pulchritudo potius est dano, quã commodosi non solum moderna, sed præterita exempla compereris: vt habemus de Virginia in l. j. §. inchoat. ff. de oblig. iur.

92
Imaginatio
facit filios
dissimiles.

mitur donatio. vt ibi, cum in fine dicitur, & dicitur in fine
 si. iij. libr. dicens, quod si nullus vnus in magna dicitur, et
 quo facit id quod repugnat natura, & p[er] se sumitur. dicitur
 Io. Lup. in rep. rub. de donat. inter vit. & vxor. char. iij. col. i.
 Anteros Fregosij char. xxx. Nam propter earum pusillitami-
 96 tatem semper dubitant ne terra eis deficiat sub pedibus. Ideo
 diligunt pecuniam quae est fideiussor futurae necessitatis. Per-
 Gerard. not. xxij. Sed ab avaro etiã inu[er]s[us] est nihil extorqueri po-
 test. Paul. de Cast. in l. si quis in suo. in fine princ. C. de inoffi-
 sta. Et dato quod lucratur. memeto eius quod dicit Aufonius.
 Sed modò quae vobis lucrosa libido videtur, Iacturam sine
 mox subeunte feret. Præterea nulla adeo turpis quae amatores
 non inueniat, saltem turpem. Imò quandoque adfunt mar-
 odiçentes pulchram vxorem, & ardentes amore alicuius me-
 tricis deformis. & cum illius deformitas eis obicitur: respo-
 dent, eam nõ vides oculis meis. Frater Bernard. j. parte Ro-
 rij. ferm. xxij. litera e. Læcel. in l. cum seruus. §. scio. ff. de leg.
 sed Sæpropius apud Celestinã dicebat in c. cum oculis, scilicet
 speculi ignei, quod paruum facit videri magnum. facit Eras-
 char. iij. Prouerb. cxiiij. suu cuiq; pulchrum: & quod sapit, in-
 trit. Feli. in c. tua nos. de homicid. col. j. facit Fregosius in fa-
 Anterote, ante si. vbi dicit hoc procedere ex conformitate phi-
 netarum. sub quibus nati sunt tales amâtes. allegat Platonem
 Timæo. Sõniũ Viridarij. libr. ij. c. cccxxvij. Plura in proposito
 ponit Aeneas Syliuius epist. cvj. querebaris. dicit tamen Bal-
 c. j. vt lite pend. quod sapiens dominabitur ast ris. Sectũdo, a-
 qui dicunt quod non capiunt tantam delectationem cum vir-
 re. quantã cum alia: quia ipsa non vitur erga eura tot blandi-
 tiis. sicut amafia, sed vxor non

Volentes
 quod vxor
 lucratur.

Cur relicta
 pulchra quis
 amet defor-
 mem.

fit, non tantum placet, sicut quod voluntate arripitur. c. quic-
 quid enim. de consec. dist. v. nullum enim bonum nisi volunta-
 rium. Philosophus, quem refert Paris de re milit. chart. xxxix.
 quando equus vnus. & Aegidius de regim. principum. li. j. c.
 v. Guilielmus de Mõtefer. cõmento Pragmaticæ sanctionis.
 char. xij. & definit primũ vbi necessitas imponitur. Seneca in
 si. lib. j. Declamationũ: quia necessitas est contraria voluntati.
 Bal. in l. si. C. de pec. iud. qui mali iud. facit Rosarium Bussi lib.
 ij. ferm. x. litera e. Et etiam ex parte vxoris videtur quod ipsa
 non complaceat: quia ad hoc tenetur ex debito l. proxime. ff.
 de rit. nup. quia ¶ in necessitatib. nemo liberalis existit. l. rem 97
 legatam. ff. de adim. leg. hinc dicit Io. Lup. in rub. de donat. in-
 ter vit. & vxor. charta xxvj. col. ij. quod si mulier seruiat viro,
 per hoc non dicitur taliter merita, quod cõualideatur donatio
 sibi facta per maritũ: licet in muliere non requiratur tanta vo-
 luntatis. sicut in homine: quia ipsa habet solum pati. non agere,
 & sine aliquo motu caloris debitum reddere potest. Henricus
 Boich in c. j. de coniug. lep. v. Aliqui dicunt quod varietas om-
 nibus placet. quia, vt inquit Erasim. Prouerb. delxxij. ¶ secũda 98
 vicissitudo rerum varietas tantã in omni re vim habet, vt cõ-
 mendatione nouitatis interdum etiam pessima pro optimis
 placeant. Et quãdoq; palea est melior frumento. Bald. in l. Deo
 nobis. iij. not. C. de episc. & cler. facit num. xj. incip. Interca. Ba-
 ptiſta Egnatius racemationũ fol. xc. in c. xvij. sed istæ excusa-
 tiones non valent: quia postquam etiã cum detrimento corpo-
 ris, animæ & facultatum tanta experti sunt, comperiunt quod
 est totum idẽ. & tanto valet supra, quãto pan moio. Ias. in l. quæ
 extrinsecus. ij. not. ff. de verb. obl. Redcũdo igitur ad proposi-
 tum, non tamẽ credas quod parã. ciãdam, luscã vel gibbo-
 sam tibi ducendã censeã: quia talia monstra bene quãdoq; ge-
 nerãt filios similes. vt de leprosa dicit Hostien. in Sũma de pec-
 niten. iij. char. §. de quibus peccatis. in princip. & ita procedit
 quod dicit Ioã. Fab. in rub. insit. de nupt. sed intelligo de mira
 & nitẽti forma: quia tales ventis pascuntur. & de iis cõcludit
 Sapiẽs. Est pulchra, ergo fatua. secundum Ioan. Fab. Ideo dico
 quod ¶ cũ media semper gaudebat ludere forma: Maior enim
 mediis gratia rebus inest. gl. in c. quærenti. vers. per æquitatis,
 de offi. deleg. Quod mediũ est, atq; inter vtrũq; probatur:
 Nec vult quod cruciet, nec volo quod fatiet. Imò elige me-
 diocrẽ. vt Io. Fab. in rub. insit. de nup. Gellius lib. v. c. xj. incip.

99
 Media for-
 ma.

existimauit. Quando enim sunt a Jēd pulchræ, compelluntur
 turam agere vltra quā facere possit Ecclesiast. xvi. quia vult
 homo non est dominus mēbrorum suorū. l. liber homo. ff. ad
 l. Aquil Hipp in l. quæstionis habendæ. col. ij. ff. de quæstio.
 Decius in l. nemo fraudare. ff. de reg. iur. nec in hoc habetur
 cum materia l. si cōstare ff. sol. matr. scilicet vt ad hoc maritus
 cogi non possit. Quia nemo ita sapiens qui possit abstinere
 etiam licet non esset semper cum sacco paratus gl. in verb. ex
 portuno. in c. quonia. xxxj. dist. Ang. in l. quōd dicimus. in d.
 ff. de solut. Vnde in colcanū. in podagram. in hemicranem. &
 alias ægritudines immoderatus coitus te deducet. Et videtur
 secundū Auert † Animalia multū cōiūtia sunt breuiores vi
 ta: licet nullum crimen vini est, sed culpa bibentis. facit Her
 ron. cōtra Iouinianū. lib. j. c. vlt. Xenophon in Pædia Cyria
 v. char. ij. facit regula. damanū. lib. v. & quod de vino dicitur
 in c. & si Christus col. j. verū porrō de iuramento. & ita respic
 debatur Gallo pereunti ex morbo Gallico, qui cōquerebantur
 Fēmes m'ont fait. Fēmes m'ot deffait. Item quandoq; vidi
 bis de nocte aliquā mulierem contra præcepta Ouidij de am
 amādi. Quia nox mutat. & aufert Colores. secundū Gra
 pol. consil. xxxij. quidā rustici. col. iij. Et propterea quis nō
 gatur capere solutionem de nocte. Alex. in l. si mora. col. iij. ff.
 solut. matr. Licet idem Quidius autē fin. de Arte amādi. ad
 neat hoc mulieres, vt semper se collocent ad obscurum. vide
 cet quōd vertat dorsum ad fenestras. ita qd lux eas non per
 ticiat in facie. & mercatores etiā hoc obseruāt in ostensione
 cium suarū. & ipsæ quæ in eis sunt cautæ. si sunt in aliqua aut
 semper talia loca eligūt, vel portant aliqua ornāmēta ables
 dentia faciē, & vidētur longe pulchriores. Et ipsæ se exculc
 quod deserūt propter solem: quæ tamē Diogenes dolebat
 ab Alexandro impediti. quia eum dare nō poterat. Cephalus
 seruit. vrb. c. xxxvj. col. fin. de seruit. ne lumibus ostendat.
 Ideo nō confide nisi videat eas in pleno aere & in leuitate
 terius pulchræ, vt possit fieri cōparatio. l. vidu. c. §. j. C. de nep
 dixi in præratione huius q. quōd opposita iuxta se posita &
 Erasmi. ij. parte. Prouerb. lxxv. Purpura iuxta purpurā
 canda. † † Amplia octauō maximē procedere in ducente
 lierem doctam valde inam omisis quæ contra sapientes con
 gerit Erasmi. in Moria char. xj. hoc rarō euenit. Aristot. re
 xxx. problemate j. in prima col. cum seq. inquit Pamphilus

Cum sacco
paratus.

100

101
Mulier do
cta.

Saxus: Intret nulla domum coniunx: sed si tamen intret, Nec
 sit pulchra nimis, docta nec illa nimis. Latius Philei. decade
 viij. satyra ix. incip. Antonij. rationem ponit Manganelus c.
 iij. quod incipit: Venice vna matrona Paduana. vbi latē. & dū
 chart. ij. dicit de illa quæ scit ducere epatam lunæ adē de Petro
 nimis in satyra chart. xvij. habent Galli librum, Les Euangi
 les des quenouilles. Talibus enim mulieribus omnia chariora
 sunt quā pudicitia aut decus. vt inquit Sallust. ante medium
 Catilinarij. de Sempronia quæ literis Græcis & Latinis erat fa
 tis edocta. psallere, & cantare: quæ instrumenta luxuriz sunt,
 elegantius quā necesse est probæ mulieri, de qua meminit
 Mapheus Veggius in tract. de educatione liberorum. lib. iij. c.
 quod autem in maribus. vbi subiicit, quōd ista nullam virtutē
 arguit in muliere. Polycratius lib. viij. c. xij. est char. cxcviij.
 facit Anteros Fregosij char. xxxij. & seq. & chart. xxxvj. vbi
 refert illud dictum Sallustij. & Ouidius in ij. de Remedio amo
 ris: Eneruant animos citharæ, cantūsque, lyzæq;. Et subdit:
 Eloquar inuitus, teneros ne tange Poetas: quoniam & eorum
 lectio prouocat ad lasciuiam. latē Berrach. in tract. de episcop.
 chart. xj. est in j. parte secundij libri. chart. pen. Petrarca de re
 medio vtriusq; fortunæ. lib. j. dialogo lxxvij. de vxore fecūda
 & facunda. vbi allegat illud Iuuenalis: Sollicitum liceat fe
 cisse marito. lamq; aliquid impolitū vel cōmune sine cōiugis
 censura & irrisione proferre non poteris. Et quādo sciūt scri
 bere, non est opus alio lenone. secundum Phil. vbi s. tamen ego
 vidi per tales literas mulierem detectam. Et hoc timebat Gi
 neura in Peregrino Antonij. lib. j. c. x. facit Cornazanus Pro
 uerb. piu sen che paglia dorze. circa mediū. vbi subiicit, ite da
 re ignotis natas, nunc discite matres. Item quando sunt doctæ
 intrant in quandam ambitionem dominandi. tamen quōd du
 bitantes ne dominio expellantur, proprios filios enecant: vt
 exempla recitat Fregos. in Valeriana. libr. ix. c. xj. de sceleratē
 dictis aut factis. dū loquitur de Laodice regina Cappadociæ,
 & aliis duab. seq. facit exemplū Calphurniz, seu Caiæ Aphra
 niz. de qua in l. j. §. sexum ff. de postul. Gammarius in tract. de
 extensione. col. xxxviij. Bauerus in §. illius autem. col. ij. instit.
 de testam. milit. Codrus serm. iij. chart. penul. quæ erat ita do
 cta, quōd orabat causas, & erat impudicissima.
 † † Ampliant nonō procedere in capiente mulierem de alic
 na natione, seu de aliena secta. per ea quæ infra dicētur in limi
 natione.

Sempronia.

102
De aliena
natione.

ratione de vicina. facit Surgetus in Enchiridio militari. chart. xliij. dum loquitur de conuersatione Iudæorum cum Christianis. Barbat. in clem. ne Romani §. porro. viij. not. de iure. iur. in clem. j. in fine. ij. col. de elect. est num. 2. l. ne quis Christianam. C. de Iudæ. vbi Iac. Butr. dicit quod Guelphus non poterat contrahere matrimonium cum Gebelina: nec e contra. sicut in arg. l. si quis alinū. vbi Ang. ff. de furt. Et de hoc dicit esse statutum Florentiæ. Ial. in l. ij. circa fin. ff. de iur. om. iud. quod dicit Bald. valere, quando est causa boni publici. in l. §. ius naturale. ff. de instit. & iur. col. ij. vbi Ial. in §. huius studij. col. ij. dicit, quod valebit saltem respectu pœnæ. Barbat. in apostollis. Bald. in l. omnem. C. ad Tertul. & cōf. iij. scribitur. j. Reg. iij. lib. j. Corset. singul. cccxiiij. statutum. vnde viij. Aeneidos. Natum exhortaret, nisi natus matre Sabella. Hinc partem patriæ traheret. & Gaguinus in vita Ludouici xj. Matri ne credere: cum enim Sabaudiensis sit, Burgundis fauere mihi semper visum est. Et ita habes nouem ampliationes, quas isti ponunt ad sui conclusionem. Quod non sit vile nubere. Nescio quid velint: sed debuerunt processisse ab illis Hebræis philosophis Elises, de quibus Iosephus de bello Iudaico lib. ij. cap. ij. qui nuptias fastidiebant: non quia coniugia, vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendum putant: in temperantiam sceminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. hinc Stephanus Canuti in tractatu de regni castitatis. chart. antepenul. ponit quæst. quod sequaces Iudeorum raro matrimonium contrahunt cum alienigena: vel scilicet isti dum vellent nubere. nullam reperierunt uxorem quam caperent vnde euenit eis vt vulpecule, de qua meminit Aeneas Syluius epist. cxj. venit ad me. quæ cum vidit tendentes alci testiculos, propè casuros credidit: secuta est. prædam sperans: at postquã diu frustrata est, quia non cadebant testes. O quam inquit, nigri sunt, nunquam illos edere potuissem. Et Io. Langens in præfatione Oeconom. disputationis. Ioan. Ekius cum Luthero allegat vulpeculam Aesopi, quæ cum pyris ob arboris altitudinem potiri nequiret, amaritudinem eorum culpabat. Idem refert Erasmi. in prouerb. Et hæc sufficiant pro ista eorū conclusionem. in verbo, de nouo. ad fin. de elect. quam refert Felin. in cap. cum ordinem. col. j. de rescrip. in cap. ad aures. col. j. cap. nonnulli

103

nonnulli. §. sunt & alij colū. xij. cod. tit. Gellius lib. xix. cap. iij. turpius. ratione ponit Amadeus in dialogo de Amicitia. chart. xvij. Hadrian. Papa noster in Quodlib. q. xj. col. ix. vt inquit Cicero. quæ refert Perusin. in c. sollicitudinē. ad fin. de appel. vt hiftrioni nō semper in fine vsque peragenda est fabula, dummodo in quocunq; actu fuerit, placuerit: ita nec sapienti semper vsque ad Plaudite veniendum est. Ego autem tenebo cōtra rium, vt infra latius in responsione ad istam ampliationem. Et ita habes nouem ampliationes quas isti ponunt ad suam conclusionem. Quod non sit vile nubere. Est verum quod præve recundia eam limitant vno modo, in quo tot qualitates adducunt quot vix reperi possent. & forte nunquam Sed hoc faciunt ne viderentur frustra niti. & nihil aliud quam se fatigido odium querere: quod dicit Salustius historicorum princeps. secundum Cyn. in l. j. col. ij. C. de caduc. toll. in princ. sui Iugurthini. quem refert Luc. de Penna in l. j. C. de suar. lib. xj. & tacito Salustio. Bald. libr. iij. consil. cccxxij. Recolo, Amadeus in dialogo de Amicitia. chart. xxv. in mō. Hieremias, quæ refert Hadrianus Papa noster in Quodlibeto ij. in chart. xj. colū. iij.

GLIMITANT ergo † supra scriptam eorum conclusionem non procedere in viro diuite, sano, carente sobole propria & 104

fraterna, continere non valente, qui non præcipitet: capiente vicinam, virginem volentem, bene natam, bene educatam: quæ nō sit affinis, nec fuerit amasia. Et sic plura requiritur quàm gl. in l. testium. ff. de testib. Conditio, sexus, ætas, discretio, fama. Et fortuna, fides, in testibus ista require. Pro aliquibus ex istis qualitatibus facit Isid. in fin. ix. Etymologiarū. Ioan. Fab. in rub. instit. de nup. Calcan. consil. iij. col. x. vbi † ponit qualitates quæ debet querere, & quas præferre vxor in marito. Bal. in l. viduæ. C. de nup. In proposito autē nostro frater Bernard. de Buss. in j. parte Rosarii sermo. xxiiij. litera o. Dicunt viro. Nam licet masculus annorum xiiij. & scemina viri potens, & sic xij. annorum, de iure possunt matrimonium contrahere. instit. de nupt. §. j. c. continebatur. & cap. attestaciones. de despon. impub. gl. in cap. ij. cod. tit. Calcan. consil. cxx. spectabilis. licet text. in §. generaliter. in auth. de tempore non solutæ pecuniaz. & gl. instit. de nup. in verb. viri potentes. dicant de consuetudine tunc non solebant nubere ante xv. annum. † Et cur citius pubescat scemina, quàm masculus, ponit etiã Bauerius instit.

Qualitates vxoris.

105 Qualitates mariti.

Aetas nubē. di.

instit. qui testam. fac. pos. in § præterea. col. vj. Aegidius de-
 gim. princ. lib. j. parte ij. cap. xxij. dicens, quod est quia natura
 de ea modicum curans. citò eam perducit ad augmentum. Et
 si antè contrahantur sponsalia inter impuberes, vel inter impu-
 berem & adultum, licita erit pœnitentia, vsquequo impubes ve-
 nerit ad pubertatē. Et hoc militabit etiam in adulto, nec quid-
 dam putassent: quo ad eum matrimonium tenere, & pœnitentiam
 solum esse permissam impuberi. Et minor læsus nō resistit
 aduersus matrimonium. Bald. in rubr. extra de iudic. l. j. vj.
 Alber. C. si aduer. dotem. idè non expectat, vt gliautor,
 capere consilium in atena. Bald. in l. vt vim. col. iij. ff. de iur.
 fit. & iur. led errant. text. est in cap. j. § j. de despon. impub. lib.
 107 vj. Bald. lib. j. consil. cccxcvj. in causa. col. j. quia matrimonium
 non potest claudicare: & sic excedens xiiij. annum postet dici
 vir. secundū Bart. in l. si quis decedens §. codicillis. ff. de leg. iij.
 gl. & Ang. in §. minore. instit. de adop. Isti tamen volunt in-
 telligere secundum Philosophum in vij. Politic. qui dicit, quod
 congrua ætas nubendi in viro est xxxvj. anno: um. In muliere
 xvij. Maphæus Veggius in tract. de educatione liberorū char.
 ix. Gilbertus in quaestione post secundum Oeconomicorū An-
 stot. chart. vj. Codrus ferm. iij. chart. penult. & Beroaldus in
 Epithalamio habito Mediolani. char. j. & q̄ sic cōtrahētes di-
 cētur pares ætate. rationē assignat ibi ipse, & gl. in proem.
 Sexti. in verb. perfectus. dicit q̄ virilitas incipit à xxv. & durat
 vsq; ad quinquagesimū annū Perul. in c. si pater. col. v. de test.
 eod. lib. vj. vbi et ponit distinctiones ætatum. prout Porcius
 instit. de adop. §. minore. col. ij. fac. de Beluio in cap. j. col.
 ij. de pace iur. fir. Io. de Ana. in rub. de delict. puer. Petrus An-
 108 terboli in tract. de muneribus. chart. xj. † Et inter ætates ado-
 lescentia est gloriofior. Ang. in l. licet. C. de testam. milit. Sicut
 qui dicant. in viro. ratem congruam nubendi, non potest am-
 plius praticare illud, vbi te inuenero, &c. gl. in l. j. C. vbi con-
 uen. qui cert. loc. dar. pro. Paris de Syndicatu. chart. liij. col. j.
 I mol. c. fin. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. cum sua in iur. que
 ta non habeat executionem paratam l. minor xxv. annis cui
 fidei commissum. ff. de minor. Curt. in tract. de sequestro q. xxij.
 & nimis properet Marcelle festinas l. j. C. de ex. cu. rei iud. idè
 tempore eget vt aliquid maturius agat c. ponderet. circa prin-
 cip. 50. dist. nec speret nubere in alio seculo, quia est fatuum di-
 cete & trufa, cum si fanti lassa star li sancti. Card. in clem. j. in
 verb.

Sponsalia
 impuberū.

Congrua
 ætas viri &
 vxoris.

108
 Aetas nubē-
 di in viro.

verb. nos igitur. ad fin. de summa Trin. quando clam virginis
 claustra erga parietem festinanter ingredi posse desit. Tunc
 enim vxorem ducendam: vt quod furari nequit. in lecto com-
 modè possideat. sunt alij qui dicunt quanto citius esse con-
 trahenda saltem sponsalia. & allegant Alex. in l. ij. col. iij. versi.
 sed licet ff. de vulg. & pup. Pavius in tract. de visitatione. vij.
 q. ij. partis. col. fin. vbi dicit Salomonem genuisse filium in vn-
 decimo anno. idem Hostien. in Summa de pœnit. §. cui confi-
 tē. cōl. xxij. versi. cui pueri Io. Pyrrhus in l. terè in omibus. ff.
 de reg. iur. Ioan. Montolonius in Promptuario Turis. in verb.
 maia. † sed corpora impediuntur crescere, quando ita citò
 109 roitum incipiunt. Philosophus. quem refert Iodocus in tract.
 de nobilitate. cap. xx. Barbat. in proemio clem. §. quoniā nul-
 la. col. j. vbi refert quendam puerum septem annorum impre-
 gnasse nutrices. Albet. in Dictionario. in verb. matrimonium.
 ij. refert vnā pueidam nouem annorū peperisse filiū, quorum
 opin. fortè procederet in istis rusticis pauperibus, qui cum o-
 pera rustica vel malicia, que longa doctrina non eget, hoc
 faciunt: quia tempestiuè indigent suffragio filiorum. Aegi-
 dius autem de regim. princip. lib. j. part. ij. cap. xvj. dicit in mu-
 liere anno xvij. in viro anno xxj. idem vult ipse lib. ij. part. ij. c.
 x j. Finaliter isti de congruo intelligunt quod vir debeat ex-
 pectare vsq; ad xxxvj. annum. & si dicatur quod tempore Phi-
 lotophi iandū erat expectari. quia homines diutius viuēbant,
 & ætates, & complexionēs erant robustiores c. fraternitatis.
 xxxiiij. dist. Panor. in cap. at si clerici. col. x. de iudic. Somnium
 Viridarij lib. j. cap. clxxxij. Io. de Vigo in lib. de natura simpl.
 dum loquitur de elleboro. Marascorus in repet. c. primi de cō-
 stit. lib. vj. col. xij. At nunc voluptas & modus viuendi nimis
 delicatus & nimis exquisitus vitam abbreviat. cap. nihil & c.
 seq. de cons. dist. v. Hottien. in Summa de temp. ordin. §. & cui.
 versi. ad si. Ioseph. de bello Iudaico, lib. ij. cap. ij. post mediū.
 Polydor. proverb. cxxij. te matrea iuuant. † Et plures secundum
 110 omnes, occidit crapula, quam gladius. Ecclesia ff. xxxvij. in fin.
 Iodocus in tract. de nobilitate. cap. xix. frater Gregorius Bri-
 tannicus ferm. funeb. iij. incip. tua autē. & in vulgarizaa. ferm.
 xj. incip. quanquam. Luc. de Peña in l. j. C. de erog. milit. anno.
 lib. xj. vbi plura cōtra ebrietatē & plura de sobrietate ponit in
 rub. de legatis. col. iij. lib. x. Et dicit Anton. de Butr. in cap. ex
 parte. de celebr. miss. quod Dost. experti dicunt, quod homo
 plus

Item si nubunt iuuenes, vident filios filiorum. & aliquando amplius. & sic non solum cruciantur de aduersitatibus filiorum sed & nepotum & pronepotum. Itē si quis plures foemellas habeat. Codrus serm. j. chart. v. de posteritate non multum curandum dicebat. Campanus ad Papiensem de fratris obitu. charta vj. & vij. & Afflictus in proemio constitutionum regni. cip. vnā naturam. in prin-

¶ Dicunt vicinam, quia eius mores melius noscuntur, et quia vicinus praesumitur scire facta vicini. l. octavi. ff. vnde cogit. §. j. ibi, circumcolentium. ff. de sum. quem ad hoc no. Bala. in fin. qui feud. da. pos. in l. conuenticulam. C. de epis. & c. Prout etiam dicimus in cōiuncto. l. de tutela. vbi Paul. de Ca. ult. not. C. de in integ. restit. min. vbi bona postilla Socini. qui duos. in si. princ. ff. de reb. dub. & fallen. l. xj. contumelia. Barbat. consil. liij. praeclarē. lib. ij. col. j. maxime in facto nescio. Aret. consil. cij. in causa. col. vj. Etā si fama non esset in cinia de illo actu. Alex. in l. is potest. col. iij. ff. de acq. her. Et sufficit testem dicere quod scit, quia vicinus: licet debet aliās deponere per sensum corporeū. Alex. in l. j. col. v. ff. licet per. Et idem in habentibus assiduam conuersationem. Bala. l. quotiens. ff. de hered. instit. in apostil. ad Alex. in l. Titus. l.

113 Lucius. ff. de liber. & posth. **¶** Itē melius est habere affines vicinos, quam distantem. nam melius valet baculus retro ostis quam ensis in platea. Prouerb. xxvij. Et Erasimus ij. parte. pro uerb. ccxxxix. Non sunt amici qui degunt procul. & conuenitur Psalm. lxxxvij. Elōgasti a me amicū & proximum & refert Rosarium Bussi. ij. parte. serm. xv. litera s. melius est vicinus iuxta, quam frater procul. Albertanus in rubri de amia dubitatis. col. fi. **¶** Limitatur praedicta si coniunctus sit in ciuitate, & salius coniunctus in comitatu vel villa, & actus sit factus breui tēpore, quia tunc non praesumeretur scientia. Socini. consil. clxxxvij. in controuersi. col. x. verfic. secunda via. Ial. in l. i. qui pro emptore. col. xij. ff. de vsu. in d. §. Lucius. ij. not. l. in apostilla limitatur non procedere in actu momentane

Soci.

Socini. consil. cliij. col. penul. Et limitatur etiam Alexā. in d. §. Lucius. vt bene praesumatur scire iura sanguinis & processum narum: et est, etatem. alia non, prout etiam vult Socini. d. consil. cliij. col. pen. Feli. in c. quotiens. ij. not. de test. Hinc dicebat Herodotus: Hanc autem maxime duc in vxorem, quae prope te habet: omnia valde circumspicens, ne inimicis gaudia sint tua nuptiae. **¶** Dicunt virginē, propter ea quae dixi in quinta ampliatione. Et licet sit difficile scire: vt ibi. Imō sunt aliqui qui contrahunt cum puella cum hac cōditione, Si te virginem inueniero. Nam si postea nō inueniatur virgo, non tenet matrimonium. vt per Alber. in Dictionar. in verb. matrimonium. v. intelligendo vt Aret. consil. lxxxij. factum col. fi. Sed si reperiretur virgo quod constaret: puta ex inspectione linteaminum sanguinolentorum, & maritus dicat eam non esse virginem, tenebitur maritus in scelis centum. gl. in c. hae imago. xxxij. q. v. & hoc pro vno signo virginitatis, cū aliis pluribus ponit Decius in c. proposuisti. de probat. Feli. in c. causam. eod. tit. nō enim fiunt nunc illa miracula quae refert Lactant. relatus per Viuc. in apol. contra fratrem Samuel. char. xij. de linteamine sanguinolento est leuis probatio. vt Io. Montol. in Promptuar. Iuris. in verbo virginitatis imō oculus obstrictū sepe fallitur vt Praepos. in c. j. col. pen. de frig. & malef. & in c. fraternit. eod. tit. col. ij. ponit quomodo cognoscatur, an vtatur medicamento vt appareat virgo: prout Aenea muliebris c. j. vbi de fraudibus quibus mulieres vtuntur, vt §. dixi in v. ampliatione. vbi domina Caracosa puella autem dicitur donec durat pubertas. Ioan. Lupus de donatio inter vir. & vxor. char. lxxvij. vers. viij. **¶** Dicunt volentem: quia nuptiae iniuita pariat malum exitum. c. ij. despons. l. mol. in c. tuz. col. xv. eod. tit. Corn. lib. iij. consil. cxvj. Decreueram. ad fin. gloss. in c. j. de despons. impub. Guiliel. de Monteferrato in cōmento Pragmaticae sanctionis j. parte. est chart. xij. facit Erasim. j. parte. prouerb. dclxij. vxor iniuita est hostis. Et dicit Plautus, quod hostis est vxor iniuita quae ad virū nuptui datur. Ideo clam fac a persona cui liberē filia audeat dicere opin. suam. eam interrogari, an sit cōrenta. **¶** Dicunt bene natam: quia saepe solet filia similis esse matri. **114** l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de edil. edic. Ioan. de Platea. Bene nati in proce. in situ. §. cumque frater. Ant. de Florentia in trac. de censuris. in proce. tract. quem subicit de matrimonio. in vlt. col. proxiij. Barbi. lib. ij. cōsi. xxxiiij. praetatus. col. xxij. vers. modo.

Virgine

Volentem

114

115

Bene nati

modo Bon. in tracta. de nobilit. parte j. & Iudocus in tracta. consimili. c. vj. Host. in summa. de fil. presb. §. qui est causa. C. pol. de imper. mil. delig. chart. iij. vers. propter nationem. Marpheus Veg. de educatione liberorū. cha. v. & vj. & xxij. est circa prin. ij. lib. & in suis rusticalibus. chart. vj. Philosophus ij. Oeconom. c. ij. vbi Gilber. & Borardus. Corsar fu el padre. & esso era latrone. hinc dicitur. Si genetrix castē. castē quoque filia viuet: Si mater meretrix. filia talis erit. l. si cohortalis. vbi Io. de Plat. alleg. Iuuen. C. de coh. li. xij. Fort. in l. j. ff. de iud. & iur. colū. iij. alleg. Arist. prout Aegid. de regim. princ. lib. ij. parte iij. c. xvij. & Pythagoras. vt Steph. Niger in suo cōmē. char. pen. dicēs. q. plures deteriores. pauci verō meliores sunt parentibus. imō dicit Isocrates in oratione panegyrica incipit illos char. xij. vt progenitorū suorum scelera. minora videantur. suis criminibus efficiunt. neq; vllum delinquēdi modum posteris delinqunt. licet quandoq; eueniat contrariū. Erat Lud. de Veritate cōtitionis char. xiiij. dum loquitur de Ezechia. Ioseph. de Antiquitatibus Iudaeorū. lib. vj. c. iij. & Eras. parte prouer. cccclxxx. herouū filij noxæ. & seq. in proditoribus tamen de raro. quia ova pisciū. & sanguis proditorū. quā pereunt. Afflict. cōstitutione pessima. vj. not. dixi in seuilibus Bruni. consi. xij. colum. x. vers. tacetur iij. Eras. prouer. dcccxxxvij. Mali corui. malum ouum. Codrus ser. ij. cha. f. & quæ dixi §. in vij. ampliātionē de pulchra. & quæ dicā in materia partialitatis. q. patres sapiētes faciunt filios stolidos. Et dicit Ioā Fab. in rub. instir. de nup. vt plurimum nedū labē sanguinis. sed & morum ad posterōs trāsmitti. & si polysis. probante omnia mores eius. Præterea nō potest esse quin aliquando videant quæ faciunt matres. vnde postea sunt auidētiores ad peccandū. Prouer. xxix. facit l. in arena. vbi Ias. col. fi. C. de inoff. testam. vnde. Insequitur leuiter filia matris iter. vnde Et rētius. Mater sub cuius imperio mala. cui nihil præter pretiū est dulce. & præsumitur quis viuere secundū mores eorū. inter quos versatur. c. illam. xij. dist. ¶ Dicunt bene educatam. Nauis stultifera char. lvij. mala parentū exempla. hinc Barb. lib. j. cōs. j. col. xxij. q. non debemus dare mala exēpla. Eras. char. xiiij. annus producit. non ager. Codrus serm. iij. char. f. quonia. vt inquit Bal. per illū tex. in. c. ex studiis. de præsumpt. Spina chi de pōgere da picola si pōnge. Et si ab initio aduertatur ad tales mores. facile corriguntur in bonā educationē.

116
Bene educatam.

quæ postea cōuertitur in alteram naturam: vt §. dixi in v. ampliāt. de vidua. ¶ Dicunt quæ nō sit affinis: quia docet experientia. exceptis principibus. quibus pro bono pacis Apostolica dispensatio satisfacit. in reliquis tales nuptias adducere aliquod infortunium. Aegid. de regim. princ. lib. ij. parte j. c. xj. & talis dispensatio fortē non erit in conscientia tuta. vide tamen Bellamerā cōsū. xxvij. in facto. & disputationē Theologicalem magistri Ioā Perrini. de dispensatione Fratrum Minorū. Perus. in rub. de testam. lib. vj. col. penul. & fi. & Ioā. Lup. in tract. de matrimonio. q. xiiij. recitat vnum mirabile de vno equo. qui fraudatus à domino. cognouit matrē. & sibimet abscondit testiculos. refert Bustus in j. parte Rosarij. serm. xxiiij. litera q. col. ij. & refert Mapheus Veg. in trac. de educatione liberorū. lib. iij. in cap. proxima est. post Varron. de re rusti. & Plin. de duobus equis qui simile fecerūt. & de elephante idē refert Nic. de Lyrā j. ad Corint. xj. Sunt tamen aliqui Deū & religionē eius paruifacientes. qui cognatione ad incestū lenonis loco abutuntur. dicētes incestū non esse prohibitū iure diuino. sed solum iure Pontificio. Sed errant. vt habetur Leuit. xvij. & xx. refert Præpos. in c. si. col. si. de cōsang. & affinit. vbi imponitur pœna mortis incestuoso. latē Rosarij Busti. j. parte. ser. xxiiij. litera q. præalleg. & sic apparet prohibitum iure diuino. imō & iure gentiū. l. si. §. si. ff. de condit. sine causa. & l. si. ff. de rit. nup. refert Form. prouinciale char. lj. Item priuatur feudo ipso iure Barb. in c. atsi clerici. §. de adulter. col. xix. de iudic. Quinimō si statuta imponāt minorē pœnam. iudex adhuc potest nihilominus punire ad mortem. Ioā. Fab. insti. de publi. iudic. §. item lex Iulia. de adult. hinc Deus permittit quod expleta libidine habeant se odio. vt de Thamar. ij. Reg. iij. & vidimus duas marchias nobis vicinas exinde destructas. Quinimō. prout dicere solebat illud Ioan. Iacob. Triulcius marchio Vigleuani: Si tu incipis dehonestare familiā & affinitatem tuā. quid faciēt alij? Et quis ita stultus q. confidat accipere vxorē de illa agnatione. quia dubium ne agnari propter facilem conuersationem & eorū consuetudinem acceperit primū bolum. & fforem: non enim potest dici fidelis. qui suis fuerit infidelis. Iosephus. quē allegat Luc. de Penna in l. j. c. de cond. in pub. horr. lib. x. col. iij. & quanto maior fiducia exhibetur. tanto maior est perfidia frangentis. l. j. §. cū verō. vbi Bal. ff. de positi. & grauior est iniuria quāda sit ab his qui nos tueri debēt. l. iij. §. de his. ff. ad Syll.

117
Affinis.

Contra incestum.

§. aliz instit. de donat. plus enim tormenta scruis quæ ab his patimur, de quorū mētibz præsumebamus: vt inquit Gregorius allegādo Psalmistā: Si inimicus meus maledixit ossibus meis, sustinuissem vtique: tu verò vnanimis meus &c. refert Luc. de Peana in l. j. col. vj. C. vt nemo ad suū patrociniū. li. x. Cur. Iun. in tract. feudorū. iij. parte. iij. caula prin. vers. quero est char. xxxiij. Rosariū Bultij. ij. parte. serm. xv. littera a. Alberti de cautela in retinēdis amicis: Quis enim non horreat iura sanguinis violare! iura sanguinis ff. de reg. iur. ad quā Socin. ad si cognatis. co. j. ff. de reb. du. hinc Anchises in vj. Aeneid. Proce ce tela manu sanguis meus. ¶ Dicunt quæ nō fuerit amasia. Nā raro bono peragitur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. j. q. c. principatus. Et prouerbiū est, qd amore se capientes, rabie se dimittūt. Ratio potest esse, quia amās effectus maritus recordatur de fatuitatibus quas fecit amore mulieris. de cruciatibz. & doloribz passis, & poenitētia duct' odio habet authorē: & sic mulierē sufficiat dicta Ang. in Maleficiis in res Sempronij mandatorē. Itē causa causæ est causa causati. In numissiones. ff. de iust. & iur. Item quia tēpore præterito amā amicam tanquā dominā venerabatur, præceptūq; iniustus rebar. At facta cōiunx. maritus tibi dominabitur. Gen. cap. iij. dicā infra respōdendo ad iij. de seruitute: vnde graue nimis est mulieri istud arg. à cōtrario sensu, qd obediāt cui prius imperabat. Euenit tamen vt quis amasia capere cōpellatur: vt legē vidimus affines filiz cogere verberibus & minis amantē depolare filiā. Est verū qd Imol. in c. tuz col. xij. & seq. de spōs. Ias. in l. interposita. C. de transact. j. not. dicit qd matrimonium contractum per metū qui caderet in constantē virum, est ipso iure nullū & in l. pacta nouissima. col. pen. C. de pact. dicēs, qd si aliquis metu principis vel patris aliquā capere dubitat, protestetur qd hoc facit metu: & etiam in absentia facta talis protestatio iuuat. vt per eum, & in l. Titia. col. iij. ff. de verb. oblig. vbi dicit hoc verū, quando quis compelleretur contrahere cū certa persona: secus si cum vna de certa familia. & pro supra dictis facit Alex. lib. iij. cōsi. vlt. & Socin. consi. celiij. Barb. lib. j. cōsi. liij. illud asseram. colum. vj. vbi refert. Bal. in rub. de con. trouer. inuest. in vrb. feud. in fin. dicere. qd Spiritus sanctus posuit in ore prætoris: Quod metu gestū est, ratū nō habebō. & idem Barb. hoc dictū Bal. refert in consi. xl. clementissimum. col. vj. lib. iij. Cep. consi. xl. col. viij. Lucius Ciuis vj. dub. Cur. in tract.

118
Non fuerit
amasia.

Capit. ama
si coact.

119

Matrimo
nium meti
culosum.

in tract. feudorum. j. parte. vj. q. col. ij. versic. circa primum. est char. v. Ioan. Pichus in l. nihil consensui. ff. de regul. iur. Et hoc procedit etiam si non inferatur realiter violentia, sed de violentia timeatur. Hippo. in l. j. col. x. ff. de quaest. & procedit etiā si isti affines deponerent arma, dummodo ille non sit in potestate exeundi domū: quia etiam quod staret cum puella, tamē nou videtur ratificasse matrimonium metu cōtractum. Alex. consi. xlviij. Domini redemptoris. col. pen. lib. iij. præsumitur enim metus durare donec durat causa metus. Ias. vbi supra vers. vj. adde & quæ s. dixi de torto sine iudiciis, qui postea ratificauit. Calder. consi. j. in titu. quod metus causa. Corn. lib. ij. cōsi. xij. vide tu Aret. cōsi. xiiij. viso. col. xj. in iij. dubio. vbi subiicit, quod vbiunque potest subesse alia causa quam approbatio contractus facti per metū, nūquam præsumetur approbatio: facit ad prædicta Decius in l. in omnibus causis. col. i. ff. de regul. iur. Steph. Malereti in tract. de elect. char. v. & seq. & hoc procedit etiam si iste capiens per metū dedisset causam metus: puta quia ibat dormitū cum amasia, & sic dabat operam rei illicitæ: nam si affines amasæ eum cogant illam capere in vxorem, matrimonium est ipso iure nullum. Portius instit. de pat. pot. col. ij. dicit etiam Pichus in l. ij. C. de transact. quod si iste allegans se fuisse coactum, interrogatus à iudice utrū cognouit carnaliter mulierem, respondeat quod sic, bis vel ter. Ergo ibi non erat metus: quia meticulous talia facere non possunt. Pantaleo de Crema in l. j. C. de rescind. vend. col. xxix. vbi dicit, quod licet vir possit mulierem violare, non tamen ecōtrā. & dicit Pich. quod fuit de facto, & plures Medici examinati: & tandem relinquit cogitatum. ego puto nō improbabiler dici posse, quod etiam mulier possit virū violare: vt dicit S. Hieronym. epist. ccvij. iij. parte. tract. viij. in vita Paul. j. Eremitæ. faciūt quæ dicā infra in prima ratione, quod incōtinentia mulieris sit viris ascribēda, dum dicam quod corrupēs per blanditias vel aurum, dicitur vim inferre. vide Isern. in tit. quæ sint regal. col. iij. Et licet ita procedant in matrimonio contracto per metum: secus tamen in contracto per dolū: quia non annullat ipso in iure. vt Iason in dictis locis. Pich. in l. pactum quod bona fide. j. char. C. de pact. post Alex. consi. xcix quoniā per excellentissimum. iij. volum. Est bene verū quod succurretur decepto in dotem contra promissionē si est soluendo. Alexand. in l. si cum dotem. §. si mulier. ff. sol. mat. vnde succedit il.

Etiā si non
inferatur
violentia.

120
Matrimo
nium dolo
sum.

Proxenetā fraudās maritum, teneatur.
Desponsans non animo contrahēdi.

Plus creditur vni deponenti de metu, quam centum de sponte.
Cautela pro coacto vt matrimonium non valeat.

lud quod dicitur in apostil ad Iac. in §. actionum. instit. de ac. quod etiam proxenetā tenebitur de dolo. si dolo se assentit mulierem pulchram, magnam, & non defectuosam: tamē in veritate postea reperit hoc esse falsum. Et ibi etiam habetur de desponsante aliquam non animo contrahēdi matrimonium, an propositum in mente retentū operetur. allegatur Socin. cō. fil. xxviii. & Aret. in l. pupillū. ff. de acquir. h. red. de eo qui desponsat aliquam quam credebat esse nuptam, & sic credens nihil agere. faciūt quę §. dixi in iij. ampliacione. sed certē quello de chi el' asino, lo pigla per la coda. Bald. in l. principaliter. la. ij. C. de libe. cau. Et ideo sit cautus tali casu vt possit saltem habere duos testes qui deponant quod cōtractus matrimonij fuit mericulosus: quia plus crederetur duobus deponentibus de metu, quam centū deponentibus de sponte. Iac. in d. l. interpretas. col. j. C. de transact. Decius conf. c. col. vij. in c. si. col. pen. de app. Conf. sing. cccxj. mille testes. est in verb. testis. Barb. lib. j. conf. liiij. illud. col. ij. & per totū. Curt. in tract. testiu. conclus. lxiiij. incip. plus creditur. Ferratius cautela. §. alleganda. Solet tradi cautela pro illo qui inducitur metu ad contrahendum, scilicet vt dicat quod est contentus cum capere: cum hęc tamē conditione. quod si ipsa vnquam cōmiserit adulterium, quod liceat sibi accipere aliam vxorem & eam dimittere: quia tale matrimonium nihil valet etiā ab initio, ex quo fuit cōtractum sub conditione resolutiua: & sic contra substantiam matrimonij. secundum do. Constantium de Bargis in suo tract. de cōtractibus veritatis. char. xxij. est in xix. cōbinatione. allegat glos. in c. de infidelib. de cōsang. & afin. & Panor. in c. si de cōdi. app. per illum text. Curt. Iun. in tract. feudorum. char. vj. col. ij. versic. pro alia verō. Ant. de Rosell. in sua Monarchia. in q. An valeat dispensatio nubēdi facta monacho, donec masculum susceperit. est char. xcviij. & seq. vbi latē examinat per pū res col. quando valeat conditio seu pactum contra substantia lia, vel contra naturalia cōtractus. Inueni postea latē ponere Gerardum not. xxj. incip. matrimonium. latius Ferrarium cautel. vij. sepiissime contingit. qui in si. subdit quod ad hoc vt ista cautela valeat, oportet q̄ puella expressē consentiat: nec sufficeret si tacitē, vt dicit ipse, quod hoc deberet prædicari. ne istę simplices puellę permittant se decipi. Idem vult Aiberus in Dictionario in verb. matrimonium. v. subdens, q̄ si postea remitteretur talis conditio, & sequeretur copula, teneret ma-

trimo

trimonium. Pro puellis autem Barbar. tradit cautelam in consil. vj. incip. scripsit præclare iij. col. lib. j. scilicet vt dicant q̄ nolunt se permittere tangi. nisi saluo honore, secundum honestatem. Nam si vir respondeat q̄ est contentus, & statim eam cognoscit, efficitur matrimonium. quia mulier honestē cognoscit, nisi subsistente matrimonio. Sed contrarium tenet Mich. in §. actione. iij. char. C. de transact. Mouetur per ea quę tradunt Cal. & Præpos. in c. ex parte. de spons. vbi dicunt non esse matrimonium in cognoscēte carnaliter puellam, etiam quod puella dicat. Nolo quod me tãgas, nisi prius uideas me in vxorem. faciunt pro Picho ea quę superius dicta sunt in iij. ampliacione, de illo qui carnaliter cognoscit non animo contrahēdi, sed libidinis explendę. Et sic ex prædictis habes limitationem quam isti ponunt ad supra scriptam eorum conclusionem. Huic limitationi vnico verbo responde, vt §. ad nãm ampliacionem, dum de ea faciam mentionem.

Non me cognosces, nisi saluo honore meo.

LIBRI SECUNDI FINIS.

SYLVAE NUP TIALIS
LIBER TERTIVS.

ARGVMENTA.

1. Matrimonium humano generi immortalitatem tribuit.
2. Nuptiis nil hominibus est utilius: est enim seminarium generis humani.
3. Matrimonium ratione institutoris dicitur dignissimum: item ratione loci & temporis.
4. Matrimonium laudabile dicitur propter delectationem quam continet.
5. Matrimonium à maioribus nostris fuit approbatum & laudatum.
6. Modernorum exempla nos mouent ad matrimonium.
7. Experientia cuius sit nobilitatis & potentia.
8. Donum proliis summæ est in matrimonio considerandum.
9. Vxoratus in multis præferendus est non vxorato.
10. Matrimonium laudatur ob amicitiam ex eo acquirendam. Amicus enim præualeat auro.
11. Affinitas siue collateralitas nulla maior quam inter virū & vxorem.
12. Mulieris bonæ beatus vir.
13. Annulus qua ratione datur in desponsatione.
14. Matrimonium est laudabile, quia concernit publicam utilitatem & multiplicationem generis humani.

N 5

Respub

- 15 Respublica sine matrimonio stare non potest: Spurius enim & naturales non faciunt rempublicam.
- 16 Parentum vitia an filii nocere debeant.
- 17 Matrimonium viro solamen est ob adiutorium quod praestant: licet viro suo.
- 18 Domus non dicitur perfecta sine vxore.
- 19 Politia gratia necesse est nubere vel religionem intrare.
- 20 ~~.....~~
- 21 Matrimonium necessarium est vt fornicatio vitetur.
- 22 Puella vel vidua patiens se stuprari, an eo veniat puniendi.
- 23 Meretricium raptus an sit punibilis.
- 24 Stuprator quibus habeat satisfacere.
- 25 Stuprator tenetur prolem ex stuprata genitam alere & educare.
- 26 Mater tenetur alere filium spurium triennio.
- 27 Pater an teneatur dotare filiam spuriam.
- 28 Episcopus seu eius vicarius potest concedere literas monitorias potentibus, vt res earum detinentes restituant, sub poena excommunicationis.
- 29 Literae monitoriae procedere possunt vt cognoscens furem teneatur ostendere.
- 30 Literae monitoriae concedi possunt contra scientes detentorem in alienae, vt habeant rem pro palare.
- 31 Furem indicare an quis teneatur aut cogatur.
- 32 Stylus Romanae curiae fundari solet in iure communi.
- 33 Literae monitoriae conceduntur contra testes quorum nomina proferantur, vt habeant de veritate deponere.
- 34 Laici possunt a clericis compelli vt veritatem dicant.
- 35 Excommunicatio in genere tantum operatur quantum excommunicatio in specie.
- 36 Literae monitoriae possunt sic concedi, vt etiam non solum alium sed & seipsum quis teneatur indicare.
- 37 Index tenetur occultum peccatorem abscondere.
- 38 Peccatoris occultum pro palatio potius licentiam inducit peccandi, quam emendae.
- 39 Index debet diligere occultum peccatorem sicut seipsum.
- 40 Denuntiationum species sunt quatuor.
- 41 Index ecclesiasticus non debet de facili concedere denuntiationem priuatam.
- 42 Prodere seipsum nemo tenetur.
- 43 Furari aliquid pro sibi debito, si aliter haberi non potest, an sit licitum.
- 44 Docere de iure parti competenti an quis teneatur.
- 45 Relationem secretam pro palare an quis cogatur virtute literarum denuntiatoriae vel monitoriae.
- 46 Iuramentum de veritate dicenda non extenditur ad penitus occultum.
- 47 Literae monitoriae non procedunt in coniuge nec in descendenti: quia non coguntur seipsum prodere.
- 48 Literae monitoriae non procedunt nisi pro occultis.

- 49 Res parui pretij non sunt via monitoria exigenda.
- 50 Literae monitoriae si sint criminosae, vel diffamatoriae non colligant.
- 51 Clausula iustificatiua in literis monitoriis apposta minuit ipsarum vigorem.
- 52 Denuntians dicto an sit standum.
- 53 Calumniae praesumptio tollitur per iuramentum.
- 54 Stante statuto quoddam positioibus cum iuramento simpliciter responderi, potest talis responsio modificari.
- 55 Literae monitoriae a concedentis intentionis fortuntur effectum.
- 56 Impossibilitas excusat ab omni executione.
- 57 Monitoriis factis si moniti non pareant quid ageadum.
- 58 Forum rei qui est secularis sequi debeat, quo iure agere debeat eoram iudice ecclesiastico.
- 59 Index ecclesiasticus an omnino cognoscere debeat de re furtilia restituenda, si via monitoria procedatur.
- 60 Iudicium non debet esse diuinum: nec literae monitoriae possunt inceptum distindere.
- 61 Propalatio virtute literarum monitoriae facta an possit iudicialiter coram ipso pro palare legi.
- 62 Literae monitoriae vt vim habeant quibus indigeat probationibus.
- 63 Debitor principalis debitum confitente an alius sciens debeat pro palare.
- 64 Nubere esse vtile communior est opinio.

PRAEDICTIS non obstantibus teneo ^{Laudes ma-} ^{rimonij.} contrarium per tex. in auth. de nupt. in prin. vbi dicitur, & matrimonium humano generi immortalitatem tribuit. facit l. liberorum. in fi. ff. de verb. sig. & dicit text. in authen. de rest. & ea quae par. in §. rursus. & nuptiis nihil est vilius hominibus, tanquam solis facere homines valentibus. Curt. Sen. in reper. l. admonendi. col. ij. ff. de iureiur. est enim matrimonium feminarij generis humani. secundum Cic. quem refert Fortun. de sine iuris. col. xxxv. pulchre Bal. in c. ex transmissa. ij. col. vbi propterea subiicit quod sine eo respub. stare non potest. faciunt plura quae adducit Luc. de Penna in l. mulieres. C. de incolis. lib. x. Rosarij Buss. in j. par. serm. xxij. col. fi. & in ij. par. serm. xxv. quasi per totum. facit Guillelmina de sacramentis. & potest in tot tractatib. de matrimonio, & in tot orationib. nuptialibus variis authorib. additis: inter quas vide eam quam habuit Catebertus Tostali in spousalibus Delphini & Mariz filiarum regis Angliae. Anno M. cccc. c. x. Capanum in suo tract. de dignitate matrim. Erasmi in Encomio matrimonij. Bibliam Au-

reā c lxxiij. de matrimonio. col. fi. Orationes Augustini Da-
thi, & in eius Epistolis. chart. clj. & in epistolis Marfilij Fictoi.
lib. iij. chart. xcv. & in epistolis Francisci Philel. lib. iij. Fede-
rico Cornelio. epist. incip. quem nuntium. & decade ij. Satyra
x. incip. qui finē. & idem epistola directiua Nicolao Cebe. in-
cip. fuissent. lib. xj. frater Baptista Carmelitanus plura dicit in
suis Syluis: maximè in illa quæ incip. exultemus. Franciscus
Barbarus de re vxoria. cap. j. quid sit coniugium, & quæ eius
bona. Faciunt plures rationes. Et primò ratio cap. omne itaq;
xxvij q. quæ est trimembris, Fides, proles, & sacramentum. et
dixi in iij. ampliatiōe. & j. profequat membrum secundum,
in vj. ratione.

3 ¶ Secundò facit trimembris ratio dignitatis suæ: scilicet ra-
tione institutoris. nam fuit Deus optimus: idè vxor dicitur
venire de ara deorū. Philosophus. j. Oeconomic. Refert Ifern.
in cap. imperiale. col. vii. de probi. feud. al. per Feder. Ias. in
j. colū. iij. ff. sol. matr. Item & ratione loci, quia fuit constitu-
tum in Paradiso Barbat. in Ioannina. col. xvij. Panor. in cap.
fin. de frig. & malefic. Tabiena in verb. matrimonium. ii. §.
Item & ratione loci, quia fuit constitutum in Paradiso. Petrus
Subert in tract. de vinea domini. iij. parte. cap. xv. Io. Eupap.
cap. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. char. lxxvij. col. iij.
Item ratione temporis, quando fuit primum institutum, vsq;
tempore innocentiz. & probantur ista tria mē-
bra Gen. c. ij. & iij. & bene pondera vnicum & primum præ-
ceptum Dei Gen. j. & Rosarium Bufti quem statim allegauit.

¶ Tertia principalis ratio est delectationis. quæ tanta est in
matrimonio quanta dici potest: & quam ibi Deus posuit ut
genus humanum conseruaret. Anteros Fregosij. chart. xlij.
post Lactantium. Aegidius de regim. princ. lib. i. part. ii. col. v.
vnde solet dici. q. qui nō habuit vxorē, nescit quid sit bonum.

¶ Quarta ratio qua quis moueri debet, est exemplum maio-
rum. nam maiores nostri matrimonium contraxerunt: & nisi
sic fecissent, nos non essemus: vnde vestigijs maiorū in hæren-
dum est. §. si. in. tit. de adopt. l. testamenta. C. de testam. ibi. mos
delictissimæ vetustatis, & c. bonus text. in l. apud Iulianū. §. cō-
stat. in fin. de leg. j. quem ad hoc allegat Socin. conf. clxix. circa
primum. col. vj. vers. confirmo. faciunt procemia Regularum
Cancel. Apostolicæ: ibi: prædecessorum vestigijs in hærendū.
l. maximum virum. C. de lib. præter. in procem. clem. in §. nos

Fides.
Proles.
Sacramen-
tum.

Ratione
instituto-
ris, loci &
temporis.

Delectatio
nis.

Exemplum
maiorum.

verò

verò facit cap. literis. in fin. de rescrip. vbi principes de more
sequuntur vestigia maiorum. pulchrè Oldr. confi. xciii. magi-
ster. iiii. col. ver. imò est verisimile Bald. in l. nemo. C. de sent.
& interloc. quem refert Fabianus de Monte in tract. de empt.
& vèd. in q. v. col. vii. & probat Hadrian. Papa nostræ in Quod
libetis. q. xii. cap. iij. inquire. Iun. est. col. iij. quòd exemplo effi-
cacijs alios corrumpimus. quàm doctrina. hinc Caro, Multo-
rum disce exemplo quæ facta sequaris. vbi Ascēsius. & ibi Poly-
carpus allegat illud Ouidij. Fas est & ab hoste doceri. latè Iu-
docus in tract. de nobilitate. cap. vj. & chart. fin. intelligendo
de bonis exemplis. Isocrates in oratione de bello fugièdo. in-
cip. omnes. in toto opere. col. xxij. latè Felin. in cap. inter cæte-
ra. de offic. ord. Sed maiores nostri etiā plures sancti viri ma-
trimonium cōtraxerunt: vt latè refert diuus Hieronym. cōtra
Iouinianū. quem latè reallumpfit August. Datus circa fin. sui
operis. in tract. de connubio sanctorum. & habetur aliquid de
hoc in ij. parte Rosarij serm. xxv. litera f. quid maior exemplis
quorum me turba fatigat? Curt. Sen. confi. xlix. memoriæ. §. ad
quartum. colū. ij. imò plures habuerunt duas. quod hodie non
licet. Gilbertus in quæstionib. post Philosophū. ij. Oeconomi.
chart. iij. & exempla eò quidem efficacia sunt. quo à nostra
cognitione minus remota. Card. Papa epist. cclx xxij. post me-
dium. Petrarca epist. viij. animi. circa mediū. vbi plus credit
factis, quàm verbis, epist. xc. exemplis abundo. Mathæus Bos-
sius epist. xj. quod ardebā. & l. nuper. chart. iij. & exempla præ-
sentia plus mouent quàm præterita. Greg. quem refert frater
Gregor. Britannicus. serm. funebri. xxxvij. facit Aristot. parte
xviij. problem. iij. Ab eis ergo licet arguere. gl. ij. in cap. quod
suspecti. iij. q. v. Etenim per exempla rem melius & velut ocula
ta fide intelligimus. pulchrè Galiaura in l. j. col. j. ff. de verb.
oblig. & propterea.

¶ Quinta ratio est, exēpla Moder. quæ magis mouent quàm
verba referentia exempla antiquorū. l. prætor. §. Iulianus quo-
tiēs. ff. de collat. bon. & plus est opere docere, quàm voce. Io. i.
refert Zachar. in serm. cōcilij. Pisani. col. ij. Mathæus Bosius
epist. vj. biēnio. & dicit Comes Purliharū in lib. de educatio-
ne liberorum. chart. vj. cap. de ludis adolescentiæ, quòd super-
stitis viui, magis quàm mortui. fama ad virtutē impellit: quæ-
admodum viua vox habet nescio quid latentis energiæ. vt effi-
cacijs quàm ea quæ leguntur in viscera audientium penetret.

Math.

Matth. Bosius de tolerandis aduersis. in ij. col. chart. j. Felini rub. de fide instr. col. j. Io. Miradula epist. incip. solidius nunquam. Sed nonne videmus quotidie eos quibus vxor p̄m̄ortua est, nūquam quiescere, donec aliā, imō & propriis huius nouercam superinduxerint. l. non est. ff. de inoffic. testam. Ang. in l. si adulterium. §. idem imperatores. vbi postilla. ff. de adulter. Corn. in l. iubemus. col. ij. Cad Trebel. de quo gl. & Doct. in §. affinitatis. in str. de nup. dixi in verb. per se & h̄eres. char. x. facit Io. Vilemati. in repet. l. diuus. ff. de scar. col. pen. num. 163. Inquit enim Hieronym. contra Iovinianū. c. xv. quōd nemo melius scire potest quid sit vxor, vel mulier, quā ille qui passus est. & sic succedit illud Hesiodi. Non est ducēs vxor, qui nō tempestatibus agitur. Dicunt omnes, & ducunt vorem scientes. faciunt quæ ponit Petrarca de remedio vtriusq; fortunæ. lib. j. dialog. lxxvj. de secund. nup. & in hanc conuenit Pontanus in dialog. de obedientia. lib. iij. in primis quinq; capitulis. vbi plenē loquitur. Cū igitur peritis in arte credendum sit. l. j. ff. de ven. insp. cap. proposuisti. de probac. vbi late Decius in vlt. not. Hippol. in l. j. §. præterea. col. xx. in l. domus Pius. col. iij. ff. de quazit. quia dicit Philosophus j. Metaphys. quōd experientia facit artem. refert Bart. in tit. de pac. tenen. in si. princip. Et propterea dicit in vj. Ethicor. & alibi, vt refert Fortunius in l. j. col. xix. ff. de iust. & iur. Albertanus lib. ij. cap. de prudentia. col. ij. quōd iuuenes non possunt esse prudentes, quia prudentia requirit experientiam, quæ indiget tempore. & viij. Politic. quōd impossibile est vel certē admodum difficile, vt qui opera ipsa nō tractat, peritē valeat iudicare: & propterea dicimus, quōd experientia est rerum magistra. cap. quam sit. de elect. lib. vj. in auth. de appel. & intra quæ temp. in princ. ver. ex rerum autem. & Ouid. in ij. de Arte: Solus & artifices, qui facit vsus adest. & Boëtius in j. de disciplina scholarium, dicit, q̄ scientia sine vsu prodest parū: vsus sine scientia prodest multū. facit Alber. in Dictionario. in verb. argumentū. col. viij. dicens, q̄ experientia est nobilior eloquētia, licet nō scientia. pulchrē Barb. lib. ij. col. lvi. sapiēter. col. j. plura Panor. in proem. suæ practicæ. col. j. Spec. in tit. de lib. concep. col. j. Ponzio in vbi in tract. de bannit. col. xj. vers. ij. Quia Claudius in monarchia Franciæ. parte xj. secūda gl. pragmaticæ in §. sunt veri. in verb. experientia. in chart. cxlvj. Ang. cons. cx. Sāctissima. col. iij. sub iungens, quōd tantum distat scientia à practica, sicut tactus à visu

Peritisimis
in arte cre-
ditur.

Experientia.

7

visu intellectuāli. Quia experientia est sicut lapis quo probatur aurū. Et apud Sallustiu in Iugurthino, in quibus Marius: Quæ illi audire & legere solent, eorum partem vidi egomet: alia gessi, quæ illi literis, ego militado didici: nunc vos exultimare facta an dicta plures sint. Matth. Bos. epistol. ij. nuper. chart. ij. late Ia. in oratione ad Alex. vj. incip. Priscorū. chart. iij. Et non minus inhæredum est expertorū lententis sine demonstratione. quā demonstrationibus ipsis vj. Ethic. refert Hadrian. Papa noster in Quodlibet. ij. pūcto iij. col. j. est char. xxix. in fin. facit Lisoperita. chart. j. iij. argumēto. Cacialup. de debito fugi. q. ix. Et in repet. l. diem functo. ff. de offic. alleff. col. xij. quōd vsus est magister. Aegidius allegat Cæsarem in commētariis. Et propterea cū liber Rossedi de libel. sit meta practica, solet dici melior liber qui sit factus super Ius Ciuile, licet ibi plura falsa immiscuerit. Et propterea Doct. eum ratio nominat in Scholis, vel alibi etiam in bene dictis. sunt verba Pet. Iac. in sua practica in libello, super conditione ex moribus. col. xix. est chart. lxxxix. vide tamen Lancel. Polium in tract. de offic. aduoc. in rubr. de scientia. Qualis requiratur in aduocato. Catell. in ij. parte Memoral. in verbo, practica. quem allegabo infra in viij. limit. quōd sit iudicandum pro communi opin. Si ergo isti tales secundas nuptias ita accelerant, & qui experti sunt, ~~peritisimis in arte creditur.~~ ~~peritisimis in arte creditur.~~ ~~peritisimis in arte creditur.~~ Et iuxta illud Comici Philemonis, Qui nō admirabatur si quis semel mare esset ingressus, sed si quis iterum: nec eum qui semel vxorem ducere, sed qui iterum. refert Bapstia Egnatius in Racematione. cap. xij. ante medium. oportet dicere quōd bonum est nubere: aliās essent stolidiores animalibus irrationabilibus. nam, Quæ semel euasit retia, vitat auis. Et Qui semel captus fallaci piscis ab hamo, Omnibus vaca cibus zra subesse putat gl. in cap. j. de penit. dist. v. in verb. moriturus. faciunt quæ dixi de reconcilianda vxore adultera. Et licet Pontanus in Charonte. chart. pen. adducat illum cui de prima vxore bene successerat, noluisse ea desūta de secūda periculum facere: quia sciret temeritatem non semper felicem esse, vt plura prouerbia. Et Alex. benedictus in tract. de Peste, circa princ. tamen econtra videmus plures nouiter attentare quæ infeliciter experti sunt. late Petrarca epist. xl. adeo pertinax. licet spes quandoque fallat etiam sapien

fapientiffimos. Bald. in confi. fchifmaticis. col. x. & fic fruftra va dit qui fperem obtinere non potefit. Bald. in rit. quo tempore mi les. col. j. vnde fi perdidit vxorem, quæ fibi feruiebat, mifi velint ipfimet effe fibi feruitores, oportet aliam ducere: p'out de fcholari expellente famulum, dicit Barr. in l. j. circa medium. C. de fer. & aqua. qui experti funt ita accelerant fecundas nuprias: quanto magis alij nunquam experti.

¶ Sexta ratio eft bonum prolis quæ videtur cõfiderabilior in matrimonio, vt dixi in iij. ampliat. quid enim dulcius poffi detur, quam proles. per quam diuturnam nobis memoria te linquimus: d. l. liberorum. in fine. ff. de verb. fig. Bar. in Ioanni na. col. xxviii. Portius inffit. de iure nat. gent. & ciuil. col. iij. late Socin. confi. xcviij. aliàs confulit. lib. ij. vbi dicit q' tefator qui relinquit filie, fi decederet fine filijs, reputatur fatuus. & fic inftabilis. Eft enim homini à natura inftita pofteritatis cura, quod prolis quidẽ studiũ declarat: ac præfertim optimo cuiq' benèq; inftituito. fecũdum Põtanum in lib. j. de prudẽtia char. iij. Guaynerius in practica, in procem, de ægritudinibus mul tricis. late Aegid. de regi. prin. lib. ij. part. j. c. vj. Et fecũdũ fuit vt plurimum. & Symphorian. Theolog. Trimegifficæ parti cula x. refert plures mulieres quæ nouem, quæ decem, quæ iij. vno partu ædiderunt. & vidimus in Aft. de Anno M. cccc. xij. tres pauperes, feminas, tres feminas pro fola vnico partu d. ille, etc. in fine. Item in Aft. de Anno M. cccc. xij. tres habent in femetipfos. l. ij. quæ dicitur q' quod m. g. lib. ij. cõfil. cccc. xxix. dicta in fin. Ferrar. caute. xxx. partes. col. fin. Aret. confi. xiiij. vifo tertio dubio. Felin. in cap. afferre. ij. not. de præfumpt. Barb. lib. j. confi. xx. illud col. v. & xxix. illud col. ij. & xliij. præclare. col. iij. & alibi fæpe. hinc fumpfit vnã bonam cautelam Carolus Magnus, qui cum nefciret an pater vel filius occidiffet quendam, finxit fe vtrunque velle fufpede re: & tunc pater confeflus eft fe occidiffe: & folus fufpenfus fuit filio liberato: & fic plus dilexit filium, quàm feipfum. re fert Barb. in cap. in præfentia chart. x. de probat. in Ioannina. col. xliij. in cap. j. col. ij. de commod. in repet. l. cum acutiffi mi. C. de fideicom. col. xxiiij. Pich. in l. quartam. col. xlix. ad l. Fale. Paris de Sindicatu. chart. pen. col. fin. verfic. fequitur mo do. Io. Lup. in tract. de donat. inter vir. & vxor. char. lxxij. col. iij. laf. in l. fi. is qui pro emptore. col. 50. ff. de vfuc. & pater for tius amat, licet mater tenerius. fecundũ Scotum. Hippol. in l. j. col.

Proles con feruat me moriam no fram.

Pater plus diligit filiu quam pſum.

Cautela Caroli Ma gni.

col. xvj. ff. de quæſtion. Catell. in ij. parte Memorial. in verbo, dolus. & ad hoc non quadrant dicta Petrachæ de Remedio vriufq; fortunæ. char. pe. dialog. cliij. de moriente fine filijs. Frater Lud. de Verit. cõtrit. in iij. præcepto legis diuinæ. q. iij. & Ceres apud Claud. de rapu Proferpinæ: Noſtri quid fit Luci na, timorq; Pro genitis, & quãtus amor, partuſq; tulifti Tu ge minos, facit vij. Ethic. licet Pichus legendo diceret q' nunquã credidit effe verũ, q' pater plus diligit filiũ quàm feipſum: & tamen ipſe facilius hoc poterat fcire, quia tunc & patrem & fi lios habebat. Quidã dicunt prædicta vera dum funt infantuli: ſed eis viris effectis minuitur dilectio. Itẽ iſte amor, ſecũdum aliquos, non eſt gratia filij: ſed gratia ipſorũ parentum qui capiunt eam delectationẽ in eos videndo & audiendo, qui nedũ puer, imò & ſus in illa tenella ætate habet aliquam gratiam. & de laude puerorũ Buſtus in Defenſorio montis, char. lxxvij. pa tet euidenter. nã ſi eos diligeret pluſquam ſeipſos, gratia ipſo rum filiorum non tantum dolerent quando moriuntur infan tũ, ex quo ſunt certi eos ire in paradifum. Itẽ libẽtius eos ex tra patriã ad addiſcendũ bonos mores tranſmitteret: & ſic ne ſcio ſi dicantur diligere filios, vel ſemetipſos. Item allegatur Turcius modernus, qui priore excepto, reliquos filios interim iuſit, vt illum in pacifico regno relinquat. Et quomodo edu candi ſunt pueri, vltra infinitos tractatus, de hoc vide Aegidiũ de regimi. principũ. lib. ij. particula ij. per totũ, & ibi. c. iij. di cit q' mater plus diligit filios, quàm pater. Sed diſtingue vt Ste phanus Canuti in tract. de regim. caſtitatis. char. xxviij. & ſeq. vbi late de iſto amore filiorũ: & cur vnus plus alio diligatur. tamẽ eſt vera caro patris: vt naturaliter probat Paul. de Caſt. lib. ij. confi. c. liij. col. ij. in præſenti cauſa. Bal. lib. ij. confi. fin. ſtato cauetur. ſubiiciens idẽ in omnibus quæ inde deriuãtur & ſunt viscera patris. Socin. lib. j. cõfil. xliij. circa prædictam. col. vj. verſi. presbyter. pulchrẽ Bal. in c. quæ eccleſiarũ. colum. pen. de cõſtit. dixi in meis clauſulis inſtrumentorũ. in ver. per ſe & hæredes. ¶ Septima ratio eſt præcedentiã & honoris: nam cæteris paribus præfertur ille qui habet vxorem & filios. facit Plato, quem refert Gilbertus in quæſtione. poſt Philoſo phũ. ij. Oeconomic. chart. vj. Codr. ſerm. liij. incip. Plutarthus, quem omnino vide. Præterea quãdiu quis eſt ſine vxore, etiã ſi caniciẽ habeat, nihilominus habet mores adoleſcẽtis: vxore ducta, grauitatẽ induit. hinc dicitur vulgõ. q' ſi lupus vxorem

lib. ij. cap. j. de charitate coniugali. Aegidius de regim. princ. lib. ij. parte j. c. viij. Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris. in ver. vxor. col. vj. & ecotrà: licet castitas sit proprium mulierum, tamen multo plus illustrium. Ang. in l. si qua illustris. C. ad Orfic. & sunt eadem caro. Ioā. Vilemati in repet. l. diuus. ff.

11 de fcar. num. cl. Berbat. in c. significauit. ad fin. de rescrip. ¶ Et propterea nulla est maior lateralitas, quam inter virū & vxorem. secundum Bal. ibi in j. not. & infortunia vnus dicuntur esse cōmunia alteri. Iaf. in l. j. col. j. C. vnde vir. & vxor. Panor. in cap. non est. de sponsa. Et licet non sint affines, sunt principū affinitatis. Iaf. in dicta l. j. col. iij. j. nota. in l. maritus. C. de procur. & dicit Ioan. Montaigne in tracta. de bigam. j. q. col. xxx. quod sunt vnum corpus & vna anima. idē tenet Hippol. in l. j. §. seruum mariti. ff. de quæst. & dicit Rosarium in ij. par-

12 tē. ferm. xxiiij. litera o. quod ¶ mulieris bonæ beatus vir. & homo debet derelinquere patrem & matrem, & adherere vxori suæ. Gen. cap. ij. extrà de diuor. cap. gaudemus. & plures mulieres virum diligentes affectuosè recitat Petrarcha in triumpho castitatis. cap. j. Pontanus in tracta. de obedientia. lib. ij. cap. v. quod incipit, quamquam. in cuius dilectionis signum in

13 desponsatione vtuntur annulo: quia ¶ teius rotunditas, quæ est infinita, designat quod amor cōiugum debet esse infinitus. Et primus annulus qui ad hoc fuit electus, erat de ferro, cū vno adamante ad designādum, quod sicut adamas retrahit ferrū à magnete: ita vir retrahit amorem vxoris à patre. & ponitur in digito annulari in signū dilectionis, quia ab eo ad cor quædam vena pretenditur. ita Alber. in Dictionario. in verb. annulus. Lucas de Penna in l. si libertus. C. si seruus aut libertus. lib. x. Rosarium ij. parte ferm. xxv. litera d. l. filia in orbitate. C. de inoffic. testam. hoc est in digito ante paruū: vt Macrobius Saturnal. v. Mancinellus in sermonib. lib. ix. tit. iij. & tit. v. Gell. libr. x. cap. x. veteres. non tamen est intelligendum quod hoc, nec alia pompa matrimonialis consueta sit necessaria ad matrimonium: quia sufficit solus consensus. gl. in §. disponat. in verb. nuptias. circa fin. in authen. de nupt. imò in aliquibus locis tempore sponsalium solet verberari sponsus. gl. in l. cum infeximus. in verb. rapismata. C. de emanc. lib. prout Bononiz vbi dant alapas. gloss. in authen. constitutio quæ de dig. in verb. iniuriis. Et alios diuersos ritus antiquorum in similibus enumerat Valeriana Freg. lib. ij. c. j. de prisicis institutionibus.

Annulus
sponsaliorius.

Et quis prius interrogari debeat, an maritus vel vxor, dicam infra respondendo ad tertiu, quod matrimonium sit seruitus.

¶ Nona ratio est vtilitas publica, & multiplicatio generis humani. Ioan. Montaigne in tract. de bigam. quæst. j. col. ix. & seq. Reipub. enim parendum est. l. veluti. ff. de iustit. & iur. & ibi Ias. plura adducit. Bologn. in repetit. authent. habita. col. j. dixi inter consilia feudalia Bruni. consi. xij. col. j. Sed matrimonium est principium & fundamentum generis humani: vt inquit Barb. in cap. quod translationem de offic. leg. col. xiiij. & dicit Bald. in cap. nonnulli. col. ij. de rescript. & in c. transmissa. col. fi. de restit. spol. ¶ quod sine matrimonio respub. stare non potest: quia spurij & naturales nō faciunt rempub. facit l. j. ff. sol. mat. Barb. lib. ij. consi. xl. clementissimum. col. v. vbi dicit, quod ciuitas debet impleri liberis legitimis, & non bastardis, & quod princeps debet quærere eum implere viris bonæ opinionis, etiam si sint alienigenæ. facit Ioan. Lup. in repetit. cap. per vestras. de donat. inter vir. & vx. in toto opere. char. lxxj. colū j. dum ita intelligit Platonem dicentem, quod ortus nostri partem patria vendicat. Ferrat. cautel. j. Rosarium Bussi. j. parte. sermo. xxiiij. litera v. vbi dicit, quod talis proles dicitur degeneres populi, & ignobiles, nec bello fortes, nec fide stabiles, nec Deo amabiles, nec honorabiles hominibus. cap. si gens Anglorum. lvj. dist. & dicit Cacialup. in repe. l. si qua illustris. C. ad Orfic. in fin. col. quod sunt plantæ infructuosæ: & quod nō dabunt radices altas. & col. xxvj. quod sunt omni iuri exosi & abominabiles. Ideo Veneti nō admittunt eos in eorū consilio, etiā si postea fuissent legitimi. Fulg. consil. lxij. stantæ statuto. col. ij. Et hoc est quod dicebat illis Comes Bassignanæ d. Alex. Malabayla senex, quod maluisset accepisse meretricem, & ex ea habere prolem legitimam, quā sciret esse suā, quā carere sobole, prout & carebat vxore. Præterea & si mulier sit adultera, nonne forte melius est educare filium vxoris tuæ qui possit ita esse tuus sicut adulteri? nā vt Ouidius xx. Elegiarum ad lisdem: Sed tamē aut ex me conceperat, aut ego credo. Est mihi pro facto sæpe quod esse potest: imò & ita præsumitur etiā si vxor staret in prostribulo. l. miles. §. de sancto. ff. de adul. dixi supra vj. col. quā ad optare extraneum qui non sit tuus nec tuæ vxoris. ff. & C. de adop. Nec dicas quod isti spurij verberat patre putatiuū, & faciūt alia mala quæ supra dixi in vij. inconuenienti, de incontinentia muliebri. & sunt infames in fama

14
Multiplica-
tio homi-
num.

Alexander
Malabayla.

facti. vt Azo. quom refert Cacialup. in repet. l. ff qua illustris. C
 ad Offic. col. xxv. laré Francif. Curt. Sen. in repe. l. admonedi.
 col. iij. ff. de iureiur. qui plura congerit contra spurios. quæ vt
 audiui à præceptoribus meis. ibi glomeravit quasi in princip.
 ad æmulationem Iafon. qui illam legem etiam tunc repetebat
 in eius concursu. qui erat spurius & etiã eodẽ tempore secun-
 dum eos illam repetit Ioã. Baptista Cacialup. Idem volt Nic.
 de Vbal. in trac. de success. ab intesta. in j. parte. in iij. specie li-
 berorum. est char. iij. & seq. vbi sequitur dictũ Azo. quod spur-
 rius sit infamis infamia facti. sequitur etiam Bal. & Alex. in l.
 iij. col. ij. ff. de lib. & posth. Claud. in l. Lucius col. ij. ff. de vul.
 & pupil. Rosel. in monarchia char. cix. vers. hanc dignitatem.
 col. ij. Iaf. in l. fratris ad fi. C. de inoffic. test. Alex. lib. ij. consil.
 viij. examinato. col. j. Barb. lib. iij. consil. xv. clemētissimi. col.
 antep. & dicit Fulg. consil. lxxij. stante colum. ij. quod Venetiis &
 Romæ nõ admittuntur in cõsi. idem audio Mediolani in col-
 legio Doct. pro quo gl. in Pragmatica. charta xvij. vers. hono-
 rorum. & Goliath fuit spurius. Bald. in c. super eo. de elect. Et
 idem Nic. de Vbal. in d. tract. chart. viij. & dicit plura mala de
 spuris. & Paris de Puteo. in tract. de re mil. lib. vij. in rubric.
 quod impunis nobilitas attenditur. est chart. xxxij. col. ij. laré
 Io. Lup. de donat. inter vir. & vxor. chart. lxxvij. vbi vtiliter lo-
 quitur Barb. lib. iij. consil. xlij. immortalem. col. vij. facit illud
 16 Sapientie iij. circa fi. & Platine cõtra amores. chart. ij. Sed ad
 eorum exouationem vide alium Io. Lup. in tract. de matrimonio. in
 vlt. q. vbi dicit quod vitia parentum non debent nocere
 filiis. Ioã Montolonium in Proptuario Iuris. in verb. filius.
 col. v. & plures qui boni fuerunt enumerat Nic. de Vbal. vbi s.
 dum arguit ad partes. Et Bon. in tract. de nobilitate. iij. parte.
 num. lxxvij. licet iij. parte. col. ij. aliqua adducat contra eos. &
 vide etiam quos enumerat Anteros Fregosij. char. xv. & char.
 xxvij. & Iaf. & Claud. quos ambo vidimus in hac Legali philo-
 sophia florentissimos. erant spurij. mortuus est itaque Iafon
 eo anno quo illustris Ioãnes Iacobus Triuultius: credo duos
 illos Mediolanenses omnes ætatis suæ superasse: vnum scilicet
 in peritia militari. alterum in legali. & Io. And. vt infra dicam
 loquendo de eius auctoritate. & Barro. fuit enutritus à fratre
 Petro de Afisio. qui rexit domum vbi infantes expositi nut-
 ribantur: vt ipse dixit in l. quidam cum filium. iij. col. ij. ff. de
 verb. oblig. Item Gratianus: compiler Decreti cum duobus
 fra-

fratribus suis fuerunt spurij. & nati in quadam capsina. prout
 adhuc hodie Nouarienses gloriantur tales viros protulisse.
 & Fasciculus temporum. charta iij. notat omnes artes & scien-
 tias seculares. liberales siue mechanicas humanæ curiositati
 deseruientes: à filiis Lamech fuisse inuentas: & sic filij adulteri
 ni primum subtiliores aliis fuerunt. vt ibi. præterea quid tan-
 tum curadum. an à te vel ab aliis genitus sit. postquam omnes
 ab Adam descendimus. ¶ Decima ratio est adiutorij quod
 præstat mulier marito: nam dicit Lancel. in l. si grege. col. ij. ff.
 de leg. j. ad constituendum bonam domum. necessaria est mu-
 lier quæ communicet communionem coniugali. & quæ etiam
 pro parte sua gubernet domum. cõsideretque semitas suas. &
 panem otiosa non comedat: & bonum mulieris est esse opero-
 sam secundum eam. Aegidius de regim. princip. lib. ij. parte. j.
 c. vij. & dicitur. Vx soli. quia si cadat. nõ habet qui releuet eũ.
 c. ij. de statu monachorum. Ecclesiast. iij. in casu nostro Fran-
 cif. Barbarus de re vxoria lib. ij. c. vij. de cura domestica. & ma-
 gnam potentiam societatis collige ex malis quæ patitur mi-
 lites: quæ si soli. non esset possibile hominem sufferre. facit Al-
 bert. rubric. vlt. de conuersione ad Deum. col. iij. Luc de Pen-
 na in l. ij. col. ij. C. de prox. sã. scrib. lib. xij. Et si dicas quod
 potest habere seruiores. ancillas. & socios. Respondeo. quod
 non ita diligunt. imò semper furantur. etsi deberent furari ci-
 nerem. Porcius in §. singulorum. instit. de rer. diuif. col. ij. & si
 eos deputas calculatores. docent detrahere Trebellianicam.
 gl. in l. ne diutius. C. de numer. lib. xij. & facit Petrar. epist. lxxij.
 tria. & epist. lxxij. nuper. caue ab ostio posteriore. seu postico.
 quia solet domum destruere. Cepol. de seruit. vrb. cap. xlij. de
 ostio. in fin. facit gloss. mag. in l. Iulianus. in princ. de act. emp-
 quæ ponit illud. Quid domini faciant. audet cum talia fures?
 id est ferui. & propterea quãdo aufugiunt. præsumitur furasse
 res amissas in domo. Decius consil. cxxx. col. fin. Item ista pro-
 cedere possunt. dum quis est iuuenis & sanus: sed dum est se-
 nex. vel infirmus. rari sunt fideles. & omnes deserunt: vel si re-
 manent. hoc facient vt furentur. ~~etiam in domo~~
 & Corij de anno M. cccc. xj. concubina cognoscens sacer-
 dotem pecuniosum subditum fluxui sanguinis per nares: in-
 tromisso noctis tempore clam amatore. sacerdoti pugionem
 in nares immisit. & ligatum tenuit donec totus sanguis efflu-

17 Adiutorij.

Mulier de-
bet esse ope-
rosa.

xix. Et expiravit, & pecuniam furata est: & tandiu res occul-
 ta permanfit, quod quasi miraculum fuit tanti sceleris reuela-
 tio illinc ad plures menses. facit Gen. cap. ij. circa fin. Non est
 bonum hominem esse solum: faciamus ei adiutorium simile
 sibi. Ioan. Montaigne in tractat. de bigam. iij. q. col. j. Nam vt
 inquit Philosophus, quem refert Ioan. de Selua in tract. de be-
 neficio. char. xij. col. j. quod ad esse ciuitatis & ad perfectā po-
 liticam, requiritur genus agriculturalum ad alimenta. de qua Al-
 bertanus de operibus & labore manuum: Artifices mercenarij
 qui arte & laboribus circa necessaria ad victum operentur. Al-
 bertanus in rub. de artibus diligendis: Milites bellici, ad com-
 pescendum rebelles, & defendendū ab impugnatoribus: abun-
 dantia pecuniarum ad opportunitates bellicas prosequendas:
 sacerdotium, ad cultum Dei: iudices, ad dirigendum & regen-
 dum pariter. idem Philosophus j. Politic. dicit, quod non po-
 test domus consistere sine vxore: quia vnus homo non sufficit
 sibi in his quae ad vitam pertinet humanam, quorum quaedam
 sunt competentia viris, quaedam mulieribus: vnde fit societas
 viri ad mulierem, quae societas mouet ad matrimonium. sunt
 verba Praepos. in cap. tanta. col. xj. consil. sint leg. facit pulchre
 Aegidius de regim. princ. lib. ij. parte j. cap. v. & tribus sequen-
 tib, vbi allegat Hesiodum dicere, quod domus consistit ex tri-
 bus, viro scilicet, muliere, & boue aratorio. & inquit Philoso-
 phus in j. Polit. mulier, † quod domus non potest consistere sine
 vxore. propterea Marcellus quem refert Gellius j. Noctium
 Atticatum. c. vj. dicebat: Si sine vxore. Quirites, esse possemus,
 libenter omnes ea molestia careremus. Sed quoniam natura
 ita tradidit, vt nec cū illis satis cōmodē, nec sine illis vilo mo-
 do viui possit, saluti perpetuae potius quam breui voluptati cō-
 sulendum est. Refert Bon. in tract. de nobilitate. ij. parte. n. m.
 xliij. facit Erasim. ij. parte. prouer. dcccxciiij. Neque cum ma-
 lis, neq; sine malis. Codrus serm. iij. char. iij. & dicit Salo. quē
 refert Hier. quod si sine foeminis mūdus esse posset, nostra con-
 uersatio ad diis non abesset. † Vndecima ratio est gratia po-
 litia. hinc vnde se vndum, usam politicam necesse est vel nubere,
 ut inq; de religio. vbi in p. vbi dicitur. C. v. q. v. q. v. q. v. q. v.
 tum. § j. col. ff. de condit. & demon. vbi dicit quod alter
 ciens dicitur bestialiter vinere. faciunt ll. antiquorū quae re-
 fert Beroal. in Oratione nuptiali per eum Mediolani habita-
 char. ij. & Luc. de Pen. in d. j. mulieres. C. de incol. libr. x. hinc
 Plato

Marcellus.
 Domus non
 potest con-
 sistere sine
 vxore.

19
 Politia.

Plato coelibem se vixisse extranea vita condoluit. refert Mar-
 silius Ficinus epistolarum char. lxxx. epist. incip. vixit autem
 coelebs. Mat. Bofius epistola vj biennio. char. fin. Andr. Tira-
 quel. in epistola ante Franc. Barbat. de re vxor. & dicit Aegid.
 de regim. princ. lib. ij. parte j. c. vij. quod probatur esse vitam
 beatiorem, quia hoc faciunt, ut illi non solum sed religio-
 nis ingressus non facit pro omnibus, praesertim pro vtrius-
 que nō valentibus: vnde postquam est secundum honestas in matri-
 monio sicut in ingressu religionis, secundum Ang. institu. de
 nup. in fin. principij. melius ergo erit nubere, quā vri. glo. in
 verbo, resistere. in §. cum igitur. in authen. de non eligen. j. ad
 Corinth. cap. vij. & habetur in cap. nerui. xij. distinc. & in cap.
 si Paulus. in fi. xxxij. q. v. Ioan. Fab. in rub. instit. de nup. quini-
 mo, licet Ang. consil. clxxix. visis praedictis col. iij. dicat, quod
 vita contemplatiua est melior actiua: prout Rosarium Bussi
 in ij. parte. serm. viij. litera o. col. ij. est in iij. parte illius serm.
 Somnium Viridarij lib. ij. cap. ccxcvij. & q. seq. Pet. Subert. in
 vinea Domini. vj. parte. per totum. Claud. super Luc. vt in ta-
 bula. in dictione, contemplatiua. Felin. tamen in rub. de ma. &
 obed. col. iij. dicit, quod est magnum dubium. & Hostien. Al-
 ber. & Ias. qui eos refert in l. j. colum. iij. ff. de iusti. & iur. dicit
 quod actiua melior est. Barbat. in cap. in praesentia. char. xij. de
 probat. in c. causam matrimonij. cod. titu. colum. iij. pulchrē
 vdat. Zas. in oratione habita in doctoratu Francisci Pauli.
 incip. non possum. vbi responder ad illud, Maria optimā par-
 tem elegit. † Et quod propterea recti iudices & aduocati
 merentur. est de mente Formula.
 provincialis chart. iij. Galiura in rep. l. centurio. ff. de vulg.
 & pupil. num. xxij. quod indubitatē procedere puto, si eorum
 studia & labores sufferant principaliter gratia obediendi praec-
 ceptis diuinis, & non gratia luxu, vel ambitus: nam Deus ius-
 sit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. cap. in capite. § o. dist.
 Oen. cap. iij. facit Luc. de Pen. in l. fi. C. vt dig. ord. seru. vbi pul-
 chrē de hoc lib. xij. Io. de Lignano in proem. sui tractatus de
 Canonica parochiali. vbi de laudibus Doct. & in tract. de plu-
 raliutate beneficiorum. in fi. dicit se respondisse Pontifici sibi
 volenti dare praelaturam. quod nolebat bibere sanguinem de-
 putatum pauperibus, sed potius sudorem manuum suarū. Bar-
 bat. in c. postulasti. col. v. de rescrip. in c. postulasti. vbi bona
 postula de foro compet. vj. col. in c. ex literis. col. xx. de probat.
 la de foro compet. vj. col. in c. ex literis. col. xx. de probat.
 late

20

50

latè instructio virorum ecclesiasticorum char. vi. & x. sequi
nec prodest dispensatio, secundum Petr. de Lesnaudiere in tract.
de Doctorib. iiii. parte. q. lxxxvij. Syluestrina in verb. votum,
quod aliter intelligit Felin. in c. ad audientiam. col. ij. de præ-
scriptis. viamque ergo in ea vocatione qua vocati sumus. ad

Ephes. iiii. ~~lib. de~~ Felin. in cap. sicut olim. ferè in primis verbis
de accus. Calcaneus in chre. consil. viij. incip. in causa penden-
te. col. xvj. facit text. in cap. licet. de regular. Et dicam infra de
authoritate concilij vnius collegij. facit Bellum grammaticale
dum dicit, Verbum, inquit, statim euasit amissis in bello omni-
bus sociis: quia vovit se nunquam religionem aliquam inma-
turam approbatam vel reprobam. sed non curandum quia
propter pisces malos non rumpimus retia. vt j. dicam. Accidit
Alber. in verb. campana. in suo Dictionario, qui refert in curia
diu fuisse inter quosdam religiosos litigatum, quis prius ma-
tutinum pulsaret. Et tandè iudicatur quòd ille qui prius exor-
geret. Et tot apologiz, & consilia tot collegiorum in quaestio-
ne de præcedentia Monachorum & Canon. regul. de qua per
Decium in cap. Nicolao. col. ij. de appel. & Nicol. Bo. in ij.
tract. de sacro regio consistorio. fur. xx. propter tamen pise-
t

21 malos nō relinquamus retia, vt infra dicam ¶ Duodecima
ratio est peccati & fornicationis evitandæ. i. ad Corinth. vij.
si enim nubere quis non vult. per hoc non est dammandus: sed
si nubere non vult. nec cōtinere. istud est malum: quia vt pro-
ximè dixi. Melius est nubere quam vti. & fornicatio est pec-
catum mortale, & ducit ad gehennam. vt dicitur in respon-
dendo ad quintum fundamentum partis contrariæ. Item quan-
doque quis reperitur in delicto, & cogitur despoliare alioquam
vilem meretricem ab affinis illius, vt dixi in limitatione
quam dant contrarium tenentes. Et vltra alia damna quæ oc-
currunt in similibus fornicationibus. si quis stuprauerit vir-
ginē si sumus in foro ecclesiæ, tenetur eam capere in vxorem
sine dote. cap. i. & ii. de adulter. Hostien. in Summa illius tituli.
§. & qualiter. col. pen. Rosarium Busti. i. parte. ferm. xxiii. lita-
ra. y. De quo an sit virgo. in dubio statuit dicto puellæ. Alex.
lib. vi. consil. xxix. aliàs cccxix. ponderatis. num. ii. quòd ius ha-
bet locum solum in foro canonico. Cuman. consil. ciiii. in-
cip. visis inquisitione. In foro autem Cæsaris pœna stupri est
dimidia pars omnium bonorum fuorum quæ fisco applicantur.

Pœna stupri
de iure can-
onico.

¶ Item lex Iulia. de adult. instit. de pub. iudic. quem text. dicit
paucis scire Mathesil. not. e. incip. not. tex. cum similib. addu-
ctis per Angel. in tract. Maleficiorum. in glo. Chai. adulterato.
vij. col. vbi Moder. in additionib. Hostien. in Summa præalle-
gata. Azo. in Summa illius tituli. circa fin. Cacialup. in rep. l. ff.
qua illustris C. ad Orfic. col. viij. Canonistæ in d. cap. ij. de adul-
ter. Corn. lib. j. cons. cxiiij. licet litera e. & alibi sæpe scribentes.
Et sic quælibet pœna erit seruanda in foro suo. ¶ In muliere de
Iure Canonico nulla est pœna, licet secus de Iure Ciuili: quia
est eadem quæ in crimine adulterij, scilicet vt puella seu vidua
verberata detrudatur in monasterio. vt supra dixi in vij. am-
pliatione, de vidua. post Ioan. de Platea in d. §. item lex Iulia.
de adulter. col. pen. qui ad fin. dicit, quòd licet talis æquipara-
tio sit de iure communi. tamen statutum imponens pœnā pe-
cuniarum adulteræ non habebit locū in puella vel vidua pa-
tiente se stuprari. plus dicit ibi Ioan. Fab. quòd ex quo iure di-
uino adultero est imposita pœna mortis, quamuis statuta ter-
rarum leuiorem pœnam imponerent: tamè adhuc iudex pos-
set imponere pœnam mortis, non obstante statuto, quod ego
vix faterem. Io. Montolonius in Prompruario Iuris in verbo,
desponsata. col. j. Dicit tamen Ias. præceptor meus in l. j. in vlt.
not. C. de sum. Trin. in ij. lect. post Paul. de Cast. ibi, & Cano-
nistas in cap. gaudemus. de cōuers. coniug. quòd si iste stupra-
tor, teneretur in conscientia eam capere, vel dotare, soluendo
pœnā inductam à lege, non erit liberatus: sed teneretur adhuc
dotare, & sic per viam denuntiationis Euagelicæ ad hoc com-
pelli posset. Barb. in extrauaganti, ad reprimendum. in verb.
per denuntiationem. Doct. in c. nouit. de iudic. Perus. in c. fin.
de testam. lib. vj. dum defendit singularitè opi. Archi. quod forte
procederet in prima desolatione: secus in concubina alte-
nus. Formularium prouinciale char. liij. facit Afflictus consti-
tutione, si quis rapere colum. iiii. vers. quarto. vbi dicit, quòd
cognoſcens puellam quæ fuit ab alio cognita, non potest pu-
niri pœna stupri. quia nō est virgo. nec vidua. & in tit. de adul-
ter. cap. j. ij. not. dicit, quòd licet maritata patiē se prostitui à mul-
tis debeat puniri de adulter. non tamen viri eam cognoscentes.
facit, quia habens coitum cum persona vili. vel aliqua fante-
lustra: quæ libet se præbet hominibus, & modo intrat vnam
domum, modo aliam, licet non stet in lupanari, non potest pu-
niri: quia talis coitus est impunibilis. ita Ang. dicit se lucratum
plures

¶ Item

plures florenos. quem sequitur Anan. in cap. significavit. col. 6.
de adulter. Socin. j. vol. consi. cxlvij. memini. col. iij. & col. vij.
faciunt quæ dicit Cacialup. in repet. l. si qua illustri. col. xij. &
seq. C. ad Orfic. etiam j. in iij. responsione ad incontinentiam
mulierum. in prima ratione. quod hominibus sit earum conti-
nencia ascribenda. loquendo quod raptus meretricum est in-
punibilis. hinc dicit Gemin. in cap. statutum. el. ij. de hæret. lib.
vj. quod nati ex talibus fantolastri dicuntur vulgò quæstivi.
quia patrem demonstrare nõ possunt. est verum secundum Aeg-
dium de regim. princip. lib. ij. parte j. cap. x. quod tales fantola-
stræ non ita faciliter imprægnantur sicut aliæ: nam vnus de-
struit quod facit alius. Et propterea ille facetus Medicus à quo
quidam iuuenis quærebat receptam prohibendi imprægnationem
amicæ quæ erat nubilis. respondit: Quotiens eam con-
uenis. coeas septies ad minus. quoniã vna vice destrues quod
alia feceris. Sed iuuenis replicauit. Ita si possem. At Medicus.
Recepta ergo est. quod abstineas à peccato: quia licet lateat
temporibus. tempore tamen parent. quando ista virgo fuisse
seducta per stupratorem: aliàs in conscientia non teneretur.
Angelica in verb. stuprũ. vbi dicit. quod præsumptio quæ ha-
bet quod virgo præsumatur seducta. l. j. C. de raptor. nõ habet
locum in conscientia. idem vult Alber. in suo Dictionario. in
verb. matrimonium. iij. vbi allegat Theologos. ad quos re-
mitto.

24
Stuprans te-
netur satis
facere de
damno.

¶ Est verum quod si stuprator confiteatur stuprum. potest
ipse condemnari erga patrem virginis. seu alios ad quos spe-
ctat onus dotandi. pro iniuria & damno sibi illato. occasione
dicti stupri. instit. de iniur. in prin. & §. j. l. j. in fi. & l. item apud
Labeonem. §. si quis virgines. ff. eod. attenda qualitate personarũ
& negotij. præcedente tamẽ iuramento suo. Panor. in c. dilecti.
col. pen. de for. cõpet. dum allegat c. fi. quod met. caus. in eo q
iurauerint eos oportere plus dare pro dõtoribus in maritandis
ipsam filiam. occasione perditæ virginitatis. quia virginitas est
feruida dos. vt dieit Pano. & alij in d. c. j. de adul. cum ergo illa
in iuria habeat actum manentem in ea. debet haberi ratio da-
rini. Hostien. & Azo in Sum. de iniur. Bart. & Ang. in l. item
apud Labeonem. §. si quis seruo. ff. eod. Ang. de Aret. in §. in
summa. col. j. instit. eo. licet propterea quod peccauerit in corp
pus suũ. nec alere. nec dotare cogatur. Alex. in l. j. in princ. in
col. ff. sol. matr. Et talis cõdemnatio fieri debet. etiam si proce-
dat

datur criminaliter: nam quando constat de delicto per confes-
sionem delinquentis. iudex potest incidenter vltra pœnam ap-
plicandam fisco eum condemnare ad restitutionem damni illa-
ti. Bald. in l. qui crimen col. penul. C. qui accus. Alex. ad Bar. in
l. interdum. §. qui furem. ff. de furt. Canonistæ. maxime Felin.
in vt. col. in cap. cum oporteat. de accusat. Aret. in cap. qualiter
& quando. el. ij. §. fin. col. j. & ij. de accusat.

¶ Tenetur etiã stuprator capere & alere prolem nascituram
ex dicta virgine. si eam prægnantem reliquit: quod præsumit
nisi probet alios habuisse copulam cum ea. Alex. cõs. clvij.
incip. circa primum dubiũ. v. vol. Moder. in c. per tuas. de prob.
Hippol. in l. j. §. j. ff. de quæst. clarius Paul. de Castr. cõs. clxxv.
super primo. col. pen. dũ allegat gl. in c. Michael. de fil. presb. &
not. in l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de leg. ij. quia etiam
debemus præsumere illud quod est magis verisimile. & magis
æquũ. l. filii diffinimus. ff. de his q sunt sui vel al. iur. vbi Ang.
not. & sic non obstat. quod dicit ibidem Alberic. in col. fin. quem
etiam latius impugnat Decius in cap. per tuas. j. col. de probat.
quia hodie de æquitate canonica patet teneretur alere spurium:
vt latet per Ludouic. de Sardis in tract. legitimatõũ. iij. char.
col. fin. iij. & v. q. Quod etiam seruatur in foro Cæsaris. Ang.
instit. de patr. pot. §. fin. in fin. Ant. de Butr. Zab. Panor. & Præ-
pos. & ibidem Bolog. in suis nouis interpretationib. in c. cum
haberet. de eo qui duxit in matrimonio quam pol. per adul.
Mar. de Laude in disput. quæ incipit. Sigismũdus. col. ix. Ioan.
Lup. de donat. inter vir. & vxor. chart. lxxxij. col. j. & seq. Clau-
dius. qui dicit quod ita iudicaret in l. j. in fin. ij. col. ff. sol. mar.
Nic. de Vbal. in tract. de succes. ab intest. v. chart. col. iij. Bald.
Nouellus in tract. de dote. chart. xiiij. col. ij. & dicit Aret. in d.
l. j. v. col. quod ista opin. seruatur in practica propter eius ma-
gnam æquitatẽ. Decius præceptor meus in cap. in præsentia
in fin. col. xvij. de probat. in cap. clericij. col. de iudic. vbi dicit
istã esse cõmunem opin. quam etiã tenet Corfet. sing. cccxxxj.
incip. filij spurij. in suo repertorio. in verb. alimenta. col. ij. ver.
alimenta. vt dictũ est. Decius in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. col.
xvj. de consti. intellige semper quod tenetur alere vsq; ad il-
lam ætatẽ qua ipse se alere poterit ex lucris personæ suæ.
can. consi. lx. col. vj. ¶ Item intellige. nisi post trienniũ: quia an-
te trienniũ mater est illa quæ tenetur alere spurium. l. nec fi-
lium. C. de patr. pot. Alex. & Aret. in l. alimenta. C. de neg. gest.

25
Stuprator.
alere prolem.

26
Infra trien-
nium mater
alere.
Cano

Canonista in cap. fin. de conuers. infid. in c. j. de infant. & lang. & in d. cap. qui habebat. nisi forte talis mulier esset adeo pauper quod oporteret eam manibus operari pro viuendo; quia lactando filium non possit operari, & forte ambo tam pereitent: tunc enim pater tenetur l. sed si hæreditas. §. fin. ubi Bald. ff. ad exhib. Bald. in d. l. nec filium. C. de patr. pot. Bald. Pauli de Castr. Flor. Alexā. & Aret. in d. l. alimenta. C. de neg. gest. Bar. in tract. alimentorum. colū. ij. d. Vital. in tract. clauularū pen. clausula. vel adeo nobilis quod esset ei dedecon. Bon. in tract. de nobilitate. v. parte. priuileg. xxvij. & lv. vel in alio casu de quo Guil. Coquillart. in lib. des droictz nouueaulx. in rubric. iur. natur. colum. viij. † Et si sit filia ipsa spuria, pater tenetur eam dotare. Ias. in auth. res quæ. col. xj. vers. vij. limita. C. commun. de leg. Campey. de dote. j. par. q. xvij. & alij Loc. prælati legati, nisi esset sacerdos. vt Cæpey. ubi. q. xlviij. Nic. de Vbrales success. ab. intest. j. part. col. xvij. Et quia de istis quandoq; sunt Monitoriæ generales: de quibus Hadr. Papa noster in Quoed. libetis. q. xj. col. iij. dū loquitur de sacrificio zelotypiz. ex quo de raiibus damnis nō potest fieri probatio: nō putauī impetrens hęc subicere quomodo & qualiter debeāt concedi rati monitoriæ: quia nondum inueni hęc materiam ordinatē estimatam. & Socin. lib. iij. cōsi. cij. incip. cum præsentis. in fine. dicit quod est materia sibi satis noua.

28 **REGVLA** est † quod episcopus seu eius vicarius ad instantiam cuiuscunque perentis potest concedere monitorias generales cōtra detinentes res suas, vt nisi restituat infra certum tempus, sint excommunicati. gl. Bart. Bald. Ang. Alber. Salic. Paul. de Castr. Flor. & ibidem d. Alexand. in suis apostillis ad Bart. in l. ciuile. C. de furt. Stephan. Cora in cap. constitutionem. col. pen. de sent. excommu. lib. vj. Steph. Austerij in addit. ad clem. j. de offic. ord. tit. de potestate ecclesiastica super seculares. vers. cxviiij. incip. pro quolibet damno. Formularium provinciale chart. xxiiij. & lxxiiij. Rota in bouis. q. ccccxlviij. incip. extra Rotam. Bald. in cap. si sacerdos. de offic. ord. Aret. in cap. nouit. de iud. c. col. penul. vers. circa vltimam. Perus. in c. Romana. §. caueant in fin. de sent. excom. gl. in clem. dispendiosam. in verb. præmoniti. de iudic. vbi Card. Imol. Anchar. Lanfr. & alij not. & ponunt formam. dicit tamen Aret. ubi post Panor. quod in d. c. si sacerdos. sciebat peccatum per confessionem: item pars instabat iustitiam de damno sibi illato. & ibi

Roch.

Roch. chart. xxv. dicit not. pro declaratione d. cap. si sacerdos. sed si hoc esset verum, sequeretur quod etiam ad excommunicationem in genere requiretetur prælatum scire delictum. quod esset nimis restringere hęc materiam. & alibi sæpe in locis inferius allegandis. facit Ioan. de Lignano in tract. de censura. §. restat videre. ex quib. causis. vers. xij. & §. seq. vers. xxj.

† **Amplia** primo vt etiam possint cōcedi contra scientes vbi sit talis res, vel apud quam personam nunc sit, debeant propalare talem rem & personam quæ nunc ipsam rem detinet. ita Cyn. Bald. Ang. & omnes in d. l. ciuile. in l. iij. §. si tibi iudicium. ff. de cōdict. ob turp. causam. Panor. & Ioā. de Anan. post alios in cap. qui cum fure. extra. de furt.

† **Amplia** secūdō, vt procedat non solum contra scientes vt debeant propalare seu indicare rem vbi nunc est, & illum qui nunc eam detinet: sed etiam vt debeāt indicare & propalare rem qui talem rem surripuit. gloss. in d. c. qui cum fure. & antiqui Canonistæ, vt referunt Alber. & ibi Ias. in j. fallen. in d. l. iij. §. si tibi indicium. ff. de cōdict. ob turp. causam. & simpliciter Bertach. in tract. de episcopo. ij. parte. lib. iij. quæst. xvij. est chart. xxvj. colū. iij. Panor. in cap. dilectus. j. not. de excess. prælat. facit quod vult Ang. in l. ex quibusdam. §. fin. ff. de iur. fisci. vbi si iudex interrogat aliquem vt indicet alium, si nō vult indicare, potest in carcerē detrueri. Est verum quod Legistæ magis communiter in d. l. ciuile. & in d. §. si tibi indicium, dicunt istam ampliationē, q. quis teneatur indicare furē, solum procedere quādo episcopus procederet ex officio suo cōsistēte in ipsomet. quod habet vt debeat purgare prouinciam malis hominibus. Secus autē esset quādo procederet ad instantiam patris, prout in terminis regulæ nostræ, seu ex officio cōsistente in parte: quia tunc non teneretur quis indicare furem. d. §. si tibi indicium. Et secūdum eos non obstat. text. in d. cap. qui cū fure. quia ille text. loquitur de nō indicante rem; non autem de nō indicante furem. Et propterea Legistæ in d. §. si tibi indicium. post Bart. & alios in d. l. ciuile. damnant gl. & antiquos Canonistas, qui volebant in hoc facere differentiam inter Ius Ciuile & Ius Canonicum. vt Rom. sing. de clxxv. nunquid teneatur quis. † quia secūdū eos etiam de iure Canonico nō teneretur quis parte instante furem indicare. & propterea Flor. & Ang. in d. §. si tibi indicium. Afflictus cōstitutione. in quæstionibus. col. iij. idem Ang. in l. qui vas. §. qui furem. & §. qui ex

volunt

voluntate. ff. de furt. Ioan. de Ana. in d. cap. qui cum fure. col. penul. adducunt exemplum sancti Francisci, qui interrogatus si homicida inde transierat: vsus verbis æquiuocis, immittendo manum in maniconum capz, respondit, non transiit hoc non obft. gl. in ver. quatuor. in auth. iusiurand. quod præstatur ab his. quod fallit iurantē iuratio facta per artem. & ista opin. Legistarum videtur sequi Anania post Ant. de Burr. & Cato. Florent. in d. cap. qui cum fure. col. penul. Card. Alexandrinus in cap. nerui. xij. dist. col. iij. in cap. quidam. §. ex his. col. iij. q. j. Et verba literæ illius cap. qui cum fure. satis patiuntur istam restrictionem, quod ille text. loquatur solum de re vt dicitur Legistæ, maxime ad euitandum discordiam iurium. Archid. in cap. inter hæc. xxxij. q. ij. Ex mente tamen & generalitate illius text. iudicio meo realius intelligunt glo. & Canonistæ antiqui, quod ille text. intelligatur etiam de fure. Sed non est multum curandum: postquam omnes tam Legistæ quam Canonistæ fatentur quod quis teneatur indicare furem. Et sic ampliatio nostra procedat, quotiescunque iudex procedit ex officio consistente in seipso: ista differentia redditur sine effectus, quia iudex requisitus omnino tenetur impartiri officium suum etiam nobile consistens in ipsomet iudice. Bart. in l. j. col. penul. ff. de iur. om. iud. Et facit Felin. in cap. per tuas. vlt. col. de test. maxime in istis monitoriis, ratione peccati, in quibus officium iudicis exhuberat. Card. in clem. dispensiosam. q. xxij. de iudic. Et licet pars accusat, dicitur nihilominus iudex procedere ex merito officio nobili: & accusans dicitur stimulus instigans iudicem, vt voluit Cacialup. Lancel. & Claud. pulchrè in l. impetrium. col. iij. ff. de iur. om. iudic. vbi Riminal. col. iij. Gaspar. Portugalensis in recol. xvij. Curtius Iun. in recolletis. char. vij. vbi omnes attestantur opin. Bart. ibi hoc tenentis esse magis communem. Et quam etiam ibidem latè tenet Alex. quicquid ibidem tenet Bald. & postea Ias. allegans Bart. & Alex. sibi met contrarios in l. iudex posteaquam. ff. de re iud. Claud. etiam refert in l. j. col. iij. ff. si quis. iu. nō obr. quia Bart. & Alex. hoc nō ita latè examinant in d. l. iudex posteaquam. prout in d. l. imperium facit etiam Ang. in Malefic. in verb. mero officio. & in vers. proximè seq. col. j. Quid ergo habemus curæ a diocesanis, cuius officium humiliter imploratur, concedat rales monitorias generales contra scientes ex eius officio: an aliàs ad mei instatiā, postquam huic differentie vnico verbo potest

Officiū iudicis nobile.

potest imponi remedium. vnde ex quo per officium nobile poterunt cogi scientes furem proflare, etiā secundum leges. vt d. §. si tibi iudicium. Et illud iudex tenetur impartiri, vt §. non habemus curare de modo, dum tamen habeamus effectum. l. si mater. cū gl. fin. C. de instit. & subst. maxime in foro eccle. in quo non seruantur tot apices iuris. c. dilecti. vbi gl. j. de iudic. Ias. in §. item si quis in fraudem col. xvij. vers. iij. limitatur. instit. de act. nisi fortè diceres quod proprie loquēdo iudex dicitur procedere ex officio suo puro & mero, quādo nemo impetrat seu desert. Panor. in c. qualiter & quādo. el. ij. de accusa. col. antepen. vers. not ergo ex prædictis. Cepol. consil. lxxvj. incip. decreuit. circa si. Præpos. in cap. de accusat. ij. q. viij. col. xl. vbi enumerat nouem differentias, an iudex inquiret ex officio, an ad instigationem alterius. & propter istam opin. quod contra scientes furem possint concedi monitoriales, vt cum indigent seu propalent: & si non faciant, quod possint excommunicari. Et est bonus text. qui expresse loquitur de fure. in cap. dilectus. vbi Panor. in j. not. dicit illum esse meliorem de iure. extra de excels. prælat. & istam opinio. tenet. Panor. & Ana. in d. c. qui cum fure. extra de furt. & sequitur Card. Alexandrinus in c. quod quidā §. ex his. col. si j. q. j. & hanc opin. obseruat consuetudo diocesanorū. vnde succedit l. minimè ff. de legi. cum simi. vt infra dicam. limitādo regulam quod tenenda sit communis opinio. Et etiā obseruat stylus Curie Romanæ, in qua est huberrimus fons Canonistarum. Felin. in c. quoniam frequenter. §. porro. col. iij. vt lit. nō contest. & propter eminentem scientiam Doctorū ibi existētium. Moder. in c. sic ut. de re iud. & quæ mater est aliarū curiarū ecclesiasticarū. c. fi. de for. cōpe. l. j. §. & si quæ. C. de vet. iur. enuc. merito inferiores ecclesiæ illius stylū seruari tenentur. Card. in clem. quātus rigor. in primis verbis. de appel. Barb. in c. ex literis. col. xix. vers. iij. probat iste text. de cōiti. Mart. de Laud. in trac. de principibus. vers. ccc. vij. quia membra nō debent à capite discedere. c. cū non liceat. de præscrip. spec. in tit. de app. §. de offic. ver. vt autem proponitur enim nobis tāquam speculum. c. si Romanorum. xix. dist. & ea ecclesiarum. xj. dist. facit sanctus Thom. in quodlibet. ij. artic. vij. dist. vj. char. iij. dist. xv. art. iij. q. viij. in si & v. facit quod illius stylus debeat obseruari, quod habetur in c. pastoralis. de fide instr. in c. bonæ. de confir. vlt. vel inuti. in cap. omnes. xxij. dist. c. damnamus. prope si. de sum. Trin. & fid.

fid. cathol. Bal. in l. obseruare. §. antequam. ff. de offic. procon-
 sul. & leg. Scritiniū referens prædicta. char. iij. & seq. ¶ & stylus
 Cunæ Romanæ solet fundari in iure communi. Alberti in
 32 Dictionario in vers. stylius. intelligendo semper de stylo anti-
 quo & vsitato, non de vario, vt Formulariū provinciale, char.
 xxxv. & seq. Alberic. in Dictionario in verb. Curia Romana
 quæ sequitur Ias. in l. j. col. xij. C. de sum. Trinit. dicēs esse not.
 Feli. in c. Rodulphus. §. cæterum. col. ij. de rescrip. nam secun-
 dum eos talis stylus est volubilis, & mutatur secundum volun-
 tatem Pontificum. & Auditorum Rotæ, & Aduocatorum qui
 faciles sunt ad mutandum institutiones prædecessorū. Et pro-
 pterea dicit Felin. quod exigitur confirmatio Apostolica. In-
 ciunt plura quæ contra stylum adducit Nata in repe. clem. re-
 pe. §. & quia col. ij. & iij. de verb. sig. Hipp. in l. si quis ne que-
 stio. col. xv. ff. de quæst. dum ibi respōdet ad stylum: in curis
 autem inferioribus, in quibus ita de facili non mutatur, stylus
 est obseruandus: quia facit ius. l. more. vbi Lancel. ff. de iudi-
 om. iudic. & ibi Curtius iun. glomerat plura consilia Alex. lo-
 cit. tex. in c. ex literis. vbi Decius. vij. not. de consue. & consil.
 col. viij. & xij. Feli. in cap. ij. col. vij. de rescrip. Hippo. in
 cxviii. stylus Curie. Pet. de Rauēna in alphabeto iuris. in ver-
 libellus & dicit Bald. lib. iij. consil. cccij. præsupponendum
 fin. quod boni styli seruandi sunt: quia inuenti a peritioribus
 & vbi prudentia, ibi est mortua pœnitentia. Et dicit Ias. per
 litem tex. in auth. iubemus. C. de iudi. quod iudex debet iudicare
 secundum stylum: alias facit litem suā, imò & si stylus lit-
 torius, sententia in contrarium lata est nulla. secundum aut.
 Et potest iudex de tali stylo se informare à notario. Lancel. &
 Curtius in d. l. more. l. iij. vbi Bart. ff. de test. Capella Titoli
 decil. xxv. Nizellus concordia li. j. fallent. xvi. Alciac. de eccl.
 ecclii. Roch. in tract. de consue. char. xxiii. est q. viii. vtra Ab-
 batiem in apostilla i. ad Pau. de Cast. in l. i. C. de sacrosanct. ubi
 quid differat ab vsu, & quid si stylus sit contra ius, q. n. vbi
 33 ¶ Amplia tertiò vt procedat dicta regula quod possunt con-
 cedi monitoriæ generales etiam contra testes qui veritatem
 sciunt de aliquo negotio, & eorum nomina ignorantur: vel
 alias nolunt deponere. cap. constitutis. el. i. vbi Panorm. in
 not. de testib. & attest. dicens. quod laicus poterit compelli
 hoc per ecclesiasticum. facit quod vult Panorm. in cap. de
 stram. el. iij. not. de iureiur. vbi dicit, quod est bona præsumptio

quando ignoratur res. quod fiant monitoriæ generales sub
 excommunicationis pœna contra scientes veritatem de tali ne-
 gotio. quod compareant ad testificandum. ¶ Et quod ad hoc 34
 possunt laici etiam per ecclesia-
 ticum compelli: quia tacere ve-
 ritatem quādo quis potest compelli eam dicere, est peccatum.
 Et subiicit, quod si iudex ecclesiasticus requiratur à iudice lai-
 co de talibus monitorialibus, in causa pendente coram ipso
 laico, potest ecclesiasticus illas concedere in genere: imò & in
 specie quando personæ sciuntur: quia iudices laici & ecclesia-
 stici debent sibi inuicem auxiliari. vt per eum. sequitur Stepha-
 nus Malereti in tract. de elect. char. lx. col. iij. idem vult Laur.
 de Rodulphis in trac. vsurarum. ij. parte. q. cxv. incip. quid si
 iurauit. vbi allegando d. cap. ad nostram. dicit quod in crimine
 vsurarum non solum quilibet ordinarius tales monitorias
 generales concedere possit: sed etiam delegatus, nisi ex forma
 commissionis sibi esset interdictum facit Innocen. in cap. sta-
 tuimus. de offi. deleg. vbi dicit quod cōseruatores possunt de
 occultis circumstantiis inquirere: licet non possint de occulto
 facto vel de occultis paruis quæ sunt principalia: intellige tamen
 quod dicit Panor. quod possunt concedi in specie, quan-
 do personæ sciuntur, scilicet taliter quod in iudicio conuinci
 possunt: alias autem si secretus diocœsanus. fortè in concessione
 non possit in specie excommunicare. Bald. in c. si sacerdos. de
 offic. ordi. dicens quod proprio nomine non debent excom-
 municare: quia plura licent in genere, quæ non licent in spe-
 cie dicit tamè ibi Barb. ¶ quod licet talis excommunicatus in 35
 genere non emittatur ab ecclesia: latè Felin. in cap. Rodulphus.
 col. xxvj. de rescrip. dicēs idem in quocūq; etiam in specie ex-
 communicato, antequam fuerit publicatus: idem dicit in c. à
 nobis. col. iij. de excep. tamen quantum ad Deum ita erit ex-
 communicatus sicut esset excommunicatus in specie. nisi dixe-
 rit, quo ad Deū: & sic quo ad ecclesiā triumphantē excommuni-
 catio parum aut nihil operatur gl. fin. in cap. quicūq; xxiiij.
 q. j. Panor. in cap. dilectis. col. v. de appel. in c. ita quorundam.
 de Iudæis. in c. si quis presbyterorum. circa princip. vbi Barb.
 col. ij. de reb. ecclies. non alie. Vincentus de bello Italico. c. vlt.
 quando autè possit conuinci per testes: tunc possit excommuni-
 cari in specie. secundū Bal. in d. c. si sacerdos. ¶ Amplia quar-
 36 tō vt propter tales monitorias emanatas cōtra scientes. nō so-
 lum quis teneatur iudicare alium, sed etiā semetipsum, quādo
 P. a de

de hoc esset infamatus: vt in locis inferius allegandis contra istam ampliationē dicit se cōsultuissē dom. Ambros. de Vignate solennis Doctor. & comes tunc legens Taurini in d. c. i. le. C. de iuris. & in d. §. si ubi indicium. Et postea vidi plures idem cōsultuissē moueri ex quibusdam fundamētis quae habuit ab Archi. ij. q. j. in c. si peccauerit. in vii. q. & seq. quae examinat Panor. in c. nouit. de iudi. primò enim dicit, quòd iudex debet occultum peccatorem etiā si non propalet occultare. & nō infamare: exemplo Ioseph qui voluit occultare dimittere Mariam. ij. q. j. c. si peccauerit. allegat etiam Ange dicitur dum studes correctioni. parce pudori Si enim iudex excommunicat nominatum, infamat, quae infamia affert magnum detrimētū tam circa temporalia, quam spiritalia. allegat iura allegat. per Archid. vbi suprā cōfirmatur: quia latentia peccata non habent vindictā in hoc seculo, sed Dei iudicio reuertuntur. hinc dicimus quòd de sensibus & voluptatibus, quae occulta sunt iudicat Deus, nō ecclesia militans. Rom. cōsi. d. xij. q. discutiēda col. j. Hadrian. Papa noster in Quodlibetis. q. i. est char. xlvj. latius q. xj. per totum praefertim litera i. & litera cc. aliquid q. xij. c. iij. inquirēdū. in fi. vj. col. Sed respōdēdi potest praedicta procedere, quādo iudex solus sciret: secus quādo iste talis esset infamatus, vel alij scirent: vt dicit tex. in d. c. si peccauerit. in fin. Facit quod dicit Card. Alexandrinus in c. Christus quid fecit. j. q. j. dū rōpondet ad illud quod Christus occultauit Iudā. facit Bal. in d. c. si sacerdos de off. ord. §. Secundo adducebat dom. Ambros. quòd per talē excommunicationem nominatum iste inculpatus deducetur ad quandā desperationem: ad eò quòd licētius peccabit. arg. c. quis aliquando de poenit. dist. j. c. eū non ab homine. de iudi. vnde non erit iudex corrector sed proditor Addo Fel. in c. scribēbā col. j. de praesump. & quae dixi suprā test. dōdendo ad incoūuentiā multierū in fi. ver. vj. Sed respōdēdi potest, quòd per hoc quod infamatus cōtradicit, nō debet eius cura derelinqui. xlv. dist. §. & qui emendat. nec veritas est propter scandalū omittenda. xj. q. iij. c. inter venialia. quia excommunicatus inficit alios. Ias. in l. Gallus. ij. lect. in §. & quid si tantū. col. ij. ff. de lib. & posth. Et propterea debet euitari, nisi cōuersatio fieret causa correctionis Had. Papa noster in Quodlibetis. q. ij. ante fi. & si deteriora committet iudex eū fortius corriget. iij. dist. c. deniq. ita Card. Alexandrinus in d. c. si peccauerit. col. ij. ver. Panor. in d. c. nouit. & col.

vij. ver. quæritur vtrū aliquis & col. xij. vers. nō sit spes. faciunt quæ dicit Panor. latius respōdēns in d. c. nouit. de iudi. col. xj. ver. ego satis credere. & col. xij. vers. nūc quæritur de forma. §. Tertiò dicebat d. Ambr. quod iudex debet diligere oculum peccatorē sicut seipsum: sed seipsum non publicare et de poenit. dist. ij. §. his autoritatib. nō tibi dico te prodas Adde Cataldinū in tract. de translatione Consilij Basileæ. in fi. col. viij. ergo nec debet istum publicare. Sed respōdēdi potest quod infamia est illa quæ eū publicat, nō autē iudex Et sic nō dicitur proditor Aret. in c. qualiter & quādo. el. ij. §. debet. col. iij. de accu. & ibidem col. præcedēti ponit alias solutiones ad illū text. in d. §. de his. qui est melior & fortior rex. qui allegetur in hac materia. vnde quādo iudex esset infamatus si requireretur, deberet se prodere: nā si iustitiā tenetur facere alteri, multo magis cōtra se. l. alitius. ff. si ser. v. d. c. j. vbi gl. mag. de nat. ex lib. v. Et si dicatur, nō faciet respōdeo, quod non inspicimus quod facit, sed quod facere debet. l. pe. & si ff. de iusti. & iur. & non qualis sit prædicator, sed quid prædicet inspicitur. Decius in c. nouit. de iud. col. xij. vers. iij. Abbas c. cludit. §. Tertiò licet habeam⁹ quatuor species denūtiationum, quas clarius cæteris profsequitur Io. Andr. in c. nouit. de iudi. col. j. tamen quantū ad materiam nostrā duæ conueniunt: tūc sic dicit dom. Ambr. aut volumus hanc esse Euangelicā. & tunc etiā quòd non restituat, vel propalet, non posset puniri: quia illius finis est solūmodo vt poeniteat. non quòd alia pœna imponatur. secundū Ioan. And. facit c. si. de temp. ord. & dicit Roch. in d. c. nouit. chart. xxij. est q. vj. quòd debet fieri denūtiatio ecclesiastico vt ore pro eo, non vt eū puniat. pro quo Angelica in verb. testes. §. xxij. qui est vitimus. imò si peccatū sit occultum, debet haberi pro ethnico & publicano priuatim. secundū Inn. in d. c. nouit. d. c. si peccauerit. ij. q. j. Si publicū, non potest specificè excommunicari. eum sint prodita alia remediā iuris, vt cōdictio furtiua. Aut secundum d. Ambros. dicimus hanc denūtiationē esse iudicalem, & prout in veritate est illa de qua in c. nouit. secundū Io. And. ibi ad fi. & Panor. Barb. Roch. & Decius ibi super gl. in verb. de plano. licet Barb. arguat contra. cuius finis est. secundum Ioā. Andr. vt res restituatur, vel vt læsus seruetur indēnis. sequitur Barb. ad reprimēdū. in verbo, per denūtiationē. col. j. Et sic dicit dom. Ambr. quod nec poterit excommunicare: quia debet adiri iudex secularis. & seruare ordinem iuris. l. iuris ordi-

nem. C. de iur. om. iudic. cap. cum sit generale. de for. cōpet. & dicit se solum allegare gl. in clem. 1. de sepult. & Innoc. in c. Lateranen. de prębēd. & pro eo facit Io. Andr. & alij in d. c. nouit. dum volunt. † quod iudex ecclesiasticus ad hanc iudicialē denunciationem priuatam ita de facili moveri non debet. sed solum in certis casibus ibi enumeratis. in quibus iudex ecclesiasticus potest cognoscere de causis laicorum: aliis. secundum eos, enervaretur funditus iurisdicōio tēporalis. facit Berrach. in tract. de episcopo. vbi plures enumerat char. xxiiij. est in li. parte. lib. iij. q. iij. facit pro d. Ambros. quia excommunicatio non debet fieri pro protectione rerum temporalium, vt in instructio ecclesiasticorum. char. xix. & seq. sed solum pro peccato mortali, quod aliter corrigi non potest. Hadr. Papa noster in quodlib. q. vj. col. vj. quia est gravior pœna quę sit in ecclesia. Panor. in cap. clericos de coha. cler. & mul. Ias. in l. si is qui pro emptore. col. lxxvij. ff. de vsucap. Enchiridion militare char. xxxvj. dū loquitur de gladio spirituali: excommunicatio enim appellatur mors. Monfert in repet. l. si constante ff. sol. mar. col. iij. quia excommunicatus est seruus diaboli gl. ij. in l. Pedius. ff. de arbit. & diabolus vt iur. excommunicato, sicut rusticus suo asino. & habet potestatem in eo sicut in pecore. Ias. in Gallus ij. lect. in §. & quid sit tantum co. ij. ff. de liber. & posth. & quatuordecim malignitates excommunicationis tradit Cat. in c. nihil. xj. q. iij. & vsque ad xxxvj. enumerat Rosarium Pustli. lib. ij. serm. xxvij. est char. cccxxi. & seq. & qui in ea perseuerat in annū. efficitur suspectus de hæresi Roch. in c. 1. de iudic. vbi subdit. quod potest priuari iure suo. c. si. de pœnis. Et quędam miracula ponit Pet. de Lesnauadiere in tract. de Deōtib. lib. j. q. xvij. Et propterea non debet ira facilliter & frequenter fulminari: vt contra quosdam fatuos inuehit frater Thomas Illyricus in tract. de potestate Papę. char. ciiij. Scotus xxi. dist. iij. dicens. quod apostoli ea raro vtebātur. & in epistolis Pauli ter mentionem duntaxat fieri comperitur. quanto ergo deterior eam proferre iniustū? Ber. in tract. de episcopo. lib. iij. parte. ij. q. xxxvj. Card. in c. nemo contemnat. xj. q. iij. quia licet iniusta, tamen est timenda. secundum Bart. in c. ab excommunicato. colum. viij. de rescript. Nisi esset iniusta notorie: vt per eum in c. si col. pen. de offic. ord. Card. in c. sententia. xj. q. iij. Hadrianus & Instructio ecclesiasticorū in locis prædictis. & Rosariū Pustli. vbi §. qui enumerat vsque ad xiiij. casus in quibus

non est timēda. Sed respondere potest, quod licet ista denuntiatio iudicialis sit, & ad priuatā vtilitatē, est nihilominus ad similitudinē Euāgelicę. vt Panor. in d. c. nouit. col. v. Imō fortē non esset incōueniēs dicere, quod ista iudicialis sit Euāgelica, tanquā species sub genere: vt in simili dicimus de arrogatione & adoptione. l. ij. ff. de adopt. probatur. quia vt d. xi. Io. Andr. & omnes volunt quod denuntiatio, de qua in d. c. nouit. est iudicialis: & tamē rex. ibi allegādo Euāgelium vult quod est etiam euāgelica, quam prælatus facere potest: vt ibi in text. Sed finis euāgelicę, quę est vt pœniteat, quomodo sequi potest, nisi rem alienā restituat. vel propaleat veritatē? Si ergo ad pœnitentiam cogi potest, ergo & ad rei restitutionem, seu propalationē. l. ij. ff. de iur. om. iud. Breuiter veritas istius ampliacionis dependet à dictis per Aret. licet alij ibi hoc non tangant in c. qualiter & quando. el. ij. §. debet. de accus. post Panor. in c. ij. de confes. & alios per eum relatos. dum quærit an reus interrogatus de crimine teneatur cōtra se respondere veritatē. de quo est glo. mag. in c. ex pœnitētibus. l. dist. Archi. in c. si peccauerit. ij. q. j. in vj. q. & seq. Prępos. in c. de accusatione. col. xxxvj. ij. q. viij. vbi latē ponit totā materiā criminalem. Itē ex dictis Doct. de quo Curt. in tract. positionū. xxj. breuiloquio. Bolog. consil. xxvij. vt in præsent. col. ij. Hipp. in l. de minore. §. tormenta. col. iij. ff. de quęst. latius & magis ordinatē quā ceteri, concius noster d. Georg. Nata. in cle. sepe. §. & quia. in vij. col. de verb. sig. vbi ponit regulam negatiuā cum octo fallentiis quę semper vide. Aret. in d. §. debet. col. iij. dicit quod si nulla præcedat infamia, communiter cōcluditur quod non tenetur accusatus respondere. d. verb. non tibi dico. & per ea quę habentur ij. q. j. c. si peccauerit. nisi accusatur de crimine quod impediatur executionē officij peracta pœnitētia. postea refert opin. Panor. in d. c. ij. vbi in si. Panor. facit duas conclus. & in vtraq; earum semper requiritur quod id de quo quæritur sit famosum. Aret. postea dicit quod id quod quærit Panor. an quis teneatur respondere ad accusationem, ponit S. Thom. & Io. Andr. qui dicunt, quod accusatus teneatur respondere. Et dicit earum opin. esse verā. idem latē defendit Prępos. in d. c. de accusat. col. xxxvj. & duabus seq. pro qua facit Panor. in c. cum ex officij. de pœnit. & remis. post Innoc. quę latē refert Had. Papa noster in Quodlibet. char. vj. col. iij. † Et idē quod

An teneatur
respondere
de iure suo.

nisi esset infamatus de tali negotio de quo quaritur, vel esset notorium cōtra eum, vel esset probatū saltē semiplenē contra eū. tenuit Angelica in verb. cōfessio delicti. in prin. & in versū. inquisitio. §. penult. & in verb. denūtiatio. §. xiiij. Syluestrina in verb. accusatio. versic. xij. & eūā Angelica in d. verbo. cōfessio. dicit q̄ etiā si esset infamatus, quādo tamē ageretur ad alia p̄ nā, quā spiritualē, non tenetur propalare. quod dicit esse notandū: quia istae monitoriales sunt vt plurimū vt procedatur iudicialiter. vt Angelica in d. verb. denūtiatio. ad fi. Formulāriū prouinciale char. lxxvij. facit quod vult Angelica in verb. 43 furtū. §. xij. & ibi Syluestrina. §. xv. dum dicit, quod t̄ si ego firatus sum aliquid alicuius vt mihi satisfaciā de eo in quo mihi tenebatur, q̄ in cōsciētia videtur esse licitū: vt p̄ eos. & laf. in l. j. v. col. C. de reit. Hipp. not. clxxvij. malitius. & in l. j. §. cum quis latrones. iij. not. ff. de quæst. omnino in hoc proposito Bar. b. lib. ij. consi. xij. prōclare. si postea fiant monitoriz nō tenentur restituere, nec propalare: imō nec sapientes me acceptiles sciunt pro certo me fuisse creditorē, non tenentur etiā ipsi propalare. Cepol. consi. xxvj. repetito inter primū vol. Alex. consil. cxxxv. circa primū. Io. de Ana. in c. ad liberādum. de iud. col. ij. & Gallicus in Les secretz, & loix de Mariage in vlti. char. Had. Papa noster in Quodlib. q. vj. litera m. Idē dicit quidā si pauperes Christi quibus debitū est illud quod de redditibus beneficiorū superest p̄lato, ad eius victū, Io. de Lign. in tract. de pluralitate benefic. circa fi. Feli. in c. per tuas. c. j. de simo. Burgos. in c. j. in fi. vj. col. de emp. & v̄d. tales p̄latos furetur vt possunt secundum eos sine timore restitutionis, q̄ videtur quod ipsi de talibus crapulātur & luxuriātur: quia de tali modo consumptis voluptuosē, tenentur ad restitutionem. Troilus in tract. de oblationibus. col. fin. Barb. in c. si quis sanē col. iij. de pec. cler. Feli. in c. humanū genus. col. fi. j. dist. Instructio ecclesiasticorū char. xiiij. frater Thom. Illyricus de potestate Papae. char. xcij. & cj. Hadr. Papa noster in Quodlib. v. col. xj. dicens, q̄ sicut & c. nō facies quod debet, licitē priuatur stipēdis: ita p̄latus decimis & paulo j. subdit, q̄ aliena rapere cōuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur: & nedom tali modo cōsumentes peccant p̄lati, sed etiā dando affibus vt eos faciant ditiores. Feli. in c. quæ in ecclesiariū. col. cxij. de cōstit. vbi apostilla contra Alex. Papā vj. & rarō q̄ de huiusmodi habeant verā p̄nitentiā. c. quis aliquādo. cū glo. iij. de p̄nit. dist.

dist. j. vide quod singulariter not. Panor. in c. conquerente. iij. not. de cler. non resid. qui dicit, quod potest priuari beneficio: & dispensatio non prodest in conscientia, dicēs bene not. Facit quod notabiliter voluit d. Alex. in apostillis ad Barto. in l. j. de bon. eor. qui mor. sibi cons. vbi dicit, quod respondens inquisitioni cum iuramento contra veritatem, non punitur de perurio: & q̄ ita fuit consultū per quosdam peritos Doct. nec alibi legi. Facit quod dicit Feli. in c. si duobus. col. fin. de appel. vbi dicit, q̄ quis nō tenetur docere de iure faciente pro sua parte aduerla, & subiicit, q̄ tacere veritatem, quando quis non potest in foro cōtētiōso cogi eam propalare, non est peccatū, etiā si esset vsurarius. Feli. in c. ex parte decani. col. ix. de rescri. pro quo facit Panor. in c. sciscitatus. col. fi. de rescri. licet aliās iudex possit imponere penā iuranti, si dicat mēdaciū, & illam exigere. secundum Nicol. de Neapol. in l. ius alimētorū. §. j. ff. vbi pupil. educ. deb. Facit quod dicit Bart. in l. j. circa fin. C. de iur. calum. vbi dicit, q̄ in criminalibus nō idēratnr de calūniā, ~~notatur in l. transigere. C. de transact. & dicit Anch. in regula, possessor. col. xv. in iij. q. Hipp. in l. quæstionis habēda. col. penult. ff. de quæst. ~~Et propterea dicit quod ipse scripius in criminalibus licet offerret papyrus, & fingeret se velle deserte iuramentū, tamē illud nō dabat, quamuis Hadrianus Papa noster dicat quodlib. iij. chart. xxix. col. j. q̄ iudex tale iuramentum dare potest, etiam si suspicetur q̄ deierabit, licet scēas in parte: quia iudex debet communi hominum vtilitati prospicere. Hinc dicimus quod si inquisitus in respōdendo sit varius in causa criminali, non propterea potest torqueri. secundum Paridem de Syndicatu char. lxxxij. col. j. & ij. nō enim sumus vt Socrates, qui maluit mori, quā cū mēdacio se excusare. Aeneas Syllus epist. lxxxvj. Leonardo. & idem videtur si non ingeratur p̄na sanguinis propter infamiam. l. j. ff. de iafamib. quæ p̄pōderat timori mortis. l. isti quidē. in fi. ff. quod met. caus. Barbat. in c. verum. de foro compet. num. lvij. hinc si testis examinatus fuit contra aliquem qui opponit contra eum de aliquo crimine, non tenetur testis de eo respondere, etiam si tale crimen sit notorium. Feli. in c. cum causam. col. xj. de testib. Facit quod vult laf. in l. si duo patroni. §. fina. col. pen. ff. de iureiur. vbi dicit, quod si aliquis indebitē detinere-~~~~

Respondens inquisitioni, non punitur de per iurio.

44

Iurans redi
re ad carce-
res.

tur, & esset periculū vite, si iurauerit se rediturum, vt relaxetur, & non redeat. non est periurus. Hippol. sing. clxxxvij. incip. ma litij. Baveria in tract. de virtute iuramenti. vers. lx. incip. nam si aliquis Barb. in c. j. num. lxxxix. de mut. pet. conf. vt infra latius addam. circa illud: Dolus an virtus, quis in hoste requirat quod facit ad disput. quam ponit Cicero in iij. Offic. circa fin. in rub. de Fortitudine. nunquid Regulus debuere cōseruare iuramentum de redeundo ad Carthaginenses. faciunt aliqua fundamenta, quæ refert Flor. in sua pulchra disp. incip. varia. dubio j. vbi disputat, an liceat carcerato aufergere: licet inclinet quod nō vide etiam opin. quas refert Aret. in l. decem. col. fin. ff. de verb. oblig. licet dicat quod forte in conscientia non liceret mentiri cum iuramento. & dicit Luc. de Penna in l. ij. C. de incol. libr. x. col. j. quod peccat. pro quo facit c. cum dilecti de accusat. Formulariū provinciale char. liij. Dicit enim Ece- rius in iij. de consolat. prosa xj. quod abhorret natura que cōseruari desiderat, mortem perditionēque deuitat. sequitur Ancha. col. lxxij. in fin. na col. xvj. Fortunius in l. j. §. ius naturale col. v. ff. de iustit. & iur. frater Greg. Britannicus serm. xxvij. & vt corpus redimus, feruntur & quædam. Nunc Philosophi, quod musca quæ redeat est sine memoria: est enim mors vltima passio animæ. Bal. in j. col. vj. C. de confes. & vltimum terribilium iij. Ethic. latē Rosarium Buss. lib. j. serm. xiiij. litera y. post medium Barb. in cap. significante. col. l. viij. de rescript. vbi Moder. in apostil. in cap. quærenti. de offic. deleg. col. v. facit Iosephus de bello Iudæo. lib. iij. c. xxj. circa medium. Tu magnanime vt minus mortem timeas, considera quod nisi per eam videre nequeas Deum facie ad faciem. xiiij. q. ij. c. quam præposterum. Ideo Apostolus cupiebat dissolui, & esse cum Christo. frater Greg. Britannicus serm. ljj. cupio. & xxxj. melior est dies. & serm. x. incip. melior. & xxij. etiam incip. melior. Petrarcha in triumpho Mortis. c. ij. & omnes electi ad vitam æternā nō possunt habere bonum tempus in hoc mundo. secundum Viuald. in opere regali. cap. pen. incip. taceo. quia hic non habemus ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus: & quod seminamus nō prius viuificatur, quàm moriatur. Bal. in c. j. de vita & hone. cler. Quid est vita nostra, nisi stultitia: Erasmi in Morta per totum. Nauti Stultifera, per totum. & nisi fabula. Codrus serm. j. per totum. & nisi

& nisi mendacium. Codrus serm. vj. incip. iam quindecim. per totum. quod per totum. & perit in versibus. chart. cl. quàm pulchre. & in c. j. num. lxxxix. de mut. pet. conf. vt infra latius addam. circa illud: Dolus an virtus, quis in hoste requirat quod facit ad disput. quam ponit Cicero in iij. Offic. circa fin. in rub. de Fortitudine. nunquid Regulus debuere cōseruare iuramentum de redeundo ad Carthaginenses. faciunt aliqua fundamenta, quæ refert Flor. in sua pulchra disp. incip. varia. dubio j. vbi disputat, an liceat carcerato aufergere: licet inclinet quod nō vide etiam opin. quas refert Aret. in l. decem. col. fin. ff. de verb. oblig. licet dicat quod forte in conscientia non liceret mentiri cum iuramento. & dicit Luc. de Penna in l. ij. C. de incol. libr. x. col. j. quod peccat. pro quo facit c. cum dilecti de accusat. Formulariū provinciale char. liij. Dicit enim Ece- rius in iij. de consolat. prosa xj. quod abhorret natura que cōseruari desiderat, mortem perditionēque deuitat. sequitur Ancha. col. lxxij. in fin. na col. xvj. Fortunius in l. j. §. ius naturale col. v. ff. de iustit. & iur. frater Greg. Britannicus serm. xxvij. & vt corpus redimus, feruntur & quædam. Nunc Philosophi, quod musca quæ redeat est sine memoria: est enim mors vltima passio animæ. Bal. in j. col. vj. C. de confes. & vltimum terribilium iij. Ethic. latē Rosarium Buss. lib. j. serm. xiiij. litera y. post medium Barb. in cap. significante. col. l. viij. de rescript. vbi Moder. in apostil. in cap. quærenti. de offic. deleg. col. v. facit Iosephus de bello Iudæo. lib. iij. c. xxj. circa medium. Tu magnanime vt minus mortem timeas, considera quod nisi per eam videre nequeas Deum facie ad faciem. xiiij. q. ij. c. quam præposterum. Ideo Apostolus cupiebat dissolui, & esse cum Christo. frater Greg. Britannicus serm. ljj. cupio. & xxxj. melior est dies. & serm. x. incip. melior. & xxij. etiam incip. melior. Petrarcha in triumpho Mortis. c. ij. & omnes electi ad vitam æternā nō possunt habere bonum tempus in hoc mundo. secundum Viuald. in opere regali. cap. pen. incip. taceo. quia hic non habemus ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus: & quod seminamus nō prius viuificatur, quàm moriatur. Bal. in c. j. de vita & hone. cler. Quid est vita nostra, nisi stultitia: Erasmi in Morta per totum. Nauti Stultifera, per totum. & nisi fabula. Codrus serm. j. per totum. & nisi

do mori. qui sunt impressi post dialogum. Petrarcha in suis epistolis Petrarcha de remedijs fortunitorū & sæpe in suis epistolis Petrarcha de remedijs vtriusque fortunæ. & in magna Chronica Alema- niæ char. cclxiiij. sunt descripta hæc carmina: Morte nihil melius, nihil vita peius iniqua. Optima mors, hominum requies æterna laborū. Tu senile iugū domino volente relaxas. Victo- rūmq; graues adimis ceruicæ catenas. Exiliūmq; leuas, & car- ceris ostia frangis. Et ipsi indignis iusti bona partibus æquas: Atque innoxia nulla exorabilis arte. A primo præfixa die tu cuncta quieto. Quo iubes animo præmissio siue laborum: Te sine supplicium vita est. carcerque perennis.

¶ Amplia quinto, quod teneatur sciens propalare, etiā si ha- beret per secretū relationem, vel iurasset nō propalare. Capella Tholosana q. cclxi. si tres socij. Aret. in c. qualiter & quando. el j. de accus. in fin. Felin. in cap. intumuit. col. j. de test. in cap. nouit. de iudic. col. pen. verb. iuramentum. quia non valet iura- mentum de veritate tacenda. Felin. in cap. olim. col. iij. de ac- cusat. sed Scotus & Theologi in xxj. dist. iij. dicunt quod ex quo secretum est de iure naturæ, non tenetur quis etiam ad præce- ptum Papæ ipsum detegere: quia fortius est ius naturæ, quàm ius humanum. facit Burlifer in prologo primi. chart. viij. col. iij. vers. ij. propositio. facit Matt. xx xiiij. De die illo nemo scit, nisi Pater solus, &c. quia Filius qui est idē cum Patre bene scie- bat, sed in secreto. facit Anan. post Ant. de Butr. quem refert in d. cap. qui cum fure. in iij. col. vbi dicit, quod si quis scit furtum per secretam relationem, quod non tenetur indicare, per glos. not. xiiij. dist. cap. nerui. in ver. a contagione vbi post S. Thom. idem videtur tenere Card. Alexandrinus. Socin. lib. iij. conf. c. ij. cum præsentis Baverius in §. item furiosi. col. iij. iustit. qui testam. fac. pos. respondetur, quod hoc posset procedere in sa- cerdote qui habuisset in confessione, quia nō debet reuelare: etiam si mandet Papa: imò si interrogetur cum iuramento, po- test respondere se nihil scire, nisi de voluntate consentientis. An- gelica in verb. confessio. vltimo. §. iij. & iij. Alberic. in Dictiona- rio in verb. confessio. ij. col. v. ver. confessionē celare. Felin. in

Reuelare
confessionē.

in cap. testimoniu. col. penul. de testib. in cap. j. col. j. de excep.
& vtrobiq; limitatur in apostillis. ~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
Vide tamen Ripam in tract. de Peste
ste chart. xc. num. 103. quod videtur durum. propter predicta
& tradita per Ang. in gl. chai tradito la tua patria. col. fin. For-
tun. in d. §. huius studij. col. xxvj. in laico autē cui aliquid fuit
set dictum sub sigillo confessionis, secus: quia propalare tenetur
Panor. in c. dilectus. de excess. praelat. in cap. omnis vtrius-
que sexus. col. penul. de poenit. & remiss. & vtrobiq; in apostil-
lis. nisi talis laicus fuisset adhibitus ad confessionem ex causa
necessitatis, puta tanquam interpret. ~~_____~~

Alia autem reuelare tenetur secundū Felix. in d. cap. in-
mauit. dicentem hoc procedere etiam si talis confessio fuisset
facta laico in forma confessionis pro salute animæ, dummodo
non ex causa necessitatis: quia licet debeat tenere secretum,
debet intelligi, nisi producat in testem. dicit tamen Rolandus
Bostij. ij. parte serm. xxxvij. circa fi. v. partis. litera Q. incip. sed
hic quaritur. quod quando fiunt tales monitoria, scientes tenentur
reuelare parti. sed Prælato ecclesie, seu deputato per
eum. imò si ipse solus scit, non tenetur reuelare prælato publi-
cè, sed solum in secreto, vt possit providere: nam quis seire di-
citur illud quod probare potest. gl. in cap. sacerdos. de poenit.
dist. vj. c. oem. d. consi. cij. Et si Episcopus inquireret quis fecit
talem quid, debet propalare sub poena excommunicationis: in
probare non posset, non tenetur propalare. latè & pulchrè Ri-
pa in tract. de Peste char. antepen. vbi dicit se cōsuluisse, quod
propter tale monitorium generale, amicus cui in secreto fuit
ostensa apodicia, non tenetur propalare. Felin. in cap. decete-
ro. col. fin. de re iud. Henr. Boich. in cap. qui cum fure. de furt.
qui melius loquitur & apertius secundū Ioan. Montolonium
in Promptuario iuris in verb. argentū. vers. vltimo. & in verb.
fur. col. ij. & hanc opin. tenet Archiepif. Flor. in iij. parte Sum-
mae tit. xxiiij. cap. lxiiij. col. j. Angelica in verb. denunciatio.
col. fi. in verb. excommunicatio. iij. §. xx. Rosella in verb. ex-
communicatio. ij. §. xvj. Syluestrina in verb. excommunicatio.
ij. §. iij. & viij. dicens notandum in practica. Formulariū pro-
uinciale chart. lxxvij. Decius in l. culpa caret. col. fin. si de reg.
iur.

iur. Hadr. Papa noster in Quodlibet. fi. & est chart. xlvj. col. fi.
latus q. xy. per totū. maxime litera cc. vbi post Henric. de Gan-
dauo mirabiliter subiicit. quod Juramentum de veritate dicitur
46
cenda non extenditur ad penitus occulta. facit Instructio eccle-
siasticorum allegando Angelicam. vbi §. idem vult Angeli-
ca referēs Henric. in verbo. confessio delicti. §. j. & ibidē Syl-
uestrina. & Angelica in verb. interrogationes in confessione.
col. j. allegat Proverb. xj. Qui inuestigator est maiorum, oppri-
metur ab eis. Et licet Rosella & Syluestrina videantur tenere
contra Angelicam. volentes, quod teneatur dicere prælato in
secreto, vt corrigat occultè: tamen hoc etiam in secreto fate-
batur Angelica in d. verb. denuntiatio. §. x. Quæ propterea in
d. §. xx. infert, quod si iudex in monitorialibus diceret quod
scientes propalent, siue probare possint siue non, quod nõ va-
lent, quia continent errorem intolerabilem: nisi adderet. qui
non potest probare, dicat sibi in secreto. & sequitur Instructio
ecclesiasticorum, vbi §. Nec placet saluatio Syluestrinæ in d. §.
viij. dum intelligit tales monitorias saluo ordine Euangelico:
id est, prius corrigas inter te & ipsum, antequam dicas Eccle-
siaz: quia denunciatio quæ fit per tales monitorias, dicitur iu-
dicialis, ad quam nõ requiritur illa monitio inter te & ipsum.
secundum Io. Andr. & alios in d. cap. nouit. & est de mente Ta-
bienz. in verb. accusat. §. xiiij. & in verb. inquisitio. §. vij. vbi in
sua distinctione semper dicit, quæ non teneri dicere iudici, nisi
de eo quod probare potest. & Alber. in Dictionario. in verb.
inquisitio. allegat ad hoc cap. erubescant. xxxij. dist. & cap. con-
sultisti. ij. q. v. etenim silent boni viri quod probare non pos-
sunt. cap. pierunque. ij. q. vij. Scrutinium. chart. xxxij. in fin. j. pa-
ginæ, allegando Hieron. Alex. lib. iij. consi. lv. perspectis. col. i.
xij. & quomodo intelligatur illud, Dic Ecclesiaz. latè frater
Thom. Illyricus de potestate Pontificis. chart. xxxij. Et sic pa-
tet quàm sit erroneus stylus eorum qui in monitorialibus di-
cunt, quod debeant propalare iudicialiter, vel coram notario
& testibus, in forma fidem faciente: nam acta faciunt notariū.
l. gesta. C. de re iud. Alex. in l. exitus. ff. de acquir. poss. Felin. in
cap. significauerunt. col. ij. & iij. de test. Decius. in cap. pastorali-
col. iij. de excep. Alex. lib. v. consi. clij. viso processu. col. iij.
vers. præterea etiam si sententia. vbi dicit, quod imò sola accu-
satio infamat: & sic videtur continere errorem intolerabilem.
Et sic restringitur ista ampliatio, vt etiam si eam teneamus,
quod

quod non procedat vbi id quod in secreto mihi fuit confes-
sum. probare non possem. Secundo restringitur, vt hoc propa-
lare in secreto, nec in aperto teneat impensis meis: puta si ope-
ret ire ad vicarium episcopi, vel Romam. vel alium degentem
in remotis partibus, quem alex non possum sine impensâ Ro-
sella vbi s. pro qua facit Adre. in l. reculare. § si quis alio colij.
ff. ad Trebel. Felin in cap. j. de test. Bertach. in tract. de episco-
po. lib. iij. parte ij q. viij est chart. xxv. vbi volunt quod debet
testi satisfieri pro expen. & tempore perduto. quicquid ergo in
contrarium voluerit Syluestrina, si monitoria aliter decernat,
non ligant.

47 ¶ Tertio restringitur vt non procedat in coniuge, nec in de-
scendentibus, & aliis quos enumerat Angelica in d. verbis
nuntiatio. col. fin. qui sicut non tenentur testificari ita nec propa-
lare ob tales monitorias. & est de mente Pano. in d. claus.
ad peccatū. cl. ij. de iureiur. dum dicit, quod tacere veritate de
peccatum: scilicet quando quis potest compelli eam dicere
idem vult Formularium prouinciale chart. lxxvij. dicens sic
quando propalans ob hoc poneret se in aliquo scandalo pro
quo facit Steph. Malereti in tract. de elect. chart. x. col. ij. p.
Bald in cap. cum nuntius de testib. vbi si ille qui solet minas
executioni, mineatur mihi mortem: si recuso deponer-
e sum excusatus. quod no. Pari modo ergo excusaretur vbi
propalando contra dominum. Præpos. in cap. j. §. firmus
per illum tex. de consuet. rec seu. Pari ratione excusaretur
aduocatus, vel medicus, ne dicantur prauicatores & proce-
tores cause. l. j. ff. de præuar. Specul. in tit. de aduoc. §. nuntius
item. col. si. versi. caueat. & versi. seq. Bar. in l. j. §. si quis
fal. Nara in clem. sepe. in fi. prin. de verb. sig. Ang. in §. præ-
ea col. j. in l. de leg. Aquil. Felin in c. accedēs. cl. j. col. j. vt int.
contest. Angelica in verb. falsarius. Rosel. in verbo. aduocatus.
§. xj. & ibi Syluestr. §. x. Tabiena. §. xij. Sed dubium facit, quod
monitoria: fiunt de occultis: vt dicam in ij. imitatione. & quod
quando aliter veritas haberi non potest, quo casu aduocatus o-
gatur testificari. secundum Stephanū Aufrenj de repro. bator.
bus testium in verb. aduocatus ad fin. quia tunc nemo excusa-
tur. Felin. in cap. j. col. ij. de testib. cog. Hippol. in l. de minora
§. tormenta. col. fin. ff. de quaestio. Curia Tholos q. ccccxiij. et
testes quia occultare veritate est peccati mortale, cuius conse-
quentia spectat ad ecclesiā. Hosti. in summa de test. cog. §. j. ante

fin. & §. & quia. ante fin. Sed istud dubium respectu Medici &
Aduocati non procedit. ~~_____~~,
~~_____~~ nam vulnus detegas, si opus medicatis expec-
tas. Bald. in cap. super eo de cohab. cleric. & mul. dicam infra
loquendo, de aduocato sollicito: & vt confessori, ita aduocato
& medico est dicenda veritas. secundum Spec. in tit. de aduoca-
to. §. nunc tractemus. circa princ. & sic ~~_____~~ aduocatus
confessori: vt ibi & pulchre Iasin l. j. ff. de iust. & iur. Et pro ista
opin. facit Ripa in tract. de Peste, dicens quod aliud est propalare
ad monitoriū generale aliud testificari. Ergo vt paulo s. dicebā
si confessor cui ex necessitate dixi, non tenetur propalare, ita nec
aduocatus, nec medicus. Quarto restringitur secundum Ange-
licam vbi s. quando quis vellet procedere criminaliter contra
eum contra quem vellemus quem propalare, vel testificari, facit
Capel. Tholosana d. q. ccccxiij. Angelica in verb. testes. §. xxvj.
maximè pecuniariter, quia CHRISTVS non sic fecit quando
liberavit adulteram: sed solum dixit, Noli amplius peccare. Et
sic patet quod limitatio Claud in repet. l. vt vim in chart. pen-
ff. de iustit. & iur. dum dicit, quod quis in foro conscientia: ne-
atur reuelare, est diligentius consideranda: quia omnes præ-
dicti Summatores loquuntur in foro conscientia: quanquam
& in procedendo in foro contentioso, etiam corā vicario epi-
scopi, non esset necesse seruare ea quæ sunt de stricta conscien-
tia: vt Felin. in d. cap. nouit. de iudic. col. v. post d. Ant. in cap.
inquisitioni. de sent. excom. vbi ponit rationē diuersitatis in-
ter vnū & alterū. idē Felin. in c. j. de constit. col. x. tertius casus.
¶ Limita primò vt non possint concedi tales monitoria: ex-
communicato. Panor. in d. cap. nouit. de iudic. col. ix. in ij. ad-
ditione. vbi dicit, quod etiam non admittetur ad Et angelicam:
licet secus in alio criminoso emendato. vt ibidem Imol.
col. iij. Decius col. xij. Roch. chart. xxij. Cap. Tholosana. q.
cixxxx. incip. an excommunicatus. & hanc dicit ibi Aret. col.
v. esse communem, licet aliqua adducat contra eam: ad quæ re-
fert ibidem Roch. & quod ad iudicalem non admittatur,
facit cap. in ~~_____~~
uit. in fin. quod licet criminosus non admittatur, iudex tamen
debet inquirere ex officio proprio vt faciat refarcire damnum
cui debet, dicens esse singulare.

+ comparat

Excommu-
nicato.

¶ Limita secundò vt istæ monitoria: procedant pro rebus
occultis: nam si sciretur quis istam rem esset furatus, seu aliā
aduer

iuri coram iudice competenti coram quo se remitti petit & desisti à monitorialibus: quia à præceptis non est inchoandum. Ias. in l. ne quicquam. §. vbi decretū. ij. col. ff. de offi. procon. & leg. Et ideo illas esse reuocandas. Ias. & Lancel. in l. si pado quo pœnam. col. ij. C. de pact. aut saltem resoluti in simplici citationem virtute suæ comparitionis in termino clauitæz no stificatione factæ. Doct. in l. de pupillo. §. m. m. in l. de. noui nunt. & in terminis monitorialium. Card. & Lant. in d. elem. dispendiosam. super gl. in verb. præmoniti. Alias profertur de nullitate: tali enim casu dicit do. Ambros. quod iudex ecclesiasticus tenebitur eum remittere & eximere: quia autem non pertinet cognoscere an iuste vel iniuste teneat: nec potest excommunicare etiam in genere, secundum Inn. Joa. And. dom. Ant. & Panor. in c. nouit. de iudic. Innoc. in c. statutus de offi. delega. col. ij. post gl. ibi subiungens. quod in occurrat quando est cōfessus factum, non est ulterius cogendus. Bar. a extrauagan. ad reprimendum. in vers. per denuntiationem. de char in regula. ea quæ. viij. q. prin. de reg. iur. in vj. Doctores cum sit generale. de for. compet. vbi omnes dicunt, quod si ita diceremus, sequeretur inconueniens, quod iudex ecclesiasticus traheret omnes causas ad forum suum. faciunt Mezer. in apost. ad Benedict. de Plumbino in l. nominatum. ff. de iur. numif. test. & dicit Panor. in d. nouit. col. antepen. in vj. de iudic. de iudic. quod facta ista comparitione, nisi peccator sit notorium, si denuntians vult quod procedatur coram ecclesiastico, debet probare quod talē rem teneo cum peccatore: quod est valde difficile. secundū eum, qui post Bart. & dom. Ant. col. xj. referentem Innoc. dicit, quod ad excludendum probationes quas faceret iste denuntians pro retinendo causam coram ecclesiastico, sufficeret denuntiato allegare aliquam causam probabilem & verisimilem. per quam talis rem teneat: ta exemptione: nisi alia contra eum præsumptio habeatur: puta quia esset vir modicæ fidei, vel à principio purè negallus.

52 Et ita etiam vult ibidem Imol. col. fina. & Decius col. fin. impugnans Felin. & respondet ad illud, quod nõ stetur dicto alius cuius etiam de consistentibus in animo. quado habet præceptionem cōtra se. Bar. in l. inter omnes. §. r. c. de iur. vt nec procedat vbi agitur de conscientia. Item nec quando allegatur causa probabilis. & cum ista vltima trāsit ibidem Roch. fin. iij. q. & dat aliam & tertiam solutionem, quod cum ista

Statut dicto
denuntiantis.

denuntiatio sit extraordinarius modus agēdi, secundū Panor. ibi. nimirū si in ea mitius agitur cū denūtiato. argu. l. eū qui. ff. de iureiur. & hoc puto fortius procedere, quado iste denuntiat talē causam probabilem allegaret cū iuramento: quia tale iuramentū malā præsumptionē excluderet. secundū d. Ant. in d. c. nouit. col. xij. pro quo facit Claud. in l. Celsus. col. vj. vers. iij. fallit. ff. de vñc. dicēs, q. ¶ præsumptio calūniæ tollitur per iuramentū. Facit Ias. in l. si. C. ad Carb. in l. iij. §. condemnatum. col. iij. ff. de re iudi. Et puto q. possit iste cōparens cōditionaliter respondere, dicendo, si teneo & c. ne alias simpliciter consistendo se ponat in laqueo. Angelica in verbo, confessio delicti. in fin. prin. facit quod vult Ias. in l. manifeste. col. fi. vers. item adde circa vltimam. de iureiur. vbi dicit q. quado offertur iuramentū decisiuū, potest sic iurari: Si aliquid mutuaasti, tibi red didi: vel sic iuro, q. nihil mutuaasti ex quo sim tibi debitor. idē Ias. in l. Iul. verum debitorē. ff. de conduct. indeb. col. vj. vers. ad tollendum. Barb. lib. ij. consil. xij. incip. præclare. col. iij. Facit quod vult idem Ias. in l. iusiurand. & ad pecunias. §. ait prætor vlt. not. ff. de iureiur. vbi dicit, quod t. itante statuto quod debeat positionibus cum iuramento simpliciter responderi, potest ex causa respōsio modificali: puta si est mutuum, & restitutio eius fuerit in secreto, possum positioni respondere modificali: si mutuaasti restitui. Alexan. in l. j. ff. de vulg. & pup. iij. fallentia. Hippol. in repet. rubr. C. de probat. Angel. in § his itaq; instit. de iustit. & iur. Curtius in tract. position. xxiiij. breuiloquio. Felin. in c. prætere. col. j. de offic. deleg. vbi etiam dicit, quod iudex non potest cogere quem simpliciter respondere, quando quis respondit, quod si occidit aliquem, fecit ad sui defensionem. plus dicebat Perus. in d. c. cupiētes, col. j. per. gl. j. in verbo, malignantium. de elect. lib. vj. & Barbat. d. consil. xij. quod hoc casu posset purè negari cum iuramento absq; timore perituri Felin. in c. ex tenore. ij. not. de testib. Decius in c. ea est natura. ff. de reg. iur. quā quo ad iuramentum. in contrarium faciunt quæ dicit Ias. vbi supra. & in l. cum proponas. la. ij. col. ij. C. de pact. Bologn. in repet. auth. habita. C. ne fil. pro par. col. liij. versic. quid autem. Corf. in tract. de pot. regia. q. lxxxvj. ad si. dum dicunt, quod licet quando foueo iustam causam, possum vti cauillationibus ad me defendendum, vt per eos. & Hippol. not. clxxvij. incip. malitius. & Petr. Gerard. not. xxvj. incip. tu habes. Decius in c. sedes in primis verbis. de res-

Responso
qualificata
seu conditionalis.

54

scri.& faciūt quæ dixi in iiii. amplia. an quis teneatur seipsum
indicare, non tamen est licitū vti mendaciis, falsis probationi-
bus vel periuriis: licet pars aduerſa illis vteretur contra me, in
limitates gl. in d. c. cupiētes. ideo ad euitādū periculū mendaci-
& periurij melius est admittere talē responſionē cōditionatā
ſeu qualificatā. vt per Iaſ. & alios prædictos. Et propterea vte-
tur q̄ admitti debeat responſio quæ datur poſitioni, dicendo
non credit vt ponitur, nec ad finē ad quē ponitur. quod tein-
quit indecifum practicus. Præpoſ. in for. opponēdi cōtra poſi-
tiones, in verbo primo q̄ publica vox ad ſuū. vbi nihil mirus
videtur magis inclinare pro iſta parte: licet dicat q̄ non videt
doctrinā perfectā. & hanc videtur tenere Alex lib. j. cōſi. iiii.
incip. ex his qui in themate. col. j. repet. in eodem cōſi. xvi.
in iiii. part. conſil. xix. vbi dicit valere illā responſionē. nō er-
dit vt ponitur: cū quibuſdā aliis verbis ibidē additis. Eſt verū
q̄ Spec. in tit. de poſitionibus. §. vij. verſi. xj. circa mediū dicit:
quod licet aliqui admittant tālem responſionem, prout adiri-
tatur in libello, nego narrata prout narratur: nihilominus iu-
dex debet curare quod poſitiones ſiant claræ, & quid certū
natur, & quid certum reſpondeatur. Sed non puto eius vti
procedere ſubſiſtēte cauſa de qua ſuprà: quia ſi tateor, incuro
periculum ſoluendi bis: & ſi nego purē, incuro periculū pe-
iurij. Cogitandum ergo eſt, quia vidi peritiſſimos iudices ad-
mittere & reſpuere tales responſiones: & non ſolum diuertiſſi-
ſed etiā euademmet iudicem diuerſimodē in hoc articulo
dicaffe. Et ſecundum aliquos, legitimē nō propalanti non cre-
ditur. clem. j. vbi gl. & Card. de renunt. cap. ij. de reſcrip. lib. i.
auth. contra qui propriam. C. de non num. pecu. Panor. in d.
nouit. vlt. addit. de iud. Et an legitimē propalauerit, vel nō iu-
dex eccleſiaſticus cognoſcat. Sed Alex. quē ipſi allegant in
quis in cōſcribendo. C. de pact. hæc mihi non dicit. ¶ **L**imita-
ta ſexto, quando is ad cuius iſtantiā cōceduntur monitiones,
prius pactū fecit cum parte, q̄ ſi etiā faceret publicari moni-
tiones, q̄ nec ipſe nec ſcientes per hoc teneantur propalare: quia
excōmunicatio regulatur ab intētionē excōmunicatoris. glo.
in c. ij. de teſti. cog. in c. p. & G. de offi. deleg. in c. j. de iudi. cōſi.
in excōmunicacione generali. Panorm. in c. ſi ſacerdos, de offi.
ordi. circa ſi. ſumma Tabiena in verb. excōmunicatio. ij. §. ij.
& ſeq. facit Corſ. in repertorio. Abb. in verb. excōmunicatio.
col. ij. ver. ſi iudex præcipit. Et quod in ſimili dicimus de legi-

poſitione

poſitione, cuius præcepta nō ſe extēdunt vltra intentionē præ-
cipiētis. S. Thom. quē refert Hadria. Florēt. de Traiecto. Papa
noſter in quodlibeto j. litera k. eſt char. ix. col. iij. Sed ſi conce-
dēs monitorias ſciuiſſet hoc pactū, verifimiliter excōmunica-
torias nō cōceſſiſſet: ergo nō ligant. facit idem Panor. in c. ex
parte de offi. ord. in c. j. de loc. vbi quando cōſtitutio pœnalis
emanat in fauorē viuus, contrafaciens nō incidit in pœnā, ſi il-
le de cuius fauore agitur conſentit, vnde præceptū factū debi-
tori q̄ ſoluat infra Paſcha ſub pœna excōmunicationis nō ligat,
ſi creditor ſibi tempus prorogauit. Roſariū Buſti. ij. part.
ſerm. xxxvij. litera q. Et ita conſuluit capitulū prouinciale fra-
trum Minorum. & conſiliū compoſuit magiſter Ioanninus le-
gens Taurini, & ſe ſubſcriperūt ſeptem Theologi. ¶ **S**epti-
mō limitat Roſariū Buſti. vbi ſuprà quādo debēs implere hoc
facere nō poſſis: quia tales excōmunicationes debent intelligi
ciuili modo, ſcilicet quod quis non arceatur ad impoſſibile.
¶ **S**upereſt pro cōplēmento materię ſubiicere aliquas quæſtio-
nes in practica frequētiore. ¶ **Q**uæro ergo primò factis & **57**
executis iſtis monitorialibus, ſi aduerſarius non cōparuit, nec
propalauit ſeu reſtituit, quid agendū? Reſpōd. q̄ errāt qui fa-
ciūt citari principalē ad allegādū cauſas quare nō debeat excō-
municari. Guido Papæ d. ſing. de vj. & etiā quia ab executione
non inchoatur. l. j. C. de execut. rei iudi. ideo bona practica eſt
vt detur libellus corā iudice ſano, faciēdo fidē de propalationi-
bus illorū quæ dixerūt cōtra iſtū aduerſariū, quæ propalatio-
nes vidētur vtilis. arg. eorū quæ dicit Card. in clem. diſpēdio-
ſam. q. xxij. de iud. vbi Laſt. col. ij. Proponēdo q̄ licet emana-
uerint monitoriæ generales cōtra detinētes res meas, & cōtra
ſciētēs, & emanauerint excōmunicationes generales: vt pater
ex iſpis monitorialibus debitē executis de quib⁹ ſit fides: licet
aliq̄ propalauerint Titium talē rē meā tenere: tamē idē Titius
propalare neglexit, nec reſtituere curauit: imō talē rē indebitē
detinēdo, & cōtra cōſciētā perſeuerat in peccato. tales cōſuras
in cōtemptū deducēdo. Quare peto iplum Titium ſic in genere
excōmunicatū cogi ad pœnitentiā, & in ſpecie & nominatim
excōmunicari, cū magis timeatur quod ſpecialiter iniungitur,
exindēq; non abſolui donec exeat de peccato, & dictā rē mihi
reſtituat: cū imploratione officij iudicis, & cū aliis clauſulis in
libellis apponi cōſueuerit. Et iſta cōcluſio libelli ſonat in euāge-
licā: quia vt pœniteat. Itē & in iudicialē vt reſtituat. quod dicit

Roch. in d. c. nouit. chart. xxvij. est vtile ad euitandū cōstitum opin. licet forma libelli in vtraque denunciatione habeatur in apost. Feli. in d. c. nouit. co. fin. in denūtiatione est necesse secundum Feli. cōcludere certū pro certū, non autē sufficeret cōcludere præsumpuē. & ibidē Decius col. pen. dicit hoc verum in euāgelica quādo nō agitur de priuato interesse denūtiantis. Oblato ergo libello fiet lit. cōtest. Panor. in d. c. nouit. in si primæ addit. est col. ix. & j. latius dicā. recipientūq; probationes parte citata ad videndū iurare testes. Et tunc poterunt examinari illi qui propalauerūt: quia nō sunt rogari à duobus partibus. Alex. in lib. ij. cōsi. cx. inci. eximie. col. j. Ias. in l. prator. ij. col. ff. de eden. nec antea probant vt testes, quia non iurati. Felin. in c. de testib. per illū text. cū gl. antepen. vers. & inquirunt de testi. in c. constitutus. col. vij. vers. vnde absolute. de rescript. vbi dicit, quod Papa circa hoc dispēcare nō possit. & in c. quæstionibus. de testib. illisq; publicatis si nihil opponitur & reperiatur, iste Titius culpabilis iudex pronantiabit eū incurrissē dictas cēsuras in genere, præcipiēdo sub pōna excommunicationis in specie q̄ exeat de peccato & rē restituat & c. Et ista est cōmunis practica, quam sæpe vidi obseruari. Nihilominus ego putarē esse vtilius practicare alio modo, videlicet cōcludere in libello solūmodo, q̄ cogatur ad pœnitentiā, nullam mentionē faciēdo de restitutione rei. nā idem effectus omnino resultabit: quia non potest pœnitere nisi rem restituat. vna regula peccatum. Barb. in d. c. nouit. chart. fin. vers. qualiter autem concipietur libellus. & erit magna vtilitas: quia in ista cōclusionē sumus in denūtiatione euāgelica. ex quo solū tenditur ad finem correctionis. vt volunt omnes in d. c. nouit. vbi Decius col. pen. & fin. Panor. in c. quemadmodum. col. ij. de iureiur. in qua non requiritur litis contest. nec ordo iudicialis, secundum omnes indifferenter in d. c. nouit. vbi dicit secus quando petitur rem restitui: & sic in iudiciali, & sic abbreviabitur litis, & cum minori impensa: imō fortius videtur, quod etiam nemine instante diocesanus ex officio suo debeat denūtiare excommunicatum nominatim, & eum facere citari, quando sibi constat. Areti. in d. c. nouit. ad fin. Panorm. in c. parochianos. ij. not. & in cap. cum desyderes. iij. not. de sent. excommunic. ¶ Quæro secundo quo iure possim agere coram ecclesiastico, ex quo debeam sequi forū rei qui est laicus

Propalationes non faciunt fidem.

Respon

Respondeo quod hoc est ratione peccati, de quo solus ecclesiasticus cognoscere potest. c. nouit. de iudic. nec laicus est capax talis cognitionis. Panor. in cap. si sacerdos. iij. not. vbi Barbat. col. iij. de offic. ord. Maria. in cap. verum. col. vij. & viij. de for. comper. maxime de excommunicatione in genere lata & eius viribus, an eam incurrerit ipse Titius, vel ne, solus ecclesiasticus cognoscere potest. facit c. veniens. de reuon. vbi Panor. col. si. vers. vit. & c. dilectus el. ij. vbi Panor. j. not. de præben. vbi dicit quod quamuis ex monitoriis generalibus non queratur aliquid ius impetrati: potest nihilominus officium iudicis implorari, vt illæ mandentur executioni, saltem quo ad pœnam non parentium. ¶ Quæro tertio, an iudex ecclesiasticus possit cognoscere, an debeat Titius mihi talem rem meā restituere, an verò sufficiat pronuntiasse eum esse excommunicatum, & remittere postea cognitionem causæ iudici laico. Respondeo. quod imō ipse ecclesiasticus etiā debet cognoscere, an res sit mihi restituenda. tum quia connexum est peccato, & de connexis idem est iudicium. c. translato. de constit. Item accessorium sequitur naturam principalis vt in regula, accessorium. lib. vj. Itē iudex præparatorij est iudex præparati. Ias. in l. quotiens. C. de iudic. Decius in rubr. extra eod. Item quia talis censura fulminatur vt exeat de peccato & pœniteat, sed pœnitentia sine restitutione est infructuosa. Felin. in cap. ex tenore. in princ. col. penult. de rescript. Laurētius de Rodulphis. in tract. de vsuris. ij. parte. q. cxxv. ¶ Quod tamē limita, si lis pœdeat coram iudice laico contra Titium pro illa re: & postea pro habendis probationibus obtineo monitorias generales: & iste Titius non cōparuit, nec propalauit, an possum contra eum petere deueniri ad excommunicationem in specie. Respondeo quod non. quia vbi cœpit iudicium, finire debet. l. vbi cœptum, ff. de iudic. & continentia causæ diuidi nō debet. l. nulli. C. co. facit c. lator. qui fil. sint leg. vbi Panor. & Prap. col. ij. vers. item nota. dicunt per illum text. quod si causa principalis fuit intentata coram iudice seculari, nō potest ecclesiasticus qui cognouit de intendenti, postmodum cognoscere de principali, sed debet partes remittere coram iudice seculari. nō obstat Guido Papæ ij. volu. consil. cv. in causa. quia motiua sua procederent vbi non fieret præiudiciū iurisdictioni laicali. Io. And. & alij in d. c. nouit. vnde in præiudicium iudicis pars renuntiare non potest. l. litigatores. in princ. ff. de arbit. glo. in verb. probari in c.

Q +

si cont

fi contra. de offic. deleg. lib. vj. Decius in cap. ceterum. j. not. de
 61 rescrip. in cap. vt debitus. j. not. de app. ¶ Quarto quarto, an
 istis propalantibus qui vt plurimum soiēt probare in scriptis,
 sit legenda eorum propalatio, quando posita examinatur in
 figura iudicij, si referant se ad eam petēdo eam sibi legi prout
 communiter practicatur. Respondeo quōd videtur quōd sic
 quia facit prima depositio sit nulla, hoc est quia nō iurata, nec
 fidem faciat. potest tamen testis se ad illam referre. secundum
 Ias. in l. legata inutiliter. in fin. vj. not. ff. de leg. j. licet Barto. bi
 corrupte allegerit in libro meo. & ibidem Lancel. col. fina. fa-
 cit Felin. in cap. cum in tua. col. j. versic. ij. limito. de testib. sicut
 Hippol. in l. ex libero iij. col. ff. de quæst. Flor. in l. j. col. i. de
 test. Bart. & Bald. in l. si. ad si. C. de testib. vbi dicunt quōd testis
 qui fuit examinatus, si denuō examinatur de eodem negotio,
 potest petere sibi legi suam primam depositionem, quam
 iudex potest sibi legi facere, si vult idē Felin. in d. c. cum in tua.
 in d. l. eos. & in d. l. ex libero. & in d. c. cum in tua. dicunt pre-
 fatis Doct. quōd si testis primo loco dixit vnum, postea aliud
 statat primæ depositioni quā fecit cum iureiur. & non secun-
 dæ. de quo vide pulchrē Socin. in Pannoniensibus consil. xxiij.
 lib. iij. incip. in causa d. Antonij. Ferratum cautela xij. incip.
 quæstio. & limitant vt per eos. Quātum autem attinet ad pro-
 positum nostrum in materia monitorialium. mihi videtur quōd
 non debeat legi illa talis prima prolatio: quia hic nullus sub-
 est timor variationis: nam illud primū dictum cum non sit iur-
 ratum, nihil facit quominus testis possit contrarium cum iure-
 iur. deponere, absque timore cōtrarietatis, quia statuitur die-
 cto iuramento Bart. in d. l. eos. Ferratus & alij in prædictis locis.
 vnde cum Floria. Hippol. & Felin. in locis prædictis dicunt
 quōd est in arbitrio iudicis facere, vel non facere te. i. legiti-
 lam depositionem, videtur quōd nulla subsit iusta causa pro-
 pter quam debeat sibi legi: imō potius subest causa propter
 quam sibi legi non debeat, quia à communiter accipientibus
 obtinere tales monitorias faciunt scribi tales propalationes
 per aliquam personam sibi fidam, quæ coadiuuat dicta propa-
 lantium, & illa describit quāto fauorabilius potest pro isto
 obtinente monitorias vnde videtur iniquum quōd isti testes
 debeant se postea ad talem dictum referre. arg. eorū quæ con-
 gent Barbat. lib. ij. consil. xxv. incip. præclare. col. penult. & fin.
 Paul. de Castr. consil. ccvij. super primo dubio & c. est in nouis.
 lib.

lib. j. cōsil. clxviii. esset enim dare materiam subornandi testes:
 quia bene est licitum instruere testem vt deponat dictū suum
 congrua ratione, ita quōd concludat: sed non tamen est per-
 missa instructio ad deponendum mutata substantia veritatis.
 Curt. in repet. ad monendum. col. lxxv. ff. de iureiur. Decius
 consil. clxxxix. col. viij. Felin. in c. præterea col. fin. de test. cog.
 in c. licet causam. col. xix. versic. & vnum circa. de probat. Baue-
 rius in §. pater. ad fin. in init. de testam. tamen facit se valde sus-
 pectum Specul. in titulo de aduocato. §. vtriusque. versic. item
 illius est suspecta: quo casu quādo subest suspicio, dicunt Flor.
 Hippol. & Felin. vbi suprā quōd iudex nullo modo debet per-
 mittere legi talem depositionem Et si dicatur quōd hoc non
 procederet quādo in propalatione illi testes iurauissent, prout
 quandoque vidi fieri: quia tunc debeat statari primæ, & ne incur-
 ratur variatio debeat sibi legi. Quia respondeo quōd ex quo
 sponte iurauerunt, quia monitoriæ non compellant nos de-
 ponere cum iureiur. sed solum propalare, etiam reddunt sus-
 pecti: debet enim testis coactē iurare. l. iurifuran. & l. si quādo
 C. de testib. aliā qui se ingerit suspectus est. l. quæ omnia.
 vbi glo. ff. de procur. Hippol. in d. l. ex libero. col. iij. in l. vnus. §.
 seruo qui vltro. ff. de quæstio. Barbat. in tractat. de Cardina. ij.
 tract. q. ij. col. iij. Felin. in c. ij. col. viij. de testib. Corn. libr. iij.
 consil. cclxxxiiij. incip. in præsentī consultatione. litera m. plus
 dicit Panor. in c. cum p. de accusat. quōd ille qui se offert de-
 ponere contra me, dicitur inimicus meus. Concludo ergo non
 esse legendam testibus illam primā propalationem: & si sibi le-
 gatur & illi se referant, depositio sua reddatur suspecta quod
 puto not. quia in practica quotidie occurrit, & nondum vidi
 in specie decisum, si ite propalās scriberet suam depositionem
 manu propria absque dictamine alicuius personæ: quia tunc
 cessaret huiusmodi suspicio. Sed vide Panor. & Felin. in c. de
 testibus. ¶ Quarto quinto & vltimo pro nunc quæ proba-
 62 tiones requirantur. Imol. in d. cap. nouit. col. vj. de iudic. dicit
 quōd quantum ad excommunicationem in genere, sufficit vnus
 testis: tecus dic quantum ad excommunicationem in specie &
 nominatim, quia requiruntur plene probationes, quia agitur
 de magna pœna. Panor. in c. clericos de cohab. cler. & mul. in
 c. cum sit generale. col. iij. de foro compet. ¶ Quarto sexto &
 63 vltimo pro nunc, quid si principalis debitor propalauit: an
 Q s alius

alius sciens adhuc teneatur propalare. Respondeo quòd non, per ea quæ dixi in vj. limitatione de verisimili mente excommunicantis. item est superflua talis propalatio. I. hzc stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. nom. caue. cum sim. vt Iaf. in l. decē. ff. de verb. oblig. num. xxx. Marascot. in repet. c. j. de constit. lib. vj. col. xlii. nec abundat natura in superfluis, secundum Philosophum, quem refert Syluester contra Lutherum. char. xiiij. libro 64 j. c. iij. & char. lvj. est lib. j. c. x. ¶ Respōdēdo ergo ad Syluam nuptialem, ex prædictis patet conclusionem, Quod sit vitæ nubere esse viorrem. Non quòd inficiet quin potuit esse tãis mulier quam esset melius non habere. vt in simili Periglius in l. legato generali. el. ij. ff. de leg. j. dicens. quòd sono molti homeni ch' e meglio perdet gle ch' e smarrigle. Et licet ex prædictis satis colligatur solutio ad ea quæ adducebantur ex opposito, quia cognitio veritatis est dubitorũ solutio. secundum Philosophum, quem refert Syluester cõtra Lutherum lib. ij. c. fi. in princip. iij. Metaphysicæ. Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. in rubr. de prudentia. Nihilominus vt veritas lucidior appareat, ad vnumquodque fundamentum responderet: vt j. quia vt dicit Philosophus in iij. Physicorum, vnumquodque pulcherrimè demonstratur non solum cum ostēditur quid sit proprium eius, & propria sui accidentia demonstrantur sibi inesse: sed etiam quando opposita circa ipsum soluentur & vij. Ethic. non sufficit verum dixisse, nisi causa falsitatis assignetur. & dicit Isocrates in oratione panegyrica, incip. iijos. char. iij. quòd ad manifesta deuenire nõ sufficit nisi prius subtilis dubius. Et dicit Platina de falso & vero bono. lib. iij. char. ij. quòd qui volunt reponere nouum merum, vasa diluant necesse est, ne tetro saculentis ac marcescentis vini odore nouum inficiant. & fuit sententia Boëtij. lib. iij. metro. j. incip. Quilere ingenium. & dicit Ang. consil. cx. sanctissima. col. penult. quem sequitur Curt. Sen. consil. l. præfens consultatio. col. iij. vers. restat modo, quod nõ respōdere videtur ambiciosum aut ignorantie tenebris inuolutum: quia non solum rami succidendi sunt. sed & radices euellendæ. aliàs frustra laboratur. gl. in l. obligationum ferè. §. placet. ff. de act. & oblig. in verb. sic. & in clement. dudum. §. super cathedram. in verb. radicitus de sepultur.

SYLVAE NVPTIALIS LIBER QVARTVS.

ARGVMENTA.

1. Dicitur Matthæi xix. de non nubendo intelligi debet de valentibus continere.
2. Onus matrimonij an sit aded timendum vt ipsius matrimonij intentum impediat.
3. Persuadere minus malum an sit licitum, vt maius euitetur.
4. Abstinentia à matrimonio, maiori iul. esse dicitur damno quàm qui matrimonij onus acceptat.
5. Pauperies, si læta veniat, ditissima res est.
6. Natura pauis ac vilibus vii lætatur.
7. Multa habens quandoque multis eget.
8. Mulier otiosa & sua habens commoda facillè præsumitur luxuriosa.
9. Otia si tollas perire Cupidinis arcus.
10. Aduersa fortuna plus quandoque prodest quàm prospera.
11. Scientia & diuitiæ vix simul possideri possunt.
12. Onera matrimonij facillè à sapiente feruntur.
13. Otium sine lueris mors dicitur.
14. Amantis vita penosa dicitur & damnosa.
15. Matrimonij subsidia & solatia cogitans non timet onera.
16. Apostoli dictum dicens, Solutus es ab vxore, noli querere vxorẽ, qualiter sit intelligendum.
17. Matrimonium non est homini sapienti seruitus.
18. Rerũ diuinarũ contemplatio magnã seruo Dei iucunditatẽ inducit.
19. Marius debet toti domui suæ dominari, & tam corporibus quàm bonis.
20. Acquisita per mulierem constante matrimonio præsumuntur acquisita de bonis mariti.
21. Bona per viduam acquisita an præsumantur ex bonis defuncti quæ sita.
22. Lex Quintus. ff. de dona. inter vir. & vxor. quibus casibus procedat, vel non.
23. Probatio vincit præsumptionem.
24. Fornicationis peccatum antiquitus minimum habebatur.
25. Mendacij peccatum grauissimum est & contra naturam.
26. Osculum libidinosum peccatum est morale, & an sit sufficiens ad inducendam doris priuationem.
27. Peccatum fornicationis reperitur tãni in Veteri quàm Nouo testamento punitum.
28. Mulieres multæ viæ prudentes, & suis viris bona consilia dedisse.
29. Mulieris prudentia multum mederi solet vitijs maritorum.
30. Virus pietatis dicitur inesse plus mulieribus quàm viris, & ideo illæ dicuntur citius saluari quàm viri.

- 31 Virtus dicitur tenere medium, & habet duo extrema vitiosa: vnum in deficiendo, aliud in superabundando.
- 32 Mulierum inconstantia non est à viris nutere volentibus confideranda: est enim proprium humanæ naturæ.
33. Incontinentia mulierum non est in causa nuptiarum allegandam: plures mulieres leguntur continuisse quam viri.
- 34 Mulieres dicuntur plus in coitu delectari quam viri.
- 35 Incontinentia mulierum quandoque excusabilis est.
- 36 Impudicitia reddit mulieres humiliores: & pudicitia insignitè dit eas imperiosas.
- 37 Mulier in vno vitiosa non est omnino damnanda.
- 38 Mulierum incontinentia non est semper illis ascribenda.
- 39 Persuasio nimia quandoque habetur loco compulsionis.
- 40 Preces & pretium æquiparantur.
- 41 Pretio aliquam corrumpens dicitur vim intuisse.
- 42 Leno peioris dicitur conditionis quam diabolus.
- 43 Amantis astutia diuersimodè consideratur.
- 44 Dispositio l. eum qui duas. C. de adult. non procedit vbi matrimonium secundum esset contractum per errorem, & aliis diuersis fibus, num. seq.
- 45 Amantes vituperinum sunt in suis astutiis obstrati & excecati.
- 46 Dispositio l. j. C. de rap. virg. seuerissima est, sed multas recipit limitationes.
- 47 Viris potius ascribenda est incontinentia quam mulieribus.
- 48 Amor verus non potest esse diuisus.
- 49 Reprehensio dignus non potest alios commodè reprehendere.
- 50 Mulier ex adulterio mariti lucratur augmentum dotis.
- 51 Error paruus à principio fit sæpe magnus in fine.
- 52 Legis proprium est præcipere.
- 53 Vitium zelotypiæ multum nocere potest in matrimonio.
- 54 Maritus non debet tribus ex causis esse zelotypus.
- 55 Credulitas nimia, stulticia reputatur.
- 56 Mulierum incontinentia viris est ascribenda.
- 57 Cedere iuri sibi oblati nemo debet.
- 58 Naturæ limites modicum transgrediens non est vituperandus.
- 59 Mulier excedens curiositate pulchritudinis aut vestitiū & similia vanitarum faciliè decipitur.
- 60 Venter nero ætuans faciliè desumpat in libidinem.
- 61 Auarus non est in episcopo eligendus.
- 62 Absentis fama non est præcipuè in conuiuiis rodenda.
- 63 Chærea nocturna sunt mulieris impertinentes & periculose.
- 64 Mulier inuito marito nocturna conuiuia frequentans, vel extra domum pernoctans, potest repudiari.
- 65 Conuersatio cum infamibus impudicitia suspicio nem inducit.
- 66 Loquens ad aurem super eo suspicionem fraudis inducit.
- 67 Licitum non semper est honestum.
- 68 Episcopus debet malos mores corrigere, ne sanguis ouium de manibus

- bus suis requiratur.
- 69 Prohibentur multa non quia mala de se, sed ad malum inducètia.
- 70 Laruarum vitus an & quando fit prohibitus.
- 71 Episcopus potest prohibere sodes hæreticos sub excommunicationis pœna.
- 72 Furtum potest prohiberi sub pœna excommunicationis.
- 73 Edictum principis de non chorifando de nocte, validum est.
- 74 Correctio fraterna debet esse rationabilis & discreta, quæ non tendat ad peccatum.
- 75 Edicta pœnalia præcipuè pœnam spiritualem inferentia periculosa sunt, & euitanda est eorum multiplicatio.
- 76 Vocans aliquem bonum hominem potest iniuriarum teneri.
- 77 Colluquias, amplexus, oscula, & similia præparatoria sunt ad libidinem.
- 78 Osculum par esse dicitur adulterij.
- 79 Vxoris curam habere debent præcipuè tria genera personarum.
- 80 Mulierum impudicitiam quandoque conuenit dissimulare.
- 81 Mulierum impudicitia multis rationibus est viris imputanda.
- 82 Honestatem violare an aliquo casu sit licitum.
- 83 Delictum præcipiens an tantum peccet quantum delinquens vel committens.
- 84 Deum propter temporalia contemnere iniquum est & miserabile.
- 85 Vir vitiosus non potest commodè uxorem pro æquali vitio redarguere. Turpe enim est doctorem cum culpa redarguit ipsum.
- 86 Familiaritas nimia semper debet esse suspecta.
- 87 Cauendum est non solum à malo, sed etiam à suspitione mali.
- 88 Absentia summum remedium est amoris, & loci mutatione communitè mutatur mentis affectio.
- 89 Appellatione ciuitatis quandoque venit comitatus.
- 90 Idemitas rationis quid in interpretationibus operetur.
- 91 Statuti dispositio procedere potest etiam in casu ficto, si casus verus & fictus æquiparentur.
- 92 Spiritus peruersus difficile corrigitur.
- 93 Maritus ob panis vnti comestionem multis versuculis à iuuenibus derisus, quid breuiter habeat respondere.
- 94 Natura humana prona est ad malum ab adolescentia.
- 95 Mulieres multis gaudent prærogatiuis quæ non sunt in viris, & si ipsæ (vt faciunt viri) scribere audent, viros ipsos confundent.
- 96 Prudentis viri est vnumquodque examinare, prout natura requirit.
- 97 Aetas cur nunc breuiter dicatur.
- 98 Virginitas mulieris attrahit ad se elephantem.
- 99 Matrimonio sedantur inimicitia.
- 100 Opera multa sunt falsò aliis ascripita, vt Virgilio Prælapsus &c.
- 101 Postarum proprium est mentiri.
- 102 Ingratus non dicitur moraliter viuere.

- 103 Vulgi dictis non semper standum est: quia per se sine ratione loquuntur.
- 104 Mulieres in ecclesia sanctae, in domo daemones, bubones in fœditatibus, picæ in porta, capræ in hortis.
- 105 Mulierem dicere fortorem lecti fatuum est.
- 106 Mulier multum quandoque iuuat virum in quaerendo & seruando diuitias.
- 107 Mulier multum potest ægroto viro prodesse.
- 108 Viro seni necessaria est vxor, sed sibi similis.
- 109 Vir vxorem sibi parem accipiens laudatur, licet contrarium facili non sit vituperandus.
- 110 Viro quandoque expedientius est viduam accipere quam virginem.
- 111 Diuitiæ ad plura vtilis sunt in matrimonio: ne timendum est habere diuiti.
- 112 Virtus sine pecunia non multum probatur.
- 113 Rempublicam melius est per diuites regi quam per pauperes.
- 114 Felicitas vera tria presupponit.
- 115 Ditari quandoque præstat quam philosophari, licet philosophari dignius.
- 116 Diuitiæ ianuam paradisi strictam efficiunt & introitum difficilem.
- 117 Pulchritudo non debet virum à nuptiis impedire, imò potius nubenda est formosa quam desormis.
- 118 Doctrina & scientia mulieris visa est visis produsse, & labores eorum alleuasse.
- 119 Matrimonij commoditas aut voluptas non discernit nationem vxoris.
- 120 Laici non possunt statuere super matrimonio.
- 121 Statutum peccati nutritium inualidum est.
- 122 Partialitas an sit peccatum.
- 123 Aëus tollens debrium ordinem proximi ad proximum non potest fieri sine peccato.
- 124 Concordia parue res crescunt, discordia maximæ dilabuntur.
- 125 Error cui non resistitur, approbatur.
- 126 Illicito vi vt adlicitum perueniatur an liceat.
- 127 Arare cum boue & asino quid sit.
- 128 Contempnibilem effici clarum laudabilius est, quam clarum effici contempnibilem.
- 129 Nobilitas & rusticitas in quo differant vel cognoscantur.
- 130 Nobilibus præsumitur liberalis. Avaritia reduct homines odiosos.
- 131 Dandum est hilariter & facie læta & mediocriter.
- 132 Nobilitas fauor magnus est.
- 133 Nobilitas parentum non potest filiorum tenebras excludere.
- 134 Partialitas opus est sathanæ, quod ab omnibus Christianis in be-
primo abiurgatum est.
- 135 Solus ille bonus dicitur quo hostis decipitur.
- 136 Et da orans pro pace Italiæ, audiuit diuinum responsum: Tace Be-

- da, quia Italia nunquam erit in pace.
- 137 Rempublicam defendentibus designatus dicitur locus in cælo.
- 138 Contentia bona plurimum prodest in bello: diuinum enim prouocat auxilium.
- 139 Milites & belligerantes dicuntur diuinæ iustitiæ executores, vt à multis annis præteritis visum est.
- 140 Gallia aut Christiana in multis differunt à Turcica.
- 141 Aëus ad publicam vitiositatem factus, licet aliàs sit reprobatus, est tamen commendabilis.
- 142 Milites contingit dupliciter itinerare, more scilicet priuatorum, & tunc soluere debent vt priuati: & more armatorum, & tunc modus eis inditus seruetur.
- 143 ~~_____~~
- 144 Auaritiæ suspicio in clericis est abhorrenda.
- 145 ~~_____~~
- 146 Diuites quare timidiore in re bellica.
- 147 Hostium maxima cœpia visa est quædòq; à paucissimis debellata.
- 148 Doctrina Euangelica in æternum durabit: cui nec addendum nec detrahendum est.
- 149 Papa debet id prius facere quod aliis iubet.
- 150 ~~_____~~
- 151 Scientia tot habet inimicos quot sunt ignorantes.
- 152 ~~_____~~ non facere vituperabitur: facere autem non dicere laudabile.
- 153 Breue regnum dispendium est populi.
- 154 Nobilitas regni nonitatem legis inducit.
- 155 Principum negotia sine subditorum odio tractare impossibile est.
- 156 Dignitas vtplurimum inuidiam gignit & scandalum inducit.
- 157 Humilitas fundamentum est fidei Christianæ.
- 158 Gloria & vindicta soli Deo competunt, & humanæ fragilitati cõueniunt.
- 159 Contraria contrariis curanda sunt.
- 160 Partialitas in ciuitate est sicut vermis in caso.
- 161 Italia anguilla comparatur, & quare.
- 162 Viuere sub tyrânide dicitur qui libera voce bonum publicum defendere impeditur.
- 163 Principis rigor magnam per se patriæ inducit detrimentum.
- 164 Partialitas iustitiam impedit solet, per quam tamen iustitiam re-
gna consistunt.
- 165 Amor & odium rectum impediunt ferre iudicium.
- 166 Diabolus dicitur in peccatore tantam habere potestatem quantum
~~_____~~
- 167 ~~_____~~
- 168 Partialitatis causa cõmuniter est fauoris auiditas, quæ pessima est
consequentiæ.

- 169 Fortuna raro virtuti aduersatur.
 170 Tyranno an sit tanquam præposito dyscolo parendum.
 171 Timor communis iungit separatissimos.
 172 Nobilitas factum: factus liem parit & alicui: Lij's odium carpat:
 hec tria mortis iter.
 173 Officium publicum per partialitatem obrentum exercens peccat.
 174 ~~Partialitatis peccatum qualiter sit puniendum.~~
 175 Partialitatis peccatum qualiter sit puniendum.
 176 Potestatem malis artibus acquisitam bonis moribus administrari
 difficile est.
 177 Partiales & factiosi à curiis principum sunt expellendi, ne alioquin
~~faciant~~

NON obstat ergo primum illud quod scribitur Matth. xix. quia lateor mundum procedere in valente continere: sed quis est hic & laudabimus eum? ut dictum est s̄ in viij. fundamento partis contrariæ de incontinentia, ad disputatur. An liceat relicta vxore adultera iterum inducere: & in xij. ratione nullus patet principium. & potest secundo responderi ut j̄ dicam, respondendo tertium.

Ang. in l. fin. §. ipsum autem. C. de bon. quæ liber. fortius Deus pater optimus maximus beatam & immaculatam semper virginem Mariam in sponsam voluit, ut testatur codex Hebraeorum, quem refert Bertach. in tract. de episcopo. chart. xxij. ad lib. iij. col. j. Iustus Petr. de Lesnaudire in tract. de Doct. tom. iij. parte. q. lxxxv. & seq. eandem sententiam vide per illud Hebraeorum qui consulebat Põtificem suum. Sed nunc Iudæi tenent vnum librum ad oppositum, secundum eundem episcopum Scilicet in tract. de fide cathol. char. fin. col. ij. dum tamẽ dicitur quod CHR̄I STVS erat sacerdos tẽpl. vide Mattheum Bossu episc. lxxxvij. Quæ virgo. mater gratiæ. lumen æternum mundo effudit IESVS. Christum dominum nostrum, qui est sol iustitiae, qui pro nobis homo factus est, in cuius nomine omne genus hæc statur cœlestium. terrestrium. & inferorum Barb. in cap. nullus. de foro compet. col. i. antepen. Tremolus in additione practicæ Bonacursij ad fin. ~~quæ semetipsam consumit, ut nos in~~
 candela amoris, quæ semetipsam consumit, ut nos in
 natec. c. fi. xv. q. fin. acerba eius morte mortem nostrã occidit.
 & ita

& sanctam catholicam Ecclesiã desponsauit, ynde, *Mente agitata pretio quo sis ingrata redemptus. Et si tanti humanum genus es quo te sanguine diuino redimeret, & in crucis patibulo corde aperto pendens defleat.*

Huc me lydereo descendere fecit Olympto,
 Hic me crudeli vulnere fixit amor.

Languero. nec quicquam nostro succurrit amori.
 Fortis amor docuit vulnere tanta pati.

Pungentem capiti Dominum gestare coronam,
 Pectus vt hauriret lancea fecit Amor.

Felle sitim magni Regis satiauit amaro:
 Ille pedes clauis fixit. & ille manus.

De me solus Amor potuit habere triumphum:
 Solus Amor docuit vulnere tanta pati.

Ergo pro meritis animi mihi pendere grati,
 Dilige: pro tantis fat mihi solus Amor.

¶ Non obstat secundũ de oneribus matrimonij. nec etiã dictum Philosophi paulo ante primũ fundamentũ per aduersantes allegatũ, Quodcũq; feceris, tẽ pœnitebit. Et sic non possimus inuenire pannũ sine filo reuerso. Ang. in l. j. in priuic. ff. de app. facit Codrus ferm. iij. char. iij. & seq. Quia respõdeo. & ista solutio satisfaciẽt etiã primæ ampliatiõni. & sic vnica bulleta transibo duo pedagia, & duos parietes eadem fidelia dealbabo. Polydor. prouerb. cclxxxj. Erasim. in 1. parte. prouerb. xc. & illud Horatij, Tũne duos vna seuisima vipera cœna. refert Barba. in c. prudentiam. col. ij. de offi. deleg. vbi not. xix. quod dicuntur fieri tunc duo clauis in vna calida. idem Barb. in cap. Raynut. de testam. col. xli. Ignis in reperit athen. ex causa. in arg. d. Laurent. circa. fi. est. col. cix. imò plus debemus diligere animam proximã, quã corpus propriũ j. Ioã. iij. Hadr. Papa noster quodlibet. j. chart. xj. co. j. quia cõcesso hoc dicto, sequitur quod minor pœnitẽtia tãquam minus malum erit eligenda. c. duo mala & c. seq. xij. dist. l. fin. in fin. vbi Ias. vlt. not. C. de Carb. edict. Hadria. Papa noster quodlibet. j. est chart. vj. col. iij. & xj. col. j. & q. ij. in iij. puncto. litera E. dicit, ¶ quod est licitũ persuadere minus malum, vt euitetur maius. idem vult chart. xxij. col. j. & chart. xc. col. iij. & in iij. q. vj. q. principãlis. & char. lix. col. ij. dicit, q. in nauis quædã exonerantur, vt cetera salua fiãt. qui quid dicat Scotus & hoc tenet Arist. iij. Topicorũ. & in iij. Et hic subicit, q. minus malum habito respe-

tu ad maius, habet rationē boni. & refert Lācel. in d. si Sda
 mon. in repet. l. Gallius. §. & quid si tantū. char. j. idē Matr. Bo-
 sius epist. cvij. quæst. Corn. lib. ij. consil. lxxix. de duobus. col.
 vbi subiicit illud euangelicum, Tene certum, & dimite incer-
 tum, vnde postquam in omni re periculū inest homini. Bar-
 4 in §. nihil. col. iij. inst. de testam. † Sed damnū quod cōsider-
 tur in matrimonio. respicit solum corpus: damnū autem ab-
 nendi à matrimonio, respicit ad corpus: vt per Fregos. in pla-
 ctu Heracliti. c. viij. & animā quæ pretiosior corpore. Lāci-
 mus. C. de sacrosanct. xij. q. ij. præcipimus Calcan. cōsil. quib-
 cip. pro parte. col. iij. Catell. ij. parte Memorial. in versu. anima
 late Bon. in tract. de nobilitate, parte ij. col. iij. & iij. Rosartus
 Busti ij. parte. serm. x. litera z. & seruiētibus iis operita. art.
 iij. dist. circa med est chart. xxij. pro qua quā permutatiōem
 dabit homo? Matth. c. xvj. in fin. Socin lib. j. consil. xxij. col. ij.
 incip. circa prædictā. vbi col. iij. dicit. Quid enim prodest ho-
 mini si vniuersum mundū lucratur: animæ verò suæ detrimen-
 tum patiatur? & Barbat. in Ioannina cxx. lxxix. & x. pulchra
 rationem assignat Somnium Viridarij. lib. j. c. lix. est char. n
 igitur melius amittere capam, quàm vitam. gl. in l. p. efficit
 fit. & iur. facit Gellius, quē supra retuli in x. ratione. hanc se-
 sequentiā facit Pauin. in tract. de vistar. col. ij. Ferrarius. ca-
 tel. xxxij. quotidie ad fin. Item ratio damni, corporis, & animæ
 præponderat damno corporis solius: quia duæ rationes ve-
 cunt vnā. §. sed hodie. insti. de adop. c. cū infirmitas. de penā
 remil. l. re cōiuncti. vbi Ias. in vj. not. ff. de leg. i. j. Et in in-
 posito in terminis nostris respondet Henric. Boich. in c. ad
 missum. in prin. de sponsal. & matr. Et sic nō obit. c. nos non-
 mus. xvij. q. ij. Et sic onera matrimonij quæ respectu impedi-
 5 nō debent cōsiderari. Nam † Pauperies, si lata venit. diuina
 res est. glo. in verb. caute. in auth. de tabel. pulchrē Seneca res-
 stol. xliij. priuilegia. & cxx. quotiēs. Ant. in Peregrino. in
 c. xxij. quæ superueniens curat. Et sonat quod Tollere modo-
 sam nescit medicina podagram. Felin. in c. presbyterorum in
 fin. de homic. Petrarcha epist. xxix. annilem. lxxix. vna multa
 char. xxx. & vnam aliam receptam ad podagram refert. Sda
 etus constitutione. quicunq; mulierem col. ij. facit glo. in c.
 legimus. de cōsecrat. dist. v. allegando Horatium. Conueni-
 plura quæ cōgerit Christoph. Lafranchinus in tract. de proce-
 dentia Doctorum & militum. charta xj. & duabus seq.

anima præ-
 ponderat cor-
 pori.

Bernard. de Busti in defensorio montis. char. lxxj. & lxxvij. latius
 Cepol. in tract. de imper. mil. delig. chart. antepen. vers. allega-
 tio verò diuitiarū. Guilielmus Rouille in tract. de descrip-
 ne iustitiz lib. ij. ca. viij. Beroal. in tract. de felicitate. post me-
 diū. Petrarcha de Remedio vtriusq; fortunæ lib. j. dialog. liij.
 de diuitiarum copia & lib. ij. dialog. cxxj. de damno. & con-
 tra diuitias, vide latē in duob' sermonibus beati Basilij de Græ-
 co traductis. Et si ad naturam viues, nūquam eris pauper: si ad
 opinionem. nunquam eris diues. Seneca epistol. xv. & seq. Lan-
 dulphus in vita Christi, parte j. ca. lxxj. litera e. Boëtius lib. ij.
 prola v. incip. sed quoniam. Albertanus de opibus acquirēdis,
 & etiam retinēdis. † Nam paucis natura cibis, ac vilibus vti
 lætatur &c. Philephus decade vj. satyra vj. nonnullus. circa si-
 latius deca. iij. saty. vj. incip. non mihi. & deca. ij. satyra vij. in-
 cip. prodigus & deca. viij. satyra ij. incip. rusticus. & satyra vij.
 incip. fortis. & decade ix. satyra ix. incipien. diuitiis. vbi laudat
 paupertatem. & decade x. satyra ij. incip. paupertas. Brunus in
 statutis excludētibus foeminas à successione. artic. iij. co. j. Na-
 uis Stultifera de solitudine diuitiarum. char. xxvij. & chart.
 xcj. de cōtemptu paupertatis. diues enim aut iniquus aut ini-
 qui hæredes. Luc. de Pēna in l. ij. C. ne rustici ad villū obseq. li.
 xj. nam totum Euāgelium vbiq; eas erit statatur. hinc dicit rus-
 tici, Qui timet de anima, nūquam erit diues: qui timet de cor-
 pore, nunquam erit audens. facit Erasim. parte j. prouerb. dccc-
 liij. & qualem dolorem cōceperit Petrarcha ex diuitiis, vide
 per eum epist. xcviij. hesternē. & priuilegia paupertatis ponit
 Ang. in §. item propter paupertatem. in stat. de excus. tut. pro
 quo Apuleius in prima Apologia, qui eā valde extollit: & epi-
 stola ante Bibliam incip. qui terrenis pro quo Catell. ij. parte
 Memorial in princ. pro cōmij. Ioan. Fab. insti. qui & ex quibus
 cauf. man. non poss. in princ. vbi allegat Senecā & inquit pro-
 uerbium, quod refert Marian. in tract. de oblat. lib. xvij. in fi.
 totum fuit alterius, totū erit alterius. & vbi multæ sunt opes,
 & multi sunt qui comedunt eas. Eccles. v. † nā multis eget, qui
 7 multa habet. Gellius lib. ix. cap. viij. verum est. & tamē legnius
 expediunt commissa negocia plures. glo. in l. iij. §. quamuis. in
 ver. facilius. ff. de admin. tut. imō scire volunt secreta domus.
 atq; inde timeri. gl. in c. ex merito. vj. q. j. Eusebius de Euange-
 lica præparatione. libro xliij. c. liij. ante fin. licet famulus sit ad
 dominum, non dominus ad famulum. Curt. Sen. consil. xvi. in

fin. col. ij. imò & sunt fures, vt dixi suprâ in decima ratione adiutorij, adeò quòd erit necessè dicere. Tot hostes, quot seruos. vt Seneca epist. xlvij. Polydor Prouerb. xix. Erasmus ij. parte Prouerb. ccxxxiiij. vide fratrem Ludouic. de Veritate contrit. in decimo præcepto legis diuinæ. ad fin. & in c. de peccato avaritiæ. est char. lxxv. Aeneâ Syluum epist. xlv. magnas. pulehiã Vdalt. in l. ij. ff. de ori. iur. col. lxxiiij. & in eius oratione ad laudem legum, quæ incipit, ex multis. & in oratione incip. superiore anno. Georg. Florus in dialogo de bonis temporalibus. chart. xv. & pluribus seq. & quomodo debeant ferri tractat. Philosophus j. Oeconomic. cap. v. & chart. ix. Plebantes Atiuv post medium. facetia, ad castigandum vxorem. ite. Cantabit vacuus coram latrone viator. gloss. in §. idemq; in iustit. et quibus caus. man. non licet. & diues semper timet etiam in isto. propterea & Plato & Salomon, quos refert Eusebius de Evangelica præparatione. libr. xij. cap. xxij. dicebant, Paupertatem neq; diuitias dederis mihi Domine. Contetemur ego mediocritate, vt Campanus ad Papiensem, de fratris obitu chart. fin. dum vituperat pompam funebrem. Petrarch epist. lxxv. delectari. & epist. c. j. summe Card. Papa in Epistolis. char. ccxxxv. fragilis est suum testamentum quod ibi ponitur in Epistolarum ante Chronicam est enim pompa mundana breuis. vt ibi epist. quantis. & epistola seq. est charta cclxxij. August. Datus hb. j. oratione penult. & fin. de medio vitæ statu. imò Exiguo pulchram ducit solertia vitam. gloss. in verb. solertem. in clemen. j. de offic. deleg. & econtra. Richeza malâ sposta, a pouerta se acosta. Salic. in l. vbi adhuc. col. ij. C. de iure dot. facit Celestina actu iij. incip. adeo circa medium. vbi de auaritia diuitum actu xij. post medium. Plus dicunt aliqui. & docet experientia, quòd mulier quæ habet ita sua commoda. est communiter otiosa: ergo luxuriosa. Claud. super Lucam chart. lxxiiij. allegando Azechiel. xvj. Nam Ouid. in ij. de Arte: Luxuriant animi rebus plerunq; secundis. & Dardanus, Obcæcare animos facta secunda solent. Hinc dicit Aelopus, quòd fortuna est ignarus medicus, quæ multos exæcat. & Cicero de Amicitia dicit, quòd non solum ipsa fortuna cæca est. sed eos etiã plerunq; efficit cæcos, quos complexa est. Pannus in tract. de visitatione. vij. quæst. ij. part. col. fina. vbi ponitur versum, Diuinitis vti res est aduersa saluti. Biblia Aurea cap. xxij. de proprietate mundana. Albertanus de luxuria. & rubr. seq.

seq. Aegidius. de regim. princip. lib. ij. parte prima. cap. xiiij. & parte secunda. cap. ix. Stephanus Canuti in regimine castitatis. charta vj cap. viij. ante finem. Iodocus in tractatu de nobilitate. cap. xvij & sequen. & Alberic. in l. si quis ad declinandam. in fine. C. de episcop & cleric Hadrianus Papa noster in Quodlibetis. quæst. vij. litera A. secunda. allegando j ad Timotheum vj quem etiam & plura alia allegat. Instructio ecclesiarum charta viij. & sequè ¶ Otia si tollas perire Cupidinis arcus. Queritur Aegistus quare sit factus adulter: In promptu causa est. desidiotus erat. gloss. penult. in capit. nunquam. de consecrat. distinct. v. post Ouidium in j. de rem. Rosarium Buiti secunda parte. term. xxviij. litera q. & Seneca tragicodia octaua. Nutritur inter læta fortunæ bona. & Horatius: Miserarum est neq; amori dare ludum Et dicit Gallus, quòd duo faciunt meretricem. Trop ayle. & mesayse. Host. in summa de sac. non iteran §. quot sunt specier. colum. ij. frater Ludouicus de veritate contritionis in ix remedio contra luxuriam. Erasmus. prouerbio vltimo. Auris Batava. dum loquitur de Hollandia. etenim sine Cerere & Baccho friger Venus. Polydor. prouerb. cxxxiiij. Matthæus Bosius epist. lxxxix. quod ego & xvj. minor. Iodocus in tractatu de nobilitate. cap. xx facit Pohtianus centuria prima capit. xv. allegando Iuuenal. & Ouidium quem refert Hostien. in Summa de poenitentia. §. de quibus peccatis. colum. iij. versicu. quæ autem. Molliant animos luctus & vmbra tuos. Franciscus Barbarus. de re vxoria. libro secundo. capit. v. de victu vxoris. & dicit Boëtius, quem refert Dodus in apologia contra fratrem Samuelem. charta vigesima quinta: ¶ hominibus plus prodesse aduersam, quàm prosperam fortunam. Allegat etiam Psalmistam. facit quòd dicebat Papa Iulius. quando vidit nunquam potuisse superare Ducem Ferrariæ, quòd ille dux multũ sibi tenebatur: quia fecerat eum meliorem capitaneum Italix ob cõtinuã bel la quæ et Iulius intulit: nam vexatio dat intellectũ, vt dixi in princip. operis. & sæpe extrema necessitas in virtutem vertitur. Morus in repetitione Vtopiæ charta lxxxiij. & dicit Seneca: quem refert commentum Cicer. in j. Offic. chart. xxxvij. quòd calamitas est virtutis occasio. & felix necessitas quæ ducit ad bonum. cap. si quis fortitudinem. xxiiij. q. iij. prout dicimus, quòd mala quæ nos hic premunt, ad Deũ ire compellunt. Grego. quem refert Hadrianus in Quodlibetis. q. vij. col. pen.

& vt inquit Marc. Varro. Paupertas optimus est ad summas diuitias progressus Propterea dicebat ille, quod melius est pauperem ducere: quia si ipsa vel filia adulteretur, erit minus matrem & delicias. l. palam. ff. de ritu nup. dicam infra latius. Respectu autem filiorum, licet pater debeat thesaurizare filios, secundum Apostolum, quem refert Fabian in repet. auth. noui sima. in xij. q. col. fin. C. de inoff. test. facit l. scriptio. ff. vnde liber. l. nihil. §. j. ff. de bon. liber. gl. in c. prae dicator. xvj. q. j. in l. Paulo Callimacho. §. j. de leg. iij. Pich. in rep. l. in quartam. col. xlvij. in viij. limitatione. Cald. lib. iij. consil. cxv. considerandum in fin. Barbat. lib. ij. consil. lx. col. vj. incip. illud. & consil. xx. illud. col. vj. Socin. lib. ij. consil. cclx. capio primum in fine col. iij. pulchrè Ang. cont. cx. sanctissima col. iij. Igneus in rep. authen. ex causa. col. xcv. l. cōsensu. vbi Sali. C. de repud. quando tamen superabundant filij in diuitiis confidentes, virtutes cōtemnunt: vnde felix necessitas quae cogit ad bonū. c. si quis fortitudinem. xxij. q. iij. Landulphus in vita Christi. j. parte. c. xxxj. litera e. & lxxxij. litera e. Philadelphus in Sātyr. decade. xj. hecastica ix. incip. diuitiis multū. Seneca ad Lucillum epist. xvij. & epist. xx. Fregos. in Valeriana lib. iij. c. iij. de paupertate in primis verbis. hinc dicimus, quod sciētia & diuitiis possideri non possunt. c. gloria episcopi. xij. c. ij. §. pen. Cacia iopus in tract. de modo studendi. col. iij. facit Barbat. in cle. j. §. nos itaque. col. iij. de iureiur. vbi allegat illud, quod sensus ex pinguedine crassus efficitur. Et mutantur mores cum concomitantur opes. Pulchrè & latè Rosarium Buis ij. parte ferm. xxx. per totum, vbi disputat ad partes. Bolog. in repet. authen. habita. C. ne fil. pro part. col. xxx. ver. vltimus not. secundum eum, quod respondit Phocyon Atheniensis legatis Philippi regis Macedonum, sibi offerentibus munera. quem refert Mēsa Philosophica in rubr. de pauperib. paulo ante medium operis de Fabricio in simili Gell lib. j. cap. xiiij. incip. Iulius. Morus in repet. Vtopiaz. char. xxvj. & dicit Philotinus in dialogo vulgari capitis & birreni. char. pen. quod non bene conueniunt diuitiis cum virtute. Quantum autem ad filios, habetur egregium responsum Socratis datum vxori roganti, vt alicui filios commendaret. dixit enim, nemini: nam si mei similes erunt, nulla indigebunt commēdatione: sin secus. nolo filij Socratis accipiantur. refert Platina de vera nobilitate char. iij. & illud: Si mihi

sunt

sint similes, satis est hic paruus agellus. Si mihi dissimiles, est nimis ille sibi. † Alia onera matrimonij à sapiēte facilius sufferuntur. maxime post affuefactionem. Erasmus ij. parte Proverb. dccclxxv. nota res malo. optima. & Ouid. ij. de Remed. dicit, Esse solent magno damna minora bono. hinc dicimus, quod bonus est solidus qui melioret florenum Laurēt. de Rodulphis in tract. de vsuris. char. xxvj. col. iij. versic. ad responso. nes. imò verte te quocunq; volueris, vndique sunt angustiaz. Et in sudore vultus tui, velceris pane tuo. Gen. c. iij. Amedeus in dialogo de Amicitia. char. xxj. allegans illud poēticum: Laboribus vendunt Dei nobis omnia bona. facit Codrus ferm. iij. Christophorus Niger in versibus impressis ante Strabonem incip. Dandule das tanto. Boetius libr. ij. prola iij. incip. tum ego: quam vulgarem fecit Tibaldeus in cap. incip. Chi dice esse felice, chi non nasce. Ioan. Lup. de donat. inter vir. & vxor. char. xciiij. col. iij. dicens, quod homo est natus ad labores. Iob. v. Archiepisc. Flor. in j. parte Sūmz tit. v. §. vij. & hoc docet experientia: nam quando aliquis nescit quid agat, tempus est fastidio. hinc dicimus quod † otium sine literis mors est. Senec. epist. lxxxij. desij. & Ennius, quē refert Gellius lib. xvij. c. x. memini. Otio qui nescit vti, plus negotij habet, quàm cum est negotium in negotio &c. hinc Barto. in proem. trium lib. C. dicit, quod non poterat ex hilarari ab ægritudine, nisi aliquid componeret. & ibi Moder. in Apostil. & Odofr. referunt, quod Aro nunquam infirmabatur, nisi tempore vacationum, vnde melius est laborare, quàm torpescere. postquam euenit vt ferro, quod si exerceas, conteritur: si secus, rubigo tamē interficat. Gellius lib. xj. c. ij. elegans. & de otio literario Beroaldus in annotationibus char. lvij. epist. incip. Portius. Et propterea dicit Cyn. in l. actor. col. ij. C. de probat. quod licet homo nascatur nudus, nō propterea debet præsumi pauper: quia ipsa natura facit homines rationales & industriosos, & ex labore & industria quærunct diuitias: aliās non possent viuere. ex quo qui non laborat, non manducat. glo. ij. in l. quamuis alienus. ff. de dam. infect. merito igitur præsumitur quis acquirere in futurum & ditari. l. curat. §. deficientium. ff. de muer. & honor. Et licet omnes clament de istis oneribus matrimonij, euenit postea nupto quod refert Gellius lib. xij. cap. ij. de quibusdam pomis, quæ etiam quod acerba nascuntur, sunt tamē mitia & iucunda. Idē occurrit marito vt vulpi, quæ leonem

R. 4

nunquam

nunquam visum horrebat: sed postquam secum cōuersata est, eum mansuetissimum inuenit. secundum Lancel. in l. qui se patris, in primis verbis. C. unde libe. licet ardua prima via sit, in l. ij. ff. de verb. sig. vel hinc dicimus: Dimidium facti, qui bene cepit, habet. glo. in verb. princip. in l. j. ff. de orig. iur. † Præterea contempnimur modicum vitam amantis, si habet aliqua onera vel expensas. Petrarcha epist. lxxv. tibi. lxxv. de adolescentente. August. Dathus. libr. ij. epist. j. dum totiens repetit: Durus in terris nihil est, quod uiuat amate: Nec, modò si sapias, quod minus esse uelis. Bembus in suis Isolanis vulgaribus vnum capit. vulgare impressum, incip. dona quando aguagliare &c. ubi post plura argumenta, in fine concluditur, douche l'amore piu dolce assay. Iardin de plaisir in lingua Gallica. fol. clxxxix. dum æquiparat bona & mala quæ sunt in amore. & folio clxxv. de controuersia inter nuptū & nubilem. Frater Guill. de Alexis, in Les grâs blafons de vauls amours, facit, Sperte noluptates, nocet empta dolore desulpas. glo. in cap. legimus de consecr. dist. v. Et hæc ultra loca vulgaria & notissima. & quæ refert Anteros Fregosij, & quo ad impemam. & illud Tuuenalis Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis, Et spoliis. vt est proverbium. Amor de putane, careza de cane. amicitia de pistij. inuitamento de hosti, non po far che non te costri. secundum Plebanum Arlotum in suis facenis. Erasimus Proverb. cxcij. Cupidinum crumena porri folio vineta est. & glo. in cap. cum Marthæ. de celebr. miss. quam refert Ioannes Montolonus in Promptuario Iuris in verb. dare. Téporibus nostris quiescere placere laborat. Det, capiat, querat plurima, pauca nihil. quæ non te, sed tua Thais amat. & Palladius Soranus: Est opus argento pergrandi, munere, & auro, Si tibi vis tota seruare ære Venus. & Archilinus in suo Viridario post varias receptas ad amorem, ponit illam: Accipe auri & argenti tanto che basti de moy alza i pani &c. diuitiæ loquentes apud Romanū de la Roffa dicunt, Ou pourroit on prendre, ce que vn amant uouloit droit despendre. Et quot meretrices quarum scort. prociūm vix est panis vnus. Proverb. vj. & quæ habent venenum. Bald. in l. prima. § ipsas. C. de naturalibus liber. facit epistola de herbibus eloquentiæ. ante opera Augustini Dathi. char. j. pag. ij. Amatorum substantiam exhauserunt. secundum Cyn. in l. cum te. C. de condict. ob turp. causam. vadunt enim amatores volando, & volunt se ostendere diuites: & non sunt nec habent

Calcedonium. secundum Ange. in l. fin. in fin. C. de leg. tut. vi. de tractatum de fide concubinarum erga sacerdotes. & Vltic. Hutem. in dialog. de febre prima. char. iij. & vij. sed tu dices, portatur leuiter quod portat quisque libenter. gloss. in l. tria nera ff. de excus. tut. quam exornat Feltn. in cap. non debet, col. ij. de testib. Decius in cap. cum M in fin. col. penult. de con. sit. vbi limitat Hipp. in l. j. §. cum quis latroes ff. de quaestio. col. ij. & iij. Iason in l. si feruus plurium. §. si ante. de leg. j. in l. si verò. col. ij. ff. qui facti cog. Parpal. in l. si quis maior. viij. not. versic. vj. facit. C. de transact. Ferratius caurela xvij. Nize concordia gloss. vj. fallentia lxxij. Ponzinib. in tract. quando res habeat originem à contractu. colum. ix. † Præterea cogit & ponderet voluptatem coniugarum. & comoda quæ habet ex matrimonio. & onera non erit sic dura. nam, Comoda qui sentis, iungas onus emolumētis. Host in sum. de eccles. xdi. §. à quibus. & vbi vber, ibi tuber: vbi mel, ibi fel. Polydorus Proverb. xlvj. & fecem bibat qui vinum bibit. Erasim. Proverb. dlxxj. parte j. facit Calcan. consilio vij. quia à me. colum. iij. & iij. & qui habet rosam. debet habere eam cum suis spinelis. Lancel. & Purpuratus in l. si feruus. C. de pact. & qui habet carnem: debet habere os sibi annexum. Lancel. in l. cum fundus. §. seruum tuum stipulatum. ff. si cert. peta. facit. l. si vsus fructus ff. de nouat.

§ Non obit tertius, videlicet, † Es solutus ab vxore, noli querere vxorem &c. nam Apostolus ibi, vt ipse protestatur, hoc dicit secundum ~~nam~~, & nō secundum imperium: & sic non ligat. l. cum pater. §. mando. de leg. ij. Felinus in cap. j. de constit. vj. col. in iij. fallen. & in cap. nam concupiscentiam. in tribus primis columnis. eod. tit. & in cap. cum contingat. j. col. de rescript. Præpof. in cap. humanum genus. iij. dist. col. j. Item vt colligitur ex verbis vicinis. l. hæredes palam §. sed si notan. ff. de testam. maxime ibi. Melius est nubere, quam vti: loquitur Apostolus in valente continere cap. Nicena. xxj. dist. Sequentia enim declarat præcedentia, & econtrā. l. si. §. cui dulcia vbi gloss. ff. de vin. trit. oleoque leg. facit Socin. in l. plures testamento. iij. col. & in l. col. j. ff. de reb. dub. vbi dicit, quod clausulis vicinis declaratur ambiguitas. Lancel. & Iaf. in l. qui filialibus. in prin. de leg. j. Iaf. in l. si feruus plurimū. §. fin. eodem titulo. in l. triticum. col. ij. ff. de verb. oblig.

§ † Non obit quartum, quod matrimonium sit species serui-

tutis: quoniam responderetur quod quilibet in domo sua potest dici imperator, seu rex. cap. duo ista. xxij. quæst. iij. Corset. in tract. de pot. regia. quæst. xxxij. in fin. vbi refert de illo rurali qui receptavit regem Angliæ incognitū, qui se perdidit venando: quem rusticus percussit, quia noluit ei obedire in lotionem manuum: & qui nulli cupiditati seruit. dicitur, & Cicero pro Sylla char. iij. in suis orationibus. & Seruire Dea est summa libertas. Bald. in proœmio Greg. col. iij. & regnare est Barto. in Ioannina. col. xv. Iodocus in tract. de nobilitate. xj. in princip. & probantur euidenter: ¶ quia seruus Dei maiorem delectationem incomparabiliter capit ex contemplatione rerum diuinarum, quam quis possit habere ex omnibus regnis mūdi, quæ pacifice possidere possit. vt patet ex dictis religionum expertorum: & Pyrrhi Epixote, quem infra referat, loquendo de bello. & dicit Augustinus, quem refert Instructio ecclesiasticorum. charta. viij. quod qui biberit guttā vnam ex flumine Paradisi, extinguitur in eo fitis mundi. pulchrē Polycratus in proœmio. & Seruire rationi, est summa libertas. Bal. in consilio schismatici. colum. v. versic. si libertas. & in proœmio. Greg. col. iij. dicit quod doctor est quidam regulus discipulorum suorum: vitiosi autem, vt sunt amantes, seu verius amantes. Alber. in rub. C. de hæret. in illa questione quam refert Decius in c. ad audientiam. §. confessio. ad fin. de rescript bene sunt in seruitute. vt Carmelitanus ecloga j. Ludit amor sensus, oculos perstringit, & auferit Libertatē animi, & mira nos fascinat arte. Callida vulpina nos simplicitate gubernat facit Stephanus Canuti de regimine castitatis. charta xj. columna quarta. Cicero. quem refert Hostien. in summa de pœnitent. & remiss. §. quæ impediunt pœnitentiam. ad finem. dicens, illum ego liberum dicam, cui mulier imperat: leges imponit: vocat, ventendum est: eiicit, abeundum est: poscit, dandum est: minatus extimescendum est? Imò à tali seruitute nō exeunt etiam morte carcerantis, vt Carolus Magnus de cuius amore deperditio Petrarcha epistola tertia, & Bonifacius de Vitalinis in clementina, aduersitatis vna. columna tertia. de pœnit. & remiss. dicit quod liberauit animam amariæ suæ de Purgatorio. Nimirum ergo si Codrus serm. iij. chart. iij. & seq. dicit, quod vbi que est seruitus in hoc mundo. Conclude ergo quod est maritus qui dominatur mulieri. Genes. cap. tertio. ad Ephel. v. cap. est ordo. xxij. quæst. v. & in c. clericis. seq. vsque ad fin. illius

quæ

question. Angelus in l. prima. §. fina. ff. de iniur. in l. prima. §. fin. ff. de lib. hom. exhib. in l. secunda. ff. de condi. infer. Gilbertus post ij. Oeconomicorum. chart. ij. Barbat. libro primo. conscriptum. colum. iij. & consil. lxiiij. col. iij. Paul. de Leaz. quæst. iij. incip. patronus. col. vj. Bart. in consiliis. Franc. de Cur. consil. lxvj. sapienter. col. ij. latē Ioann. Montaigne in tractatu de bigam. quæst. j. col. xix. & xxij. vbi inter cætera dicit, quod propterea maritus doctor nō tenetur appellare vxorem suam dominam, per l. amicissimos. §. j. vbi Nic. de Neap. ff. de excus. tut. quem vltra eum sequitur Socin. l. omnes. ff. de except. Barbat. de Cardinalibus ij. quæst. ij. col. Corf. de pot. regia. quæst. xxx. Panorm. in cap. ex parte. in fin. de foro compet. lason infiguratione casus l. cum filio. de leg. j. & in suo repertorio ad Panor. in versic. maritus. Per de Lesnaudiere in tract. de Doctoribus par. j. quæst. xxij. vbi limitat. Bon. in tractatu de nobilitate. iij. parte. nu. excij. ¶ Et mulieris corpore, & substantia, & omni vita maritus fungitur. l. asiduis. C. qui pot. in pig. hab. & in signum subiectionis, coniugate velate incedunt cap. hæc imago. xxxij. quæst. v. cum sim. vt Praepos. in rubr. de sponsalib. col. iij. Felin. in cap. in literis. col. pen. versic. fallit. iij. de test. Angelus in princ. instit. de pat. pot. vbi subdit, quod debent ire facie semicooperta: licet temporibus suis hoc non obseruaret. licet Ferrariz & Romæ hoc seruari videam: & plus Venetiis, vbi totam faciem tegunt. Et tamen quando erant filiz, incederent in capillis. secundum Baldum in §. item qui dominum. quæ fuit prima causa benefic. amit. & ideo portant vxores capillos longos, cum quibus debent se velare: nec eos incidere sub pœna excommunicationis. cap. quæcunque mulier. xxx. distin. Angelica in verb. femina. §. primo. Surgerus in Enchiridio militari. charta lxxvj. Angelus in authen. sed hodie. C. de adulteris. Ioannes Montaigne in tractatu de bigamia. questione secunda. columna xj. vbi reprehendit Laurent. qui dicebat hoc esse vt viri habeant vnde possint eas trahere & ligare. vnde gloss. in clem. attendentes. de sta. reg. in ver. & Cornutus dicit, quod quædam mulieres Romanæ dederūt capillos viris carentibus funibus: cum quibus recuperatis machinis euaserunt victores: vnde maritus est dominus, & mulier per omnia obsequitur viro. Ioannes Faber. in §. cum autem. colum. j. instit. quib. mod. ius pat. pot. sol. & Philosophus vj. Poli

Quis prior
interroga-
tur tempore
matrimo-
nij.
Mulier ser-
ua viii.

vj. Politic. dicit. quod mariti pauperes vñtur mulieribus tan-
quam seruis sequitur Aegidius de regim. princip. lib. ij. parte. j.
cap. xv. circa fin. Et propterea de iure maritus tanquam dignior
debet prior interrogari, quod dicitur in **Forma Chirographi**
Iac. in fit. de iure nat. gent. & ciuil. & de adop. col. iij. Pan. in
cap. si inter vii. de sponf. gl. & Ang. in l. ij. ff. de adop. Et aded
sunt subditæ, quod nec possunt tenere camiffam in lecto inui-
to marito. Felin. in cap. illud. col. fin. de præfump. Luc. de Pen-
na in l. quicuoque. col. ij. & iij. de remilit. lib. xij. nec loquero
inuito Nic. Boerij in commento consuetud. Biturigum. char.
cxxxv. col. iij. per text. in cap. mulier debet. xxxij. q. v. Et tenet
mulier custodire res mariti. & sibi parare comestibilia, &
lauare pedes & caput. Ioã. Andr. & Panor. in cap. literas col. fi.
de resti. spol. facere telas. Afflictus decif. xliij. de tribus. ad fin.
ij. dubij. facere lectum, & scopare. Angelica in verbo, vxor. s.
ij. non tamen per hoc si habet artificiu. ex quo querere potest,
quin illud quod adquisit. sit proprium vxoris. vel si esset nobil-
lis. non tenetur ad ista vilia. Alexand. lib. iij. consi. cxxij. verò.
Corf. de pot. regia. q. xxx. in fin. Ioan. Montolonius in Prom-
ptuario Iuris. in verb. maritus Io. Lup. in rubr. de donat. inter
vir. & vxor. chart. xiiij. & melius chart. xxvj. Imò nec tunc tenet-
ur lactare filios. Bald. de dote. vj. parte xv. speciali. col. iij.
de quo Francisc. Barbarus de re vxoria. lib. ij. cap. viij. de libe-
roru educatione. Bon. in tract. de nobilitate. parte v. num. 68.
& parte v. num. 91. Gel. lib. xij. cap. j. pro quo facit. quia vasallus
non potest cogi præstare domino seruitium quod fit sibi inde-
cens: imò si vasallus ad hoc fit affectus, debet sibi dare acquia
commutatione arbitrio boni viri. Mar. Laud. in cap. si manet.
si de feud. fuer. controuer. col. fi. Bon. in tract. de nobilitate. ij.
part. num. 117. & v. part. priuilegio xxxvij. vbi Moder. nisi cau-
sa hospitalitatis forensium circa rem coquinariam. † In dubio
tamen acquisita per mulierem, constante matrimonio, vt eunt
tur suspicio turpis quæstus, præsumuntur acquisita de bonis
mariti. l. quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor. glo. ff. Bal. Ang.
Flor. Paul. & Corn. in l. cum oportet. C. de bonis quæ lib. Guil.
de Cu. in authen. licentia. C. de episc. & cler. Luc. de penna in l.
si tempora. col. ij. C. de sid. instr. lib. x. Nic. Boerij ad Dyn. in re-
gula. ratum. Salic. in l. si mater. C. de contrahend. emp. Socin.
in iij. vol. cõs. xvi. in causa. col. j. dicēs idem in filio quod quæ-
siuerit de bonis patris. Alex. lib. iij. consi. xxxj. viso testam. p. 101.

20
Acquisita
per mulie-
rem, præsu-
muntur de
bonis viri.

col. pen. sed vide Feder. consi. lviij. videretur iij. dubio. propterea
Decius cxxxvij. in casu proposito ad fin. dat. cautelam mulie-
ri. quod faciat sibi dari pecunia à consanguineis. postea emat.
Barb. in tract. de Cardia. in j. tract. q. iij. col. viij. & lib. iij. consi.
lxx. illud in medium. col. pen. vbi dicit idem in officiali. latius
in cap. j. de pecul. cler. vbi dicit idem in monacho & in rectore
ecclesiæ. Rom. consi. elix. super eo. col. ij. prout & Bertach. in
tract. de episcopo. chart. xxxv. col. j. est lib. iij. in iij. parte. q.
iij. vbi idem in concubina & amasia de quib. Crem. sing. vj. in-
cip. tu scis. Monferr. in l. frater à fratre. col. xxiiij. ff. de condic.
in deb. facit glo. & ibi Ang. in fit. per quas pers. nob. ius acquirit.
in §. instituens. in vers. propria. Bolog. in suis interpretationi-
bus in d. l. etiam. vbi allegat plura consilia. & dicit. secus tamen
esse in tutore. qui non præsumitur quæsiuisse de bonis pupilli.
Rom. & Federic. in consiliis præallegatis.
¶ Primò amplia vt procedat etiã d. l. quintus. in vidua. Bald. 21
in l. cum oportet. in princ. C. de bon. quæ liber. Salic. nisi liber
sit corruptus. in auth. licentiam. post princ. C. de episc. & cler.
quod intellige quando statim mortuo marito acquisiuit. ita
Alber. de Ros. in d. l. etiam. C. de don. inter vir. & vxor. Crem.
& Monferr. & Bertach. vbi §. Franc. de Cur. consi. xxij. ego.
idem Bertach. in repet. in verbo. vidua. col. iij. Ang. licet de Al-
berico mentionem non faciat. consi. cxlj. incip. super primo
puncto. vbi dicit. quod diceretur statim quæsiuisse quando quæ-
siuit infra annum lectus. & Ang. sequitur Io. Lup. in repet. rub.
de donat. inter vir. & vxor. chart. v. col. iij. & chart. xxix. vers.
operatur quattu effectum. vbi ponit tres ampliationes. & tres
limitationes ad regulam l. quintus. Crem. in consi. Alex. iij.
lib. consi. lxxij. serenissimus. col. fin. vbi consuluit in mirabili ca-
su. scilicet quando ista mulier remansit tutrix pupillorum. &
antea erat inops. quod vitium mordet. Barb. in d. cap. j. & ibi
Crem. restringit d. l. quintus. ex quo sit odiosa. solum procede-
re in quæstus constante matrimonio. prout & sentit Alex. lib.
ij. consi. lxxxij. incip. perspectis. col. fin. repet. lib. iij. consi. xl. Sa-
lic. in d. l. etiam. sed eum reprehendit Aret. consi. xxxj. incip.
considerata. col. iij. vers. sed tertio. & col. fin. vers. ad secundum.
respondet ad dictum Bald. consi. liij. à libello. lib. iij. qui dice-
bat. quod mulier præsumeretur subripuisse pecuniam viro.
¶ Secundo amplia vt procedat etiam si talia bona mulier post-
ea vendidisset. quia ista præsumptio militabit etiam contra
empto

emptorem. per regulam, nemo plus iuris. Ioan. Lup. vbi s. iij. ampliacione.

¶ Tertio amplia, vt procedat etiam si mulier negaret fuisse quaesita de bonis viri. Io. Lup. vbi s. in prima limitatione.

¶ Quarto amplia vt hoc possit opponi mulieri non solum per maritum & eius haeredes, sed etiam per singularem successorem vel donatarium. Decius conf. cxxxvij. in casu proposito. licet contrarium teneat Alex. in d. l. qui iure familiarit. ff. de acq. pos.

21 ¶ Primo limitat Barb. in d. cap. col. j. de pecul. cler. & Io. Lup. vbi s. in ij. ampliacione d. l. quintus. non procedere in muliere diuute quae accepit virum pauperem: quia tunc praesumitur: quia fuisse de bonis propriis, & non mariti.

¶ Secundo limita d. l. quintus non procedere in bonis quaesitis ante matrimonium, ita in specie Alex. lib. v. conf. xlij. incip. in causa de quo tamen vide Aret. d. conf. xxxj. qui videtur tenere contrarium, & idem Aret. in d. l. qui iure familiaritatis. sciens mentionem de illo suo consilio, dicit. quod si mulier allegaret se habuisse bona antequam transfret ad domum viri, et quibus diceret se quaesivisse: tunc esset valde dubium curis cum beret probatio, an mulieri vel haeredibus. sed Claud. ibidem tenet contrarium. & sic pro sal.

¶ Tertio limita quando maritus erat praesens acquisitioni instrumeto, in quo dicebatur pecunia provenisse ab vxore: Socin. hb. iij. col. xxj. circa primu. Alex. lib. j. col. xliij. repet. lib. iij. col. xxij. visus dubius col. j. Bal. lib. v. col. lxxvij. punctus talis est. Et confirmatur ex duabus sequentibus limitationibus.

¶ Quarto limita quando maritus sciebat eam acquirere, & postea diu tacuit cum muliere, nec contradixit: nam praesumitur quod donauerit: quae donatio postea confirmatur morte. Ful. conf. cxviii. in quaestione. Salic. in authen. sed iam necesse. C. de donat. ante nup.

¶ Quinto limita quando aduersarius fateretur talia bona fuisse quaesita de bonis vxoris. Signor. conf. cxij. factum quaesitum fere Praepos. in c. significavit in si. de donat. inter vir. & vxor.

¶ Sexto limita quando mulier probaret se habuisse aliquam pecuniam honesto modo: ¶ quia tunc probatio vincit praesumptionem: ita Bertach. vbi s. Cep. cautel. cxlix. incip. no. auream. puta quia sibi fuerit datum a consanguineis, vel quod fuerit lucrata ex aliqua honesta negotiatione: puta quia erat obstetrix, vel chirurgica, vel texendo & emendando vestes. &

deaurando. & dom. Ant. de Prato in consiliis Alex. lib. iij. conf. cxxxij. incip. verè. Barbat. in d. tract. de Card. & in d. c. j. vel in arte texendi, vel recamaturae, vel in laetando filios alienos, vel in faciendo hospitiu cum viro. ita Panor. lib. ij. conf. xxxvj. circa primu. & clarius Bal. Sal. Ang. & alij in l. cum oportet. C. de bon. quae liber. Portius instit. ad Tertul. ante fin. Socin. conf. cclix. materia. in fin. Petr. Gerard. not. xcix. inter virum. vbi tamen dicitur, quod debet deduci tempus in istis expensum quo subtrahitur a seruitui mariti, cui obsequi tenetur. tamè ex dictis Petr. Girardi colligi potest, ex quo sunt socij diuinae & humanae domus, & ratione societatis contractae quod dimidia talium acquisitionum per mulierem spectat ad virum, & ita etiam colligi potest ex dictis Alex. lib. j. conf. xxxij. in d. l. qui iure familiaritatis. Lup. vbi s. chart. xx. j. ver. Barb. lib. j. in d. l. qui iure familiaritatis. Aret. d. conf. xxxj. qui videtur tenere contrarium, & idem Aret. in d. l. qui iure familiaritatis. sciens mentionem de illo suo consilio, dicit. quod si mulier allegaret se habuisse bona antequam transfret ad domum viri, et quibus diceret se quaesivisse: tunc esset valde dubium curis cum beret probatio, an mulieri vel haeredibus. sed Claud. ibidem tenet contrarium. & sic pro sal.

¶ Limita septimo quando mulier acquisiuit post adulterium per eam commissum: quia tunc non praesumitur quaesivisse de bonis viri. ita Bertach. & Ioan. Lup. vbi s. sed in contrarium videtur tenere Barbat. in d. tract. de Card. & in contrarium facit ratio Aret. d. conf. xxxj. in si. ij. col. quod debemus capere praesumptionem minoris delicti. Stant enim simul, quod adultera sit, & tamen adulter nihil ei det. Secus tamen si apparet quod dedit, practice Pap. in for. lib. quo vxor agit ad dotem gl. tquam.

¶ Limita Lupus vbi s. praedictam regulam l. quintus. procedere respectu possessorum: quia in possessore illud quod possidet vxor, praesumitur vxoris.

¶ Limita nono vt praedicta procedant respectu pretij quod bene praesumitur de bonis viri: sed quantum ad dominium reum acquisitarum ex quo emit nomine proprio, illud bene remanebit vxori. Bart. & Iac. Rebuffi in l. & si instrumenta. ad fi. C. de fide instrum. lib. x. quem simpliciter sequitur Monferr. in d. l. frater a fratre. Salic. in l. ex pecunia. C. de iur. dot. Bald. in l. si vt proponis. post gl. ibi. C. de rei vindicatione. Signor. conf. suo cxxxvj. incip. habens. Est verum quod obstat videtur text. & ibi doct. in l. j. C. si quis alter. vel sibi Barbat. in d. cap. j. de pecul. cler. col. penult. ver. nota quod res. & in cap. inquirendum. col. iij. & seq. eod. tit. vbi dicit, quod licet instrumentum factum a latro cantet quod emit sibi & nomine proprio, nihilominus res empta

empra erit ecclesiaz. & dicit se consuluiffe.

¶ Limita decimò quādo mulier fatetur talia bona fuisse quæ sita tempore matrimonij, bene procedit regula: si autem mulier hoc negaret, tunc secus. ita dom. Vitalis in tract. clauitularum chart. vj. col. iij. in fin. est in clauitula de simulatione. co. iij. penult. vbi dicit esse not.

¶ Limita vndecimò quādo quæstio esset cum extraneo. Alex. lib. vij. consi. c. j. incip. super primo. num. 2. Nescio alibi sic collectam materiam d. l. quintus.

24 ¶ Non ob. quintum principale. scilicet ratio Ias. ¶ nam tempore antiquo res erat dubitabilior: nam tunc fornicatio nullum peccatū putabatur apud Paganos: quia Iuppiter esse pium situit quod eundemque iuuaret. vnde quando mos erat, crimen non erat. cap. obiciuntur. xxij. q. iij. /

25 mendacium est contra naturam. Socin. de quo plura Afflicto constitutione, sponte volentibus. circa fin. & inter ceteras penas habet, quod non creditur mendaci, etiam vbi dicit veritatem. Cyn. in l. transigere. col. iij. de pact. Ias. in §. item si quis a fraudem. colum. xix. instit. de act. Albert. lib. j. de verbo quæ. & de amore Dei lib. j. in rub. de loquela & lingua coërcenda. & mentiri est species furti. Bald. in cap. dudum. el. ij. col. iij. et elect. sed fornicatio est minimum de capitalibus de adulterio etiam non est ita horrendum: vt dicam ¶ respondendo ad continentiam in viij. ratione. & in istis vitis carnis mitius est agendum. Baueria in §. est autem. colum. ij. instit. de hæred. instit. Et tamen simplex fornicatio ducit ad inferos: & afferret cōtrarium pertinaciter, esset hæreticum. & propterea quidam theologus fuit detestus. Io. de Ana. in cap. qualiter & quādo §. ad corrigendos col. vij. de accusat. Rosariū j. parte serm. xxij. Alberic. in l. cum quis. col. iij. vers. quomodo autem probetur. C. de natur. lib. Io. Fab. & Ang. instit. de patr. pot. ad fin. princ. Cacialupus in repet. l. si qua illustis. C. ad Orfic. col. xj. dicens.

26 ¶ quod non solūm omnis coitus, præterquam cum vxore, est peccatum mortale: & tenere contrarium esset hæreticum: sed etiam osculum libidinosum. Curia Tholosana decet. ccc. xij. vbi in additione. frater Ludouic. de veritate conuict. de luxuria. cap. vj. & cap. seq. dicens, quod etiam columit facultates &

substantiam. & Cacialup. vbi supra dicit, quod est peccatum. & Afflicto constitutione, si quis rapere in iij. q. primi not & conuisione, inconsuilem. vj. col. q. v. propterea credo falsum

¶ Iteus in l. iuuat. perunt. /

Andr in Mercurial. sine culpa. co. vj. dum late disputat, An liceat hodie tenere cōcubinas. de quo Panor. in e. cum sit generale. col. xij. de for. compe. Aret. in lex ea parte §. mulier. ff. de verb. obliga. Mart. de Lau. in disput. incip. Augenus. col. vj. vbi concludit, quod nō liceat eas tenere. ¶ Quinimò propter fornicationem Deus misit diluuium. Genes. c. vj. & Ioseph. de antiquitat. Iudæorum. c. vj. Pet. Subert. in vinea Domini in prolog. v. partis. Biblia Aurea c. lxxx. de luxuria. & ceciderunt vna die xxij. milia propter peccatum fornicationis. c. Guiliſarius.

¶ quod autem. xxij. q. iij. Et dicit Archiepisc. Flor. in sua historia. ij. parte. titu. xix. c. iij. §. ix. de proditione Ganelonis, & Galli cum Rotolando superati fuerunt ab Hispanis, propter peccatum fornicationis. & de perduto amore Caroli Magni ponit Petrarca epist. iij. Et propter peccatū Deus mittit ægritudinem & aia aduerſa. Roch. in c. fin. col. iij. ij. not. de cōsuet.

& propter peccatum luxuria diebus nōstris Deus misit ægritudinē lepræ, secundum Io. Aimenat in tract. de morbo Gallic. c. v. de cautela in euitando morbum Gallicum: qui quantæ sit malitiæ, vltra medicos qui de eo scripserunt, vide librū superinde in rythmis vulgarib. impressum Romæ, & ditū ab vno patiente illum. & tu Galle La creance des verolleux /

¶ & experientia docet, quod Deus non permittit quod moriantur statim, sed q̄ languent, crimen ostendentes ex illa ægritudine, quæ vti plurimum faciem aggreditur & decurpat, vt toti mundus sint fabula, exemplum, & horror, & ab omnibus quasi pestiferi in cibo, potu, & lecto euitentur, vt Viue diu, sed viue miser, iactauit Aefopus.

& propterea bene timebat Bergomensis inquiens o ser ne venis pur sui croust el faraf bel ana fra amou, Itē quandoq; fornicator punietur pro alio scelere quod non commisit, & tamen à Deo permittitur sibi talis pœna infligi propter fornicationem:

tationem: vt in exemplo illius Regis qui ibat venatum, relato per Puteum de Syndicatu char. lxxxix. col. j. facit c. non solium. xj. q. iij. vbi dicitur, quod iudex tamē hoc nō facere debet.

[REDACTED]

[REDACTED]

ca quæ peccauerit homo, per hæc & punietur, vt dicā infra. licet a tali vitio scientia scripturarum nos liberet. c. nunquam, de consec. dist. v. Et in vno peccatō, omnium factus est reus. debeat. de reg. iur. l. pen. C. ad Syllan. iuncta. l. Casius. ff. de le. nat. Portius instit. de Attil. tut. col. iij. Barbat. lib. ij. col. xxxij. sapienter. col. ix. & lib. iij. consil. xlv. illud. col. v. & vnum peccatum suo pondere ad aliud trahit, vt dixi. ¶ Non obstat itum: ¶ scilicet fatuitas mulierum: quia etiā reperiuntur plures mariti stulti, quorum facultates laberentur, nisi esset prudentia mulieris suæ: & de Theodora vxore Iustiniani Imperatoris dicit Bledus lib. iij. deca. j. tegebat autem multum ipsius regineptias virtus reginæ omnia admittitantis. vide in legenda presbyteri Ianuarij. & sic succedit quod in defectum sapientis stultus ascendit cathedram. Campez. in tract. de dote. v. par. q. iij. præterea tantum sapere nocet. quo enim quis versutus & callidior, hoc inuisior & suspensor. Cic. de Offic. chart. lxxij. Item, nōne adfunt mulieres quā plurimæ prudentissimæ & doctissimæ: vt in pluribus locis, præsertim Freg. in Valentia lib. viij. cap. iij. frater Iacob. Mag. in Sophologio. Sapient. lib. j. p. iij. vbi quomodo feminæ quondam artes inuenerunt. Et alij quomodo liberasse patriā, & fecisse ea quæ viri fecisse nequissent Biblia Aurea c. xvij. de sapientia mulierum. ¶ In consuetudine mulierum pulchrè Ioan. Lupus de donat. inter vir. & vxor. char. xxv. col. iij. Phantinus de tradotio in trāstulo dominarum, char. ff. vers. tu dici che le done. pulchrè Nicol. Boerij in tracta. de sediuosis. char. xxix. vbi plures enumerat. & ab eis consilium est exquirendum: vt in athen. vt iudic. sine quoquoq. suffra. §. cognitio. vers. sed neq. sufficiemus. vbi giol. in vxo. coniugem. allegat Catonem. Baib. in clem. j. col. iij. de elect. est num. lv. facit Paris de Syndicatu. charta ix. col. ij. Iacim. ij. col. iij. ff. de leg. vbi allegat Ioan. Andr. didicisse ab vxore sua quod

quod pulchra nomina debent imponi liberis, etiam si deberet emi auro. latē Felin. in proemio Gregoriano. dicam infra agendo de Guelphis & Gebelinis. Eusebius de Euangelica præpar. lib. xj. cap. iij. hunc Piatinus de Garlasco correptus fuit ab eius ancida de suo disticho per eum edito in laudem cōiugij ducis Mediolani, quod potius esset in dedecus, quā decus. dicebat enim, Pelleos & Thetidis veteres mirētur Achiu. Nobile coniugium, nos Ludouice tuum. Et ancilla inquit: Quid turpius mulieri obici potest, quā pelle, offe, & there: potuisset allegare quod nomina debent esse consonantia rebus. §. est & aliud instit. de donat. & Philosophus in ij. Ethic. quem refert Barbat. in c. Raynutus. col. lxxiij. de testam. & in c. significatibus. de lib. num. liij. allegat iij. Metaphysicæ: & lib. j. consil. j. col. viij. facit Panorm. in c. j. ij. nota. de conuert. infid. Decius consil. xxxij. col. ij. Scrutinium char. lxxvij. Et Proba Centona, quæ sciuit ex carminibus Virgilij eruere vitam Christi. de qua meminit Hieron. in proem. Bibliæ Card. in Cle. si dominum. col. penul. de reliq. & ven. sanct. imō est sagacior viro. gl. fi in l. si sponso. C. de don. ante nupt. in l. ij. C. de his qui ven. xta. imperr. Ioan. Montaigne in tract. de bigam. j. q. colum. xx. & seq. ¶ Et prudentia mulieris multum solet mederi vitii maritorum. & Vbertius super epist. Cicr. xxv. incip. non potuit. Et propter mulierem bonam saluatus est homo malus j. ad Corinth. vij. c. quod aut in sin. xxvij. q. j. habetur in legenda sanctæ Cecilie. & in Chronica Ianuæ scripta. parte xj. in qua adducuntur sex mulieres quæ hoc fecerunt. Biblia Aurea c. lxxxij. de matrimonio. col. vj. & Florentiæ ante palatium adest statura cupri Iudith obruncantis Holofernem, in exemplum defendentis patriam. Plures etiam enumerat Viualdus in Opere regali. chart. liij. sub rubr. virginis nobilissimæ. Antonius in peregrino. lib. ij. c. xxxij. de puella Franciæ. Gilbertus in quæstionibus post Philosophum ij. Oeconom. chart. iij. & quæ dicam infra respondendo ad nouum. Et in periculis subitaneis, mulierum, quā virorum est promptius ingenium. vt Aeneas in dicto tract. de duobus amanibus. charta v. Et in charitate diuina nihil differt a masculino. Paulus de Citad. in tract. de iurepatr. iij. parte. quæst. iij. est chart. vj. Si enim postea non habent discursum, istud est defectu naturæ: quia habent craneum capitis diuersum a craneo viri, & non habent tot fumaras, prout habent viri. secundum Aristotel. de natur. animæ.

lib. j. cap. vij. Conciliator differentia xxxix. versic. propter fecundum. & versu. propter tertium. ante fin. Jacob. de Fortibus in ij. regni. quæst. xij. col. ij. qui dicit, quod propterea sunt solidiores. & de partibus capitis. pulchre ponit Ioan. de Lig. in tract. de censura ecclesiastica in iij. char. Felin. in c. significati. et ij. col. iij. de homic. & quot ossa in capite. frater Ludovic. in tracta. de Veritate contrit. charta xxvij. Et locus ab auctoritate hominis est in capite: quia cerebrum est membrum divinum in quo est sensus & intellectus, secundum Aristot. quem refert Baid. in cap. ad hoc col. iij. de pac. iur. fir. Ioan. Menagne in tract. de regio consistorio. char. vij. licet Barbat. in cap. imperatorum. col. vij. de iur. cal. dicant Theologos dicere, quod imò intellectus est in corde. & in cap. cū in caus. cons. xij. de iur. cal. dicit quod sunt physici qui hoc dicunt. Ad prædicta videtur latè bellum Medicinale per d. Symphorianum Pöcheri ad similitudinem belli grammaticalis, vbi dicit cerebrū vicile. facit l. vbi in diversis. ff. de relig. & sumpt. fun. vbi probatur quod vbi caput ibi totum. de quo Alexand. in l. iij. col. fin. ff. de acquir. posses. Iac. in l. imperium. in princ. col. iij. ff. de iur. con. iudic. Bal. in cap. j. §. ad hoc. col. ij. de iur. fis. Felin. in cap. si diligenti. de præscript. Præp. in cap. baptizari. j. distinct. Bona tract. de nobilitate ij. parte. in fin. iij. col. Feder. cons. j. col. c. li. col. iij. Cepol. consil. xix. & consil. xxxij. col. vii. Barba. lib. consil. i. col. xix. & col. xliii. & consil. iiii. col. iiii. & consil. xli. col. vi. Curia Tholo. quæst. cccxvii. quidam clerici. col. si fraze Syluester contra Lutherum. charta cxxxvii. Vnde vitium naturale non est ascribendum, nisi naturæ. l. fluminis §. vitium. de damn. infect. gloss. & Barto. in l. ii. §. sed si non propter. ff. quis caut. & dicebant Chilon. & Cato, Noli irridere infelicem. De his quæ insunt nobis à natura. nec laudamur. nec vituperamur. secundum Philosophum. quem refert Felin. in cap. ad hoc. colum. vi. de præsup. Ioannes Fab. in rub. insi. in verbo. Iustinianus Iodoc. in tractatu de nobilitate cap. iiii. Mulieres enim de his plus dolent. quàm viri: quoniam propterea multa mala patiuntur pariter & incommoda, vt quotidie videmus. hinc dicit Morus in repetit. lib. ii. est charta xxv. quod irridere deformem. aut mulierum. turpe est nõ ei qui rideat. sed irrisori. vnde Philosophus tertio Ethicorum, de his quæ inuoluntariè facimus. neq; laudamur. neq; vituperamur. propterea dicit Baldus in l. penultima. iiii. not. C. de legit. hæred.

quid

quod generare sceminas si vitium est. vitium nõ generantis id est patris. Item mulieres non conuertuntur. nõ vagantur. non peregrinantur. capit. mulieres de iudic. libr. vj. Præpof. in cap. donatio. §. sanè. colum. j. de donat. inter virum & uxorem. l. qui filium. cum gloss. iij. ff. vbi pupil. educ. deb. quæ omnia faciunt virum magis cautum & prudentiorem: nec incedunt ad studia literaria vt viri faciunt: & propterea inermes non possunt resistere inimicis. id est vitis obloquentibus gloss. in cap. nulli ij. quæst. ij. si enim studerent bene essent cautæ. vt dixi.

~~...~~ vnde consideratis considerandis talis fatuitas illis non est ascribenda: sed naturæ & vitris qui nolunt pati quod discant. Si enim vitis sunt robustiores. non est mulieribus ascribendum: quia vires corporis. sunt donum Dei. capit. nolit. xxij. q. j. licet mulier tolleret grauiora vulnera viro: gloss. in l. nihil interest. ff. de adulter. nihilominus est melior viro Rosarium Bussi. libro ij. serm. xv. litera I. vbi dicit. † quod propterea est maioris pietatis & cõpulsionis quàm

vir. secundum Philosophum vij. de Animalibus. facit Biblia Aurea. capit. cvj. de pietate mulierum: & ideo plures vadunt in paradysum. quàm viri. & sic euenit illud Augustini. Idiotez cœlos rapiunt: nos cum scientiis nostris ad inferna demergimur. refert Iodocus de nobilit. capit. vij. & minus timent frigus & calores. quàm viri. Aegid. de regum. principum. libr. ij. parte ij. capit. xij. Præterea nõ. ne suprà in vij. ampliat. damnanab mulierem doctam? qualem ergo voluit. si nolunt ne que doctam. neque fatuam: nisi respondas vt coram. in pro. uerb. Futuro caret. in primis. ver. bis. vel. vt dixi suprà circa si. septimæ ampliationis. quod voluit mediocrem: quia virtus ~~...~~ secundum Pontanũ in tract. de prudentia. de virt. & Ethicorum. & Philosophum ij. Ethic. tracta. iij. capit. ij. & §. tam ex aliena. in tit. de rebus. & in d. hinc ~~...~~ & medicamentis his. gloss. ver. medium. in authent. de constit. de confuet. tur. cap. de parte. Barbat. libro primo. consil. lxxvj. col. fin. & in c. j. colum. xij. de probat. in cap. quærenti. colum. ij. de offic. delega. in procemio clemen. in charta xij. num. c. xlv. hinc Horatius: Virtus est medium vitiorũ vtrinque redactum. Ho. tit. in Summa de tempo. ordin. §. & cui. colum. ix. & nullum extremum laudabile. secundum Philosophum. quem refert Cepol. in serui. vrb. c.

quam nemo rogauit. est derisorie dictū: & Hadrianus Papa in Quodlibetis. q. x. col. antepenult. aliter respondet. Cod. us. l. iij. char. iij. numerando castas. quid si inspiciamus Amazones? quid si descriptas in catalogo sanctorum? Et ibi etiam vide, & cogita etiam ab initio mundi vsq; ad nunc, si inuenies tot masculos virgines. de pluribus loquor, sicut erant in illa societate sanctæ Virginitatis duntaxat: & credo quod non quia viri sunt incontinentissimi, ~~etiam in illa societate~~ de quibus Numbertus in sacrilegio char. vj. de incontinentia in tractatu. de fide concubinarum egra facit dotes. & quicquid gloss. dicat in l. palam. §. quæ in adu. ten. ff. de ritu nupt. & Paul de Castr. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ante fin. vbi quod est maius dedecus mulieri habere bastardos, quam viro, cur hoc vitium acrius in mulieribus quam viris cum non debeant iudicari ad imparia. c. gaudemus §. quia rero. de diuor. cap. nemo xxxij. quæst. iij. sed, Dat veniam coruis. vexat censura columbas. Barbat. in rubr. de success. col. fin. & tamen plus directè & per se in talibus peccant viri quam femine. vt frater Lud. in tract. de Veritate contrit. in vj. præcepto legis diuinae. circa fin. vnde in istis delictis carnis minus est agendum. Baueries in §. est autem. col. ij. in sit. de hered. instit. licet delictum sit atrox, præsertim in ecclesiasticis. Numbertus in sacrilegio. char. vj. §. de incontinentia. præterea respõdeo quod imò ducere meretricem prodest ad remissionem peccatorum. Pauin. in tract. de visitatione. quæst. viij. ij. par. col. xij. est chart. lxviii. Joann. Lup. in repet. cap. per matrimonium. de donat. inter vir. & vxorem chart. lxxvii. versic. ad matrimonium. per text. in capitulo, inter opera. de sponsal. cum concord. Ioannes Montolonius in Promptuario Iuris. in verb. filius. col. vj. & Marthæi xxi. publicani & meretrices præcedet vos in regno cælorum. Claudius super Lucam capitulum iij. est chart. clxvii. & patet in beata Maria Magdalena. de qua Barb. in cap. nullus. col. xiiij. de foro compet. & pulchri verit. Petrar. incip. Dulcis amica Dei &c. quos quidem peruersos in vanas cantilenas immiscuerunt, & dicunt, Dulcis amica mei &c. Item in David. ~~de quibus Bald. in cap. cum te. ad fin. de re iudic. & dicit Paris de Puteo in tract. de iudicatu. in verb. poena. col. ii. quod text. in d. c. inter opera. facit pro consuetudine Hispaniæ, vbi si ille qui ducitur ad furcam vult ducere in vxorem vnã meretricem de lupanari, sibi indul-~~

geretur.

geretur. idem practica Masuerij in rubr. de poen. col. viij. vers. item in aliquibus partibus, licet secus de iure communi. l. commissum. C. de adulter. cū similibus. vt in illa practica pro illa consuetud. facit, quia idem indulgemus Iudæo volenti se baptizare. Hadrianus Papa noster in Quodlibetis quæstione decima. litera k. Item capiens scienter meretricem. habet saltem hoc boni, quod non decipitur. quia scit eam sic esse: quod non semper contingit aliis. item in coitu vtuntur arte quam vsu didicerunt. & maiorem præbent viro delectationem. vt apud Ouidium Sapho Phaoni: Tunc te plus solito lasciuia nostra iuuabat: Crebrâq; mobilitas aptaque verba ioco. idem Ouidius plura circa fin. iij. de Arte amandi. Hinc illa lupa dicebat non esse coitum. quam in lupanari. neque potum quam in taberna. plura præ & contra meretrices ponit Stephanus Niger in tractatu de Græco in Latinum traducto à Mufonio, de nimia obsoniorum appetentia. post medium vidi Romæ in capella ecclesiæ sancti Gregorij sepulchrum impiæ meretricis pulchrum & honorificum, etiam pro vna regina. cui hoc erat epitaphium: Impia Cognata Romana, quæ digna tanto nomine, quæ rarè inter homines formæ specimen dedit, vixit annos xxvj. dies duodecim. obiit M. dxj. die decima quinta Augusti, in cuius tamen dedecus impressum fuit vnum capitulum vulgare incip. O mondo cieco. Et vt paulò supra dixi, plures sunt castissimæ. & sic succedit illud Ouidij. ij. de Arte, Parcite paucorum diffundere crimen in omnes. & dicit Sidonius lib. vij. epist. ix. seu concione col. prima quod est quædam vis malis moribus. vt innocentiam multitudinis deuenissent scelera paucorum: cum tamen è diuerso bonorum raritas flagitia multorum nequeat excusare: & si vis videre quot castas celebrent scriptores, recurre ad triumphum Castitatis Petrar. legendarium sanctorum. & tractatum de mulieribus claris. Anterota Freg. char. xxij. qui latus in sua Valeriana lib. vj. c. j. de pudicitia. & cap. vij. de vxor. f. d. erga mari. Philotheus Achilinus in proem. sui Viridarij. chart. ij. frater Iacob in Sophologio Sapient. lib. x. cap. ix. quomodo coniuges debent conuiuere in amicitia. & cap. seq. & cap. xvij. de mulieribus. & cap. fin. de viduis. Hierony. cõtra Iouinianum lib. j. c. xxvj. incip. satis abi. dè. & cap. seq. & in ij. parte tract. ij. epist. xl. in expositione Psalmi, Eructauit cor meum verbum bonum. Quintus Curtius epistola directæ Aleti reginæ. iij. incip. Corinthij. Franciscus Bar-

S s barus

barus de re vxoria lib. ij. cap. vj. de coitus ratione. ad fin. Gilbertus super Aristot. in Oeconomicis. lib. ii. cap. i. & ii. & alibi sæpe in Chronicis: ex quorum dictis & aliorum scribentium apparet, plures mulieres castas fuisse, quàm viros. licet viri deberent esse fortiores ad resistendum luxuriæ, quàm mulieres: quia eam intra fines debitos carcerare philosophicum est. non muliebri. dixi in contrario in quarta, ratione xii. inconueniens, maximè in iuuenibus. Alber. in l. auxilium. §. i. ff. de minor. Et licet in mulieribus maior castitas, quàm in viris requiratur. glo. in l. palam §. quæ in adulterio. ff. de rit. nupt. Ias. in l. an. nam. colum. fin. C. de inoffic. testam. Paul. de Cast. in l. ex factio. §. j. ante fi. ff. ad treb. Baurerius in §. est autem. col. ii. instit. de hered. instit. latè Ioann. Montaigne in tractatu de bigam. viq. colum. iiii. vbi assignat rationem. naturaliter tamen sunt calidiores, viris secundum Philosophum v. de Animalibus: dum loquitur de muliere & de equa, dicēs, quòd nulla femina post impregnationem appetit coitum præter istas. Macrobius in Saturnalium, & in i. in cap. xi. in fin. dicit. quòd mulier respondit bestias sic abstinere, quia bestia sunt. & Philosophus ibi supra lib. xv. dicit. quòd mulier super omnes scemias diligit coitum valde. & Ioann. de Platea instit. de nupt. secundum nos.

34 dicit eas esse calidiores viris, & maiorem capium delectationem in coitu, quàm viri. Aristot. parte iiii. problem. xv. & dicit Bal in rubr. de cohab. cler. & mul. quòd mulier appetit virtus, sicut magnes ferrum, & materia appetit formam. Guilielmus Monferrat. in tractatu de successione regum. char. xi. numero vj per l. si conuenerit. §. si quis cauerit. ff. de pig. act. & Deus voluit quod esset amabilis & flexibilis naturæ, vt magis cooperaretur generationi. Et quòd dicit Ioannes Montaigne in oppositum, vbi supra. procedit non ex natura. sed quia vir habent maiorem libertatem peccandi, quàm scemina. omnino iudicium Tiresiaz. de quo Ouid. iij. Metamor. Ioannes Petrus in l. infamia. de decurionib. libro x. nec est fabulosum scemina mutari in virum. secundum Gellium libro ix. cap. vii. quàm rationem ponit Platina contra amores. charta penult. Item. vt experiētia docet, videmus eas quòdque suffocari à matrice: licet per coitum liberari possent. Vnde tanto lauius habiles quāto sunt continentis. quāto sunt sexu debiliores & luxuriosiores viris. Freg. in Valeria. lib. iiii. de abstinentia arc. continentia, dum loquitur de Minima Milesia & seq. vnde Freg.

Major castitas in mulieribus.

Mulier luxuriosior.

sius dicebat: Obicitur totiens à te mihi nostra libido. Crede mihi vobis imperat ista magis. & suadet Thucydides. libr. ij. ingens est non ingenti vobis gloriæ nõ esse vos sexu vestro inferioriores. hoc est pudicas esse, cuius rei decus & dedecus nimium cadit in viros. Item, Virtus in infirmitate perficitur. Apollolus, quem retali in princ. Et enim circa difficultia cõstitit virtus. secundum Arist. ij. Ethic. quem refert Ias. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. in primis verbis. Cicer. in j. Officiorum. quem refert Erasim. ij. parte Prouerb. xij. difficultia, quia pulchra. Aegidius de regimine princip. lib. j. parte ij. c. xvij. Propterea quòd difficultius, eò præclarior, vt inquit Cicero quem refert Acneas Syluius. epist. xciiij. pauci dies. Petrarcha de remed. vtriusque fortunæ. lib. ij. dialog. ccvj. de senect. circa fin. Zach. in ferm. concil. Pisani chart. penult. Bald. in suo prologo ante lect. Decretalium, qui allegat Senecam.

Quòd difficultius, eò præclarior.

¶ Secundò respondeo, licet Io. Lupus in rubr. de donat. inter 35 vir. & vxor. chart. xlvij. col. fin. dicat. quòd aduiterium est adeò detestandum, quòd nulla causa iustificari potest: quòd incontinentia muliebri non est adeò peruersa, quia etiam quandoque habeat aliquid boni. de pœnit. dist. iij. cap. quid ergo. & vitia sunt vicina virtutibus. Anch. in disp. antiquis temporibus. col. iij. ante medium. Quid. in ij. de Arte. Et lateat vitium proximitate boni. & in j. de Remedio, Et mala sunt vicina bonis &c. inquit Petrarcha. lib. ij. de remedio vtriusque fortunæ. dialog. cxliij. de vxore impudica. ¶ Nam mulieres reddidit humiliores, secundum eum qui dicit quòd pudicitia insignis imperiosa reddit mulieres: nihil meruit, quæ sibi non est conscia. Læta enim conscientia, scemineum premit animi tumorem. Et sæpe obsequentior in reliquis viro est quæ se meminit impudicam. Et ibi commemorat plures non solum imperatrices & reginas, verùm & sponas dolorum impudicas. prout & Anteros Fregosij. chart. xliij.

Impudicitia reddit mulieres humiliores.

¶ Tertio respondeo, quòd licet aliquæ reperiantur incontinentes. propter pisces malos non rumpimus retia. c. quisquis. xxiiij. q. j. & qui obseruaret ventum, nunquam feminaret: & qui obseruaret nubes, nunquam metit. Ecclesiast. xj. imò & si per fragilitatem quandoque ceciderit, nõ est in totum damnanda si pœnitæat: quia per vnum ictum non debet cadere vna arbor. Lancel. in l. j. §. fin. ff. si quis. ius dic. non obtemp. Roch. in cap. fin. ij. col. de consuet. qui allegat Panor. in cap. iiii. ij. not. ff. de

Res vna cadit ab uno

ff. de offic. deleg. Humanū enim est peccare, sed angelicū cont dare. l. Papinianus. §. meminisse ff. de inoffic. test. quia sanctitas l. distin. l. imperialis post princip. C. de nup. & dicit Bald in cap. cum te. ad fin. de re iud. Beati quorum remissae sunt iniquitates, & quōd Petrus, qui CHRISTVM negādo detrauit, pœnitendo meliorem famam recuperavit. & licet filia peccet in corpore suum, & propterea possit ex hære dari: secus tamen si se correxit. Ias. in l. ius autem col. iij. ff. de iust. & iur. imō postea correctæ sunt fideliores: vt §. proximè dixi, respondendo ad septimum de inconstantia. Et si dicas quōd raræ sint mulieres bonæ & cōtinentes, adeo quōd de eis non esset necesse legem condere. gl. in l. nam ad ea. ff. de legib. respondeo, quōd quæ riores eō pretiosiores. xcij. dist. cap. legimus col. fin. Cicero de Amicitia, & quidē omnia præclara rara. fuit dictum Xythi Prthagorici. Matthæus Bosius epist. xvij. quoniam Mercurius lib. iij. Macaronicus. circa fin. dicens. Quo plus sunt raræ, plus earum gloria maior. Sidonius lib. vij. epist. ij. incip. Oneras. circa medium. vbi dicit, quōd pudicitiam præ cæteris. & sobrietatē sectari, tam laudandū est in iuuentute, quàm rarum. facit Plauto, quem refert Io. Picus Mirandula contra Astrologos. lib. x. cap. ij. ad fin. quōd in ea gente quæ plurimum mala est, si quis bonus nascatur, eum esse quātm opimum. facit quia si prauus vult aliquid bonum facere, nemo melius. vt de origine idem Mirandula in Apologia. q. v. chart. iij. & Gell. lib. ij. c. vj. nonnulli. dicit quōd nemo est tam feris moribus. quin aliquando dicat aut faciat quōd laudari queat. sufficit quōd reperiantur aliquæ bonæ: quia propter raritatem non possumus nos exco sare. cap. fin. de magistris.

38 ¶ Quarta respondeo, quōd si rectè inspiciamus incontinentiam mulierū. non illis est ascribenda, sed viris, rationibus infra scriptis: & vadunt per illos decem gradus quos refert Io. Montolonius in suo Promptuario Iuris in verb. Ezechias & sunt adeo pertinaces & fastidiosi cum tot precibus martium, & montium promissionibus. vt Polyd. prouerb. clxxxij. Erat j. parte. prouerb. dcccxxij. Bauer. in §. planè ad fin. intuc detestam. milit. tōtque blanditias quæ plus ventrem n. flant, quàm dira venena nocent: quas solent adducere, quōd mulieres facilliter propter earum imbecillitatem corrumpi possunt. quā §. testes autem. vbi Bauerius col. v. instit. de testib. & est de factis decipi blāditiis vel minis. Páralco in repet. l. ij. C. de re scin. v. a.

col.

col. liij. Ias. in l. ex facto. col. ij. ff. de vulg. & pupil. Rosarium Bulti. j. parte. ferm. xxij. litera y. quia per dulces sermones & benedictiones seducimus corda innocentum. Et ait v. Hadria nus Papa noster in Quodlibetis q. ij. col. penul. lib. eorum rete trahunt. id de Anania. in cap. j. de aduiter. facit l. iij. si quis volentem. ff. de lib. hom. exhib. Decius in l. nemo fraudare. ff. de regul. iuris. facit l. j. §. ij. ibi persuadere. ff. de ser. corrup. † vbi nimia persuasio qua quis ad aliquid inducitur, habetur loco compulsionis. Paul. de Cast. ij. vol. consil. clxxxij. incip. contra superius. colum. j. Barbar. lib. ij. consil. vlt. colū iij. Isernia in §. contrahentium. el. ij. col. iij. quæ sint regalia. Sicque volens facta quod nolens velle coacta. gl. in l. si mulier. §. pen. ff. quod metus causa. & mēs dolosa cognoscitur ex præfationibus, suasionibus, & monitionibus. Felin. in cap. si autem de rescipr. col. j. & de malo homine nō potest præsumi nisi malū. Claud. in repet. l. vt vim. col. xxix. de iustit. & iure. facit, quia donatio facta vxori ad eius longas preces. non confirmatur morte. Ias. in l. j. §. si vir. ij. not. ff. de acquir. possess. Lud. Tesseria in l. si inter virum. ff. de reb. dub. col. ij. facit, quia licet per induitum liceat aliquid consequi. gl. in §. item sacramenta. in ver. sponte. de pace Constan. non tamen propterea licet vxori blandis verbis prouocare virum ad reuocandum testamentū in alium factum, & se instituendum. Ias. in d. l. dedi. la. j. §. fi. col. penult. ff. de cond. causa data. in l. fin. C. si quis aliquid. test. prohib. Corsetus sing. cxxxvij. incip. ego induxi. † preces enim & pretium æquiparantur: quia magno pretio emit qui precatur. Apuleius lib. ij. Florid. char. ij. Senec. epist. xlvi. incip. libenter. Aegidius de regim. princ. lib. j. parte. ij. c. xxij. Cornazub. in proem. suorum prouerb. circa si. Erasim j. parte Prouerb. cccxvij. Emero malo, quàm rogare. Et Aesopus, Emprum lōga prece forte magistrum. Refert Barbar. in cap. cum dilecta. colū xv. de rescipr. Vnde, Gratius est donum quod venit ante preces. glo. in cap. & si quotiens. in ver. non petenti. de simon. Hinc dicimus, quōd qui ad longas preces obtinet beneficium, committit simoniā. Bart. in l. Barbarius. ff. de offic. præt. colū ij. de quæst. tamen dic vt per gl. & Doct. in c. tuam de ztate & qualit. Cardin. in cap. Moyles. in fin. viij. q. in cap. ordinationes. colū iij. j. q. j. Hadrianum Papam nostrum in Quodlibetis. q. ix. litera l. la. ij. & chart. lxxxvij. Steph. Maleretur, quem j. referam. char. xlij. & prædicta fortius procedunt in precibus superiorū quæ

dicunt

dicuntur armatae. vti bi Hadr. q. ix. cap. quo ad secundum littera
o. est chart. lxxxviij. late Stephanus Malereti in tract. de elect.
circa chart. x. col. iij. & chart. xlij. col. iij. & pluribus chart. seq.
& d. col. iij. dicit quod petēs vxorē ad preces regis, debet de-
portari. C. si nupt. ex rescript. l. j. facit Vanquel. in Breuiario de.
de rest. cap. j. conclus. vj. cap. i. logo. vbi Card. x. q. iij. in cap. ordi-
nationes. col. iij. & seq. j. & manti importunae preces sunt vro-
ri loco minarū. Iasim §. quadrupli. num. 66. Instit. de act. pro-
perea leges Atheniensium plus puniebant stuprātem per per-
suasiones & blanditias, quā per vim: ea ratione, quia interē-
vim, à coacta odio habetur, quia per blanditias, ita illius animū
vitiat, vt obsequiōres sibi sint, quā maritis. refert Lysias in
oratione defensoria. de neces. adulteri. incip. plurimi char. iij.
bene facit Stephanus Maleretus vbi §. probās quod blanditiae
vel preces inducunt iustū metum. hinc Bald. in proem. florū.
ij. lect. in §. iulud verō. quod sapientia sine eloquentia prodest
41 panum: sed eloquentia sine sapientia multū nocet. † Item pro-
picio corrumpens dicitur vim inferre. Cacialup. in l. j. C. de sum-
ma Trin. colū. xxx. in l. si qua illustri. C. ad Orficiā. col. viij.
Petr. de Rauenna. in alphabeto iur. circa fi. in q. incip. Prophe-
ta. col. vj. & ita merentur poenā capitis, secundum eum, pro-
uolātes. Ang. in Maleficiis l. chay adulterato. quod videtur da-
rum Afflicto in constitutione, lenas. & in constitutione, si quis
rapere. j. not. q. j. & iij. dicuntur enim tunc amatores pugnae
argēteis hastis. Erasim ij. parte. Prouerbiorū dclxij. & cccxij.
Malis ferire. nam quid non mortalia pectora cogis Auri sacra
fames? Virg. 3. Aeneid. Vbi loquitur in rege cuius proprium est
liberalitas: quid ergo in muliere cuius genus est auarissimum
vt §. dictum est. Facit Lud. Ariostus in Orlando furioso, canu-
xxxix. dū loquitur de illo doctore. Vnde. Quid faciet sapiēs,
Rultus si munere gaudet. Humbertus in sacrilegio. char. xj. in
versū. lucratorem. bene sunt simplices: quia non solum dono
mulieres se corrumpi permittunt: sed etiam inanibus promi-
sionibus. vt in prouerbis pzallegatis: Et Ouid. in j. de Arte
amandi, Promittas facito: quid enim promittere lædit. Politi-
tis diues quilibet esse potest. pzæsertim istorum magnatum,
etiā si promittere cum Venereo iusiurando. vt Erasim. ij. par-
te. Prouerb. cccxciiij. quia dicuntur seruire de vento. Iasim l.
Titia. ff. de verbor. obligat. num. 33. & in rub. eod. tit. vbi etiam
omnes Moderni dicūt, quod plura offerimus quā doleremur

acceptari. idem Lancel. in l. reprehendenda. C. de infitit & sub-
stit. vbi dicit hoc facere iactabundos. & dicit Fortun. in l. iurif-
gentium. §. pzætor ait. colum. viij. ff. de pact. quod tales obla-
tiones non fiunt ex animo, sed vt videantur gratiosiores. Et di-
cit Panor. in cap. gemma. de sponsal. quod quis facilius est ad
promittendum, quā ad exbursandum. facit Aegidius de re-
gim. princ. lib. j. part. ij. cap. xxx. colū. ij. Caue tamen à curiali-
bus, ne te accipiant ad verbum, solentes pudorem tegere hoc
responso, pro simili. Et ex quo istae oblationes proueniunt ex
iactantia, non esset malum eos de hoc puniri, & consequenter
statuere quod pactum nudum pariat actionem. & Deus bone
quot iuris difficultates cessarent, quas ponunt Doct. in titu. de
pact. de verb. oblig. & si cert. petat. Plures enim decepit el. ben-
fameo, vt instruit cauere debere aduocatos Afflictus de iure
protomiseos. in verb. prohibemus. in vj. not. & iudices. Hip-
pol. not. cxc. incip. iudices. quia secundum aliquos Abraam an-
tequā immolaret filium, fuit certus. Hadrianus Papa noster
in Quodlib. chart. xvij. col. ij. & Apostoli dicebant, quid ergo
erit nobis? Matth. xix. maxime quādo fiunt verbis generalibus
quæ non ligant. vt Bauer. in d. §. planē. ad fin. & dato quod isti
amantes mulieribus promissa seruent, nōne est Pelopis talen-
tū, quod datur vt lædat. Eras. j. parte. Prouerb. dxxj. & cccxxiiij.
Hostium munera nō munera. quod Petarcha epist. xlix. quā
pauper. & canis Aesopi sapienter respondebat furi? & apud
Qui. Oenone Paridi: Turpiter ingenuū munera corpus emūt.
† Et vbi ipsi non sufficiunt, vel non audent, adhibent lenones 42
qui faciunt quod diabolus per se duntaxat facere nequiret. Ie-
cundum Specul. explorum distin. v. cap. lxxx. & sunt deterio-
res adulteris. Ifern. in feudis. in §. sed & quæ delator. quæ fuit
prima causa beneficij amittēdi. Bart. in l. is qui reus. col. j. ff. de
publ. iud. ~~_____~~
Felin. in rub. de maior. & obed.
col. iij. quibus ex quo debeant comedere peccata populi. Alex.
lib. vj. cons. c. j. circa primum. num. 4. & si sacerdos peccauerit,
quis orabit pro eō? Hostien. in Summa de dol. & contum. §. &
contra quem. vbi in tit. ne cler. vel monac. §. quæ sunt secula-
ria. in si dicit, quod nugz in ore laicorum sunt blasphemiz in
ore sacerdotum. & propterea nedum tale scelus interdicitur,
sed à temporalibus vacare. Hadr. Papa noster in Quodlibetis,
q. iij. char. xxxij. colū. j. Imō & etiam ludus causa recreationis

cum laicis inhibetur. cap. continebatur. de homicid. Nimirum si Missa talium ad eò maledicatur. cap. si qui sunt presbyteri. lxxij. dist. Ioan. Montolonius in Promptuario iur. in verb. donatio. Hadr. Papa noiter in Quodlibetis. q. viij. chart. penult. in j. q. sine argumentis. & q. xj. col. x. & etiam dicit Hieron. in situ. qui vitam sacerdotis cognoscit malam, & cum pro se esse brare facit, sit in peccato illius conscius. refert Instructio eccle. sicutorom. chart. v. frater Thomas Ilyricus in tract. de potestate Papæ chart. xcvj. & seq. & chart. cj. & ad eos scribit Dido Ouidiana. Pone deos, & quæ tangendo sacra prophanas. Na bene coeletes impia dextra colit. non prosequor. quia si sacerdotem video deinquentem vt cooperiam chlamyde me exproliarem. cap. in scripturis. xcvj. dist. quando vtenur lenocinio alicuius affinis puellæ, quæ vel cõmodo pecuniarum, vel taurorum proprium sanguinem vëdet & proder: exemplo Pandali, qui lenocinio nobilitatẽ consecutus est. secundum Aeneas Sylvium in tract. de duobus amantibus. chart. vij. refert Bonus de Curtili in tract. de nobilit. in ij. part. numer. 4. facit quod ipse dicit ibidem in ij. part. ad fi. dum allegat eundem dicitio, aliquem quæsiuisse nobilitatẽ ex quæstu vxoris. Nelcio tamen quomodo princeps in arduo negotio de talibus personis confidat. quæ nullam rationem nec honoris, nec sanguinis habet neque animæ. Et si obstinati amantes his nequeant vincere, vtetur minis vt Daniel. xij. Stephanus Canuti in tract. de regim. castit. chart. xij. colũ ij. & ij. de illis iudicibus contra Sullanam, vel vt mundus erga Paulinam. de quo Iosephus de bello Iudaico. lib. xvij. cap. x. & etiam Paulo iurif. consulto p. accibat illo puella, licet sententia Imperatoris displiceret. l. Acmilus. ff. de minori. vbi Alber. colum. j. vel vt ille episcopus hanc puellam de qua Pontanus in dialogo Chaton. cup. incip. ascedite. vel vt Claud. Aupus. Vignus. de iur. ff. de orig. iur. Liuius decad. j. lib. ij. vel vt Tarquinius. l. i. de reg. iur. to. xxij. q. v. Ioan. Pyrrhus in l. velle non creditur. ff. de reg. iur. Liuius decade j. lib. ante fin.

34 ¶ Et si non possint aliter seducere, tacebunt se coniugatos, vt vidi in facto, & contrahent matrimonium cum filia queam amant. & sic vides cui pœnæ se exponunt, scilicet infamie. Bald. in l. j. ad fin. ff. de his qui not. infam. Item confiscationis omnidiz bonorũ, vt dixi in xij. ratione, quod sit vile nubere. l. eum qui duas. C. de adult. Aug. in Maleficiis in gl. chai adulterato. chart.

chart. penult. Io. Montolonius in Promptuario Iuris. in versic. dulcis. Alex. lib. vij. consil. clxv. visis & ponderatis. & de iure canonico inciduntur panni antè & retrò. Panor. in cap. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. Item & grauem poenam in foro conscientie. cap. ij. de sponsa. vbi Præpos. dicit quod poterunt de hoc puniri etiam per ecclesiasticum: & sic licet secundum matrimonium sit nullum, tamen iste sic contrahens nihilominus punietur. d. leum qui duas. Felin. in c. ex tenore. col. vj. versic. cæterum. in prin. de rescrip. Non pœna capitis. sed alia arbitraria. Bertach. in repertorio. in verb. vxor. col. iij. post Anton. de Butt. quem ipse refert. & copiosius Præpos. in d. c. ij. Ange. in d. versic. chai adulterato. nisi secundum eundem dom. Ant. quem ipsi sequuntur, esset ignobilis quæ desponsasset duas nobiles: quia tunc debet damnari ad mortem. licet illud consil. domi. Ant. non inueniam in impressis allegat gl. in §. in summa. insit. de iniur. & cum eo in simili tenet Mathesil. not. cij. incip. nota vnũ. & illam gloss. sequitur Lucas de Parma in tract. de fisco. colũ. xxvij. versic. xxxij. casus & in puncto iuris dicit veriorẽ. Felin. in cap. ex literis. col. x. & seq. de constitut. vbi Decius col. vij. licet Alexand. lib. vij. consil. clxvj. viso processu. de ea dubitet. Barba. in tract. j. de Cardinal. quæst. xj. col. ij. qui cã præterquam in supremo principe, in quo loquitur Luc. de Parma vbi supra expressè damnet Ias. in l. qui iurisdictioni. co. ij. ff. de iurisdic. omn. iudic. Et illam gloss. Decius vbi supra limitat octo modis. Primo, vt procedat in delictis grauibus Adde Socin. consil. clxxxvij. vñ bulla. col. penul. maximè si sit datum arbitrium. vt per eum. idem Decius consil. c. ad fin. vbi etiam ponit de sexta limitatione, videlicet nisi esset aliqua pœna conserueta. quam etiam tenet Mathesil. not. xlvij. incip. not. quod vbi pro aliquo. Paris de Syndicatu char. xvij. in fi. ij. col. ¶ Est verum quod d. l. eũ qui duas. inuenio limitatã non procedere. vbi secundum matrimonium esset contractum per errorẽ, vel facilitatem ætatis, vel nõ fuisset secuta copula: vel quando primum matrimonium fuisset nullum, puta quia cum affine. nã tunc potest contrahi secundum absq; licentia. Bald. lib. iij. consil. cij. incip. verba matrimonij. repetito lib. v. consil. cxliij. pro quo facit quod habetur in apostillis Anch. in c. vt animarum. col. iij. de constit. lib. vj. qui limitat dictam l. eum qui duas. nõ procedere in ignorante. Ampliat tamen dictã l. eum qui Ang.

in dicto versic. chai adulterato. etiam in desponsante vnam, & contrahente cum alia. ¶ **¶** Vel isti obstinati amantes videntur aliis cautelis circa matrimonium. de quibus dixi in limitatione tenentium contrarium opin. quod non sit vtile nubere. Imò vide si bene permittit se isti amantes à dæmone excrucari. Nā quando prædicta eis non profunt, diuinam & humanam coram tenentes iustitiā. prorumpunt in raptū. vt Paris Helena. laf. in l. si ita quis stipuletur. ff. de verb. obl. & tempore Romulū mani Sabinas. licet mulier tūc excusetur. in tātū quod, quamuis post matrimonium per verba de præsentī nō secuta copula. liceat alteri ex cōiugibus intrare religionē: secus tamen secuta copula. hoc limitatur in copula secuta per vim. Decius in l. nuptias. col. ij. vbi postul. ff. de reg. iur. pœna autem horum ratorum est ignis in seruo, & mortis in libero homine. ¶ **¶** J. C. de rap. virg. ad quam plures declamationes cōposuit Quintili. & plura Guido Papæ lingu. dixi incip. cum quæritur. & eam summat Pet. de Rauē. in suo alphabeto iur. in verb. raptus. & est seuerissima lex, quæ procedit etiā in sponso rapiente sponfam. secundum Petr. de Rauenna ibi. dummodo nondum fuerit cognita, pro quo Cepol. consil. l. vij. super querela Barbarabro ij. consil. vlt. col. ij. sed contrarium tenet Corn. lib. ij. consil. lxxx. incip. placet, ad fundamenta Cep. & Barbat collige solutionem ex dictis Io. de Ana. in c. cū causa. de raptorib. l. in vij. not. Item procedit dicta lex, etiam si postea rapta fuerit cōtenta de tali rapina. Ifern. in §. cōtrahentium. el. ij. in tit. quæ sunt regalia. col. ij. & videtur text. in d. l. j. qui nō excusat raptosem ex voluntate mulieris. limitatur tamen d. l. j. C. de rapt. vt non procedat quādo mulierem quis raperet ad alium finem quam carnaliter cognoscendi, puta animo occidendi eā. ita Decius consil. cexx. xiiij. in effectu quæritur. col. fin. dicens quod licet tunc debeat puniri, non tamen pœna d. l. primæ. ¶ Secundō limitatur vt procedat dummodo illa rapta fuerit. postea cōcepta carnaliter. Io. de Anan. quem sequitur Cepol. consil. l. vij. incip. super querela. col. ij. dicens, quod ita fuit obseruatum Bononiæ. pro quo Bal. lib. iij. d. consil. cij. incip. verba. Cumanō sil. xcv. incip. Christophorus. col. j. Est verum quod in calu. Cumaniani non fuit aliqua abductio: licet fuerit emissio feminis iura formora puellæ cū violētia. Cogita tamē super ista limitatione. quia Afflictus in cōstitutionibus regni, chart. lxxvj. col. j. & chart. seq. q. vij. col. tenet q̄ sufficiat solus raptus. & ibi cōstitutione,

tutione. si quis rapere. q. vij. ponit pœnam illius qui desorauit nondum viri potentem. ¶ Tertio limit. vt non procedat nisi actualiter fuerit mulier abducta de vno loco ad alium. Guido Papæ sing. M. vij. incip. raptus. nec fuisse eret modica abductio, puta de via modicum extra viam. Cuman. d. consil. xcv. quem sequitur Hippol. not. lxxv. incip. statuto cauetur. Cogita tamen, quia in contrariū facit Bald. in l. sed eximēdi. in fin. prin. ff. de in ius vocando. ¶ Quarto limitat non procedere in muliere inhonestā gl. in d. l. j. in verbo. honestarū. gl. in l. j. C. de his qui ad eccles. confug. hinc dicimas, quod si statutum punit raptos honestarum mulierum, oportet quod constet illam qualitatem honestatis adesse tempore raptus. Cepol. d. consil. l. viij. quem sequitur Hippol. in l. si quis ne quæstio. colū. xxvij. ff. de quæstion. & propterea inferunt Doctores, quod rapiēs meretricem non punitur pœna illius legis. j. C. de rapt. virg. Bonifac. in tract. Malefic in rubr. de raptor. Modern. in apostil. Panor. in c. audientia. de sentē. excom. Io. Pyrrhus in repet. l. contractus. char. v. col. ij. ff. de reg. iur. Barb. lib. iij. cōsil. lxxij. licet col. iij. subiiciens propterea quod Iudæus cōtrahens matrimonium cum meretrice, non punietur ad mortem, prout si cum alia. Sed mitius, prout & etiam si carnaliter cognoscat meretricem. etiam punietur mitius. Cacialup. in repet. l. omnes populi. col. antepen. vers. vij. statuto. ff. de iust. & iur. pro quo Alex. lib. vj. consil. xcix. visa inquisitione. vbi de adulterio commissio per Iudæum cum Christiana. & lib. vij. consil. xij. attētis. facit quia includens meretricem non punitur pœna privati carceris. Io. de Vilemati. in repet. l. diuus. ff. de fcar. num. lxxxix. & c. & vide Cacialup. in repet. l. si qua illustris. C. ad Offic. col. viij. facit Bart. in l. verum. la. ij. ff. de furt. vbi si scholares frangant ostia meretricis, ad quam deinde dimisso ostio fracto su perueniunt latrones qui furantur in ea domo, dicit Bart. quod non tenentur furti: quia eorum animus nō erat furandi gl. in regula. imputari. lib. vj. Afflictus in constitutionibus regni, sub rub. de violē meretric. illata est char. lxxvij. quia intentio operi nomen imponit. v. Ethic. Ambros. in Officiis. licet teneantur ad æstimationē damni rei furatæ. Decius in c. nā concupiscentia. ij. lect. de cōstit. facit Pragmatica in tit. de concubinariis. in gl. in verb. mortalis. vbi dicitur q̄ in meretrice non committitur raptus char. cxc. & facit à contrario quod dicit Io. de Lig. in tract. de duello. char. ij. col. j. dicit, quod qui fornicatur

cum muliere vt pecuniam inde trahat, non mœchus, sed auarus est. facit, quia cognoscens meretricē per vim, non punitur. Gadin. in rub. de aliquibus quæstionibus variis. in Maleficis. col. j. pro quo Decius in l. inuitus nemo. ad fi. ff. de reg. iur. dicens, q̄ meretrix cogitur v̄dere. Sed Mattheslan. not. c. i. incip. nota vnum. dicit, quod poterit puniri extraordinariē pœna arbitraria propter iniuriam, pro quo facit Purpur. in l. rogasti. §. fin. ff. si cert. pet. vbi tenet contra Decium. nisi eū saluis in ea quæ publicē quæstum facit. prout Decius loquitur. quia tales non sunt dignæ legum laqueis innodari. l. quæ adulteri. C. de adult. Io. Vilemati. in d. l. diuus. num. cxlij. Et ista limitatio quantum ad terminos d. l. primæ. C. de rap. procedit etiam in concubina alterius, quia nō dicitur honestæ vitæ. Mattheslan. not. c. j. incip. not. quod concubina. Cacialup. in repet. legis. si qua illustris. C. ad Orfic. col. xij. & seq. moderat tamē Mattheslan. in seruo vel filio, quia isti punirentur. secundō procedit etiam si talis mulier esset soluta omnino, dummodo ab alio cognita fuerit vel deofculata: quia præsumitur quod sicut alteri constat sit, ita consensit vt raptor. Hippol. not. lxxiiij tu habes. & in l. maritus. col. fin. ff. de quæstion. faciunt quæ dixi in duodecima ratione, quod sit nubendum, dum dixi de pœna stupri, est magnū dictum. Modera hanc limitationē, nisi talis meretrix esse in carceribus. Hippo. no. cl. accessus, secundō modera, nisi esse affinis: quia tūc vt hoc sciens committit incestū. Salic. in l. quæ adulteriū. C. de adult. tertio modera in meretrice nupta honestē viuente cum marito. Ang. in d. glos. Chai adulterato char. antepen. Io. Montolonius in promptuario Iuris. in verb. luxuria. col. si. practica Masuerij in tit. de pœnis. char. xcix. Cacialup. in tract. de debitor. fug. q. v. col. fin. dato quod raptor eam alias cognouisset antequam reduceretur ad honestam vitam. Hippol. in l. maritus. col. fin. ff. de quæstion. pro quo Cepol. d. consil. lvij. Franciscus. secus si ipsa quamuis maritata inhonestē viuat. Angel. & Gandin. vbi §. Socin. reg. cclix. Materfamilias. tertia fallentia. Alex. lib. vj. d. consil. xcix. col. si. ¶ Quinto limita dictā l. j. C. de rap. virg. nō procedere, nisi quando actus esset cōsummatas, vt patet ex limitationibus antedictis. cō hodie ex generali cōsuetudine Italię nō puniatur affectus nisi sequatur effectus. secundū Spec. quem refert Alex. Paul. & lasan l. j. §. fin. in fin. ff. quod quisq; iuris. Berrach. in tract. de gabel. lis. ix. parte. col. viij. Cepol. m. l. si fugitiui. C. de ser. fugi. col. ij.

& dixij.

& dixij. Et col. xv. & consil. vlt. col. penult. Angel. in Malefic. gl. ex interuallo. col. fina. vbi Moderni in additionibus. Corn. lb. j. consil. ccij. incip. licet Felin. in tract. quomodo puniatur conatus. col. penult. Et ita responderi potest ad l. si quis non dicam rapere C. de episc. & cler. cum similib. canonizata. in cap. si quis nō dicam. xxvj. dist. ij. pro qua facit illud Exo. xxj. Qui percusserit hominem, volens occidere, morte moriatur. Bolo. consil. viij. col. iij. in fi. Et quomodo puniatur affectus nisi sequatur effectus Ange. in §. sed & si credat. instit. de oblig. quæ ex delicto. Socin. in reg. xxxj. Io. de Vilemati in regul. l. diuus. ff. de sicar. num. cxxvij. Felin. in d. tract. quomodo puniatur conatus. Moderni in trac. de perfect. clerico. ij. parte chart. xxvj. Ias. in rubr. instit. de act. col. fin. Et quando dicitur actus consummatas & perfectus. Bald. in l. data opera. quæ accusare. col. xij. & seq. Decus ff. de reg. iur. in vj. regula. Afflictus in rubr. de malis & noxiis medicamentis. in v. not. & per totū. Non tamen in totū excusabitur talis effectus, quin debeat puniri pœna extraordinaria arbitrio iudicis, & per alias leges secundum qualitatem & proximitatem delicti. Alexā. lib. j. consil. xv. col. iij. vers. & quia differunt. Barbat. lib. ij. q. xxij. col. si. Felin. in dicto tract. col. iij. vers. ceterum. & col. iij. versic. dicit tamen Baldus Vilemati in dicta regula l. diuus. num. cxliij. Merito ergo ex prædictis concludere, quod viri sunt in causa muliebris incontinentiæ, quas precibus, promissionibus, muneribus, minis, lenonibus, & falsis matrimoniis, & demum cum rapto ad inhonestatem seducunt: quia quamuis liceat vti via indirecta pro veniendo ad propositum, non tamen in similibus, nec dolose. §. penult. vbi Ioan. Fab. instit. de adopt. quibus merito iura earum incontinentiam ascribunt, & nō mulieribus c. iij. de autoritate & vsu pallij. Felin. in c. qualiter & quādo. el. j. col. iij. de accusationib. Sæpe viri fallunt, teneat nō sæpe puellæ. & l. j. C. de raptorib. virg. per quam dicimus quod vitium libidinis principaliter homini attribuitur. Bald. in l. j. C. de senatusconsult. Claud. Panor. in capit. j. de adulter. j. notabili. Petrus de Rauenna in alphabeto in dictis extrauagatibus. col. penult. & ita tenent omnes, quecquid dicat Hispanus in historia Ysabeillæ & Aurelij, late disputans quis det maiorem occasionem peccandi an mulier, an vir. & dicit fuisse iudicatū contra mulieres. sed fuit iniqua sententia à suspēctis iudicibus lata.

¶ Secundō quod viris sit ascribēda talis incōtinētia, & non

T 3

mulieribus.

mulieribus, probatur : qui in ludis publicis, spectaculis, in honoribus præferuntur a viris qui sunt lasciuji, domina impudicæ, dominabus honestis: illis fauēt, blandiunt, primas sessiones tribuunt in cõuiujs, honestas spernunt, ex quo cū eis uisiti crari possunt: taliter quod pulchra honesta uix, si assidat choreis, inueniet qui sibi manum porrigat: at in honestis quilibet placere studet. vnde quãdoq; tam causa ambitionis quam indignationis ne spernantur facit sibi amatores: nolunt enim loca sua ab alijs occupari. gl. in l. fin. C. de off. mag. off. Bologna repet. auth. habita. col. pen. pro loco suo esset fortè licitum licet mere arma. Ias. in l. si nõ fortè. §. libertus. col. viij. ff. de condi. indebi. Et etiam pro honore competit iudicium possessionis, c. licet causam. vbi Decius col. ij. de probat. facit Io. de Lesnædere. in tract. de Doctoribus. iij. parte. q. ij. circa mediũ Bon. in tract. de nobilitate. ij. parte. col. iij. Io. Fab. in §. aliam. in l. de bon. poss. docet enim Caro. Cede locum maiori. refert Iac. de Ardiz. in summa scud. in parte ij. partis. col. iij. Nam rü ego si mulier honesta videat in aliquo cõuiuio locum sibi occupari, excandescat, & deliberet fieri similis illi quæ sic veneratur, & qui locus sit dignior, Cepol. de imperatore mil. delig. char. vij. in primo priuilegio digni. §. Tertio probatur: quia viri quandoque amplius sperantes in viribus & facultatibus suis, quàm in his sit. §. in fraudè. in l. qui & ex quib. caus. man. nõ licet. quandoq; audent suprà vires suas. cõtra tradita per Bar. in repet. l. Barbarius. col. iij. ff. de offic. prætor. vbi post Saui. docet ne quis contra fortunam animum gerat, nam nõ omnia bus omnia cupiendã sunt. idem Cicer. de Senect. c. sequitur terra. & omnia quæ animo cõcipiuntur nõ possunt perici. v. Bar. vbi §. col. vj. facit Erasim. prouerb. cclxiiij. in j. parte. in diuitis Meleonis exuium. & cccxvij. non est cuiuslibet Corinthus appellere. & dxc. intra tuã pelliculam te contine. & pluribus scq. & iij. parte prouerb. dclj. vltra vires nihil aggrediẽdũ. Et Caro. Quod potes id tenta. vbi Ales. Rosar. Buss. ij. lib. serm. ex l. htera l. Et sic si cognoscant se impotentcs ad onera matrimonij, ita quod excitant vxores, & postea nequeunt suppetere, quia quando virga est nimis parua mulier non delectatur nec concipit; & est causa vt fugiat a suo pari, & querat alium. secundum Auic. xx. ten. versij. can. dum agit de virga. vnde viri debet scire illud Horat. & versate diu quid ferre reculent, quid valeant humeri. pulchrè Angel. in §. impetu. in l. de lege

Aquil.

Aquil. Ioan. Tac. de Canibus. de modo studendi in rubr. de tẽp. diuif. facit Nauis Stultifera chart. xxvj. de incip. & non prius præuidentibus. Alberic. lib. ij. quando consilium sit examinandum. & sinens agrum suum fordescere, punitur. Gell. lib. iij. c. xij. si quis agrum. Hadr. Papa noster in Quodlibet. quæstio. x. char. pen. allegando Prouer. xvij. ne eis eueniat, prout Icaro, quem refert Virgil. circa princ. vj. Aeneid. & Phaethõri, quem refert Ouidius in sua Metamor. cuius allegoriam in proposito castitatis posuit Guiliel. Mara oratione vlti. incip. Dædalus. eam etiam refert Pontan. de fortitudine. c. de audacia. chart. j. Etenim si mulieri non satisfit de vestibus & carnibus, cornibus vlciscitur, & adibit alium qui formabit duos clauos in vna calida. Barbat. in c. prudeniam de offic. de leg. num. xix. Imò & fortè tres. volunt enim esse induræ, vt eis, & nõ ancillis fiat honor. Ange. in §. si tamen. in l. de rerum diuif. Pich. in §. Titia. q. lxxj. & propterea si salutantur, domina respondet, & ancilla tacebit. vt docet Barbat. in c. volentes. col. fin. de offic. deleg. Et si vir ipse non dederit, datum ab alio videbit: vt inquit Portius Caro apud Lium decad. iij. in princ. lib. quarti. præsertim quando vident alias bene induras, quia inde sumunt inuidiam. Sed inuidiosus ego, non inuidus esse laboro. glo. in l. j. C. de cad. tol. in l. citharam. ff. de vsu & habit. Et stultus qui inuidiam placare parat virtute relicta. Portius in l. de lege Ful. Can. tol. §. Quarto arguendo à solius l. certi cõdictio. §. quoniam. verb. nam quotidie. ff. si certum pec. vbi Ias. iij. not. Ioan. Lupus in rub. de donat. inter vir & vxor. charta. xxvij. vers. limita. quãto mariti vadunt ad alias mulieres, cum illis se coinaquinando, quærentes meliorem panem quàm triticeus est. Papa Pius epist. xxx. col. ij. Erasim. ij. parte. Prouerb. cxij. concupiuit assam farinam. & credunt. Fertilior seges alieno semper in aruo. Erasim. in j. parte Prouerb. cccclxx. Vicinumque pecus grandius vber habet. gloss. in l. pro hærede. ff. de pet. hæred. & aque furtiuz dulciores sunt, secundum Salom. quem refert Hostien. in Summa de clandest. despons. in princ. & reputant hoc sibi pro honore & industria. Io. Fab. in §. item l. Julia de adulter. in l. de pub. iudic. licet debent esse contenti suis, & non alia cõcupiscere. Paul. de Cast. in l. si constiterit. C. finium regund. nam. omnia qui vult, debet habere nihil. vt Quintilianus contra Venetos. Et paria sunt amplexi omnia, & nihil. vt in epist. Ioan. Pici Mirandulæ. Hermolaus Barbarus epistola

T 4 incip.

Pro defensione loci licet arma capere.

incip. Falleris Saluiate. Quinimo qui binos sepores vna sectatur in hora. Vno quandoque, quandoq; carebit vtroque. gloss. in fin. C. de assessor. at dicunt quod quanto plures supponunt, tanto plures sibi sunt subiectæ. ex quo ipsi habeant earum honorē in manibus. tamē videmus quotidie mulieres ex zelotypia amatorū perfidiam multipliciter vlcersi. & nihil est quod tantum castas exasperet mulieres. l. consensu. §. si qua igitur. C. de repud. Ias. in l. ex ea parte. §. mulier. j. not. de verb. oblig. Et dicit Philosophus in Oeconomicis. lib. j. cap. iij. vers. Gilbertus, q̄ mulieri iniuria est externarum mulierum coitus. Relatum Busti prima parte serm. xxij. litera l. Cacialup in repetitione l. si qua illustis. C. ad Orfic. col. xiiij. nam dicitur ipse. lud. Ouidij in iij. de Arte. Nō benē cum socijs regna Vendūque manēt. & ij. de remedio, Secta bipartito cū mens discunt vtroque, Alterius vires subtrahit alter amor. gloss. in cap. clerici. xj. q. j. text. in l. lex quæ tutores. C. de administr. tut. Naus Stultifera chart. xxix. de seruente duobus. text. in cap. cum diuersis fallacijs. de cler. cōiug. in antiquis. vir duplex animo est inconstans in omnibus viis. Bal. in cap. ex tenore. ad fin. de script. conglutinantur enim inuicem animæ amicorum. Genes. cap. xxxij. in princip. Augustinus in quarto confessionum. deinde dolet de morte amici. ideo non potest diuidi in plures. vnde cebat in sua legenda sancta Agnes. Aegidius de regim. princ. lib. ij. parte. j. cap. ix. & x. lib. iij. parte. j. cap. x. Et pluribus interitus minor est ad singula sensus glo. in verb. offendiculum. in accufatus. de hæretic. lib. vj. in c. cum diuersis fallacijs. de cleric. coniug. & nemo potest duobus dominis seruire. Martini. Hadri. Papa noster in Quodlibetis. q. ix. est chart. xcix. literal. & q. xj. col. x. & quod ponit Amedeus in dialogo de Amicitia. 48 chart. xvj. † quod verus amor non potest esse diuisus in plures, nec vnus anima potest multis sufficere affectibus: sed vnus ab alio opprimitur. & diuisus fit imbecillior: & ponit exemplum quod plus diligitur vnicus filius, quàm plures: nec capit mulieres solut. quam ibi ponit ad hanc rationem. in chart. seq. de seq. vnde cum non sit ira supra iram mulieris. Bal. in l. si apud. C. de reuoc. donat. Merula in Chronica Mediolanensi chart. xxvij. Naus Stultifera char. lxxij. de ira muliebri. Clau. super Lucam. tract. v. ij. c. char. j. præsertim in illa quæ parū timet meritum suum & dicitur Virago. secundum Hipp. in l. j. §. ad questionem. col. j. iij. fall. ff. de quæstion. Et dicitur fabularum viii

Non est ira
supra iram
mulieris.

Cya.

Cyn in l. fi. in fi. C. de secund. nup. Et se induit veste virili. Paul. de Castr. in l. mulieres. in fi. C. ad Velle. quod quando licitū sit, vide Io. Gerson. in ij. par. ad fi. dum loquitur de puella Franciæ, quæ fugauit Anglos. & si in tali habitu intercedat pro aliquo, non iuuatur Velleiano. Alex. lib. vj. consil. cxxij. num. ij. incip. quoniam abunbe. & possunt dici masculi generis. in simili de illa l. dicit Paul. de Castr. in l. accepta in princ. C. de vsur. & sunt fortiores viris, & fortē sunt de genere Amatorum: & si quispiam quæreret, fortē in eis testiculos inueniret. imò quædam viri sunt, & verberant maritellos & ancillas ita formaliter. Roffred. in rubr. de constit. si quis in tãtam. col. iij. Host. in summa de iureiur. §. quomodo censetur. col. iij. & eorum maritū dicitur viuere in Gynæcocratumeno, id est, in vxorio imperio, secundum Aristot. quem refert Budeus in l. ius ciuile. ff. de iustit. & iur. ante si & de mulieribus gerētibus arma, vide Curtium filioiorem in feudis. in iij. par. col. v. in septima limitatione. Pontanum de fortitudine. in c. de audacia. chart. ij. & seq. & quis cibus eis conueniat vide Magistrum Io. de Rosellis in suo epulario. chart. xxiiij. est lib. iij. dum loquitur de piscibus qui vocantur polpi. in tantum quod præualet talis ira amoris filiali. vt scribitur de Progne & Philumena. de Iuuen. satyra vj. & Propertius ad Cynthiam dicebat: Nescit vestra ruens ira referre pedem. Et Plautus: Si quid faciendum est mulieri malæ atque malitiosæ, ea sibi immortalis memoria est meminisse & sempiterna, maximè si sit iuuenis: quia difficile est coartare iuueniles calores. l. fi. §. filij. C. de bo. quæ liber. maximè quando irascitur ex zelotypia: nam à tribus timuit cor meum, & à quarto facies mea meruit, scilicet dolor grauis super omnia grauius, mulier zelotypa. Ecclesiast. xxx. nam cum amat manum facilius prorumpunt in iram, vt ægri sitientes & pauperes. ij. Rhetor. Hadrian. Papa noster in Quodlibetis. q. vij. litera d est chart. lxxj. & in eis non habet locum illud. Non ea vis animo, nec tanta superbia victis, Barb. in c. licet ex suscepto. col. iij. de for. compet. Dicunt mulieres illud Plauti in Mercatore. in scena incip. Ecastor, Lege dura viuunt mulieres: multoquē iniquiores miseræ quàm viri: nam si scortum duxerit &c. Dicunt quod indignatio facit hominem proditorem. Claud. in Monarchia Franciæ. parte ij. c. xvij. post medium. vt Ouid. vj. Metamorph. xiiij. Læsi quæ quid faciat, quid amēs,

T § quid

quid foemina discas. & sic etiam quod omnino ita facere dece
uisset, exculationem sumunt. nam causam quaerit qui vult di
scedere ab amico. Prouerb. xvij. Infern. in c. j. § conuenientias
de pace iur. firm. Alber. in rubr. de laude faciendae. est enim pec
cari praesens semper aliqua ratio, quam suo pretendat error.
Gaguin. libr. vj. in vita Philippi Augusti. facit Aret. in consilio
cixv. sicut. col. vij. & viij. quem refert Vincentius de bello Itali
co. charta. ix. col. ij. maxime ipsae quibus daemones propter cu
riositatem offert aliquid melius inuenire. Afflictus confau
tione. si quis rapere. j. not. & omnia probate, quod bonum est
tenere. c. sancta. xv. dist. Alber. de consiliis dandis. lib. ij. iur.
de prudentia. colum. fin. & in rubr. de probat. amicorum. Item
omnia noua placent. glo. in proem. ff. in verb. noua. col. v. Et
natura nouas semper properat edere formas in tit. quae sunt pri
ma caus. ben. amit. Talis ira eas excusat, cum impediatur animi
na possit cernere verum. gl. in auth. de appel. & infra quae tem
pora. in verb. & indiscussos. facit l. quicquid calore. ff. de reg.
iur. ad quam Rom. sing. d. viij. iacip. volo. Bertach. in tract. de
episcopo. char. xvj. Ioan. de Selna in tract. de iure iur. charta v.
col. ij. Aret. consil. xxxiiij. visis diligenter. in fin. ij. col. Socin.
consil. cxviij. visa narrat. in fi. ij. col. Ias. in l. filiam. ij. col. C.
in offic. testam. Felin. in c. dilecti. penult. col. de exceptis. in c.
col. ff. de iure iur. Claud. in rep. l. vt vim. col. xxxviij. de iusti. de
iur. Io. Lup. in rubr. de don. inter vir. & vxor. char. xiiij. col. ij. si
indignatae cum sint laud vindicatiuae propter earum publican
mitatem. Biblia Aurea c. xix. de aueritate mulierum Card. pro
pos. epist. xvij. est char. lxiiij. vt Amed. in dialog. de America.
char. xix. Iuuen. satyra. xiiij. Matt. Bostus de reg. magistratu.
xj. Senec. de Clemetia, char. ij. c. sed ergo. quod magnanimi sui
proprium, placidum esse, iniurias atque offensiones semper desin
cere. muliebre est furere in ira. Ouid in Tristibus, quem refert
Bon. in tract. de nobilitate. par. vij. col. j. & par. v. col. penult. h.
Iodoc. in consimili tract. c. viij. quae alia adducit in c. xij. Vi
zen. Cingault. col. de alienatione iustitiae char. iij. quo quicquid
est maior, magis est placabilis ire. &c. Et in tali furia mundum
si possent destruerent. vt colligitur in fabula Meleagri, & c. et
Progenes de quibus Ouid. in Metam. Herodiade contra caput
sancti Io. Bapt. & vxore Antonij contra linguam Ciceronis de
sancti, ac se vindicante. refert dolens Fortun. in l. Gallus §
quidam col. xix. ff. de liber. & posth. Sed dolere non debet, in
ridere

ridere. vt apud Lucanum Pomp. in prin. noni. riu. & sui ludibria
truci. & Philel. dec. iij. satyra vij. Nunquam ego magnanimum fa
tear, quem sola iuuabit Vltio & c. & dec. vij. saty. vij. Paris de re
militari. in princ. vij. & Bon. in tract. de nobilitate. ij. par. col. j.
vbi allegat Ouid. de Tristibus. & dicunt maritis suis vt rex Rox
bert. Io. xxij. minati mirabilia, vos facietis, & nos faciemus. &
me iuuabo. Bal. de pace Constitat in §. in Christi nomine. in gl. in
ver. coronae. & subiciunt, Fragenti fide, fides fragatur eide. l. cu
pponas. la. ij. C. de pact. c. iij. de iure iur. Et illud Car. Tu quo
que fac simile. gl. in §. illud quoque; in ver. arte. in auth. de exhib.
re. sic ars deluditur arte. gl. in auth. iur. iur. quod praestatur
ab his. in gl. in ver. arte. Et Ouid. in iij. de Arte. Iudice me fraus
est concessa repellere fraudem. Mapheus Veg. in suis rusticalibus,
char. v. Quid melius dici possit, quam sanctus vnus. Quam laedi
auctores criminis arte parit; & Discat in auctore poena redire
suum l. pe. C. de leg. Spec. in tit. de aduocato. §. iam nunc videtur. col.
j. & ij. & a cotale motone, cotale bochone. Gl. in l. quod in ha
redem §. eligere. ff. de tribut. Sig. consil. fi. col. xv. Et propterea quod tunc
si adulterium adulterio compensant. l. viro atque vxore. ff. sol. mat. vbi
allegat Iuuen. Nil Catilina Cethego. quia paria delicta mutua
compensatione tollitur. c. pen. de adult. Pau. de Cast. li. j. col. cccc
ij. haec Bolog. col. ij. vifo igitur. Pet. de Bellape. q. cccc. xij. Dec.
in l. semp. in contractibus. ff. de reg. iur. facit gl. in l. fin. §. j. in ver.
dolo. ff. de eo p. que fact. erit. Hipp. in l. patre vel marito. co. iij.
ff. de quae. Et sic adulter quod fecit semper expectet l. iij. ante fi.
C. de episc. aud. na. per ea quae peccauerit homo, p. haec torque
tur. Sap. xj. Rosarium Bussi. j. par. ferm. ix. litem a. Infern. in §. sed
& quid lator. quae fuit prima caus. ben. amit. & quaeque; semi
nauerit homo, haec & meter. ad Galatas vj. & ea mensura qua
mensi fueritis, haec eadem remetietur vobis. Matt. vij. circa princ.
dicam j. de peruerentibus iudicium. Et licet alia delicta munden
tur per poenitentiam. c. nouit. de poenit. distin. j. pulchre Hostien.
in summa de seruinitio. col. fin. vbi post poenitentiam non cogit
ur quis respondere de peccato commissio. Io. Montolonus in
Proptuario iuris. char. ccc. xvj. in fi. j. col. forte non sic quoad ista
recompensationem: quia David fecit poenitentiam. & tamen Regum ij.
dictum fuit sibi, eo quod despexeris me, & tuleris vxorem Vriaz, ecce
tollam vxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet
cum vxoribus tuis in oculis solis: tu autem fecisti abscondite: ego
autem faciam in conspectu omnis Israel. refert frater Sylvester
contra

contra Lutherum chart. cxx. & tamen secundum eum, fecerat David iam poenitentiam de illo peccato Viri. est terribile documentum, & videtur esse speciale in hoc delicto. vt in simili Luc. de Penna in l. quicunq;. C. de apparit. præfecti vrb. lib. xij. ad prædicta facit Petrarcha de remedio vtriusque fortunæ. & dialogo cxliij. de vxore impudica. & inquit Hieron. contra Iouinianum, quod quæ non licet foeminis, æquè non licet viris, cum eadem seruitus pro ratione censeatur. Prius ergo se corrigant mariti, quàm in mulieres maledicant, vt inquit Nauis Stultifera. char. xx. xij. de medico, vt curet seipsum. & clar. xl. de iudicantibus alios. Petrarcha epist. xix. querelatum. ad h. Philosophus ij. Rhetor. ridiculum est accusare externa, & occu seipsum potius qui ab his facile capiatur. Hadr. Papa noster in Quodlibet. q. xj. col. antepenult. & q. xij. cap. iij. col. j. Phalaris epist. xij. ad Calstratum. aliquid Signor. consil. cclxvij. ad confessionem. in primis verbis. Io. Montolonius in Promptuario Ieris. in versu. festuca. & licet se excuset, quòd accusare auaritia etiam latro potest. Io. Andr. in vltima Mercuriali. col. vj. vni de secundo. videant quæ congerit Paris de Puteo in suo tract. de Syndic. in primis verbis. Pavinus in tractat. de visitatione. chart. v. col. iij. Petr. Subert. in vinea Domini. v. parte. cap. ij. est chart. lxx. auferant trabem de proprio oculo, antequam dampnent festucam in alieno. Matth. cap. vij. Ioan. Montaigne in tract. de bigamia. j. q. col. xvj. & seq. facit Ioan. vij. qui hoc peccato est vestrum: super quo plura congerit Landulphus in vita CH R I S T I. parte. j. cap. lxxxiii. col. iij. Calcan. consilia dominus Nicol. col. vii. & viii. Et dicit Amedeus in dialogo de Amicitia. chart. xl. post Senec. Improbum esse qui ab vxore peccitiam exigit. & ipse est alienarum corruptor vxorum. Anteros Freg. chart. viii. q. allegat illud Iuuen. Sed peiores querelias verbis Herculis inuadunt. facit illud Cornelii ad Ciceronem, quod refert Amedeus in dialog. de Amicitia chart. xlii. & illud Saluatoris, Paries dealbate, de quo Eras. iij. parte. Proverb. dxxii. † quando enim dignus reprehendi vult alios reprehendere, debet irridere Ifern qui allegat Iuriconsultos in prologo feudorum. col. ii. Sed natura ita tradidit, quòd facilius cognoscimus errores alienos, quàm proprios. gl. magna circa fin. de iur. & fac. ign. Aeneas Syluius epist. ccccxx. incip. legimus. non enim debent vir & vxor hæc ad imparia iudicari. Rolandus Bussi in i. parte. ferm. xxiii. litera d. potius viri deberent cre-

nerositate animi non permittere se superari in beneficiis reddèdis, sed imitari agros fertiles, qui vltà reddunt quàm receperint. secundum Lancel. in l. quæ dotis. col. iij. ff. sol. matr. & sic si mulier sit corpore, maritus corpore castus sit & animo. monstrosum enim est fragilitatem mulierum superare fortitudine viros. Salomon. in repet. l. Gallus. chart. xix. Et propterea Anteros Fregosij chart. xxvj. allegat cap. indignantur. xxxij. q. vj. vbi dicitur, quòd maritus adulteros tanto grauius puniri oportuit. quanto magis ad eos pertinet virtute vincere, & exemplo regere foeminas: & sic quia maiori bono maius malum opponitur, secundum Philosophum, quem refert Gem. in cap. statutum. de hæc. lib. vj. Et actus mariti trahuntur in exemplum ab vxore & à tota familia xj. q. iij. cap. præcipuè. Barbat. lib. j. consil. j. col. vj. Nauis Stultifera. chart. lviij. de prauis maiorum exemplis. pulchrè Maphæus Veggius in tract. de educatione liberorum. chart. iij. & seq. facit Eras. ij. parte. Proverb. dcccix. Complura masculi canis cubilia. Aegid. de regim. p. me. lib. ij. parte. j. cap. viij. & seq. † Et ex adulterio mariti mulier lucratur augmentum dotis. Ioan. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. char. x. in iij. effectu. ipsi ergo mariti talia agentes occasione præbent. nam vt inquit Ouid. ij. de Arte: Dum fuit Atrides vna contentus, & illa Casta fuit: vitio est improba facta viri. & inquit Philosophus in Oeconom. q. si mulier cognoscit virum sibi fidelem, ipsa etià erit fidelis. frater Iacobus in Sophologio Sapient. libr. x. cap. x. de fidelitate coniug. cap. si ductus. xxxij. q. vj. cap. apud duos. ccccxxv. Gallicus in Les secretz de mariage. chart. x. Et hoc maxime procedit quòdo maritus se coinquinat cum aliqua meretrice foeda, seu longè minus pulchra quàm sit vxor. vt s. dixi ante fin. vij. ampliationis. ver. præterea nulla. facit gl. in cap. cum quidam. de iureiur. vn. de damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi & non alij debet imputare, vt in regula, damnium. nam quandoque etiam leuis occasio est magni ponderis. secundum Bal. in cap. per tuas col. j. de probat. & impedit actum fieri. Curt. consil. lxxvj. sapientis. col. iij. & postea dato vno inconuenienti. multa sequuntur l. ratas. C. de rescin. vend. Barbat. in c. edoceri. col. iij. de rescrip. vbi postilla. Philosophus j. Physic. quem refert Barbat. in c. cum venisset. col. fin. de iudic. & † paruus error in principio est maximus in fine. vt patet in itinerantibus. Philosophus j. de Cælo & Mundo. & vnum malum nunquam venit solum. gl. in §. cogita

Prius se corrigat, qui alios vult corrigere.

cogitatio. in authen. vt iudic. sine quoquo suffrag. in versu illi-
 cito. & inquit Erasmi. ij. parte. Proverb. cccxxv. periculosum est
 canē intestina gustasse. & Hadrianus Papa noster quodlibet.
 ij. est char. xv. col. j. & quodlibet. iij. est chart. xxix. col. iij. post
 Augustinum. Angelica in verb denuntiatio. §. x. circa fin. Ho-
 ratius satyra v. lib. ij. quod si semel gustat. Vt canis à corio nra
 quam abtinebitur vncto. sibi igitur & non vxoribus talemin-
 continentiam ascribant. Et alij non faciant quod sibi nolant
 fieri. hæc enim est Euangelica iusio, & naturalis. Guilielmus
 Rouille in descriptione iustitiæ & iniustitiæ. lib. j. cap. xiiij. Pa-
 pa Pius epist. xxxviiij. Duci Venerorum. circa fin. Opem. in re-
 pet. §. diu. col. xliij. Barbat. in rubr. de reb. eccles. nō alien. col.
 antepen. Rotellus in Monarchia. char. xviiij. versu. iure gentiū.
 Cepol. de simulatione cōtractuum. col. iij. Hostien. in procem.
 Summæ. §. vnde habuit. col. iij. dicens, Quod tibi vis fieri. mi-
 hi fac; quod non tibi, noli. Sic potes in terris viuere iure poli-
 facit. text. in cap j. j. dist. nec dicas hoc esse de consilio

Quod tibi
 non vis fie-
 ri, a tēris ne
 feceris.

imò est de præcepto proptet verba sequentia: hæc enim lex &
 52 prophetæ &c. † quia propriū legis est præcipere. facit Lactan-
 tius diuinarū instit. lib. v. cap. xxiiij. Bussi in Defensorio mo-
 rit. chart. xxvij. col. j. vbi chart. lvij. coll. quod debet quis par-
 re in alio quod in se est: & debent imaginari de alio quod ip-
 facturi essent. Socin. in repe. l. cum auus. colū. xxx. Et hæc ma-
 ximè procedunt quando ipse maritus incipit fidem fallere. j.
 53 §. si quis arietes. ff. ad leg. Aquil. Bolog. dicto consil. xxij. col. j.
 Zelotypia. † Quirò probatur, quia licet mulier sit honesta, maritus ta-
 men adeo extrema & immoderata zelotypia vexabitur: quod
 vitium apud Italicos latè patet. Cyn. in l. transgigere. colū. ij. C.
 de transact. quod mulieres suas pro thesauris cultodiunt. Ae-
 nus Syluius in tract. de duobus amantib. chart. vj. c. non pos-
 sunt circa princ. Vlrice. Hutem in Trias Romana. post medium
 dicit, quod tria Romæ de raro videntur. Romanus Pontifex:
 vetus aurū, & venusta mulieres, propter zelotypiam. Itali pro-
 pterea sunt impatientes Gallicæ libidinis in scēmas & super-
 bæ. Gaguinus lib. vij. in vita Philippi. chart. iij. Qui in Galba
 f. mper. perfidi extiterant. secūdū eam in vita sancti Ludou-
 i. char. vij. Adeo vt Italia dicatur sepulchrum Gallorum Bald.
 in cap. j. §. fin. de duobus fratrib. de no. ben. inuestit. Barbat. in
 tract. de Cardin. in j. tractatu. q. j. col. xx. Et ille Hispanus dice-

bat esse cauernam Sibyllæ, qua ex intrātibz admodum pauci
 regrediuntur. Et tamen sine causa: quia Galli semper Deum &
 eius mandata præ oculis habent: sed quia ita nutriti fuerunt:
 stare cum mulieribus honestè cupiunt: ita eos excusat. & vti-
 nam verum dicat Vincentius de bello Italico. chart. viij. † Sed
 nō debet maritus esse zelotypus tribus de causis, quas colligit
 Aegid. de regim. princip. lib. ij. parte j. cap. xxij. Item quia mo-
 dica suspicio nō debet mutare animum sapientis. gl. in cap. fin.
 de crim. fal. Ad quid ergo propter zelotypiam in ille tractare
 tam pulchrum animal vt est scēma? Nauis Stultifera chart.
 xliij. de obseruantibus mulieres. & Ludouic. Aristofus in Or-
 lando furioso. cantu xxix. etenim qui nimis emungit, elicit san-
 guinem. cap. denique. iij. dist. glo. in l. sciend. §. illud ff. de ædil.
 edic. Fortun. de sine iuris. col. xxj. dicam infra in consil. Carnif-
 priiij, & euenit vt continentis risum, qui postea illum cumulat-
 um emittit. Hadrianus Papa noiter in Quodlibetis q. iij. est
 char. xxviiij. col. iij. Quæ est detestabilior, quanto ex minori
 re consurgit. gl. penul. in cap. duo sunt. xcv. dist. ~~de adulter.~~
~~de adulter. de consilio. de consilio. de consilio. de consilio.~~
~~de consilio. de consilio. de consilio. de consilio.~~
~~de consilio. de consilio. de consilio. de consilio.~~
 facit Fran. Barbar. de re vxoria. libr. j. in princ. de vxorio
 officio / ~~de consilio. de consilio. de consilio. de consilio.~~
~~de consilio. de consilio. de consilio. de consilio.~~
~~de consilio. de consilio. de consilio. de consilio.~~
 facit contra hos zelotypos frater Ludou-
 ic de Veritate contric. chart. xxiiij. Quia non debent esse ita
 faciles ad credendum, nec ita suspitioni: † quia nimia creduli- 55
 tas dicitur stultitia Nauis Stultifera chart. cxliij. de facile cre-
 dentibus. Biblia Aurea cap. cxxvij. de suspicione & falsa credu-
 litate. Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris. in verb. cre-
 dere. Baurius instit. de testam. in princ. in col. penul. quia dicitur
 stultus secundum Felin. in cap. licet Hely. colū. j. de simon.
 nec leues animorū motus sunt sequendi: præsertim primi qui
 non sunt in potestate hominis. Bald. in cap. j. §. j. col. ij. de feud.
 guard. Imò quandoq; tantum dubitat se fore executorem, quod
 tandem fortis imaginatio facit casum. Bald. in l. exercutorem.
 col. x. C. de execur. rei iud. Ripa in tract. de Peste. chart. ij. col. j.
 num. 15. Quod euenit præsertim quando mulieri illum quæ-
 re de eius amore suspectum habent, quotidie obiciunt: quo fit
 vt mulier intra se cogitet, quod maritus sciat illum se valen-
 tiorem.

tiorem : quia aliàs tantùm de eo non dubitaret : & idèò tanquàm appetens nouitatem , ipsa quæret modum experiendi . Propterea dimittat mariti vxores in mediocri libertate , quia , vt inquit Ouid sine tit. lib. iij . Cui peccare licet , peccat minus : ipsa potestas Semina nequitie languidiora facit . & subiungit Nitimur in veritum semper , cupimûsq ; negata . facit illud Martialis lib. j . dum scribit ad Czilianum de vxore sua : Non sine ergo viri ita creduli : & qui citò credit , leuis est corde . Felin . in c . cum contingat . ad fi . de rescript . & esset nimia bonitas facilitate nimis credere . Panor . in c . licet Hely . de simon . quòd qualiter procedat . vide Felin . in cap . j . col . j . de summa Trin . Iafan . l . j . col . iij . ff . de eo per quem fa . erit . in l . certum . col . fin . ff . si cer . pet . facit gl . not . in l . Tirio fundus . ff . de cond . & demonst . quæ vult quòd dictum notabilis viri inducit iustam credulitatem . quam ad hoc ibi dicit Bolog . esse singularem . per quam inferunt Felin . Panor . & Iafan . in dictis locis , ad illum potestatem qui credidit illi nobili carcerato qui promisit non aufergere , & tamen post aufergit quòd potestas non poterat dici credulus : et quo ille carceratus erat nobilis fide dignus . idè dicit Papij Syndicatu . chart . xxij . col . i . in fin . I . h . p . h . n . r . e . p . e . r . u . b . i . g . e . d . e . de probat . col . xxvij . latius in l . j . § . j . col . iij . & seq . ff . de quaestio . Et pro illa gl . quòd dictum legalis viri inducat iustam credulitatem . facit Iafan . rep . l . admonendi . col . l . xij . & seq . C . t . tius Sen . consil . xix . col . iij . h . u . i . e . r . in a . u . t . h . e . n . s . i . q . u . i . s . i . n . u . i . u . i . chart . iij . C . de edendo . Bald . in cap . veniens . de test . in cap . c . iij . contingat . vbi Felin . de rescript . in cap . præterea . col . j . de test . in cap . nuper . col . tit . in cap . literas . col . iij . de præsump . in cap . de quarta . col . vij . ver . prima doctrina . de præscript . in c . sicut . col . vij . ix . & xix . de re iud . in cap . ij . col . iij . vbi Roch . char . vj . de iudic . Panor . in cap . fraternitatis . ad fin . de test . in cap . nouit . de iudic . col . i . xvij . in cap . licet . vltimo not . in c . cum oporteat . in col . de accus . in cap . cum in iure . j . not . de offic . deleg . in c . licet Hely . v . not . de simon . Innocen . in cap . innotuit . in princip . de eo qui furt . ord . sup . Bart . in cap . cum super . col . iij . fin . in cap . nuante . in cap . causam quæ . col . j . de offic . deleg . & j . vol . consil . xij . col . xv . & xvij . & consil . xxij . col . i . & in simili consil . iij . col . v . & in ij . vol . consil . iij . col . xvij . & consil . ix . col . xij . & ix . col . xij . consil . xvj . col . v . & consil . xvij . col . iij . & xij . & xvij . & consil . xxj . col . iij . consil . xxxij . col . xxvj . & consil . lix . & lxxvj . col . vj . Alexand . lib . j . consil . cxxv . col . iij . & ij . vol . consil . cxxj .

col . iij . Cepol . consil . xxvj . col . iij . & consil . xl . col . x . Imo consil . xcviij . col . fi . & cvij . col . iij . Card . cōsil . xxxv . col . fin . xcij . col . ij . Aret . in l . in illa stipulatione . col . iij . de ver . obl . & consil . lxxvij . col . v . & ciiij . col . v . & seq . cluiij . col . ij . clx . col . v . Gerardus not . xxx . Bon . in trac . de nobilitate . parte v . num . xj . & xxvij . Alex . lib . vij . consil . ccxx . visis attestacionibus . col . pen . est num . vij . tex . in l . si pater . in versic . affirmantium . ff . de solut . Ant . de Butr . vbi Panor . post Hostien . in c . finem litibus . de dolo & contu . dicens , quòd honesta persona propterea non condemnatur in expensis : quia non præsumitur calumniari in contrarium . de hoc vide text . in c . si quis triginta . lxxvij . dist . vbi Archid . Lap . alleg . cxxvj . Et dicit idem Butr . in cap . ij . de probat . ad fi . quòd stante statuto quòd contra instrumentum non admittatur probationes per testes : admittitur tamen , si testes sunt legalissimi , i . m . d . & consanguineus , qui aliàs non admitteretur . in c . cum oportet . de accusat . facit Bart . in l . in bono . ff . de bon . poss . tit . generali . Quas quotas extède tu pro libito cū habueris oriū . § . Sexto quòd incontinentia mulierum viris sit ascribenda : probatur , qua aliqui sunt qui non aduertunt , quòd omnè nimium vertitur in vitium . gl . in auth . de immen . donat . Erasmi . j . parte proverb . d . xciij . Ne quid nimis . nec ad illud Horatij : Est modus in rebus , sunt certi denique fines . Quos ultra citraque nequit consistere rectum . gl . in sti . per quas person . nob . acquirit Bal . lib . j . consil . clxvj . quæritur vtum vsurarius . col . fin . Guil . Rouille . in trac . de descriptione iustitiz & iniustitiz . lib . j . c . pen . Et idèò dum vitant stulti vitia in cōtraria currunt . Petrarcha epist . cj . summe , quia debet cogitare super his quæ dixi . ante fin . vij . ampliationis . de pulchra , dum dixi esse optandam mediocrem formam : & ad ea quæ dixi in fi . sol . ad sextu fun damentu de fatuitate , quæ virtus cōsistat in medio . Et discretio est mater virtutū c . j . de off . cust . in fi . c . fi . j . q . v . & nō mater astinorum . Bal . in c . finem litibus . col . j . de restit . spol . Et quæ sine ea quis nō est homo sed bestia . Bal . lib . iij . consil . clxj . Czecilia col . ij . Et quæ distinguenda sunt tempora , & cōcordabimus scripturas . c . si peccauerit . ij . q . j . & quòd negligentia dissoluta propè doli est . l . si fideiussor . in princ . ff . manda . Stulti ergo nolentes reprehendi de zelotypia , laxant adeo liberas habenas vxori quæ opportunitas facit latrones . c . veniens . el . ij . de eo qui cog . consang . vx . suæ . vbi Præpos . in iij . not . facit Aegid . de regi . princi . lib . ij . parte ij . c . xix . & seq . nam vt inquit Erasmi . iij . parte Pro-

uerb. cccxxvij. sublata lucerna, id est data libertate, nihil interest inter mulieres. vnde ut inquit Ouid. in ij. de Arte: Nihil Helena peccat, nil hic committit adulter: Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit. Cogit adulteriū dādo tēpūsque locūmq. Quo nisi consilio est via puella tuo. & a iuvene & cupido creditur reddita virgo. gl. j. in §. si adolescēs. in l. si verò nō remanerandi. ff. māda. & dicitur quòd nemo debet cedere tui sibi oblato. c. quā periculolum. vij. q. j. de quo ergo debet esse maritus zelotypus? de mula, si non est de vxore. ut inquit batelli Iulius, licet mulier indignata sit de comparatione abusuque, nec ideo deterrenda est nauis in tempestate: quia vētos inhibere nō possis. ut Morus in sua Republica. lib. j. est char. xxij. Volterranus in sin. cōmentariorum vrb. in dialogo Socratis & Chrestoboli. char. ij. dicens, quòd nullam de aliqua re curam debet tantam habere sicue de vxore. Et quomodo debeat custodiri, in Chronica Ianue. ix. parte. Philēphus deca. viij. satyra. 12. incip. Antonij, Aegidius de regim. princip. lib. ij. Aristot. j. Oeconom. præsēgim. c. iij. & iij. vbi Gilbertus. vbi li. ij. late de materia per totū. Vnde inter extremam zelotypiam & nimiam libertatē est dare medium, scilicet mediocris cura vxoris & remotio occasionis delinquendi: quia licet custodia non prohibeat semper quia vxor deliberata cōmutere adulterium. committat: prohibet tamē saepe, & rarius peccabit ut patet in querelis amatorum, qui de zelotypia plusquam de alia re conquirentur. facit Rolarius Bussi j. parte. sem. xxij. litera y. Cornazan. Prouerb. Tu hay le noce, & io le voce. in princ. Sed cū primus motus non sint in potestate hominis. I. de Platea in §. publica. instit. de pub. iud. col. fin. nam quandoque mulier erit semel in opinione peccandi, & impedita nequibit. Et tale scelus nunquam sibi amplius veniet in mētem. l. multum interest. C. si quis alt. vel sibi. Nec per hoc culpanda: nā cogitatio peccati non meretur. gl. in ver. teudum. in c. j. de cap. qui cur. ven. & dicitur Cacialup. in tract. de debito. fugit q. iij. col. fin. q. t. qui modicum transgreditur. nō est vituperandus. secundū Aristotelem, quem refert Bald. in l. ij. col. vij. C. de rescin. vend. vide tamen Barb. in c. cū causa. col. j. de iur. calū. & quae supra dixi in tertia responsione huius contrarij: & pro vnicò dēctō non debet virtuosus & c. Ideo bonū est aperire oculos in principio: quia ut inquit Ouid. Principiis obsta, sero medicina paratur, cum mala per longas cōualtere moras. gl. fi. in c. ad hoc. de rescript. vbi

vbi Bart. col. fi. Albertanus lib. ij. quomodo examinandum sit consilium. & lib. vlti. in rub. de innocētia. & adhibere remedia quae ponit Petrarcha lib. ij. de remedio vtriusque fortunae. dialog. cxlvj. de filia impudica. Anteros Fregos. in tribus vltimis char. post Ouid. de Remedio amoris † Nec permittas vxorem tantum vacare pulchritudini: quoniam vltima peccatum & iacturam temporis cum vbi intendens ingenium valet. glo. in §. illud quoque. in auth. de exhib. reis. Crede quòd hoc non tui, sed amatoris gratia facit. Item nec permittas eam uti tot pomposis vestibus. dixi supra in vj. ampliatione. de capiente diuitum. char. ij. nec eam multum frequētare choreas maxime nō sturnas. Nam talis mos nō tam indecens, quā suspectus est, secundū Maphæum Veggium, de educatione liberorum. lib. v. post medium. & Nauis Stultifera chart. lxx. choreae fatuitas, & charta seq. & char. cx xvj. de laruatis fatuis, ob quā suspicionem Posthuma Vestalis fuit punita. Liiuis deca. j. lib. iij. est chart. xlvij. Idem Liiuis in viij. de Minutia quae viua sepulta fuit. est chart. lxx xvj. & conuiuia: quoniam in illis facile generatur rixa. ut Philēphus deca. v. satyra x. incip. sena valle. & quis facilius decipitur inter epulas cap. vnusquisque: xxij. q. iij. Surgetus in Enchiridio disciplinae militaris. charta xliij. & lxxix. est in quarta parte. facit Decius in c. nouit de iudic. iij. not. Et, vina parant animos. Ouid. in fine secūdi de Remedio. & Focundi calices quem non fecere disertum? gl. j. in c. a crapula. de vita & honestate cleric. post Iuuen. & Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: † venter enim mero affluens facile desumatur in libidinem. gl. in l. quae adulterium. vbi Ang. C. de adult. facit Erasim. j. parte Prouerb. dcxiiij. in vino veritas. & dcx xij. Odi memorem compositorem. late de potentia vini. Elēz xij. c. iij. & vinum est venenum. Polnianus etiam in ca. lxxj. Philosophus j. Oeconomic. cap. v. vbi Gilbertus. Petrar. epist. xxxv. taceo late. Albertanus lib. vlt. de temperantia. Hostiens. in Summa de temp. ordin. §. & cui. in tertia regula. & in tit. de sponfalibus. §. & qualiter dissoluitur. ponit de ebrio qui impraegnavit Beguinam dormientem. & plures ebrios ponit Seneca epist. lxxxiij. incip. singulos. & in tract. de tranquillitate vitae. ad finem. non damnat in totum quandoque inebriari. vide Stephanum Nigrum in commento ad carmina Pythagorae charta iij. & suo tractatu de nimia obsoniorum appetentia, traducto ex Musonio Graeco. Lucas de Penna. in l. j. C. de comit.

comiti.& trib.schola.lib.xij.Conuiuia quandoq; sunt ad ma-
lum: vt illi Hispani dantes vinum album ad limphandum ni-
grum, vt fideiuberet pro eis.gloss.in l.dolum.C. de dolo.faci-
cit Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris.in verb. conuiu-
ia. Antiqui tamen conuiuia faciebant quotannis inter agna-
tos: vt si inter eos toto eo anno aliquid simultatis fuisset, tol-
leretur adhibitis amicis. Lancel.in l. qui se patris.colum.vij.C.
vnde liber. vide Pontanum in dialogo de continentia. plura
in epistola ante Sidonium incip. præcibus. & Marfilus hien-
cinus in iij.lib.epistolarum.char.lxxxiij. & tribus sequent.Man-
cinellus in serm.lib.ix.titul.vj. Et qualiter in conuiujs præla-
torum. Lucas de Penna in l.j.C.de com.& trib.schola.lib.xij.
Bertach.in tractatu. de episcopo.j.parte.lib.ij.quæstio.lxij est
61 charta xij.nam † auarus est, qui non ducit aliquando amicos
ad comedendum secum: nec potest eligi in episcopum. capit.j.
lx xv. distinct. & erit postea liberalis quando morietur. Ioan.
Fab.in §.peculium.institut.de lega.vide Albertanum de amo-
re proximi libro j. rubrica. vnde oritur amor. & pulchre An-
dræam Salernum in simia Socin.in tract.de visitatione.char.
xij.col.j.& char.ix.col.iiij.dum loquitur de auaritia. Leonard.
Aret. ob quam conuertit beneueneritis in bene steteritis: sed
poterat responderi Socin. vt Socrates amicis leui cenæ suscep-
tis: si boni sunt, æquanimiter ferent: si mali, non curandum.in
quibus tamen caue à cibo asnerum, qui est cibus sepulcoru:&
contra eas comedentes inuehit gl.in clem.si dominum.de reg-
lig.& ven.sanct.in verbo, omnium sanctorum.secus de caseo,
quia est sanus: vt carmina de hoc ponit Archid.in cap. deniq;
62 iij.dist. † Item caue ab illo: Quisquis amat dictis absentu ro-
dere famam: Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.gloss.
in capitulo conuiuia. xliij. distinctio. Et clerici ibi cantantes
scurrilia, sunt excommunicati in postillis Ang.in litem apud.
§.meminisse. ff. de iniur.in nuptiis autem conuiuia ab omni-
bus laudantur: vt Franciscus Barbarus de re vxoria, capitu-
lo octauo, de munere vxoris: item in doctoratu, in quo no-
biles plus expendentibus plus honoris habent. Ioannes Fabri.
instit. per quas personas nobis acquiritur. Sed prædicabat vt
sacerdos pro ecclesia, quia verecundatur petere pro se: & ta-
men ipsi sunt qui talibus fruuntur: Choreæ nocturnæ quan-
doq; proprie lenocinia & instrumenta luxuriæ sunt: vt lenit
Phileiphus satyra ix.incip. Anto. & de choreis prædixi in viij.
ampl

ampliacione.alleg. Sallustium & Anterot.Freg.char.xxiiij.faci-
cit Rosar. Busti ij.parte.serm.xxxij litera q.Petrarcha de reme-
dio vtriusq; fortunæ.lib.j.dialog.xxiiij. de choreis. Seneca ad
Lucillum epist. iij. † Et quandoq; in talibus conuiujs & cho-
reis nocturnis plures petunt inhonestas, & sic improbos se de-
monstrant.l.transfacione vbi Lancel. ij.not. C. de transfact.lic-
cet præmittant honesta & dulcia verba. Etenim non omnis
qui dicit, Pax vobis, quasi columba est audiendus.corui de mor-
te pascuntur.cap.non omnis qui dicit.ij. quæst. vij.& de syna-
goga Gulielmæ quæ longo tempore post eius mortem fuit
habita pro sancta. Chronica Corij sub anno Domini M. ccc.
Et Litiuus deca. iij.lib.ix. char.ij. de synagoga Græci ignobi-
lis ex Ferruria Romam delata, quæ erat similis Valdensibus,
quæ postea orta est, vt refert Gaguinus in vita Ludouici iunio-
ris ad fin. Et Celestina semper incedebat cum mantello begui-
norum, & longa filzia pater nostrorum. & Plebanus Arlot in-
penult. quintero facietarium, postquam dixit, A furore rusti-
corum. ~~disputatione medicorum. &~~
63 tera notatorum libera me Domine, subiicit, ~~disputatione medicorum.~~
~~prout semper faciebat Celestina.~~ & à iurante per conscientiam meam.
prout semper faciebat Celestina. & omnino corrumpunt bo-
nos mores colloquia mala. Host.in summa de temp. ordi. §. &
cui col. v. tamen quãdoq; sunt deteriora. nã vt qui vidit, testi-
monium perhibuit: mulier coacta fuit cõplacere, nec ausa cla-
mare. Panor.lib.j. consil. iij. incip. facti. imò nec postea dicere
marito, ne fortè eam minus diligeret. Et licet tunc sibi nõ im-
putetur. gl. in c. ad eius. in versic. inuitat. v. dist. Hippol. in l. j. §.
præterea. col. iij. ff. de quæstion. fugiendæ tamen sunt tales oc-
casiones. nam Rumor de veteri facit vëtura timeri. Cras pote-
runt fieri turpia sicut heri. Host. in summa de elec. §. quis eligi-
tur. col. v. vnde nõ essent culpandæ mulieres, si quando ad con-
similia nocturna conuiuia inuitantur, si fingerent se infirmas:
quia est quãdoq; licitum fingere pro sua suorumq; salute. De-
cius consil. clj. in serm. col. antepen. in l. est natura. ff. de reg.
iur. Biblia Aurea de prudentia & sagacitate. in prin. gloss. in cõ-
communis. xxiiij. distin. Hadr. Papa noster quodlib. j. est char. j.
vj. col. iij. Monser. in repetit. l. frater à fratre. ff. de condi& in-
deb. col. vj. & Saluator finxit se lógicus ire. Luc. xxij. Io. Mæo-
lonius in Promptuario Iuris. in vers. fingere. vbi discurrat per x.
prædicamenta. vide Barb. in c. in nostr. col. ij. de rescrip. gloss.

Fingant se
infirmas ne
vadant ad
conuiuia.

in l. obseruandum. ff. de offic. præf. in verb. detegit de qua Cepol. consil. xl. Cacialup. in l. ij. C. de eden. Hipp. in l. de minori. col. iij. ff. de quæstion. Felin. in proæm. in prin. col. iij. glin. e. quomodo virginibus. xxxj. q. j. Et non sine causa facta est lex, disponēs, ¶ quod si mulier vadat ad cõuiuia inuito marito, vel pernoctet extra domũ, potest repudiari. l. consensu. §. vir quocque. C. de repud. & §. quia verò plurimas. in auth. vt liceat matri & auiz. imò etiam posset recusare ire ad chorizandũ seu tri pudandũ in castro domini sui: quia ab omni superioritate, ius honestatis semper intelligitur exceptũ. Iacob. in tract. de homagiis. in vltimis verbis. Petrus de Ra. in suo aureo alphabeto. in dictis notabilibus extrauagantibus. col. vj. versic. conquestus est semel. est char. c. liiij. col. iij. Surgetus in Enchirido disciplinæ militaris. char. xxiiij. Boni. de nobilitate. ij. par. nu. xj. Ioann. de Plat. in l. j. C. de maiuma. lib. xj. vbi dicit idem in curialibus. de mulieribus ciuium. Affectus constitutione, disputatur colũ ij. Decius in l. semper in contradiabus. ff. de reg. iur. Roch. in cap. fin. colũ. viij. in l. i. de consuet. text. in §. vbi Ang. in j. not. instit. de hæred. instit. Dicēs quòd licet seruus teneatur operas præstare d. ~~_____~~ intelligitur de carnalibus. Baweria in §. est autem. colũ. j. & ij. instit. de hæred. instit. vbi etiam ponit quã pœna puniatur seruus contra faciens. nec permittas vxorem tuam conuersari cum dominabus infamatis. nam, Vnãq; cõspecta. liuorẽ ducit ab vna, &c. Hosti. in summa de vita & hon. cler. §. qualiter clerici. col. iij. facit Plebanus Arlotus in faceta de Neapolitanis. est post medium operis, & Bal. in consi. schismatis colum. antepen. etiam si beguina, vt Hostien. vbi suprã §. vtrum cohabitatio. per ea quæ dixi in sexto fundamento de fornicate. & cum perfricuerit faciem. Polydorus Prouerib. cccxxj. & sic inuerecundæ sunt & inemendabiles Albertus de proprietate hominis. sunt enim sicut daemon qui experitur pœnas inferni, & tamen tentat homines illuc ire. frater Ludouic in tract. de vera contritione. vij. remedio contra luxuriam. Biblia Aurea c. xxvij. de castitate. faciunt enim quicquid possunt, vt sibi similes plures adsint, vt cum earum vitia propter multitudinem deducta fuerint in cõsuetudinem, non sit quid agas, pudere debeat, nec possint iusti à talibus irrideri. Carmel. ecloga ix. circa fin. Aethiopes vna quoniam nigredine sordent, hic color nulli vitio quippe datur. Affectus in constitutionibus regni, in titulo

Pernoctans
extra domũ
repudiatur.

tulo de adulter. circa si. & in titulo ibidem seq. Papa Pius epist. iiii. ¶ quòd periuus cum periuo, excommunicatus cum excommunicato. item conuersatio cum meretricibus, est signum modicæ pudicitia. Ang. in l. vim passa. §. mulierem. ff. de adulter. Item quando vides istas vetulas vel reuenditricis frequentare domũ tuam. præsertim si intrant per posticum. nam talia ostia destruunt domũ. Cepol. in seruit. vrb. cap. xlij. de porta. circa fin. facit text. in cap. simulationem. xxij. q. ij. nam per plures vias itur Romam. Bald. in cap. bonæ. el. j. col. iij. de elect. licet dicatur ire etiã qui sella velutur. ff. de seruit. rustic. l. qui in sella. per quam fuit destructus. Bonella buffonus. vt refert Cepol. in seruitutibus rustic. cap. penult. facit ad eam Ioann. Fab. instit. de iur. nat. in princip. Portius instit. de seruit. rustic. col. ij. Bawerius in §. est autem. col. iij. instit. de hæred. instit. Socin. lib. j. consilio cxj. col. j. & ij. Erige tunc aures Pamphile, & aperit oculos, quia res tua agitur, præsertim quando stant multum in colloquio vxoris. Item quando lupi non solent ire vadunt per contratam, est adhibenda maior custodia. Bald. in l. nemo deinceps. in fin. C. de episc. aud. maximè quando crinibus incedunt comtris. Cyp. in l. neq. natales. C. de probat. & nocte vagatur adulter. Bald. in cap. j. porro si dominum. quæ vlla prima causa benefic. amit. nec credas quod cupiat videre illa tria quæ August. scilicet Christum ambulante, Paulum prædicante. Romam triumphante. Bald. in cap. fin. col. fi. de iur. cal. quia imò cupit videre & amplecti vxorem tuam: nec confide quòd dicat se compatrem tuum, quia fortè non tetigit tempore baptismatis. ideo putat se nõ esse. & malè. Benedic. de Plüb. in l. eni. ff. de manu. iudic. vel fortè est vsus cautela quam ponit Formularium prouinciale. nolo referre. Item quando vides vxorem tuam adeò libenter ludere cum iuvene. vide Cacialup. in tract. de ludo col. ij. & esto memor quòd Quidius in tertio de Arte. dicit, ludèdo saepe paratur amor. & clam loquētem. Præpos. in cap. præterea. el. ij. pen. not. de sponsa. vbi allegat inter cetera illud diui Bernardi: Hanc tibi generalem regulam constituas, vt ¶ omnem qui veretur dicere quod in aure locutus est, suspectũ habeas: facit Bald. in l. cum sententiam. C. de senten. & interloc. facit Ange. consil. cccxc. incip. charissime colum. fin. Nata in clem. saepe. in princ. col. xij. de verb. significacione. vel loco obscuro. nam qui malè agit. odit lucem. cap. consuluit. de offic. deleg. latè Barbat. libro secundo. consil.

liij. præclarè col. xv. Ioann. Lup. in allegationib. post recep. de donat. inter vir. & vxor. est chart. cij. col. iij. vbi subiicit quòd quæ palàm fiunt. non sunt ita suspecta. Feli. in cap. cum ex in iuncto hæret. colum. j. Item stringètes manum. quia est signu consensus. Aret. consilio xiiij. vis. col. ij. Item frequentia munuscula & ori applicata. blandèque dulces literæ. nihil habent sancti amoris: vt Hieronym. què refert frater Ludouic. in tractatu de Veritate contrit. chart. cxxxviij. de circumstantia instrumentalis agentis. pro quo facit text. in clem. si dominum. §. o memoriale. de reliq. & ven. sanct. nam cuius domum frequèter aspiciamus. huius memoriam strictius retinemus: quia ex aspectu nascitur amor. Eras. chart. xxx. Prouerb. clxxviij. & tangendo pulsum mulieris. nominando plures viros. vbi de ueneris ad eius amicum. secundum aliquos pulsus variabitur: quia pulsus est præco qui non mentitur. secundum Bal. in cap. quoniam contra cons. ij. de probat. Barbat. in rubr. eodem titu. col. iij. sed hoc spectat ad Medicos. qui dicunt quòd imò sæpe mentitur. vel iniuicem manus tractantes. vel etiam digitos iniuicem cancellantes. vel in loquendo balbutientes. vel colorem mutant. vt docet Philephus decade vj. satyra j. incip. nate marij vita &c. Cichus Aesculanus lib. iij. c. j. de physiognomia. in princ. nam vt inquit Baldus in procem. rex pacificus. colum. iij. rubor faciei detegit maculã cordis. Et Ouid. ij. Metamorphos. dicit. Heu quam difficile crimen non prodere vultu: facit Specul. in titu. de petitione sententiar. & eius cautela. §. j. l. de minore §. tormenta ff. de quæstion. Lucas de Penna in pen. chart. iij. libr. C. col. ij. rationem ponit Macrobius vij. Saturnaliu maxime in amore. vt Medea Iasoni. quis enim bene ce lat amorem. Eminent indicio prodita flamma suo. Et Campanus secundo Epigrammatum. de discessu suo. in si. Ignis. amor. rursis certo sese indice produunt. Octo signa ponit presbyter Franciscus de Sancterenzio in lima spirituali. cap. xxj. Stultifera Nauis chart. xxiiij. de calamitate amatorum frater Ludo uicus in tractatu de Venitate contritionis. chart. cxvj. de sensibus corporis. capitulo primo. vbi loquitur de facie. de quo Specul. in titu. de teste. §. nunc tractandum qualiter in testium. num. quarto & Ecclesiast. xxvj. fornicatio mulieris in excellentia oculorum. & in palpebris illius agnosceatur. facit Albertus de amicis dubitatis. Frigidius glacie pectus amantis erat. Lancel. in l. non minorem col. j. C. de transact. atque oculis capiti fod

pti fodere cubilia talpæ. Lancel. in l. humanitatis. C. de impub. si fuisse philocaptus scies inducere hos versus. Et illud. Tortilis à digitis excidit ansa. meis. gloss. in l. in rem actio. §. si quis rei. ff. de rei vendic. præsertim quando veniunt de nocte. quod est illicitu. Cepol. in repetit. l. si fugitui. col. fi. C. de furt. Prohibe tunc mulieri tuæ sub aliqua alia simulata causa. vel colore. quam zelotypiz. nec cum tali loquatur. nec cum eo conuersetur. quia. vt inquit Ouidius ij. de Remedio: Proximus à testo ignis defenditur ægrè. Et Horatius in Sermonibus: Res tua tunc agitur. paries cum proximus ardet. Et neglecta solent incedia fumere vires. gl. in l. si quis fumo. ff. ad leg. Aquil. Est verum quòd est si nõ aduertis saltem tempore carnispruij. quod videtur luxuriz datum. cap. denique. iij. dist. Senec. epist. xvij. August. Dathus epist. incipi. solent lib. j. est char. cxxxv. Rosarium Busti. j. parte. serm. vj. litera I chart. iij. & seq. Iste adhuc veniet laruatus. Et sic in opere diabolico. Bertach. in tract. de episcopo. j. parte. lib. ij. col. antepen. q. ixij. etiam te præsentem in domũ tuam. & tacebit. & permittet se solum cognosci ab vxore tua. quæ postea finger eum non cognouisse. vel asseret quòd erat aliquis affinis tuus. Sed ne me increpares quòd nimis sætiam in carnispruium. postquam sumus in materia choreæ. vide istas allegationes quas alias in facto & sine præmio edidi super tali quæstio. videlicet vtrum esset bonum quòd episcopus faciat edictum per quod prohibeantur clerici & laici ultra mediam noctem carnispruij se laruare & chorizare. sub pœna excommunicationis & vnus ducati pro quolibet. Nec crede excusationi vxoris. quòd ei det verba. & eum irrideat: quia & hoc est malefactum. sed deterius: quia tibi bene dar verba. sed amator facta: qui prævalent verbis quoniam nõ sufficient vbi est opus facti. cap. dilecti. vbi Decius. ij. not. de app. l. j. §. j. vbi Iac. iij. not. ff. quòd quis. iur. Alexand. in l. si mora. col. ij. ff. sol. mar. & lib. v. consi. xxxix. etenim verba dare. est leue. glo. in cap. quibusdam. j. q. j. & in eis nõ perditur nisi status. secundũ Bald. lib. ij. consilio c. factum. col. ij. Sed hoc in casu melius esset lapides frustra iacere quam verba. secundum Amedeum in dialogo de Amicitia. chart. xxxix. Et amatores intelligunt non solum ad verba. sed ad motũ laborum. vt d. Nelus de Gabrie libus. quem refert Bart. vt resumpsit Baeria in §. quinimo. ij. col. iij. de test. nil. non tamen nego quin in similibus etiam agat & ipse Argus decipiatur. sed simplices frequentius. facit

exemplum barbitonsoris, qui credens ab vxore postulari carnem salatam, & tamen postulabatur coitus: respondit mulieri existenti supra solariū, vt daret ei quod vellet. & sic vxor complacuit. Et postea conquesta cum viro, vir coepit clamare, Al traditor de la carne salata. Prepos. in cap. discretione. vij. nor. de eo qui cog. confan. vxor. suz. Sed ille suus clamor & penitentia post factum non excusat. l. qui ea mente. ff. de fur. sero sapiunt Phryges. Polydorus Prouerb. cex. aliter illud dicitur Christoph. declarat Mambrianus. nō enim debet quis esse bonus vltra quā ratio dicitur. iiii. Ethic. Aegid. de regi. princip. lib. j. parte. ij. cap. xxv. ¶ Inclina domine cor meum in testimonia tua, non in auaritia. Psalmus cxviii. ¶ Quia non omne quod licet, honestum est. l. semper in conuentionibus. ff. de ritu nupt. nec debet quis esse nimis iustus. Eccelesiast. vij. quiniemo aliquid est iustum, & tamen eius contrarium est iustum. l. x. i. gendi. C. de procur. Item quia etiam omnia quae licēt. non expediunt. Apostol. j. ad Corinth. vj. Instructio Ecclesiasticorum. chart. xi. in fin. Idcirco hanc dubitationem attingam eo ordine quo in simili Oldr. consil. lxxi. incip. & circa. quzrendo de tribus circa tale edictum: videlicet Primò an liceat. Secundo, an deceat. Tertio, an expediat, omnia subiiciendo iudicio sacrae matris Ecclesiae, & reuerendissimi domini episcopi, & cuiuslibet alterius melius sentientis. ¶ Circa primum videtur quòd liceat: quia episcopus debet malos mores corrigere. ne sanguis ouium de manibus suis requiratur. cap. inretragabili de off. ord. Hadr. Papa noster in Quodlibetis. q. iiii. litera E est char. xvi. col. i. & char. xiii. col. iiii. dicit, quòd sacerdos portat iniquitatem populi. allegat Leuit. x. propterea debet episcopus auferre occasionem peccandi. cap. vt animarum. de constit. lib. vi. facit l. i. C. de maiuma. lib. xi. vbi lac. Rebuff. dicit. ¶ quòd imperator prohibuit illos ludos, quia in eis viri mulieres tangebant inhonestè. quia multa prohibentur, licet mala nō sint, quia tamen malis occasionem praebent. cap. & si Christus. de iud. l. conuenire. ff. de pact. dotal. Dato ergo quòd choera non sit mala. Regum ii. cap. vi. relato in c. & cognouerunt. de peniten. dist. ii. vbi David se coram ancillis denudauit saltando totis viribus. laudabat eas Plato, vt Eusebius de Euangelica preparatione lib. xiii. cap. xii. & facit ad agilitatem corporis inducendam, & conseruandam, ideò tolerandam. vt in simili de torneamentis in extratag. Io. sub illo titulo, de torneamentis. c. quia

quia in futurorū euentibus. Et permittitur etiam die festo. dum modo non tempore diuinorum officiorum. de consecr. dist. j. c. qui die. de consecr. dist. iij. c. irreligiosa. Doct. in c. cum decorem de vita & honest. cleric. ¶ item & larua non fit mala, dum modo non assumatur vestis muliebris, vel religiosa, vel habitus daemnonum. Doct. in d. c. cum decorem. vbi declarat post Innoc. quomodo intelligatur larua. Consecr. in repertorio. Pa. norm. in verb. ludus. vbi allegat Io. de An. in cap. lator. de homie. & Archiep. Flor. nihilominus quotidiana experientia renum magistra. c. quam sit. de elect. lib. vj. docet quod vt in pluribus fiunt ad malum: vnde non curamus de paucis qui eas faciant ad bonum respectum. l. condendz. l. nam ad ea. ff. de legib. ergò ratione peccati euitandū licuit tale edictum facere: quia in hoc versatur episcopi iurisdictioni, etiam super laicos cap. nouit. de iud. ¶ Secundo facit quod vult Feder. consilio ij. incipien. statuto. vbi per multa tenet quòd valeat constitutio episcopi, per quam dicitur, quòd quicumque luserit ad ludum azardi, sit excommunicatus. ¶ Tertio facit quòd vult Ioan. de Monser. in d. cap. vt animarum. col. viij. & seq. de constit. lib. vj. vbi affirmat quòd valeat constitutio episcopi, quòd qui furtum commiserit, sit excommunicatus. ¶ Quarto & magis proxime ad terminos nostros facit exē. plur. Præpos. in c. cum cessante col. iij. de app. vbi sentit valere edictum principis, per quod prohibentur chorez de nocte. facit decisio Ioan. Andr. in regula. ea quz. libro vj. in Mercurial. quem ibidem quasi ad literam sequitur Perus. & Alb. in ij. par. statut. q. cxcviij. incip. ipse. Io. Andr. & Petrus de Anchar. in repet. c. canonum statuta. de constit. in xi. q. principali. col. v. Cacialupus in repet. l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. col. xliij. ver. successiue quzritur de tertio. vbi dicit valere cōstitutionē per quam episcop. excommunicat omnes mulieres vtentes sumamētis, vel ornamētis vltra certam mensurā. Quia licet in talibus possit esse ornatus sine peccato mortali. S. Thom. secunda secundz. q. cxcix. circa mediū, dum agit de modestia. ius tamē præcepti transgressionem facit mortalem. xliij. q. j. c. quisquis. ¶ Sed prædictis non obstat contrariū videtur verius, quòd imò nō liceat: quia episcop. non habet potestatem super laicos, nisi vbi adeat peccatū: ideò nō debet saltē in alienā inesslem apponere. c. scriptū. vj. q. iij. Io. And. & Cauo. in c. nouit. de iudic. sed chorez: & larua bene circumstantionata nō cōtinēt peccatum. vt ē. ergò

Al traditor
de la carne
salata.

67

68

69

nota pro
capa qui
conuincit
suspecti
C. de iudic.
num. 92

ergo &c. ¶ Secundò non licet episcopo facere edictū seu statum irrationabile c. erit autē lex. iij. dist. est enim irrationabile legentē condere contra laicos, saltē eis non vocatis. si pur vult condere, sine consensu capituli pronuntiandum. vbi gl. penul. de consecr. dist. iij. Panor. in cap. ar. si clerici. §. de adulter. colū. antepenul. de iudic. Perusin. cap. fin. col. vj. de cōstit. lib. vj. Bertach. in tractatu de episcopo iij. parte lib. iij. q. vij. præsertim quando imponitur pœna excommunicationis. Hostien. in summa de excels. prælat. col. j.

¶ Tertiò, quia talis ludus siue chorea fit ad recreationem, vt efficiamur prouiores ad exercitiū virtutis tempore imminētis Quadragesimæ. xliij. dist. cap. conuiuia. de consecr. dist. v. cap. non mediocriter. glo. in cap. donare. lxxxvj. dist. Panor. in cap. & si c. H R I T V S. pen. not. de iureiur. ita etiam fecit Saluator imminente eius passione, quia iuit se recreatum in Betaniam. secundum Bonaueram in meditationibus de passione Domini. ergo tale edictum. tanquā non conueniens tempori, consuetudini, & personis, non debet fieri. d. cap. erit ante lex. iij. dist. Et propterea homo sapiens erit sapientior tali lege malè posita, & ei licebit legitimis remediis & fraudibus eam circumuenire. Bald. per illū test. in l. j. in princ. C. de cad. tol. vbi Paul. de Cast. & Corn.

¶ Quartò facit, quia bene scit d. episcopus quòd tale edictum non obseruabitur, quia difficile cohibentur iuueniles calores. l. j. §. filius. C. de bon. quæ libr. præsertim quando tales nobiles sunt inflati libidine mulierum: quia miscent omne fas & nephas. l. ij. colū. iij. versi. initium. ff. de orig. iur. ergo plus peccat episcopus, quā transgressores edicti. cap. clericos. de cohab. cler. & mul. cum sim. vt latè Felin. in cap. apostolicæ. col. ij. de excep. in cap. j. de offic. deleg. vbi allegat Ioan. Andr. in cap. soler. de senten. excom. quòd superior nunquam debet imponere pœnas his qui verisimiliter eas non timebunt.

¶ Non obstat primò, quòd teneatur episcopus auferre materiam & occasionem peccati. Quia respondetur, negando choream & laruas esse peccatum, vt in contrariò etiam fateatur: & propter malos vtentes choreis & laruis ad malum finem, non debent boni prohiberi ab honesta recreatione & accommodata tempori: quia propter pisces malos non rumpimus retia. cap. quisquis. xxij. q. j. Etiam quòd sint plures qui vtantur ad malum, quā ab bonū: quia attempta difficultate relinquenda

di cho

di choream ceptam quæ impossibilitati æquiparatur. l. nepos Proculo. ff. de verb. sig. etiam iusti verisimiliter ad bonum chorizantes permittent se labi ultra horā, præsertim cum nec campana dans signum horæ possit audiri de facili ob strepitū choreæ: & sic eius respectu negari non potest quin tale edictū illaqueet ad peccatū eum qui aliàs peccaturus nō erat. Sed antequam dare causam vni peccato mortali, episcopus deberet potius permittere damnari omnes creaturas cœlestes & terrenas. secundum Ansel. in lib. de similitudinibus. quæ refert Rosarium Busti. ij. parte. chart. lix. col. j.

¶ Secundò responderetur quòd ex quo solus Deus est scrutator cordium. xxij. dist. cap. erubescant. non potest episcopus sibi vindicare iurisdictionem de peccato de quo non constat. Et si dicatur quòd erit saltem peccatum post prohibitionem episcopi. cap. nemo episcoporum. xj. q. iij. cap. ij. de maior. & obed. responderetur, quòd ex quo tale edictum prohibitorium respicit futura. cap. fin. de cōstit. oportet quòd tempore edicti adsit peccatum. & non sufficeret post argui. cap. si eo tempore. de rescrip. lib. vj. l. j. §. si filius. ff. de leg. iij. aliàs esset facile episcopo trahere omnes causas criminales laicorum ad forum suum. posset etiam dici vt Gemin. in alio proposito in d. cap. vt animarum. col. iij. dum allegando dom. Ant. dicit, quòd excommunicatio hoc casu non ligat ex defectu potestatis inducendi causam edicti seu sententiæ: quia ad eum nō spectat, nec eius interest de delicto commissio per laicum. facit Hadrian. Papa noster in Quodlibetis. q. vj. litera i. cap. j. circa fin. est chart. j.

¶ Nō obstat. ij. & iij. quia decisio Feder. & Io. de Mōser. loquitur quādo prohibetur id quod clarè liquet esse peccatum: secus in casu nostro. ¶ Non obstat. iij. scilicet decisio Ioan. Andr. quæ iudicio meo valde stringit: quia si ornatus est peccatū, quia comunitur mulieres euntes ad choreas se ornant: ergo chorea quæ est causa talis peccati, est etiam peccatū. Breuiter licet nō inueniam tactum, credo quòd statutum de quo ibi non liget personas laicas. arg. cap. si eo tempore. de rescrip. lib. vj. vt statim dicebam in ij. solut. ad primum contrarium: quia per hoc tollitur illud, dum dicitur quòd saltem est peccatum post prohibitionem in quo iacet totum fundamentum Io. Andr. & licet Io. de Montefer. conetur tollere, non bene satisfacit. Cacialup. fateatur non valere nisi in delictis ecclesiasticis, puta ne quis intrat monasterium. fateatur contrarium mihi difficile. sed

inca

in casu nostro fundamenta facta pro hac parte euitant sufficienter illam decif. ad quam Doct. subtiles non aduerterunt, vt puta quia vt dicit Alber. vbi s. non est de pane quærendo.

¶ Secundò quòd debeat, patet: indecens enim est quòd tempore Quadragesimæ quo pœnitentiæ vacare debemus, vacemus choreis & tripudiis. xxiiij. q. iiii. c. non oportet. cl. j. cum duobus seq. vbi prohibentur conuiuia & lætitiæ nuptiales: ergo multo plus choreæ lasciuæ, quæ licet omni tempore suspicte sint, incitationes libidinis multò plus tempore Carnispruij & Quadragesimæ, quia eo tempore vitium gulæ & luxuriæ plus dominatur: vt Spec. in Rationali diuinorum, in rub. de quinquagesima. & rubr. seq. col. ij. nò immeritò ergò tunc plus decens est talia coercere. ¶ Secundò probatur in cap. j. circa fin. de pœnit. dist. v. vbi qui perfectam vult consequi gratiam remissionis peccatorum ad quem potissimè tendimus, tempore Quadragesimæ cohibeat se à spectaculis & ludis. facit gloss. in clem. j. de celebr. mis. in ver. vigiliis. quæ allegat Senecã in verbo, choreas. ¶ Tertiò probatur in cap. nullus de consec. dist. v. vbi prohibentur presbyteri coram se permittere larvas fieri, arguendo ergò de persona ad tempus: vt pulchrè Ias. in l. vi. num. ff. si cert. per. ergò & tempore Quadragesimæ dedicato ad diuinum obsequium & pœnitentiam peccatorum. ¶ Sed his non obft. contrarium videtur verius, quòd imò si liceret episcopo tale edictum facere, non tamen decet. ¶ Primò, quia à tanto tempore citra cuius initij memoria non existit: & sic habet vim priuilegij l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. semper solitum est illa nocte choreas ducere ad laruitatem: ergò nunc velle inducere talè nouitatem est nimis molestum & quasi scandalosum. cap. de hct. de excels. prel. l. ij. ff. de constit. princ. ¶ Secundò quia sententia excommunicationis quæ hic comminatur, cum sit grauior qua vitatur ecclesia, non debet ita de facili & pro re leui imponi, ne valescat. Pa. nor. in cap. clericos. de cohab. cler. & mulier. ¶ Tertiò quia non debemus plus sapere, quàm oporteat, sed ad sobrietatem. Rom. xij. cap. j. de renunt. lib. vj. sed sic est quòd Curia Romana, & Metropolitana, & episcopi conuicini tolerant quòd illa nocte ducantur choreæ ad saturationè. ergò non decet velle corrigere quæ episcopi tolerat. xij. dist. cap. j. & ij. & cap. quemadmodum. Card. in cap. consuetudo. col. fin. j. dist. Et sic non potest dici corruptela: quia licet quoad esum carniū Quadra-

ges

gesima incipiat post cœnam, nisi esset tolerantia. cap. denique. iij. dist. tamen quo ad festa & opera inchoamus ab ortu lucis. cap. si præfodiens. vbi Felin. latè de homic. Card. in d. cap. denique. col. viij. per glo. approbatam in cap. ij. de feriis. quæ etiã vult & omnes approbant in his standum esse consuetudini cui iuslibet regionis, scilicet quã lo incipiat dies. nam omnis provincia abundat in sensu suo. de consec. dist. iij. c. rogationes.

¶ Non obft. contraria, quia vnico verbo tolluntur quod apud nos stante dicta consuetudine nondum est Quadragesima ante lucem diei cinerum quantum ad choreas. ¶ Singulariter tamen respòdendo ad primum, dico quòd mora modici temporis non est attendenda. l. si debitori. ff. de iudic. præsertim cum ea hora non inchoent choreæ, nec lar. de nouo à communiter accidentibus, & multa fieri non debent, tamen facta teneat l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. & multa retinere licet, ad quæ non liceret agere. cap. intelleximus. de iudic. gl. in §. certè illud instit. de rerum diuis. & Turpius eicitur, quàm non admittitur hospes. gl. fin. in cap. literas. de restitu. spol. Alex. lib. vj. consi. cccij. domini. num. 9. & etiã quod fiant ad peccatum, non est tantum peccatum continuare choream, sicut inchoare de nouo.

¶ Et plura conceduntur in consequentiam, quæ non concederentur principaliter. l. quotiens. C. de iudic. & facilius aliquid à principio impeditur, quàm post factum tollatur per regulã. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. idèd principis obfta. & facilius quid in esse conseruatur, quàm de nouo fiat. l. si pluribus. ver. quod si vna. ff. de verbor. oblig. & facilius inducitur extensio quàm creatio. l. sed & si manente. ff. de preario constit. de foro compet. col. xxviij. & facilius tollere ius quærendū quàm quæsitum. Decius consi. cxij. col. ij. quàm ad lætitiis nuptiales bene videmus eas prohiberi alio tempore: & tamen non prohibentur choreæ, vt in locis allegatis in contrario. ¶ Non obft. ij. quia ibi sunt verba consilij: patet, quia circa medium illius capituli prohibentur etiam mercatura, militia, & administratio secularis potestatis: quia talia videtur cum aliquo malo administrari: & tamè videmus quòd publicè nò seruamus hæc tempore Quadragesimæ, prout nec illud quòd non reddatur ius cap. placita. xv. q. iij. Card. in cap. denique. iij. dist. col. iij. & hæc corroborant id quod in tertio fundamento aducebam: quia circa obseruationem Quadra-

ges

gestimæ consuetudo multum attenditur. ¶ Non obft. iij. quia fateror in laruis in habitu dæmonum vel religiosorum vel mulierum. Doct. in cap. cum decorem. de vita & honest. cleric. ¶ Tertiò quòd expedit tale edictum facere, probatur: quia episcopo incumbit malos mores corrigere, ne sanguis ouium de manibus suis requiratur. c. irrefragabili. de off. ord. Imò & si tales corruptos mores ignoraret, per hoc nõ esset excusatus. c. quauis. de reg. iur. & tacèdo videtur oues occidere. cap. Ephe siis. xliij. dist. prout negligèdo. delicto consentire. cap. negligere. vbi gl. ij. q. vij. nam error cui non resistitur, approbatur. cap. error. lxxxij. dist. melius erit ergò cum seueritate diligere, quàm cum lenitate occidere. xxij. q. iij. cap. nimum. & per totam illam q. Et si remaneant indurati, duret & ipse, quia nil tam durum quod duriori non cedat. secundum S. Bern. quem refert Luc. de Penna in l. nemo miles. col. ij. C. de re milit. lib. xij. Et si non prosit erit excusatus quòd fecerit quantum in se est. gl. in cap. scimus. xliij. dist. Et si sic nõ faceret, posset se Metropolitanus intrmittere. cap. principalem. ix. q. iij. Nec potest culpari etiam si malus exitus inde proueniat. cap. de occidendis. xxij. q. v. l. sed an vltro. §. ff. de neg. gest. quia ad hoc fiunt leges & edicta, vt eorum merita humana coërcatur auidia. cap. facti. iij. dist. quia mala voluntas suæ non est dimittenda libertati. xxij. q. iij. cap. displicet. vbi plura exempla postea subiicit, quòd tanto maiore vitur ecclesia potestate, vt non solum inuitet, sed etiam cogat ad bonum. ¶ Secundò probatur quòd sit expeditus, quia experientia docet quòd post tale edictum plures abstinerunt, & sic minora mala facta sunt. vt consecuti sunt meritum obedientiæ. cap. quid ergò. x. q. iij. & sic excusatio contraria est eorum qui contra suas imperatas leges iustas institui nolit. cap. si ecclesia. xxij. q. iij. ¶ Sed his non obft. videtur contrarium, videlicet quòd etiam si hærerent & deceret tale edictum, tamen non expedit. Primò, quia est valde difficile, & quasi impossibile. vt dixi in sol. j. contrarij. partis. ergò impossibilium nulla est obligatio. l. impossibilium. ff. de reg. iur. & edictum debet esse possibile. d. cap. facti. iij. dist. & sic laici potius irridebunt tale edictum, quàm obseruabunt: vi ta hominis mutatur cum difficultate. §. sancimus. in authen. de monach. Hieremix xij. ante fin. & ideo debet episcopus precavere. vt pulchrè Paul. de Cast. lib. j. conf. cccij. incipien. illa. ¶ Secundò, quia potius expedit, etiam si chorea delictum esset & pec

& peccatum sub dissimulatione transire, quàm edictum contemptibile condere. c. denique. iij. dist. cū sim. vt Fortun. de fine iuris. col. xxj. vbi ille tex. optimè quadrat. in proposito: quia ibi toleratur illa consuetudo comedendi carnes vsq; ad mediã nocte, quia euelli non poterat: nam qui nimis emūgit, elicit sanguinem. & boni pastoris est tondere, non deglutire. gl. in clem. j. de cens. in vers. consumit. pulchrè Bald. in c. mandatu col. ij. de rescript. & multa permittuntur, ne deterius contingat. Alex. lib. ij. consi. j. col. iij. vers. & dicit beatus Thomas. & de prostibulo not. in c. inter opera. de sponsal. Felin. in cap. omnes leges. j. dist. col. iij. vbi inter cætera dicit, quòd quãdo mala non possunt coërceri sine scandalo, debent sic dimitti. facit Host. in summa de decimis. §. & vtrum præscribi. vers. vij. ad fin. nam propter peccatum inobedienciæ sunt deteriores: quia vnum peccatum suo pondere ad aliud trahit. Bal. in l. Barbarius. col. ij. in ij. lect. ff. de offic. præto. etenim Abyssus abyssum inuocat. Psalm. xlij. ¶ Tertiò via paradisi est valde arcta. Matth. xij. quia. Iustus vix saluabitur. j. Petr. iij. Lact. lib. vj. c. iij. Bald. in c. pastoralis. col. iij. de rescrip. ergo non est amplius angustianda. arg. c. bene quidem. xcvi. vbi adiectione non eget plenitudo. imò nec via probationũ. facit illud Matthæi xxij. Væ vobis scribæ & pharisæi, qui clauditis regnum cælorum ante homines. & Actuum. xv. Quid tentatis Deum imponere iugum super ceruices discipulorũ, quod neque nos. neque patres nostri portare potuimus, & per totum c. refert Io. Gerson. j. parte. in tract. contra sectam flagellantium. circa princ. facit Bustus in defensorio montis. char. xlij. col. iij. in vers. xlij. maxime his temporibus quibus ætas est fragilior: c. fraternitatis. xxiiij. dist. hinc communio quæ fiebat omni hebdomada reducta est ad semel in anno: & sic potius esset relaxanda & amplianda. c. quotidie. c. & si non frequentius. de cõsecr. dist. ij. c. omnis viri usque sexus. de pœnit. & remis. hinc Petrus qui peccauit, potius electus est Papa, quàm Ioannes, vt ex èplo sui sciret melius cõpati infirmitatibus nostris. §. distin. c. quia sanctitas. & sic debet vti prudentia, vt sibi cõueniat illud Luc. xij. Fidelis seruus & prudens quæ constituit Dominus super familiã suam: beate agnoscendo & considerado vultum peccatorũ suorum. Prouerb. xxx. Io. x. Nõ erit ergo prudēs laqueare & perdere oues quas sibi Deus dedit. Io. xvij. ne dicatur illud Matthæi xxij. Imponunt enim onera grauia & importabilia hu-

meris hominū. & illud Hieremias xxiiij. Vx pastoribus qui dispergunt & lacerat gregem pascuæ meæ. & Esa. x. Vx qui conditis leges iniquas. refert Hadrianus Papa nosster in Quodlibetis. q. vi. col. iij. & char. xxij. est q. ij. Præsertim quia sic cum appositione pœnæ pecuniariæ. nam licet possit quando conuertitur in aliquem piū vsum, Cacialup. in l. j. C. de summatrit. col. xxviij de quo tamen caue propter Hadrianum Papam nosstrum in Quodlibetis. q. vi. co. ix. nihilominus cauere dicit: quia scandalizantur laici dicentes illud Exechielis xxxiiii. Vx pastoribus Israëli qui pascēbāt fetemipfos, & greges meos non pascēbant. & paulo infra: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potētia. & dispersæ sunt oues meæ transumptiue. xli. dist. cap. hoc habet. Et quod dicit Archidiaconus, quem refert Felin. in cap. irrefragabili. §. cæterum. col. ii. de offic. ordi. videlicet quod fingunt tendere ad correctionem morum. apponendo has pœnas, & gerunt curam marsupii: debet enim ex conditi ad cōmodum publicum, non ad commodum condantis. Hieron. in prologo teudorū. vi. q. in fin. in §. i. de pace iuram. firm. §. †. Et sic patet solut. ad primū contrarium, vt illud procedat quantum ad correctionem que non ardet ad peccatum mortale: vt facit pœna excommunicationis secundum Cacialup. in d. l. i. C. de sum. Tri. col. xi. licet Rosariū Busti intelligat hoc solum procedere quando ita est de voluntate præcipiens. in ij. par. serm. xxxviij. litera i. est char. cccclxxj. col. iij. vera enim iustitia compassiōe habet: falsa verō dedignationem. e. vera. xlv. dist. Fortū. de sine iuris. col. xlviiij. & quia corrigendo se malus nolit obedire: videtur q. episcopus non debeat omittere correctionem. Archid. in cap. ii. peccauerit. j. q. ij. col. iij. vbi Card. cum sequitur ad literā. Respondetur hoc procedere vbi constat de peccato: sed hic non constat. vt supra. secundō respondeo, quod illud procederet quando plures longē saluaretur, & pauci damnaretur. Hadrianus Papa nosster q. iij. quodlibetica. est char. xxviiij. col. ij. Præterea secundū eundem Archid. in d. c. deniq. iij. dist. col. j. & ibi Card. Quis non debet corrigi, sed conscientia suæ relinquere in tribus casibus, qui omnes concernunt dubium nostrū. Primō, quando illud quod fit potest sine peccato vel indifferenter facere. Secundō, quando multitudo est in causa, & sic timetur scandalū. Tertio, quādo persona non potest iudicari, vel criminē est occultū: tuut ergo potius isti cho- rizontantes eorū conscientia relinquendi, quā illaqueādi. c. quodlibet.

tidie. de consec. dist. ij. hinc dicit Angelica in versic. confessio. iij. §. iij. quod confessor non debet esse facilis ad determinandum. an sit peccatū mortale nec temere quis debet flagitia reprehendere. tex. Aug. aureus in c. quisquis. xij. dist. & quod vult Hadr. Papa nosster in quodlibetis. q. vj. est char. liiij. col. liij. litera d. vbi dicit. q. contrariens canonis si nō facit ex contemptu. peccat solum venialiter, præsertim cum apud laicos scandalizetur episcopus de murmurationibus prædictis. Felin. in c. nihil est scandalō. de præscrip. Item quia ei nō obediunt, vt s. quia non præcipit rationabilia. c. ille proculdubio. lxxxiij. dist. cum plures sint mali, quā boni Matr. xx. Præsertim cum episcopus in criminibus reſeruat episcopis hunc sibi reſeruaerit: & sic fortius scandalizabūt, dicentes quod faciat ambitu superioritatis & iurisdictionis, vt omnes teneantur ad eum accedere, vt dicebat Cy. quem reprobat Paul. de Cast. in l. quoties. col. ij. C. de iudicis. ¶ Non obstat q. expediat: quia plures ob hoc edictum abstinerunt. Quia responderetur quod forte abstinit aliquis qui omnino & iussit dormitum: præterea non placet Deo seruos accusare vt meliores fiant. c. si omnia. vj. q. j. Et maior cura debet adhiberi ne vnus delinquat, quā quod omnes homines mundi fiant meliores. Hinc Scipio Africana. nus malebat vnū ciuē seruare, quā mille hostes perdere. Iodocus de nobilitate. c. xiiij. & ij. ad Timoth. ij. Omnia sustinere propter electos. Cardin. Caietanus de diuina institutione Pontificatus c. xj. char. ij. præsertim illi qui solent peccare. quia propter eos Christus venit. Math. xv. Imō totum gregem reliquit propter vnā ouem quæ perierat. Lucæ. xv. quia sanctitas. §. dist. & si aliter faciat, dum eradicat zizaniā pariter & triticum. contra illud Matth. xiiij. & xj. q. in c. nolite. facit Hadria. Papa nosster in quodlibetis. q. xij. col. j. & ij. non enim debet iniici laqueus fragilibus ad peccandum, vt inducantur alij ad meredū. Melius est enim neutri iuuare. quā grauare alterū. c. deniq. xiiij. q. v. xxviij. q. j. de viduis. Had. Papa nosster in Quodlibetis. char. xlv. est. in q. v. & q. viij. col. viij. & q. x. col. ij. dicit, q. nō licet pro quocūq; bono inducere proximum ad peccandum. Ad Rom. ij. §. †. Notandum tamē est quod tradit Felin. in c. quoniā contra falsam. vj. col. vlti. not. post. Aret magistram suam & alios. de probat. vbi si cōuenit constitutioni, quod non fuit facta propter se, sed ratione alicuius mali euitandi, nō illaqueant transgressores ad pœnā, si finis ad quem principaliter

cipaliter tendit constitutio, non violatur: & hoc etiam proce-
 dit respectu peccati mortalis, dummodo constitutio non con-
 temnatur, dicens not. ad multa. Et ita concludo melius esse q̄
 abstineatur ad conficiendo tale edictum. Laus Deo. Ad rē nūc
 redeundo, scilicet laruatos visitantes dominas. Fuit profectō
 bonus vir, intelligendo prout Card. in c. ex literis. de confuet.
 76 dicens quod si alicui dico, Tu es bonus vir: postquam conueni-
 ti actione iniuriarū: quasi dixerim quod vxor sua sit adultera.
 refert Petr. de Rauē. in suo alphabeto, in materia confuetudin-
 nis. col. xxxiiij. Prout & sunt alij plures qui semper captiuam
 meliorē partē, si aliquid videant vel tangāt. nā tactus quādoq̄
 fallax. Dodus cōtra strigas. char. xxvj. Et si vidēt aliquē vxorē
 suā in occulto amplexantē: præsūmitur q̄ det benedictionem.
 Et si vident q̄ deosculantē, præsūmūt q̄ faciat velled charitatis.
 Alex. iij. vol. consil. cxxvj. vifa inquisitione. iij. col. ver. & pro-
 pterea. sed à tali charitate libera nos Domine. quādo sic secre-
 tē loquuntur: ex quo non præsūmuntur dicere Pater noster.
 Ange. in Malefic. gl. che hai adulterato. col. iij. Franciscus Brunnus
 in tract. de iudiciis & tortura. col. xvj. Perus. in c. vt officium.
 col. j. de hæret. lib. vj. Pic. in repet. §. Titia. q. lxiiij. in fine facit
 Panor. in c. sicut primo. de simon. Ang. in d. tract. in vers. fama
 publica. col. v. Felin. in c. præterea. de testib. vbi ponit modum
 probandi adulterium. Galiura in repet. l. centurio. col. xlvij.
 num. cxxvj. ff. de viuga. & pupil. & Ant. de Prato in tract. de se-
 cund. nupt. chart. vj. col. iij. qui dicit, plura tamen esse confide-
 rāda circa præmissa in postil. Ang. in l. marito. §. si publico. ff.
 de adul. sed ni fugias tactus, vix cuitabitur actus. Hostien. in
 Summa. de eo qui cog confang. vxor. suæ. §. j. Io. Pyrrhus in l.
 non debet. ff. de reg. iur. gl. j. in l. quod ait lex. ff. de adul. ponit
 illum versus, Visus & alloquū, tactus, post oscula factum ad
 quam Decius in rubr. de iudic. col. ij. allegat Bald. singulariter
 dicere, quod ita priuatur dote mulier propter osculū, sicut per
 adulterium: pro quo Curtius in feudis. iij. parte. in iij. causa.
 est chart. xxxiiij. vide Hippol. in l. patre vel marito. col. j. ff. de
 77 quæstio. Rom. consil. cccclj. & dicit Ang. in l. ii. col. si. ff. de pri-
 uat. deli. ¶ quod sicut peruersio est præparatorium homicidii:
 ita colloquium & amplexus ad libidinem. latē Ioan. Lupus in
 rubr. de donat. inter virum & vxor. charta xlviij. col. i. dicens,
 quod per osculum solum vel tactum mammillarum laceratur
 matrimonium. & dicit Ifern. in cap. i. §. turpiter lusecit quib.
 mod.

76
 Bonus vir id
 est cornu-
 tus.

Osculū ze-
 lo charita-
 tis.

mod. feud. amit. post Tullium. quod osculum est pars adule-
 rij. & quod Publius Mæuius filix mandauit vt nō tantū virgi-
 nitatem illibatā marito, sed etiam oscula ad virū sincera præ-
 ferret. facit Aegidius de regim. prin. lib. ij. parte j. c. ix. Et pro-
 pterea perditur dos. Franciscus Ripa in rubr. de iudic. col. iij. Af-
 flictus constitutione, quæstionibus. col. v. Baurius in §. est au-
 tem. col. j. & ij. insit. de hered. insit. tu video. Io. de Vilemati in
 repet. l. diuus. ff. de fcar. num. cxxxj. Philippum Decium in rubr.
 C. de eden. col. j. & ex incontinentia mulieris infamatur mari-
 tus & proles. Hostien. in Summa de filiis presbyter. §. quæ est
 causa prohibitionis. sed Ioan. Barberij in suo Viatorio iuris.
 in j. parte. in rubr. de adulter. & stupro. iij. charta dicit, Nos ta-
 men Gallici qui fidem habemus de honestate mulierum no-
 strarum, arbitramur semper in bonam partem: & quod omnia
 talia bonæ & honeste amicitix causa contingant. pro quo ver-
 sus Ouid. relati in gloss. penult. l. iij. incip. si conuenierit. ff. de
 pact. dot. Quæ quandoq̄ missile putet, quia parua videri, Tu
 tamen hoc quæso consule missa boni. & Ioan. Barberij ibi, pro-
 quo Guiliel. episcopus Parisiensis, quem refert Hostien. in Sum-
 ma de præsumpt. §. penult. col. ij. dicens, quod pro vno bono
 inueniuntur x. mali. potius debemus præsumere malum. quā
 bonum: maximè in adolescente, vt ibi col. sequen. dum refert
 Salomonem penitus ignorare viam adolescentis. in princip.
 illius rubr. excaudescit contra iudices, qui non faciunt iusti-
 tiam de adulteris, dicens quod sunt causa magnæ discordiæ.
 Est verum quod dictum Alexand. fortè procederet in affini-
 bus: sed in contrarium videtur text. in cap. illud. de præsumpt.
 cum alijs adductis per Spécul. in tit. de denuntiatione. §. j. vers.
 sed qualiter. dum allegat capit. cum in iuuentute. de præsumpt.
 Roch. in capitulo cum non ab homine. de iudiciis. chart. viij.
 parua. vbi Decius colum. v. & in consilio cix. colum. penulti.
 dicit, quod tunc essent inspiciendæ aliæ coniecturæ. Est bene
 verum quod isti amatores dum putāt esse in his iocis, plerūq̄
 sunt vt Tantalus in aquis, de quo in vj. Aeneid. qui habebat
 aquas vsq̄; ad dentes, & tamen non poterat bibere. Præposit.
 in cap. vsq̄. qui cleric. vel voven. columna vj. & vij. facit text.
 in l. hi qui. C. de apostat. Quicquid sit, à iuvene & cupido cre-
 datur reddita virgo. gloss. in l. si verò non remunerandi. §. si ve-
 rò. ff. mand. Præposit. in capit. commissum. colum. secunda de
 sponsal. etiam si promississet de non ab ea requirendo, nisi à zo-

stentare naturam ne ægritudo procedat ulterius: ex quo contingit quòd natura semetipsam adiuuat. Bar. in tract. de tyranno. q. x. facit, quia si vitium vxoris corrigi non potest, ferèdum est. Gell. lib. j. c. xvij. Xanthippe. Aliter dicebat quòd timor penæ cõerct a malo. Papa Hadria. noster in Quodlibetis q. iij. col. ij. Hostien. in summa de clerico percussore §. in quo casu.

81 ad finem. ¶ Septimò q. impudicitia mulierũ sit vitis ascribenda, probatur, quoniam aliqui mariti scientes illud Ouidia num in iij. de Arte, quòd ex muliere Mille licet sumant deperitudo nihil: nõ curant de vxoribus, nec volunt eis subuenire pro victu & vestitu; vnde paupertas cogit illas meretricem. Et malesuada fames. vj. Aeneidos. Et etiam aliquæ timentes senectam: Fac tibi succurrant iuuenis quæ feceris ipse. vnde dicuntur aliquid excusari, si exercent peculium suum l. palam. ff. de rit. nupt. Aeneas Sylius epist. xcix inter alia, necessitas itaque legem non habet. glos. in l. j. ff. de offic. consul. in verb. expedit. dicam ¶ est enim egestas necessarium malum: qui viro esurienti necesse est furari. Vlrich. Hutem. in dialogo, Aula. pag. xxij. & seq. itè illa rustica dicebat quòd pauperes nullum aliud passatempus habet quàm copulam. ¶ Octauò probatur, quia aliqui sunt mariti qui libenter comedunt panẽ vtrũ. Et indigentes quærunt pecuniam ab vxore: quam si non præstet, verbera minãtur. vnde habeas quærit nemo: sed tãtum oportet habere. Et quid non saluis infamia nummis: vt inquit luernalis. glo. in regula Cancellar. l. ad fin. Guilielmus Mara epistol. xxix. quid scribam. Et non solum transeunt sub dissimulatione: imò ipsimet persuadent quòd adulterium cum principe, vel cum præfule, nec est pudor, neque peccatum. contra Barbat. in

82 clem. ne Romani. §. cæterũ. de elect. Dicentes, ¶ quòd licet honestatem in modico violare propter magnum commodum sanctorum vel diuitiarum, quas inde consequuntur. Lancel. in l. j. col. iij. ff. sol. matr. Et ita intelligunt illud Genes. cap. xij. circa fi. & Anterota Fregos. char. xv. & char. xl. & seq. Et sic more agricolarum magis concupiscunt lucrum, quàm honorẽ, quia eis delectabilius est laborare, quàm principiari. secundum Philosophum in vj. Politic. quod tamen sciendum non esset. I. miles. §. focer. ff. de adult. l. Iulianus. ff. si quis omis. cau. testat. Barba. lib. j. consil. xxix. illud. col. xj. Cardin. in cap. detractores. iij. q. v. & Zabarel. consil. l. iij. illud. col. xij. Tal. in l. reprehendenda. iij. not. C. de instit. & substit. cum similibus, vt dixi supra in isto

isto, & sic septimo contrario, in j. conuenienti. dicuntque illud Erasmi parte j. Prouerbior. dcccix. lucrum pudori præstat: & postquam mortalia nunquam cenfore carent, melius est sic errare: quia non est saxum in caput redundas. idè facillè negligendum: quia tantum noxæ affert, quantum sentitur. quid laedit si totus populus sibilet: modo tu te tibi plaudas. & cur vocandi miseri, quando sic nati sumus, sic instituti, sic conditi, eaque omnium sit maritorum fors: nihil autem miserũ quod in suo genere constat. sunt verba Eras in Moria chart. xiiij. & xvij. nec deberita esse horrendum quod quotidie fit. l. iij. ff. de sponsal. in fin. Et ista tãdiu timebantur quamdiu rara erant: nunc autem multitudo tollit pudorem, secundum Senec. in tractatu de benefic. lib. iij. char. ij. c. j. plures: quia multitudo vendentium consuetudinem facit: præsertim in tua ciuitate, vnde Terram quam pergis cape mores quos ibi cernis. gl. in l. iij. in princ. de mune. & honor. Et cum fueris Romæ, Romano viuio more. Roch. de consuet. charta. xxxv. in fin. col. iij. Et quòd adulterium est de minoribus. cap. at si clerici. §. fin. de iudiciis. Ioan. Fab. instit. de pub. iud. §. item lex Iulia. de adulteris. præsertim quando iam mulier prægnans est. cui alius foetus superaddi nequit: vt in Macrobo. xj. Satur. circa fin. de illa quæ vulgò se prostituerebat, & patri filios similes procreabat. Facit Baptista Pius in annotationib. variis char. v. cap. incip. Augustinus. dum agit de verbo, superferetate. Sed non aduertunt quòd non minus ardebunt, qui cum multis ardebunt. c. multi. in fin. secunda quæstione ij. Gellius. libr. x. capitulo xix. incessabat. Lucas de Penna in l. fin. col. iij. C. de exact. & execut. libr. xii. imò quando talia cum principibus fiunt, citius populo innotescunt, cum per plurium manus transeant. vt Cancellarius Parisiensis Ioannes Gerson. iij. parte in ferm. ad regem Francie. col. xxv. de delectatione voluptuosa. vbi inter cetera adducit illud de Mida, Auriculas asinus quis non habet? facit Steph. Canuti in regim. castitatis. char. xij. in rubr. quare in proceribus & magnatibus tanta lues actus Venerei existit. vbi & col. anteced. inuehit contra reges. Hinc Romæ magister Pasquill. in Gallia farce, seu comedie. hæc enim inuenta sunt ad corrigendos errores principum. vt in epist. ante comedias Plauri. Et Ifoerat. in oratione de bello fugiendo. incip. omnes quidẽ, chart. iij. in toto opere. est col. xvj. & charta. vlti. subiicit propterea quòd regibus peccandi licentia est minor quàm in quibusdam

Licet mille
sumant, ni-
hil deficit.

busdam priuatis. nam. Omne animi vitium tantò conspectius in se Crimen habet, quantò maior qui peccat habetur. xv. q. j. cap. nulli fas. late Felin. in c. cum quidam. col. j. & duabus sequentibus. de iureiur. Corradus in tractatu de schismate. cap. iij. col. j. dixi inter feudalia Bruni. consilio. xij. col. xij. Hadrianus Papa noster quodlibet. ij. est chart. xxij. col. j. & quodlibet iij. est charta. xxxvij. col. ij. & Sapient. vj. potentes potenter tormenta patientur. refert Hadrianus in quodlibetis q. vij. in prima sine argu. col. iij. & aliquando prædicatores publicè infamiam principis, vt Clau. j. in Monarchia Francie. libr. j. cap. ix. & Card. Papa in epistolis. char. cclx. xij. epist. incip. pater. char. ij. dicit, quòd delictum principis omnibus pater: & propterea fugere debent mariti talem infamiam lenocinij propriæ uxoris. nam licet, vt dicit Ioan. in d. l. reprehendenda. in ij. notab.

- 83 † quòd debeat plus puniri qui delinquit, quam qui præcepit delictu: vt que tamè puniri debet: & allegat illud vulgi. Tantum peccat qui præcipit, quantum qui facit. Caveant ergo tanquam ab igne, etià si sibi daretur magna res: vt colligitur ex dictis Cicer. post medium iij. Offic. dum damnat illud Etheolis: Si violandum est ius, regnandi gratia violandum est, alius in rebus pietatem colas. de quo in annot. variis charta. eq. Baptist. Pius in posterioribus. cap. xxvij. & Iac. Bon. in prælectione ad Boët. col. ij. & tanquam exitiale prouerbium damnat Papa Pius contra Sigisfundum epist. vj. chart. vj. & Card. Papien. epist. dclij. incip. O Mantuane. chart. iij. dicit illud prouenisse ex Phoenissis, & esse turpe gentibus, Christianis infame. Dei verò sacerdotibus sceleratum. Et facientes seu patientes talem iacturam honoris propter lucrum meritò dici possunt homines nomine, non re. Panor. in c. prudentiam. j. not. de offi. deleg. nec aduertit † quòd nil miserius quam propter nomen Deum cõtemnere. c. duo sunt. xij. q. ij. & quòd honor non potest pretio nummario æstimari. Bald. in c. j. de vita & honest. cleric. & est maius bonum epistola quamuis ante repet. Marascou de constit. lib. vj. Et contra tales facit quod in simili inuehit Cyn. contra Alberic. in l. iij. C. solut. mariti. quòd propter commodum proprium à directo tramite obliquitur. charior rem bono & æquo pecuniã existimantes. facit Naus Stultifera char. xliij. de lenocinij fatuitate. Aeneas Syluius ad Socin. què refert Bon. in tractatu de nobilitate ij. parte. col. fin. Itali tamen solent honorem præferre commodo: vt inquit Paulus de

Citat

Citadinis in tract. de iure patr. in vj. parte in j. q. est chart. xvij. Cepol. de imper. mil. delig. chart. xj. col. j. dum loquitur de auctoritate. & Bon. in tract. de nobilitate. ij. parte. col. penult. & meritò, vt visum est in illo Bon. de quo ponunt Moderni apostilantes. Bart. in l. quod fenaruscõsil. ff. de liber. agn. post Bald. lib. iij. consil. lix. verb. q. d. deo. ~~quodlibet iij. est charta. xxxvij. col. ij. & Sapient. vj. potentes potenter tormenta patientur. refert Hadrianus in quodlibetis q. vij. in prima sine argu. col. iij. & aliquando prædicatores publicè infamiam principis, vt Clau. j. in Monarchia Francie. libr. j. cap. ix. & Card. Papa in epistolis. char. cclx. xij. epist. incip. pater. char. ij. dicit, quòd delictum principis omnibus pater: & propterea fugere debent mariti talem infamiam lenocinij propriæ uxoris. nam licet, vt dicit Ioan. in d. l. reprehendenda. in ij. notab.~~

viderat forte glo. in Larchiatri. C. de profes. & med. lib. x. quæ dicit, quòd melius est seruire pauperi honestè, quam diuiti turpiter. & Gell. lib. xij. cap. iij. incip. in pleisique. vbi refert matrem Alexandri cum eo cõdoluisset, quòd se filium Iouis nuncuparet. quasi ipsa fuisset eius pellex. ~~refert Præpos. in c. significasti. j. not. de diuor. pract. Papien. in for. lib. quo vx. agn. ad dot. quem refert Surgerus in Enchiridio militaris disciplinæ. char. vj. qui cõsentiunt adulterio vxorum suarũ, & claudunt oculos, dicuntur patroni turpitudinis, & nullius reputationis esse debent inter personas honestas, & cõtra eos, tanquã cõmittentes vitiũ cõtra naturã, quia patiãtur carnẽ suã diuidi in partes inuehit Ioan. Lupus in cap. per vestras. de donat. inter vir & vxor. char. lxxx. col. j. vbi copiosè & moraliter loquitur. nõ refero quia liber haberetur impressus. Ex istis igitur octo rationibus patet incõtinentiã vxorũ procedere à viris: vnde qui causam dani dat, damnũ dedisse videtur. l. qui occiderit §. penult. ff. ad leg. Aquil. c. i. culpa. de iniu. & dam. da. Discat ergò in authorè pœna redire suã. l. pen. C. de lega. Et sibi imputet si volunt extendere illud prouerbiũ, Omnia amicorũ sunt cõmunia. Pia. in Timæo, quòd Erasmus tradit pro primo. & Polydorus pro verb. cxxxij. Cicer. ante medium. j. Officiorũ. Rosariũ parte. j. ferm. j. litera R. in vita Virgilij. post mediũ. Cyn. in l. quisquis col. ij. C. de adulte. cap. j. & ij. & viij. dist. Præpo. in proemio quarti Decretal. ad fin. Phil. le. decad. x. satyra iij. incip. maximus secundum cap. dilectissimis. xij. q. j. vbi extenditur etiã quoad vxores. sed glo. ibi excipit~~

pit præterquam quo ad usum carnis. & ratione ponitur Cardin. post Aristotel. in iij. colū. & sic facientes irridet Pæpos. in dicto proœmio seu epistola ante iij. Decretal. & Gilbertus in quaestionib. post secundū Oeconomic. philosophi. char. iij. dicit Platone volentē liberos & mulieres esse cōmunes ¶ Et nō
 85 ~~affertur tale vitium vxoribus: quomā turpe est doctōri cū~~
 culpa redarguit ipam. gl. in auth. vt iudi. sine quoquoque. §. oportet. in l. sed si hac. §. prostrata. §. de iniur. voc. Delictū enim vxoris hoc ideo debet imputari magis viro, quia vir est caput vxoris l. ex ea parte. §. j. vbi Ias. colū. j. ff. de verb. obli. Paul. de Leaz. q. iij. incipi. patronus. col. vj. Et dicit Apostolus quem refert Læc. in l. fratres. C. de pac. quōd si quis tuōm. maxime domesticorū curā non habet, fidē negavit, & est infideli deterior. Nic. Boerij in conf. de custodia clauium portarū. col. x. Hadri. Papa nosse. ad libet. iij. est. char. xx. vij. colū. i. nisi doceamus, tenemur, vt ibi chart. xxj. col. iij. & Ias. in l. si res obligata col. penult. de leg. j. dicit, quōd nulla est pastoris excusatio, si lupus comedit ouē: quia ipse tenetur inquirere de ouibus suis. Per. Subert in tracta. de vinea Domini. vij. parte. cap. xv. facit Nic. Boerij in tract. de custodia clauium portarum. chart. iij. colū. j. Ripa tract. de Peste. char. lxx. num. dxxj. siater Lud. Viualdus in tract. de veritate contri. chart. cxxxv. de prima circumstantia personæ: vnde dicit Card. in elem. penult. col. j. de sentent. excō. Ang. in l. si ff. de custod. reor. non numeritō ergo aderat cōsuetudo Parisius & in Catalonia quam refert Io. Montaigne in tract. de bigam. q. ij. col. xj. nam in Catalonia vir ecurbitatus, etiam si sit ignorans, soluit fisco solidos xl. & Parisius ducitur per vicos ab vxore retrogradus superasimū, precone clamāte, Qui sic faciet, sic accipiet. Ad has ignitur ignominias & suspiciones euitandas, debent mariti auertere omnes occasiones de quibus supradictū est, & fugere cōuersationem illorū quos habent suspectos de vxoribus suis nec ab eis aliqua munera capere, propter illud prouerbiū. Qui vult adulterare vxorē, prius adulteret eius maritū: nam cōuersatio viri præstat introductionē ad eius vxorē: imō aliqui ita transformant vocē mariti, quōd vxor credit illū esse maritū suum.
 86 Bauerius in §. sed hæc quidē col. iij. insti. de testam. ¶ Et nulla pestis est efficacior ad nocendū, quā familiaris inimicus. gl. in l. j. ff. ad Sillan. Odo. in l. defensionis. ante fin. C. de in. fili. libro x. in l. sciāt. circa mediū. C. de his qui ex pub. rat. eod. lib. &

Turpe est doctōri & vir caput vxoris.

Cōtra con-nutos.

in rub. col. iij. & l. fin. col. fin. C. delator. eod. lib. ideo nostra interest habere inimicos longinquos. Bal. in l. fin. per illū tex. C. de pact. inter empr. & vñ. Platina in vita Honorij, dum loquitur de Florentino, & qui recipit inimicum in familiarē, dicitur nutrire murē in pera: serpente in gremio: & ignē in sinu. cap. & si Iudæos extrā de Iudæis. Decius in c. cū adeo. ad fin. de re scrip. hinc Helena Paridi: Effet vt hospitij merces iniuria tanti, Qui sic intrabas hospes, an hostis eras? Igitur guarda a chi te fidi. Bald. quem refert Igneus in repet. auth. ex causa. col. xx. & Ecclesiast. xj. nō omnem hominē inducas in domū tuam: multæ sunt insidiæ dolosi, & possunt dici proditores. Alex. lib. vj. cōsū. xij. cōsideratis. nu. viij. & propterea docet Sapiens: Cū coniuæ tibi sit, nec res & fama laboreat, Vitandum ducas inimi cum nomen amici. Auferēda etenim est materia delinquēdi. l. conuenire ff. de pac. dot. Ias. in l. iij. iij. not. ff. de iureiur. frat. Iac. in Sophologio Sapient. lib. iij. cap. vij. & tribus seq. quomodo vitāda est mala vita. & lib. vij. de voluptate carnis. & lib. vij. cap. vj. de continentia Ecclesiasticorū. Et propterea effuge cum poteris ne cōsensisse puteris. gl. in cap. ad id. quōd de spō. sal. quia. vt inquit Quintil. quem refert cōmentū Petrarchæ in triumpho Famæ. c. iij. ¶ non solū cauendū est à malo: sed etiā à
 87 suspitione mali. l. ciuile. C. de fur. vbi Salic. in j. not. & Ouid. in ij. de Arte: Famæque non factō crimine crimen habet. facit ratio l. cōsensu. §. vir. quoq;. C. de repud. & l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. Papa Pius epist. iij. ad ducē Mutinæ. circa fin. & Cæsar Pompeiā repudiavit, Quādo meā. inquit, neq; suspitionibus obnoxia esse oportere cēsui. Plutarchus in vita Cæsar. col. vj. cap. in omnibus. lxxxj. dist. cap. quia periculosum. de sent. excō. lib. vj. vbi Coita iij. not. Cyn. in l. j. per illum text. C. de interd. mat. Præp. in c. significasti. j. not. de diuort. Ifern. in c. j. §. porro. col. iij. allegando Apostolum. quæ fuit prima causa ben. amit. Imō & à specie mali. Corn. lib. ij. cōsū. cxvij. multa. l. itera d. Instructio Ecclesiasticorum char. iij. in fi. & char. xij. Et quia bona est cōsideratio volentis providere casui qui euenire potest, licet nō eueniat. c. quāto. de diuort. cum sim. vt Io. And. in addit. Specul. in tit. de arbitrio §. sequitur de quibsdā. col. xij. in addit. incip. nihil: & quæ dixi inter feudata Bruni cōsū. xij. col. xx. facit Aegid. lib. ij. parte j. c. xix. Et exponēs se periculo peccat. Hadri. Papa notter in quodlibetis, char. xiiij. col. j. & ij. & char. xvij. col. ij. in proposito pulchrē Lucas de P

in l. lenones. col. ij. C. de spectacul. lib. xj. Quando autem vides
 vxorem tuam captam amore alterius: nuda de miculum, vel
 eam ducas ad castrum, vbi cum minori sumptu & securius vi-
 ues. secundum Bald. in l. executorem. col. viij. ver. sed pone. C.
 88 de exeq. rei iud. ¶ Quia absentia est dissolutio amicitia. secun-
 dum Philosophum. quem refert Erasim. ij. parte Prouerb. xxiij.
 multas amicitias silentium dirimit. & Amedeus in dialogo de
 amicitia. chart. ij. dicit q̄ qui ab oculis distat, procul est a cor-
 de. Et Albericus in Dictionario. in ver. iecus. dicit quòd muta-
 tione loci. mutatur mentis affectio. lxxxj. dist. c. valet. Præterea
 dicit Apuleius in iij. Apologia. quòd vxor ad prolem multo au-
 spiciatus in villa, quam in oppido ducitur, & ibi frui potes ea
 delectatione quam ponit text. in cap. nūquam. de contec. dist.
 v. Ecce supercilio chiuosi tramitis vndam Elicite illa cadens. rau-
 cum per leuia murmur Saxa ciet, scatebris que ateria temperat
 arua. & omnes nobiies debent habere quatuor domicina,
 secundum quatuor tempora anni, seu saltem duo. Bald. in cap.
 dilectus filius. col. fi. de rescrip. Et si es pauper, certe in ciuitate
 cum eo periculo moraris, quò pisciculus in mari, propter mul-
 titudinem magnorum. Non tamen quis debet in rure morari
 in die Paschatis. Natalis Domini, nec in Quadragesima. cap.
 nulli ciuio. de confec. dist. vii. nec aliàs, licet sit nobilis, si ta-
 men moratur toto tempore in villa. dicitur rusticus. Io. Mon-
 tolonius in Promptuario iuris in versic. rusticus. Non tamen
 stent tantum in vilis quòd possint dici rustici. Ias. in l. fi. C.
 de testam. in §. item Seruiana instit. de act. habetur in oratione
 Iſocratis impressa ante Herodotum Halycarnasseum de pul-
 chritudine Helenæ. Et si habent vxores prægnantes, ducant
 ad pariendum in ciuitate, ad hoc vt filij possint admitti in con-
 sil. & abis honoribus ciuitatis: puta collegio Doctorum, & fi-
 milibus: quia quandoq; sunt statuta, quòd nō admittantur in
 consilio vel collegio, nisi sint origine propria, vel paterna de
 ciuitate: licet ille qui est natus in castro, vel villa. quoque mo-
 do subdita domino ciuitatis, censeatur de patria & de domi-
 nio, licet talis locus haberet iurisdictionē separatam. Paul. de
 Castro consil. cxxxiiij. notandum. col. v. Angel. per illum text.
 in l. j. C. de metropoli Beryto lib. xj. in j. additione ad Bart. di-
 cens quòd est nihilominus subditus. facit Ias. in l. si fideiussor.
 §. j. ij. not. ff. qui satis iare cog. facit text. in l. quisquis in prin-
 C. de natur. liber. Si enim soluit censum, dicitur subditus. Bald.

in d. quisquis. tex. in cap. ij. de cens. Fel. in cap. ad audiētiam.
 col. v. de prescrip. Et licet esset exēptus quo ad aliqua, debet
 tamen reuerentiam ciuitati. Rom. sing. cccclxx. episcopus. facit
 Barb. consil. clxxxix. incip. ciuitati. col. fin. vj. dubio. Vnde or-
 tus in tali loco subdito comprehenditur in statuto etiam dis-
 ponente, quòd non admittatur in collegio seu in consilio: nisi
 sit de origine propria vel paterna de illa ciuitate. & ita in ter-
 minis Bal. in j. vol. consil. xlvj. incip. statutum. quē sequitur Ias.
 in l. huiusmodi. §. legarum. ff. de leg. j. Et confirmatur ista opin.
 per id quod vult Perus. in c. j. §. j. col. ij. de vsu lib. vj. per illum
 text. in ver. de cæteris: vbi dicit, quòd alicui non dicitur quòd
 nō est ciuis, vel alienigena, licet sit ortus ex diuersa terra: quā-
 do illæ ambæ terræ sunt sub eodē dominio immediatē: vide
 tu Iacobū de Beluio in auth. quib. mod. natur. effi. sui. §. illud
 autē. col. ij. vbi Ang. in §. si quis igitur. el. ij. Ias. in l. si in prin-
 C. de testam. Pau. de Cast. lib. j. consil. lxxxv. vñs dictis ordina-
 mentis Nizelum concord. Bar. ccxv. Bolognium in Theodo-
 siana in verbo, nec suos ciues. est char. l. j. Alexand. lib. vj. consil.
 xcix. numer. viij. incip. vñs inquisitione. & cxlvij. vñs quæ
 in themate. not. vij. Secundo confirmo ex decisi. Ang. in l. eadem
 ff. de allef. relata per Ias. in l. imperium. ij. col. ff. de iuris. omniū
 iud. col. vij. vers. iij. quæro. vbi licet vnū castrum habeat omni-
 modam iurisdictionem, non tamen per hoc dicitur esse diuer-
 sum à ciuitate dominante, quando habeat vnum tantum supe-
 riorem: quia nati in vico exempto, per hoc non desinunt esse
 de ciuitate. Paul. lib. ij. consil. cccvij. incip. viderur. Et ille qui est
 subditus Romano imperio, est ciuis Romanus. instit. de par-
 pot. & de nupt. in prin. quod exēditur ad alias ciuitates: vt Præ-
 pos. in c. ius Quintū. l. dis. maxumē quādo talis vicus est situs
 in patria. Bart. in l. iij. C. de natur. lib. & ibi Bald. Et ex comuni
 vsu loquēdi ille locus capit denominationē à ciuitate: quia idem
 est dicere Bononiensis, quòd ortus Bononiæ. Bart. in l. j. circa
 medium. ff. de tur. & cur. dat. ab his. Feim. in c. significante. iij.
 col. de rescrip. Et natus in provincia dicitur ciuis originarius.
 Bart. & latius Kayne. in l. provinciales. ff. de verb. sig. & appella-
 tione ciuiū veniunt illi de comitatu, de districtu, & de territo-
 rio. Pauor. in c. Rodulphus. ver. venio ad tertium de rescrip. &
 illi de pertinetiis. Gemin. & Doct. in d. cap. j. §. j. de vsur. lib. vj.
 Doct. in rub. ff. solu. matr. & fortē illi de diocesi. Alex. in apo-
 st. ad Bart. in l. j. ff. de verb. sig. facit, quia quādo duo sic se ha-
 bent.

Natus in vil-
 la dicitur o-
 riginarius
 ciuitatis.

bent quod vnū, lato sumpto vocabulo, venit appellatione alterius, subsistente eadē ratione in vtroque: tunc statutū loquens de vno, intelligitur etiā de alio. Barb. in Ioannina. colū. xxxij. Brunus in tract. de statutis excludentibus mulieres à successione. viij. artic. q. xij. Socin. in l. j. col. ij. ff. de vulg. & pup. in l. j. §. veteres. col. ij. ff. de acquir. pos. facit, quia in materia fauorabili appellatiōe ciuitatis, venit comitatus. Pan. cōs. xliij. ex omnibus col. ij. vers. ij. moueor. lib. ij. Imò hoc procedit etiā in materia indifferenti. Rom. cōf. cccclij. vīsa principali. colū. ij. ver. abesse, pulchrè Aret. cōf. allegato in apostil. ad Alex. in l. in provinciali. §. si publico. ff. de oper. no. nunt. potest videri. Socin. in l. ciuibus. ff. de reb. dub. Panor. lib. ij. cōf. l. j. in quæstione Raynerij. col. penul. Quòd autē materia sit fauorabilis, patet: quia talis interpretatio reducit nos ad ius commune. gl. in c. statutū in ver. numerandū de præben. lib. vj. cum sim. vt j. dicam circa fin. quomodo sit in dubio iudicandum. Et tale statutum est ambitiosum: Bald. d. cōf. xlvj. Corn. lib. iij. cōf. cxxvj. in præfenti. Felin. in c. ex literis. col. j. de cōf. Si uadetur ex rationibus quas ponit Cicero in oratione pro Sylla. chart. iij. Dū se defendit quòd esset peregrinus, & natus in municipio. Et August. Dathus lib. ij. oratione xlvij. incip. caput orbis Roma. Valerius Max. Nec obf. quòd in statutis verba sint strictè intelligenda & propriè. in l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. gest.

90 † Quia respōderur, quòd imò etiā cōprehendit ea que sunt de lata significatione, quando est identitas rationis: vt Barbat. in d. Ioannina. colū. xxxvij. cum concord. proxi. allegatis. Secundo respōdetur quòd quando vnum cōtinetur appellatio, nō alterius, dicitur esse de propria significatione vocabuli, nō ex interpretatione. Bart. in l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de postul. & quia dubitat Felin. in c. peruenit. col. j. de testib. ego & in

91 rubr. de fide instrum. col. ij. ideo. † Tertio respōdetur, quòd quando casus fictus & verus æquiparatur à iure, statutū procedit etiā in casu ficto c. ad audientiam. de cler. non res. Felin. in d. c. Rodolphus. colum. x. de rescrip. Cepol. cōf. xiiij. incip. pro declaratione. col. j. sed ciuis Comitatenfis. Et ciuis ciuitatis non differunt origine. Bart. in l. j. colū. ij. ver. quæro, aliquis est natus. ff. ad municip. & cōf. clxvj. incip. dubia occurrentia. ver. præterea, & patet ex prædictis. Nimirum ergo si habebit locum in casu isto: & etiā statuta debent intelligi secundum ius cōmune. l. j. C. de noxal. Et satis est quòd talia statuta

operen

operetur quātū ad natos in alieno territorio. Plus etiā dicebat plures. q. si pater fortè iussit in officiū ad aliā ciuitatē, ex quo habeat animū redeūdi ad patriā originis filij nati in illa ciuitate in qua gerit officiū, vel alia qua trāsit, dicitur nat⁹ in ciuitate vñ pater discessit, nō in ea p qua trāsit, vel vbi gerit officiū. Lāc. in l. hæres absens. §. pinde. ff. de iudi. in l. cetera. de reg. j. Felin. quē latē refert Ias. in d. l. huiusmodi. §. legatū. eo. tit. pro qua vidi plures cōsultus: licet tūc post Alex. ibi videatur cōtraria. Postquā autē manū adimpleuit omnia sibi in eubeca, taliter q. nihil possit sibi ascribi, etiā si mulier voluerit esse meretrix, cū prohiberi nō possit, vt Philel. deca. j. saryra ix. incip. Claude fores. post Iuuen. & alios præallag. Nauis Stultū char. xlij. de obseruātib. mulieres. & nō possumus obseruare catulas, quas dū calidæ sunt ligatas tenemus, ne à cane turpi cooperiatur: quō ergo mulieres sensu & malitia videntes quas cæternas tenere nō possumus, nisi faceres eas deferre bracherium ferreū, vt vidi Venetiis. sed si fures prohibere nō posset, quāto minus amatores: itē quātus pudor, auct. inulto magis. C. de la crofanc. patet ex multis nouellis Bocacij. Et exēplo quod ponit Lud. Ariostus in Orlando furioso, cantu xxvj. de Flamera, quē in medio duorū iacēs in lecto tertiu eis insciis admisit ibi dē. Et sic sicut apud graues viros nunquā reputabitur pudor aliquis maritus: quia nihil nouū sub sole, vt dicebat Anaxagoras. & Eccles. j. quē refert Petrar. epist. xxx. de vniuerso, & id cōmune malū, semel insaniuimus omnes. Et, facta agis. Poly. pro uerb. l. xxxij. & Eras. quē retuli. §. char. proxi. in Moria. xiiij. & xvij. vnde solatiū est miseris socios habere poenarū. Bar. in tra cta virginis cōtra Belial. col. j. Odof. in l. quātū. C. de muner. pat. lib. x. Et patet ex illo Romano cum rege Papiæ, de quo in Orlando furioso: quia † spiritus peruersi difficile corriguntur, & stultorū infinitus est numerus. Eccles. j. Nauis Stultorū: & stultitia mundū regit. Eras. in Moria. dixi. §. proxi. in viij. ratione de maritis comedentibus panem vinctum. Et dato q. isti iuuenes cum irideāt cum suis versibus

Regnum

sum. Trin. ad fin. princ. quod plures damnabuntur, quam saluentur: licet quidam respo. deret illi authoritati. Multi sunt vocati &c. quod Christus inquebatur Iudæis: secus de Christianis. & ex pluribus supra & infra scriptis potes videre quot vitia regnent in hominibus: & ex versibus magnifici Domini Philippi Vagnoni, quos infra in fine subiiciam, ne hic faciam nimis magnam parenthesim:ideo fileant obloquentes de mulieribus. Sed nemo est tam malus, quin habeat aliquid boni: & ecōtra. de pœnit. dist. iij. c. quid ergo. † Et habet mulieres infinitas prerogatiuas quas viri nō habent: quæ copiosius scriptæ comperirentur, si mulieres scriberent vt viri faciunt. secundum Senecam de consolatione ad Martia. cap. fin. clamantem propterea quàm multarū egregia opera in obscuro iacent. & in c. præceden. enumerat plures virtuosas mulieres: vt & Campanus lib. ij. epist. incip. quæreris. & me hercle. Rosarium Bussi ij. vol. serm. xxviiij. part. ij. litera e. Mathæus Bosius epist. v. nuper chart. iij. Petrarcha epist. xxvj. sunt & lxxj. mos. dixi supra respondēdo ad fatuitatem mulierum: & est vna oratio in eorum laudem in Margarita poetarū, versus finem, quæ incipit, maxima & amplissima. est char. clix. vnde eis nō deficit ius, sed probatio. l. duo sunt Titij. ff. de test. tur. propterea inquebatur illa illustrissima & prudētissima & eloquentissima Margarita Titia, cum aliquando verbis superari videretur à viris. Nō enim hoc evenit, quia ius non habeamus: sed quia illud dicere nescio. Imò plures etiam si sciant, nolunt dicere ob reuerentiam, & ne displiceant hominibus quibus postea facile est vincere, nō repugnantes. secundum Cicer. quem refert Lancel. in l. si servus. §. j. de leg. j. vbi allegat illud: Optima nam nullo causa uicente perit. Et fortè melius esset vt se defenderent: quia non debet quis esse subditus plusquam expedit. c. admonēdi ij. q. vii. Cyprianus de authoritate ecclesie. chart. viij. nec debet quis pati quod se contempnibile reddat. Bald. in l. nec quicquam. §. circa aduocatos. ff. de offic. proconf. & leg. & te vt Cæsarem non habebis, nisi habeas me vt senatorē. c. esto subiectus. xcv. distinct. Luc. de Penna pulchre in l. j. C. si curial. vel cohart. relic. ciuita. lib. x. Barbat. lib. i. consil. lxxiii. col. fin. Item sunt aliqui qui nō attendunt illud Philosophi, quod † prudentis est vnumquodq; examinare, prout rei natura requirit. refert Gemin. in c. statum. cl. ii. de hæret. col. i. & pro qualibet fabricula non est recurrendum ad apothecam. Bald. in cap. adeo. col. i. de rescript. & qui

Mulieres
nō scribunt

Margarita
Titia.

Non sit subditus plusquam expedit.

96

qui omne leue vitium volunt facere maximum, prout si quando est iuxta virum, rideat, vel canit cum vtroque instrumento. Odof. in rub. C. de rep. vel quæ mingit ita sonore quod canes irritat. vt Petrus Iacobi in practica, in titu. de pauperie, vel etiā si mulier se inebriat quotidie. nam dummodo seruet matrimonialem pudorem, non est crimen atrox. glos. in l. i. §. taceat. C. de rei vx. act. Bertach in tract. de episcopo. char. xxxi. col. iiii. Barbat. in cap. quoniam. §. in aliis. num. xxxv. vt lit. non cōfess. licet pugnat: licet difficilior mulier quàm vir inebrietur. Macrobr. vii. Saturnal. Et vbi est ebrietas, nullum latet secretum. Angel. in l. quæ adulterium C. de adulter. hinc, Fœcundi calices quem non fecere difertum? glo. in cap. i. crapula. de vita & honest. cler. vide Philosophum i. œconom. lib. i. cap. v. Et quomodo bibendum & medendum ebrietati late Per. de Lesnaudiere in tract. de Doctorib. iij. parte. q. lxij. vbi per quatuor chart. & multum debemus naturæ deistis duobus liquoribus, vino scilicet & oleo. Lancel. in l. ij. §. j. ff. si cert. peta. plura tradit Celestina in laudem vini. Actuum ix. incip. porta. chart. ij. de ebrietate. Seneca ad Lucillum lib. xj. epist. j. In toto non est. lxxiiij. incip. singulos. & in lib. de tranquill. vitæ, circa fin. frater Lud. de Veritate contrit. in tract. de gula. Polydorus Proverb. cclxxj. vino obumbratur. Aegidius de regim. princip. libro ij. parte ij. cap. xij. dixi supra in limitatione quorundam, arguendo † cur ætas nunc breuior. dicit tamen Lancel. in athen. quod locum. col. fi. C. de collat. quod peccatū gulæ est maius ludo & re Venerea: ebrietas tamē si assidua fuerit, est mortale peccatum. xxv. dist. cap. vnum horarium criminis. Had. Pa. pa. noster in quodlib. q. vj. est chart. jv. in princ. vide etiam in libro gallico Jardin de plaisir, chart. cxciij. vbi refert iudicatū pro arrestum contra dicentes mala de mulieribus. & in lingua etiam gallica. Guill. Cogullari. in lib. Des droitz. nouueaux. in Le depar des Dames, & des ames. in libro Le propaire marie. & de La louange & beauté des Dames. & Le purgatoire des mauuais maris. c. ix. vbi late quam pena ibi inter ceteros sufferat Matheolus bigamus propter illud opus quod composuit contra scēminas: & in libro, L'aduocat des dames de Paris allans aux Pardons. vbi responder euidam prædicatori. Et Gilbertus in quæstionib. post librum secundum Oeconomiæ rum Philosophi. chart. iij. arguit Carmelitānum de illa eologia. Fœmineum seruire genus &c. & in libr. Carceris amorum,

97

Pro mulie-
ribus.

ante fin. cap. Thefeo homo. & duobus seq. vbi per xv. rationes inuehit contra dicentes malum de mulieribus. & in c. seq. adducit xx. rationes. quibus homines tenentur mulieribus & Lan cel l. Titia. §. qui Marco. ff. de ann. leg. appellat mulieres tenendissimas, charissimas, & sanctissimas. pro eis plura Valerius in oratione quam habuit pro abroganda lege Opia. vt apud Liuium decade iij. in princip. libr. iij. Et Romulus statuit. vt mulieri deambulantu prior a viro locus concederetur. Vdalric. in l. ij. ff. de orig. iur. col. viij. Barbat. in rub. de contue-

28 tud. col. v. & videmus iur. quod virginitas mulieris trahit vitium animal ferrox, & plura in laudem mulierum aggregauit frater Bernardinus de Bussi in ij. par. sui Rosarij. ferm. xxvij. in iij. parte. sub litera e. licet in parte precedenti aggregauisset plura in contrarium. Et si dicas quod decepit. non vicit mulier viros, quorum tantam cateruam legimus: quia vinum & mulieres apostatate faciunt sapientes. Ecclesiast. c. xix. Respondeo, quod decepsse permittens tantum peccat quantum deceptus. c. si cupis. xvj. q. j. imò sunt viri qui decipiunt. tot exempla in exemplis Ouidij item Iac. Butrig. volebat etiam decipere vnam vetulam quæ sibi veditur medietate sicum, quia volebat omnes diuidere per medium. refert Ias in l. rogasti. §. si seruus. ad si. in l. singularia. col. ix. ff. si cert. pet. quænam stultitia Samsonis totiens decepti, qui adhuc causam mortis propagauit illi mulieri. Iudic xvj. Item eorum qui ab amica acceperunt Morbum Gallicum, & iterum ad eam redeunt: quid mirabilius de eo qui temporibus nostris fuit ad amicum reculsam. quia haberet pestem in inguine, & nihilominus coiuuit, & mortuus est die crastina? Præterea nonne etiam lemures qui decipi non possunt capiuntur pulchritudine mulierum?

Et etiam inter homines quotidie ob matrimonia inimicitie sedantur. Et mille milium hominum viræ parcitur: vt ob Iuliam inter Cæsarem & Pompeium. facit Aegid. de regim. princ. lib. ij. parte. j. c. x. & inter Romanos & Sabinos. Alberic. in Dictionario. in verbo. tributum. fractet Gregorius Britanic. ferm. nuptiali. xxvj & si mihi. char. ij. & ferm. xxvij. cenfeo. & volue & reuolue scripturas quacunque, & inuenias si potes virum qui esset purus homo, qui

possit aliqua in parte comparari illi beatissimæ & immaculatissimæ virgini Mariæ, etiam sine menda originali conceptæ, de cuius laudibus ob tenues vires meas dicere non audeo. cum turpius sit frigidè laudare, quam vituperare. Gell. lib. lxx. cap. iij. turpius dixi supra in fin. contrariæ opin. Ad autoritates poetarum. Respondeo, quod lasciuia sunt lxxxvij. distin. cap. sacerdotum. & cap. legant. & c. ideo prohibetur. & xxxvij. dist. per totum. Rosarium Bussi. ij. parte ferm. ix. litera. v. Angelica in verb. curiositas, Pavinus in tract. de visitatione. ix. q. ij. partis. col. viij. est chart. lxxj. Bertach. in tractatu de episcopo. j. parte. lib. ij. q. xlvij. & seq. Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doct. iij. par. q. xij. & qualis oratio, talis vita. Polydorus Prouerb. lxxij. & Erasmus v. parte Prouerb. d. xlvij. & veritas animi in vita & operibus discernitur. x. Ethicorū & ex abundantia cordis osloquitur Luc. vi. Felin. in rubr. de fide instrum. col. i. & ex sermonibus cognoscitur homo cuius mentis sit. gl. in l. hi qui. §. si. ff. de tutorib. & curat. dat. ab his. Et cancellarius Parisiensis. iij. parte ferm. iij. Dominicæ de aduentu. contra luxuriam. litera c. & litera f. & latius in suo speciali tractatu cōtra ipsam Romanum edito. est in antepenult. quintimo. iij. partis. dicit ille qui composuit Romanum de la rosa, nisi egerit poenitentia. est damnatus in inferno: sed eum poenituit, vt patet in eius testamento Gallicè composito. in princip. intitulado, Testamentum magistri Io. de Meung. vbi dolet quod cōposuerit illud, excusans quod fecerit in iuuentute. & contra Romanum vide alium librum Gallicum, post medium, qui nuncupatur Le chevalier aux Dames. & contra Poetas impudicè scribentes. vide Carmelitanum, qui pulchrum tractatum edidit in versibus: licet ipse multum excuset eos in sua Apologia ante Parthenices Marianas. incip. quoniã fortasse Maphæus Veggius de educatione liberorum, dum dicit Virgiliū non composuisse Priapeiam, est lib. ij. Bertachi. vbi idè vult Lōgoliū in sua defensione Romæ habita. incip. quodè. char. xj. vbi enumerat plura opera falsò aliis ascripta. idem tenet Policianus in centuria j. c. lix. & in annotatis varijs. char. cxxvij. c. xij. & clvj. c. cluii. Et de lecturis Barto. Ias in l. omnes populi. in primis verbis. ff. de iusti. & iur. Claud. in reper. l. vt vim. col. si eod. tit. ad de tempore nostro idem de eius lectu. super Instituta. quia ille scholaris qui vendidit exemplar impressori mihi dixit, quia in fin. inueniebat istam dictionem Barto. credidit esse Bartoli: sed

Matrimonio
non faciunt
pacem.

100

non credo, quia ille erat discipulus Ioan. Fabri, vt colligitur ibi in §. sed si pater. insit. quib. mod. ius pat. pot. fol. propterea fortè potuit esse lectu. Bartholomei de Nouaria, quam allegat Ange. de oblig. quæ ex delic. col. ii. Cacialup. in repet. l. omnes populi colum. viij. Lau. de Rodulphis in tract. de vsuris. char. xviii. col. iiii. Et vidi in libro antiquo practicum quæ nunc imprimitur nomine Panor. inscriptam nomine alterius authoris. idem de fallētis Socin. vt mihi dixit dom. Bernardinus de Landriano, cui Venetiis primò delata fuerunt. vt patet in primo fol. iij. vol. confiliorum Socin. primo loco impressorum Bononiæ. vbi iuravit non esse suum opus, & velle agere iniuriam contra impressorem, & contra Martialem. Erasmus Prouerb. vi. Auris Barata, facit & cōtra Poëtās Matthæus Bosius epist. xj. incip. sæpius. & Vdalk. in l. ij. ff. de origine iur. col. xlvij. & dicit Barbat. in c. Rodulphus. col. xvj. de receptis. quod ex iussu Platonis poëtæ expelli debent de ciuitate, & sunt ad omnia pro libito laudanda seu vituperanda temerè insolentes. vt de Dante Bertolomus Beneuolentius de origine vrbis. Senec. chart. xiiij. licet pro eis, & etiam contra legistas & theologos Aeneas Syluius epist. xiiij. aderat. & Nouellæ Boccaij & aliorum sunt fabulæ, vt patet intuenti. & Bal. in l. nec patronus. circa finem. C. de bon. liber. Et eorum ineptias late ponit Iosephus in epistola ad Epaphroditum, impressa post suum librum de bello Iudaico. † Præterea poëtarum propriū est mentiri. frater Jacob. de Marchepalu. in tractatu de animabus incolentibus purgatorium. ad fin. & Philosophus j. Metaphysic. quod multa mētiuntur poëtæ. & August. in j. de Ciuitate Dei. dum loquitur de Virgilio. dicit quod præclarissimus fuit, more tamen poëtarum inuentus est. Erasmus secunda parte proverbiorum ccj. mentiuntur multa cantores. idè poëtæ damnant Lucanum, quod non scripserit fabulas, sed historiam Seruius, quem refert Ascensius super illo Catonis, Telluris si fortè velis. Codrus serm. ij. chart. iij. facit Horatius in Poëtica, dicens, Pictoribus atque poëtis Quilibet audendi semper fuit æqua potestas. Fortun. ff. de iustit. & iur. col. xlvij. glo. penult. in cap. quanto. de iure iur. Item sunt suspecti propter id quod dicere nolo. Bart. in l. cum vir. ff. de adult. Aristot. in problem. vbi conciliator Auic. in xx. fen. iii. canonis. dum agit de coitu. in cap. de alubuate. dicit quod in veritate sunt prostrata animæ malignæ naturæ, & malæ consuetudinis & complexionis: facit

101
Poëta mendax.

facit Mancinellus libr. j. serm. seu tit. viij. Lucas de Penna in l. sine. col. iij. C. de exact. & exec. lib. xij. Barbat. lib. j. confi. lxxij. scribitur. & duobus cōsiliis seq. in annotaris variis chart. cxvj. Baptista Pius cap. xij. vnde si isti maledicētes de mulieribus dicunt quæ non debent, honestum & æquum est quod audiant quæ non volunt. xij. q. j. cap. ecclesia §. quibus autem & Dantes in tractatu Inferni, vbi loquitur de Prisciano. Et communitè malè finierunt vitam suam, vt Dardanus in elegia contra poësim. patet in consil. Iuuenalis in satyra, Credo pudicitiam. & in vltimis capitulis Manganelli. Nec iuuat excusatio Martialis, Lasceua est nobis pagina. vitæ proba est. Et Ouidij dicentis, Crede mihi mores distat à carmine nostro: Vita verecūda est, musa iocosa mihi. Et Hadrianus in epitaphio Voconij, Lasceius versu, mente pudicus eras. facit Anteros Freg. chart. xx. Ascensius super illud Catonis, Multa legas facito. quia respondit Ioan. Franc. Mirandula in epistola quam ponit ante librum quem edidit legēdum pueris in verb. vide ij. orationem Beroaldi in princ. Propertij, quam transcripsit Quintianus dum inciperet comœd. Plauti. Et hoc scribebāt quoniam amica sua fortè nolebat eis complacere, vel zelotypia vrebantur: quoniam tunc desperati insaniunt, nescientes quid dicant, & componunt desperatas, dicentes: Sæpe precor mortem, mortem quoq; deprecor idē. Host. in summa de deposito. §. vnde dicatur. circa fin. Et postea vno solo aspectu benigno reducuntur ad pœnitentiam: & petunt millies veniam, & laudant amicas. vnde testis vacillanti sine vārio non credimus. Imò debet torqueri Bald. in authen. presbyteri. C. de episc. & cler. ij. not. Nicellus in proem. contrarietatum Bart. & sic malè dicendo de eis reddunt se ingratisimos: quod est magnum nephas, vt in locis vulgaribus. & vltra Valerium & Valerium Guilielmus Mara oratione vj. incip. donec. † & ingratus non dicitur mortaliter vitare. l. fin. C. de inoffic. test. vbi Flor. quia rarò quod Poëtæ habeant ingenium ad eò perspicax ad inueniendum & fingendum argutas fabulas. nisi cum ab amore excitantur. Pe trarcha cantilena xxxviij. incip. quæ lo anticho. nam vbi intenderis ingenium, valet. gloss. in §. illud quoque antiquitas. in authentica de exhib. reis. in verb. aduenientibus. Et de tali ingratitude in operibus Lidij Cati Rauennatis conqueritur Lidia, vt in responsione libelli. item cum sentiatur ingenij lassitudo, quæ nō minor est quàm corporis, licet occultior, indig

indigemus recreatione & solatio. Felin. in cap. lator de homicid. i. not. Cacialu. in tract. de ludo colum. ij. Matthæus Bofius epistola xl. iuis. ad si. ideo non est tantum studendum quod falsidarius nimis exemplo stomachi, quem in nio cibo vis replete. Felin. in c. j. de magi. col. i. facit Albertanus in rubr. de onofugiendo. remediū igitur pofsi: mū habetur ab ipsis mulieribus: nam excitatur otio vigor & omnis tristitia quæ cōmūnatione pernicacis studij adducitur, scēmīnarū hilaritate discuntur. secundū Senecam in proœmio declamationum. Et species mulieris exhilarat faciem viri. Ecclesiast. xxxvi. Placina cōtra auaros char. ii. facit Luc. de Penna in li. C. de ma. & ma. lib. xi. Henr. Boich. in c. clerici. in fin. iiii. col. de vita & honest. cler. in j. dist. Hippol. not. c. ij. varietas & Maileus male fecit, in loco allegato pro contrario, etiam plurimas authoritates adducit in fauore mulierum. Et Philēphus decade. ij. faty. x. incip. qui finem. inuehit contra nolentem ducere vxorem. merito postea illi congratulatur, quādo eam duxit decade. ij. faty. v. incip. duxisti. & decade. viij. faty. ix. incip. Antonij. vbi pulchrē & moraliter docet qualis vxor esse debeat. & qualiter tractanda, & gubernanda: & decade. vj. faty. iij. incip. annua. & decade. ix. faty. viij. incip. dicat. de fet. apprimē vxorē defunctam, prout & Pontanus in libello de Prudentia. in tit. de vita perfecta. cir. med. fuit Pōranus dignissimus scriptor inter humanitas modernos. & in suis lēpidis Pastoralibus in Meliseo: hec lugere defunctos procedat ex pūillanimitate, nec debeant lugeri. secundū Bauer. in §. item furiosi col. fin. instit. qui testa. fa. pol. vbi moraliter loquitur pro mulierib⁹. latē Petrus Paulus Phatinus de tradocio de transulo dominarū, vbi pūctualiter respondet ad sonaleum mulierum. ¶ Nec meretur solutionem illa fatuitas, quōd demones remanserint in corporibus mulierum: nec illæ septem mulierum proprietates artium per septēna: quoniam sunt verba vulgi sine ratione loquētis. Barb. in c. cum non ab homine. col. xx. de iudic. ver. vnum tamen est. tra. ter Isidorus de regim. princip. lib. iij. cap. vj. & emittentis verba. vt capresuræ pater noster. Lācel. in l. j. col. antep. C. de pact. facit l. si dictum. in princ. ff. de cuict. ideo deridēdum est. quod ratione non fundatur. Bald. in proœmio feudorū col. i. c. ratio nulla. de præben. & quod ratione caret extirpandū est. c. corepi scopi. lxviij. dist. vnde succedit illud Lauræ apud Petrarham in triumpho Mortis. c. ii. Rispose mentre al vulgō drieto var. ideo

Debet vxor-
rem.

103

Vulgus.

ideo varæ voces populi non sunt attendendæ l. decurionū. C. de poen. pulchrē Lucas de Penna in l. j. col. vij. C. de impon. luc. descrip. lib. x. Et non attenditur fama quæ a talibus prouenit personis. Alex. in l. de minore. §. plurimum quoq; , vbi Hippol. col. xix. ff. de quæstio. facit Nauis Scultifera chart. l. j. de non eu. rando detractiones hominum. Biblia Aurea c. vij. de populi mobilitate. facit Seneca epistola xciiij. circa si. & xxix. de Marcelino. facit Seneca epist. xciiij. circa fin. Et dicit Polyeraticus lib. vij. c. xx. in si. quōd qui multitudinis imperitæ consiliū vel populare iudicium sequitur, fructus boni nec iocunditatē nec memoriā habet. facit Barb. in proœmio Clement §. quoniam nulli. not. Bal. in rubr. C. si quis aliquem testa. prohib. in consil. schismatis colum. ij. vnde Philel. deca. iij. faty. r. j. incip. iure quidē. dicit, Heu vulgi infanas mentes sensitiq; rebelles. & faty. r. x. linquēs ignaui murmura vulgi. ¶ Nec mentitur, dum dicit quod sunt sanctæ in ecclesia: quia nemo negat quim sint magis deuotæ & magis misericordes quām viri vt dixi respondendo ad sexum, scilicet ad fatuitatē. col. j. post Rosarium Bussi parte. ij. ferm. xv. liera. I. Nec dum dicit eas Angelos in accessu: quia pro veritate earum pulchritudo & venustas hanc comparationē meretur. quo ad quid presentim propter earum verecundiam. c. honorantur. xxxij. q. ij. in si. facit Seneca epist. xj. incip. locutus. ¶ Demones in domo: quia clamant aliquando: ideo serui allegant Catonem, Saepē etenim mulier quem cōiunx diligit, odit Sed non sic est: sed quia mulierē officium est habere curam domus, & cōseruare diuitias. vt §. in x. ratione pro ista parte oportet quōd ipse videant, corrigant & clament Franciscus Barbarus de re vxoria lib. ij. cap. vij. de cura domestica, vt supra dixi, Clama ne cesses. & illud Apostoli, Obsecra, inerepa. & Psalm. Irascimini, & nolite peccare. Humbertus in Sacrelegio char. viij. in ver. corrigi & puniri. Viri autem vplurimum extra domum negotiantur, & veniūt ad mensam paratam. Ideo non habent causam tantum clamandi sicut mulier: quoniam omne peccatum seruorum & ancillarū maritus ascribit vxori, quæ lingula sigillatim conspiciere & corrigere habet. ¶ Dum dicitur quōd sunt Bubones in fenestra, obloquuntur: nam & si mulieres quas natura pudor non omnibus perperam sese manifestare concedit. l. optimam. circa med. C. de contrah. & commit stipul. & non debet esse fenestraria. Benedictus de Plumb. in l. j. col. pen. C. de cōmeatu. lib. xij. Ideo non

104
Sanctæ.

Angel.

Demones.

Bubones.

non licet vagari, quia viti diceret illud proverbum, Dona piazola non fa bona proua cap. ij. de iudic. lib. vj. Afflictus constitutione, mulieres; & omnis ostentatio non caret suspitione, vt inquit Symmachus; philolophus facit proverb. cap. vij. frater Antoninus de Florentia in procem. tractatus de matrimonio col. penult. verfic. ij. debet esse rara. aliquando se ponat ad fenestram, ne sint omnino carceratae, & forte videntes aliquem magnum dominum transeuntem, se retrahunt in domum. no est vitium, stante verecundia muliebri conueniente, vt 5. Picas in porta eas esse oportet: quonia in omnibus etiam minimis, & cum mulieribus rusticianis mercatur ista necessaria ad victum: vbi pro vno ouo mille verba facere oportet: sed hoc est gratia laboris vitis alleuadi. Non excuso ea ratione quam assignant Galli in suis responsis iocosis, scilicet quod mulier sit loquacior, quod est maximū vitiū. Gellius lib. j. c. xv. quod sunt leues, quia habent duo ora, & plures linguas: viri autem prudentiores, quia habet duo capita. vel vt Cichus Aesculanus lib. v. cap. xj. quod est quia mulier fuit de costa Adz. Ideo plures costae vel ossa semper faciunt strepitum. de quo Felin. in c. dilecta. ad fin. de ma. & obe. facit Aeg. id. de regim. princip. lib. ij. parte. ij. c. xxj. & est fatuum dictum quod non possint mulier inferuire, quia nunquam perficeretur Kyrie eleeton, quia semper velint esse vltimae ad loquendū. & Biblia Aurea cap. lxxix. de loquacitate mulierū & Albert. de vita huma. lib. ij. col. viij. quod garrulitas muliebris id solum celare nouit quod nescit. & ibi. & in c. seq. de laude mulierum. plura pro eis dicit laudo tamen quod obseruetur Francif. Barbarū de re vxoria. lib. ij. c. iij. de mulierū sermone. ego plures viros vidi loquaces, quam mulieres: licet oporteat eas clamare, aduertendo ad has minores impensas, ne saepius factae substantiam consumant. v. Polit. Phantinus de tradicio in transitulo dominarum. col. x. verfic. de tu chiami. nam licet istae modicæ impensae sint quasi spernendae. gl. in l. si quis à liberis. §. si mater. ff. de liber. agnos. quae loquitur de castaneis & lacte. Ang. in l. fin. §. in computatione. col. j. C. de iure delib. vbi de impensa carniū oleris & porrinaz, vt de eis credatur libro tutoris cum iuramento. Ias. in repet. l. admoñendi. ff. de iureiur. l. vbi. Nam loquitur de libro rationum: tamen ex quo quotidie fiunt, plura modica faciunt. secundum August. Ioan. de Vilemati in repet. l. diuus. col. penult. ff. de sic. num. c. lxxj. facit Felin. in cap. qualiter, & quando. el. ij. col. iij.

Pica.

col. iij. de accusat. vbi Afer. in col. xj. Barb. in c. ex parte col. x. de consuetudine. Et qui spernit modica, paulatim decedit. Eccie stant. cap. lxx. & paulatim lupus comedit oue. dixi inter feudalia Bruni. cap. lxx. & paulatim lupus comedit oue. dicitur esse opus, prout & sunt viri vbi non expedit. Codrus sermone xj. magis chart. j. Caprae non sunt in hortis, Imò hortorum opum chartices. Et si non habent in domo, faciunt in capsula vel figulo, quem ponunt ad fenestras, licet hoc non liceat. ob periculum ne cadant & noceant itinerantibus. Ang. in §. item is. instit. de oblig. quae ex quasi delic. & plus damificabit vnus vir hortum, quam tres mulieres, menstruas excipio: quoniam menstruum super herbam stillans eam occidit. secundum Solinum de mirabilibus Mundi. chart. iij. c. iij. Ioan. And. ad Spec. in tit. qui fil. sint legitimi. §. j. in prin. col. iij. Platina contra amores. char. fin. Et tamen Seneca in lib. de beneficiis char. penult. ver. excusare. dicit quandam staurum illud bibere. & dum menstrua habent, non patiuntur mulieres podagram. Codrus serm. vj. chart. iij. sed est defectus naturae non mulierum: vnde propterea nec laudari nec vituperari debent. vt supra dixi, respondendo ad quintum fundamentum partis contrariae. ¶ Ad illud mendosum & fatuum obiectum, quod sunt fortior in lecto, secundum Aphrodiseū parte ij. problem. xxvij. Piatum in Mustellaria, responderetur vitra Phantinum de tradotio in transitulo dominarum, col. xx. verfic. tu dic. & seq. quod de hoc non habent quærere mariti: quia mulieres secum dormire non coguntur. Porcius in §. fin. instit. de donationib. Sed viri bene fortent, quia immundi sunt: & eis conuenit labor, & mundiæ conueniunt mulieribus. vt Marius, quem refert Sallustius in Iugurthino. Petrarcha epist. xxxvj. fides, ob quem laborem homines habent appetitū magis acutum, & quasi caninum. ideo non comedunt, imò deuorant cibos. Et sic cum prima digestio non fiat congruè in ore, generatur inde oris & anhelitus fortior. l. quae clauū. §. is cui. ff. de edil. edic. facit Philephus lib. v. epist. j. quam scribit Catoni sacco. & nescio vnde isti talia commentati sunt in mulieres, quarum nullam ego vnquam cognoui nisi amoenam. & suauem odorem / ~~...~~ sunt enim mundæ, & propterea iura & communis vsus loquendi appellant mundū muliebre, ea quae deputata sunt ad munditiā: quoniam illa propria est mulierum. l. j. &

Mundus muliebris.

j. & l. Plautius. & l. in argento. §. j. l. argento. §. mūdus. ff. de au-
 ro & arg. leg. Catel. j. parte Memor. versic. mundum mulie-
 brem. Et in ij. parte Memor. in versicul. vnde dicitur
~~_____~~
 appellatur mūdus, propterea quod multas res requi-
 rit: vt videtur probari ex dictis Bocacij. Nouella viij. de d. Bā.
 cha Flore, vbi describit lasciuum & iocundū balneum. vnde vi
 si mulieres viros mundarent, nōne ærugo, tinca, scabies, pul-
 ces, cimices, pediculi, plati, & aliz innumeræ immūditæ & re-
 ptilia plura quàm ea quæ enumerat Petrus de Lesnaudiere in
 tract. de Doctoribus. iij. parte. q. lxxxvij. & Petrus Leo Ver-
 cellensis in Leonea, in epigrammate, rigent ampula musca le-
 gitur & c. viros infestaret, roderent, atq; cōsumerent, cum ipsi
 nesciant vnde initium sumere ad se mundaandum: quicquid di-
 cant receptæ Petri de Lesnaudiere, vbi s̄. Et experientia docet,
 in domibus carentibus mulieribus, in quibus in spice niapas &
 alia quanta vnicuositate & nigredine rigent. Et licet ex prædi-
 ctis clarè liqueat conclusionem aliorum suprā positam esse mi-
 nus veram: vt tamen auferatur omnis dubitatio, Respondebo
 breuius & succinctè pariter ad ampliaciones quas faciebāt ad
 106 hanc eorum conclusionē. ¶ Non obstat ampliatio prima de
 paupertate: quia imò vxor adiuvat congregare diuitias: & ipsæ
 sunt illæ quæ eas cōseruant: vnde non minor est virtus, quàm
 quærere, parta tueri. gl. in l. si pater. §. in arrogationibus. ff. de
 adopl. j. in princ. super verbo posita. C. de Iustin. Cod. confir-
 imò maior virtus videtur in cōseruando quàm in acquirendo:
 nam acquisitio expeditur momento, seu saltè non eget tan-
 to interuallo temporis, prout cōseruatio. propterea Lucanus
 in j. Inuidia fatorum series summisque negatum, Stare diu. &
 postea infrā eod. O faciles dare summa deos, eadēque tueri
 Difficiles. Gilbertus super. j. Oeconomicorum. cap. vj. col. j. ra-
 tio est propter continuum metum perdendi. & pulchrè colligi-
 gitur ex dictis Baldi in l. si viua matre. C. de bon. mater. dum
 loquitur de rege Roberto, & de gloriofissima Ioanna. dicit ta-
 men Sallustius, quem refert Stephanus Niger chria. j. chart. ij.
 quod si animi regum in pace valeret sicut in bello, ita facti
 leuiter erant sicut reges. vnde dicitur in solutio-
 107 ne ad contrarium de dicto Philosophi. ¶ Non obstat
 cūda ampliatio de infirmo: quia imò talis pur debet nubere:
 quia vbi non est mulier, ingemiscit æger. Ecclesiast. cap. xxxvj.

107
 Aeger sine
 muliere.

Et si ad hoc inspiceremus pauci nubere, quia pauci reperiun-
 tur sani. Bartolin. tract. de tyrannide. circa fin. Aeneas Syluius
 epist. xxxvij rem longè. licet melius sit corpus validum, quàm
 sensus immensus. Ecclesiastici xxx. & facit pro hac solutione
 Codrus ferm. iij. vbi etiā char. v. dicit. Et cotus moderatūs
 nō nocet, imò prodest. Et si quis vult excedere limites, sibi im-
 putet: nam nullū crimē vini est & c. fateor bene quod infirmus
 antequam habet debet vxori dicere ægritudinē suam, ne in fu-
 turum nubat sibi hoc improperare, vt in causa ardua. ¶ Non
 108 obstat tertia ampliatio de senē: quia solutio patet ex prædictis.
 vnde quærat sibi parem. & si coire non potest, habeat eam tan-
 quam sororem. c. consultationi. in fin. de frigid & malefic. imò
 dicitur quod qui de rarō coquit, facit panem grossiorē: nam
 senes cum sint frigidiores masculis iuuenibus, & sic tardiores
 in emissionē feminis, sapius concurrūt in coitu cum femina
 quàm iuuenis, qui vt plurimū anticipat eam. & sic facilius ge-
 nerant senes, quàm iuuenes, licet senectus multa habeat ma-
 la. de quibus Celestina Act. iij. incip. ad eū. Gregorius super
 homilia. Erunt signa & c. Est in primo fol. Probat Centonaz: li-
 cet plures eorum sint quos peccata dereliquerunt, licet nō ipsi
 peccata. Hostien. in summa de poenit. & remis §. quādo confi-
 tendū. col. ij. ¶ Non obstat quarta ampliatio de impare: quia
 109 bene fateor esse vile vel laudabile capere sibi parē: quoniam,
 vt inquit Amedeus in dialog. de Amicitia chart. xvij. firmis-
 sima est inter pares amicitia. Sed hoc raro inueniri potest: ideo
 nō est propterea desistendū à matrimonio. ¶ Non obstat v. de
 110 vidua: quia imò vidua potius esset quādoq; capienda. nam po-
 tes melius inquirere quomodo se gessit cū primo qui eius vir-
 tas sic non occultabat, sicut faciunt parentes in virginibus. Ari-
 stot. parte x. problem. x. ¶ Non obstat vj. ampliatio de diui-
 te: quia diuitiæ multū profunt. vt Cepol. in tract. de imper.
 mil. deleg. vbi enumerat plura priuilegia diuitiarum. & expe-
 rientia docet. Ioā. Montolonius in Promptuario Iuris. in ver.
 diues. vbi etiam priuilegia paupertatis. Afiliētus constitutio-
 ne. mulieres. ad fin. & S. Ioan. os aureum. & S. Donatus conce-
 dunt gratias. Hipp. in l. j. §. j. præterea. col. vj. ff. de quæstio. &
 pecuniæ omnia obediunt. Erasim. j. parte. prouerb. cclxxxv. Et
 omnia per pecuniam facta sunt: vt probat Francisc. Ciechus in
 Mambriano. exinde eruens prouerbium, le futo el becho a lo-
 ha. & Cornazanus in prouerb. non me curo de pompe pur
 Z chesā

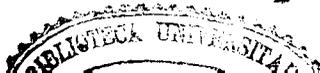
chesia ben vestita char. iij. dicens, spes in muneribus tanta est ac tanta potestas & c. Platina de falso & vero bono lib. ij. char. pen. & lib. iij. char. iij. pecuniaz enim conferunt honorem. rusticitatēq; & alios defectus cooperiunt. Sunt vita secundus sanguis. & viscera hominis, valentes ad redemptionē animas, & sine eis virtus nihil valet, vt statim omnia probabo. Quod autem conferunt honorem, patet: quia caduca res est mundialis honor, nisi diuitiis sustentetur. Aeneas Syluius epist. lxxij. viros bonos. Et dimiuit diuitiis dimiuitur honor. Ang. in s. hęc quoq; institut. per quas person. nob. acquir. Hinc Alfi. in constitut. vt vniuersis. iij. gloss. dicit quod baro non potest dici baro, nisi sit potens ad tenendum equos & arma. & dicit Ripa in tract. de peste. chart. xlij. num. clvij. quod licet nobilitas habeat centum scuta in burfa. de quibus viuere potest: dicitur tamen pauper, quia non potest statum & dignitatem suam seruare. Et inde fit quod nobilitas indigens cuncta licere putat. facit Hippol. in d. §. praterea. col. vj. de quęst. dicens, quod disputare de nobilitate sine diuitiis, est disputare de nobilitate stercorum. Et tunc dicitur mortua. Bon. in tract. de nobilitate. iij. parte. col. fin. nam qui habet diuitias, satis est nobilis. Felin. in cap. super eo. col. ij. & col. iij. de testi. vbi plura. Nam de census honores, Censur amicicias, pauper vbiq; iacet. latet Rosarium Bussi ij. parte serm. xxx. litera f. Albertanus de consiliis dandis. lib. ij. in rub. de paupertate. & duabus seq. Aegidius de regim. princ. lib. j. parte iij. cap. v. & seq. pauperes parū honorantur, & parum timentur. Bald. in c. cum contingat. coll. p. de iureiur. & prerogatiua domus conseruatur per diuitias, ob quod viri nobiles inueniunt vxores nobiliores, per quas eorum generis nobilitas crescit, secundum Guil de Monstrati in tract. de successione regum. chart. v. num. xxiiij. Alexan. lib. vj. consil. xxxvj. Viso themate. num. vij. & consil. cxxxiiij. zeroni. numero ij. nec aliquid boni potest haberi sine auro. Salernita. char. iij. larē & chart. vij. facit proœmium Oeconomice Aristot. incip. preiosa. Stephan. Malereti in tracta de elect. charta lxx. & seq. & Barbat. lib. j. consil. xlij. pręclare scribitur. col. lxxviii. dicit qd per diuitias decus & honor in familiis conseruatur: & quod familie sordescunt propter paupertatē: & qui perdit rem, perdit consiliū. pro quo Platina de nobilitate. chart. ij. & vj. hinc dicebat Gof. Montafia auus meus maternus. Orp. glo. tenfa haucere, he mala via detenere. Cui iunge interpretat

uonon

tionem Seruij in prin. iij. Aeneid, dum dicit, superbum Ilium, id est nobile. facit Luc. de Pēna in l. militaribus col. j. c. de decur. lib. x. Et dicit lac. in sua inuestitura qui quidem inuestiti. col. xxj. vel circa alium casum, quod nil magnanimum potest fieri sine pecunia facit Liferica. art. ij. iij. distinct. circa fi. est char. xxij. & equus malē pasturatus, malē ambulat. Io. de Platea in l. animalia. C. de cur. pub. lib. xij. hinc Iuuenalis: Non facile emergit quorū virtutibus obstat Res angusta domi. Rosarium Bussi vbi s. & litera seq. & Erasim. ij. parte prouerb. diij. aquam bibens nil boni parias. & Ianus in epist. Anton. Prato. ante suum tractatum de secund. nup. refert Boerium dicere, paupertatem liberahbus disciplinis nouerā: quia virtus sine pecunia nihil valet. vt Philolphus deca. j. satyra x inci. Eloquiū. pro quo Quid. de Arte: Ipse licet venias Musis comitatus Homere, Si nihil attuleris, ibis Homere foras facit. dicta Iuuen. Non habet infelix paupertas durius in se, Quam quod ridiculos homines facit. referunt Doct. tenentes statutum excludens feminas a successione, esse fauorabile propter cōseruandas diuitias in agnatione. de quo Brunus in illo tract. j. q. tertij articuli principalis. aliquid dixi in nono fundamen partis contrarię. circa fin. Et sic patet quod pecunia cōseruat honorē. quod autem sit vita hominis, patet: quia deseruit omni humanę necessitati. Barb. lib. ij. cōs. xiiij. clementissimi col. j. & consil. vij. pręclare. col. vij. & contil. liij. pręclare col. liij. Erasim. ij. parte. prouerb. cccxij. anima & vita. & est fidei iussor futurę necessitatis. Pet. Girard. not. lxxij. pauperes. Socin. in l. j. col. ix. ff. solu. mat. vbi col. seq. dicit quod melius est rempub. regi per diuites, quam pauperes. & Philosophus dicit j. Politicorum, Quod sine necessariis est impossibile viuere: sunt enim diuitiaz vita hominis. Fabianus in tract. de emp. & vend. v. q. col. v. & secundus sanguis. Ias. in l. vt vim. col. v. ff. de iusti. & iur. Lancel. in l. talis scriptura col. v. ff. de lega. j. & sunt viscera nostra: vt Penelope Ouidiana: Viscera nostra tuę dilacerantur opes. & bona temporalia sunt vita hominis. Felin. in c. cum oporteat. col. v. de accus. & quęca aufert, dicitur auferre vitam. Luc. de Pēna in l. j. c. pub. lat. lib. xij. q. xxj. Bertach. in tract. de Episcopo. libr. iij. viij. parus. est chart. lx. col. iij. Bon. in tract. de nobilitate vij. parte. num. iij. hinc dicimus, Paria sunt perdere dominiū, & perdere vitam. Ias. in l. Tmo. num. xiiij. ff. de verb. obli. Papa Pius. epist. xxx. ad ducē Mutinę. chart. ij. Erasimus prima parte

Z 1

Prouerb.

Prouerb. dccxliij. Vbi nō sis qui fueris, cur est quod velis viuere? & Politianus j. centuria c. lxxviiij. fuimus Troēs. Etenim assuetus regno, voluptatibus regni carere non potest. Papa Pius epist. xlix. char. vj. duci Mediolani. Non enim ita de facili moriuntur diuites: quia habent vnde suas ægritudines curent & delicta redimant. vt dixi in materia partialitatis, quod lex est tela aranear. Imō & quod sint anima, patet: quia liberāt à purgatorio animas suas & defunctorum cum oblationibus quas faciunt pro indulgentiis. vt Felin. in suo ferm. de indulgentia, incip. hodie mecum. Dictionarium Alberici in verb. remisio. vbi Castellonius in additionibus. dicēs, quod ordinarius verè confesso & contrito, non solum potest remittere poenam æternam, sed & temporalem. Ifernā in tit. quæ sint regalia. in verb. vectigalia. col. iij. vide fratrem Iacob. de Marchepalu in tracta. de animabus incoletibus purgatorium. fratrem Isidorum de Isolanis in tract. de ecclesia militante. char. xvij. Et in tractatibus responsiuis, contra Lutherum, per Henricum regem Angliæ: per Cardinalem Caietanum, per fratrem Syluestrum de Priorio, per fratrem Thomam Illyricum, & plerofq; alios. nam sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum. Ecclesiast. iij. in fin. Henr. Boich. in c. inter opera. de sponfal. col. j. Guilielmus Rouille in tract. de descriptione iustitiæ. lib. ij. cap. xij. vbi plura pro diuitiis: licet elemosyna data dyscolis faciat eos peiores. Maleretus vbi supra. chat. lxx. & Placatur donis Iupiter ipse datus. Ouid. de Arte. Albertanus. lib. j. de amore Dei. in rub. de charitate. imō pieroneque faciunt se absoluti ante peccatum. irridet Felin. in cap. quonia. col. xv. de constitut. merito ergo Aristot. quem refert Affidius constitutione si quis in posterum. col. xj. Erasim. iij. parte Prouerb. xciiij. primū &c. dicunt quod ¶ ad veram felicitatē oportet concurrere sanitatem corporis, rerum mundanarum copiam, & speculationem intellectus: ideo pro anima oportet habere diuitias, quod autem sine diuitiis virtus nihil valeat, vltra Philelphum, quem statim retuli, probatur: nam faciunt quæ latē ponit Cardin. in cap. exemplum. xij. quæ j. vbi tenet quod ecclesiastici possunt habere bona temporalia, & quod Christus habebat loculos. & determinauit hoc Ioan. xxij. in Extrauagan. incip. cum inter nonnullos. sub rub. de verb. sign. Humbertus in sacrilegio. charta vj. in §. calicem: sunt tamen vrgentes autoritates Euangelij, qui diuitias nō curāt acquirere,

114

tere, dicuntur sibi ipsi insidiari. l. j. §. confertur. ff. de col. bon. & sic præsumitur quis in futurum acquirere & ditari. l. cura. §. deficientium. ff. de muner. & honor. facit Aegid. de reg. princ. lib. ij. parte iij. cap. xj. & xij. maxime quando habet filios quibus debet thesaurizare, secundum Apostolum, quem supra retuli. respondendo ad onera matrimonij: quia etiam summi sacerdotes & antiqui philosophi non cœperunt philosophari, nisi acquisitis vitæ necessariis. j. Metaphysicæ. ¶ Et licet melius sit philosophari, quam ditari: tamen indigentibus melius est ditari, quam philosophari iij. Topicorum x. Ethicorum. hinc dicebat & Rex Alexand. quem refert Plutarchus in eius vita. char. antepenul. & Guilielmus Rouille vbi supra lib. ij. c. xv. de sapiente sine operibus. circa fin. odi sapientem qui sibi sapit nihil facit. Cicero post medium tertij Officiorum. Marfilius Ficinus epistolarū lib. iij. chart. lxxx. Polydorus Prouerb. cvj. qui allegat ad hoc Ennium Bertach. in tract. de episcopo. char. antepen. col. fi. non tamen debet quis propterea vt nimio sermone de pecunia, quia de talibus malè præsumitur. xvj. q. j. c. si cupis. nec pro diuitiis vt nimia sollicitudine vel cura. propter illud Matth. vj. & Luc. xij. Host. in summa de poen. §. quæ impediunt colū. ij. dum illi qui credit quiescere & epulari, respondet Saluator: Hac nocte animam tuam repeta. & sic euenit vt somnianti se inuenisse thesaurum, de quo tantum lætatur, & expergefactus nihil inuenit: etenim omnia vanitas. Ecclesiast. j. c. facit Barb. in cap. verum. num. vij. de foro compet. quæ dixi supra respondendo ad continentiam mulierum. vers. vij. probatur. circa mediū. Albertanus de amore aliarum rerū. & rub. seq. facit j. Oeconom. c. vij. vbi Gilbertus. licet tempore mortis soleant avari esse multū liberales. Io. Fab. in §. peculū. instit. de leg. postquam secū diuitias ferre nequeūt. & dicit Alex. in l. pactū quod dotali. circa fi. C. de pac. q. nostra interest habere diuites vxores, & hodie volentes nubere ante omnia volūt scire quāritatē dotis pro vestibus & iocalibus emēdis: nec volūt scire carnē sine sapore. Barb. lib. iij. consil. lxxxj. præclare ad fi. Hinc dicimus quod mulier diues potest capi etiam si stare in prostibulo. vt faciebāt Sicæ, vbi quæstu corporis dotem lucrabantur: vt refert Valerius Maximus de institutis antiquis. c. j. circa fi. Respondit Marcus Antonius maritus Faustine sibi suadenti diuortiu: vt in cōmento Petrarche in triumpho Amoris. cap. j. & dicit Imol. in clem. j. col. ij. de baptismo, quod

quod propter affluentiam pecuniarum reges & principes tradunt filias suas filiis rusticorum. Et ideo mulier indotata fore contemni à viro. Ias. in authen. res. qur. col. v. C. comu. deleg. vers. iij. queritur. Paul. de Cast. ij. lib. cōsi. cccclvj. ad primum, subiiciens quod propterea interest mulieris esse dotatam. So. cin. in l. j. col. xix. vers. reperio. ff. sol. mar. vbi dicit quod est recundia ducere vxorem indotatam, imò extrema dementia, & miseria. secundum Ioan. Pyrrhum in l. secundum naturam. ff. de reg. iur. vide Philosophum parte xvij. problem. iij. Nam porra tecum, si vis viuere mecum. gl. & Doct. in c. quoniam simoniz. de simon. Et apostoli dicebant: Nos qui reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? & Abraham non immolasset, nisi fuisset certus. Hadrianus Papa noster in Quodlibetis. char. xvij. in fi. col. ij. & vidimus plures viros ex opulencia mulierum ditatos. faciunt quæ supra dixi in prima ampliatione. & dicit Hierony. quæ refert frater Iac. in Sophologio Sapient. lib. x. c. xj. quomodo coniugia sint contrahenda. col. fi. quod non puter aliquis si pauperem duxerit sibi de concordia satis prouidisse. & ibi adducit exemplū Catonis & Philippi Macedonis. Et ista dicta cum supradictis in response ad fundamentum contrarium de oneribus matrimonij cōcorda per illud Prouer. xxx. Paupertarem neque diuitias dedecus mihi Domine: sed tantum vñi necessaria. Euseb. de Euangelica præparatione. lib. xij. c. xxij. Rosarium Bussi ij. vol. sermo.

116 xxx. Petrarca epist. lxxix. vna mihi. ante medium. quia falsitatem negari non potest quin diuitiæ restringant nobis portam paradisi: vt per discursum euāgelij. imò dicit Iuuen. Asperius nihil est humili. cum surgit in altū refert Gāmarus de extentione. char. v. col. ij. Rosarium Bussi lib. ij. serm. xxx. est sub litera c. Ioan. de Platea in l. j. C. de muregulis. lib. xj. Aegidius de regim. princip. lib. iij. parte j. c. xvij. Mancinellus in sermonibus.

117 lib. iij. tit. xx. ¶ Non obitat seprimò de pulchra: quia imò talis ducenda est, tum propter cōsolationem viri quam capit ex eius inspectione. Cicero in j. Offic. dum loquitur de temperantia. in c. de decoro. tum propter pulchram sobolem. Pulchritudo enim mulierū multū profuit aliquibus viris, vt patet in Abraham, vt Gen. c. xij. & pulchras etiā vidimus castissimas. Pulchritudo enim trahit personas ad indulgendum maxime, quando virtus cōcomitatur. vnde, Grator est pulchro venies in corpore virtus. Cepol. in tract. de imper. mili. delig. charta. xj. coul.

xj. consil. vt dixi inter feudalia Bruni cons. xij. col. iij. & forma est Dei munus. in iij. de Arte. & pulchræ filiz facilius inueniunt maritos. Paris de Sindicatu. in verb. cōpositio. est chart. xxxj. consil. j. Et nihil sub Sole pulchrius pulchra nympha. secundum Cyn. in l. lancimus. col. j. C. de Iudæ. vbi deridet Lothariū glossatorem philocaptum: prout & Bart. ibi, qui dicebat non posse citare illam pulchram dominam per literas, quia ipse volebat eam ire visum. refert Nicol. Boëtij in repet. l. consentaneum. C. quomodo & quando iud. char. ix. & licet sententia imperatoris displiceret Paul. Iuriscons. tamen illa puella sibi placebat. Alber. in l. Aemilius. col. j. ff. de minor. Et dicit Erasim in Moria. char. viij. quod forma mulieris etiā in tyrannos tyrannidē exercere potest, & Venus martem domat. Marsilius in epistolis char. lxxvj. epist. superioribus. & char. cv. epistola, postquā. late probatur Esdræ iij. c. iij. Aegid. de regim. princ. lib. ij. par. j. c. xj. & xij. & seq. & fecit quod Cerdus renuntiavit *Regno*. Io. Andr. in c. j. de renun. lib. vj. & vicit robur Samsonis & Herculis prudentiam Salomonis & Aristotelis, exercitum Holofernis & Hānibalis frater Iacob. in Sophologio Sapientiz. lib. ix. c. x. de castitate principum. Curtius consil. lxxvj. sapientiz. in fi. iij. col. Et quid inde si artibus volunt suam pulchritudinem conseruare, postquam velati defectus quandoque producant effectus. Bald. in repet. l. Aemilius. ff. de minor. col. v. facit Celestina circa fin. vj. actus, & quod dicunt Doct. in l. Gallus de illa quæ peperit Aethiopem, vt quæ sibi deplumat inferiorem barbam vt videatur impubes. Hostien. in summa de respon. s. impub. §. & qualiter. col. ij. si dixeris quod pulchritudo cōpellat naturam coire vltra posse, respōdeo vt in contrario, quod nullum crimen vini est, sed culpa bibentis. Item vxor est sicut panis, qui cum quotidianus sit, nunquam nocet. Et hęc tenet Frāciscus Barbarus de re vxoria. lib. v. de forma mulieris ducendæ. Plus enim nocet quando quis habet plures amicas. nam sicut pluralitas ciborum prouocat ad nimiam repletionem: sic pluralitas mulierum prouocat ad nimiam concupiscentiam. Aegidius de regim. princ. lib. ij. par. j. c. ix. ¶ Non obstat octauò ampliatio de dota. aliàs docta, prout plures honestas & bonas enumerat Barb. inc. decernimus. col. iij. de iudic. quoniam imò videmus doctrinam & prudentiam mulierum valde prodesse viris, & eis alleuiasse labores, tam in scribendo & tenendo rationem curæ familiaris, quā fidelius & magis secretē. Mat.

thæus Bosius epist. v. nuper. chart. iij. vbi paulò suprà inuehit
 contra nobiles dedignantes de literis, & sequentes venatione:
 pro quo Petrarca epist. cx. qualis. Anteros Fregosij in sua ex-
 cusatione, in principio sui operis: & quando permittratur ve-
 natio, & quando non. Card. Papien. chart. xxxij. epist. quid. &
 lxxij. chart. lxxv. videris. clxij. comitantibus. ccvj. quid. ccc-
 ij. ignosco. habes titulum de clerico venatore & de venate. fer.
 lib. xj. Decius conf. cxcvij. Ias. conf. incip. redemptoris. quàm si
 aliena manu viro. si sit absens, epistola scribatur: & secreta do-
 mus nütientur, quæ interest nostra secreta mauere. glo. N. Far.
 in l. ij. C. quando & quib. quarta pars deb. lib. x. Bart. in l. tutor
 qui repertorium. col. fi. ff. de admi. tut. Ioan. de Ana. in cap. qui
 cum iure. de iudic. Corsetus sing. clvj. vbi propterea inferunt
 quòd non debet dari copia inuentarij bonorum pupilli. quod
 limitat Bal. nisi accusaretur tutor quòd non posuit omnia op-
 ponenda in inuentario, dicentes esse cautelam pro faciendo
 exhiberi totum inuentarium. Bald. in §. nouissimè. de suspens.
 tut. Alex. in d. l. ij. & in l. j. §. redditiones. in princ. iij. col. fi. de
 eden. Contra tamen istam cautelam allegatur Bart. in l. negan-
 da. C. qui accus. non pos. vt Vitalis in tract. clausularum in ver-
 bo. nil nouari inuentarij confectioe pendente col. penult.

119 § † Non obstat nona ampliatio, quòd quis nò capiat vxorem
 de aliena natione: quia bene fateor esse vtilius capere vicinam
 vt dictum est in limitatione: sed & si nò reperiretur in ciuitate
 paris conditionis, oporteret capere vbi posset inueniri. Quia
 & Romani acceperunt Sabinas: sunt enim fienda sagitte de ta-
 li nemore quale habemus. Claud. in Monarchia Francie. par.
 iij. c. vj. & domus est construenda de lapidibus qui se offerunt.
 Felin. in c. fi. quando. col. iij. de rescript. Et sic potes responde-
 re ad limitationem quam ponunt aduersantes cum tot qualita-
 tibus, quas inueniat qui potest: sed quis hic & laudabimus
 eum? Ecclesiast. xxij. Bart. in tract. de restib. in verb. prudentia.
 ad fin. volunt enim plura quàm haberet Crassus, qui secundum
 Gellij. lib. j. c. xij. in Offi. erat ditissimus, nobilissimus, eloquē-
 tissimus, iurifconsultissimus, & Pontifex maximus. Hæreticos
 autem vel de aliena fide nullatenus capiendos cetero. De Quella
 autè vel Gebellina est stultitia & peccatū super hoc cogitare.
 Et statutum Florentinum superinde disponens nihil valet: vt
 Bart. in cap. clerici. col. ij. de Iud. & in locis alleg. in contrario.

120 † quia laici non possunt statuere super matrimonio. Curatus
 conū

consl. xxvij. magnificus. Calca. consl. iij. vnde non sufficeret
 rationè subesse, vbi deficit potestas. Decius in c. ecclesia S. Ma-
 riz. de constit. col. xvij. vers. iij. Abbas Prepos. in c. j. col. iij. de
 spòsal. vbi Felin. in x. latè Herculanus in disput. Perusinus qui-
 dam. iij. dubio. quicquid dicat Ioan. Luc. de dona. inter vir. &
 vxor. char. lxxij. col. j. vsque ad chart. lxxvj. † Et vltra adducta
 per eos dico non valere alia ratione: quia tale statutum est ut
 trititū partialitatis, & sic peccati: ergo nò valet c. ex parte. vbi
 Panor. pen. not. de consuet. qui in c. fi. col. iij. eo. tit. dicit quòd
 lex etiàm rationalis quando nutrit peccatum nihil valet:
 quia repugnat felicitati æternæ. Io. Andr. in regula. possessor.
 Decius post Panor. in c. j. col. ix. vers. secunda est. in c. ecclesia. col.
 iij. & seq. de constit. Felin. in c. ad nostram. col. pen. de probat.
 Marascotus in c. j. col. ij. de constit. lib. vj. Hadr. Papa noster in
 Quodlibetis. q. vj. chart. lvij. col. ij. Item quando statutum da-
 ret materiam peccandi. l. conuenire. ff. de pact. dotal. Petrus de
 Rauenna in alphabeto iuris. in verbo. delinquendi: occasio. Et
 dicit Ioan. de Platea instir. de leg. Fus Can. tol. q. sunt de vo-
 lumine statutorum extrahenda. frater Lud. de Veritate conti.
 chart. xij. Etiam si essent facta sub colore publicæ vtilitatis. l.
 sub prætextu. ff. de extraord. crim. vbi Barto. Felin. in d. c. ec-
 clesia S. Mariz. de constit. col. xliij. Belenzinus in apostillis ad
 Panor. in d. c. ex parte. de consuet. col. ij. Rom. singul. cccxlj.
 Bolog. in repet. authen. habita. C. ne sil. pro part. col. lx. vbi di-
 citur quòd si statuta & potestates tenentur debent talia statu-
 ta delere. Debent esse in contrarium. Item, non solum ma-
 lum sub velamine boni: vt fecit Iudas in Matt. xxvj. dum dice-
 bat, Potuisset venundari multo & dari pauperibus. Imol. in c.
 nouit. col. pen. de iudic. per not. in c. ij. de collu. deteg. Imò ta-
 le peccatum est grauius. gl. in clem. j. in verb. sanctitatis. de re-
 lig. dom. Paul. de Castr. lib. ij. consl. cccxlxvij. viso dicto pñcto.
 col. fin. Ioan. Garo. in tract. de bigam. q. v. char. xxvij. nam sunt
 vt hi qui incedunt in vestimentis ouium. intrus sunt lupi rapa-
 ces. gloss. in illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. præsid. Ias.
 in l. iubemus. col. ij. C. de iudic. Igneus in repet. l. dudum. col.
 iij. ff. de contrahen. empr. & totius iniustitiz nulla capitalior,
 quàm quæ cum maxime fallant, id agant vt viri boni videan-
 tur. Cicero quem refert Car. in clem. volentes. versic. ij. col. ij. de
 heret. tu Galle vide Le bastõ pour chasser les loups. Quia post-
 ea dicimus quòd mala exempla sunt orta à bonis rebus. glo. in

121
 Statutum
 nutritium
 peccati.

Statutum su-
 per matri-
 monio.

§ illud. in auth. de exhib. re. Nata. in clem. sape. colū. lxxiiiij. & lxxvj. de verb. sig. vt fuit dictum Cæsaris, vt refert Sallust. in Ca. 122. tit. j. Quòd autem partialitas sit peccatum, tenet Bal. lib. ij. cò. sil. cliz. incip. multiloquium semper displicuit, saniloquium semper placuit. col. fin. vers. contrarium dicēs. vbi dicit quòd partialitates ponunt se in rixa, & damni causam præstant. in c. de caus. sis. col. antep. de offic. deleg. vers. sed quæro vtrum. Rayn. quem refert & sequitur Præpos. in cap. j. §. conuenticulas c. ij. de pace iur. firm. Dantes in Purgatorio cantu. vj. quādo ante medium. facit c. si qui clericorum. j. q. j. glo. in c. exhibita. de iudi. Bar. in tract. de Guelfis & Gebellinis. ij. q. summa Angelica, & summa Syluestina in verb. seditioso. frater Michaël de Carchano, quem latè refert Rosarium Bussi. ij. parte. sem. xxiiiij. in quinta consideratione, quæ dicitur oppositionis: vbi post sanctum Thomam latè concludit. quòd quicumque corde cõsentit esse de vna parte, peccat mortaliter, subdens idem esse in quocunque qui verbo. scripto, vel signo demõstrat se esse Gebellinum vel Guelfum. Et quòd in omni actu partialiter factò committitur vnum peccatum mortale. frater Michaël Dominicus de Pinerolio, in quæstione contra has diabolicas partialitates: vbi discurrendo per decem præcepta Dei, probat esse contra quodlibet ex dictis præceptis. & idem tenet frater Ludouicus Vinaldus in opere regali in viij. prosecutione Ecclesiæ. §. ix. Eridem tenet latè Nicol. Boërii in tract. de seditiosis. maxi. chart. xxxv. ~~pro quo est y. si~~ in cap. non afferamus. xxiiiij. q. j. facit Paul. de Cast. lib. j. consil. ccccxix. viso puncto. colū. ij. Conradus in tracta. de schismate. chart. j. hanc latè tenet frater Thomas Wlyricus in tractatu de potestate Pontificis. char. cix. vbi in vj. fundamento dicit quòd sunt Christiani renegati. cap. abiit. xj. quæst. iij. vide Archiep. Floren. in iij. parte suæ historiz. tit. xx. §. j. vbi dicit quòd has partialitates Apostolus ad Galat. v. ponit inter opera carnis, quæ qui agunt. regnum Dei non consequuntur. cap. illa. vj. q. j. Item est contra illud Ioan. xv. hoc est præceptum meum vt diligatis inuicem. Et illud. Dilige proximum tuum sicut teipsum, de quo in tractatu de veritate contritionis. charta. xxxviij. cõsi. si sit inimicus. Ripa in tractatu de peste. char. lxxvii. col. i. Eritium legis. est dilectio, id est, duorum ligatio & charitas, id est chara vnitas, sine qua nullus Deo placet. cap. charitas. c. lii. de penit.

Penitent. dist. ii. Guilielmus Kouille de descriptione iustitiz & iniustitiz. lib. i. c. ii. & propterea Actuum iiii. dicitur quòd multitudini credentium erat cor vnum, & anima vna. Bald. in c. quia propter. col. vi. de elect. Ioann. de Selua in tract. de beneficio. chart. xij. & ciuitas. id est ciuium vnitas. & porro vnum est necessarium. id est vnitas: & vnus accipit brauium, id est vnus vnus. plura Cyprianus Venetus de autoritate Rom. Ecclesiæ. chart. xj. & seq. & nil aliud vult nq̄ importat tunica Christi inconflutis. c. j. de schisma. lib. vj. & noli esse pro amico inimicus proximo tuo. Ecclesiæ. vj. Iser. in cap. j. §. porro. col. j. quæ fuit prima causa benefic. amit. j. Et omnis actus tollens debitum ordinem proximi ad proximum, non potest fieri sine peccato mortali per quacunq; dispositionem. Felin. in c. quæ in ecclesiis. vj. col. de const. hinc dicit Bal. in l. j. C. de pot. iud. qui mal. iud. quem sequitur Barb. inc. cum sit generale. colum. xvij. de foro compet. q̄ officialis qui vadit ad terras vbi sunt diuisiones, & propterea oportebat eum sequi partialitates, incidit in penam. c. cum æterni. de re iudic. lib. vj. sequitur Paris de Syndicatu. chart. lix. col. j. Cacialup in repet. l. diem functo. ff. de offi. assel. q. xxxvj. & dicit Ioan. Pyrrhus ante lecturam suam. ff. de reg. iur. in epist. de laudibus Mediolani ante si. quòd factio est dira, facillè omnium malorum patens, & iniuriarum fomes quæ quantum noceat, collige ex oratione Campani habitata in conuentu Ratisonensi. incip. quæ res, chart. viij. parua. & in historia Brachij, charta ij. vbi inuehit contra factiones Italicas. Barbat. libro secundo consilio xx. illud. columna v. nam j. vt concordia paræ res crescunt, ita discordia magna dilabuntur. pulchrè & moraliter & latè Socin. consilio lxxvj. vis inuestituris. repetito clxv. col. xj. vers. nonò respõdetur. latè Lucas de Penna in l. j. C. de exactor & execu. libro xij. col. vj. vbi allegat vers. Claudiani, Si vestram pacem discordia distulit, imò rumpit, vestra petit virtus: nam itare negatur Occasum patiens in se diuisa potestas. frater Michaël Dominicus in dicto tractatu de Guelfis & Gebellinis. chart. iij. & vide crudelitates quas recitat Corius in Chronica sub anno M. cccc. iiii. facit Campanus in epist. Card. Papæ. charta. cccxxxij. incip. ruimus. Cùm ergo sit tam graue peccatum, sequitur illud: Si genus humanum, & mortalia temeritis arma: At sperate deos memores sandi atque nefandi. Virgilius, quem refert Barbat. in Ioannina. colum. clxiii. quia nullum malum impunitum, null

nullum bonum irremuneratum. *Hoffi. in summa de pe. & remif. §. quibus profint. col. ij. Et quia soleant omnia mala producere, principes deberent manum apponere Bald. lib. iij. col. cxxvij. & si non apponant, grauiter peccant. secundum fratrem*
125 *Michaelem Dominicum. vbi. §. q. charta antepenult. ¶ quia error cui non resistitur, approbatur. Humbertus Perolerij in sacrelegio chart. j. & charta. iij. respondendo ad iij. quæ adde ad supradicta. quod sunt punienda delicta: quia non est ludus in vndis, nec litigium de lana caprina. Hoffi. in summa de asserto. iur. §. & super quibus. col. ij. præsertim cum vt plurimum patiales sint seditiosi cõcitando plebem ad delinquendũ: dicitur enim seditio, quasi seorsum itio, quia in diuersum vadunt, & alios trahunt, & faciunt postea tumultum. Et sic incurritur crimen læsæ maiestatis. Sunt verba Decij in l. nõ est singulis. ff. de reg. iur. Et dicit frater Lud. Viualdus vbi supra, quod paritas & seditio realiter idem sunt. pulchrè & latè Nicol. Boesij in di. tractatu de seditiosis. facit Claud. in Monarchia Francie. parte j. c. ij. Quicquid dicat Gellius lib. ij. c. xij. in legibus.*
126 *¶ Ampliatur ista conclusio, etiam si talis partialitas vere iudicata fuisset ad bonum publicum. vel ad expellendũ tyrannum: nam quando ad licitum non possumus peruenire nisi per illicitũ. est vt illicito. secundũ Barb. in rubr. C. de admi. col. xxxv. & lib. ij. consi. xxxvj. col. xvij. incip. sapienter. quia malè dicitur vt infra. vel iste partialis non habeat animum nocendi aduersario Rosariũ Bussi vbi. §. Nam ex quo hodie generaliter viget hæc pestis per totam Italiam, & piura mala exinde sequuntur quàm vitilares. Thueydidis lib. iij. char. x. & ex aliis quæ dicit Archiepis. Florẽ. in ij. parte summx. tit. iij. c. viij. per totum dicens, quod propterea mortui sunt peste lxx. millia virorum, est necesse fateri talem paritatem esse malã. & ita fatetur etiã S. Thom. vbi. §. facit. §. illud verò satis. in proce. florum. quia nõ sunt facienda mala, vt eueniãt bona ad Rom. c. iij. c. super eo. de vsuris. Panor. in c. nouit col. ix. ver. iij. oppono. de iudic. cum sim. vt latè defensoriũ montis. char. ij. col. ij. Alexand. Neuo in consil. contra Iudæos foederantes. impresso post Pissinell. colum. ij. & vij. & xlvj. & tribus seq. & lxxvij. & seq. & lxxvij. & seq. vbi sic latè non dum vidi. nec faciẽda minora. vt eueniant maiora. Ioan. Morolomies in Præpt. iuris. in ver. damnare. in ver. Loth. col. ij. Et licet Iudæi persequerentur Saluatorẽ pro libertate conferuanda, ne venirent Romani & tollere*

Non sunt facienda mala vt eueniant bona.

rent locum eorum, acriter tamen peccabant: & propterea multa prohibentur, non quia mala, sed quia malis occasione præbent. c. & sic CHRISTVS. de iureiur. c. vt animarum. de consti. lib. vj. de quo ultimo cogita Rosariũ Bussi. ij. parte serm. xxij. §. sexta ratione. sub litera e. Et rarò vel nunquam contingeret paritatem solũ esse ad bonum: vt docet experientia rerum magistra. c. quàm sit, de elec. lib. vj. ideo non est de eo habenda consideratio. nam ad ea ff. de legib. Quinimo licet aliquando olim fuisset, hodie tamẽ semper est ad malũ. Mart. de Lau. de in tract. de principibus. ver. cliij. incip. esse Guelfum. & Lucan. Bella per Aemathios plusquam ciuilia campos. gl. in l. j. C. de eadu. tol. in l. cæterum. ff. de vsu & hab. §. oportet. ver. de iudic. in authent. de mand. princip. Bal. in l. j. j. not. & ij. vbi dicit quod perdunt corpus & animam, & non vocantur hostes, sed latrunculi. Alber. in l. cum vnus. §. si propter. de bon. auth. iud. post. facit Zacharias in serm. conciliabuli Pisani. char. fin. Bald. in suo diuino consilio. schismatis. sub tit. C. si quis aliquem testa. prohib. Et quod sint ad malum. probat ex dictis illius qui de vna factione se ad aliam transfuit: & interrogatus cur sic fecerit, respondit, quia volo stare cum fortioribus & vincentibus. factio vestra in qua antea erã nolebat vindictam, sed illã Deo dimittebat, & omnes mihi impunè iniuriabantur. Item nullus de factione vestra fuisset ausus facere vnam proditiõnem. nec aliud facinus pro suo magno commodo. At hæc, ad quam me transfui, parata est ad quæcũq; fanda siue nephada: erat enim diabolus qui in eo loquatur. Sic ciues volũt se congregare pro bono publico: nõne possunt sibi aliud honestius nomen assumere, scilicet suæ ciuitatis, puta societas Tuderina. quis enim nõ debet esse prout est patria sua? Curtius consi. xliij. statuto col. v. quia nobis debemus accipere pulchrũ nomen. gl. in l. facta §. si in danda ff. ad Treb. Felin. in proce. Greg. col. vj. Hippol. in l. j. in princ. col. penult. ff. de quæstionib. Pet. Gerard. not. lxxv. magnũ. Cacialup. in l. j. col. x. C. de sum. Trin. faciunt quæ ponit Symphorianus in Chronica Sab. de hoc nomine Franci. Ias. in l. j. col. ij. ff. de legibus. Purpur. in l. j. C. de sum. Trin. num. ix. frater Lud. in tract. de veritate contrit. dum tractat de inuidia in rubr. de S. Thoma. hinc Romani communiter habebant tria nomina. Cy. in l. fin. col. penult. C. si quid in frau. part. Politianus centuria j. c. xxj. quod quomodo procedat, Plutarch. in vita C. Marij. circa princip. & eui-

Pulchra nomina.

tare

tare nomina turpia : vt inquit Batt. in tract. de Guelphis & Gebelinis: nam ex quo sonant in manifestam partialitatem. & sic sunt ipso penè timenda sono, non cōueniunt bono vito, secundum cum ergo prohibitum est in cōscientia. Bal. in c. cum caulam. el. ij. de testib. ad fin. Fuit enim instigatio dæmonum, propter quam Italia olim prouinciarum domina gl. in l. fin. C. sine cens. vel rel. Lancel. in l. si quis à filio. j. col. de leg. j. Petrarca epist. iij. gallios. xcvi. inter. & lib. vj. epist. iij. & epistola vlt. in. cip. principium. Formulariū prouinciale chart. lvj. & seq. nunc est subdita pluribus tyrannis. vt ibi : qui non quæ Dei sunt, sed in sanguine & proditiōibus student, & gloriantur in rapina: sed paucum durant, quia eorum mors frequens est. Socin. lib. ij. consi. clxxv. col. viij. in fi. Alberic. in Dictionario in ver. Italia. qui extorquent sanguinē vsq; ad pellem, & vix spiritū precarium relinquunt. Pet. Gerard. not. lxxij. pauperes. Bauer. in s. si feruum. col. iij. in fi. de hære. instit. dixi inter feudalia Brun. consi. xij. col. xix. Nicol. Boërij. in cōsi. de custodia clauum portarum chart. vij. col. ij. dicens quòd die cogitant Præpos. in præludiis feudalib. char. vj. col. ij. Boni. in tract. de nobilitate. col. j. & imponunt raleas subditis pro eorum omnibus prauis voluntatibus, imò & pro salario famulorum quos tenent pro pectinandis canibus. Barb. in c. post cessionem. col. xxj. de probat. tantū enim vacant venationib. contra tradita per Puteum de Syndicatu. chart. ij. de exce. regum. col. iij. Cepol. in seruit. rusticis. c. xxj. de occupatione. col. fin. Anteros Fregosij char. fin. qui an prohibeatur rusticis. Decius consi. cxvii. in ca. su. & cclxxj. superiori anno. Afflictus constitutione. est chart. cclxv. in fin. iij. col. Et intantum inoleuit, quòd nisi quis vellet ab hominibus vtriusque factionis vituperari & pessundari, vt videmus etiam quantuncunq; rectè incedat & sapiēter: vt qui dormit inter duos, nedū se reuoluit, quin alterū dūcooperat, & alterum nimis oneret. Seneca de clementia chart. iij. c. non potest. quid autem eo infelicius cui iam esse maiū necesse est, vel vesperitilo, seu maltrauerus nominari : vt de Bononien. sibus Papa Pius epistola xxx. chart. vj. ad duces Munna, vel rusticus vocari, tanquam nō habens arma, insignia, seu diuicias à maioribus, cogatur velit nolite partialem demonstrare, quasi nobilitas in sola partialitate consisteret. potius quam in sola virtute. secundū Iuuen quem referunt omnes tractantes materiam nobilitatis. Card. Papa. char. cvij. epist. cixxviij. humilis,

& in satyra, Stēmata quid faciūt. quæ refert etiā Iodo. in tract. de nobilitate c. iij. & Ias. in l. mora. ff. de iurisd. omnium iud. Et quòd sit à natura. dicunt isti partiales, & q̄ natura nō fallitur. Fortun. in l. j. ff. de pact. chart. vij. col. j. imò semper reminiscitur. Bald. in l. parètes. C. de testib. col. j. † Et propterea fugiunt eos de altera factione: quia nō sit arandū cū boue & asino. gl. fin. in c. fi. de statu monac. Sed ex prædictis patet q̄ sunt suggestiones diaboli, & falsissima cōmenta, debet vnusquisq; gloriari de eo quod ppria virtute quæsiuit, nō de eo quòd sibi progenitores reliquerunt. gl. in l. si quis in bello. ff. de captiuis. quā allegat Licel. in l. j. C. de pact. vbi Pich. chart. ix. gl. in l. si angustē. quā allegat Bar. in l. si in silā. ff. de verb. obligat. in vj. opp. & illas gl. allegat ad hoc Ias. in d. l. more. ij. not. vbi etiam allegat Ouid. li. xij. Metamorp. Fabula. j. referēs illud Vlyssis: Allet quæ non fecimus ipsi, Vix ea nostra puto. quòd dictum etiā recitert Rosar. Bussi alia adducens lib. ij. ferm. xxxj. litera d. Iodocus in tract. de nobilitate. c. ij. & sequētib. vsq; ad septimū. & subiicit Ias. allegado Ang. quòd plus diligimus ea quæ nostro sudore acquimus, quàm relicta à parentibus. Hinc dicit Bald. in cap. j. col. iij. de iudiciis. in ij. lectura, quòd prudētia & virtutes nō sunt ex radice, sed ex animi virtute: quia à cōmuniter accidēti bus nimis sapiens generat stolidos. idē dicit Codrus ferm. xij. magna res. est char. vij. quia omnes sciētifici, melācholici. Politianus cēturia j. c. xc. col. ij. Et dicit Petr. de prospera fortuna. c. j. quòd hoc est ne virtus bonū hæreditariū videatur, pro quo Dantes in Purgatorio. cantu vij. ver. rare volte &c. Vdalt. in l. ij. ff. de orig. iur. col. xlv. Sed Barbat. in l. j. col. penul. de iudi. dicit oppositū. pro quo Stephanus Riccius in doctoratu Pezani. in oratione incip. Zeuxis. chart. iij. dicēs maximē in iure olim sciētia facilius trāsire in posteros. & ibi plura exēpla cōmemorat ad prædicta Paul. de Citadinis in tractatu de iure patronatus, in præfatione ad imperatorē. col. iij. dicens quòd iactātia ex virtutibus maiorū est ridiculosa: & vera virtus ac laus est nisi à seipso, nec à posteris est expectanda, qui sæpe merita parentum degenerant. & ibi adducit dictum Alexādi Macedonis. Facit quod congerit Christo. Lafranchinus in tract. de præcedentia doctoris & militis. chart. x. & seq. vbi inter cetera allegat illud Iuuenal. Miserū est alienæ incumbere famæ. de quo Vdalt. in d. l. ij. col. lxxvij. & in annotationibus variorum. char. ccj. Iaco. Bonon. in prælectione Boërij col. ij. Petrarca. de reme-

diis vtriusq; fortunæ parte j. in dialogo de generositate. Et illud Marij apud Sallust. post medium Iugurt. & Caium Flaminium in sua oratione. & gl. in d. l. si quis in bello. & Aluaroti. & illud dictū Marij refert etiam enchiridion militaris discipuli. chart. lx. v. Petrus Gerard not. xxxij. incip. Nobiles adiens text. cum gl. in c. nunquā. l. viij. dist. & quædā alia. illud dictum Marij. & prædicta iura cum aliis pluribus allegat etiam Paris de Puteo in tract. de re milit. lib. vij. c. j. col. pen. est char. xxvj. & ibi allegat Chrysofomū super Matth. iij. quod melius est de contemptibili fieri clarū. quā de claro genitore fieri contemptibilem. & Paris adducit illud Ciceronis contra Sallust. quod melius est nobilitatē fundare. quā euertere: & quod in me incipit. in te desinit. refert etiam Feli. in c. super eod. el. ij. de testib. col. iij. Bon. in tract. de nobilitate. iij. parte. num. lxxiiij. & Iodocus in consimili tract. cap. vj. allegat fuisse dictum Ilocranis. & illud Cicer. refert etiam Ioan. Montolonius in promptuario iur. in ver. nobiles. col. fi. & Gulielmus Mara oratione v. incip. si linguæ. ante fin. Quibus inhærens ille qui redarguebatur quod sederet in loco nobilium. respondit. Et ego nobilis sum. & nobilitas mea est circa caput: vestra declinat ad caudam. Et illam gl. in d. c. nunquā. refert etiam & sequitur Ioan. de Selua post Cardin. Alexand. & alios per eū relatos in tract. de beneficio. iij. parte. q. vij. col. iij. vbi col. antep. dicit. Regnū Iuda ab infimis originē sumpsisse. facit Valerius & Valeriana lib. iij. de his qui humili fortuna orti clarum sibi nomē vendit carunt. Gellius lib. xv. c. iij. incip. in sermonibus. Petrarca in j. c. triumpho Famæ ibi: & parechi. alter de natura humili. Iodocus in tract. de nobilitate. c. vj. & dicit Ioan. de Selua. quod si nobilitas agnationis esset atēdenda. cum omnes ab Adam processerimus. vs Afflictus in proemio constit. regni in primis verbis. dicēdum esset quod essemus pares. nec appareret vnde nobilitas ortum habuisset. facit Ioan. Renaudi in tractatu de nobilitate. quem posuit in comprensorio feudali chart. lxxxix. colū. xij. Curia Delphinatus consi. lxxxviii. sed quæro. & Boëtius de Consol. lib. iij. metro vj. incip. omne hominum genus. quem refert Iodocus. vbi. s. c. v. & ita respondebat Sigifmonda patri suo obiicienti ignobilitatem amatoris. vt refert Aeneas Syluius epist. cccclxxvj. incip. Leonard. chart. ij. facit Seneca de beneficio lib. iij. char. iij. c. j. Ioan. de Selua vbi. s. pen. dicit quod sicut nobilitas cognoscitur ex liberalitate. Decius

129

in c.

in c. sedes. de rescript. ita rusticitas cognoscitur ex tenacitate. hinc leo quia nobilis & rex animalū est. liberalis & multum comunicatiuus. idem dicit Todoc. vbi s. c. viij. & de Aquila dicit Bal. in c. dilecti. el. ij. de app. col. fi. subiciens. q̄ ipsa non curat ponere musum suū in omnibus epulis. t̄quā insatiabilis & famelica. quia aquila nō capit muscas. & pauperis est nume rare pecus. Barb. in cap. in literis. col. vj. de offic. deleg. Ias. post Plin. in sua lectura de sero. nondum potui reminisci locum de aquilæ laudibus. frater Lud. in tract. de Veritate contrit. char. xxij. Pomerius de S. Ioan. Euangelista. serm. iij. chart. pen. col. iij. post Franciscum Meiro: & de tenacitate rusticorum. Card. Papiensis epist. & Ias. iocose ad hoc voce inducebat rub. C. ne rustici in vllum obsequiū vocentur. libr. xj. imō nō audet optare pecunias. l. domini prædiorum. C. de agri. & sensi. lib. xj. & quod nobiles sint liberales. probat Bald. in l. filia legatorū. C. de leg. Barb. in c. j. col. j. de donat. dicentes. quod animus nobilis nō est ita limitatus sicut animus sceneratoris. qui est stricti iuris. & dicit Barb. in cap. sedes. col. ij. de rescrip. vbi subiungit quod nobilis præsumitur liberalis: quia auaritia homines facit odiosos. largitas claros. & dicit Andreas Salernitanus in summa. ita esse auarum eū qui vitur nimia parsimonia. sicut eum qui aliena rapit. vide Baptistam Pium in annotationib. c. viij. circa. fin. Consideret tamen domās carnem. gl. in cap. & si quæstiones in vers. muneribus. de simon. quis dans. quis ve tens. quæ res. quæ causa preendi. & eū volueris dare. non promittas tot promissiones: quia qui citō dat. bis dat. in Defensorio montis. char. lxij. col. ij. in fin. Et ad præsens oua. cras pulis sunt meliora: omne futurum despicitur. suadentque presentia fructum. & hilarem datorē diligit Deus. Ambros. quem refert Hadr. Papa noster in Quodlibetis. q. viij. col. antep. est in ij. q. siue argumentis. Et Marcus Varro inquit. Semel dedit. qui rogatus. bis. qui nō rogatus. late Cælestina in princ. secundi actus. incip. fratelli. & dato annua nō anno: id est nunc. non in fine anni. gl. in §. sed & si. instit. de verb. oblig. vbi. Annua si debes. exordia prospicis anni. Annosi debes. in fine teneberis anni. Et isti totiens promittētes & raro dantes. l. qui bis idem. ff. de verb. obli. faciunt vt religiosi illi qui decies pullant campanellam pro dicendo vnam missam. nam t̄ da facie læta: sine lætitia facies quod dederis. perdes rem meritūmq; rei. gloss. in l. j. ff. de donat. & tu qui accipis. Exiguum munus cum dat tibi

A a

pauper

pauper amicus, Accipito placidè, & plenè laudare memeto. gl. in l. quisquis. C. de postul. circa medium. & tu qui donas, vere mediocritate ne prodigus dicaris, vel auatus. secundum gloss. in c. ex parte. de consuetud. dum dicit, Prodigus, est cum vicio retinenda profundens, Qui retinet cupidè quod det res deposcit auarus: Largus qui sumptum facit ex ratione libenter, pulchrè Panor. in c. ij. not. de dona post Tullii ad rem. & quod ex virtutibus parentum non debeamus laudari, neq; ex vitiis vituperari, tenet Calcan. consil. lxix. præsupposito col. ij. Io. Lupus in tracta. de matrimonio. q. vlt. Bonif. in tract. de nobilitate. parte ij. col. ij. vbi inter cætera allegat dictum c. nunquam. & Apuleium de Deo Socratis, dum circa fin. dicit. si laudas aliquem, quia generosus est, parentes eius laudas. & in iij. parte. col. j. & ij. vbi num. lxxix. & duobus numeris sequentibus. facit Lud. de Penna in l. mulieres. C. de dignit. lib. xij. & Io. Chapuis in epist. ante lecturam ipsius Lucæ, quæ incipit. Vita tua. col. si dicit, non esse curandum de origine. dummodo bona sit doctrina. Et ibi disputat de origine Lucæ de Penna, quem tamen Paris de Puteo in tract. de Syndicatu semper dicit esse Neapolitanum. ad prædicta facit Io. Andr. in cap. constituti col. pen. de appel. Cicero lib. iij. epist. xxxvj. incip. pluribus. ante l. Lisoperita ij. artic. iij. distin. est chart. xxij. & sequenti. Hieron. in prologo ante epistolam Pauli ad Rom. incip. Romani sunt. circa si. M. Renaud. in Mirouer des princes, in tribus. vlt. char. Et pulchra verba hodie scripta circa sedilia in Capitolio Romæ: sola verè & clara virtus nobilitas est: qua duce optimè reipub. consulitur. Non enim aliena quis. sed propria gloriatur: ne dum præclara maiorum nititur iactare facinora, se potius degenerem fateri tacitè videatur. Summo itaq; studio ad illa anhelet, vt virtute præditus consulendo profit reipubl. senatusq; Romano. Et propterea Claud. in Monarchia Franciæ dicit parte j. c. xvij. quòd principes facilliter nobilitat eos quos sciunt virtuosos. bene facit gloss. in cap. vndecunq; lvi. distin. Mallo pater tibi sit Theristes, dummodo tu sis AEcidæ similis, vel caniaq; arma capessas. Quam te Theristæ similem producat Achilles. Facit frater Greg. Britannicus serm. funebri. xxvj. incip. nobilis. & plures philosophos ignobiliter ortos allegat Sen. epistola xliij. incip. iterum. vbi subiicit, Quod nemo in nostram gloriam vixit: neq; quod ante nos fuit nostrum est. Et Landrianus in epistola ante lecturam Geminiani. facit illud. che

che sol chiar e colui chi per se splende. Campanus in funere delij. de Baillonib char. ij. frater Ludouic. Vivaldus in trac. de laud. trium liliortu. j. parte. ix. ratione. Et dicit Corius in Chronica de anno xij. huiusmodi. quòd Virbanus quartus respòdit obiiicenti sibi ignobilitatem, virum nobilem non nasci. sed fieri virtute nobilem. facit Rodoricus in Speculo humanæ vitæ lib. j. cap. viij. de vanitate nobilitatis. vbi in cap. præcedentibus disputant plures quæstiones in materia. Et propterea dicimus nobilem virtute præferri nobili genere: vt patet in authoritatibus prædictis. Et Lisoperita char. xxvij. Scrutinii. char. xvij. Alex. lib. vij. consil. ccvij. num. viij. & consil. ccxiiij. in fin. Rom. sing. cccclxxv. incip. heri fui interrogatus. & dextlij. nobilitas Catal. ij. parte Memorial in versic. doctor. literatus. Barbat. lib. ij. cõsil. vij. col. viij. Corset. in repert. Abb. in verb. doctor. Bon. in tract. de nobilitate iij. parte. numer. xcvi. & cxvij. Somnium Viridarij lib. j. cap. cxxij. cum præcedentibus & sequentibus. quicquid in contrarium videatur sentire Tremolus in additionibus ad practicam Bonacursij, charta j. in fi. j. colum. Nõ obstat prædictis l. quòd si nolit. §. qui mæcipia. ff. de ædil. edict. & Scrutinium charta xvij. pro quo Papa Pius epistol. vj. est charta xxxvij. vbi Sigismundus iactabat familiam malastarum. & charta xlvi. quòd magnus est nobilitatis fauor. & Corius in Chronica de anno Milleesimo ducentesimo sexagesimo septimo in oratione Mediolanensium coram Papa Clemente, dicit quòd nobilitas habet aliqualem potestatem in subditos, & hoc concessum iure nobilitatis antiquæ, vel indulgentia principum, pro quo Iodocus in dicto tractatu de nobilitate. consilio ix. Budæus in annotationibus Pandectarum charta xxvij. ante medium, dum loquitur de gentilitate. Et Igneus in repet. authen. ex causa. colum. xcix. dum dicit, quòd ea quæ competunt alicui iure agnationis, non renuntiantur, licet renuntietur hæreditati. Et quòd vult Angel. consilio cx. sanctissima. col. ij. dicens, quòd felix radix extendit suam virtutem in palmites. & ibi in col. seq. & apud Iosephum de bello Iudaico. libr. j. cap. xxvij. charta iij. Glaphira obiiiciebat contra Salimonem, quòd orta esset ex humili genere & scribarum, qui & operam darent literis. Lucæ j. dicitur quòd Ioseph erat de stirpe David: & tamen Iudæi opponebāt quòd erat faber. vt Marci vij. Cardin. Papiensis epist. clxxxvij. Quia respondet Decius in capit. clerici. col. penult. de iudiciis. & Lanfranch. in dicto

dicto tractatu, quod contraria procedunt ex praesumptione, sed non pro veritate, quia plerumque videmus oppositum. ut Papa Pius episto. vi. chart. xij. est in opere. charta xliij. dum dicit: Nobilitas horum incerta, perfidia & haereticis bene est certa. sic tex. in l. quodens. C. de digni. lib. xj. & reatus omnem honorem excludit. Bald. in l. executorem. col. pen. C. de execu. rei iudic. in cap. testimonium. ij. col. de test. facit Instructio ecclesiasticorum. chart. xj. & d. char. xlvj. dicit, quod nobilitas parentum non potest filiorum excludere tenebras: & ibi enumerat plures Romanos qui ab antiquis degenerauerunt. cui adde Valerium & Valeriam de his qui claris parentibus orti degenerauerunt. Iodocum in tract. de nobilitate. cap. vj. late Longolium in sua defensione habita Romae incip. quod chart. xxxij. & seq. & idem Papa Pius epistola x. in opere. chart. lxxxij. dicit, quod affinitas cum magnatibus est ficta & inanis gloria, & non de sanguinis altitudine, id est aliena dote gratulandum dicit. pro quo Landrianus dicta epistola ante Geminianum super sexto. vbi tales nominat, prout Papa Pius ibidem. charta cvij. post Senecam epist. xlvij. libenter. licet Senecam non referat. vbi Papa Pius, & dicit multorum regum parentes fuisse seruos, & seruorum progenitores quandoque regnasse: nec potentiam ullam vlli inter mortales non deficere, nec nobilitatem non obscurari. facit Dantes in Purgatorio, cantu xx. incip. contramiglior. circa med. dum loquitur de Vgone Capeto qui fuit filius Macellarij, & tamen filius Rex Franciae, a quo tot Philippj & Ludouici deriuauerunt. Sed Guaguinus in vita illius hoc non dicit: licet paulo ante in vita Clodouei, dicat quandam macellarium ob discordiam in regem electum, qui postea a suis dolo occisus est. facit late Gilbertus post Philosophum ij. Oeconomic. in quaestionib. char. x. & sequet. & dicit Politianus in lamia. charta iij. Nec esse regem quenquam qui non sit ex seruis natus: nec item seruum, cui non origo sint reges: omnia enim ista quae distant, longa aetas miscuit. Petrarca epist. xcviij. incip. Noli obsecro. vbi dicit quod Christus ex humili radice nasci voluit. & opponenti alicui eum natum in vico, respondet Cicero in oratione pro Sylla. charta ij. & seq. pro quo facit illud Anacharis quod refert Bonus in tractatu de nobilitate. iij. parte. numer. lxxxij. Guilielm. Mara. oratione iij. Ex me ualeat, mihi quidem probro est patria, sed patriae tu. Et se iactanti quod sit natus in celebri urbe; respondet Iacobus Gualla in sanctuar

sanctuario Papiae. in prooem. libri vi. cap. xl. de Papiae antiquitate, dicens, mortales inanimiter gloriari de veteri seu celebri se oriundos ciuitate, si eos ignobiles sua efficit improbitas. Et inter responsa Aristot. habetur, quod non est considerandum ex qua patria quis sit ortus, sed qua patria dignus sit. & dicit Hostien. in summa qui fil. sint legi. §. qualiter & a quo. col. vi. quod nihil interest vtrū per filias vel generos consulatur commoditatibus ciuitatum, & vtrum lex novos faciat curiales an foueat quos inuenit. ¶ Ad partialitatem redeundo: sunt enim aliqui qui volūt penitus necesse omnes esse pariales. veluti si natura nos cum partialitate produxisset, vel quasi eam in baptismum cum ceteris operibus Satanæ non abiurauissemus. Quicquid sit: a bono non deterreamur. quia, Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. &, Omnes qui pie viuere volunt, persecutionem patiuntur. Sed nihilominus semper boni homines diliguntur, & Deus diligit eos: & boni semper vincunt, mali vero homines debent expelli ab omni honore: quia seruiunt diabolo & sunt sine conscientia. sunt verba Bald. in l. Casius. col. iii. ff. de senat. & quando Deus per eos peccata nostra diluerit, facit ut ancilla de scopam: nam postquam de ea domum mundauit, scopam tandem in ignem comburendam iacit. Non immerito ergo Matthæus vicecomes respondit illi de la Turre se rediturum ad dominium Mediolanensem, quando peccata Turriani essent maiora peccatis Matthæi, cum Turrianus ipsum expulit. refert Corius in Chronica sub anno M. cccvi. in fi. & Petrarca, licet non ita clare epist. xlii. Exilium. char. ii. Et quia videmus Italiam tot bellis commouatam & exhaustam, praesertim a xxviii. annis, citra quibus nunquam quieuit, ut longe lateque in quolibet latibulo vexata fuerit, & nondum finis. Ioan. Picus Mirandula contra astrologos lib. iii. cap. xxiii. maxime a festo S. Ioannis Baptistæ M. dxxi. citra a Parma usque ad Secusiam & montes, nulli ciuitati, nulli oppido partitum est: imò etiam Genua ipsa die xxx. Maii M. dxxii. fuit per vim ab Hispanis capta & depopulata. Astenfes depopulati bis in trimestri & fugati: & vt mala malis adderentur. superuenerunt gradines insolite, & pestis in maiori parte locorum, qua communi iudicio ultra centum millia perierunt his duobus annis a Mediolano usque in Pedemontium inclusiuè: adeò vt nemo, quamquam decrepitus, sit memor hac in patria vidisse nec audiuisset tantam iacturam & calamitatem. vnde hoc? Alii

ascribunt amœnitati provincie emulæ vicinis: alij quia Italia est lōga, adeo quod duæ extremitates sibi succurrere nequeunt: & tamen est fortis à natura propter fluuios & montes: & arte propter tot rochas & castella ac paludes, in quibus & in mari ciuitates ædificatas cernimus. Alij duobus eius dominis qui eliguntur & sæpe mutantur, scilicet Papa & Imper. Aegid. de regim. princip. lib. iij. parte. ij. cap. v. Et quod Imperator in ea non residet, Petrarcha lib. vlti. episto. xix. incip. quo re. & inter eos de iurisdictione Italie dissentio. Bald. de pace Constantie. in vlt. gloss. in l. executorẽ. charta fin. de executio. rei iudica. Decius in cap. nouit. col. v. de iudi. quorum decisioibus & legibus circa hoc non omnes volunt stare affluetis in constitutione. quanto cæteris. col. si. Igneus in disput. cum me legente. col. xvij. Alij acumini ingeniorum de facili propterea varietatem appetentium. frater Hieron. de Ferrara in libro de regim. ciuitatis Florentie. tractatu j. cap. iij. vt etiam videmus in Bald. Alij, & benè, ascribunt istis partialitatibus. Iser. in princ. de pace ten. Iaco. Sing. in tractatu Gallico. de decem transiibus ex Gallia in Italiam. charta vj. Quia vt Sallust. circa med. Catil. cum quo Morus in republica Vtopie. charta xxvj. Hi quibus opes nullæ sunt, bonis inuident, malos extollunt, vetera odere, noua exoptant, odio suarũ rerum mutari omnia student. facit Aeneas Syluius epist. lix. qui nunquam quiescunt, nec alios quiescere permittunt. vt Thucydides libro j. in oratione Corinthiorum ad Lacedæmonios. Sex causas enumerat Enchiridion militare, chart. xxxix. post Panor. in cap. Pisani. j. not. de restit. spol. facit Practicus Papiè. in forma libelli perturbata possessio. in gloss. ad cessandum. in fin. Ant. de Prato in tractatu de secun. nupt. charta. xvij. colum. tertia. Calcan. consilio xxiiij. capio primum. colum. iij. dicens quod in Italia nunquam est pax, nisi alterius belli præparatiua: & sic succedit illud tragicum relatum per Barbat. in capitulo significauerit. col. vij. in capitulo fin. de iud. finis alterius mali gradus est futuri. refert Stephanus Malereti in tractatu de elect. chart. lxx. colum. iij. & profecto possent principes in suis regnis seu pacificationibus apponere clausulam, quæ est post prolixam transactionem inter sacrum collegium Doctorum Papie & venerandum Collegium Castilionum: videlicet quod liceat inimicis alteri parti quocumque voluerit à conuentis discedere. & credo quod nisi esset illa clausula, iam decies fuisset

ab ea

ab ea recessum: quia neutra partium multum contentatur de ea. ita principes si tempore nostro sic facerent, fortè diutius durarent quam temporibus nostris videamus, quibus vix excitata papyro incipiunt contrauenire & bellari, & excusando set quod bonus est dolus quo hostem decipimus. l. j. §. nõ fuit. ff. de dol. Cotta ij. Memorial. in verb. dolum malum. Decius in l. ca est natura. ff. de regul. iur. hinc eis licet dare ad vsuras. Card. in clem. j. §. sanè. q. xj. de vsur. & fidem frangere, dummodo non duci belli. Corn. lib. j. consilio clxxv. consuluit. litera e glossa in dict. §. non fuit. Bartolus in questione incip. Lucanæ. colum. decima. de quo dubito propter ista, & rumpe re iusiurandum pro se liberando à carceribus. Ias. in l. si duo patroni. §. finali. colum. pen. ff. de iureiur. Canarus. de virt. iur. quest. lx. Ioann. de Celua in tractatu de iureiur. parte iij. quest. j. in fallen. xj. facit ~~in fall. xj. facit~~ gloss. in cap. cupientes. in verb. malignantium. lib. vj. ad quam Ias. in l. cum proponas. ij. iij. not. C. de pac. in l. si temp tibi inspicendam. ff. de præscript. verb. in l. prima. col. v. C. de test. Decius in cap. sedes. in primis verbis de rescript. Curius lun. in l. iij. §. quod prætor. ff. ne quis eum qui. in l. si verò. char. j. ff. qui sat. cog. Corset. de potestate regia. q. lxxxvj. in fi. vbi in priuilegiis pacis. vers. cxiiij. Igneus in repet. l. donationes quas diuus. col. xj. ff. de donat. inter vir. & vx. Pet. Gerard. not. xxvj. Colij. not. clxxij. malitiis. in l. j. §. Præterea. col. x. §. cum quis. col. ij. ff. de questione. dum tamen fidè non frangamus. secũdum Hipp. d. sing. clxxvij. Cep. de imperat. militũ deligen. chart. iij. vbi illud, Dolus an virtus, quis in hoste requiratur: fuit vnus iuuenis, vt Cotta. vbi supra facit Hippol. not. cxlvij. Graue est fidem fallere. & latius Fortun. in l. conuentionum. colum. iij. ff. de pactis. vbi dicit procedere in omni milite. & Ioannes de Lig. in tractatu de bello. capitulo. lxxj. Et Dantes in inferno, cantu xxvij. incip. Gia era. dicit illum fratrem dñatum: quia consuluit longa promessa cum latender curto ti fara triumphar ne lato seggio. dixi inter feudalia Bruni consilio xij. Et adeo frequentantur hæc bella, quod nisi in bonis agnationibus Lombardie facerent, vt apud Appianum Alexandrinum Raspus & Raspicolus, scilicet vnus frater vni principi seruiret, alter eius aduersario: & sic bona à direptionibus & confiscationibus saluantur, iam omnia depauperata essent & aboletata. quia vt in d. consil. xxiiij. † subiicit Calcaneus fuisse responsum

136

beato Bedæ oranti pro pace Italica. Bēda Bēda tace, quia Italia nunquam erit in pace. licet facit Dantes in Purgatorio, cantu. vj. incip. quando. Petrarca in cantilena incip. Italia mia licet Nicolaus Boërii in conf. de custodia clauitū portarum. col. i. dicit. quòd etiam bella sint frequenter in Francia. non tamen sic temporibus nostris. quia & Galli, & Heluetii, & Hispani & Teutonici omnes eorum pugnas veniunt committere in Italiam, cū maximo Itatorum discrimine & iactura. Ad eò vt Itali olim victores gentium, nunc heu. vincuntium præda sumus. Petrarca epist. xvi. inter multifidas. & barbarica ferocitas. sepius deaustat dulcem Italiam. Bald in l. executorem col. fin. C. de re iud. vbi in fi. subiicit quòd lis cedit victricibus armis. & dicit idem Bald. in c. i. de treu. & pac. quòd vbi deficit ius, supplet ensis. Sed nunc quòd tandem arma sumpsit Italia. ~~quod nunc nō debet~~ ~~in~~ ~~paria.~~ quid erit, Deus nouit. Non enim milites hodie obseruant quæ tradit Enniodion militare. Nec arbor bellorum: quia non debent milites esse terribiles inferioribus. secūdum Bald. in rub. C. qui accusare. post princ. M. Ranaud in Le mirouer des princes. char. iij. & vi. Item neminē debent concutere, nec opprimere: sed esse contenti stipendiis suis. c. paratus. in fin. & militare. xxiii. q. i. Adrian. Papa noster in Quodlibetis. q. ix. est chart. xciii. iuxta g. Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris. in verbo, miles. & tamen concutiunt & opprimunt saltem hospites suos: licet cum inimicis humiles sint. excepto tempore victoria: & in eis verificatur illud. Sæpe minus faciunt homines qui magna mirantur. Alexand. lib. ij. consil. viij. licet debent facere contrariū. secundum gl. in c. j. de sponsalibus. in verbo, victici. Qui vincis semper vt victis parcere possis. Parcere prostratis sicut nobilis ira leonis. Item deuorant, rapiunt. deprædantur, grafsantur & depopulant nedum laicos, sed & Ecclesias, adeò quòd sachomani merentur furca suspendi. secundum Ias. in §. ex maleficiis. col. ij. instit. de actionibus. Ange. instit. de testam. milit. circa fin. Lancel. in l. cum res. col. iij. & fi. de leg. j. si enim est illicitum concupiscere suam, bouem, vel asinum: sed debeat quis stare contentus sorte sua. Paul. de Castr. in l. pen. ad fin. C. fin. reg. quanto minus rapere licebit. & propterea Imol de iur. reur. in cap. fin. colum. pen. dicit. quòd illud quod acquirunt stipendiat est cum mala conscientia, vbi eos æquiparat vltura rius. Anch. in regula, peccatum. col. xiiij. Non enim auquiqui mil-

lres

lites sic faciebant, ex quorum aduentu solebat exaffluencia pecunie patria impinguari: at nunc coguntur oppidani fatigati & desperati vel foris vel domi etiam ipsi cum militibus fraudibus & venenis dimicare: vt ille de Pinetolio, qui militibus dormientibus in domo eius domū succedit & aufugit. Quid enim differt ab hostibus, qui hostiū modo aufert, deprædatur, & tam socios quàm aduersarios spoliatur: vt inquit Enchiridion militare. chart. lxxiij. & chart. lxxiij. post Luc de Penna, dicit quòd spoliantur, deprædantur, & in doloribus alienis implent suos illicitos appetitus: licet raro seuiant in æquales vel eos qui se possunt defendere: & ibi plura vide per te, quia liber est impressus. & dicit Paris de Sindicatu. char. lxxiij. in medio columna iij. quòd nō est indulgendum militi, cui obuiare oportet vt latroni. Et ita audio fieri in Burgundia, licet milites ibi vtantur igne: quia minus malum est mori semel, quàm diem, postquam & omnia consumunt vel deprædantur: & saltem si pro tuitione rerum suarum & reip. moriantur. ~~vt dixi~~ ~~inter~~ ~~feudalia~~ ~~Bruni.~~ ~~consil.~~ ~~xij.~~ ~~col.~~ ~~j.~~ ante fin. adde nunc quod fuit dictum Macrobij de fomno Scipionis. lib. i. quòd ¶ defendentibus rempub. sit designatus locus in caelo, quem refert Papa Pius ad ducem Mediolani, epist. xlix. chart. vj. & ad Turcā chart. vj. Augustinus Datus lib. iij. orationum. in viij. oratione incip. erant partes. facit Eusebius de Euang. præparatione lib. xij. c. vj. & seq. Iacobinus in inuestitura. in verb. promiserunt debita seruitia. col. vj. Alexand. in l. frater à fratre. ad fi. ff. de condi. indeb. Barb. in Ioannina. col. xxv. quæ addi possunt ibi per me dictis in d. consil. xij. Et quid visum fuit in vespere Siciliano, de quo Blondus lib. viij. decad. ij. sub anno. M. cclxxxj. vide pulchrè & elegāter iuxta morem suum Erasimū quid de militibus scribat in auctuario suarū epistolarum. charta. lxxij. epistola incip. ornatisiue. Codrum chart. cxij. est sylua pax. & charta. cxxxvij. satyra j. & ij. vnde tot veniunt reuolutiones, quia propterea subditi dominis redduntur infesti. Ripa in tractatu de peste. charta xliij. numero clxxxix. item aliqui tot blasphemias contra Deum & eius immaculatam matrem offendunt, quæ sufficerent ad destructionem exercitus: & tamea nisi sic faciant non videntur fortes. Card. Papa charta. cxxx. epist. incip. audiens. quamnis deberēt educi extra castra, & obrui lapidibus. Leuitici xxiiij. Iodocus de nobilitate. cap. xv. nec vidimus pro aliquo scelere Deum tot

A a s mirac

miracula ostendere, sicut pro blasphemia: spiritus autem blasphemiae non remitteretur Matth. x. Et ideo nimirum si Moderni milites coguntur etiam quodlibet minimum municipium cum magna sanguinis effusione superare: & tamen anteaque temporibus cum vno calcari (vt ita dixerim) ligneo, absque euaginatione ensis, acquirebant vni regnum. procedit enim

138 hoc secundum Enchiridion militare. charta lxij. † quia plerunque in bello valet bona conscientia: eo quod amplius diu auxilio praesumat qui se nulli criminum implicati agnoscit. pro quo Claudius in Monarchia Franciae. parte. iij. c. xij. M. Renaud in Mirouer des princes. charta. xxxij. vbi allegatum. xxxj. facit illud gl. magnae. ad fin. in clem. si dominum de reliq. & vener. sanct. nimium dilecte Deo, cui militat aether, & coniurati veniunt ad classica venti. Audio tamen quod artigliaria solet peiores feligere a bonis, quos plerunque miraculose inter medios omittit illefos. † Sunt qui dicant bellum esse executorem iustitiae: quoniam occisores & fures qui plerunque a iudicibus vel principibus tolerantur, selegit ibi communiter omnes interire: vt Iudicium xx. Vbi licet Deus iusseret ire in bellum, tamen non dedit victoriam, donec in duobus diebus xl. millia sceleratos qui erat cum eis occidi permisit. Etenim apud Fornouum M. ccccxciiij. ob peccatum quod dicere nolo, Guiliel. Mara oratione ij. incip. sacratisimarum. quinque millia Lombardi interierunt. apud Gariglianum. M. diij. decem millia Galli, quia omnes rusticos vocabant, M. dix. apud Pandinum seu Caruazium ob eorum blasphemias duodecim millia Lombardi. M. dxij. apud Ravennam xx. millia Hispani: quia volebant zucharu bruschum. M. dxij. quinque millia Lanqueneti apud Nouariam ob peccatum ebrietatis, M. dxv. apud Mediolanum seu Mariguanum. xv. millia Heluetij, ob pecuniam extortam a populis anno anteriori. M. dxixj. ad Bichocolam apud Mediolanum quatuor millia: & sic quantum sanguinem diebus nostris bibit Italia rellus. & nondum finis: & quod deterius est, Turca qui anno superiore Belgradum in Hungaria arripuit, quae marus dicitur ciuitatis Christianae, prout Gallia domus, secundum Card. Papiensem. chart. ccvij. epist. incip. cum nunc Rhodum: & sese inuicem Christiani principes, & in Gallia & in Burgundia & in Lombardia mutuis bellis confodiunt & absument. Quod videtur Turc. ipse intereanegotium expedit, & Christiani non aduer-

tunt quod moderni Turc. longe est poterior antecessoribus suis: qui licet debiliores, tantam iacturam attulerunt tamen reipub. Christianae, quato plura faciet iste qui nouiter Soldanum superauit: & qui secundum fratrem Ang. Anachoricam vallis vmbrosae in sua epistola ad Florentinos de anno M. ccccxcvj. tunc ordinarie extra patriam poterat manuteneere equites quin quaginta millia, & sic quantum augmentum accesserit nunc reditibus Turc. qui tunc secundum eum erant de octo millionibus septem centum & octoginta millibus ducatis singulo anno, vltra alios infideles qui tot sunt quod extra patriam possunt ordinarie intertenere equites nouemcentum millia: quum tamen, secundum eum, rex Francorum nisi quin quaginta millia: licet dicatur quod habet quinque milliones scutorum in annuo reddito, si verum dicat frater Angel. & infra scripti. tu videris, quia ego sum merus relator. Item serenissimus imperator ratione officij aureorum millia ducatum: vt Card. Pap. char. ccix. epist. incip. cum in Germania. Italiae autem redditus secundum Jacob. Sing. in lib. Gallico. de decem itineribus, per quae exercitus Gallicus potest ingredi Italiam, composito de anno M. dv. sunt in summa quatuor millioni ducentum & triginta quinque millia: isto modo, videlicet Papa ex terris ecclesiae ducatum & quadraginta millia: Camera apostolica centum & viginti millia: regnum Siciliae septem centum millia. Veneti intra Italiam octo centum millia: extra Italiam ex Sclauonia, Cadia, Morea & Corfu, Modoni quatuor centum millia: ducatus Mediolani sex centum millia: Florentini ter centum millia: Senenses octoginta millia: Bononienses sexaginta millia: Genueses centum millia: Lucenses triginta millia: dux Ferrariae centum & viginti millia: Marchio Mantuae sexaginta millia: Marchio Montisferrati quadraginta millia: Comitatus Asten. quinque millia: Marchio Saluciarum decem millia: Pedemontium septuaginta millia: Barones regni Vrini, Collonenses, Camerini, Sinegalii, Pisauri, Forliui, Imolae, Faentiae, Capi, Corregiae, Mirandolae, & alij plures in simul quinque centum millia. & sic hi redditus comparari non possunt redditibus Turcae. † Adde quod eius exercitus cum longe minori impensa transfuditur: quia vinum non bibunt, & dormiunt induti super tabulas, sed omnes nostri milites volunt mulum cum coffanis & lecto cooperunt. Item Turcae nusquam mutant habitum quo ad fornam: at nostri milites singulo anno diuisas, & vestes variant

modò longas, modò breues &c. Nam quilibet sagittarius habitu vult videri miles miles capitaneus, & quilibet capitaneus vult videri princeps. clarè Archiepiscopus Florèntinus in iij. parte summæ, titulo iij. §. viij. allegando S. Bernardum Claud. in Monarchia Franciæ parte ij. cap. xxj. & xxiiij. Enchiridion militare chart. lxxv. & postea tales vestes inimicos reddunt audentiores propter prædam, vt dicit Hannibal. quem refert Gell. lib. v. c. v. in libris. Item tēpus quòd famuli in armando patronum exponere deberent, consumunt in componendo mallam & sarcinulas, quam dimisso patrono in militia ipsi custodiunt retro baghagia, quæ quandoq; propter rumorem vertuntur in fugam, quæ postea fugam præstat toti exercitui, vt sæpe visum est. Claud. in Monarchia Franciæ parte. iij. c. i. facit illud: Nec rudis infestis miles radiabat in armis, Militabant vsta prælia nuda sude. refert Baptist. Pius in annotatis posteriorib. c. xxv. in fi. Et tamen Romani subegerunt totum orbem, secūdum August. in x. parte operum suorum. in tract. de Antichristo. vbi col. pen. dicit, quòd licet nunc plures deficiant à Romano imperio, tamen antequam Antichristus veniat, Galli adhuc omnia reducent sub imperio Romano. ita etiam refert Mirabilis liber prophètiarū char. vij. At nunc quia ad pompas militum stipendia non sufficiant, concurrunt & extorquent à rusticis, quos (vt materialiter loquar) vitam cum iecore cacare compellunt. sunt verba Catonis Sachi in oratione habitam doctoratu vnus equitis nouerūt enim ad hoc infinitas artes: vt Io. Gerson cancellarius Parisiensis in iij. parte. serm. incip. viuat rex, ad regem Franciæ nomine Vniuersitatis Parisiensis col. xxviij. sub quarta consideratione. ordinauit enim Ludouicus rex xij. leges quasdam militibus de anno M. dxi. die xij. Maij huiusmodi cōtinentiæ, quam statim refero. Ex quarum forma qui sub parua paga militant, habent victualia pro tribus quæ valent quatuor, & reliquas supportat cōmunitas. nescio quo iure hoc nouum vectigal milites ad subtili ingenio auferendum aurum à rusticis vñtur hac fraude quæ eis toleratur. cōueniunt mensores quos forrerijs appellamus, vt Enchirid. chart. j. per l. j. C. de metatis. lib. xij. à quibus petunt hospitium pro centum equitibus, licet habeant solū octoginta: de reliquo capitanei regem fraudant, & vendunt exemptionem seu complacentiam cōmunitatibus. quas nec in plus possent onerare. At miles cum primū venit ad hospitium, ducit meretrici,

canes,

canes, famulos, & decem equos. qui hinc vel inde cōmodo accipit vt terreat hospitem: cum quo componit ad tantum pro mense, & postea ibit hospitratum in aliam villam sibi etiā per forreriū datā, vbi solus cum vnico equo cōmorabitur, prout nec plus tenere cogitur, & ea via extorquebit triplicatū stipendium. capitanei quidam prohibent verbo, sed non factō, quoniam & ipsi talibus militibus de eorum stipendio Falcidiā detrahunt, & non aduertunt quòd tenentur in conscientia, & dicit Ang. in l. ij. §. si quis non homines. ff. vi bo. rapt. quòd rex Hungariæ tempore mortis de hoc fecit sibi magnam cōscientiam. facit Fregos. lib. j. c. an liceat in Valeriana de disciplina mili. vbi facit vnū capitulum de Aureliano imperatore, in quo trāsmitit epistolam illius imperatoris incip. si tribunus esse vis, fac mihi manus ab alieno cōtineant. & ibi narrat qualiter debeant viuere milites. facit Claud. in Monarchia Franciæ. parte j. c. ij. circa medium. & parte iij. c. xj. vbi acriter inuehit contra capitaneos qui hæc sufferunt, vt intertineant beniuolentiā militū, dicens quòd imò reddunt eos cōtumaces & inobediētes, quo nihil perniciosius in militia: vt patet ex vulgato iudicio Cicer. cui cū explorator retulisset exercitum Pompei numerosiorē, sed Cæsaris obedientiorem, Cicero statim victoriā Cæsari iudicauit, & prout secutum est. non immeritò ergo lex inobediētes milites capite punit, etiam quòd res bene succedat. l. desertorem. §. in bello. ff. de re milit. vbi gl. not. magnam vim obedientiæ. & refert Cremenfis sing. cl. man datum, quòd domini Veneti propterea decapitarunt vnū eorum capitaneum, quia cōtra eorum mandatū pugnavit, & vice. Idem fecit Tit. Manlius Torquatus, secūdū Valer. lib. ij. de disciplina milit. & lib. ix. c. iij. de ira, odio. Gel. li. vij. & Marcellum Virgiliū in oratione de laudibus militiz incip. quæ solent. col. xij. idem dicit Valerius vbi. §. & Gellius lib. j. c. an liceat. & Epaminundas contra Stembiborum eius filium. & refert Fregosius in Valeriana, eodē tit. & inter cætera in cap. de Septimio Seuero imperatore, dicit nullū in exercitu perniciosius malum, quàm nimia licentia, & reuerentiæ neglectus. Est verūm quòd Cremenfis, vbi. §. limitat illum. §. in bello. quādo superuenisset noua causa quæ principē latebat. tu vide caute lam cum qua Epaminūdas pœnam illius. §. euasit. in eius vita apud Plutar. char. pen. facit quod dicit Ang. in l. j. §. bestias. ff. de postul. vbi dicit quòd omnis actus qui fit ad publicam vtilitatem,

142

litarem,

litatem, licet sit aliàs reprobatus: tamen commendabilis est, vide Pontanū de obedientia. circa med. lib. iiii. in rubr. an semper formulis parendum sit: distant enim regiz ordinationes, quod milites quando incedunt per patriam, insimul pergant, sequentes vexillum seu insigne: non hospitentur in hospitibus publicis itinerantium, sed in locis per commissarios sibi deputandis: vagantes vltra omnimodā solutionem expen. puniuntur. Et dux seu capitaneus non puniens teneatur in propriis: commissarij seu forreriij ab aliqua cōmunitate nihil exigant, vel capiant, ne milites hospitentur sub graui pœna & ne tras fiat cum eis. In distributione hospitiōrū interueniant paritate, vt æqualitas seruetur: contra faciens, per quēlibet iudicem guerrarum, scilicet illum qui prauenerit, puniatur. ¶ Quando autem milites itinerare cōtinget, absque eo quod societates sub vexillo moueatur, hospitentur & soluant more priuatorum. Capitanei autem dum vadunt metropolim visitatum superiorem, deputari cōmunitatum pro tempore hospitiū exhibeat eisdē cum vtriuslibus pro sex seu octo equis: victualia nequam: cum erunt in loco vbi erit superior, soluant pro hospitio, camera, & stalla, secundū taxam & morem Curiz Regiz, & nemo sit exemptus. Milites & duces dum recedant ab hospitio exportent omnia sua, ne sit causa dimittēdi seruum pro custodia, & rixandi cum hospite de rerū subtractione. Et ne cedant hospitium esse sibi patrimoniu, quoties capiunt vel milites redeunt denuō ad forreriō & deputatis, à cōmunitate hospitium petant: designata guaranfione, illi de cōmunitate assistant forreriō in deputando hospitia militibus, & datum semel mutari nequeat: duobusq; sagittariis siue archieris subiciat vnicum hospitium. Et hospitium assignabunt ad partē cū supellectili: vt infra: videlicet militi siue lancez locum vnum honestum pro comendo. vnā cameram cum vno lecto pro eo, & vno matorio pro seruitore: murentur linreamina in æstate quater in mensē: in hyeme bis in mēse: oualia seu mapam vnā: seruietas duas murent bis in hebdomada, restitutis domino anterioribus immundis vel valore. Item vegetem vnā seu botallum à vino, calderonos duos, bocale seu lagenam vnā, platos duos, scutellas duas, vnum veru, vnā siculam, stabulum vnum pro equis: idem fiat pro duobus sagittariis. Non capiant milites victualia ad tesseram, id est sub cretētia, sed soluant manualiter de præcanti. Qui cum parua paglia

militant

militant habeant victualia pro tribus, quæ valent quatuor ad ordinationem locumtenentis regij, quæ capiant ad vnum magacinum seu fundicum à cōmunitate deputatum, in quo si deerunt, petat ab hospite suo cum pretio extunc soluendo. Nequeat tunc miles quempiā cogere vinum vendere quouis pretio, nisi sibi per deputatos à cōmunitate seu magacino assignatum fuisset: & cœpta vna vegete, quādiu ibi vinū superfuerit, non varietur ad aliam. esset enim fastidiosum nimis vnum adhibere ad totiens extrahendū vnum bocale vini. Conuiuans socios siue banchetās conuiuij expensam emat in foro ad instar priuati: cū in loco seu oppido guaranfionis deerunt victualia, non teneantur oppidani aliunde emere: sed ipsi milites sibi emant, teneantur tamen oppidani seu cōmunitates propria impensa cōmunitatis ea cōducere, dummodo possint eodem die ire & redire. Qui ad magnam pagam militant, victualia emant in foro ad instar priuatorum, ciues domum in villa habentes non teneantur quempiam in illa hospitari: sufficit onus quod sufferunt in ciuitate. Patriota militi seruiens non eximitur propterea à iurisdictione iudicis sui ordinarij. Militi vel stipendiato patriotam seu oppidanum percutienti, amputentur manus: si econtrā oppidanum militem percutiat, amputetur caput oppidano. Capitaneus militem percutientem capuet, & preposito, qui si non adsit, iudici ordinario, tradat puniendum, vt supra. Si cōtra armigeros insurgat cōmunitas, vel ad campanam pulsauerit, puniatur arbitrio locumtenentis vel marescali. Gubernator, capitaneus, vel castellanus seu commissarius quicūq;, stramina & victualia ad instar priuati emat in foro: nec quicquā à villis vel capsinis suz iurisdictionis capiant, vel vehi faciat sine pretio. Omnes officiales guerrarum prædicta obseruent, & obseruari faciant, atq; publicari temporibus monstrari, in quibus denuō iuret ea seruare, & in guaranfionibus singulis sex mēsisibus publicentur: prædictaq; per pedes obseruentur, sub pœna secundū casus exigentiā à capitaneō arbitranda: quam si inferre non potest, notificet locumtenenti vel marescalo, sub pœna patiendi in propriam, quibus fauorem & auxiliū ac assistentiam ad capturam culposi præstabit, vt in stitia executioni mandetur: iurabunt in singula monstra capitanei peditum, quod non patientur abusum, robariam vel falsitatem: nec permittent aliquē presentari in ea ad pecuniam capiendam, nisi per eos sit in rotulo descriptus, & de nu-

mcro

[redacted] aquam
 [redacted] promittit
 [redacted] expectatio que pendet
 [redacted] clix. Erasij. part. Prouerb. cccvij. Spem pretio emunt. facit
 trarcha epist. lxxx. obsecro. Consolatũq; cum Officio & mis-
 tis Romanæ Ecclesie de aduentu. vbi Inuitatoria, Respon-
 soria & alia ad eorum propositum. & super dicto Bald in l. hpa-
 latio ista. §. inter cetera. ff. de verbor. oblig. tantum diximus.
 quod Papa veniet Perusium, quod pur venit. Et Gallicus dicit.
 On erit tant Noel qui il vient. Imò plus de raro euenit: vt quò-
 do dominium recuperarunt possunt recompenfare omnes qui
 passi sunt pro eis: quia si hoc deberent facere nihil remaneret
 apud eos. Sed sic pertrahunt eo meliori modo quo fieri potest,
 prestando leues fauores: qui quòdoque ducunt illum cui pre-
 stantur in eis nimis cõfidentem ad malum exitum: quia tamè
 oportet delicta punire, licet sæpius tolerata. Imò aliquando
 euenit vt aliquis qui passus fuit exilia, & cõfiscationem bono-
 rum, amore principis, etiamsi habeat causam iustam, illam per-
 det propter corruptelam iudicis seu officialis. nã sciens aduer-
 sarius fauores isti adesse, si pecunia non potest, lenocinio etiã
 quod horresco feruens, propriæ filiz vel coniugis, aut alio-
 ius suæ affinis fauores sibi aucupabitur. Et quæ eorum sit pe-
 na, vide Afflictum in constitutione incip. matres. vel quòdoque
 princeps vt inimicum vincat obsequio, vt statim dicam, cum
 plus extollet seruitore suo, adeò quòd quòdoque boni seruito-
 res indignati dicant, Si quispiam à principe nostro vellet eum
 quam obtinere, oportet quod in eum aliquam cõmittat pro-
 duonẽ: quia dicit Salomõ, quem refert Host. in summa de pœ-
 nit. & remis. l. c. de iudic. col. xxj. versic. cui marchio. t. q.
 breuẽ regna non possunt durare. [redacted] in
 cipit, & in [redacted] p[ro]p[ri]a [redacted] p[ro]p[ri]a
 cit. l. teor. d. d. in l. acide. [redacted] p[ro]p[ri]a
 iniuste vincas ob fauores; Nemo diu gaudet qui iudice
 iniquo. glof. in l. hæredem. ff. de calum. Vnde vilius est causam
 status principibus relinquere, & semper vti fidelitate erga illi
 qui possidet: & quanto plus mutatur, tanto grauiori impendit
 quis fangatur. & rarò quòd noui principes aliquid afferant de
 suo, nisi aliquas collectas præstáticas vel subsidia & hospitia me-
 litum: vnde euenit illud Tyberij, qui viderat abigetes multos
 famul

153

semifaturas à corpore ægri, & credẽtes prodessẽ, illi nocebant:
 quia superueniẽtes famelicæ morfadiores erãt & actiores. re-
 fert Vincentius in cõsilio, de alienationẽ Iustitiæ. chart. vij. in
 fine. Facit Afellus Neapolitanus, qui calcitrando depõnit fellã
 antiquã cum vno latere premetem, & postea cogitur nouam
 subire quæ premit à duob'. † Etenim nouus rex, noua lex. Ac- 154
 neas Syl. epist. ccj. pupugerunt. col. iij. Imò quòdoq; verificatur
 illud rusticorũ, in æstu pluuias oprantiũ pro vbertate vini: quæ
 veniunt, sed cum grãdine quæ vindemiã exportant, exinde cla-
 mantiũ, quòd pluuiã optata nõquam fuit bona. Præterea nun-
 quam vidi principem qui inter sibi charissimos nõ haberet de-
 fectore factione & alia. ergo stultus est ob factione principem dili-
 gere, vltra quòd sit graue peccatũ. Si enim princeps cum ex-
 ercitu non potest se cõtinere in statu, volunt ipsi cũ sua factio-
 ne quæ est sola passio animi eum recuperare. parum enim pro-
 dest velle, nisi adsit posse. c. cum super abbata. vbi Decius. iij. j.
 de offic. deleg. cum similibus. vt dixi inter feudalia Brun-
 cop. xj. col. ij. licet aliquãdo sufficiat volũtas. Bal. in procem.
 rex pacificus. in fi. Quãdo enim au fugit princeps cum exerci-
 tu, relicta patria, qui debet tanquã bonus pastor ponere vitam
 pro ouibus suis. Io. x. Corf. de potestate regia. q. lxxv. col. j. pu-
 ta, quia vt fecit Christus quãdo exiit de templo. Ripa in tract.
 de Peste. char. xvj. col. xxj. abscondere oporteat expectãdo me-
 liorẽ fortunam, sit necesse cedere tẽpori: tũc licet populis pro-
 euitando sacco manũ iurare fidelitatẽ tyranno impunẽ. Imol.
 cõf. xxxiiij. visis & pòderatis. Corf. in tract. de potestate regia:
 q. c. Calcan. cons. lxxx. in causa quæ vertitur. Socin. in iij. vol.
 cõf. xxxix. in q. quæ vertitur. col. iij. Et ad Lacedæmonios in-
 quiebant Cornicij: Nõ enim qui destituti ad alios se cõferunt,
 fidefragi sunt. refert Thucydidis lib. j. facit Afflictus cõstituo-
 tione, dubitationẽ iurisperitorũ. col. fi. & in cõstitutione, mona-
 schiã. vij. not. plus dicit Galiaura in l. j. §. q. præfens. circa. fi. ff.
 de verb. oblig. in manu nõ necessitate, superiore negligente eos
 gubernãtes. non enim impunẽ se
 eos aduenire eorum prioris domini quòd facti p[ro]p[ri]a
 tibus Tusciæ, relicti ab Imper. secudũ [redacted]
 tũ veniẽt, habet iustũ metũ. Bal. in c. bonæ. col. v. de rescrip. iu-
 ramentũ etenim fidelitatis priori domino præstitum intelli-
 gitur eo remanẽte in statu. tex. cum gl. in c. venerabilẽ. de elect. l.
 cum seruus. ff. de cõdict. ob ca [redacted] v. d. cellus. Con-
 cor.

cor. gl. ij. fallen. xxj. colū. iij. Curiales semper excipio: qui iaper
tela, per hostes, & per varios casus, & per omnia discrimina te
rum principē & dominū suū sequi debēt & diligere, ac reuere
ri toto corde: & si sit Italus qui nolit sequi dominū fugientē vl
tra mōtes, nō est in totū dānandus: q̄a nimis durū est sic amice
nam relinquerē patriā & dulce solū: hinc dicimus quod. Tēpo
ribus mores sapiens sine crimine mutat. Et si isti priuati cupi
tes causam status tractare, aduerterent, † quōd principum ne
gotia sine subditorum odio tractare impossibile viderur. sc̄e
dum Summā Salernitani char. xj. sed quod plus est, ad verba
quæ dicitur protulisse expertissimus vir do. Cichus Simonera
Calaber, forrē non essent ita stolidi. Aiebat enim, vt fertur, tra
ctantes status causas tandē vnū de quatuor vt plurimū perde
re: vel honorē vel animā, vel vitā, vel facultates. At rarō quōd
successor in dominio diligit illū qui diligebatur ab anteces
sore. secundū Aeneam Syluium in tract. de felicitate & mīlītia
Curialium. Card. Pap. char. c. liiij. epist. incip. quando conuenit
quod statim dixi: Nouus rex noua lex. & colligitur ex Gagu
no in vita Ludouici xj. ante fi. vbi illi quos ita cōmendauit Lu
douicus Carolo eius filio, statim eo mortuo fuerunt ita mā
tractati: & cōmuniter videmus successorē in dominio fouere
factionē cōtrariā illius quā fouebat antecessor: & sunt qui
cāt de industria hoc principes facere, vel vt debiliores foueāt,
& sic subditi melius interteneantur: alij quod ex inuidia ante
cessoris. facit ad prædicta Amedeus in tractatu de Amicitiam
suo dialogo. char. xxxviij. & seq. Card. Papien. char. xxxij. re
scio. & char. lxxij. & cclxvj. bene Petrarcha epist. vj. lib. vj. in
cip. diu Guilielmus Mara. epistol. xxix. incip. quid scribam. &
quinq; sequen. & epist. xxxiij. incip. tamesi & xl. incip. quātus.
aulē Lucianus de aulicorū ærumnis. Vlrice. Hutten. in dialogo.
lata Polycraticus de nugis Curialium. & in lingua Gallica Le
doctrinal de Court, & Eabūfē en Court. & in lingua Italica
vna srotula quæ incipit: Io ho preso fantasia

† Codrus etiam aliquid in ferm. j. char.
xxvj & graues iniurias a vilissimis hominibus patiuntur. q̄
in regula Cancellariæ xv. circa mediū. Io. Montaigne in tract.
de regio consistorio. char. xxxiij. dicens, quod plerūq; mortu
tur in palcis, & decedant in hospitali. Plura
hinc

hincinde potes colligere in Ouidio de Tristibus. libr. iij. sub
rubr. ad amicū, vt magnorum virorum cōsuetudinem fugiat.
Celestina Actū. ix. incipi. porta. post medium. Claude omnia
vnico versū medicorum: Eluriant, sitiant, vigilēt, laborent qui
reumata curant. Sed non petas alta si pati nescieris: quoniam
sauior Curiz infinitos extollit. & si tu ad alta per scalam Curiz
scādere volueris. præmitte quod Hadr. Papa noster in Quod
lib. q. ix. litera n. & est char. lxxxviij. col. j. dicit quōd curia do
minorū est probatoria meritorū. Quære dominū supremum,
ne more rusticorū sui quem impingauerit adipē eripiat: quia
plures sunt qui non permittunt eorum curiales cum pecunia
recedere. Bald. in l. j. ante fin. C. de hæred. vel. act. vend. Cozta
neū tuū, vel qui his, quibus tu, moribus & studiis delectetur.
nam hoc fit vt ob propriam delectationem seruitiū leuius fe
ras, & dominus opera tua frequentius vtatur: quem vbi inue
neris, dilige ex toto corde tuo. ex totā anima tua, ex totis viri
bus tuis. de Deo & proximo tuum est. quid agas. vide tendā
S. Christophori. Et omnem prouinciam ab aliis neglectā, vel
ob difficultatem & periculum attētari nō aulam, assume. nam
vt dicebat Xerxes, quæ refert cōmentum Cicer. in j. Offic. est
char. xxxvj. Magna negotia cum magnis periculis fiunt, & re
semel vel bis bene gesta, prout vigilantibus iura subueniunt. l.
pupilli. in fi. ff. de his quæ in frau. cred. & quia virtuti fortuna
comes, vt statim dicam in tam lummū euades. quōd magnum
erit periculum, si cecideris, & grauis ruina. c. pueri. j. q. j. dixi in
iij. ampliatione deducente imparetur & tolluntur in altum, vt
lapsū grauiore ruant. glo. ff. in c. quid ergo. de pœnit. dist. iij.
Humber. in sacrilegio, char. fi. quia, Omnia sunt hominum te
nui pendentia filo: Et subito casu, quæ valere ruunt glo. fi. in l.
si debitori. in ver. domū ff. de iudic. & faciliis descēsus Aucun:
Sed reuocare gradū, superāq; euadere ad auras, Hoc opus,
hic labor est. gl. pen. in l. ij. C. de lib. r. & eo lib. Causam parua
litis dicunt quidam esse superbiam. propter ambitionem do
minādi. vt Marcus Virgilius in oratione de laudibus militiæ,
char. ij. incip. quæ solent. Sed superbia est vitium capitalissimū
Deo & mundo infestum. † Et dignitas nihil aliud est, nisi ex
cellentior gradus qui inuidiam generat, & scādalum seminat
inter fratres. Bald. in c. cum olim. de consuet. vt de ambitione
superbiæ filia Biblia aurea. c. vj. Fortun. in l. Gallus, s. idem cre
dendum. colū. j. ff. de lib. & posthu. Io. Montaigne de regio cō
sist.

sist. char. xij. Luc. de Pēna in l. j. col. ij. C. pub. læti. lib. xij. glo. in cle. j. de regular. quæ allegat illud: Ambitus impatiens & summo dulcius vnū stare loco, sociisque comes discordia regnis. Et propterea talis superbus & ambitiosus habet deum resisten-
 tem. Iob. ix. Iac. c. iij. Beronta fer. v. post cineres. Ioan. Montoloni-
 us in Promptuario Iur. in ver. humilitas. in fi. & vide modo qualis victoria speranda cum tali aduersario. Itē si ipsi puniunt inimicos suos, iam Deo locus non est eis vt eos puniant, quia dupliciter puniri non conuenit. c. at si clerici. §. j. de iud. nec de eodē delicto esse sapius querendū. l. pen. ff. nau. cap. stab. vnde credunt nocere inimico de eo se vlciscendo, & c. profunt: quia Deus qui non irascitur sicut homo, forte amplius non punit eos: & videmus quotidie vindicantes vindicta facta plus dolere, quàm illi in quos patrata est. Item nemo vindicatiuus fecit vnquam magnum paleare: vt in quiebat ille sapientissimus Marchio Montus ferrati. † fides nostra est tota fundata in humilitate, quæ humilitas ad diuitias & cœli querendum optimè confert. Petrarca epist. xcviij. noli Albertan. lib. vlti. de superbia. Et sine humilitate non est magnanimitas. Aegidius de regim. princ. lib. j. parte ij. c. xv. Lucas de Penna in l. humilioribus. C. de ponder. lib. x. Item parandi sibi amicitias & beneuolentiam nulla facilior via, quàm humilitatis. scilicet enim vulgò dici, quòd agnus humilis lætatur habere propriæ matris, & aliena. Etenim superbis metipsis superbia est odiosa, & horror. secūdm Innoc. quē refert Lud. de Venete contrit. char. lxxj. prout tyrannus tyranno, vt de Phalaris. vt dicam infra, & de illo quem refert Aegidius de regim. princ. lib. iij. parte ij. c. iij. † Aliam causam dicunt quidam esse vindictam quæ procedit ex pusillanimitate, vt dixi in quinto fundamēto de incontinentia. Volunt ergo isti occupare quæ sunt Dei, scilicet gloriam & vindictam. Io. Montoloni-
 us in Promptuario Iuris in verb. Deus. col. iij. super verbo, vltionum tracter Michael Dominicus in tractatu de Guelfis & Giebellinis, chart. j. ver. iij. Io. de Lig. in tract. de bello tract. iij. c. ix. col. j. honoratus Bon. Hor. in L'arbre des barailles. c. xxxiiij. vbi lingua Gallica traduxit totum illum tractatum semper tacito auctore. facit Math. v. non resistere malo. & illud Apostoli. Vincendo in bono malum. alias causas qualdā ponit Nico. Boerij in tract. de seditionis. chart. iij. & iij. vt inordinata proprii comodi procuratio, vexatio in collectis, non punire delicta, &c.

Sed ad vindictam. & si vis te vindicare cōtra bona. Italus nunquam est audax, nec spernit mortem, nisi quādo pauper. Erasmus in j. parte prouerb. dcccxxiiij. timidus Plutus. & Seruius ad Virgilium. j. Aeneid. circa princ. super illo, studiūque asperri-
 ma belli. Et tanquā desperatus inimicus tuus deteriora cōmit-
 tet. Bal. in l. j. C. de eunu. & ex desperatione fiunt securiores. Pe-
 trarcha in proemio epistolarū ante fin. & epist. xij. ingenti. & in triumpho Mortis. c. j. circa fi. Et per desperationē facta secu-
 ra. Et si nō vis credere, expositula à Gallis in Lombardia de anno M. dxxij. & quādo est pauper, quis honor tibi erit? dicimus quòd degeneris animi est minoribus insultare. Petrarca epi-
 stol. xcij. incip. sine illum, quia nec habet victoria laudem. vt in j. Aeneidos. & illud, Egregiam verò laudem &c. & contra vindictam Guilielmus Rouille in tract. de descriptione iustitiæ. lib. iij. c. iij. ver. iij. bonus. & c. vj. circa fin. Et dicit Longolius in sua defensione habita Romæ. incip. quòd char. xl. quòd Roma-
 ni plures etiam conuictos absoluerunt, quia viderint quòd nimis magnis aduersariorū viribus obruerēt. vbi recitat exem-
 pla, imò. Parcere prostratis scit nobilis ira leonis. Bald. in c. ij. col. iij. de postul. prælat. Si de vita inimici vis te vindicare, vnū occidis, & paris tibi septem, vt caput hydæ: nam filij, fratres, vel agnati quotidie de nece tua cogitant. Alberta. lib. ij. de exa-
 minando cōsiliū in spe. incip. nunc accedamus. & de officio iudi. circa vindictam. & lib. vlti. de guerra vitanda. & in rubr. seq. Nico. Boerij in tract. de seditionis. char. xvij. Alexand. lib. vij. consil. ij. num. viij. Et est detestandum scelus homicidiū. latè afflictus cōstitutione, si damna clandestina. col. v. dicēs inter cætera, quòd omnis nobilis ab affinitate homicidæ abstinere debet: & est periculosum etiam propter titulum de receptatoribus. ff. & ne dicatur quis opem præstitisse saltè post delictū. Ang. in Maleficiis in verbo, Andream auxiliatorē. Et qui gladio ferit, gladio peribit. latè Iodocus in trac. de nobilit. c. xiiij. frater Mich. Dominicus de Guelfis & Giebellinis. char. ix. ver. secundus labor, quòd quāuis Deus inuenisset feruū suū Dauid secundū cor suū. c. ij. j. q. vij. tamen noluit quòd sibi tem-
 plum edificaret, quia vir sanguinis esset. Io. Mōtaigne in tract. de bigam. q. iij. col. vij. Io. Montoloni-
 us in Promptuario iuris. char. cxxxj. col. ij. Ferrarius cautela. xliiij. canonicis. col. ij. ete-
 nim vox sanguinis continē ad cœlum clamat. Et licet quis tibi nocent, nota illud Catonis: Lædere qui potuit, aliquādo prodesse

prodesse valebit. Et dicit Thucydides lib. vj. sub oratione Alcibiadis. Quādoquidē qui hostis esset vehementer nocuit, eundē si amicus sit, satis profuturū. & colligitur ex Scipionis exēplo, qui filiam inimico experto desponsauit. refert Gellius lib. xij. c. viij. plures Longolius in sua defensione habita Romæ, incip. quod char. xx. qui hospes. Romani postea accerrimi defensores, & quotidiana exempla nobis demonstrant capitanei armorū. facit latē Plutarchus in tract. quomodo ex inimicis quis capiat vtilitatē. incip. video. & dicit frater Lud. de Verit. contritionis, chart. cxxij. de septem operibus misericordiz corporalibus: ¶ fit enim vt nonnunquā inimico crebris victo beneficiis, odiorum rigore emollito, calorem in mente charitatis excipiat, ac de inimico amicus fiat. Et Papa pius epist. ad duces Mutinæ, allegat Apostolū dicere, quod vincere debemus in bono malo. Alberta. lib. ij. de consi. dandis in rubr. de examinatione consilij in specie. maximē cūm dicat August. ad dilectionem inimicorum vos admoneo: quia ad sananda vulnera peccatorum nullum remedium vilius cognosco. Et quamuis aliqui dicant quod iam cessassent, nisi principes eas fouerent propter cōmodum pœnarū quod ex delictis quæ exinde sequuntur, caput fiscus: vel vt Cāpanus lib. vij. epist. j. incip. rui-mus. replicata in exēplis. Card. Pap. ccxxxvij. vbi epistola seq. Petrarca lib. vlt. epist. iij. leue est. Old. conf. lxxij. & circa col. j. vers. iij. videtur fauendo semper debiliori factioni: vt de Philippo dicit Iustinus in prin. lib. viij. & Papa Pius in epistolis facit Valla. de donatione Constantini. vlti. chart. vel ex alio, quia facilius hoc modo dominantur, iuxta illud Philosophi: Vis regnare, diuide. Archiepif. Floren. in sua Chronica, parte ij. tit. xix. c. vj. §. j. Claud. in Monarchia Frāciæ. parte iij. c. iij. & parte v. c. x. & quia quilibet gestit animo rempub. instituere, vt in ea ipse maximo pretio sit futurus. Isocrates in oratione de bello fugiendo col. liij. & ita faciebat frater Hierony. Savonarola Florentiæ, vt dicit eius processus impressus. Sed præmitto hoc dicentibus antequam procedam vterius, quod non est dicendum malum de principibus l. j. c. fi quis imper. maled Gellius lib. iij. c. iij. verū ad fi. Ecclesiast. x. in fi. Marfilii Ficinus epist. neq; tutū incusare principes. char. cxij. Eras. pro verb. c. j. char. xxv. Multæ regum aures atq; oculi. Et Helena Ouidiana, An nescis longas regibus esse manus? Igitur responderetur post lib. eratem in panegyrico incip. illos. chart. xj. & quæ dicam nra quod

quod in dubio minor pœna est eligenda. & sic cessat illud de commodo pœnarū. Ad illud, Vis regnare, diuide: respondetur, quod philosophus illud nūquam dixit, nisi detestādū, dum loquitur de tyranno, & ponit hoc pro vno signo ad cognoscendum tyrannū, vt infra dicā. Præterea euenit vnico momento aliqua seditio vel rebellio, in qua oportebit in tribus mēsis principem plus effundere auri, quā potuit fiscus suus de talibus pœnis in decennio rodere. nec debet princeps talibus pœnis mentē applicare: sed de acquirēdo aliquo dominū, quia aquila non capit muscas, vt dixi. Et sic patet quod hoc est potius damnosum principi. facit, quia dicit Christus, cuius potissima est autoritas, Omne regnum in se diuisum, desolabitur. Luc. xj. c. si ea. xxv. q. ij. Barb. in c. quod ad transl. de off. deleg. char. antepen. Et lib. iij. cōsil. j. col. pen. & lib. j. cōsil. xx. illud. col. v. Socin. d. cōsil. lxxij. visis inuestituris. col. xj. repetito. cōsil. clxv. Curt. Sen. cōsil. lxxvj. sapien. colum. xv. lxxvij. dō minus. Ioan. colū. vj. Oldr. cōsil. liij. quæstio est talis. an tutela. Ias. in l. stipulationes nō diuidūtur. col. xx. de verb. oblig. Item secundum Bald. in l. j. in prin. C. de cad. tollen. ¶ partialitas in ciuitate est tāquam vermis in caseo. & dicit Barb. in c. licet. col. xv. de proba. quod est porta patens ad introducendum inimicos: etenim discordia omnia destruit, etiam semetipsam. Nizelus in epist. ante concordias Bar. Cōradus in tract. schismatis. cap. iij. col. ij. hinc dicebat Federicus Baraburbea Imperator, ¶ quod Italia est sicut anguilla quæ nō potest teneri per caput, neq; per caudam, neq; per medium. refert Blondus statim allegandus. & tamen est facilius ad capiendum. ¶ Secundō, quia vltra quod nō prohibendo grauius peccarent, secundū fratrem Thom. in dicto tract. de potestate Pontificis, chart. xliij. & seq. est aliud, quod dicerentur tyranni sic faciendo. Bart. in tract. de tyranno col. viij. vers. vj. quod tyrannus. Somnium Viridarij lib. j. c. cxxxiiij. col. pen. ver. sextus actus. frater Hieron. de Ferraria in tract. de regim. ciuitatis Florentiæ tract. ij. cap. ij. facit Mart. de Laud. in tract. de confederatis. versic. xij. incip. princeps. Barb. in rub. de testa. co. xvij. vers. vlt. cum in ciuitate. Platina in tract. de optimo ciue. lib. j. chart. iij. & lib. ij. charta iij. Aegidius de regim. princ. lib. ij. parte. ij. c. x. Nicol. Boerij de seditiosis chart. xx. & sic posset impune sibi fieri resistētia. Cōradus in tract. de schismate. c. iij. num. xij. Et raro quod principes qui tali arte vtuntur vltimō nō sicut exosi vtriq; parti, &

citò vel dominium vel vitam perdant, & quandoq; verùq; v
 162 vidimus, quia Deus ob tale peccatum hoc perimit. † dicitur
 etiã quis sub tyrannide viuere, quando subditū non possunt li-
 bera voce defendere bonū publicū. Bal. in l. decernimus. col. ij.
 C. de sacrosan. eccl. & qui partim ciuium consulunt, partē ne-
 gligunt rem perniciosissimam faciunt. c. vj. in officiorum. Al-
 ber. de Iustin. cod. consir. col. j. l. j. cum gl. ff. de leg. b. l. actioe.
 §. Labeo. ff. pro socio. Afflictus constitutione, grandis. j. nota.
 S. Thom. quē refert Fortun. in l. legitima. ff. de pact. col. xxvij.
 in fi. quia nō est cōmunis pater qui communem filiorum cu-
 ram non habet, & Dido in j. Aeneidos, Tros Tyriūq; tibinū
 lo discrimine agatur, & Christus dixit Petro, Palce oues meas.
 non distinguens inter has & alias. Inno. in cap. tolitz de ma. &
 obed. Cyprianus de Beneto in tract. de potestate eccl. Roma.
 163 chart. vj. † Tertio, aliquando eueniet quòd aliquis subditus
 transfuga principis clementia consilii domū rediret, sed plus
 timens factionem aduersam, nō audebit: vnde exulans quoti-
 die inimicos & bellum principi prociabit. † Quarto, quia
 si essent partiales iustitiam per quam regna consistunt. §. opor-
 tet. vers. deinde. in authen. de mand. princ. Aegidius de regum.
 princ. lib. j. parte ij. c. xj. Claud. in Monarchia Franciz. parte ij.
 c. xv. rectē ministrare nequirent: quia ipsi vel eorum officialis
 qui solent sequi vestigia principum. Barbar. allegando Platonem
 in proem. clemem. §. quoniam nulla col. iij. Claud. super
 Lucā char. cccij. in fin. Decius consil. clj. videlicet in terra. lq.
 col. j. vt dicā infra char. prox. & infra à quomodo debeat iudex
 iudicare. in x. limitatione, amore suorū & odio aduersantium
 ducti impediuntur ex affectione veritatē cognoscere: quia fa-
 ctiosus credet rationibus solum persuasivis facientibus pro ami-
 co. quā concludentibus pro inimico. Credunt enim ubenter
 homines id quod volunt. Cæsar in commentariis lib. iij. post
 medium. & Iasim l. qui Romæ. col. ix. de verb. oblig. qui alle-
 gat Senecam, & iudices audiunt libenter quos diligunt. Barb.
 in Ioannina. col. cxvj. facit Erasim ij. parte Proverbi. cccxij. qui
 amant, ipsi sibi somnia fingunt. Salomonius in repet. Galus.
 §. quid si is. char. v. ff. de liber. & posthum. dicit, quòd est inci-
 natio naturalis, quòd facilius desiderata credimus. patet in no-
 uitatibus tempore belli quibus vnus tantum credit quòd vna
 pars pro vna, alia pro altera quòd inducuntur ad sponsones
 seu somnias, puta quòd inò Papa vincet: quæ non valent. Paul.
 Alex.

Alex. & Iasim l. a. Titio. ff. de verb. oblig. Decius consil. cxiiij. &
 cxv. in fi. col. iij. Paris. de Ludo. col. viij. vers. an quā. aliquis
 vult sapere Roch. in c. examinata chart. x. de iudic. Et dicit su-
 pra Bonauentura, quem refert Bustus in Defensorio montis,
 char. xxvj. col. iij. est in fin. iij. partus solubiilitans. quòd aliquā-
 do homo bene aliquid scit: sed tamen affectio ad eò domina-
 tur in eo, vt ad existimādum oppositū illum protrahat. † Item
 165 ergo amore vel odio rectū non potest fieri iudicium, vt in-
 fra dicam. Item quandoq; aliquis factiosus delinquens cū suis
 coniuratis erit ad eò potens quòd princeps non poterit eū pu-
 nire, nisi trāsmittat exercitū propter cuius impensam desistit
 facere iustitiam, vel transeat sub dissimulatione. Et sic fru-
 stratorium remanet iudicium cuius executio tēdit in vanum.
 Bal. in c. ecclesia. col. j. vt hñe pendente. Et propterea dicit Phi-
 losophus, quem refert Bald. in §. conuenticulas. de pace iur. fir.
 quòd communis custodia regni est non permittere vllum cre-
 scere præter commensuratiuem. facit Barro. allegando etiam
 Philosophū in l. j. col. pen. C. de dig. lib. xij. & quòd vult Egid.
 de regim. princ. lib. iij. parte j. cap. xvij. Et Vdalr. in l. ij. §. ff.
 de or. iur. col. xxij. vbi dicit quòd prima reipublicæ peccis est
 fouere eos qui dominari cupiunt. facit Claudius in Monarchia
 Franciz. parte j. c. xvj. & parte ij. c. xvij. vnde eueniet ex quo nō
 faciunt id propter quod à Deo missi sunt. c. regium. c. rex de-
 bet. xxij. q. v. Deus faciat illos admittere dominium. c. si de re-
 bus. xxij. q. j. Panor. in c. Pisanis. j. not. de resti. spo. frater Mi-
 chaël Dominicus in dicto tractatu, de Guelphis & Giebel. char.
 xvij. vers. quo ad certam. quoniam vt dicit Dantes in Purgā-
 torio, cantu vj. incip. quando. chart. vlt. Et vnde Marcel. diuēta
 ogu vilan che portay grando vene: quia capiunt famam ex
 crudelitate. Bal. in c. j. quod met. cau. sed crudelis crudeliore in
 inueniet. Nic. Boerij in tractatu de seditiosis. char. v. & de hoc
 habet semper synderesim stimulantē. Hof. in summa de poen.
 & remit §. quē inducūt col. ij. & quādoq; citius mori. c. episco-
 pi. xj. q. ij. Roch. in c. si de consuet. col. ij. ij. not. vbi dicit, † q.
 166 diabolus habet potestatem in peccatore quasi in suo pecore. si
 enim principibus nō præstatur obediētia, sunt tanquam priua-
 ti: & vt peccatis Sinegalie, qui præcipiebant postea faciebat. se-
 cundum Cacialupum in l. diem functo. col. v. ff. de offic. assel.
 † Quinto si factiones principibus placent, versimiliter nō
 cōdicissent leges puniētes factiosos: quia licet secundū Barro. in

dicto tract. de Guelfis & Giebellinis istæ partialitates inceperint tempore Federici Barbarossa. & sequitur Panor. in c. Platinis col. v. de restit. spol. Blondus in anno M. cclx. & Supplementum Chronicarum de anno M. ccxxxiiij. Archiep. Flor. in iij. parte suæ historiæ. tit. xix. c. vj. §. j. quicquid dicat Landinus in commento Dantis. in canti. j. inferni, cantu. vj. chart. penult. & Merula in sua Chronica. chart. lxxj. qui expresse tenet contra Bart. prout Alber. in Dictionario in vers. Guelfi. Et Benvenuto de Blandrate in tract. de origine Guelphorum, refert Quotonom ipsum Frigifensem dicere, quod habuit ortum in Germania inter duas familias, vnam Henricorum de Guilbelonga, altera Guelphorum de Adulfo, & cessarunt in persona Federici imperatoris, qui traxit originem ab vtraque familia: hoc ideo electus est imperator. Et sic in Germania cessarunt hæc factiones. tamen idem Imperator habens eos odio, condidit, & conuenticulas, de pace tenenda. Sunt enim pacis amatores. Bart. in d. cap. quod ad translationem. col. xxiiij. de officio leg. Imò istæ factiones eidem imperatori magna bella parauerunt. Item & Gelasio ij. Pontifici maxima vulnera. vt Blodius scribit no M. cxix. & Bonif. x. carcerē, vt ibi de anno M. ccc. & Bonif. cius Papa viij. secundū Platinā, fecit pro posse vt has factiones extirparet. hoc non perfecit, quia morte præuentus: nā si vixisset, credo q̄ Deus ei hæc gratiā præstitisset: quia saltem in hac tendebat ad bonū finē. propter enim has factiones euenit tē illud quod dicit Alex. j. in l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. c. ij. quod nulla respublica præsumitur durare vltra xxx. annos. Chronica Merulæ. char. xxvij. facit Codrus ferm. j. char. xxxj. Veneti aut. propterea melius est regi vno Rege Livijs. c. h. secundum libri. A enes Syluius epist. lxxviij. Dionysio Symplicianus de bello Medicinæ. chart. ij. Illustranon de Gaule. dicit loquitur de Venetis, cap. iij. Claudius in Monarchia. Franc. lib. j. cap. ix. & x. dum tamen Reges habeant sua consilia quibus regantur, secundum eum. & sic tollitur illud in tract. de potestate ecclesiastica. per fratrem Alex. de sancto Elipido, tract. de op. penult. vide etiam in Monarchia Petri de monte. & sal. oratione responsoria Ianuensibus pro duce Mediolani. est text. in cap. in apibus. vij. quæst. j. Bartol. de regim. ciuitatis. vlt. c. principali. Oldr. consil. cciiij. Barb. in cap. prudentiam. col. v. de offic. deleg. Felin. in cap. ecclesiasticarum. col. penult. de constitutionib. Riminal. in l. j. col. vj. ff. de offic. eius. Socin. lib. o. in

consil. lxxviij. col. iij. Corset. in tract. de potestate regia. quæst. lxxiiij. Bussi in Defensorio montis. charta lxj. col. iij. & seq. Pich. in repetit. l. in quartam. col. liiij. frater Thomas Illyricus de potestate Papæ. char. xxxvij. Mirabilis liber prophetæ charta xij. cap. iij. §. † Aliam causam istarum partialitatum quidam assignant esse, scilicet propter fauores & sequelā: sed non aduertit ad illud Plauti in Amphitr. Sat. habet fautorum, qui re-cta facit. Et Ias. super suam portā, vt vidi. & habetur in oratione Sapiæ in eius funere, Virtuti Fortuna comes. Philadelphus in satyris, Virtutibus vltro respōder. Fortuna fauens. Linius de cade. j. lib. iij. dum loquitur de A. Sempronio. vbi dicit quod fortuna, vt sæpe alias, virtutem est sequuta. & Cicero de Senectute, post medium, loquendo de Cyro dicit, Virtuti tuæ fortuna cōiuncta est. & Bar. in reper. l. Barbarius. ff. de offic. prætor. col. ij. quod virtus & bona fortuna rarō seorsum cōsistunt. allegat Aristor. & Virg. hinc Gallicus, A vertu fortunæ. & Achilles de Allionibus iuriconsultus, senator maioris consilij ducis Sa baudiz, in domo sua depingi fecit, Mineruam & fortunā amplexti decambulantes. & fortuna exaltat & deprimat. Angel. in l. duo naufragium. §. fina in fin. ff. de incen. rui. naufrag. licet sit inexorabilis, & muta, secundum Ias. in l. si duobus. colum. j. C. commu. de leg. & sine ratione. Bald. in cap. clerici. de vita & honest. cler. hinc ille rogans auxiliū ab amico contra ius, dicebat q̄ in iure nō egebat auxilio. alius respondit, Es alter dæmon, qui sciēs peccatū & poenā inferorum, alios illuc accedere instigat: ego dæmonis amicitia reculo. & merito, quia pro amico non est faciendū nisi vsq; ad aras. M. Renault in Mirouer des princes. char. xxvij. Gel. lib. j. c. iij. Chilo. pulchrē Rosariū Bussi. ij. part. ferm. xxxj. litera m. vbi allegat Valerij lib. vj. loquentē de Rutilio, qui dicenti sibi, Quid igitur mihi opus est amicitia tua, si quod rogo non facis? Respondit. Et quid mihi tua, si propter te aliquid inhonestē facturus sum? Matth. x. Qui amat patrem vel filium plusquā me. nō est me dignus: ergo quanto minus amicitia. † Est verū quod plurimi cōquerūtur fortunā virtutibus aduersari. vt Marsilius epistolariū li. viij. char. clj. & cluij. epistola incip. superioribus. & lib. x. chart. clxxxvj. epist. incip. inimici hominis, domestici eius. & epist. proximē sequenti, sed fortē erant instabiles: nam si perseuerent in virtutibus. Et si semel bis, vel ter, seu pluries fortuna aduersetur, tandem mu-
uabitur, & virtutibus adhaerebit: & quod tardius, eō alius virtu-
tuosum.

virtuosum extollit. Et sic soluet fortē cum vsuris, vide Claud. in Monarchia Franciæ. lib. ij. c. xvij. ista enim magis intellectu percipi possunt, quam verbis exprimi. l. quo enim. §. j. item ratam hab. Plus dicendum videtur, quod imò ipsimet caporalibus harum factionum sit talis partialitas exosa, prout de tyrannide in seipso scribit Phalaris epist. xxiiij. inci. cum. & epistola xlij. igno. scq. Et Hocrates in tract. de Tyrannide. Matth. Bosius epist. iij. j. tuis literis. nam licet quis debeat esse subditus principibus etiam dytcolis, tanquam a Deo missis, tamen secus quando tyranni. Paris de Syndicatu. chart. xij. cap. ¶ an liceat occidere tyrannū. facit Numeri cchar. xv. vbi de Eleazarō. Bald. & Claud. in l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iur. Luc. de Penia. in l. j. col. v. C. pub. l. x. lib. xij. quis animus est ergo tyranno, quæve requies? non sunt audaces, ditiores, nec fortuniores Cæsare, qui tamen fuit trucidatus, & tortucessores. Nam omnia dicta exinde nascuntur illis ascribuntur. Bar. in l. quoniam multa. C. ad l. Jul. de vi. Ang. in l. j. ff. de probat. Alex. lib. j. consil. c. iij. Item prima. col. ij. & continuis amantibus & expensis fatigantur, & mille viris infamibus & sceleratissimis favere coguntur. Et eos quandoque extra domum principis propter hunc grauisima impensa nutrire, & eos qui si domi starent, artem suam exercerent, & nunc nihil vult operari, & postea cum nequeant à malo abstinere. Nam Lucanus, Sanguis semel ore receptus Pollutas nūquam patitur infuere fauces. & peccata tempore patent. Propterea sepius visum est eos clamare, dum furcis suspendebantur, Ego morer propter talem caporalem, quem nominabant. cogit in quanto pudore & discrimine cum ponūt. & si semel rogauerit non ex his sequacibus, quos vulgò in Italia Catulos caporalium nuucupant, cogetur quotidie ei vices reddere: & si non de persona, saltem de bursa: & tamē durius est de pecunia quam persona seruire. gl. fin. in l. hæc operæ. ff. de oper. liber. Imo de dominis faciunt se horum sequacium seu catulorum villum socios, & quasi fratres: & quia nimia familiaritas generat contempum. l. obseruandum. ff. de offic. præli. c. & si Iudæos. de Iudæis. vbi Panor. dicit hoc procedere in istis rusticis. Bonif. in tract. de nobilitate. parte. iij. num. xij. possumus dicere quòd tandem subditos, ne scelera etiam pro eis perpetrata propaent, ad quòd nunquam quiescunt, tot exilia subeunt, tot vulnera, tot mortis pericula. necubi locus tutus ab insidiis inimicorum. & quando

quando perfecisse arbitrantur, tunc incipiunt. pulchrè frater Hieron. de Ferraria in lib. de regim. ciuitatis Florentiæ. chart. penult. Albertanus lib. ij. in rubr. de cōsilio inimicorum vitando. & in rubric. de custodia personæ. nam pro vno die quilibet pauper sat erit ad vexandum & fortè occidendum etiam vnum potentem caporalem, quòd res cunque trahat & vindicet: postea si potest, quoniam peracto scelere, aufugient: & nullum hominum genus audentius, & callidius Italo paupere, vt supra. & aliquando reperiet socium. ¶ quoniam communis timor iungit separatisimos. Bald. libro j. consil. cxxx. Decretum. & aliquando parua sæpe manu innumerabiles hostes fuderunt, vt statim dixi. Et propterea timetur dubius euentus belli. Oldr. consil. lxij. & circa vlt. chart. facit Marfil. Ficinus lib. vj. chart. cxvij. epist. incip. omnino dicēs, quòd vbi mare sæuit maximè in fortuna vt plurimum dominatur, & facillimè fallit, & postea homines ducunt damnū tuum. & charus vindictam. Eracl. j. parte Prouerb. dclxvj. Nonne vidimus Collam de Montania gramaticū ob baculatas, quas (vt dicitur) sibi dari fecerat Galeacius dux Mediolani, ipsi duci toti orbi tremèdo cautè mortem cogitauit, procurauit. & executioni mandari fecit: & ipse semp à lōge stetit. Corius in Chronica de anno M. cccclxxv. char. ccccxxij. circa fin. latè habetur in dispositione Hierony. Alciati, quæ incipit, Colla de Montanis. Et si caporalis faciat violentiam alicui ob hos sequaces, cogitet quòd contra suos posteros hoc fabricat. Nam cum ex diuitibus, pauperes, & cōtra quotidie procedant, vt ex rota riqueza fa superbia, superbia fa pouerta, pouerta fa humilita, humilita fa riqueza, riqueza fa superbia pro quo glo. in l. non vt ex pluribus. in fi. ff. de reg. iur. Et sic semper circumuolendo nuquam est finis. facit Lucas de penia in l. j. C. pub. l. x. lib. xij. col. ij. ponens etiam hos versus. ¶ Nobilitas fastum, fastus litè parit & arma: Lis odium: carpanz hæc tria mortis iter. non erunt fortè posteri ita potentes, contra quos similes violentiæ etiam patrabuntur. pulchrè text. in auth. vt omnes obed. iud. prouinciæ. in princ. & iudices talibus resistere debent. Alberti. in proem. C. incip. quoniam. col. fi. & eorum precibus iudices quandoque serunt sententias iniustas: & tunc bene vellem scire si aduertit ad restitutionem ad quam tenentur damnū passo. vltra potnam. l. qui dolo. ff. de præuaric. Quinimo his quibus prodesse putant, nocent: nam talis sententia per supremas Curias reuocatur. Claud. in

Monar. Franciz. parte j. cap. x. propter quandoque nullitatem actorum vel iniustitiam. quia nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo. gl. in l. in hæredē. ff. de calum. Et si fuissent seruanda, fortassis obtinuisset in meritis: & vidimus sæpe prestari fauores ad colligendum fructus qui ferè consumuntur per socios, vel perduntur, quia vplurimum immaturi. Et postea oportuit refarcire in duplū cum valore quanti plurimi. Omittō quòd nunc eos qui ob eorum potētiam volentes lucrari faciunt cum aliquo lingante pactum de quota litis, quia debent puniri in tertia bonorum suorum. lex senatus. vbi gl. ff. ad l. Iul. de vi priua. Et quòd hæc partialitas non solum sit odiosa caporalibus: sed instigatoribus & humilioribus. patet, quia per fas & nephas seruiunt caporalibus. Felin. in c. in literis. col. ij. de testib. ipsi sunt qui vulneta & cædes suscipiunt, qui laqueo suspenduntur, securi percutiuntur, vt caporalibus sint excepti: ipsi torquentur, trucidantur, & caporales ex causa tolerantur. Albertanus de consiliis dandis, lib. ij. de quotuplici voluntate Dei. Est enim lex, aranæz tela, quam si quid debile intraret, retinetur: graue autem petranfit, tela rescissa. vt Solon apud Laertium. Mancinellus in sermonib. lib. ij. tit. viij. Codrus semij. char. xxvij. Erasmi. iij. parte Prouerb. cccc. lxxij. Dat veniā coruis. & c. Ange. in l. ij. ad fin. ff. de priuat. delict. Bon. de nobilitate iij. parte. num. xlvij. Claud. super Lucam. est chart. clxvij. tit. vltima. ij. tract. facit quòd al cane maigro se apichano le mosche. l. & an eandem. §. actiones. ff. de excep. rei iudic. vbi Ang. Lucas de Penna in l. misis opinatores. antefin. C. de exact. tit. lib. x. in l. j. C. de stud. lib. xj. col. vj. licet & merito hoc damnet Fortun. in l. j. colum. xj. ff. de iusti. & iur. sed interdum ita fieri dicit Luc. de Pēna in d. l. misis opinatores. Cyprianus Benerus in tract. de auctoritate Rom. Ecclesiz. chart. ix. & seq. & gaudent quandoque caporales de morte talium malefactorū, ne scelera quæ eis mandauerunt. propalerent. & vt se falthidū & impensa liberent, licet fingant dolere, & amicos rogent pro eorum liberatione. Sciūt enim quod qui committit peccatum seruus est peccati Io. c. viij. glo. in l. h. C. de senten. pal. in quòdque seruiunt vni caporali, qui postea eum destruet vt Pacinus sanis dicens equo suo ronzino, destruo el Gueiso, mangia el Giebellino. Et Alex. vj. destructis Vrfinis, in uasit Colonenses. nāque arma tenenti, omnia dat & c. secundum Lucanū in j. & Nulla fides pietatq; vixis qui castra sequuntur. vt Anst. conuil.

consil. xxxvij. incip. præmissa. Item est periculosa armorū contractatio ista, vt dicit sapiens Mediola. Can de porco. sparauer de chaza. & homo de spada non se troua raza. & inspicie Cæsarem, Pompeium, & ceteros etiam summos bellorū duces qualiter occisi fuerint: sed omitendo eos qui non fuerunt de populo electo, inspicie quot Christianos, & quod deterius est quid de anima eorum. Melius ergo illis esset si rempob. regere nequeant, postquā etiā turpe est lucrum quod quis eam gubernando facit. c. militate. xxij. q. j. Ideo fugiendum Ioan. Lup. in rub. de don. inter vir. & vxor. char. xxxij. col. iij. Et nō solum peccat conuertendo pecuniam publicam in proprios vlus: sed etiam in malè eam ministrando. Felin. in c. olim. col. pen. de accusa. & cum quanto periculo & difficultate fit talis administratio, nisi adsit diuinum auxilium, Marcil. epitolarum libro vj. char. cxxij. † & omne officium per partialitatem obtentum peccat exercens, vt frater Michaë. Dominicus in d. tract. char. xij. Melius est ergo artes suas exercere, vel agros colere, vel mercari, quàm quotidie arma mutiliter & contra proprios quandoque affines tractare. l. si cohartalis. C. de cohar. lib. xij. quoniam vt plurimum caporales postea in amicitiam reconciliantur, & ipsi vtrique remanent exosi: quia enitit volent bene disponi. v. Ethic. j. Meteor. Imol. in cap. nouit. col. iij. de iudic. Bald. de pace Constan. circa fi. Et in repet. l. Aemilium. col. pen. ff. de minorib. Rosell. Monarchia char. lxxij. in si iij. col. præsertim si negotium omnes tangēs ad hoc impellat, quia communis timor iungit separatissimos. Nic. Boërij in tract. de seditionis. char. xix. post Bal. lib. j. consil. cxxx. Et nefcio videre quomodo possint confessores istos partiales absoluerē itāre periculo reciduationis. quod colligitur, quia nō admittunt diuifias, idè non dicuntur pœnitere: & quomodo est reconciliatus fratri suo, Matth. v. latè frater Thomas vbi. §. in viij. fundamento. & in chart. cxij. Item propter scandalum in simili. Angelica & Sulestrina in verb. cōcubarius §. ij. quia clarè liquet, quòd facilius quis relabatur ad partialitatem quàm ad concubiuatum: ergo absoluer non ii pœchi non si pœnt. vt §. dixi. plus dici potest, quòd si aliquis vixit in partialitate, & moritur cum penna vel imagine super bitreto, vel cum vestibus seu caligis indicantibus partialitatē, nisi appareant signa pœnitentiz, quia in manifesto peccato moritur intestabilis. Et sic corruit eius testamētū. Bart. in l. j. col. vj. q. vj. C. de sacrosan. Barb.

in c. ingredientibus. col. antepen. de testam. & lib. j. confilii. incip. multos Burgos in c. j. col. v. de empr. & vdi Archiep. Her. in ij. par. Summ. tit. x. c. j. §. non ob. Bald. in d. l. j. & Panor. in rub. de testam. col. fi. & Perus. in rub. eod. lib. vj. col. xvj. vbi. ultimo queritur an excommunicatis. quia ipsi loquuntur quantum ad pias causas. Et in quibus maius dubium vertitur. quia non debeat capi elemosyna à peccatoribus. Et prædicta opinio indubitater procedit. si teneamus opin. fratris Michaelis Dominici. ¶ quod partialis grauius peccet. quam hæreticus. quia omnes indifferenter tenent hæreticum esse intestabilem. & si intestabilis. quantumvis poterit sepeliri in terra sacra. Et t. in tract. de episcopo. lib. iij. par. li. q. xij. frater Thom. Illyricus vbi §. in vij. fundamento. Et frater Michael Dominicus in d. tract. de Guelfis & Giebellinis. chart. xj. versio. quarum labor. c. placuit. xxij. q. v. Hadr. Papanoster in Quo d. lib. iij. char. xxvij. col. j. Et quia istud de testamento & de sepulchro pati potest multa contraria. bene cogita. quia non firmolent in dubio tutior via sit eligenda. & sic cauendum ab his partialitatibus. nec se ponere in conflictu opinionum Doctores. terius circa rem notissimam insistam. scilicet in testatione. huius maledictionis. ponam aliqua remedia. que si adhibentur. si non tolli. saltem forte sedari possent. istæ partialitates. quæ hoc opus hic labor est. nam videtur quasi impossibile. secundum Surgetum in Enchiridio militari char. xxxix. & partialitatis et passio animi. secundum Bal. in l. j. C. ad l. Iul. Viscel. quæ soli discordium scrutatori nota est. c. erubescant. xxxij. dist. de her. facile potest adhiberi medela. glo. in c. vt circa. de electio. in glo. iij. quia semper dicunt inter se illud. Odero si potero. non. inuitus amabo. gl. in c. turbarum. xxxvij. dist. Sec. potest obseruari causæ quæ causant pacem. vt Panor. in c. Pisanis. not. de restit. spoi. Afflictus constitutione. pacis cultum. col. Guil. Rouille in tract. de descriptione iustitiar. & in iustit. lib. j. c. xv. Luc. de Pæna in l. j. C. de publi. legit. lib. xij. col. vij. & q. Et auferri quæ causant bellum. Io. de Lign. in tract. de bello. tract. ij. c. v. Laurent. Valla de donatione Constantini. chart. antepenult. ¶ Primò enim quòd Papa qui est pacificus. ut proce. rex pacificus. ad quem spectat iurisdictione istorum. propter peccatum. c. nouit de iudiciis. Item propter peccatum. vt lib. cibus ibi vij. not. bene facit text. in c. placuit. xc. dist. de quo fo. lin. in rub. de treug. & pac. in c. quæ in Ecclesiarum. col. iij. dist. col.

confit. Ias. in l. quidam æstimauerit. col. iij. ff. si cer. pet. facit Petrus Subert. in tract. de vinea Domini. v. par. c. v. Barba lib. j. confil. xj. illud col. j. Formularium provinciali. chart. liij. Faceret legem per quam declararet prædictas partialitates esse peccatū mortale. & hoc ad auferendum ambiguitatem seu errorem simplicium. qui putant licere esse partialiæ. quādo non habēt animum nocendi alicui. l. fi. C. de indic. vid. tol. Et forte sunt vt serpens tempore hyemis. Seneca epist. xlij. & saepe maior est infirmitas corporis. dum latet. Hadr. Papa noster. q. x. char. penult. col. iij. Panor. in c. j. de sagitta. Plus enim timetur quod specialiter iniungitur. quā quod generaliter imperatur. c. si aduersus de hæret. lib. vj. Ea enim quæ notabiliter fiunt. nisi specialiter notentur. censentur negligēta. l. itē apud Labeonem. §. hoc edictum ff. de iniur. Bal. in c. cum M. col. antepē. de app. Card. in cle. j. col. x. versio. nos itaq. de reliq. & vener. sanct. Scru. tinium chart. lxxvij. Nic. Boërij de potestate legati. charta vij. in princ. j. q. A quo peccato non possent partialis absolui. nisi cum formali poenitentia vnus ieiunij: qui si forte ob ægritudinē vel senectutem ieiunare non possent. quòd erogarent Ecclesie tātum quantum ipsi cum familia sua tota exponerēt tribus diebus in victu. Gerentes autem se palam perseuerādo pro caporalibus harum factionum. incurrerent ipso iure poenam hæresis: & declararentur carere testamento & ecclesiastica sepultura: vt in simili in c. quenquam. de vlar. lib. vj. possit contra eos procedi. per quoscunque iudices tam ordinarios quā delegatos seu inquisitores. & tam laicos quā Ecclesiasticos. ¶ Secundò quòd mādarentur cassari omnia statuta loquentia de Guelfis & Giebellinis. & deleri de volumine statutorū. absoluerēq. quascūq. personas quæ iurassent ea seruare. declararēq. irritū & inane quicquid in posterū fieret virtute talū statutorū. Nec hoc agere ferre debēt ciuitates. vt patet ex prædictis Imò & si aliquid acquisiuisset exinde. nā vt inquit Pap. Pius epist. xl. cōtra Dieterū. ¶ difficile enim est q. potestas malis artib. acquisita bonis morib. administraretur. Et licet oēs nationes imò & ciuitates peccēt in aliquo peculiari. vt colligitur ex Pōtano in dialogo Antonius. c. salutē vobis multā. post med. in toto tēpore. chart. c. v. & Philephus lib. v. epist. j. incip. Video te esse. Et de Ferraria Butrus conti. xlvj. De morte. sed pro ea Bolog. in Theodosiana. in verb. hoc saluo. est chart. xlij. & de Genua Papa Pius epist. xlij. ad Archiep. Genuensē.

Dantes in inferno. cantu xxxiiij. in fin. & de omnibus linguis, quas deridet in speculo vulgari de pœnitentia. chart. cxx. quatuor quæ sit melior Albert. in Dictionario. in versic. lingua. & Coscles de Physiognomia. li. j. c. vij. tãdem cæteri omnes defectus nihil esse videntur respectu huius maledictæ partialitatis.

¶ Tertio quia nomen Giebellini & Guelfi. est generalius nomen factionis in Italia, prohibere sub pœna peccati mortalis ne amplius nominaretur, à quo peccato quis absolui non posset, nisi cum pœnitentia formali de totiens genibus nudis flexis deosculandis terram quotiens talia nomina protulisset. Exemplum illius iurantis, de quo Barb. in c. j. de iur. cal. col. ij. Et idem in aliis nominibus factionis generalioribus secundum diversitatem prouinciarum: liceret tamen illis de aliqua parentela etiã quod haberet nomen factionis se de ea nominare, dummodo de ea verè essent: alias non. cauent etiam agnationes ab huiusmodi pœnitentibus: quoniam sunt ad instar negaturæ, quæ quicquid inuenit, destruit: & si inuenit semetipsam, & semetipsam destruit: & facit affirmatiuam. Barb. in c. in nostra. col. ij. de rescrip. Luc. de Penna in li. j. C. de præd. tamiacis lib. xj. Et multi in principio guerræ, nondum nati sunt, qui antefine illius, multo labore, multis ærumnis, aut senescunt, aut miserabiliter finiunt. Alberta. lib. ij. rubr. de consiliis dandis, col. vj. Et Sallust. circa med. Iugurthini, quod omne bellum sumi facile est, cæterum accerrimum de finire: non in eiuisdem potestate initium eius & finem esse. incipere cuius etiam ignauo licet, deponi autè cum victores velint. & Isocrates in oratione de bello fugiendo incip. omnes in opere. col. xvij. dicit quod non solum hæc pauperiores nos reddidit, & plurima pericula sufferre coegit, sed & vicinis omnibus odiosos præstitit. ¶ Quarto quod exhortarentur principes ad expellendum factionios & partiales ab eorum curiis, ne alios induciant. Barb. in proœ. clem. in §. salutem. col. ij. nu. viij. Albertanus de Amicitia malorum hominum vitanda. & aduertere quando concedunt insignia seu arma, ea taliter variare coloribus, quod nisi cum difficultate possint cognosci, an sint de vna factione, vel alia, vel vnicuique; cõcedere duo arma vnam contrariam alteri, prout in tapetis antiquis visum est, in quibus ab vno latere erant arma vnius familiæ depicta modo Giebellino, ab alio latere modo Guelfo, quod erit facile solum in mutatione colorum. & quia isti partiales etiam inueniant eam in imaginibus sanctorum, prohibere sub pœna excommunicationis ne quis in posterum audeat baptizare arma, vel insignia pro Guelfis, vel Giebellinis, seu pro aliqua factione seu partialitate. & si plenè circa hoc prouideri non posset, non esset multum curandum: quia quotidie etiam videmus addi & detrahi in armis & insignibus. Guil. lel. Monferrat. in tract. de success. reg. char. ix. col. ij. plures vtuntur armis de vna factione, & ipsi sequuntur factionem a diuersam: imò in vna ciuitate sequuntur vnã factionem, & in alia sequuntur contrariam: imò quis securus fuerit decennio vnam factionem, postea abiurabit illam etiam per instrumentum, & assumet aliam: vt dicit Felin. in proœ. Gregoriano, col. antepe. Bald. in tract. statutorum. in verbo, Giebellinus. imò in eadem agnatio ne vnus sequitur Giebellinus, alter Guelfos: & hoc contingit etiã inter fratres, imò & inter patrem & filium. ¶ Quinto quod daretur magna indulgentia semel in anno abstinẽtibus à vestibus diuisatis seu virgatis in ipsis: & personis seruitorum, & sartoribus abstinẽtibus à cõfectione talium vestium. Quibus si puri vti vellent, tenerentur si plures seruitores habent inducere vnum de vna parte, alium de econtraria. Et si vnum duntaxat haberet quod vteretur veste contraria, caligis, vel econtrã: vel si vna vice vestiat eum diuisatum ab vno latere, alia sequenti vice qua ei vel alteri vestes faciet, vestiat econtrã: vel vtatur diuisis & virgatis ita minutis ab vtroque latere, quod inducant vtiuisimilè difficultatè, cuius factionis seu partialitatis sint, prout videmus in vestibus modernis Heluciorum. vel quod principes omnes statuerent, quod omnes sui subditi vtentes vestibus diuersorum colorum seu diuisatis vel virgatis, eis vtantur omnibus virgatis: vno modo seu latere ab vno, ita quod non possent iudicari nisi omnes de vna parte. Et vidi aliquos prouidetes Italicæ principes qui solebãt cum curia sua de ferre vestes de vna parte: & cum redibant ab aliqua patria & ipsi, & Curia erant induti de alia parte. & nihil melius possunt facere quàm esse & ostendere se neutrales. nam ad formam regis sequitur omnis orbis. & Claudianus, Componitur orbis regis ad exemplum. refert Vdalr. in l. ij. ff. de origine iuris. col. xxij. Idem Claudianus inquit. Mobile mutari semper cum principe vulgus. refert Mathæus Bosius epist. xxxj. incip. quod ardebã. & qualis est princeps, talis est populus Aegid. de regim. princ. lib. j. c. xj. frater benedict. Monzetus in suo somnio ad Papam Iuham. ij. in fundicens, quod principum vita celsura est: quia qualis princeps, tales

prohibere sub pœna excommunicationis ne quis in posterum audeat baptizare arma, vel insignia pro Guelfis, vel Giebellinis, seu pro aliqua factione seu partialitate. & si plenè circa hoc prouideri non posset, non esset multum curandum: quia quotidie etiam videmus addi & detrahi in armis & insignibus. Guil. lel. Monferrat. in tract. de success. reg. char. ix. col. ij. plures vtuntur armis de vna factione, & ipsi sequuntur factionem a diuersam: imò in vna ciuitate sequuntur vnã factionem, & in alia sequuntur contrariam: imò quis securus fuerit decennio vnam factionem, postea abiurabit illam etiam per instrumentum, & assumet aliam: vt dicit Felin. in proœ. Gregoriano, col. antepe. Bald. in tract. statutorum. in verbo, Giebellinus. imò in eadem agnatio ne vnus sequitur Giebellinus, alter Guelfos: & hoc contingit etiã inter fratres, imò & inter patrem & filium. ¶ Quinto quod daretur magna indulgentia semel in anno abstinẽtibus à vestibus diuisatis seu virgatis in ipsis: & personis seruitorum, & sartoribus abstinẽtibus à cõfectione talium vestium. Quibus si puri vti vellent, tenerentur si plures seruitores habent inducere vnum de vna parte, alium de econtraria. Et si vnum duntaxat haberet quod vteretur veste contraria, caligis, vel econtrã: vel si vna vice vestiat eum diuisatum ab vno latere, alia sequenti vice qua ei vel alteri vestes faciet, vestiat econtrã: vel vtatur diuisis & virgatis ita minutis ab vtroque latere, quod inducant vtiuisimilè difficultatè, cuius factionis seu partialitatis sint, prout videmus in vestibus modernis Heluciorum. vel quod principes omnes statuerent, quod omnes sui subditi vtentes vestibus diuersorum colorum seu diuisatis vel virgatis, eis vtantur omnibus virgatis: vno modo seu latere ab vno, ita quod non possent iudicari nisi omnes de vna parte. Et vidi aliquos prouidetes Italicæ principes qui solebãt cum curia sua de ferre vestes de vna parte: & cum redibant ab aliqua patria & ipsi, & Curia erant induti de alia parte. & nihil melius possunt facere quàm esse & ostendere se neutrales. nam ad formam regis sequitur omnis orbis. & Claudianus, Componitur orbis regis ad exemplum. refert Vdalr. in l. ij. ff. de origine iuris. col. xxij. Idem Claudianus inquit. Mobile mutari semper cum principe vulgus. refert Mathæus Bosius epist. xxxj. incip. quod ardebã. & qualis est princeps, talis est populus Aegid. de regim. princ. lib. j. c. xj. frater benedict. Monzetus in suo somnio ad Papam Iuham. ij. in fundicens, quod principum vita celsura est: quia qualis princeps, tales

tales reliqui ciues esse solēt, qui ad illius exemplum cōponuntur, quod princeps facit dicitur facere populus. frater Syluester cōtra Lutherum, chart. cxxxvij. est lib. ij. c. vij. Guilielmus Rouille in descriptione iustitiæ & iniustitiæ. lib. ij. c. xvij. colū. fin. Claudius in Monarchia Franciæ, part. ij. c. xij. in fi. Gilbertus in quæstion. post. ij. Oecon. philosophi. chart. xij. vbi allegat sibi dorū. Barba. in c. si clericus laicum. num. xxj. de foro compet. ¶ Sexto quia facta l. reperta si aua. c. auaritiæ. de elec. lib. vj. §. quoniam nulla. in procem. elemen. esset vtile vt officio diuino quod fit die Veneris sancta vltra orationē quæ ibi dicitur pro pace habenda. adderetur oratio specialis ad rogand. pro sedatione harum partialitatū. Quodq; qualibet Dominica Palmarum omnes prædicatores tenerent prædicare vnum sermonem in detestationē huius partialitatis, & potius illa die quam altera, quia conuenit paci propter palmas. Item quia solet prædicari post prædium, & multitudo populi maior interest. Item quia etiam iniqui tunc incipiunt de anima cogitare. Igitur ex his & aliis inuestigandis posset fortassis si non tolli, saltem paulatim sedari partialitas, prout & habuit principiu. secundum Bart. & Doct. antedictos. quia nihil sub sole perpetuum. pulchrè Bal. qui moraliter loquitur, assignans rationē naturalem in l. si viua matre. C. de bon. mater. Etenim omnia orta occidunt, & aucta senescunt. vt Sallust. in princ. Iugurthini. & quādo faciunt religiosi fratres eorum congregationes seu capitula, quia propter confessionem cognoscunt ægritudinem, possent inuicē conferre, & cogitare de remedio quod Deus optimus illis de facili inspiraret, si recta fide & in sinceritate ambularēt, & populis etiam coram principibus prædicare: & si religiosi illi dissuadent bella Heluetijs quæ ipsi cōmittere solent pro sua republic. quanto plus ista intestina, vt in epistola beati Rhenani ante orationem Marcelli Virgilij. de laudibus militiæ. quæ incipit, orationem. & etiam sua interest, quia in cōselsionibus absoluunt impoentes, vt §. dixi: & sic ambo in foream cadunt. & sic possent sedari hæ partialitates. Claud. in Monarchia Franciæ. parte j. c. iij. nam quicquid ligatur, solubile est. §. disponat. circa fin. in authen. de nup. & quicquid nascitur, mortale est. Bal. in l. j. C. de his q. ante apertas tabulas. Et prout illas cessasse in Alemania asserit Beneuenutus de sancto Georgio in d. tract. de origine Guelforum. Hæc volui scripsisse contra partialitates zelo pacis & charitatis, qua sola cogno-

gnoscamur filij & hæredes Christi: & libet commemorare verba Socratis in fine orationis, de bello fugiendo. Iuniores autem ac dum magis quam ingenio & ætate vigētēs partim cohortor, partim iubeo in hoc genere plura tum dicere. tum scribere: si quidem hac via maximas ciuitates, & quæ alios sub iugum mittere confueuerunt ad virtutem pariter ad iustitiam perducent, vsque ad eò vt Græcia rebus omnibus florēt, & rei literariæ status in melius prouehatur. Et in fine orationis Pænegyrica dicit: At qui de eloquentia contendunt, satius esset iudiciale huiusmodi genus aggredi, & alias nugas omittere, cum hac oratione certare & mente reuoluere, quomodo mihi super his rebus differendo superiores sint. Illuminet Deus corda hominum vt aliquis saltem vulgariter ad instructionē rudium cōtra has malignitates partialitatum aliquod opusculū edat leui impensa habiturum, & leui labore lecturum. Habes ergo ex prædictis enucleatam hanc quæstionē, Nunquid sit vti le nubere. Et ne relinquam te in suspensio prout Medicus, de quo per præpo. in c. de muliere. ad fin. de sponsal. qui dicebat recipere nescio quid, & liberabitur nescio quando. & gl. in l. ij. ff. ad l. Aquil. qui dicit. soluat Apollo. à quo Petrus fuit plenè instructus secundum Cy. in l. certi iuris. col. iij. C. loca. Erat enim apud Gentiles Deus sapientiæ. secundū Ang. in l. fidei iussor. §. si ff. de fidei ius. vel dicam inquirat alius. gl. in §. naturalis. si de feud. fu. cōtrouer. in verbo, si quis in fin. & gl. seq. vel ne remaneat in circulo disputationis sine solutione. glo. in l. Claudius. ff. qui pot. in pig. hab. quam refert Aluat. in §. item sacramenta. col. iij. de pac. nu. fir. vel dicam sub iudice lis est. gl. in l. si creditor. C. de pig. act. malo subire periculum determinationis, vt docet Card. in procem. lect. cle. col. ij. ne dicar facilius mouere dubia quam soluere. Arret. consi. xiiiij. viso. col. viij. Aegidius de regim. princi. lib. ij. parte ij. c. ix. Guilielmus Rouille de descriptione iustitiæ. lib. ij. c. ix. allegando Paul. de Cast. qui hoc ponit in l. fin. C. de sum. Trin. & facilius est destruere, quam construere. frater Hieron. de Luca in tract. de cambiis, chart. pe. licet ignorantia vinculum, soluere sit impossibile. secundū Philosophum. iij. Metaph. quem refert liber Mirabilis prophetiæ, chart. ix. c. iij. præsertim cum sit materia quæ magis intellectu percipi, quam verbis exprimi potest. l. quo enim. §. j. ff. rem rat. hab. ideo ne trerum deīnat in piscem mulier formosa super nē. Præpos. in c. vt debitus. col. xv. de app. Concludo esse vtile nubere.

nubere. nec esse desistendum propter casus prædictos. quod futuris cōtingentibus nō est determinata veritas. l. cum §. suum. ff. de acqui. hæz. vbi Bart. Aret. in l. centurio. col. de vulg. & pup. Philosophus in ij. Peri hermenias. & formosus est qui timet ea quæ nulla sunt suspicione digna. l. de iure delib. post princ. vbi Ang. in lect. & malus euentus debet esse in consideratione. l. inter stipulantem. §. sacram de verb. ob. Et ex quo cōtrahitur ad bonum finem etiā si male succedat, ex quo bene facit. culpam non debet. l. sed an vltio §. j. ff. de neg. gest. & Seneca vij. declamatione lib. iij. sæpe honorata virtus est, vbi eam sefellit exitus. Ioan. Mirandola in ij. proœ. & in magnis est satis voluisse. & magnarū rerum magnus conatus perfectus. & in apologia chart. ij. allegat potē si deficiant vires audacia certē laus erit, & in magnis voluisse fat est. & Plinius: Magnarum enim rerum etiā successus abhorrit, honestus semper fuit ipse conatus, præsertim quia faciunt quod alij faciunt pro maiori parte. Paul. de Caltr. in l. si creditor. per illū text. C. de pig. act. Et fatius est subire semel, quam cauere semper. Polydo. prouerb. cxliij. Et in simili dicit Seneca. Peior est bello timor ipse belli. Ant. cōs. lxxxvij. præmissa hinc apud Ouidium Ariadne Theseo, Morsque minus penz quam mora mortis habet. Et postquam nubē dum est, a malo debitore quod potes extorque. Præpos. in c. veniēs. col. sin. qui cler vel vou. & vide quæ. 5. dixi respondēdo ad incōuenientiam mulierū in viij. ratione. quod sit maritis ascribenda. igitur dicatur cum Virgilio in vj. Nunc animis opus est Aenea, nunc peccatore sumo. Cocyti stagna alta vides Stygiāmq; paludē. refert Præpos. in c. sollicitudinē. col. ij. ver. xij. & vlt. & quæstio. de appel. præsertim quādo tempus & locus nō patitur amplius deliberandi consiliū. l. j. ff. de exercit. Nec cede iuri tibi oblatore quam periculosum. vij. q. j. si non vis credere tanquam disputanti de materia quam non sum expertus. Spec. in tit. de disp. §. porrō. ad fin. pulchrē Card. Pap. Char. cxlix. epist. incip. vxo rem nunquam duxi. & ibidē alia incip. Quid tamen mi. dum se excusat quod non vult tractare matrimoniū etiam pro se. ne. & dicit Arist. j. Ethic. quod vnusquisque eorum quæ opus scit, bonus est iudex. & econtrā refert Socin. consi. cxliij. in bulla. col. pen. licet possint dare aliquod iudicium ex scriptis aliorum. latē Claud. in præ. Monarc. Franciæ. char. iij. dicitur tamen Hosti. in tit. qui cler. vel vou. in summa. in §. quis clerici possit.

possit. quod Phannutio cōtradicienti prohibitioni nuptiarum sacerdotibus, plus creditur, quia copulam nuptiarū nunquam esset expertus

Franciscus Paulus in tract. de visitatione. ij. q. ij. partis. Somniū Viridarij lib. ij. c. cccxxij & pluribus capitulis præcedentibus & seq. Fely. in c. capitulum col. penul & fi. de rescript. Roselius in Monarchia, char. cxij. Speculum vulgare de vera penitentia, vbi latē dicit, an sit credendū fortibus. & Ias. in l. huiusmodi. §. si. ff. de leg. j. d. Troilus Maluitius in tract. de fortibus. IOANNIS Neuzanus ciuis Ait. I. vtriusq; doctor & regis consiliarius.

LIBRI QVARTI FINIS.

SYLVAE NVPTIALIS LIBER QVINTVS.

ARGVMENTA.

- 1 Index quam opinionem sequi debeat in iudicando.
- 2 Doctore dicenti dictum suum esse opinionem cōmunem, creditus.
- 3 Iudicans contra communem opinionem reputatur ignarus.
- 4 Iudex debet esse non iuris nouator, sed religiosissimus obseruator.
- 5 Opiniō quando dicatur communis.
- 6 Aduocatus iuuenis confusor sæp̄ ssimē est litium.
- 7 Senectus inhabilis est ad studium.
- 8 Opiniō doctoris lege roborata præponenda est opinioni sine lege.
- 9 Opiniō antiquorum sæp̄ ssimē emendatur a modernis.
- 10 Deus sæp̄ ssimē reuelat iuic minoribus quod abscondit maioribus.
- 11 Maritus adhibens iuuenem medicum pro curanda vxore an sit excusatus.
- 12 Doctores iuuenes quare sint in multis senioribus præferendi.
- 13 Papinianus cuius ingenium ab Imperatore extollitur, mortuus est in iuuenis.
- 14 Minor an possit doctorari.
- 15 Speculatori adhuc iuueni commissa fuit causa arduissima.
- 16 Liber Speculatoris ab omnibus commendatur doctoribus.
- 17 Senes lucēt experientia, iuuenes astutia & ingenij sagacitate.
- 18 Memoria dici potest inordinata & fatua.
- 19 Senes in quo differant a iuuenibus in materia consultationis.
- 20 Opiniō cōmunis vt particularis præponatur debet esse lege facta.

- 21 Legis ratio multum ad eius intellectum operatur.
 22 Ratio est naturæ munitio.
 23 Ratio naturalis quid legitur & veritari afferat.
 24 Doctorum auctoritas vim legis habere dicitur.
 25 Magister auctoritatem potest communem opinionem non
 opinionibus.
 26 Stante doctoris varietate cui illius opinionum stabitur, vsque ad ni-
 me. 34. & 35.
 27 Alexander dicitur lucerna ardens, cathedra iuris ciuilibus, & amicus
 doctor.
 28 Miranda canunt sed non credenda poetæ.
 29 Doctore sibi in consulendo contrario an sit credendum.
 30 Notitia totius vix haberi potest nisi distinctis & cognitis eius partibus.
 31 Conditiones in lege non subintelliguntur sed exprimentur.
 32 Doctore distinguenti standum est tanquam magis veritati propinqua.
 33 Indistincte volens casum aliquem decidere necesse est vt in consue-
 tionem labatur.
 34 Leges non intelliguntur non debet eas allegare.
 35 Regula quod stante doctorum varietate sequatur communis opi-
 nio recipit plures ampliaciones.
 36 Doctore legum legere incipiens recipit sibi nomen clarissimi: si
 ann. legit vocatur illustris, dux, vel comes.
 37 Consiliarij principum sunt illustres.
 38 Magistri persona debet erga suos auditores esse honesta.
 39 Verba obscura in legendis sunt vitanda.
 40 Doctore sine scientia est vt comes sine comitatu.
 41 Argumentum de bonitate scholaris ad bonitatem doctoratus ad-
 missibile est.
 42 Magister nobilitatur per scholares, pater per filios, præses per subdi-
 tos.
 43 Docere plus quam doceri fatui est.
 44 Assiduitas in literis multum prodest, & ea deficiente non præsumit-
 ur quis in eis eminens.
 45 Tradita in scholis discutienda sunt in cameris, & practicanda in ca-
 riis.
 46 Doctore malus vix faciet bonum scholarem.
 47 Aer temperatus multum confert ingenio.
 48 Electus ad distribuendum bona pauperibus an in casu necessitatis
 possit pro se retinere.
 49 Necessitas non potest legis doctorem augere.
 50 Mercator vix potest Deo placere, cum absque mendacis vix possit
 negotiari talis exerceri.
 51 Scientia non acquiritur nisi cum labore & diligentia.
 52 Venter pinguis pinguem sensum facit.
 53 Ignarus præsumitur qui pauco tempore studuit.

Doctore

- 54 Doctore gradum indignè suscipiens peccat.
 55 Scholaris debet septem habere conditiones.
 56 Scientia in omni ætate est acquisibilis, nec est ætas ad hoc ferma.
 57 Priuilegijs scholarium gaudere volens qualis esse debeat.
 58 Sapientum multitudine est orbis rigor & sanitas.
 59 Ciuitas Venetia illustris dicitur, & paradysus deliciarum.
 60 Nulla fides pietatisque viris qui castra sequuntur.
 61 Communis opinio est insequenda, non obstante veritate contrariæ
 opinionis.
 62 Ampliatur regula quod communis opinio sequatur, etiam si aliquan-
 do contra eam fuisse iudicatum.
 63 Communis opinio excusat iudicem ab omni incommodo.
 64 Regula quod communis opinio sequenda sit, multas limitationes
 recipit.
 65 Consuetudo habet vim decreti iustitiæ.
 66 Opinio vnus doctoris sancti, sacre scripturæ auctoritatibus muni-
 ta, præferenda est communi.
 67 Communis opinio conuinci potest per casum legis vel ratione con-
 cludentem.
 68 Communis opinio rigorosa confunditur per aliam mitiorem & æquiorè.
 69 Opinio Imperatorum non potest dici communis.
 70 Iudex potest ex causa recedere à communi opinione & etiam à lege.
 71 Sententia contra communem opinionem lata non semper dicitur
 iniusta.
 72 Regula quod communis opinio est sequenda limitatur vbi esset in
 terminis questionis quæ agitur.
 73 Communi opinioni non statuitur quando causa contra quam stat esse
 valde fauorabilis & priuilegiata.
 74 Communis opinio non potest dici partialis aut diuisa.
 75 Lex ciuilibus dicitur cum diuina concordare.
 76 Iustitia dicitur omnium virtutum præclarissima.
 77 Iustitia in multo præulet medicina.
 78 Medicina ars non est legali æquiparanda.
 79 Iurisperiti possunt dici Philosophi.
 80 Lex ciuilibus ad nil aliud tendit quam ad minorum præceptorum ob-
 seruantiam.
 81 Verum non potest ex falsis concludi.
 82 Prudentum & sapientum dicta non carent ratione, & legis vim ha-
 bere dicuntur.
 83 Scientia logicalis non est ad iustitiæ obseruationem necessaria.
 84 Scientia dialecticæ non est legitime necessaria.
 85 Metaphysici an sine legis præferendi vel æquiparandi.
 86 Iurisperiti maioris est auctoritatis quam metaphysici.
 87 Iurisperitus præferendus est medico.
 88 Casus à iure non expressus aut decessus iudicis relinquitur dispositi-
 oni.
 89 Bonus vir quis dicatur.

D d a

Index

- 90 Iudex debet habere salem scientiæ & conscientiæ, aliàs mens est diabolica esset & insipida.
- 91 Requisita in iudice sex sunt.
- 92 Iudex debet æquitatem & veritatem obseruare, & se iudicio diuino conformare.
- 93 Iudex debet auaritiã cauere: est enim mater omnium vitorum.
- 94 Auarus non præsumitur fidelis.
- 95 Pecuniam dans pro obtinendo beneficio præsumitur animus habere malefaciendi.
- 96 Iudex an & quãdo possit licitè salariũ recipere pro sua iudicatura.
- 97 Iudex ecclesiasticus an absque simonia possit exigere salariũ pro suo iudicio à partibus litigantibus.
- 98 Iudex ordinarius debet esse contentus stipendio principis.
- 99 Munera excæcant oculos sapientum & mutant verba iustorum.
- 100 Iudici an & quando & à quibus liceat pro iudicatura esculenta & poculenta capere.
- 101 Principibus licet à communi pro pace & repub. tuenda gabellas, & alia pedagia recipere.
- 102 Sententia lata per iudicem pecunia corruptum est ipso iure nulla.
- 103 Iudex male iudicans quod damnũ incurrat.
- 104 Iudicium corruptum damnabilius est vltima.
- 105 Iusticia quare similitudine statere depingatur.
- 106 Consulere habentes de rebus dubiis quid debeant animaduertere.
- 107 Sententia lata breui tempore præsumitur defectuosa.
- 108 Deliberatio in iudiciis quid operetur.
- 109 Celeritas quandoque præualet virtuti in rebus bellicis.
- 110 Iudex debet esse virtute potens.
- 111 Res iudicata habetur pro veritate & tribuit ius non habenti.
- 112 Iurisperitus debet ante conclusionem integrum possessorem de primo ad vltimum considerare.
- 113 Veritas dicitur in omnibus principatum habere.
- 114 Veritas mater est iusticia.
- 115 Veritatis vis maxima.
- 116 Veritas omnia vincit, nec ab aliquo lædi potest.
- 117 Iudex potius debet scandalum permittere quã veritatem omittere.
- 118 Iram diuinam in se proferat qui veritatem opprimi perspicuus est pro vitibus non tuctur.
- 119 Iudex debet in omnibus suis iudiciis diligenter veritatẽ inquirere.
- 120 Testes in iudiciis producti cauere debent ne partibus sed veritati faueant.
- 121 Iudex præsumens testem esse suspectum, debet eum cautè ex suis dictis inuoluere.
- 122 Iudex an semper debeat iudicare secundum allegata & probata, an vt sibi constet, propriam insequi conscientiam.
- 123 Probatio & fides testium tota est in iudiciis arbitrio.
- 124 Testi singulari, si nobilis sit, potest fides adhiberi.
- 125 Depositioni verisimili debet iudex adhzrere.

P vt melius possit colligi quæ opinio ex præcedentibus tenenda sit, videamus quã opinio debet iudex sequi in iudicãdo hãc questionem latè posuit domi. Mathæus de Mathelisanis in suo tracta de elect verioris opinionis, cuius doctrinam videtur sequi Ange-

Qui tractant hanc questionem.

lica & Pet de Rauena in suo alphabeto in ver. opinio. latè tradunt Stephanus de Federicis in tract. de interpretatione ll. vlt. char. vbi ponit vij. regulas. & Paris de Syndicatu in vers. iudicare. tradunt etiã Panor. & Canonistæ in c. j. vlt. char. de cõstiti. vbi Barb Fely. & Decius ponentes regulã & fallentias. pulchrè Salomonius in repet §. responsa. instit. de iur. natur. gen. & ciuili. nam quam quisq; nouerit artẽ in ea se exerceat. Euripides, quem refert Augu. Dathus in lib. j. epist. incip. accepi tuã. Quibus addam plura hinc inde collecta. ¶ Sic ergo præ regula, q̄ in iudicando iudex debet sequi communem opin. Doct. c. no uimus. de verb. sig. ibi, & quorundã sit opinio à pluribus approbata. l. j. ff. de offic. quæst. ibi, & sanè crebrior apud veteres opinio. est bonus text. institut. de hæred. institut. in princi. ibi, plurium sententias & c. Barto. in l. ij. C. de pern. iudic. qui mal. iud. Barba. latè in clem. ne Romani de elect. Ias. in authen. nouissima. vj. col. C. de inoffic. testam. in l. si is qui pro emptore. col. xvij. ff. de vlticap. in l. sciendum. §. fin. col. penult. ff. qui factisda. cogan. vbi dicit, non esse recedendum à communi opin. propter nouas phantasias, & quod iudicans cõtra communẽ præsumitur per imperitiã. hinc dicit Ias. in l. j. §. sublat. col. iij. ff. ad Trebellia, quod quando doct. dicunt quod est communis opi. illud est bonum verbũ in practica, & creditur Doctõri sic attestant. Ferdinandus in repet. §. diui. num. xciiij. & nume. ccccxlij. quod contra eam iudicãt est nimis ignorans. facit Tremolus in addit. ad practica. Bonacursij. chart. xxvij. col. ij. Alexand. libr. vj. consil. xxv. viso processu not. ij. in l. ij. col. iij. & iij. ff. de iureiuran. vbi dicit quod debemus sequi cõmunes opin. & non adhzrere singularibus opin. & in tract. de iur. emphy. colũ. xx. vbi bona apostilla & in iudicando non est recedendum à communi per argumenta scholastica. Fely. in cap. ex officij. col. vj. versic. iij. de præscript. Ioan. Francisc. Mandola lib. de fide & ordine credendi. theoremat. xvij. Fabianus de Mõte S. Sabinæ. in tract. de empt. & ven. char. xv. col. iij. Et in v. quæst. col. vij. refert. Bal. in l. nemo. C. de sen. &

interloc. om. iudi. quod magnorū virorum exempla sequendū sunt dixi in iij. & v. ratione, quod sit vtile nubere. & idē Bald. lib. j. consil. clxij. punctus quaestionis. col. ij. dicit, quod non audeat damnare quod totus mundus approbat, quia iudicium populi vniuersi non contempseris: vt inquit Sapiens. & Ioā. Fab. in proemio instit. col. ij. facit Platina de opimo ciue. lib. j. chart. vij. frater Bernardinus de Bussi in Defensorio montis, char. xliij. col. & dicit Bal. lib. ij. vltimę impressiois cōs. cxij. quod rarō bene loquitur qui contra omnes loquitur. plura allegat Curtius cōs. xlix. quod incipit memorię col. xxx. vbi dicit quod relinquens communem opin. bene fundatam, praesumitur per imperitiam iudicare. pro quo Igneus in disputa. an rex Francię recognoscat imperatorem. colū iij. & M. Var. dicens, quod cōtra omnes sapere. desipere est. sequitur Ferrarius alia adducens cautel. xxxj. incip. manifestum. Iatius idem Curtius consil. lvj. quod incip. super eod. col. iij. Decius cōs. cxxij. ad fi. Et in praedictis locis isti moderniores infinitas praeceptorum autoritates allegant. Et dicit gl. in reg. Cancel. xxxj. chart. fi. quod Martin. gl. semper erat solus in opin. suis. Et ita sciendum exemplo Iuriconsulti, quem refert Monferratin tract. de succes. regum. char. xj. in fi. Et dicitur cōmunis opin. de iure non aperto ab omnibus probata sententia. secundum Salomonium in repet. §. responsa. instit. de iure natur. char. x. & chart. fi. vbi paulō infra subiicit, † quod iudex debet esse nō iuris nouator, sed religiosissimus obseruator, & quod in scholis nascuntur, crescunt, senescunt. intereunt communes opin. ex scholis in iudicia exeunt, atque probantur. Et sic contingit quandoque quod vna erit communis vno tempore. & contraria alio tempore. Ias. in l. ferendum. col. x. ff. de verb. oblig. non tamen propterea debebant destrui gesta illo tempore virtutis talis communis opin. secundum Imol. quem refert Salom. vi. §. & dicitur cōmunis opin. illa quae plurius Doctorū illustriū testimonio cōprobata est Ias. in l. ij. col. j. C. de instit. & subdit Ferrarius d. cautel. xxxj. Ant. de Prato in tract. de secun. nupt. char. viij. col. ij. & Hadr. Pap. noster in quodlibe. q. j. est char. vij. col. j. dicens opin. antiquorum propter autoritatem vniuersi parari saltem multitudini modernorum. & dicit Alex. lib. vj. consil. ccij. viso themate. ante fi. † quod dicitur cōmunis, quod Doct. maioris ponderis & autoritatis sunt pro ea. Et dicit iura superius allegata. nec in hoc placet mihi illa differē-

tia quam aliqui faciunt inter Doctores antiquos & Modernos, prout Paris de Puteo in tract. de Syndicatu. in verb. iudicare. c. an si iudex qui dedit col. ij. Practicus Papi. in for. capitulorum ad aeternā rei memoriā in fi. vbi dicit, quod Moder. ita sunt pōpositi vt nihil reputent scire, nisi legē faciant per se. Praepos. in c. de quibus. xxj. dist. facit tex. in c. hoc ipsum. circa med. xxxij. q. ij. quia eam non attēdit. Calcan. consil. xxxvj. tota col. pen. & cōtra ponentes nouas opin. inuehit Io. Fab. in §. j. instit. de act. bonus text. in c. relatu. xxxvij. dist. Et pro senibus Ias. in l. cū quid ij. lect. col. fi. ff. si cert. per. & Cepol. in tract. de imper. mil. delig. chart. j. & ij. vbi enumerat l. priuilegia senectutis. & Dec. consil. li. j. col. dicit praeferrī maiores. Scrutinii char. x. & pluribus seq. Lisoperita chart. xxxix. conclus. ix. & conclusione v. gl. in cle. dudū. de sepul. in verb. probatas. Io. de Ana. in rub. de delic. puer. Socin. lib. iij. cōs. xcviij. aliās consulit quod non esset multum curādum de modernis, qui se in varias sentētiās & legendo & consulendo diuidunt. Pet. de Lesnaudiere in tract. de Doct. iij. par. q. vlt. & iij. par. q. xxix. vbi in fin. tacito auctore refert illud dictū practici Papi. facit Salomonius in §. responsa. chart. x. q. iij. Barb. in c. j. col. j. de iur. calum. Mapheus Veg. de educatione liberorū. circa med. lib. iij. Card. Pap. in epistolis. & dicit Ange. in l. senium. C. qui test. fa. pos. plus valet vmbra senis, quā sensus iuuenis. Fel. in c. si qui test. col. pen. de test. Io. Montolon. in Promptua. Iur. in verb. antiquus. & dicit Ang. in l. j. §. pueritiā. ff. de postul. † quod aduocatus iuuenis est cōfusor litium. latē Bolog. in repet. authen. habita. C. ne fil. pro pat. col. xxvj. & Catellia. ij. parte Memor. in verb. nuptiarum causa. ad fi. refert Bart. dicere quod antiqui Doctores magna veneratione fuerunt praestantiores modernis, pōdere, numero, & mensura. pro quo Praepos. in c. literas. col. ij. de frig. & mal. & dicit Bald. in c. ij. col. iij. de postul. praelat. quod nemo eligit iuuenes duces facit Had. Papa noster quodlibetis. ij. est char. xx. col. iij. quod in deliberationibus incipimus à iunioribus. ne formidaret recedere à sententia antiquorū. Codrus sermo. xj. incip. nescio vbi est char. xxxij. & in modico tempore non potest quis multa addicere glo. in verb. instructis. in cap. tum ex literis de in integ. restit. Et experientia est rerum magistra, vt dixi in v. ratione partis affirmatiuę: ideo in electionibus iuuenes incipiunt loqui, & referunt diffinitionem antiquioribus. Gaspar Portugalen. in l. imperium. col. iij. vers. xj.

Contra Inueniencs.

limita. ff. de iurisd. om. iud. & iuvenes sepe errant in practica. In l. post dotem. col. antepen. ff. sol. matr. et nu. ccij. Alex. in l. quod meo. col. vj. ff. de acquir. poss. prout refert Bal. in tract. de prescrip. in repet. l. Celsus. col. m. xx. circa fi. at senes sunt adeo practici & instructi in regulis iuris & doctrinis. quod eo ipso quod audiunt casum etiam extraneum, accommodant e regulis. Et si in casu illo æquitas repugnet, sequitur æquitatem fundamentum iuris. l. j. ff. de iustit. & iur. & quæ facit fallentia ad regulas vbi dixi: & sic de raro errat etiam sine revolutione.

7 chartarum: ¶ intellige de senes qui bene studuit in iuventute nã si expectet quod sint senes. labor est eis nimis gravis: hinc Pich. præceptor meus sæpe allegabat illud Catonis, Fac tibi succurrat iuuenis quæ feceris ipse. Ideo dic quod senes & iuvenes sunt laudandi Luc. de Penna in l. j. C. de consuli. lib. xij. Rosarium Busti j parte, serm. xxix. litera g. & serm. xxxj. litera. vbi dicit, quod inter antiquos & Moderni illi magis adhaerere debemus. qui magis habet rationem & veritatem. facit Guillelmus Rouille de descript. iustitiæ lib. iij. c. ij. & lib. iij. facit quod scholaris iuuenis bene doctus præfertur antiquiori indocto, Bon. in tract. de nobilitate iij. par. nu. lxij. & lxxj. Moder. in l. quid. ff. si cert. pet. Cepol. de imper. mil. delig. col. pen. dicit tamen Lauren. de Rodolphis in tract. de vsur. par. iij. col. m. quod in collegio qui prior est in tempore. prior est in sedes habitata distinctione. an primus sit secundo deterior: & quod videmus præcedere eum qui non esset dignus soluere vincula calcamenti sequentium: & ibi assignat rationem, quia ista non possunt faciliter cognosci, & vt tollantur scandala & iniurie si ad imparia iudicarentur. Et dicit Aiberic. in l. sed licet. ff. de

offi. præ. ¶ quod plus seruari debet opinio parui Doct. lege roborata. quam magni sine lege. quod dicit Hostiæ. in summa de vsti cog. §. in quibus. circa med. quod ipse recedit ab opin. antiquorum, quia plerumque mentitur senes, & iuvenes sunt laudandi. Luc. de Penna l. j. C. de consuli. lib. xi). Et ista differentia posset procedere quando antiquiores viderent omnia fundamenta quæ faciunt posteriores, attentio quod dicta antiquorum diutius fuerunt ruminata, & iterunt ad supplicium. quam aurum in fornace, & etiã quia senior bos grauius signum dem: vt inquit Hier. quem refert Iaf. in l. si seruum §. sequitur. vlti not. ff. de verbor. obiga. Et in. Adag. chart. xiiij. no. xij. iij. parte. Prouerb. xj. facta iuuenum, cõsilia mediocrium. tota

Quando senex videt fundamenta iuuenis.

Et propter id quod seniores recurrunt iuuenes aduocati ignari tanquam ad expertos negotiorum gl. in l. in §. aduocatos. in verb. aduocatos. ff. de var. & extra. cog. Sed quando Doct. Moder. teneret contra antiquos, moti ex aliqua lege vel ratione ad quam verisimiliter non aduerterunt antiqui, tunc putarem non procedere hanc differentiam: iniquum est enim dicere quempiam voluisse tenere contra eum cuius fundamenta non vidit dixi §. in quæstione. an vidua perdat propter aduocatum. Sequitur ergo tunc quod dicit Philosophus, quem refert frater Isidorus de regim. prin. lib. iij. c. viij. quod omnis doctrina omniq; disciplina à junioribus in dies perficitur. Idem vult Pet. de Vhaldis in proem. sui tractatus de quarta canonica. dicens quod antiqui dederunt nobis principia quæ successiuis naturæ & ingeniorum beneficiis suscipiunt incrementam. Et Cicerone in princip. Tusulanarum, dum agit de Latinis, quod haberent à Græcis & in j. char. Topicorum ad Trebatium, quod nulla res à principio in republica videtur sufficienter promulgata Specul. in proem. sui operis. col. iij. versic. ceterum pro quo Columel. de agricultura, quod nulla est ars quæ singulari consummata sit ingenio. Afflictus in proemio constitutionum regni. col. ij. Et faciunt plura quæ tradit Carolus Borboniensis in processu fidei, parte ij. artic. v. vsque in finem illius secundæ partis. Est ergo necesse fateri ex quo iuniores viderunt scripta antiquorum, sunt perspicaciores. gl. in l. Gallus. in princ. in verb. filius. ff. de lib. & posthum. facit. quia in dicto debemus tenere opi. præceptoris. vt infra dicam: & tamen communiter præceptores sunt Moder. facit Philosophus ij. Rhetoric. quod tam iuuenes quam senes habent quosdam mores laudabiles, quosdam vituperabiles, vt refert Afflictus in constitutionib. regni. chart. cxix. col. j. vers. x. requiritur. facit Aug. de Arimino in additis ad Ang. in Maleficiis. gl. comparant dicti in iustiti & contentur totum. col. j. vbi dicit, ¶ quod plura habemus etiam singularissima quæ ignorabant antiqui. Ideo nunc scititia est longe excellentior. Et videmus quod vna opin. vno tempore fuit communis, & nunc contraria est communis. Iaf. in l. venditores. ff. de verb. oblig. facit, quia antiqui non poterunt ita veritatem inuestigare sicut Moderni.

~~Et ramē dicit Bal. in c. j. col. iij. vs. licet nō~~
 contest. quōd semel verū semper verum. Non tamen facio cō
 sequētiā, Talis est vltimus doctor, & vidit omnes Doct. an-
 tiquos. ergo melius sensit Ang. in l. j. in princip. ff. de appellat.
 ad prædicta facit Rota in nouis decif. cccclix. incip. circa ter-
 tium col. si dum loquitur de Collectario, dicens quōd fuit vlti-
 mus & practicus Curia. faciunt quæ dixi in si. mei inuentarij
 librorum vtriusq; iur. in ij. q. an oporteat habere plures libros.
 dum loquor de interpretatione. Et dicit Curt. in rep. l. admo-
 nendi. col. lxxv. vers. xxxiiij. quōd quotidie in nobis generantur
 nouæ intellectiones & meditationes, & quōd antiqui non vi-
 debāt originaliter: idē quādoq; errabant vnus post alium. al-
 ter dicebat quod erant sicut grues, vt vna sequatur alia, abiq;
 vteriori inuestigatione: nec maior irrogatur iniuria, si minor
 veritatem inuestigauerit: quia Deus multa abscondit sapiēti-
 bus quæ parvulis reuelauit. Alber. in proce. C. incip. quoniam.
 col. iij. dicam statim Barb. lib. j. cōf. vj. col. pen & cōf. xxvij. scilicet
 pfit doctissimus. col. xx Et cōf. xxvij scripsit bellissimē. col.
 iij Arist. par. v. proble. xlv & in rubr. C. qui admit. col. viij in
 si. Bald. in c. significauit col. si. de rescrip. dum loquitur de Caro
 licone qui erat tūc vltimus. Scrutiniū chart. lxxvij. Bustus in
 Defensorio montis. chart. xxij col. j. Feli. in c. proposuisti. col.

10 **fin. de probat.** Rota in nouis decif. cccclix. circa iij col. si. ¶ Sæpe
 enim Deus reuelat minori quod celat maiori. Host. in proce.
 summa: col. ij. Jo. Blāchi. in proce. summa feudalis Alber. in
 proce. C. incip. quoniā col. iij pulchrē Barb. de Card. in fi. ij. q.
 in c. proposuisti. col. xiiij. de probat. Pich. in rep. §. Titia. col. lxx-
 iij allegas illud Ouid. Sæpe necat morfu spaciosum vipera tan-
 tū A cane nō magno sæpe tenetur aper. facit bona glo. in aut.
 de mona. in §. ordinat super vers. repus. quam sequitur Socin.
 in l. cū quid. col. iij. ff. si cert. pet. facit Camper. in tract. de iur. r.
 par. q. iij. dicens. ¶ g. maritus excusatur si ad curā vxoris adhi-
 buit medicū iuuenē benē disciplinatū. sicut si adhibuisset fe-
 nem, pro & cōtra iuuenes post Fhilos. in tract. de regim. p. i. r.
 j. par. iij. cap. ij. & c. iij idem de senibus facit Had. Papa noxer
 quodlibet. iij. char. pen. c. pen. ppter quod dicit Apof. Et quā
 doque moriturus. Barb. in rep. sub. qui admir. col. iij. ff. de
 iur. i. l. i. serui. §. sequitur. vt. v. ff. de verb. obl. Bolog. in
 l. i. de præcedentia. Doct. & mil. col. lxx in si. hi. dicitur in

11
 Medicus
 iuuenis.

res reperitur sæpe excellēiores antiquioribus. Pich. in reper.
 §. Titia col. lxxiij. vbi inter cetera allegat Ouidium dicere. A
 cane non magno sæpe tenetur aper. Et iuniores ingeniosiores
 omnino fatetur Bulg. in proce. suæ disputat. incip. Sēpronius. la-
 tē Rosarium Busti ij. par. serm. xxix. litera b qui incipit, secun-
 dum. Et sapiētia nō numeratur annis. hinc Ouid. j. de arte, Par-
 cite natales tumidi numerare deorū. Casarib. virtus contigit
 ante diem. & j. ad Corint. xiiij. si alteri sedenti reuelatū fuerit,
 prior taceat. licet alijs dicamus quōd præsentē maiore taceat
 inferior. Bald. in l. qui indignus. ff. de senat. quia plures sunt iu-
 uenes qui habēt sapiētiā senū. vt Bald. in epist. ad ducē Sab. in
 princ. sui tractatus, de præscript. facit Dodus in sua apologia
 cōtra fratrem Samuelem. char. xlv dum dicit, quōd olim mate-
 riz non erant ita dilucidatæ sicut nunc. & dicit Specul. in ut. de
 aduocat §. vtriusq; col. ij. ¶ quōd antiqui sunt aliquando desi-
 des & pigri. Ripa in trac. de peste. char. lxxv. num. lxxij. Et iuue-
 nes gloria cupidi vtuntur nimia diligentia facit text. in l. præ-
 cipiunt ædiles. ff. de ædil. edic. & etiam quandoque cōfidentes
 in scientia & experientia sua, non curant quærere allegatio-
 nes pro eorum dictis, vt de lectura Bald. super Decretalib. di-
 cit Alexander in l. quod meo. col. iij. ff. de acquir. poss. facit Pe-
 trarcha epist. ix. seniculū. Erasmus j. parte prouer. dxvj. Sæpe
 est olitor valde opportuna locutus. Et refert Lancel. polit. in
 rep. l. re coniuētū. chart. vj. col. iij. quosdam moderi. qui didi-
 cerunt vnum textum a discipulo suo. & dicit Befnius in l. capi-
 tis rei. ff. de fideiusor. quōd ille text. in quæstione de facto fuit
 allegatus per quēdam scholarem iuuenem. Et antiqui aduoca-
 ti illum ignorabant.

~~Et ramē dicit Bal. in c. j. col. iij. vs. licet nō~~
 Cacialup.
 tractatu de modo studendi. col. iij. monet iuuenē de hoc glo-
 riari non debere: quia in hoc latissimo prato Iuris Civilis bos
 herbam. canis leporem, ciconiāq; lacertā inuenire potest. nec
 etiam propter pauca addita oportet gloriari. Felin. in cap. cau-
 sam quæ. col. iij. de rescript. præsertim cū ea quæ scimus sit mi-
 nima pars eorum quæ ignoramus. Barb. in cap. nouit col. ij. de
 iudic. Et ¶ Papienius cuius ingenium tantum extollitur ab
 imperatore. vt in l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. & alibi
 sæpe vt Ias. in l. post dote. in primis verbis. ff. sol. matr. tamē
 mortuus est iuuenis, scilicet ætatis annorum xxxvij. vt refert
 Socin.

13
 Papienus

Socin. in repet. l. cum auus. col. j. ff. de condit. & demonstrat.
 Nerua. Nerua filius in xvij. anno publicè de iure respondit. l. j. §. pueritiam. ff. de postuland. Doct. in l. quidam cōsulebant. ff. de re iudic. bona apostilla ad Benedictum de Plumbino in l. apud filium. ff. de man. vind. & Ceruotus filius Accursij ante xxv. annum fuit doctoratus. vt Bolog. in repet. athen. habita. Cne filius pro patre col. xxiiij. vbi latè. † An minor xxv. annis possit doctorari Ias. in rub. C. de procuratorib. Felin. in cap. cum vigesimum. col. fin. de offic. deleg. vbi de pluribus ætatibus de quibus Ioan. Montolonius in Prōptuario Iuris. in verb. ætat. Iac. de Beluio. in tit. de pace iur. sum. col. ij. Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doctor. lib. j. q. xv. & seq. vbi etiā dicit quòd Bald. in xvij. anno repetiit l. centū Capuz Ana. in rubr. de delict. puerorum. Felin. latè in rubr. de mag. col. j. Et idem videmus quotidie in pluribus alijs. & † Speculatori nondum excedēti trigintaquatuor annos fuit cōmissa vna causa cōcepta ante eius natiuitatem in qua nondum erat lis contestata. Speculator ipse habuit experiētiā totius practicæ vtriusq; Iuris. & bene nouit scripta antiquorum. secundum Bald. lib. ij. consil. cccxxj. incip. queritur. col. j. Ias. in l. properan. C. de iud. c. ij. col. Paul. de Cast. in l. ante sententiæ. C. quo. app. non recip. dicit. quòd miratur q̄ Specul. in iuuenture sua composuerit illud opus. quòd est quid miraculosum. & est pater practicæ Romanæ. in l. hac consultissima. col. j. C. qui testa. fa. pos. & magnæ auctoritatis. Rom. consil. cxxvij. posito. & licet more suo recitet opin. & nihil firmet secundum Cyn. in l. j. col. penul. C. de summa Trin. tamen illud suum opus perutile reputat. secundum Garandum in tit. quomodo cogatur in maleficijs per inquisitionem. col. iij. vbi veritatem. & auctum quosdam præceptores hanc doctrinam auerterit. Alexand. de minor. dicit quòd dempra lect. Barb. † nullus liber est quo non mallet carere. quàm Specul. qui semper adducit bona loca. vbi etiam commentatores extendunt materias. & quòd ille liber solus sufficeret ad regimen orbis. quòd nescio. quia ad hoc non sufficeret tota Biblia. secundum Hostien. quem j. referam. Et dicit Barb. in rubr. de litis contest. nu. xvj. quòd ipse semper defect Specul. quia succos legum & canonum gustauit melius quàm alius. Er Barb. in xxv. anno composuit illam subtilissimam repetitionem. l. si is qui pro emptore. ff. de vfuap. Ias. in l. quidam cum filium. col. xj. ff. de verb. oblig. & repet. l. si cōstante. ff. sol. mar.

Ioan.

Ioan. Lup. in c. per vestras. de don. inter virum & vxor. chart. liiij. est ante conclusionem. Alia plura exēpla dici possent. vt refert Cacialup. in l. si qua illustis. C. ad Orfic. col. xvij. dum loquitur de tract. legitimationū. do. Ant. de Rosel. Andr. Alciatus in Paradoxis Iuris ciuilibus. in proce. lib. vj. Et Daniel adhuc puer senes iudicauit. Luc de Penna in proce. trium lib. C. col. ij. & rubr. de lega. lib. x. col. iij. vers. viij. & Salomonius iuuenis fecit iudiciū. de quo in c. afferte. de præsump. vt Regū lib. iij. c. iij. facit Card. Pap. chart. cv. epist. clxviij. quid me pro & contra. Oldr. consil. liij. quæstio est talis. an tutela. Et dicit Maphæus Vegius de educatione liberorum. lib. iij. quòd Valerius Pudentius Romæ certamine sacro Iouis. claritate ingenij. coronatus est inter poetas Latinos omnibus sententijs iudicum. licet decimumtertium annum non excessisset. Et inquit Liuius & Petrarcha lib. vj. epist. xxij. magnā circa medium: quòd Scipioni non excedenti xxiiij. annum fuit commissum imperium contra Carthaginem. quem & alios refert Claud. in Monarc. Franciæ. parte ij. c. vij. & de Scipionis laude Gellius lib. iij. c. xvij. Scipio. Et diebus nostris Guasco de Fuxo. non excedens annum decimumnonū. quot præclara gessit in Italia pro Ludouico xij. Francorū rege? Et tandem Rauennæ victor hostibus xx. milibus occisis interiit. † ideo licet seniores sint magis experti. & experientia sit rerum magistra. vt dixi in v. fundamento pro parte affirmatiua. in eis tamen nō vigent vires ingenij prout in iuuenibus. secundū Catonem. & acumen ingenij multum operatur. vt in apostilla ad Bar. in l. magistrus. C. de profes. & med. li. x. Felyn. in rubr. de magist. col. j. & intelligentem quādo necesse est phantasmata speculari. quia intelligere nostrū aut est phantasma. aut nō est sine phantasmate. Philosophus iij. de anima. quē refert Barb. in Mannina. col. clxiiij. item quotidie videmus & experimur quòd in senibus & diminuit sensus. Ioan. Montolon. in Promptua. Iur. in verb. senes. vbi etiam senescit memoria in illis. Et tamen Iuriconsulto est apprimè necessaria. Sensit Opiz. in repe. §. diui col. xv. quia est mater intelligentiæ. secundum August. Barb. in c. causam quæ. col. j. de iud. in c. iij. loco. vbi etiam suam memoriam extollit. & artificiosam damnat. col. xxvij. est num. lxvij. de probat. latius in c. cum ad eò. col. ij. vbi postilla de rescrip. intantum tamen est delicata. vt eam primo senectus incurrat. vt Alberic. in Dictionario. in ver. memoria. vbi tradit artem ad eam conseruandam

uandam & augendam. hoc idem vult Seneca in proe. decla-
 mationum, refert Portius & Iaf. in §. in fraudem. col. ij. in
 qui & ex quib. caus. man. nō licet. Practicus Papi. in proe. pra-
 cticæ suæ facit gl. in l. iij. §. duæ causæ. ff. ad Carb. not. iij. q. iij.
 c. si testes. facit tex. xij. q. ij. c. longinquitatē. refert Barb. lib. iij.
 consil. lxxij. incip. Ab Ioue principiū. col. ij. & lib. iij. consil. ad
 clementissimū col. iij. & lxxvij. sapienter. col. iij. ¶ Et habent
 18 memoriam inordinatā præsumitur fatuus. Alex. in l. cum se-
 uus. §. constat. col. j. ff. de leg. j. est verum quod memoria & spe-
 culatio se inuicem non compatiuntur: ideo rarō in vno con-
 currunt. Sali. qui dicit se hoc audiuisse à Philosophis in l. hæc
 cōsultissima col. j. C. qui test. fa. post. minus in senibus, licet ex-
 19 perientia maior: hinc Erasimus in Moria. chart. vj. ¶ Quod nihil
 differunt senes à pueris, nisi quod rugosiores & plures enume-
 rant annales quàm pueri. & in j. parte prouerb. xliij. Bis pueri
 senes. Albertanus de senectute. Et tempore Ludouici ductus Sa-
 baudix penes Carignanum in Castro Raynerio do. Michaeli
 de Romagnano exceden. nonagesimum annum nouiter nati
 sunt quasi omnes dentes. plus dicit Bart. in l. j. C. qui ætate lib.
 x. quod postquam quis excessit vigesimū quintum, nō præsi-
 mitur bene discere. dicam infra loquendo de opi. præceptorū,
 dum subiucio de scholaribus. Est verum quod Cicero ante me-
 dium libri de Senectute, dicit, quod in eis manēt ingenia, mo-
 dō permaneat studiū & industria. facit Valerius Maximus lib.
 viij. c. vij. de studio & industria. vbi de Catone & aliis. & cap.
 10 xiiij. de senectute. ¶ Amplia etiam si non haberemus legem
 de eo quod determinat communis opin. Corset. sing. c. vj. in-
 cip. vbi Doctores. nam licet soleamus dicere quod erubesci-
 mus cum sine lege loquimur. §. consideremus. in authen. de
 trien. & semif. Bal. in rub. C. si quis al. testa. prohi. in consil. schil-
 maus. col. j. Iaf. per illum text. in l. illam. col. ij. C. de colla. in l.
 præses. col. j. C. de transact. & licet sit vtile inquirere de rati-
 one legis, quia est anima legis. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg.
 ij. cum sim. vt dixi in meis clausulis generalibus in versic. Et hæc
 21 redes. ¶ quia multum cōfert ratio legis ad eius intellectum &
 inductionem, in qua consistit tota virtus. secundū Rom. sing.
 del. j. incip. tu scis bene, quia scire est rē per causas cognoscere.
 l. scire leges. ff. de l. Iaf. qui allegat Aristot. in l. & si pepererit
 §. j. col. j. in l. in suis. col. v. ff. de liber. & posthu. Ioā. Rugerij. in
 rubr. de causa pos. & proprie. char. ij. tamen non est de necessi-

tate quādo habemus legem talem rationem inquirere. In non
 omnium. ff. de l. Lancel. in l. Gallus. §. si eius. iij. not. vbi Iaf. in
 ij. lect. col. iij. ff. de lib. & posth. Gammarus in tract. de extēsi-
 ne. col. iij. & seq. Et eōrā etiam dicimus, quod vbi habemus
 rationē naturalem quærerē legem, est in firmitas intellectus.
 l. sic oportet. §. sufficit. ff. de excusat. tut. Iaf. in dic. l. illam. C.
 de collat. col. ij. in l. quotiens. C. de rei vendic. col. vj. in l. si qua
 mulier. in princip. iij. col. C. de sacrosanct. Claud. in rub. ff. tol-
 matr. in princ. vbi referunt Bald. allegantem Auerroim in l. tes-
 tium. col. pen. C. de testib. in l. actor. col. j. C. de proba. in l. exe-
 quatore. in fi. col. antepen. C. de execut. rei iud. in rubr. ff. de
 rer. diuis. col. penul. & lib. iij. consil. cccx. in quæstione not. de
 milani. col. penul. Ang. consil. cccxiiij. quoniam. col. ij. Riminal.
 in l. venia. C. de in ius voc. col. ij. c. ij. requirit vbi Decius iij.
 not. de appel. Gammarus, vbi §. dicēs, quod si deficit ratio, de-
 bebimus præsumere legislatorum motum ratione naturali, qua
 quilibet sapiēs motus fuisset. & Iaf. in authen. ex causa. col. pe-
 C. de lib. præter. dicit, quod vnusquisq; debet desiderare con-
 scientiam suam secundum rationem naturalem. Et si vis omnia
 tibi subiicere. subiice te rationi. Felyn. in c. tua nos col. iij. de
 iureiur. Ang. consil. cx. sanctissima. col. iij. & est clypeus legis
 gl. Regularū Cancel. Iulij. est char. cxj. & sequitur natura. ¶ Ter-
 go ratio est naturæ munitio. Albertanus lib. de amore rerum
 incorporalium. & dicit Bald. l. iij. consil. xxxvij. d. Thomas ad
 fi. quod vix reperitur aliquid contra rationem naturalem & di-
 22 scretionē quod non remordeat cōscientiam. hinc Virgil. in vj.
 appellat curas vltices. vnde dicit text. in c. quid autem. in fine
 viij. q. j. Ego neminem nomino, cōscientia sua vnquam quē
 conueniat. facit Bald. in rubr. extrā de iudi. col. ij. Lancel. po-
 litus in tract. de offic. aduocati in rubr. de prudētia. ¶ quod rati-
 23 o naturalis quasi formā legibus nostris affert. & dicit Bald.
 in c. licet de translat. episcoporum, quod ratio naturalis continet
 necessitatem veritatis: & quæ contra eam pugnant odio-
 sa sunt. & Hadrianus Papa nolter quod lib. ij. Qui agit contra
 remorsum cōscientiæ peccat: ita intelligens illud ad Rom.
 xiiij. Quia ratio naturalis participat se cū omni homine. Bald.
 in c. ij. col. iij. de iudi. nec circumscriptur loco: quia ipsa à prin-
 cipio nata est cum genere humano. Bald. in l. nemo. C. de sent.
 & interloc. om. iud. subiungens quod consuetudines feudales
 non seruantur propter earum authoritatem: sed quia sunt ra-

Res si non
 esset lex.

21
 vides in in
 ductione.

tionabiles & bonæ: & sine ratione homo, est vna bestia. Bald. lib. iij. consi. clx. Cæcilia. col. ij. & est vigena disputatio vel euidens demonstratio. & propterea debet esse certior dicto: & ratio est quidam motus animi visum mentis acuens, verò est falsitas distinguens. æquitas verò est rectitudo iudicij naturalis sequens rationem Bar. lib. iij. consi. l. clementissimum. col. ij. & ratio naturalis sola per se est lex. Card. in c. denique. iij. dist. c. consuetudo. j. distinct. Item in prologo feudali q. j. col. i. & q. ij. & q. iij. col. j. larius Hippo. in rub. C. de prob. col. xxxvij. Et si legem vel rationem non habemus, sufficit allegare scripturam authenticam, vt Iason in dict. l. illam. & in l. diuortio. col. v. ff. sol. mat. Socin. consi. nondum impresso. incip. se Iacobus. colum. xvij. & quæ sunt scripturæ authenticæ, tradit Ias. in l. j. col. vj. ff. si cer. pet. Felin. in c. ex par. el. j. colum. pen. & fi. de rescrip. c. qualiter & quando. el. ij. de accus. Panor. in repet. c. cum esses. de testam. col. vj. Moder. in epistola impressa ante Lombardam. ¶ nihilominus si legem nec rationē nec authenticam scripturam habeamus, sufficit nobis quod Doct. communiter aliquid teneant. & satis dicimur tunc habere authenticam scripturam: sufficit enim nobis Doct. autoritas. l. si idem cum eodē. vbi Ang. ff. de iur. om. iud. Archid. in c. nolite. xj. q. j. Fabian. in tract. de empt. & vend. char. xv. col. iij. Bustus in Defensorio montis. chart. xlij. col. iij. Dodus cōtra strigas, chart. xxvj. Barb. in repet. l. cum acutissimi. col. cj. C. de hæcic. in c. j. in prin. de offi. deleg. & lib. ij. consi. xxxvj. sapienter. col. penul. Ias. in d. l. illam. Felin. in d. c. j. de cōst. col. pen. ver. nono fallit. Et sufficit quod sit magistraliter dictū: licet non probeatur lege. Socin. consi. clv. præstantissime col. iij. Nec mirum, quia Iustinianus imperator adeo restrinxit iura nostra q. nisi superuenissent tot doct. ingenia, & infiniti casus remanerent in decisi. vt sæpe dicebat Ias. inferens quod propterea fuit valde necessarium ingenium Bal. qui tatum ius nostrum locupletauit, vt infra dicam de Bald. inueni postea Philelphū deca. ij. laryza. ij. Ne nimis. qui acriter de hoc inuehit cōtra Iustinianū est de mēte Pauli de Cas. in l. Clodius. ff. de acqui. hæred. quem infra referā in viij. limitatione dum dicit, Quid nos faceremus nisi essent antiqui Doctores: quasi velit dicere in tanta penuria legum. facit Philosophus. v. Ethic. quem refert Salomonius in §. responsa. char. xix. insti. de iure natur. dicens non minus in hæc redum expertis & senioribus, vel prudentium opinionibus

24
 Authoritas
 Doctoris
 sufficit pro
 lege.

sine demonstratione, quàm demonstrationibus ipsis. pro quo Modeltus in j. oratione contra Lutherum. chart. ix. & sequē. & Hadria Papa noster in quodlibet. q. ii. l. ij. puncto. col. j. allegando vj. Topic. & de autoritatibus sanctorum patrum. frater Thom. in tract. de autoritate Papæ. chart. xxvij. Et dicit frater Isidorus in tract. de concep. lib. j. c. fin. quod Scotus dicit q. non est asseuerandum doctrinæ Doct. uni ecclesiæ reputanti. & lib. ij. refert Philosophum. c. j. lib. iij. Topic. quod profertens sollicitè contraria opinionibus sapientū, stultus est. & Galenum de accidenti & merbo, quod dicta antiquorum debēt amicabiliter à successibus suscipi, & benigniter impleri. pro quo Sylluester contra Lutherum. chart. ecv. ¶ Ampla secundū prædictam regulam, quod tenenda sit communis opin. procedere etiam si contra communem opin. teneat Papa magistraliter loquendo. Host. in cap. pastoralis. de decimis. quē refert Felin. & alij in d. c. j. de consi. Paris de Puteo. in d. tractatu de Syndicatu. in versic. iudicare. & communiter alij qui tradunt hanc materiam. ¶ Etiam si esset opin. gl. nam licet soleamus dicere, quod est pudor allegare gloss. quando habemus legem. gl. in l. sed licet ff. de offic. præsid. Bologn. in repet. auth. habita. C. ne fil. pro. pat. col. xlij. Cacialup. de modo studendi. col. xij. vel autoritates Doctor. Ias. in l. illa. col. ij. C. de collat. Salamon in repet. §. responsa. insti. de iur. natur. chart. viij. tamen vbi tex. non inuenitur, sufficit gl. Anton. de Prat. in tract. de secund. nup. char. viij. col. ij. vers. v. & vlt. & licet habeamus paucas ex opinionibus Accursij, quia contentus erat telatione aliorum. Paris de Puteo. vbi §. & Bologninus col. xliij. Et in omnibus sequebatur opi. antiquorum secundum Paul. de Cast. in auth. cessante. C. de leg. hæred. Idem faciebat Spec. vt paulo supra dixi. idem Ioan. Andr. & Ioan. de Anan. de vj. col. v. proxima tamē est eius autoritas, vt latè Corset. in fin. sui reper. tonj. Claud. in repet. l. vt vim. ff. de iustit. & iur. col. antepen. Ias. in l. illam. C. de collat. col. iij. Angel. in suo testamento col. iij. Decius consi. cxlvj. col. iij. Calcaneus consil. vj. col. iij. vbi dicit, quod glossator est collector veritatis. Ferrat. cautela xvij. col. ij. Scruttonū char. l. j. Roch. in c. at si clericici. col. xxiiij. de iudic. Vbi Barb. in c. quāto col. xlv. dicit Chi non fa chualcare, tēgasi à larzone. Ita debet facere iudex, teneris a le glose. & dicit Bal. lib. ij. consi. cxxxj. visis. col. ij. q. Accursius est magister scientiarū, glossator eximus. Ant. de Prat. in tract. de secund.

25

Papa.

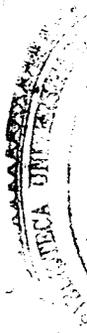
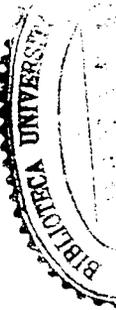
Gloss.

nupt. char. viij. col. ij. vers. v. & vlt. vbi plura de gl. chart. ix. in fi. & princip. seq. Astrictus decif. cccclxxiij. nō ponam. circa medium. dicit quōd Doct̄ solet tenere cū gl. conuersores. contra gl. propterea dicit Luc. de Penna in l. & lib. xij. quōd glo. congrētus appellaretur notæ, quasi notabiles. Et gl. fuerūt composite à diuersis authoribus, qui contrariā habuerunt sententiam adinuicem. Et quia postea fuerunt prout sunt inuenit, hoc est quōd videntur sapius contrariari, secundum. Cy. in l. j. C. ad Turpil. ideo tūc stamus illi decisioni. Et quia Accusatum glossatorem sēpe taxant isti oratores & grammatici. & profectō sēpe audiui Ias. dicere quōd in expositione vocabulorum, sapius defecit. eum tamē excusat Vdair. Zasius in sua epist. incip. scio. col. j. ante repet. l. frater à fratre. editam ab Vlda ij. Et maior est glo. autoritas quando aliquid tenet in pluribus locis. quonia opin. plurium glossarū vincit vnam, secundū Bald. in l. precibus. C. de impub. & al. subst. Curtius consi. xlij. incip. memoriz recolēdæ. col. lv. vers. animaduerte in primis. & col. lxxvij. incip. d. Ioan. col. iij. vers. his sit stādum. Scrutinū. char. xcij. & lxxvij. Barb. consi. xxvij. illud. col. vij. & consi. lxxij. incip. scribitur lib. col. xj. lib. j. vbi allegat rex. in c. & si Christes. de iureiur. Alex. lib. iij. consi. lv. prospectis. col. xv. Feder. in repet. l. filiusta. §. diui. de leg. j. num. ccccxij. quōd no. tu qui vis semper glo. esse singulārē, quia exuberat in memoria Michidatem, qui xxij. linguarum quibus præerat, meminerat. Gelius li. xvij. c. xvij. Ennius. vel Themistoclem qui quærebatur tem obliuionis. Cato Saccus, quē refert Ias. in §. ex maleficiū. num. xxxvij. in fi. de act. Bonif. in tract. de nobilitate. iij. parte. num. xliij. Intantum quōd Felin. & Decius in d. c. j. de constit. post Butrigarium, dicunt quōd opinio gl. præferet communi opin. nihilominus hoc non puto verum. Et ita etiā vult Bolog. in dicta auth. habita. colū. xj. & effectualiter & realiter loquendo consideratis cōsiderandis nō est præsumendū quōd Doctores communiter moueantur tenere cōtra gl. cuius ueruerunt quāta sit autoritas, nisi habeāt legē vel rationem per quā opinio gl. cōuincatur. quo casu nulla opi. quantūlibet cōmunis est tenenda quādo conuincitur, vt infra dicā. Ergo effectualiter dicere possum⁹, q. opinio cōmunis sit præferēda opi. gl. Et ita not. declarat Iōā de Lesnadiere in tracta. de Doct̄rib. iij. parte. c. xlij. prædicta tamē nō intelligas de gl. Auct̄orib. nisi quæ cōmuniter cōtradicit textui. secundū Aeneā Syluum

quā

epist. excij. incip. Io. Fab. instit. de act. §. præterea col. v. Guiliel. de Monteferra. in cōmento Pragmaticæ Sanctionis. chart. xx. in fi. quia talis glo. vel interpretatio nō est bona gl. & Paul. de Cast. in l. ab executione. in fin. princ. ff. de appel. reci. Est bene versū q. sēpe gl. insistit circa ea quæ nō sunt dubia: & vbi est dubium tractum relinquit Barto. in auth. matri & auia, circa princ. C. quando mul. tut. offic. fungi potest. Idem faciebat. Bal. vt infra dicam loquendo de eo. §. Etiam si esset Azo qui fuit mens legū secundum Cy. in l. certi iuris. C. loca. & vas electionis. secundum Bal. in l. cōtractus. C. de fid. in tr. Barb. in rubr. de probatio in fi. col. iij. Cacialup in repet. l. si qua illustis. C. ad Offic. in fin. col. xvij. Curtius in tract. de Moneta. ij. q. & consi. xliij. incip. seriosa. ij. col. Bolog. in repet. auth. habita. C. ne si pro pat. col. liij. Stephanus de Federicis in tract. de interpretatione legū. chart. vlt. Lancel. in l. fin. col. ij. C. de pact. & fuit subtilissimus apud omnes. Cyn. in l. si ex cautione. col. ij. C. de non oum. pecun. & tēpore quo legebat Bononiz erant ibi scholares x. milia, & nūquam infirmabatur nisi tēpore vacationis, & tali tempore mortuus est, vt per Odoif. in vltimis verbis sui cōmenti, super C. & referūt Moder. in j. apostilla ad lect. Odoif. super iij. libris C. Ideo aduocari nō admittūtur in collegio Mediolani, nisi illuc deferant illam summam Azonis, quā iurent esse suā. vnde ortū prouerbiū, Nissim vada in Palazo, sed nō ha. la. summa d' Azo. Et vas legū, secundum Ias. in l. si mihi à Titio ff. de verb. obli. Et inter omnes Glossatores obtinuit principatū seu paritatē, secundum Corneū, qui plura adducitij vol. consi. ccl. in præfenti litera C. Ioānes de Garro nis in rub. C. de secū. nup. char. iij. Anton. de Prato in proce. ad repertoriū Bart. dum eū æquiparat Accursio. Non tamen propterea est tantæ autoritatis sicut gl. Barbat. in rubr. de suc. ab intestato. ad fin. §. Etia si esset Archid. super sexto. cuius lectura & opin. aliis præualeat: vt Ferrar. cautela xix. incipien. senten. §. Etia si esset Innoc. Curus autoritatē extollūt Moder. apostillantes eius lecturā in princ. Ias. in l. j. col. vj. ff. si cer. pet. Fel. in c. ex parte. l. j. col. xix. de rescrip. & dicit Calcan. consil. xv. visis col. vj. q. Innoc. est pater veritatis: licet nimis breuis. Barb. in c. postulasti. col. vj. d. foro cōpet. §. Etia si esset Ioan. Andr. qui licet fuerit filius vnius magistri grammaticæ. Panor. in c. iute. ceteros. j. uot. de refer. Bertach. in tractatu de episco po. chart. ix. col. ij. & spurius Voiaeteran in commentariis suis.

E e e charta

charta cccj. vbi de pluribus iuriconsultis, prout Cacialup. in tract. de modo studendi & Catel. j. parte memorat. in versu. iuris civilis sententiā. & deformis & paruus corpore. Lādianus in epistola ante initiū Speculi. fuit tamen magnę authoritatis. & eius nouellam summę extollit Bald. in præiudis feudorum chart. iij. ver aliqua. sed pauca. & in c. cum olim. de re iud. dicit, quòd nō vult recedere à Io. And. tanquam à fundamēto iuris, facit Opiz. in repet. §. diu. col. lxxv. vbi etiā de Oidr. de Iac. Butrig. & de Petro. Et dicit Angin. l. si certis annis. C. de pact. iij. col. quòd eius reuerētia est deferen. quia fuit fons iuris. & consil. cclxxxj. incip. exorta fuit inimicitia. iij. col. quòd fuit iuris vtriusque lucerna. & Zabarel. in procem clem. quòd à c. annis infra, nemo melius cōmentauit Ius canonicū. & Ioā. Calder. in c. vestra. de cohab. cler. & mul. quòd Io. Andr. fuit fons & tuba Iuris Canonici. & optimus legista, & parum indigebat reuolutione chartarum. Mandagotus chart. iij. col. j. ponit Ant. de Prato in procem. repertorij. Bart. dicēs. inter cetera, q̄ in legatione profectus ad Papā. Papa eū hac salutatione recepit, Bene veniat qui lux mūdi cognominatus est. eum etiā extollit alter Ant. de Prato nouissimus in trac. de secūd. nup. char. xv. col. ij. Curtius senior cōsil. j. col. iij. & Iunior consil. xv. col. pen. Bollog in repetit. auth. habita. colū. xliij. vbi etiā de authoritate Host. & Inno. de morte suo loquebatur timidissimē, & rarō firmabat pedem, quòd non caret prudentia, & aliorū recitatione in suis lecturis cōmuniter contentus fuit. Felin. in c. cum dilecta. col. xv. de rescrip. idem dicens de Io. de Ana. quē tamē excusat Barba. in Ioānina. col. clx. & valde extollit in repet. l. cum acutissimi. C. de fideicom. co. lxxxij. Idem dici potest de Spec. vt supra loquēdo. & de eius authoritate dixi, tamen profectio sciētię potissimē in iudicio consistit: non enim satis est aliorū dicta intelligere, & à se multa inuenire: nisi tam de intellectis, quam de inuētis nouiter iudicare quę sint tenēda & respuēda. secundum Aegid. de regim. princip. lib. ij. parte ij. c. ix. quia debent firmare anchoras. Barb. in cap. ciencis col. xvj. de suo cōpet. Et propterea Ias. damnat talē stylum in l. non dubium. in fin. vj. col. de legib. sed Barb. excusat Io. de Ana. in sua Ioānina. col. clx. & se. iuen. Et adhuc est peius quando infideliter recitant. Apologia Dodi. charta xxxix. dicam infra chart. final.

JEtiā si esset opin. Felin. cuius magna est authoritas in et Modern. & habuit bibliothecam cuniosissimam omnium Mo-

dern. etiam apostillatorum, vt ipse dicit in capit. innouamus. col. ij. de treug. & pace. & eius mos est transire cum communi, vt per eum in cap. in nostra. colū. ij. de rescript. in cap. prudentiam. §. sexta. col. fin. de offic. delega. & eius stylus erat non alterare decisiones ab aliis non immutatas: vt ipse dicit in capit. sedes. iij. colum. de rescript. & suum non erat tangere materias aliquo vtili omisso, vt dicit in cap. tertio loco. colum. fina. de probat. Et fuit vocatus ad curiam Romanam pro auditore: vt dicit in cap. Rodolphus. col. x. de rescrip. vbi col. præceden. ponit vnde ipse & progenitores sui ortum duxerint. Idem attestatur Formularium provinciale, charta xxxvij. in fin. subiciens quòd fuit vir plurimę lectionis, & splendidę & opulentę doctrinę. Et fuit excellentissimus inter modern. secundum Curtium Iuniorē in feudalibus. consilio iij. incipien. super controuersia. Et fuit præcipuus bonarum rerum accumulatore Roch. in capit. final. colum. j. de consuetud. Lancel. in l. j. col. penul. ff. de iurisdic. omnium iudic. qui in l. ij. C. de in ius voc. gloriatur quòd esset compater suus. & in l. traditionibus. colum. ij. C. de pact. dicit quòd diligens calamus Feli. tantum nesciuit facere quin vnā fallentiam de qua ibi omiserit. habuit enim bonam memoriā, vt demonstrauit quando electus in Auditorem Rotę, dum soluit xxx. argumenta de lx. sibi factis per Cardinal. Alexand. vt in j. apostilla Cardin. super Decreto. & habuit assiduū calamum, vt ipse attestatur in cap. quoniam frequenter. colum. ij. versic. tu verò. vt lit. non contest. merito las. tæpius legendo dicebat, Solus calamus adiuuat legitam. & quòd ipse tantum scribebat, quantum studebat, & dicebant discipuli Barbat. eum sæpe dixisse, nunquam parcedum calamo. Et fuit doctor super omnes consummatissimus & copiosissimus, vt dicit Claud. in repetit. l. vt vim. col. j. ff. de iustit. de iur. & in Spec. feu. colū. ix. dicit quòd est clarissimus & copiosissimus. & dicit Pic. in repet. §. Titia. circa fin. q. xxvij. quòd Felin. est ætate nostra copiosior princeps, & doctor præstantissimus. Auditor Rotę. & frater Iaco. de Marchep. in suo tracta. de animabus incolentibus Purgatorium. chart. xvij. appellat eum celebrem doctorem. & magister frat. Gome. vir vbiq; notus. & Philephus deca. ix. sary. iij. incip. dicat col. j. in sua epistola circa princip. illius tractatus appellat Felin. iuris vtriusq; peritissimum, dominum de Rota. & magnę authoritatis apud Iuristas. Et cōcuius noster dom. Georg. Nata in cle.

sepe. in princi. col. lxxij. illum cōmendat dicens virtū præclatū,
 licet esset cōcurrrens suus. & Philip. Decius conf. cxliij. col. iij.
 dicit q̄ Felin. fuit collega suus honorandus & consi. clj. col. pe.
 dicit q̄ Felin. est fidehs fecutor. & dicit Hippol. no. xcij. q̄ Felin.
 est iuris vtriusq; monarcha & no. cxvij. quod est iuris am-
 plissimū pelagus. & not. cxvj. quod est iuris iumē, & doctorū
 omniū decus æternū. & no. clxxxix. dicit q̄ est verus iuris illu-
 minator. quē hactenus sibi in cōgnitū veneratur & incredibili
 amore prosequitur, propter eius eminentissimā scientiā & do-
 ctinā integritatē & in l. j. § præterea. col. xij. ff. de quæstio-
 nibus dicit q̄ Felin. vnicus est in toto terrarū orbe. & frā Bal-
 bus in proœ. sui tractatus de præscri. col. j. dicit q̄ fuit doctor
 copiosissim⁹. quātū ergo faciēda est authoritas tāti viri, quæ li-
 cet quasi heri decesserit, eodem videlicet fermē tēpore, vt dicitur,
 quo decessit Alex. Papa vj. & cōtēporaneis & posteriori-
 bus tot laudibus extollitur, præsertim à cōiure nostro domino
 Georg. Nara. & Phil. Decio, qui fuerunt concurrentes sui, inter
 quos quia pares. Gel. lib. xv. c. iij. incip. qui & docet experitiā,
 esse solet invidia quæ naturaliter inest homini. secundū Bal. in
 l. j. C. de præscri. xxx. ann. allegādo illud, Vicinūmq; pecus &c.
 imō & sepe imiticia, & sibi ipsi subuertunt scholares. & fa-
 ciunt practicas. & practica scholarium cōeperunt Papæ tem-
 pore domini Christoph. de Castellione, qui ibidem legebat in
 concursu. Bald. secundum Portium, in stit. de suspectis tutorib.
 §. suspectus. vbi Ang. in §. sed si quis dicit, q̄ possunt puniri ve-
 nientes his practicas. latē Purpuratus in l. eum quid. ff. si cer. per.
 in iij. fallen. in materia præcedentē. ! sic resultat illud, quod
 vera est laus quæ procedit ab ore inimici: vt Virgilius in j. Ae-
 neidos, Ipse hostis teneros vniūq; laude ferebat. ¶ Et nunc ve-
 niendo ad Legistas. Etiam si esset opū Bartol. de cuius supre-
 ma authoritate latē scripsit Claud. in repetit. l. vt vim. vlti. col.
 ff. de iusti. & iure Ias. in l. quidam. cūm sibi ium ff. de ver-
 borum obligat. & quidam nouissimi ante lecturam Bartol. vl-
 timo impressam Venetus per illos de Tortis, vltra quos adde-
 eundem Ias. in l. si ex legat causa. colum. final. ff. de verbo. obi.
 qui dicit quod propterea eius vestigia semper adorat. Idem di-
 cunt Decius consilio lxx. colum. penult. Curtius Iunior con-
 sil. v. col. xij. & consil. xij. col. iij. vbi dicit quod est speculum
 & lucerna Iuris Civilis, & quod omnes solemus eum venerari,
 & vt optimum ducem sequi. idem Bologninus in repetit.
 auth.

authē. habita. C. ne fil. pro pat. col. xliij. & dicit Ferratius post
 Rom. cautel. ix. Richardus col. ij. quod Bart. est virtus iuris no-
 strū, & in eo semper solet esse substantia veritatis sequenda, in
 iudicando & consulendo. de quo aliqui per Catell. in ij. par.
 Memorial. in verb. iurisperitus. propterea semper legendo di-
 cebat Ias. quod officium boni scholaris est defendere Bartol.
 quantum potest, imo debemus dolere quando aliquis sibi cō-
 tradicit, vt in simiū Cepol. consilio xx. xliij. col. penult. incip. fe-
 vnquam. dum loquitur de Io. glo. quia Bart. est iuris illumina-
 tor, secundum Besutium in repet. l. re conuicti, in princip. nec
 est dicendum eum dare terga. Barb. in rubri. C. qui ad. col. xv.
 vbi col. lv. quod sicut Canonistæ omnia dicta antiquorū attri-
 buunt Io. And. ita Legistæ attribunt Barto. Et quando Bartol.
 fundat se in aliquo textu, credendum est quod ille text. probat.
 Ias. in l. si mater. col. ij. ff. de vulg. & pupil. Et dicit Curtius in
 repet. l. admonendi. ff. de iureiur. col. lvj. quod Barto. fuit subti-
 lis investigator, & fuit pater iuris, & iuris humani lumen ar-
 dentissimum, in quo solet esse substantia veritatis. Galiura in
 repet. l. centurio. ff. de vulg. & pupil. chart. xvij. nu. ccxcxiiij.
 Pet. de Lesnaudere in tract. de Doctorib. j. parte. q. xvij. in fin.
 & nihil boni ignorauit. Pantaleo de Crema. in repet. l. j. C. de
 rescind. vend. colū. viij. vbi col. xxiiij. dicit quod miratur illud
 esse dictum tanti Doct. & Barto. solet vti eleganti ordine, quia
 post theoreticam ponit practicam. Fulg. in l. j. §. in hac. ff. com-
 mod. col. j. Alex. in l. si cūm dorē. §. eo autem tempore. col. iij.
 ff. sol. matr. & dicit Ang. in §. si infu. de pup. subst. col. iij. quod
 Bart. debet plus creditanquam magistro omnium in Iure Ci-
 uili. & dicit Corn. lib. j. consil. ccc. xxxij. licet. col. ij. quod autho-
 ritas Barto. non est postponenda authoritati Dominorum de
 Rota, saltē in terris imperij. Et dicit Tindarus in tract. de tes-
 tibus variantibus, char. x. in c. ix. quod Dy. Cy. Pet. Iaco Butr.
 omnes simul non superabunt Barto. solum. & in regno Castel-
 læ, & ferē per omnia regna subdita regi Hispaniarū Bart. opin.
 in l. defectum, ad vnguem obseruatur. Ferdi. in repe. §. diu in
 l. filius familias. ff. de leg. j. num. xcij. Cacialup. in tract. de mo-
 do studenti, charta iij. col. ij. dicens, Quid ergo faciemus nos
 Italiæ Ant. de Prato in proœ. repertorij ad Bartol. dicens, quod
 vbique ita siēdum esset. & Rom. sing. cxliij. dico, dicit quod ve-
 recundatur se ignorare illud dictū Bart. cūm Bart. sit cōmunis
 doctor suis, & valde eum extollit Bal. vt refert Purp. in l. edita.

in primis verbis. C. de edendo. Fortun. in l. j. §. conuentiones. ad fin. ff. de pact. appellat Bart. verum magistrum suum in iurifgentium. §. quinimo. col. xxj. dolet quod mortuus sit iuuenis, scilicet ætatis annorum quinquaginta. mortuus enim est de anno M. ccc. lviij. die xij. Julij. & si supernixisset. mirabilis intellectus dedisset ad iura Pontificia. Barbat. in c. ar. si clericus. col. j. de iudic. in cap. qualiter. vlt. col. eod. tit. Et licet vbi que sit magnæ authoritatis, tamē plus in extrauaganti. Ad reprimendum. quia ibi procedit per modum glo. secundum Cacialup. in tract. de modo studendi. col. penult. Et in eis valde mature loquitur secundum Socin. consil. ccc. xxv. in causa siarris. col. iij. ij. vol. & illæ gloss Bart sunt meliores, quam textus secundum Igneum in disputatione. An rex Franciæ recognoscat Imperatorem. col. xxv. Et illud commentum Barto. postea postillauit Francisc. de Albergotis. secundū Cacialup. in l. j. C. de sum. Trin. col. xlj. & etiam apostillauit Barbat. secundum Felin. in c. Rodolphus. col. xi. de rescrip. in repet. authē. peius loquitur Bart. quam alibi. secundum Alex. in apostil. ad Barbat. in l. naturaliter. §. nihil commune. super iij. col. ff. de acquir. poss. l. si in l. si constante. in princ. ff. solut. matri & in iuuentute sua fuit iudex maleficiorum. Barbat. in cap. licet. de foro compet. num. xliij. & Cacialup. in l. omnes populi. in princ. vj. q. princip. de iusti. & iur. dicit quod Bar. habuit excellens ingenium, cui nullum numen absuit: quia fuit in eo admirabilis prudentia ultra aliam legum peritiam. & dicit Bolog. in d. repet. authē. habitata. col. xxxv. quod ipse non audet reprehendere tantū Doct. prout est Barto. & potius vult dicere quod ipse non intelligit. vel quod liber est corruptus. & Pich. in l. in quartam. col. xcij. quod maiores nostri ad eō semper rimuerunt fundamēta Bart. quod semper trepidanti animo complexi fuerunt in illo articulo sententiam Bald. licet Bald. appellaret eum Saturninum. secundum Ias. in l. filiusfam. ij. col. ff. si cert. petat. & aliquando tantum in speculatione est transgressus, quod non considerauit quit diceret. Ias. in l. petens ad fin. C. de pact. post Paul. de Cast. Sed de hoc deridet Fortun. in l. iurifgentium. §. quinimo. col. xv. ff. de pact. Et Barbat. loquitur Teutonice, secundum Alexād. in l. miles. §. decem. ff. de re iudic. Et Bald. eum non intellexit. secundum Paul. de Cast. in l. si pro fundo. col. iij. C. de transact. & aliquando errabat in positione casus. Bald. libr. v. consil. antepen. incip. licet afflores, & dicebat contra casum legis.

legis, secundum Baldum in tract. de prescript. chart. lxxx. col. j. licet Bald. reputet hoc ignominiosum non solum doctori, sed & scholari prouecto. vt refert Pich. in repet. §. Titia. q. liiij. est enim aliud dicere, est casus legis, aliud argumētum legis. Barbat. in consil. xxxiiij. præclarē. col. xxij. lib. ij. Et Bartol. seminat verba: sed post istam suam sementem Bald. eum sarculo extirpatio sequitur vbi malè loquitur. ita Bald. lib. ij. consil. cxxxij. queritur. Et aliquando negligenter processit. Fortunius in l. iurifgentium. col. v. ff. de pact. qui de hoc etiam taxat in l. legitima. col. xvj. eod. tit. & Azonem. vt per eum in d. l. iurifgentium. col. vj. & etiam Doct. vt per eum ibidem eolum. xxij. & si Bart. sciisset vnum capitulum Sexti, non sic dixisset. Ang. in l. quāuis. in fin. ff. de dam. infect. & sui contemporanei fuerunt Iac. Butrig. & Rayner. de Forli. vt per Barto. in l. Gallus. §. quid si is. in fin. commen. ff. de lib. & posth. vbi in §. instituens. idem dicit de Andrea de Pisis. & in l. ea lege. C. de cōdit. & ob causam. idem dicit de Franc. Accursio. dicam aliqua etiam de Bartolo infra tangendo quæstionem, quod potius stamus doctori in consiliis, quam in lectura. §. verb. proximē seq. Et generaliter melius loquitur quam Bald. licet Bald. subtilius induceret leges. secundū Paul. de Cast. in l. si aduersus. in fin. C. si aduersus rem iudic. Imō Bal. semel deprauauit text. in l. creditor. §. si ff. de distra. pig. de quo mētionem facit Ias. in l. qui Romæ. §. coheredes. col. j. de verb. obl. & audiui à Iafone dū legeret. §. diui. col. xx. quod deleuerat literam n. ob quod oportuit mittere Pisas ad Pandectas, detectaque fraude cōdemnauerunt Bal. ad bullandum. Bald. Barto. eum defendit à tali pœna. per l. ad bestias. ff. de pœnis. quæ vult quod propter excellētiā viri licet ill. transgredi. & est sing. secundum Bolog. ibi. & ad eam Barb. in tract. de Cardi. j. parte. q. j. col. xvj. Paris de Sincic. in verbo pœna. col. j. & licet Bart. in l. ea lege. C. de condit. ob caus. dicat quod ipse & Francisc. Accursij miserunt Pisas. tamen potest esse quod ipsi ambo erant aduocati pro eadem parte contra Bald. dicebat tamē Iason quod non auderet firmare, quia hoc non vidit scriptum ab aliquo authenticō, licet ita audiuerit voce dici à præceptoribus suis. & idem ponit in alio casu Host. in summa de probat. §. quid debet probare. post medium. & minor de Bolog. qui in suis interpretationibus rotiens dicit vidisse Pandectas, & tamen in illo textu non facit mētionem quomodo stet ibi litera. Ego autem quandoque cupiens eas

videre inter studendum mihi glomeravi aliquas leges quæ ex dictis glos. indigerent inspectione Pandectarum: alias quisque pro libito perquirat, & addat, & aliquis poterit ex ipsis Pandectis eruere verum text. & impressuræ dare. In l. eos. ff. de custod. reo. an sit in litera custodiendum vel statuendum. In l. si tibi mandauero. §. si centum. ff. manda. an sit cui velles. an quæ velles. in l. j. ff. de fur. baln. an sit in litera audiendū, vel puniendum. in l. eum incertus. ff. quæ in si aud. cred. vna causa iuris occurrat: vel, ei vna iuris causa occurratur. in l. ait Prætor, §. actio. Et vtrum ibi sit licet post annum, aut bis. in l. si familia. in fin. ff. si fam. furt. fec. dic. an abundet dictio forte. In l. si indubium in princip. ff. rem. rat. hab. an debeat esse ag. vel non in l. qui decē. de verb. obli. an sit obtulit, vel detulit in l. in illa stipulatione per te non fieri. eod. titu. an sit possum, vel possis. in d. de curatore. de cur. bo. dan. an abundet vna negatio. in l. debitor. §. j. ff. de separati. an sit acquirenda, vel exquirenda, vel ei querenda. in l. eum fideicommissum. ff. de confesio. an sit hæres ex omni, an hæres omne. in l. sæpe in princip. ff. de re iudi. an sit scientibus, vel consentientibus. in l. j. §. si quis ædificium, ff. de operis no. nuntia an sit fulciat, vel reficiat. in l. j. ff. si quis ius dic. non obt. an sit nō tamen domina iuris, vel nō tantum. in l. ex imperfecto. ff. de leg. iij. an sit veterendum, vel inueterandum. in l. sed & si vsucapio. §. fin. ff. famil. hercis. an sit, quæ ritur, vt puta si deducto vsufructu fundus fuerit ab hæredibus legatus: vel, vt si fundus fuerit legatus. dicit tamen Salomon in §. forsitā. iij. char. ff. de liber. & posth. quod fallitur qui putat Pandectas olim Pisanas, nunc Florentinas esse matrices tribus libris C. quando habeatur diuersa litera, videbis facilliter per postillas in margine lecturæ Lucæ de Penna, quia hoc contingit fermē in infinitis locis. §. Etiam si contra communem tenet Bald. de epius autoritate late in epistola Boni de Boninis impressa Brixie ante primum vol. consiliorū Bald. Ferrat. cautel. xxij. solennis. in fin. & in causis decidendis non est parua eius autoritas, secundum Paul. de Castr. consil. iij. viso puncto. col. fin. lib. ij. Et in l. si vnuerſa. ad si. C. de leg. maxime vbi non habet contradicentem. sed Alex. quæ resert Pet. de Lesnadiere in tract. de Doct. j. parte. q. xvij. in fin. Bolog. consil. j. col. ix. vbi alleg. Ful. dicere quod iudex in iudicand

non debet recedere ab opin. Bald. est doctor excellentissimus vtriusque iuris lumen. Et quæ Ang. dicit eum vnicum Iuris professorem, & aliis pluribus laudibus eum extollit, & est maioris autoritatis quam Salam secundum Lancel. in l. j. col. fin. ff. de iud. & fuit magnus textualis. In fin. l. si quis in fundi vocabulo. col. iij. ff. de leg. j. Et nulla vniuentium nunc est autoritas: quæ possit autoritati Bald. adæquari: imò tutum & irreprehensibile est iudici secundum opin. Bald. iudicate. maxime si contradicentem non habet: quia tunc maxime autoritatis est secundum Decium consil. cccxxxij. col. ij. Et nullum dubium est in iure quod non possit decidi ex dictis Bal. Catel. ij. par. Memor. tal. in verbo, ius dicendi nullū. in fi. & nihil intactum reliquit. secundum Ias. in l. iij. col. v. de leg. j. & nihil ignorauit. Ias. in l. illa stip. §. j. ff. de verb. obl. & sæpe voce legendo dicebat quod Bal. multum locupletauit ius nostrum. Est verum quod plures dicunt malum de Bal. vt refert Ferrat. d. auth. xxij. & ex cōsuetudine Bald. allegat text. & tamen ibi in eo nihil dicebatur, sed bene in glo. vt ipse dicit in præludiis feudilibus. chart. iij. verb. aliqua sed pauca. Igneus in repet. authen. ex causa. C. de liber. præter. colum. penult. Et ego idem in hoc libro facio de problem. Aristot. quia vt plurimum id ad quod allego non inuenies in text. sed bene inuenies in commento Petri de Albano, super illo text. item Bald. & in lectura sua Decretalium dicit miranda & singularia quæ non probat nec legib. nec rationibus: & plerunque malè allegat, quia plurimum confidebat de scientia sua. quia erat antiquus. vt dixit Alex. in l. quod meo. in prin. iij. col. ff. de acquir. poss. Barb. in c. at si clericus. nu. cxxviij. de iud. dicit quæ Bald. nihil allegat. sed ex sola sua ceruice loquitur: nec ultra lect. ibi etiā fecerit apostillas. Barb. lib. ij. consil. lvij. sapiēt. col. xvij. Et questo nō vide bald. zo infortunato la vita tua. Barb. in repet. l. eum acutissimi. C. de fidei commiss. col. lxij. Et quādoque negligēt loquitur. Fortu. in l. legitima. col. vj. ff. de pact. Et pro amore suo semper posuit materias in extraneo loco. Ang. in §. nullus. in fi. in sit. de rerū diuis. Barb. in c. ex tenore. col. x. de rescrip. Et deficit in necessariis, & abundat in superfluis. Bar. in c. vno delegatorū. col. pen. de offic. deleg. & sic Hercule laudat, quæ nemo vituperat. secundū Bapri. Pium in annoratis posterioribus. c. j. circa princ. & ea quæ tacet omnes efflagitat: ad ea respōdet, quæ nullus requirit, vt dixi. loquendo de glo. & emulatione Bald. tantum subtilizauit quod.

uester cōtra Lutherum, chart. ccxlvj. quòd digni fugiūt, indigni beneficia capiunt, quæzunt, petunt, extorquent, ligant, emunt, occupant etiam armis. Et ad variationem Deus etiam nouit mutare sententiam si tu noueris mutare delictum. Barba. in c. si quis presbyter orū col. ij. de reb. eccl. nō alien. quòd magis in nobis quibus propter diuersa phantasmata quòdie generantur diuersæ intellectiones. Philosophus in iij. de Anima. Nicol. Boërij de potestate legali. char. ij. colū. fin. vide Alber. in l. fin. ff. de postul. dixi in vij. fundamento partis negatiuz de inconstantia mulierum. Sed pro eam excusandō dixi in fin. ij. ampliacionis principalis. & dicam infra circa medium iij. limit. quando communis opi. conuincitur lege. Tu autem raro vel nunquam eris contrarius, si diligenter studeas antequam respōdeas & semper sequaris veritatem & æquitatem.

26 ¶ Sed quero scire varietate vnius doctoris, quam eius opin. magis amplectemur? Respondeo, quòd illam quàm tenuit in tractatib. Claud. in l. si idem cum eodem §. fin. ff. de iurisdic. omnium iudic. vel cōsulendo. quicquid dicat Barba. in c. j. col. xiiij. de constitut. allegando vnum consilium Fede. quod nunquam potui inuenire. & in Ioanina col. clxxi. ver. item venit contra mentem Feder. nam licet quòdoque Doct. in consulendo quando putant se fouere iustam causam, allegent plura, vt laudant Alberic. & Bened. de Plumbino in l. Licinius. ff. quib. ad hb. proclama. non licet. & Specul. in tit. de disputat. §. nunc vidēdum. col. ij. ver. studeat autem multa pro se inducere &c. Et etiam nō cōcludentia. dum modo persuasua, vt docet Cep. cautel. lxxvij. sunt multi. Panor. in cap. per tuas. ante si. qui fil. sint legitimi. Afflictus constitutione, hac edictali. ij. not. licet quis possit esse contentus paucis quæ sufficiant. vt Alex. lib. ij. consi. xliij. incip. viso & discusso. colum. v. veris aliis insuper. & tantum sufficit vna lex. quācum mille. vt j. in princip. iij. limit. Sed illam cautelam Cepolæ acriter damnat Lancel. Politus in tract. de officio aduocati. chart. vlt. pro quo Ioan. de Anan. in c. fraternitatis. de hæret. col. ij. dum damnat prædicatores ad d. falsos exempla in prædicationibus: tamen eam sequitur Ioan. Montolousius in promptuario. Iuris in verb. de iur. re. in v. de re. forma. col. f. negari tamen non potest. in re. consil. de iur. in re. magis appropinquat. gell. in c. xxxij. de iur. in re. Currius consil. per motiu. ad fin. Laud. in re. suorum apud Anglum

Angelum de Maleficiis. Et ad Geminianū, super Sexto. Alexā. ij. vol. cōsi. clxxxv. viso titulo quæstion. col. xj. Bart. in authent. cessante. C. de leg. hæred. Barb. sibi contrarius in c. eum contingat. num. xxvij. de foro compe. plus dicit idem Barbat. in c. nullus. col. xvij. eo. titu. quòd adhuc stabitur consi. licet lectura fuerit posterius facta. ita dicit ibi de Panor. & quòd sterus cōsilis. Purp. in l. edita. num. xiiij. C. de eden. quàm ea quæ dicunt in discursu lectionum, quarum sequens stimulat præcedentē. Felin. in c. causam quæ col. xij. de rescrip. Et propterea Bar. in lectura non ita bene ponderabat secundum Bald. lib. ij. consi. clxxxix. incip. super alio. Cacialup. in tract. de tranfact. q. xij. ante fin. & quando Bart. habebat consulere, maturius pōderabat, imò si casus erat dubius conferebat cum mercatoribus. Consil. sig. cclxix. tu habes. est in versu. testamentum. Et hoc laudat Lancel. Politus in tract. de offi. aduoc. in rubr. de prudētia. circa med. Et in lectura Doct. quòdoque sunt adeo pomposi, quòd studio contradicendi amittunt sanum intellectū. vt Machabæi de quibus statim dicā. quod maximè procedit quòdo est consilium decisiuum. Barb. lib. iij. consi. vj. illud colū. ij. Et hoc patet in consiliis Alexand. quorum autoritas in tam illu Alexand. stri & excelso loco sita est, vt ab eius responsis in quibus contradictionem non habet, nehas quodammodo sit recedere. vt Decius consi. lxxij. col. ij. & est sollemnissimus. Moder. secundum Corn. lib. iij. consi. clxxxix. litera d. incip. quanquam. Et vide quantum extollit Catell. Cotta in suis Memorial. in ver. iuris peritus, vbi allegat Felin. in c. ij. col. xvij. de rescrip. dicere quòd Alexan. est luccina ardens cathedris iuris ciuilib. & aureum doctorem eum appellat, & illustrem. Franc. de Cur. consi. xij. incip. Lucius Titius. col. ij. ver. & ideo. consi. lxx. incip. super præmissa. col. pen. Semper enim amplectitur veritatē. Galiura in repe. l. centurio. col. xvij. num. xlj. Et discurrendo per lecturas Lancel. Decij. inuenies quòd semper gloriatur vocare Alex. magistrū suum. Et Pantal. in repe. l. ij. C. de rescin. vend. col. xij. dicit quòd est excellentissimus inter Moder. licet secus dicēdum sit in consiliis Paul. de Cast. qui licet fuerit bonus Iuris Pauli de Cast. rista, secundū Iac. in l. eum qui ita. §. qui sibi col. iij. ff. de verb. ob. Et verissimus doctor, secundum Curt. in tract. positionū. colū. x. Et doctor veritatis, vt Bertach. in tract. de episcopo. ij. parte, lib. iij. q. cccc xvij. & magnæ autoritatis. Decius consi. ccxij. & propter eius autoritatem contra eum non audebat consule

consulere. Decius consi. clxxvj. col. pen. ver. pro ista parte. Tamen fuit nimis promptus in consulendo, secundum Alex. in l. quæ dotis. iij. col. ff. sol. matr. & contra eum exandescit quodammodo Aret. in consi. clxij. verum est. col. ij. Et idem forte de cõsiliis Barba. quoniã licet fuerit vir celebratissimus & frequentissimæ memoriæ, secundum formulariũ prouinciale char. lxij. tamẽ vt inquit Hippol. de Marfil. in l. j. §. si quis vitro. col. ix. in fi. ff. de quæsti. quod Barba. cõsulendo plura adducit, licet incorrecte, & ad balistam more suo pessimo. Et quod non est confidendum de allegationibus suis, nisi videantur in fonte: quia plura mirabilia dicit quæ postea non reperiuntur. vnde
 28 possit sibi dici. † Nam miranda canunt, sed non credenda potest. licet fuisset discipulus Barba. vt per eum in l. vnus facinorum. §. cogniturum. col. xij. ff. eod. ut. & dicit Maleretus in tractatu de elect. chart. iij. col. iij. quod erat iactabundus & temerarius. Et quãdo liceat. in l. quare, Ripa in tract. de peste. char. lxxxv. num. lxxix. Alber. in l. j. C. de no. Cod. comp. ij. Nimirum ergo si in locis præallegatis Barb. dixit potius debere stari dicto in lectura, quã in cõsulendo: quia quis putat in alio quod in se est. Bustus in defensorio montis. chart. lvij. col. ij. Socin. in l. cum auus. col. xxx. ff. de cond. & demon. & dicit Socin. consi. cxxxj. in præfatu. col. vij. quod Barb. more solito paralogizat & Pich. in repe. l. in quartã col. xcj. quod licet esset Barb. copiosissimus & præstantissimus doctor, quãdoque tamen deceptus batur in fundamentis. Et erat ex vili genere ortus. Catel. ij. par. Memorial. in ver. doctor literatus. & dicit Feli. in c. cæteri. col. vj. de rescrip. quod Barb. studio impugnandi cõmunes opinatissimè delirauit, credens ea via facere se immortalẽ. facit Ias. in l. omnes populi. ij. lect. in primis verbis. ff. de iust. & iur. vbi dicit quod Machabæi studio cõtradicensi perdidit sanum intellectũ. & Bal. æmulatione Bar. cõtum subtilizauit quod se ipsum fregit. Ias. in l. edita. in primis verbis. C. de end. & de Barb. idem & plura alia contra eum dicit Calcan. consi. j. arguens eum de pompa, quæ satis videri potest ex scriptis suis, maximè in repe. rubr. C. qui admit. per discursum. Et Io. Pyrrhus de donatione coniugum. char. ij. dicit eum gloriosum. Ioh. let enim gustui displicere cibum sumum olẽs: licet de tali vicio ipse Barb. soleat alios reprehedere, prout in sua Ioannina. col. lix. vbi reprehendit Sah. quod se laudaret, dicens quod habuit malos vicinos, & quod fuit caput partis, & propterea confu-

natus. prout etiam refert Felin. in cap. Rodolphus. col. ij. de rescrip. Idem de Mart. cum nobilibus suis Gofianis dicit: Cyn. in l. j. §. taceat. in fin. C. de rei vxor. act. † Quid autẽ si doctor fuerit sibi contrarius in consulendo, quia fecerit duo consilia repugnantia, vel fuerit sibi contrarius in legendo. quia in vna lege teneat vnã opin. in alia aliam: tunc enim standum est in illo loco vbi copiosius examinat. Panor. in c. bonæ. cl. ij. ante fin. de postu. prælat. Claud. in l. si idem. cum eodem. §. fin. ff. de iuris. om. iud. Barb. lib. j. consi. lxiiij. scribitur. col. ix. & lib. ij. consi. xxxvj. sapienter. col. ix. consi. lxvij. clementissimi. col. iij. Calcan. consi. xxxix. incip. magnificus. col. v. in fin. dicens. non curandum de opin. doctoris non deliberata & appensata, sed sic in discursu posita. Hadrian. Papa noster quod iij. est char. xij. col. iij. litera b. dũ loquitur de sancto Thoma facit Curt. consi. lxxvij. d. lo. col. iij. ver. his sic stantibus. & xlix. memoriz. col. iij. ver. animaduert. in primis. Præpof. in cap. si vir. col. j. de cog. spir. Et materia dicitur examinari quando disputat ad partes. vt supra dixi in princ. vel si distinguat. Bologn. in repe. auth. habita. C. ne fil. pro pat. col. xliij. text. in §. cũ quis. in l. adeo. ff. de acquir. rer. dom. tex. cum glos. in c. quærenti. de offi. deleg. gl. in c. sciẽter. de censu. Roch. in c. si quis cõtra clericum. char. vij. de foro cõp. Et solet reprehendi qui in distincte loquitur. gl. in l. fin. ff. ad l. Rhodiam. in l. Pomponius scribit. gl. in ij. ff. de nego. gest. Socin. in l. demonstratio falsa. col. ij. ff. de condit. & demonstr. † quia nõ potest haberi notitia totius, nisi distinctis eius partibus, & cognitis. j. Politic. refert Bustus in Defensorio montis. chart. x. col. ij. quia ex duobus cõtrariis fit optimum temperamẽtum. Bald. in c. fin. col. ij. de elec. & Dantes in Paradiso cantu xij. post medium. damnat respondentes sine distinctione intelligi. secundum Barb. in c. postulati. col. ij. de foro compet. veric. tu diligenter. vbi. scilicet est distinctio necessaria, aliãs vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. l. de pretio. ff. de publ. Ias. in l. quamuis. j. no. de in ius vocan. Claud. in l. si quis id quod. ff. de iuris. dict. om. iudic. col. j. & vij. Ant. Baureria in §. si plures. col. ij. instit. de hære. infit. Et si text. simpliciter loquatur, comprehendit omnes casus etiam priuilegiatos. Decius consil. cxxxj. col. iij. in c. sedes. de rescript. col. v. Et etiam quod sit maior ratio in vno, quã in alio. l. in fraudem. in fin. ff. de test. mil. Decius consilio v. col. ij. Purpuratus in l. edita. nume. clxxxij. vel minor ratio in vno
 29
 Vbi copiosius examinatur.
 Disputat ad partes. Distinguit.
 30
 F f quã

quod in alio. Socin. in l. ij. §. ij. col. j. ff. de verb. obl. licet videatur velle contrariū in l. si is in §. itē si inter. ff. de reb. dub. col. j. & debent simpliciter intelligi, nō secundum quid. Pepus in re. per auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. co. v. nec recipiūt modificationem si sunt prætisa. Decius cōsil. xvij. col. iij. & trahatur ad casum ficti. Rosellus in tract. de limitatione chart. viij. col. j. Et prohibendo genus pariter omnes eius species. l. interpositas. vbi Lancel. vit. not. C. de transact. Et si principium sit generale nō restringitur ex qualitatibus subsequētib. Decius in c. cum non ab homine. ij. not. de iudic. fuisse enim facti legislatori dītinguere si voluisset. Claudius in l. si quis id quod. Ias. in l. sicut co. iij. C. de test. mil. ideo nisi quis aliquā specialiter distinctum probauerit, dist. nihil valet. Scruinium char. lxxj. ¶ quia nec conditiones intelliguntur in lege, nisi exprīmantur. lita stipulatus §. Chrysegonus. ff. de verb. obl. Salom. in l. Gallus §. quidam rectē char. v. ff. de libe. & posthu. & debet generaliter intelligi etiā quod veniat ad correctionem iuris antiqui. Nata in c. quamuis. de pact. hb. vj. col. lxxvij. & comprehendit exceptiones etiam positas in aliis constitucionibus, licet ibi nō dicatur. gloss. & Salic. in lita nobis pudor. C. de adul. gloss. in regula Cancell. xij. si tamen materia sit odiosa, nō cōprehendit nisi ea quae communiter accidere solent. Barba. in tracta. de Card. q. viij. col. iij. Alias fallentias colliget Ias. in l. nō dubium. C. de legib. col. vj. vel. l. ij. articulus. & usque ad l. vj. enumerat Socin. regula cccxix. limita tu in dictis factorum, vt Hadria Papa noster in quodlib. ij. char. xix. col. ij.

- 31
32
¶ doctori enim distinguenda videtur standum, tanquam magis appropinquanti veritati. S. neca, quem refert Salic. in l. filius eius pater. vers. expeditis. gl. C. famil. cerci. glo. & Salic. in l. apud antiquos C. de fur. quia per diuisiones & interpretationes congruentes omnium colorum euitatur amaritudo. Ange. consil. cccclxxvij. phlosophice. col. ij. Constantius de Bargis in tracta. de contractibus venis. combinatione xij. Bonif. in tracta. de nobilitate. iij. parte. numer. xxxix. gloss. in §. cum ex aliena. in versic. media. institut. de rerum diuis. Ponzimb. in tracta. de limitis. col. xvj. vers. quimmo. Idem si ponat regulam sub illa deducēdo omnia quae reduci possint, vt dicit sibi placere Caciolus in re. per. l. admonend. ff. de iureiuran. col. l. vj. & postea subicere fallentias: quia hoc in effectu idem est quod distinguere, & opiu. concordare. secundum Nizel. in concord. Bart.

Regula est
fallentis.

clx. incip. deducere. Nam qui omnia indistinctē vult intelligere, confusē intelligat necesse est. frater Syluester contra Lutherum charta clxij. Et propterea laudandum studium curisdam. socij mei qui doctrinas Bartol. nihil addito ita reducebat, scilicet ad regulam & fallētiās in quodam libro separato. Et ego quandoq; in margine mei Bartol. sic feci: est verum quod aliquando sunt tot fallentiae quod posset fieri vna regula in contrarium alterius, vt infra dicam. Et regula debet praeceedere fallentias. Barbat. in continuatione rubr. de reb. ecclies. non alienan nec sufficit ponere regulam nisi dentur fallentiae. gloss. j. in authen. de restitu. & ea quae par & quando Doctores reprehendunt vnam limitationem, debet tunc poni pro amphiōtione. Felin. in c. super literis. col. xj. de rescript. in c. nonnulli. §. sunt & alij. in primis verbis. eod. tit. imō est clarior modus dādi doctrinas per regulas & fallētiās vbi fieri potest, seu saltem per casus, quam per distinctiones, vt saepe Ias. me audite dicebat. Panorm. in disput. incip. statuto. post medium tertij diu. j. & Pich. post Pau. de Cast. in l. fin. C. de edict. diui. Hadr. tollen. super gloss. in verbo, legitimas. trufatur de Bart. quod nesciēs alium modum euadendi illa contraria, voluit fugere viam magistram, & contentare scholares, ducendo eos per ambages & per diuerticula illius suae longae distinctionis. & Ioan. Pyrrhus in l. in ambiguis pro dotibus. §. j. ff. de reg. iur. dicit q; theoricā longē & implicatā non bene à lectore nec paruo negotio concipiuntur. idē vult ipse in l. foeminae. in primis verbis. eod. tit. est verum quod Fortun. nō potest pati has fallentias, vt infra dicā in viij. limitatione. de decis. in terminis. Et dicit Bald. in l. per hauc. ij. col. C. de tempot. appel. quod id quod dicitur theoricē, dicitur quasi in nube. & in capit. cum accessissent. in fin. col. penult. de constitut. dicit quod istae theoricāe generales non illuminant intellectum practicū qui debet esse de rebus singularibus: nam ex quo vadant per aut, aut, minimum impleat, vt inquit Lancel. in l. si a substituto. col. ij. ff. de leg. j. vt per eum ibi. qui tūc modo declarat vnam doctrinam Bartol. prout & Ias. in l. quae dotis ff. soluto matr. num. lxxvij. Ex quorum dictis pulcher modus colligi potest declarandi distinctiones Bartol. & antiquorum. modum autem eas recitandi in scholis collige ab Alexand. in titul. ff. de acquirere. possē. cuius lect. fuit scripta prout eam voce referebat. quia tūc non datur in scriptis. Si verō vtrobiq; latē examinat: tunc stabitur in

loco per eum posterius scripto, posterius scribens præsumitur maturius. Rom. consilio cccxxvij. istæ sunt rationes. col. ij. Barbat. lib. ij. consil. xliij. sempiterna. col. ix. Scrutinium chart. xciij. & lxvij. vbi dicit hoc maximè procedere quando eam poneret in pluribus locis, vt dixi suprâ de autoritate plurium glo. quæ vincunt vnâ. facit quod dicimus, quod vltima opin. relata in gloss. censetur à gl. approbata. l. si idem cum eodem, §. fin. vbi Ias. ff. de iurisd. omnium iudic. l. iij. §. Neratius. vbi Rom. ff. de acquir. possess. Alexand. in l. Iulianus. in fin. in l. non amplius. §. fin. col. ij. de leg. j. & lib. ij. consil. cccvij. viso processu. col. ij. clxxv. inspecto. col. iij. & lib. iij. consil. iij. super processu. col. fi. & consil. v. primo cum dicatur. col. ij. & lib. v. cons. x. domini, in fine. Panorm. lib. j. consil. xlij. ex multis. col. penult. Barbat. lib. j. consil. iij. in fin. xxvij. scripsit doctissimus. colum. xxv. latius consilio seq. col. xj. & consilio xxx. col. iij. & xxxij. col. ix. Zabarel consilio xxiiij. in causa Amareti. Tremolus in addit. ad practicam Bonacursij. chart. lvij. in fi. ij. col. Ioan. Lupus in cap. per vestras. de donat. inter virum & vxorem. ij. not. versicu. sed est pulchra dubitatio. est in opere, charta lxvj. col. iij. Canonistæ in dicto capit. j. de constitut. Igneus in repetit. authen. ex causa. C. de liber. præter. col. lxxvij. & Ias. † & Canonistæ limitant, nisi præcedens esset melioribus rationibus fundata. Præpos. in capit. j. §. sed vassallus. colum. ij. in titu. hic finitur lex, deinde consuetud. Idem de text. Monferrat in §. diui. in principio. colum. xlix. de legatis j. Felin. in capit. i. c. officij. colum. x. de præscript. & in dictis Doctor. Alexand. iij. volum. consil. xxxij. in causa executionis. colum. j. & consil. lx. prospectis his. colum. xv. & libro ij. consilio cccvij. viso processu. colum. j. Secundò limitant quando gloss. simpliciter referret, puta dicendo, Alij dicunt vel simile. Come. in l. ante quitas. C. de testam. in l. extraneum C. de hæredib. insti. & lib. iij. consilio lxxij. colum. ij. versicul. rogitus. Dodus in Apologia contra fratrem Samuelem charta xxxvij. §. Tertio limitant quando prima opin. saperet æquitate: secunda rigorem. Aret. consil. clxiiij. col. v. Ias. in l. si tibi. in fin. penult. col. u. n. cum fundus. §. seruum tuum. in fi. iij. col. ff. si cert. per. in l. si seruum. §. sequitur. in ij. not. ff. de verb. obli. in l. placuit. C. de iudic. in l. filio pater. ij. not. in leg. j. §. Quarto limita quando opponeretur in diuersis glossis: quia tunc fortè non stamus vltimæ prout in doctore. Barba. ij. vol. consil. lxvij. clementis. Simi. col.

col. iij. quem allegavi. col. iij. proxim. præced. §. Quintò limita quando referret cum ista dictione, quamuis, vel licet l. j. in fin. princip. cum gl. ff. de eo per quem fac. erit. & no. istas fallentias ad intellectum gl. quia gl. aliquândo loquitur obscure propter altitudinem intellectus. Ang. in l. qui interrogatus. ff. de petit. hæred. col. ij. versic. sequitur. loquendo de placet vel vt faceret nos musare, ne nimia facilitate redderet difficultates legales communes cum idiotis. Ias. in l. iurigentium. §. quinimo. col. x. ff. de pact. facit Dionysius discipulus Pauli, quem refert Io. Picus Mirandula in proem. chart. j. dicēs, sanctum & ratū institutum fuisse ne dogmata secretiora per literas, sed tantum voce his qui ritè essent initiati communicarentur. & in Apologia char. iij. & ibi q. v. char. iij. & in oratione habita in cœtu Romanorum, char. vj. dicit quod mysteria secretiora & sub cortice legis rudiq; verborum præteritu latitantiã altissimæ diuinitatis arcana plebi palam facere, quid erat aliud quàm dare sanctum canibus, & inter porcos spargere margaritas? allegat pro hoc Paulum & Pythagoram & picturas Aegyptiorum. Et illud Platonis ad Diomedem, quædam per ænigmata scribenda. & Aristotelem de libro suo Metaphysices dixisse, editos & non editos. & in dictis locis dicit Mirandula sic traditam fuisse scientiam Cabalisticam Hebræis: nam Cabala Hebraicè. id est receptio Latine: ob id scificet quòd illâ doctrinam non per literarum monumenta, sed ordinatis reuelationum successiõibus alter ab altero quasi hæreditario iure recuperet. pro quo Gregorius Nazianzenus in tractatu de moderandis disputationibus, pagina vigesima octaua. Et ita faciebat Saluator, vt Matthæi xij. circa medium. Ioan. xvj. hinc inuehit Vdalricus Zasus in l. ij. ff. de origine iur. colum. xvij. & xliij. contra tradentes ius ciuile in vulgari. hinc dicit Lucas de Penna in l. j. colum. xvij. C. de professio. qui in vrbe Constantin. quòd ideo decuit leges interdum obscura eloquentia describi, vt in eis proficeret noster intellectus, non solum inuentione sed exercitatione, prout in diuina scriptura, facit pro prædictis Vincentius de bello Italico chart. xiiij. dum allegat gloss. in capit. inuenta. xxvij. quæstio. ij. vt Ioan. nem Augustin. Pantheus in arte transmutationis Metallicæ, in principio & in fine. & dicit Bald. in l. j. colum. iij. C. commun. legatis. quòd difficilis sermo placet vulgaribus: quia communiter non cadit in idiotas. & etiam dicitur antiquo iure

Quare scientia legalis difficilis.

quitur Teutonice, id est obscure. vt paulò supra dixi. & dicit Bologn. in text correcto. §. Cato. in l. iij. de verbor. oblig. v. col. i. quòd hoc faciunt etiam Iurifconfulti. & dicit Iaf. in l. i. in primis. in primis verbis. C. qui admit. quòd Imperator pleriq; dabat respòsa ambigua. ne ab omnibus intelligeretur. & idem

Paulus. Iaf. in l. si vnus col. iij. ff. de pact. quòd Paulus Iurifconfultus ex verbis suis à principio videtur veile vnum dicere: & tamen rectè considerando aliud dicit. Clau. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. quòd Scruola solet truncatè respòdere, adeò quòd dicta sua indiget supplemente. & Aphricanus solet

Aphricanus. adeò obscure loqui quòd in moleuit proverbium. Lex Aphricana, ergo difficilis. Iaf. in l. si prius. in primis verbis. ff. de oper. nou. nùc. tamè isti obscure loquentes malè faciunt, secundum Feli. in proœ. Decretal. col. ij. Decium in c. quoniam col. j. de const. Barb. ij. col. i. vj. sapienter. col. vj. & lib. iij. consil. vlt. col. iij. Et Fortun. in l. i. in iugentium. §. & ideo. col. i. ix. ff. de pact. Item Barb. in c. postulasti. col. i. vj. de foro cõp. inuehunt contra Doctores qui dederunt semper nobis doctrinas obscuras. facit Calcan. consil. j. col. xv. & consil. xiiij. viso instrumento. col. vij. Rosariũ Busti libr. j. serm. xiiij. litera dd. & Seneca epist. lxxx. iij. dicit quòd ambiguitas verbi querit locũ fraudi. quòd sciendum non est vbi veritas queritur. facit Barb. d. consil. i. vj. sapienter. col. v. in c. super literis. de rescrip. nu. cxxxix. Et videmus Imperatorem fecisse claram decisionem ad auferendum ambiguitatem simplicium. l. si. C. de indict. vdiu. tollè. ¶ Et quando leges sunt adeò obscure quòd intelligi nõ possunt, nõ debent allegari. Iaf. in l. cum prolatis in fi. ff. de re. iud. in l. admonendi. in lectura. col. xij. de iure iur. in l. captatorias. in fin. col. pen. C. de test. milit. glo. in regula Cancellariæ xxxij. chart. pen. Bald. Socin. & Sandol. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. vbi idem vult d. Ludouicus Texera. dicit tamen ibi d. Christophorus de Castellione, què habet scriptum, quòd est malè dictum dicere q̄ vna lex habeat plures lecturas, quia non habet nisi vnã, scilicet illam cui cõuenit vox & mēs: sed plures ponuntur, quia nescimus mentem legis. facit Fortun. in repet. l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de lib. & posth. nu. clviij. Decius in l. quotiens idem sermo ff. de reg. ius. vbi latè ponit. què intellectum in similibus amplecti debeamus: nõ tamè est credendum quòd Feli. & Decius velint reprehendere Iurifconfultos.

Lancel. in l. si creditor. ij. col.

col. de leg. j. Iafon in l. iij. §. ex contrario. in primis verbis. ff. de acquir. poss. vbi non audet tenere contra Trebatium, licet credat eum malè reprehendere Labeonem, & eum ab obliuione defendit Opi. in repet. §. diui. col. xv. non tamen sic Felin. Pampam in cap. cum à nobis. col. iij. de testi. & semper loquuntur propriissimè & Latinissimè, secundum Iaf. in rub. ff. de acquir. hzred. col. ij. in l. Gallus. §. videndum. col. ij. in ij. lect. ff. de liber. & posth. Vdalric. Zafius in oratione incip. iuris civilis studii. Amicitia. chart. xij. nimis enim laudandæ & venerandæ sunt leges præsertim fforum, vt Laurent. Val. in proœm. lib. iij. Elegantiarum. licet ibi obloquatur de iure Canonico & Imperatore, poterat dicere vt Iaf. in l. quotiens. col. antepen. C. de hzred. instit. & Ferronarius in l. Gallus. §. & quid si tantum. col. xxxv. in l. si constan. ff. sol. matr. in fin. ij. chart. quòd imper. qui composuit iura Authenticorum erat totus plenus pompa. & quando aliquid de nouo inducebat, hoc ostendebat ex pompa verborum. facit Corn. in l. fin. §. necessitate in fin. col. iij. C. de bon. quæ lib. sed contrarium apparet in authen. de fil. ante instr. dot. nat. circa fin. vbi dicitur quòd fecit subtrahi nomen suum. & istam obscuritatem in legibus damnat sanctus Augustinus, quem refert Afflictus de iure protomiferos. col. ij. c. erit autem. iij. dist. & proprium legis nihil magis est. quàm claritas. Alberic. in l. j. C. de no. cod. comp. col. iij. Luc. de Penna in l. ea lege. col. ij. C. de excusat. mun. libr. x. Decius in l. j. in fin. j. not. ff. de regul. iur. Et Salomon. in §. responsa instit. de iur. nat. charta. vij. Iaf. in l. post rem. ff. de transact. Cal. consil. xiiij. col. vij. Et propterea idem Salomon. in l. Gallus. §. quidam rectè. charta. iij. ff. de liber. & posthum. inuehit contra glof. q̄ quandoque faciat tex. obscurum qui clarus est. & in §. qui si is. char. ij. dicit quòd vbi glo. non intelligunt, vel corrumpunt text. aut applicant interpretationi quæ non reperitur in Calendariis: sic obscuritates legum non ascribamus culpæ scribentium, sed ignorantiz non assequentium: vt inquit Sext. Cæcilius, quem refert Gellius lib. xx. cap. incip. Sext. Cæcilius. facit Ludouicus Texera. de reb. dub. ff. char. vj. col. j. potest dici istis obscure loquentibus, vt dominus Colucius Persio. Si nõ vis intelligi. nec ego volo te intelligere. refert Barbat. in c. post cessionem. col. xxij. de probat. facit Vdal. in l. ij. de orig. iur. col. lxxij.

¶ Redeundo ergo ad amphationem vt regula quæ habet 35

quòd seruanda sit communis opin. procedat cuiuscunq; sit
 authoritatis, tenēs contra communem opin. Et dicendum est,
 quòd procedit etiam si contra eam teneret Alberic. de Rosace,
 qui fuit fidelis cōseruator antiquitatis, secūdum Ias. in l. tri-
 cum. col. iij. ff. de verb. oblig. & in l. Gallus. §. instituens. col. iij.
 lect. ij. ff. de liber. & posthum. & fuit magnus practicus secun-
 dum Ias. ibidem in §. & quid si tantum. col. xxvj. & Catelliani
 in ij. part. Memorial. litera I. versic. de iuris peritis. chart. viij. Et
 fuit doctor & commentator eximius, secūdum Fulg. confil.
 xlviij. ser Michaël. circa medium. & consilio lxviij. ser Guar-
 rius in fin. Cacialup. in tract. de modo studendi. in fin. col. vi.
 & fuit aduocatus consistorialis. Curtius consil. xix. memoriz
 recolendæ. col. xiiij. & ei plus deferunt aduocati Mediolanen-
 ses, quàm alteri doctori, secūdum Ias. l. j. col. v. ff. de oper. ao.
 nū. Et fuit claro & solido ingenio, qui rectè & sanè leges intel-
 lexit. Ioan Pyrrhus in l. non vult esse hæres. ff. de reg. iur. Et de
 authoritate plurium doctorum vide per Baptistam de Cacia-
 lup. in tract. de modo studendi. & Catellianum in ij. parte Me-
 moral. litera I. de iuris peritis. & in tabula consiliorum Cu-
 tij Senioris in verb. doctor. vbi eos nominat per ordinem a-
 phabetic. Volateranus in commentariis. Etiam si esset autho-
 ritas vnius collegij, quod licet debeat præferri sententię vnius
 doctoris. Ferrat. cautel. xviij. incip. magna est quæstio. col. ii.
 Galiura in reper. l. centurio. ff. de vulg. & pup. num. cccxcii.
 est char. xxvij. Decius in cap. prudentiam. col. j. de offic. deleg.
 per illum text. rationem ponit Calcan. consil. j. col. iij. facit Sa-
 lomon. in §. responsa. instit. de iure nat. chart. xj. vbi quando
 plura collegia disidēt, vt patet in quæstione quam refert Ba-
 in cap. j. de alie. seu. col. iij. & videmus variè cōsultum per col-
 legium Bon. & collegium Mediolan. in quæstione præceden-
 tiz canonicorum regularium, & monachorū, in qua pro mo-
 nachis consuluit Collegium Bononiense, Patavinum, Ferrar-
 iense. & d. Baptist. Cacialup. pro canonicis consuluit col-
 legium Papiense. & Ias. & in vno dubio collegium Paduanum
 & pro monachis Decius in cap. Nicolao. col. ij. de appel. Nicol.
 Boërij in tract. de sacro regio consistorio, chart. xx. & inclinat
 Ias. in authen. ingressi. in fi. iij. col. C. de sacros. dum ponit dif-
 ferētiam inter vnum ordinem & alium. & Formularium pro-
 uinciale chart. xx. circa medium dum dicit, quòd in scribendo
 primò nominantur monachi, secūdum canonici regulares: quia
 monachi

monachorum institutio est antiquior. vide pulchram episto-
 lam Matthei Bosij, epist. c. vij. & seq. non tamen debet præferri
 communi opin. doctorum: quia aliquando in collegijs sunt
 etiam Doctores ignari: sed scribentes vt plurimum sunt præ-
 stantiores. ¶ imò quamprimum incipiunt legere, appellantur
 clarissimi. Bolog. in dicta auth. habita. col. xix. in fin. allegat.
 Alex. in l. j. in princ. vj. col. ff. de offic. eius: imò sunt Doct. illu-
 stres quando legerunt xx. annis: seu saltem duces & comites: 36
 vt inquit Iason in l. j. iij. col. ff. de offic. eius cui man. est iur. vbi
 post. Alex. non vult admittere quòd sint illustres, & in hac opi-
 nione persistebat adhuc legēdo legem quidam cūm filium. ff. de ver-
 bor. obl. num. xxxvj. Sed respondet Bolog. in reper. authen. ha-
 bita. C. ne fil. pro patr. col. xiiij. vbi col. xxj. propterea infert ad
 plura. & idem videtur tenere Corset. in tract. de pot. regia. q.
 xxj. Cacialup. de deb. fug. q. v. col. ij. dicens quòd Io. de Grassis
 ita obtinuit de iure. & quòd per clausulam, non obstantibus
 talibus priuilegijs, sint inserta in corpore iuris, non censetur
 derogatum. sunt enim repleti splendore sicut sol. Barb. in cap.
 postulasti. col. iij. de foro cōpet. Et vltra alios dic. quòd doctor
 non est illustris, ex eo solum quòd sit dux, seu comes: sed ex eo
 quia doctor est de cōf. principis l. fi. C. de offi. diuer. iud. & vol-
 unt omnes qui enumerant priuilegia Doctorum. ¶ Sed consil. 37
 liarij principum sunt illustres. Ias. in d. l. j. iij. col. vers. iij. ff. de
 offi. eius. Roch. in c. nouit. vlt. not. de iudi. vnde remanet subla-
 ta impugnatione Alexād. & Ias. quos in hoc etiam impugnat Ia-
 cob Niger in d. l. j. col. viij. Et quòd dicantur illustres, tenet Io.
 Lupus in rubr. de donat. inter vir. & vxor. chart. xvij. col. ij. &
 iij. Gaspar Portug. col. xxvij. vers. item in eodem. in l. imperiū.
 ff. de iurif. omn. iud. Et est cōmunis opin. prout volunt omnes
 enumerantes priuilegia Doct. vt Alexād. in rub. de dignit. lib.
 xij. Bolog. in repe. auth. habita. C. ne fil. pro pat. col. xj. & seq.
 Lāstanchinus Brixienfis in tract. quis sit præferendus. doctor
 an miles. chart. iij. Barbat. in proëm. clem. Calcan. consil. viij.
 col. xv. & seq. Pet. de Perusio in proëm. sui tractatus de quarta
 canonica. Bon. in tractatu de nobilitate, parte iij. nume. c. & cx.
 Ludouic. Bolog. in T. theodosiana, in verb. ad magistratus di-
 gnitatem. est chart. xxx. habetur in Defensorio montis Busti.
 chart. lxxvj. Ange. in §. item Romæ. instit. de excusat. tur. Et le-
 gentes sunt plus priuilegiati. Socin. l. cūm quid. iij. col. ff. si
 cert. pet. Bart. in l. in medicos. C. de profes. & medic. lib. x. Bart.

Doctor, co-
mes, & il-
lustris.

Idem in par-
trocinanti-
bus.

& Bald. in l. sed & reprobari. §. amplius. ff. de excusat. Ioan. de Platea in l. qui immunitatē. C. de mu. patri. lib. x. latē. Vdal. in l. ij. ff. de orig. iur. col. lxiiij. vide tamen Claud. in l. centurio. ij. col. ff. de vulg. & pup. vbi videtur velle quòd etiam procedat privilegia doct. in patrocinatibus: vt Iaf. in l. ad egregias. vii. col. ff. de iure iurand. Nicol. concor. glo. liij. fallen. xxiij. est bona apostilla ad Paul. de Castr. in proce. C. in fin. ij. col. Etiam si est op. p. p. rectoris. Nam licet teneamur p. rectorē defende re. l. dicere. §. fin. ff. de arb. Spec. in proce. libri sui. col. iij. versic. ceterum. Bart. in cap. ceterū. nu. xcj. de iud. Cacialup. in tract. de modo studēdi. col. iij. & xv. Iaf. in l. interdū. in fi. ff. de verb. oblig. in l. generaliter ad fi. ff. de in ius voc. Ferrat. cautel. xxiij. incip. manifestum. Bolog. in d. auth. habita. colū. xij. Martheus Vegius de educatione liberorum. lib. iij. Claud. super Lucam. chart. clxviij. litera b. vbi allegat Ioan. j. Vdalr. in l. ij. col. lxviij. ff. de orig. iur. & col. lxxxiij & vide quātum Ferd. extollit p. rectorē suum & meum Curt. Juniolem in repetit. §. diu. char. penult. nu. dxlvij. † Ratio est, quia persona magistrī semper debet videri honesta discipulo. l. liberto. cum glo. ff. de obseq. Iacob. in sua inuestitura in versic. & dicti vassalli. col. v. Pet. de Lesnaudiere in tract. de doctoribus. iij. parte. q. xx & xxiij. Barbat. in cap. ceterum. colū. xvij. de iudic. facit Lancel. Politus in p. zafatione. l. re conūcti. vbi ceteris p. zafert scholare diligentes p. rectorē re & verbis. nec potest quis aliquid trahere, nisi quod hausit a p. rectorē. Ant. de Prato in proce. ad repertorium Barto & p. rectorē doctos legere debemus. referat. Barb. in cap. prudentiam. colū. j. de offic. deleg. Et propterea op. p. rectoris quando est famosus doctor, excusatur dicem à Syndicatu, qui pro ea contra communem iudicatur vt dicam infra in v. ampliatioe. tamen dicere debemus: Amicus Socrates, amicus Plato, magis amica veritas. Panor. in cap. j. col. v. de postul. p. zafat. in c. omnes. de ma & obed. in c. quāter & quando. el. ij. viij. not. de accusat. vbi Ioan. de Ana. col. j. Cacialup. in repe. l. si qua illustis. C. ad Offic. colū. xxxij. C. pol. conf. xxxiiij. si vnquam. col. pen. Decius consil. xxxiiij. col. j. Alber. in l. Labeo. colū. ij. ff. de alim. & cib. leg. Petrus Girard. not. lxij. scholares. Pich. in repet. §. Titia. colū. lxxvj. Catalij. parte Memorā. in verb. inimicitiz capitales. Petrus de Lesnaudiere. d. quāst. lxiiij. Socin. in l. si me & Titium. ij. not. ff. si ce. pet. vbi dicit, quòd duobus existētib. amicis, sanctum est v. tractat

ritatem preferre id est, & hic p. dicta vera, nisi talis p. rector esset imperitus matheos. Specul. in titu. de disput. §. porro. in finem, quem refert Humber. in sacri legio. chart. x. in verb. parte vel vna vacheta. Bolog. in authentic. habita. colū. xxvj. & xliij. in fin. Petrus de Lesnaudiere in d. tractatu de Doctorib. ij. parte quāst. seu priuilegio xxxiij. vel asinus plumbeus seu castra porcellæ. Marian. de testib. charta. v. vers. circa sextum. vel vna bestia humanina. Curtius in repet. l. admonendi. col. xxix. defendens ab hoc vituperio Ant. de Butr. vel asinus sine bardis, qui tantum intelligit curiam sicut mnam. gloss. Regularium Cancellariz. charta. cvj. vel qui non sit literatus, sed asinus diferratus, vt ibi chart. cxiiij.

vel qui comedisset nimias fabas. Iaf. in l. nemo potest. colū. vij. j. lect. de leg. j. vel qui gustasset parum de brodio iur. Rom. in. clxij. testator. Specul. in addi. in tit. de instru. edit. §. porro. col. vj. vel de brodio legum. Socin. consilio clv. p. zafantissime. colū. ij. vel de grasseto. Curtius in repet. l. admonendi. colū. xij. vel grossi capitis. Bal. in l. seruum quoque. §. publicè. colū. na. tertia. ff. de procurat. vel grossi ingenij. Ioannes Lupus, de donat. inter virum & vxorem. columna tertia. vel de secretariis Iustiniani, id est grossis, & nesciētibus vnā legein. Cacialup. in repetition. l. diem functo. ff. de offic. asscf. columna penultim. quāstione xlvj. vel qui non intelligit quid loquatur. Luc. de Pēna in l. omnes. C. de decur. libro decimo. columna decima sexta. vel qui in legibus claris obscuritatem inducit. vt ibi columna decima. versic. nam & sunt in l. prima. columna quinta. versic. sed sunt. de profes. qui in vrb. Constantin. xij. est enim tunc signum quòd seipso non intelligunt, vt de glo. dicit Barb. in cap. querentis. de offic. deleg. num. xxij. & ideo coguntur obscure loqui & inordinate; quia, vt sepe. Iaf. legendo dicebat, signum bene intelligentis, est scire bene docere: † quia verba obscura debent evitari tanquam scopolus. Gellius libro primo. capitulo decimo. Phaourinus in libr. vno decimo. c. vij. verbis. Et simplices scholares credunt talem obscuritatem causari ex imbecillitate sui ingenij, non ex ignorantia docentis, quem propterea tanquam subtilem extollunt & admirantur. Lancel. Politus in tractatu de aduocato, in rubr. de Eloquentia. charta. ij. prout Baldus dicit in l. j. colū. iij. quòd obscur

Bal. vel esset doctor de duodena. vt in simili Paul. de Cast. in l. si minorē. C. de integ. restit. col. j. dum laudat repet. Bar. vel qui solum excitaret dubia, & nesciret soluere, vt dixi in decis. quæstionis huius Sylvæ. & supra loquēdo de autoritate Ioa. Andr. vel qui fuisset bonus scholaris. in tit. de iur. & fac. ignorantia. secundum Cyn. in l. liberti. col. pen. C. de oper. libert. vel qui faceret vt Doct. Pap. qui disputant de lana caprina. Erasim. in parte p. ouerb. ccij. dixi inter feudalia Bruni. cōs. xij. vel doceret an de aqua possit fieri acetum. vel quot requiratur ad faciendam falsam. Cu. sing. lxxvij. si maritus in fine. vel si vna galina fecit ouum, alia fouerit, cuius sit fetus. Signorol. cōs. l. cxxix. incip. in curia. quædam tamen gratia docendi dicuntur, quæ aliis nō dicerentur. gl. fin. in §. cum ex aliena. in l. diuis. vel qui nō fuisset bonus scholaris. ¶ Nam valet cōsequen-
 41 tia, bonus scholaris, ergo bonus doctor, vt sæpe legendo dicebat Ias. vel de his qui legunt solum pro repertorio, & se & scholares decipiunt Barbat. in cap. in præsentia. col. xiiij. de probat. vel qui esset somniator. vt de Petr. Bal. quem refert Ias. in S. iud. Scruiana. nu. 24. inquit. de action. vel qui daret doctrinam male compositam. Ias. in §. præiudiciales num. 44. inquit. de act. vel qui nō esset lector, sed cantor. Lucas de Penna in l. magistros C. de profes. & medic. lib. x. col. ij. vel qui non esset lector, sed prædicator. Bald. in c. quia propter. col. iij. de elect. ista enim ita lectorē dedecet, sicut prædicatori legere quando est in pulpito. Dantes in Paradisi cantu xxix. char. penul. cum debebat docere leges, docebat rhetoricam. Fulg. in l. fin. col. ij. ff. si cert. pet. est tamen necessaria aduocato, secundum Lucam de Penna in l. j. C. de stud. liber. lib. xj. col. iij. Lancel. Politus in tract. de officio aduoc. in rubr. penul. vel qui in cathedra sciebat solum loqui qui vulgariter seu Gallicè. Ioa. Fab. in §. similiter inquit. de excus. tut. vel qui legendo se remittit ad loca in quibus nihil dixit. Opiz. in repet. §. diui col. lxxij. vel qui cum pecunia quærit sibi scholares. Bal. in proem. Greg. in fin. col. v. vel ducit famulos in scholis, vt videatur habere plures auditores. Bolog. in d. auth. habitis. col. xij. sed sufficit vnus bonus scholaris, vt Platoni Aristoteles. latè Codrus ferm. v. chart. fin. vel non habet
 42 ~~magistrum~~ magister. pater per filium, præses per subditos. gl. in ~~magistrum~~ de dign. §. penul. in vers. & nobiliores. Bon. in tract. de nobilit. iij. parte numer. 207. gloss. antepenul. in fin. proem. ff. pro qua
 Codrus

Codrus ferm. v. char. penult. & fi. & ferm. vj. chart. fi. Est enim doctor quidam regulus discipulorum suorum. Bald. in proem. Gregoriano. col. iij. vel ¶ qui noluit prius doceri quàm docere. Bal. in c. cum magistrum. in prin. de elect. quia talis melior esset ad addiscendum quàm docendum. Luc. de Pēna in l. j. C. de habebat aliqua vltra ea quæ dicebat scholaribus. gl. in proce. ff. de col. col. iij. in verbo, impetitia, contra quā tenet Lucas de Penna in l. j. C. de profes. & med. lib. x. Ifern. in prologo feudali. col. ij. Card. in hoc habet xlvj. dist. Vldar. in l. ij. ff. de orig. iur. col. xliij. Et vide gl. in c. cum beatissimus. xxiiij. q. j. quæ dicit quod non debemus audire magistrum, nisi qui bene sciat, cum id prædicare debeat & non ex proprio ingenio inuenire. Et tamen sunt aliqui qui vt videatur aliquid noui dicere apud ignaros, solent docere impertinenter, & trahere materias remotas & extrauagantes. Barb. in rubr. C. qui admit. col. xxix. latè Marianus in cap. significate. col. j. de lib. obl. dicam j. in viij. limitatione, vbi de non facientibus argumenta concludentia: quia nō omne motiuum est determinatiuū. Bal. in repet. l. Aemilius. ff. de minor. col. vj. vel qui soleret aliorū dicta trāsplantare de charta in papyrus, vt dicam chart. pen. vel qui esset ne gligēs, vt dixi, loquēdo de Bal. vel qui causam rationabilē suis dictis nō adiungit. Cacialup. in tract. de modo studendi. col. iij. vel non auderet inducere text. quos allegabat. Barb. in rubr. C. qui admit. col. lxxij. in c. j. de lit. cōtest. num. 56. vel ibat per generalia more positiui doctoris, quos vulgus allegatores appellat. Felin. in c. j. col. iij. de præscrip. vel qui allegat iura quæ nō merentur allegari. Riminal. in l. qui post q̄ liti. col. iij. C. de pact. vel qui faceret differētijs magis verbales, q̄ naturales. Cacialup. in l. j. C. de sum. Tri. col. lxxij. vel qui nō studet in fundamentis iurū, sed in alphabetis, id est repertorijs. Paris de Syn dicatu char. xcj. col. iij. vel quæ natura ita excæcasset, q̄ etiā cū summo studio nulla discere valeret. Barb. de card. trac. j. quest. x. qa quod natura negat, nemo feliciter audet. Nicol. de Nea poli in l. amicissimos. §. Lucius. ff. de excus. tut. faciūt carmina Alber. in l. Stichus. ff. de leg. iij. in cōtrariū facit Aristo. quæ refert Lancel. Decius in præfatione ff. si cert. pet. Felin. in rubr. & in cap. j. de mag. col. ij. ¶ quia absuduita facit bona ingenia.
 44 Rosarium Buitij parte ferm. xxix. litera d. de documentis dātis scholaribus. est chart. cclxxvij. facit Bald. post Senecam in præfa.

przfatione Decret. dicens quòd ingenia groffa ftudiorum fo-
licitudine redduntur efficaciffima. & Felin. vbi §. in rubr. & in
cap. fi. fubiicit quòd priuilegis Doctorem ibi enumeratis, de
quibus Alex. in apofit. Bart. in l. j. C. de dig. lib. xij. nò gaudent
Doct. ignari. Et doctus iuuenis qui nondum diu laborauit in
exercitio doctoratus, non debet habere priuilegia dignitatis
fuz fecundum Feli. fubiungit quomodo cognofcatur doctus
& indoctus, vel minus inftitutus. nam fi vocatur ille qui con-
tra iura refpondet, fecundum Cy. in l. j. C. de acquir. poff. licet
etiam Bart. quandoque refpòderet contra cafum legis, vt dicitur
quando de eo: nam quandoque bonus dormitat Homerus, fecùdum
Horatium quem refert Barb. in cap. fi. clericus laici. num. xlij. de foro
compet. & lib. j. confi. v. col. iij. & lib. ij. confi. xxiiij. incip. clementiffimi. col. vj. Pich. in repet. l. in quartam.
ff. ad leg. f. alc. col. liij. Et eft mirabile videre hominem eminentis
fciētiz, qui fine reuolutione librorum refpondeat de cafu
legis. Baueria in §. fin. inftit. de teftam. milit. col. v. pen. omiffa
femper gloria & pompa. Barb. vel qui propter fciētiam effe-
infatus & fuperbus. gloff. in l. non vt ex pluribus. in fine. ff.
de regul. iur. Bald. in confi. fchiffmatis. colum. final. Dodus in
apologia contra fratrem Samuel. char. iij. idè fuperbè refpò-
deret, vt l. Domitius. ff. de teftam. licet humaniter hoc face-
re deberet. l. vt refponfum. C. de tranfact. l. precibus. C. de im-
pub. facit gl. in cap. nifi cùm pridem. §. pro defectu de renunt.
vbi Anchar. refert Bernardum & Cicer. In fuperbiunt enim ra-
les vt tyrannus per tyrannidem, afinus per ignauiam, vulpes
per malitiā Bal. in cap. licet deuitanda. de elect. vel qui in fcho-
lis legeret libros reprobatos. Bal. in proœm. rex pacificus. col.
v. vbi col. vij. ¶ quòd quæ traduntur in fcholis, funt difcutiēda
in camera, & in iudicijs practicāda. pro quo facit quòd ipfe di-
cit in rep. l. Amilius. ff. de minor. quòd leges in fcholis degre-
tiantur, & in palatijs digeruntur, vt §. retuli. vel funt ita debi-
les quòd Quadragefima eis aufert intellectum. Aret. in l. ius
qui in prouincia. col. fi. ff. fi cert. pet. fed Iaf. dicebat nunquam
in toto anno fibi fupereffe tempus ad bene ftudēdum lectio-
ni, nifi in Quadragefima. vel calores timēt. vt Ioan. Fab. & Di.
in §. actionum. vbi refert Iaf. ad fia. inftit. de act. Et Quintil.
loquitur de pueris, dum dicit, quòd in ætate, fi valent, fatis di-
fcunt. vel qui nimis timet frigus. Bald. in cap. cùm inter. col. j.
de elect. Et dicit Barb. in proœm. clem. j. lectu. col. pen. & fin. q̄
dodo

doctores ignari funt doctoreli, quibus boni fcholares in ho-
noribus przferendi funt, & poffunt reprobati, licet habeant
infignia doctoratus, imò nec fufficeret eos effe doctos, nifi in
legendo fe prabeant viles fcholartibus, & quod quādo ascen-
dunt cathedram non fedetur fed incubatur ab eis. Bal. in c. j. in
fin. quo tēpor. mil. Barb. in c. clerici. num. xvj. de iud. Et fubdit
in d. proœm. q̄ quandoq; confultunt cōtra cafum legis, & pro-
moueat per faltus & corruptelam doctōrū & fcholares eos
audire nò deberēt, licet in defectum boni. triftis fedeat in ban-
cho. pro quo facit ratio Iaf. in l. qui in aliena §. interdum. vlt.
tot. ff. de acquir. poff. ¶ quòd malus doctus nò poffet facere bo-
num fcholare. Et fubiicit Barb. in d. proœmio, quòd nec debe-
rent admitti in collegio, qui artē non pouerunt: nec excufan-
tur quòd pofft doctoratū poffint addicere: idem dicens quā-
do non habent libros neceffarios ad artem. facit quæ dixi in
fin. mei inuentarij librorū vtriuſq; iuris, adde Luc. de Pen. in
proœ. in libr. de iur. fisci. lib. x. Barb. in rub. C. qui admitt. col. xj.
in fi. Paris de Syndicatu. char. lxxij. in fi. j. col. vbi deridet eum
qui habet nifi recollectas. facit Lancel. Politus in tract. de offi.
aduoc. in rubr. qualis fciētia. ad fi. dicens quòd debet legere
omnes opinio. & tractatus qui ferè innumerabiles funt. facit
Humbertus in facrilegio. char. xj. in verfi. de iure licentiarum.
& bene, quia effecti iudices, oportet aduocatos eis compone-
re centum folia allegationū in referendo Docto. quos ipfi nò
habent, & piget adhuc eos cùm legunt, mittere captū libros,
quos fi haberent fat efferet vna linea allegās aliquam copiofam
quottam. Moder. & Barb. ad vnum quòd q; dictum iura & au-
thoritates allegat. quas ibidem repetit in ij. lect. col. xv. & feq.
& in dicto c. clerici. col. iij. de iudi. addens quòd vocantur do-
lores. Et quòd falaria non dantur doctōribus pro dignitate,
fed pro meritis: quia bene legit, & fatisfaciat officio fuo cui eſt
przpoſitus. & in dicto proœm. col. viij. inuehit cōtra illos pau-
peres indoctos qui volunt appellari Monſignore. Et cōtra Iu-
riſtas, qui vt in c. j. de eo qui fi. fec. ag. volunt fe vocari fapientes,
inuehit Petrarcha epift. j. char. ij. dicens, q̄ tota Græcia ha-
bit nifi feptē, qui quales adhuc fuerint, ponit ipſe in tractatu
de remedio vtriuſq; fortunæ. dialogo. xij. de fapientia. & pro-
pterea fuadebā cuidam cōfiliio vnus ciuitatis quòd nuncupar-
tur cōfilium fapientū. & ita fe infcribit mutandū tale nomen
quòd videtur arrogans. Et condiciones doctōris legētis ponit.

Aegid. de regim. princ. lib. ij. parte ij. c. ix. Luc. de Pēna in rub. C. de profel. qui in vrb. Constan. lib. xij. in rub. C. de leg. lib. x. Et dicit Præpos. in c. insinuare col. v. qui cleric. vel vouc. quod debet primo expedire tex. cum dependantibus secundo gl. et tū dicta Innoc. & dicit Bal. in c. super litens col. vj. de rescrip. quod lector debet per singulas partes declarare tex. & glo. per ordinem, sciens et primo primam partem, & gl. eius & c. c. iarius Hof. in summa de magistra. §. & quantum debeat docere, vide Caialupum in trac. de modo studendi. col. ij. Sed solent dicere quod est impossibile docentem singula profequi. Salomon. in repet. l. Galus, char. xxxij. sed contra char. xxxvj. & seq. & si sit negligens & nō legat. potest priuari salario. Bal. in c. quoniam. §. si verò. vt lit. non contest. Et debet legens se coaptare propriis vocabulis Barb. in rub. C. qui admit. col. xvij. vbi col. lxxij. dicitur quod est temperatissimus nōn ita & sublimis ingenia propter amantem & temperiem loci liberi penitus à nubibus pluviosis, vel qui iustitiam cereum fecerit natum, vt iate sumia Salernitani chart. j. vel nisi talis doctor esset vt Paulinus doctor Mediolan. qui recepta mensura intra parietes & intra murum ligni pars esse deberet, nō animaduertit scidit, intras & perdidit ædificium. Aeneas Syluius epist. cxj. incipien. Aeneas. vbi epist. seq. incip. magnifico. refert Laglarensem furti villicum accusasse, qui luem factā vndecim porcellos, Atinā vnum duntaxat enixam pullum retulerat Et Gomicium Mediolan qui gravidum se putavit, diuq; partū veritus est, quia se vxor accēdit, vel quia esset vna necessitas. secundū Amedeū in dialog. de Amicitia, char. xxxvj. Salernitanus in sumia chart. ij. & hoc quia necessitas legem non habet. de qua regula Bar. in c. quāto. col. ff. de cōiur. Fel. in c. cum accessissent col. vij. de cōiur. in c. querelam. col. ff. de iureiur. Ias. in l. j. ff. de offic. eius col. antepe. in l. si ex toto. de lega. j. col. j. in l. Marcellus §. res quæ col. j. ad Treb. Iac. in inueltura. in ver. & cū pacto de alienando. col. lxxij. Afflictus de iure prothomiseos. col. xxvij. verfic. iuxta hoc. Decius in l. quæ propter. ff. de regu. iur. Curtius senior. in repet. l. admonendi. col. lxx. vbi de armigeris tempore necessitatis. de quo Ias. in l. j. ff. de offi. eius. col. xxvij. & de hac regula Stroph. Malereti in trac. de elect. chart. xxxix. Iatus char. xvij. & seq. & char. lxxxj. Iatus Petrus Gerard. not. vt. incip. necessitas. Iatus imē Ferdinandus in repet. l. filius. §. diu. fo. xl. & tribus seq. de leg. j. Et dicit Petrus Gerard. quod propter

propter necessitatem potest filius vendi per patrem. adde Hippol. not. c. j. incip. pater. Et dum dicit de extrahente frumētum causa necessitatis, adde Hippol. not. l. xxvj. statutum. Et propter necessitatem examinatur testes ad æternā rei memoriā. Petrus Gerard. not. l. ix. pone reus. Et excōmunicato existenti in necessitate non valet petere absolutionem, debet prouideri ne fame pereat. Decius in c. verfi. col. iij. de appel. ¶ Et electus ad distribuendum bona pauperibus in casu necessitatis potest pro se retinere. Hippol. in l. vnus. §. seruo qui vltro. co. l. j. ff. de quæst. ¶ Corset. in trac. de pot. regia. q. lxxvj. Felin. in rubr. de heret. Bertach. in trac. de episcopo. char. xxvj. col. fin. est ij. parte. lib. iij. quæst. xvij. & charta lvij. col. iij. est viij. parte. iij. hb. cap. dicamus nunc. vide vnum experimentū quod refert Paris de Syndic. char. l. ij. col. iij. Et tempore extremæ necessitatis licite possunt capere rem alienā vt subueniā proximo sic indigēti. Cortadus in trac. de schismate. cap. iij. num. viij. Item propter necessitatem dispositio iuris ad tempus suspenditur, si non relaxetur in totum. Ias. in repet. l. admonendi. col. lxxvj. in ff. de iureiur. vbi plura. & ibi Curtius Senior col. xix. Brunus in trac. de forma chart. lxxij. col. ij. & seq. Item propter necessitatem potest ferri contentia super non contentis in libello. Socin. in l. vinum. col. fin. ff. si certum pera. Et plura quæ excusent, scilicet necessitas, tempus, pestis, impossibilitas: enumerantur per Hippol. in l. j. §. præterea. col. xix. & seq. ff. de quæst. Et dicebat voce Ias. quod necessitati quilibet pareat, nisi sit stultus: tamen ille qui dicit se fecisse ex necessitate, probare debet. Decius in c. cum M. col. xiiij. de constit. Et actus qui fit ex necessitate officij non quod voluntarius. Decius in c. sollicitudinem. col. iij. de appel. & aliquando propter maiorem necessitatem paratur minori iudici & non maiori. Decius in c. cum parati. col. iij. de app. Non erit omnino impertinens: licet hæc videantur magis delectabilia quam vtilia, & laboriosa quam subtilia. gl. in rubr. de diuer. & temp. prescrip. Io. Montaigne in trac. de regio cōsultorio. char. lxxvj. in hac nostra sylua penes palmā doctorū. vt supr. exornata saltem mediante arbutis necessitatis, aliam arborem pro scholasticis deoante dixi arbutis necessitatis: quoniam necessitas aduersus bonos doctores verticem nequit extolleret, vt in præcēm. instit. in fine. neq; in paupertate viuere. neq; in anxietate

tate mori leges quenquam eorum possessorem permittunt, in
 authen. de hæred. & fal. in fin. Luc. de Penna in l. in sacris. C. de
 prox. fac. scrip. lib. xij. Vdalr. Zasius in oratione post ferias æli
 uas, incip. ex multis char. j. quia dat Galenus opes, dat sanctio
 Iustiniana. Ex aliis paleas, ex iitis collige grana. gl. in proem.
 ff. in §. nos verò. in verb. notissimam quam refert Card. Burbo
 nij in processu fideli. par. ij. art. v. licet quando vita cedimus, si
 auri parum, sufficit q̄ boni nominis relinquamus plurimum.
 Simia Salernitani post mediū. Quicquid dicat Practicus Pap.
 in fac. lib. quo agitur de re plura. ~~et de re l. in §. quod lu~~
 rista faciat etiā mercantiam, ~~si~~ quibus ~~in~~ quibus
 quia per seipsum facere videtur l. j. in fi. ff. si men. fal. mod. dix.
 lita §. ita gessisse. vbi Bald. ff. de admin. tut. & sic exerceret offi
 cium vile quod nō conuenit nobilibus. l. nobiliores. vbi Salic.
 C. de commer. & merc. Alex. in Bart. in l. j. C. de dignit. lib. xj.
 col. iij. vbi allegat contra Venetos. Bon. in tracta. de nobilita
 te. iij. par. num. cxxv. maxime procedit in istis deceptoribus:
 quia in conscientia nō licet se iniucem decipere. Ias. in l. penul.
 col. ij. C. de pac. vbi subiicit. Quo ergo ibit anima mercatorū
 prout & Bal. in c. cū causam. in fin. de testib. Purpur. in l. j. not.
 xvij. C. de edendo. sed saluat Bal. in c. si proponete. de rescript.
 50 & dicit tex. in c. euicēs. lxxxvij. dist. † quod mercator nunquā
 potest Deo placere: quia talis negotiatio nō potest vix fieri si
 ne periurijs & mendacijs. ideo Salic. in auth. ad hæc. C. de vsu
 ris, dissuadet Christianis mercantiā. plura ponit Luc. de Pēna
 in l. j. C. negot. ne mil. lib. xij. Et dicit Panor. cōsi. xxij. lib. j. in
 cip. quanquam cōsultatio. & in c. ad nostram. j. not. de empt. &
 vēd. q̄ mercatores nostri tēporis qui vendūt carius ad tempus
 quā ad pecuniā numeratam, ita indigerēt cautione pro val
 ditate suorum testamentorū, sicut publici sceneratores. c. quā
 quam, de vsur. lib. vj. sequitur Parpal. in l. j. C. de fac. sanc. Hinc
 vsura vorax, auidūq; in tēpore scēnus. gl. in c. j. in ver. animas.
 de vsur. lib. vj. licet contrariū teneat Pau. de Cast. lib. j. cōs. dicit.
 ad primū. vide Anch. cōsi. clvj. in primis verbis. Decii cōsili.
 cxj. Bon. in tract. de nobilitate. iij. par. num. cxxv. Sed ista con
 tingunt in reuenditoribus. Luc. de Pen. in l. maximarū. col. iij.
 C. de exc. num. lib. x. nō in legalibus mercatoribus, quorū exer
 citium est vile valde reipublicæ. vt Pet. de Vbal. in sua episto
 la ante tractatum, De duobus socijs. Fortun. de fin. juris collū.
 lxxxij. allegando Cicero in Offic. facit Anchar. cōsil. clvj. in
 cip.

cip. summæ prudentiæ. in primis verbis. Sed redeamus ad scho
 lares, qui ex prædictis possunt cogitare quādo ob amicitiam,
 vel quia mutantur sibi mulz. vel pecuniæ. vel vestes, vel sūt
 conuiuia, vel ad subornationem mulierū, vel fornicum, relictis
 bonis & peritis præceptoribus intrant sub imperio. facit pul
 chrè Barb. in c. prudentiā. col. j. de offic. deleg. latè probans q̄
 semper debemus eligere bonos præceptores. Item parū sperā
 dum est de scholaribus qui vruntur transitorio studio. vt fa
 ciunt desidēs & pigri, qui negligunt suas lectiones recordari.
 gl. pen. in vers. transitorio. in auth. de quæstione. Ias. in §. in frau
 dem. in fi. vij. addit. in st. qui & ex quib. caus. man. nō licet. facit
 Bald. in cap. si. de elect. quem refert Barb. lib. j. cōsi. xj. illud.
 colū. vij. dicens, negligentia pare dano. Ogie fāro, domam fa
 ro, cacia altrui for de guadagno: quia pigri & negligētes sunt
 ordinariē pauperes. frater Arnaldus contra Alchumistas cōsili.
 penul. vbi plura adducit. † quia scientia nisi cum labore & dili
 55 gentia acquiritur. Humbertus in sacrilegio. char. xj. in vers. in
 iure licentiatum. vbi versic. seq. dicit. quod non est honor sine
 labore. Vel qui dum sunt in scholis nō attendunt lectioni, sed
 ædificant in aère. vel numerant tegulas. glo. in l. si. C. de stud.
 liber. lib. xj. Petr. de Lesnaudiere in tracta. de Doctoribus. iij.
 parte. q. vj. vel cogitant de epulis. gl. in l. j. in gl. iij. C. de comit.
 & trib. schol. lib. xij. vel qui dormiunt in scholis. Barb. in cap.
 pastoralis. §. quoniam. col. iij. de rescript. & in tracta. de Card.
 tract. j. q. x. quem transcribit Parpal. in l. cum quid chart. vj. ff.
 si cer. per. per gl. in c. sunt qui. de pēn. dist. j. vel qui sunt nimis
 delicati, & mittunt repetitores ad scholas, & ipsi in lecto iacēt.
 Felin. in cap. j. col. ij. de summa Trin. Purpur. in l. j. C. de sum.
 Trinit. numer. lxxvj. vel mittunt librum suum ad scholas, & ipsi
 restant in lecto. quia nec tunc dicuntur seruire ecclesiæ. Barb.
 de Card. tract. j. q. x. in fin. Etenim delicatorum votis iura non
 fauent. gloss. in l. vt pomum. ff. de seruitu. faciunt illi quatuor
 vulgata versus. Ang. in proem. institu. v. not. Ioan. Montag. in
 tract. de regio consistorio. chart. xlv. oportet enim si quis vult
 multū scire quod multū studeat de nocte, & ante & post prā
 diū, & millies facere mēsam de lib. Rom. sing. xci. incip. quæto
 à te. Propterea dicit Bolog. in rep. dictæ auth. habita col. xxx.
 quod qui debet esse perfectus in studio, oportet q̄ vitā suā ex
 52 ponat periculis, ieiunijs & vigilijs. † Nam pinguis venat te
 nuē sensum non gignit, nec dormitatio perficit opus sed intel
 lectum

lectum nubilat & offuscatur. Hadr. Papa noster in quodlibet. iij. est char. xxxvij. col. iij. & subiicit Bol. quia vigilantibus & non dormientibus iura subueniunt. Et debent surgere nedum ante lucem. sed ante campanam. sicut Procule. & studere. alius efficit corpus inanibus vigiliis macerare. Et qui non student. sunt similes illis qui veniunt ad hauriendum aquas. & reportant vasa vacua. & confusi remanserunt pariter & afflicti. & ibi iura & auctores semper adducit. & dicit Cacialup. in proem sui tractatus. in debitoribus. fug. quod chi fa ogni festa. non fa mai Codico ne Digesta. cui adde las. in l. diuus. ff. de feriis. j. no. imò etiã legentes in festo excusantur ob consuetudinem. Roch. in cap. si. de consuet. col. xj. in fi. vide Io. Thierry in vno consi. quod posuit ante comprehensorium feudale incip. qui multis. Ripa in tract. de Petite chart. lxxxj. nu. clxvij. Itẽ Cacialup. quod vagus scholaris nunquam efficitur magister. gl. in l. j. C. de roc. li. xij. adde Socin. reg. ccxxx. lex. generaliter. fallen. xxxv. facit Fel. in rub. de magistris. col. j. Et dicitur vagus. licet domum non exeat. tamen frequenter iocatur. & sero ad libros redit. secundum Cacialup. ibidem. qui dicit quod non debet gaudere tunc priuilegio scholarium. pro quo las. in l. ff. sol. mar. in l. scriuarios. C. de test. mil. Er subdit Cacialupus. quod nõ sufficit stare in studio. sed oportet studere. gl. in l. vnicuique. C. de proximis fac. scilicet. lib. xij. nam qui parũ studet parũ scit. Barb. in d. tract. de Card. pro quo idẽ Barb. in c. pastoralis. per illum text. in verbo. sollicit. de offi. deleg. las. in l. si qui sancte. 53 vj. not. per illum text. ff. de acquir. pos. t. & propterea qui pauco tempore stetit in studio. præsumitur ignarus vt ibi. & dicit Paul. de Castr. in l. Põponius la. ij. prope. ff. de neg. gest. quod scholares non se leziano de bona terra per che bilogna che se studia chi vol sapere. & che sono xlv. anni che lege. & adesso quella lege li ha dato fatica che como iuzialle addesso ben che per le postille loe conoscha che fin a lora duraua fatica. propterea Lancel. in l. iustum est. C. de edendo. inuehit contra scholares qui petunt insignia doctoratus antequã studuerint debito tempore. glo. in Pragmatica. chart. xviij. in §. item vt de cetero in verb. idoneus. & in verb. præcipitatas. quia nemo repente fit summus. Carolus Butboni in processu fidei. par. ij. artic. iij. & paucissimi doctoratus apicẽ rectẽ attingunt. las. in rep. l. admonendi. col. lxxx. vbi dicit quod sufficit promotores 54 iurare de crudelitate. t. quia peccat accipiens gradum doctora

tus indignẽ. glo. in clem. ij. de magistr. quoniam ad eum pauci dignẽ attingunt. Io. de Selua. in tract. de beneficio. j. parte. q. vj. col. ij. præferrii attento iuramento quod præstant in assumptione. est enim impossibile iuramentum discere in modico tempore. nisi ingenium suppleret tempus. glo. in c. tum ex literis. de integ. restit. in verbo. instructus. nam habens præstans ingenium potest doctorari. etiam quod nõ sit sufficiens. Socin. reg. ccxix. fal. v. dum tamen sit bonorum morum. aliã sola scientia non sufficeret. l. magistrus. C. de profes. & med. libr. x. pulchre Purpuratus in l. j. nu. vij. C. de in ius voc. vel qui obstrepit verbis contentiosis. vel vociferat contra doctorem legentẽ. Nicol. Boerij in tract. de seditionis. chart. xxxvj. vel nisi bene & sollicitẽ studuerit. secundũ Barb. in d. c. pastoralis. vbi subiigit quod offic. in princ. religionis. & Doctoris in princ. studij. solent esse solliciti. pro quo Fulg. in l. j. §. quod si meretrici. ff. de condit. ob turpem causam. dicit. quod aliqui student fortiter vsque ad festum omnium Sanctorum. & profecto qui sic in princ. studij nõ studeret esset infamis infamia facti. las. in l. j. C. de sum. Tri. vbi Purp. lxxv. dicit quod melius facerent parentes suos ab inanibus expen. liberare. Item quod sunt infames illi qui non viuunt secundum mores scholasticos. secundum Purpur. Et subdit Fulg. quod aliqui studet vsque ad festum S. Martini. aliqui vsque ad Natiuitatem Domini. quoniam ibi stant in dulcedine vsque ad finem noctis in taxillis. sed non ita audirent lectionem. Aliqui. & quartis durant quousq. sol percutit fenestrelas. quia tũc incipiunt diuertere a studio. Aliqui sunt perfectiores. qui etiã in caloribus studet. licet moderatẽ. & illi sunt valentissimi qui ceteros excellunt. quia sine labore graui non parantur magna. licet gauderet omnes homines qui naturaliter scire desiderant. vt gl. in l. legatus seruis. §. ornaticibus. ff. de leg. iij. Barb. in c. sciscitatus. j. not. de rescrip. in c. postulasti. iij. col. de foro compet. in c. quoniã. §. ceterum in fi. de offic. deleg. & in c. prudentiam. col. i. eod. titu. in c. nouit. j. not. de offic. leg. & Bolog. ante repet. authen. habita. C. ne fil. pro patr. frater Gregor. Britan. ferm. funebre. lxxxij. cupio. Codrus ser. xiiij. chart. j. & Barbat. dicit in d. c. praxipitatas. quod peregrinatur vt discant. quẽ peregrinatio facit homines pauperes. glo. in authen. de exhib. feis in princ. in verb. aguntur tamen vellent omnes addiscere citò. & sine labore. secundum Philosophum. parte xvij. problem. iij. sed vide rosariũ Bussi. ij. parte ferm. xix

litera d. & litera e. est chart. cclxxix. Item volunt se ostendere & disputare, & ponunt conclusiones indubitabiles. Lupus de donat. inter vir. & vxor. chart. lxxviii. col. j. & cōmunes. Barb. in c. cū in iure peritus. j. not. de off. deleg. vbi etiam in ij. not. inuehit contra eos qui volunt loqui in plurali. prout faciunt seniores. Item qui p̄sente eorum p̄ceptore vel cōferente, volunt ipsi loqui: quia p̄sente maiore taceat inferior. Bald. in l. qui indignus. ff. de senat. item volunt arguere & etiam circa familia nesciūt quid dicant, licet sint p̄uocati quibus tunc p̄ceptores debent acriter respondere. secundum Galiauram in repet. Gallus. ff. de lib. & posth. col. j. Et quando magni sunt dies, non debemus tantum vigilare de nocte, sicut quādo sunt parui, quod dicit se malē seruare. glos. in authen. vt iudices sine quoquo suffrag. in princip. in verbo, vtentes. Et dicit Felin. in c. j. col. j. de magistris. quōd studium debet se cōformare temperato stomacho, vt non capiat plus vna vice quā requirit virtus digestiua: alias sequitur indigesta confusio facit quōd dixi de Doctore stulto propter studium. Et dicit Salic. quōd fiant qui scripta tantum discunt: & propter frigiditatem stomachi in eis contenta non digerunt refert Alexand. in l. qui Romæ. §. Chrylogonus. col. x. ff. de verb. obl. Ias. in prohem. tit. de act. col. iij. in l. nō dubium. C. de leg. col. ij. Claudius in l. Gallus. §. quidam rectē. ij. col. ff. de lib. & posthum. & debent ipsi scholares esse benē dispositi ad addiscendum: aliis p̄ceptor inaniter laboraret. Lanc. Dec. in p̄satione. C. de eden. ff. de leg. j. & p̄uocatus debetiuuenes docere. Nam, Discere si quezris, doceas, sic ipse doceris: Nam studio tali tibi proficis at que sodali. Isernia in authen. habita. col. j. C. ne fil. pro patr. vbi apostill. fuit dictum Apostoli ad Rom. ij. facit Luc. de Penna in l. j. C. de stud. lib. lib. xj. ¶ Et conditiones septem quas debet habere scholaris colliguntur ex dictis Rosarij libr. j. ferm. ij. xx. enumerat. Luc. de Penna in l. j. C. de stud. liber. libro xj. gl. in Pragmatica, de collationib. in verb. iuuenibus. & in verbo virtuosis. est chart. lvij. facit Vdalt. Zasius in oratione habita in laudem Legum, que incipit, ex multis, & Lancel. Decius in p̄satione. lecturarū suarum ad primam C. & ij. Infortiati, vbi allegat Quint. dicere, quōd frustra sparguntur semina, nisi ager & sulsus sit p̄moliuus. facit Bald. in l. cū mulier. col. xij. ff. sol. matr. & contra scholares vagos & pigros Barbat. in d. cap. pastoralis. §. quoniam. colum. ij. de rescript. Et contra scholares

qui mutant sepe hospitium, vide text. cū glo. in c. qui dignior. xxiiij. q. j. Luc. de Penna in l. j. C. de tyronibus. in fin. lib. xij. Io. Montaigne in tractatu de regio consistorio. char. xliij. Alber. libr. vlti. de cōuersione ad dominum. col. ij. Et contra affectantes cameras suas supra viā, vt videant puellas vicinas, vel transfuentes, Luc. de Penna in l. j. C. de stud. liber. libro xj. colum. ij. & contra euntes ad Ecclesias vt videant dominas. est glos. in cap. odi. & proiec. xxiiij. quæst. j. Pan. in cap. j. de collu. dereg. col. j. Nic. Boerij de potest. leg. charta xxij. col. ij. Item & desiderant quæ desiderare non debent, vt scholares puellas, secundum Bald. in l. desiderium. C. de pos. Quia sunt luxuriosi, & nolunt stare sine meretricibus. Et propterea locator ex hoc non potest eos expellere à domo conducta: quia verisimiliter hoc debuit cogitare. Bolog. in repet. authentic. habita. C. ne fil. pro patr. col. antepenult. Angel. in §. penult. in auth. quomodo oporteat episcopos. collat. j. quamuis in camera communi inuito socio ganeam ducere non possit. secundum gloss. in d. authen. habita. Ripa in tractatu de Peste, charta lxxj. num. vij. licet alia persona possint cogi honestē viuere, & expellere meretrices de vicinia. Paul. in l. ex parte. §. j. ff. de verb. obligat. in l. iustitia. vbi Ias. col. v. penult. ff. de iusti. & iur. Cepol. de seruit. rustic. cap. ix. de iure pascendi. quæst. j. Barbar. libr. j. consil. xxij. Decius in cap. j. in fi. vj. colum. de constit. in l. semper in tractatibus. ff. de reg. iur. Guil. Rouille. in tract. de descriptione iustitiæ & iniustitiæ. lib. j. cap. xij. Ripa in tractatu de Peste, charta. xj. num. cxliij. quia secundum Decium in d. l. semper. honestas est vnū p̄ceptum iustitiæ. Ideo meretrices possunt cogi portare certum signum, & mariti ad dimittēdum concubinas: quod si nō faciunt, mulier potest petere diuortium, & repetere dotes, & lucrari donationem propter nuptias. Et si ipsa adulteretur non perdet dotes: quia fiet compensatio secundū eum. Non tamē propterea credas quōd meretrices scholarium eorum privilegio gaudeant: quia non sunt dignæ legum laqueis innodari. Afflictus de iure prothomiscos. col. iij. versic. ij. fallit. Alij autē famuli benē gaudent. Decius in l. in omnibus causis. num. ix. ff. de regul. iur. Et contra scholare gloriosum & cupidum inanis gloriæ est gloss. in l. cum ea. C. de transact. Et contra facientes publicari repetitiones sine licentia p̄ceptoris, Panor. in c. j. de magist. Sed nō gaudeant de eorum malē gestis, quia vindi ctam sumet quādo erit doctor. illud Horatij in ferm. j. Ad gal-

li cantum cōsultor vbi ostia pulsāt. & importunitas cliēulo-
rum, vt de Anibarlao Hispano Salernitanus in Simia, post me-
dium. & ab experto discant quōd isti sic sollicitantes aduoca-
tos solent etiam malē & parē soluere. Et cōtra scholares capi-
tosos qui dedignantur intrare. credētes plus discere soli, quam
voce magistra, quā magis imprimi, inuehit Cacialup. quem
ad verbum eo tacito refert Pet. de Lesnaud. in tract. de docto-
rib. iij. parte. q. j. dicens quōd non merentur vocari scholares,
nec gaudere privilegio scholarium, imō tanquam mendaces
sunt puniendi. habet enim vox nescio quid latēns energiz.
secundum Hierony. epist. xxxvj. quem refert Fely. in rub. de fi-
de instr. ferē in primis verbis Io. Picus Mirandula. incip. soli-
dus nunquam. Matthæus Bofius in tract. de tolerandis aduer-
sis. col. ij. Prædicta limitat Cacialup. in scholare prouectio. quē
tamen adhuc credo debere intrare, quia non potest esse qui
audiat aliquid noui, quod non cogitauit domi. nam sapiēs au-
diens sapientior erit. Bald. in c. fi. ante fi. de offic. iudic. gl. Pra-
gmaticæ. chart. xcviij. in verb. præcipitata. Guiliel. Mō. errat in
præfatione ad tractatū de success. gum. incip. magnifico. an-
te fi. & ibi circa princ. allegat Hierony. dicere, Nec ipse te do-
ceas. & abique doctore ingrediaris viam quam nunquā ingre-
sus es. Item quia auget animū præceptori numerus scholarū.
iuxta illud Ouid. quem refert Beirach. in tract. de episc. secūda
parte. lib. iij. q. vij. col. v. Excitat & studium auditor, laudat-
que virtus Crescit & immēsum gloria calcar habet. Et quōd
scholaris incipit studere post vigesimum quintum annum non
præsumitur quod amplius discat. Ideo non gaudet privilegio
scholarium. Ang. in §. item minor. col. ij. instr. de excus. tutor.
Isernia in auth. habita. col. v. Moder. in tract. de perfecto cliē-
to. ij. par. char. lij. Gell. lib. xvj. c. xxx. incip. qui facit. Io. Fab. in
proc. instr. col. vj. vbi Ang. in v. not. & Ripa in tract. de Peste,
chart. lxxij. nu. cccxxxvij. dicit Io. Fab. quōd si vides instituta-
riū senē, potes sibi dicere quōd erit aduocatus in alio seculo. re-
fert Petr. de Lesn. in tract. de Doctoribus. j. par. q. viij. Sed Bo-
log. in sua epist. ante reper. dictæ authenticæ, habita. plura ad-
ducit in oppositū. vt l. apud Iulianū. ff. de fideicom. lib. facit. A-
med. in dialo. de Amicitia, char. xij. ¶ quia nulla ætas est serua-
discendum. vt ibi Luc. de Pen. in l. j. C. de stud. lib. lib. x. col. iij.
& in rub. C. de decur. lib. x. col. x. Barb. in c. nouit. j. no. de offic.
leg. in c. quoniā, col. vij. & viij. vt lite nō cōteft. dū loquitur de

Catone & de Ioanne de Lignano. dicit idem Barb. in cap. cum
causam colū. iij. de iura. cal. Et dicit Vldar. Zasius in l. ij. ff. de
orig. iur. colū. lvj. quod Seruius Sulpitius. & Bald. tardē vene-
runt, sed citō se ex pediuerunt: sed quoad Bald. repugnat quod
§. dixi loquendo de autoritate iuuenum, quōd Bal. in xvij. an-
no repetit legem ceterum Capuz. bene facit Aristot. parte xxx.
problem. iij. dum fatetur iuniores facilius discere. sed subiicit
quōd senes habent plus de intellectu. Et pro veritate licet quis
faturetur de omnibus mundanis, de addiscendo tamen nun-
quam, secundum Ioan. Thierry in epist. ante repertorium sum-
mæ Archiepiscopi Florentini. & Aug. ad Hieron. scribit quōd
nulla ætas sera addiscendum, quōd & si senes magis decet do-
cere quā discere: magis tamen decet discere quā ignorare.
& Seneca epist. lxxvj. quōd omnis ætatis homines scholare ad-
mittit. & quandiu viuas, etiam seni discendū est. Et dæmon qui
est tam sapiens ob senectutem & experiētiam suam. gl. in cap.
sciendū. xxvj. q. iij. adhuc quotidie discit gl. in c. pudor. xxxij.
q. ij. frater Greg. Britan. serm. fun. xxij. melior. co. pen. glo. Pra-
gmaticæ. de collat. in verb. iuuenibus. est chart. lxij. Et schola-
ris contumax & inobediens rectori, vel qui non vult ei iurare
obediētiam, potest priuari priuilegio vniuersitatis. Bueria
instr. de testam. mil. col. j. licet postea nō obediendo: quia sunt
in talibus assueti deierare. non incurrant magnum periculum.
Taurini in l. certi cōdictio. §. si nummos. iij. not. ff. si cert. pet.
per l. cui Deus. ff. de zdil. edic. vbi in §. hactenus. colū. j. dicit,
¶ quōd ad hoc vt gaudeat priuilegio scholarium, oportet quōd
studeat item in studio publico. Item quōd sit descriptus in ma-
tricula: item quōd intret. tu vide Ias. in l. j. col. pen. ff. sol. mar.
Et idē Bueria ibi in §. sed & si quis. col. j. quōd malē facit de-
ferre annulum & biretū. quz sunt insignia doctoratus. de quibus
vide Zabari. in clem. j. de mag. Bald. in procem. Greg. col. v.
Signorol. in dispu. de præcedentia Doct. & militis. cōsil. xxij.
est etiam post tractatum Mathefil. de success. ab intest. vbi Bo-
log. in addit. qui etiam ponit in commento Theodosianæ. in
verb. & librum ab Archidiacono. est chart. xxx. Enchirid. milita-
re chart. lxx. in quibus locis habetur quot sunt doctoris insi-
gnia, & quid vnūquoque eorum designet. & de annulo Cal-
ca. consil. viij. in causa pendente. colū. xvj. vbi multa in laudem
doctorū. Et de cathedra, glos. in clem. dudum. in ver. cathedrā
de sepul. ponit illos versus, Rex folium, cathedrā doctor. iu-
dēxque

singularia colū. vj. ff si cert pet. Barbat. in consi. lxx. lib. iij. Dec. consi. clxij. Socin. lib. j. consi. xvj. Ang. in Malefic. gl. meridore de mali dade Bauer. in §. item prodigus. col. j. instit. qui test. fac. pos. Iodoc. in tract. de nobilitate. cap. xvj. Ioan. Thierry in alphab. Petr. Rauen. in ver. ludus. Barbat. lib. iij. consi. lxxvj. il. lud. Ant. de Prato in tract. de ludo scacorum. Steph. Costa. Ca. cialup. & Paris de Puteo in suis tract. de ludo. & dicit Ias. vbi §. maguū dictum, quod si in ludo quis perderet totam pecuniā suam, excepto vnico nummo cum quo statim recuperat ab eodem suam pecuniā perditam, nō potest eam retinere, sed debet eam erogare pauperibus. Lude modō tu, quia perdere potes, sed nullo modo licitē lucrari. & vt Ouid. de Arte amandi. etiam perdēs perseverat ludere. sperans recuperare, & semper plus perdit. ideo ille sapiens Venetus nō dolebat de filio quod perderet, sed quod postea vellet in ludo perdita recuperare. Per has vias oportet nobilem incedere, qui non vult literis vel armis vacare, aliās onū est sibi mors. Quia ad insignia doctoria quæ non conferre possit qui doctor nō est. Ias. in l. qui in alienam. §. interdum. col. iij. ff. de acquir. hered. nec potest quis à seipso assumere. Bolog. in repet. d. auth. habita. col. xij. Ias. in rub. C. vt nemo pri. tit. & de birreto & lib. vide Bal. in proem. Decret. Nicol. de Neapol. in l. Athletæ. ff. de excus. tut. in prin. Panor. in cap. de his quæ fiunt à ma. par. cap. Luc. de Pen. in l. j. C. de Athletis. lib. x. in l. j. C. de profess. qui in vrb. Constan. lib. xij. & nō credas si sis ignarus, quod illa insignia doctoralia faciunt te doctum, quia esset nimis subita & miraculosa transformatio, & scientia fungina, vt dicam in quæstione medicorum contra Cicer. facit Petrarcha de remedio vtriusq; fortunæ pat. te j. dialogo xij. de sapientia. chart. fin. vbi paulō §. dicit idem, licet quis scribat tibi sapientissimo viro &c. quia istis titulis nihil est liberalius. nam licet sciant se mēiri, vrbani tamen mendacio fieri volunt, & titulos etiam imperatoris irridet Codrus chart. lxxxix. est ferm. xij. & Pōtificis. Hutem in dialogo. Trias Romana. idem licet sapientis nomen à te tibi assumes. l. assumptio. ff. ad municipali. faciunt quæ dixi charta proxim. cura tamen semper præsentari à bono doctore: quia præsumens bonus scholaris. Hippol. in l. j. §. j. ff. de quæst. col. v. à quo præsentante quis postea doctorari debet Bald. in l. qui indignus. ff. de senator. & in pluribus ciuitatibus promotores non iurant de sufficientia scholaris. Decius in c. proposuisti. col. fi. de probat.

Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris, in versū. discipulus. sed omnino Roch. in c. j. de consuet. col. x. dices quod etiam si promotores periurarent, non possunt puniri in foro contentioso. & sufficit quod iurēt de credulitate, Ias. in repet. l. admonendi. col. lxxx. Imō plus potest promotor dare vocem, secundum Decium in d. cap. proposuisti. col. vij. & iuramentū quod doctorandus præstat de non veniendo cōtra principem illius loci, intelligitur si stabit in sua patria. Pich. in l. actione. C. de transact. char. iij. & iuramentum de non capiendo doctoratū alibi, nō ligat si superueniat pestis vel imicitia. Barb. in rub. cap. qui admit. col. xxv. nec valet iuramentum, quod Doct. nō remittit pecuniā seu gratiam nō facient scholaribus doctorandis. Decius in c. ex literis. col. ij. de constit. vbi plura de collegiis doctorum. & dicit ibi Felin. quod non possunt immutare contra formam antiquitus obseruatam, prout e contra nec potest immutare scholares contra doctōres. vt ibi per eum. & Cacialup. in repet. l. omnes populi. col. xv. ff. de iust. & iur. Or redeamus ad institutum.

¶ Amplia tertio principaliter suprascriptam regulam, quæ 61 habet quod inhæreere debemus cōmuni opin. vt procedat etiā si contraria opin. videretur verior. Fulg. consi. xxx. incip. Titius in testamēto. circa mēd. propterea Ias. me audiēte dicebat quod opin. Aret. sunt subtiles: quia ingenio superauit Alex. Et nimirū quia etiā diutius vixisset. Idem vult Felin. in proce. tit. de rescrip. Et dicit Nata. in clem. sæpe. §. nō sic tamen. col. xxv. quod fuit tantus vir, quod illa ætate nemo maior, nec excellentior: & in princ. in colū. lxxvij. quod fuit celebratissimus iuris vertex. Et fuit iuriconsultus primarius: vt inquit Collegium Bononiense in consi. pro monachis contra canonicos. Et formularium prouinciale chart. li. j. dicit quod fuit vir acutissimus & variæ lectionis. & Ias. in l. ij. col. iij. ff. de iurisd. om. iud. dicit quod Aret. fuit ætate sua iuriscōsultorum faciliē princeps. & col. v. quod fuit summus iuriscōsultus. Et dicit idē Ias. l. ad diem. circa fin. ff. de verb. oblig. quod Aret. inhæret textibus, Alex. autoritatibus Doct. in iur. primum plus ingenij, secundū plus laboris ostendit. hinc Cy. quem refert Barb. in cap. nouit. col. ij. de iud. dixit, quod maxima est admiratio sapientis copiose dicentis: quem qui audiunt plus sapere & intel ligere arbitrentur facit Ennius relatus à Gellio lib. xij. cap. iij. descriptum ad fin. dicens. Multorum veterum leges, diuinaq; homi

hominumque Prudentem, qui multa loquere taceré possit. Multa tamen alleganda non sunt ubi non expedit, gl. in c. tales. xxiiij. dist. dixi s. chart. ij. & has cumulationes ferre non potest Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. in rub. de eloquentia. licet in practica sint vitiosiores quam subtilitates. Et tunc vicia dicit quod vtrunque cognouit. Et licet videremus in lecturis subtilitatem ingenij Aret. tamen nihil erat respectu eius quod demonstrabat in circulis. Et dicit quod vnus scholasticus Mediolan. tempore studij multum vacabat lecturis Aret. quia multum conuenirent ingenio suo. & in circulis erat summus cui Tal. dicit, Amice, istae subtilitates Aret. sunt viles dum es scholasticus, quia acuunt ingenium: sed quando eris domi in actu practico, sequere alias opiniones magis reales & communes: tamen quam primum fuit doctor, in prima causa, quae fuit sibi commissa, iudicauit contra communem pro vna opin. Aret. quae sententia fuit per Senatam reuocata. & ille iudicans condemnatus in expen. parti. & videns tantum dedecus sibi factum in suis principis, pro dolore mortuus est. Idem caueamus ne ita primo aspectu moueamur ex subtilitatibus ad iudicandum contra communem. Dicam ¶ in iij. limitatione principali: licet profuit subtilitas ad enucleandum factum, & illud reducendo ad ius.

62 ¶ Amplia quarto etiam si fuisset aliquando contra illam communem iudicatum: quia non debemus iudicare exemplis etiam enantiatissimorum praefectorum praetorio. l. nemo. C. de sentent. & interlo. omnium iudic. Panor. in c. si quando. super gl. pen. & si de rescrip. Ang. de Aretio in l. si expressim. col. ij. de appel. Socia. fallen. c. xv. Cepol. conf. viij. dicen. in fi. ij. col. ubi limitatiam esse in casu dubio. Feli. & Dec. in rub. de rescrip. ubi limitatiam in sententia principis. Et propterea etiam de Rota Curiae Romanae, cuius rubra est auctoritas. Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. in rub. de scientia. circa princ. & in rub. de prudentia. post mediū. & eorū titulus est excellentissimus. Barb. in c. j. col. iij. de probat. & Hadr. Papa noster in Quodlibet. q. v. est chart. xliij. col. iij. dicit Marian. in tract. de lit. cōtest. in c. j. col. antep. q. quandoq; dicit contra iura. & ibi refert Aegidiū Bellamerā dicit q. Domini de Rota aliquando in exitu consiliorum aliquando mittunt, vel ex inaduerentia responderunt, sicut quandoq; vides accidere. vel dicit ibi Barb. col. xij. q. auctoritas Rotae non praefertur communi opin. Et dicit Corn. lib. j. cōf. cccxxxij. licet. col. ij. q. auctoritas Bar. in teris imperij non est postponenda a

In practica
fugiendae sub
tilitates.

thoritati dominorum de Rota. Et dicit gl. in proce. Regularū Cancellariae, q. rota quandoq; rotat. Et dicit Feli. in c. cu Bertholdus col. fi. de re. iud. q. licet contra vnā decisionē Rotae allegaret Imol. tamē non fuit exauditus: licet pro tūc aliter Rota non cōcluserit: quia etiā cōtra Rotā tenebat Ant. de But. & Panor. Et dicit Alex. in l. si cū dotem. §. eo autem tēpore. ij. col. ff. sol. mar. quod quando Roma. volebat dicere aliquid mendacium. allegabat aliquā decis. Rotae, quam nunquā postea inuenies: quia sunt adeo numerosae q. non viderentur vno curru. Idem in Curia Capellae Tholosanae: quia propterea dicitur Capella, non Ecclesia: quia Capella potest errare, Ecclesia non. Ioā. Mōraigne in tract. de bigam. q. v. col. xxviij. Ex paritate ergo rationis. idem de decisionibus regni Neapolitani, & de decisionibus Curiae Delphinatus. Sed quicquid sit, licet iudices inferiores non habeant auctoritatē supra legem quā habet praefecti praetorio, & talia consilia principū quae illis comparatur: vt Curia Delphinatus q. §. incip. quia haec curia. Tamē semper debet aduertere quod eorū sententię vt plurimū per talia consilia reuidentur. Et si sumas in causa ecclesiastica per Rotā Curiae Romanae. Ideo in iudicando debeat se cōformare cum eorum opin. & cogitare q. ibi adsunt tot prudentissimi, doctissimi & iustissimi viri, quod verisimiliter non errarent. l. humanum. C. de legibus. l. hac consultissima. in fin. C. qui testamen. fac. pos. Et vt plurimū sequuntur opin. benigniores & æquiores. Et propterea audiui a praefectoribus meis quod cōsiliū ducis Mediolani quod non solebat obseruare pœnas l. si quis maior. C. de transact. & vidi in causa nobilitū de Calafcho, in qua fuerant latae tres vel quatuor sententię conformes in rigore illius legis, fuisse postea contrariū iudicatum per summā Curiam. Solent enim cōmuniter illi patres illud dicere, quod sunt iudices æquitatis, & non nullitatis. Et propterea commēdandi sunt qui decisiones suas ponunt in scriptis, & imprimi faciunt vt deueniant in notitiam omnium, vt possint scire quomodo partes habeant in litibus se cōtinere, & quibus opin. adherere.

¶ Amplia quintò vt procedat praedicta regula etiam quantum ad excusandum iudicē: nam iudicans contra communem opinionem tenetur in Syndicatu. Feli. in d. c. j. col. pen. vers. ix. fallit. de constit. l. pen. ubi Bart. & alij. C. de pœn. iud. qui male iudic. Paris in tract. de Syndicatu. in verb. iudicare. col. iij. & seq. Cardinalius in tract. de Syndicatu. quaest. xxix. incip. adde & nota.

l. si quis
maior.

Decisiones
Curiarum
impressae.

Excusatur
à syndica-
to.

bene. & q.lix. incip. adde q̄ iudices excusantur. vbi moderant
prædicta. nisi esset casus valde subtilis & ambiguus: quoniam
tunc talis ambiguitas eū excusaret à pœna. pulchrè Curtius tu-
nior cōf. vj. col. xix. Decius consil. lxiij. col. pen. in c. nā concu-
piscentiā. iij. col. ver. iij. fallit de cōstit. vbi allegant glo. in fine
principij. insit. de oblig. quæ ex quasi dehe. facit ratio quā po-
nit gl. in l. latæ culpæ. ff. de verb. sig. secundò moderat̄ nisi lectus
fuit op̄ nionem præceptoris. vt s̄. dixi. vers. etiam si esset
opin. præceptoris. faciunt etiā quæ infra dicam de casu dubio.
¶ **A**mplia sextò etiam si esset statutū prout erat Mediol. Et in
Hispania. vt dixi s̄ loquendo de authoritate Bar. quòd quòd
Bar. concordat cū gl. quod eorum opin. debeat seruari in iudi-
cando: nam tale statutū debet intelligi secundum ius cōmune.
lij. de noxal. Sed ius cōmune dicit q̄ nulla opin. cuiuscūque
sit & quatūlibet communis debeat obseruari. quando cōin-
citur lege vel ratione: vt infra dicā in tertia limitatione. ergo
debebit ita intelligi tale statutū: scilicet nisi opi. gl. & Bar. con-
uinceretur lege vel ratione: vt potius deberemus dicere tale
statutum superuacuum. quā quod quis damnū indēbitur pa-
tiatur. Alex. in l. iij. §. præter ait col. iij. ff. de dam. insect. l. iij.
consil. ccj. domina Gualdrada. ¶ **L**imita modò prædictā re-
gulam quòd debeamus inherere cōmuni opin. non procedet
quotienscūq; alia opin. esset cōsuetudine approbata: quoniam
tunc tali opinioni standum esset cōtra communem. l. in iudic. i.
& l. si de interpretatione. ff. de legib. c. cūm diiectus. de cōsuet.
opinio communis an tenenda sit. vide Rotam in nouis. decif.
cccclx. circa iij. col. ij. vbi tenet quòd nō. sed responderi potest
quòd ibi fuit de mādato Papæ. l. an in totum. C. de xdit. prima
vbi Salic. c. cūm diiectus. de cōsuet. Solom. in §. responsa. char.
vij. insit. de iure naturali. gent. & ciuili. latē Ant. Modestus in
prima oratione contra Lutherum. chart. ix. vbi de viribus talis
cōsuetudinis: licet in contrariū videatur Rota in nouis. decif.
cccclix. incip. circa tertiū. col. ij. sed ibi fuit de mandato Papæ.
& dicit Rota in antiquis. decif. cccclxiij. sequuntur nouæ decif.
quibus Domini Auditores palatij vtuntur: & in nouis. decif.
xxxvij. incip. fuit dubitatum. in fin. dicitur quòd illæ decif. lue-
runt collectæ de consensu. Coauditorum quibus in futurum
causis similibus stari. & secundum eas iudicari voluerunt. & in
antiquis. decif. dec. incipien. not. quod stylus dicitur. quòd li-
cet stylus palatij oriatur ex facto: est tamen ius. & sic videt̄
Rota

64
Opinio con-
suetudine
approbata.

Rota tenet hanc limitationem: pro qua facit. quia plures leges
conditæ fuerunt. quia à conditoribus credebatur bonæ. quas
vltus postea docent esse malas. c. statutum. in princ. de rescrip.
lib. vj. & hanc limitationem tenet Alex. lib. vij. cōf. l. xix. incip.
domini. col. iij. & tenent omnes scribentes examinautes hanc
materiam. Panor. in c. eum ad sedem. de reilit. (pol. col. x. Ias. in
l. post dotem. cum est. sol. mat. Claud. in l. si quis id quod. ff. de
iuris. d. om. iud. col. iij. Denis in c. eum omnes. j. not. de cōstiti.
in casu clerici. col. xvij. de iudic. & consil. cxxxj. ante fin. Bal.
lib. j. consil. xj. incip. præmissis vers. contrarium. Alex. iij. vol.
consil. vlt. col. v. vbi dicitur quòd illud quòd est consuetudina-
rium. non est arbitrarium: & quòd consuetudo habet vim
decreti & iustitiæ. & fuit consiliū Barbat. qui idem tenet lib. ij.
consil. xxvj. sapienter col. iij. & alibi sepe & Socin consil. ccix.
col. si dicit. quòd sequi debemus intellectum à consuetudine
approbatam. etiam verba inappropriādo: nec facile discedi de-
ber ab eo quod diu. x. quā visam est. Bastus in Defensorio mō-
tis. char. vij. col. j. vbi dicit quòd seruandum est illud quod ab
antiquo fieri consuevit. & Catell. in ij. parte Memorali. in ver.
practica. Bald. lib. j. consil. xj. incip. præmissa verò contrarium.
vbi dicit idem in interpretatione statutorum. Monferra. in c. j.
de consil. lib. vj. col. iij. vbi dicit quòd omnis dispositio potius
recipit interpretationem à iure consuetudinario. quā à iure
communi: & consuetudo interpretatur etiā ius diuini. Roch.
in tract. de consuet. char. x. col. ij. vers. secunda conclusio. licet
Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. rubr. de prudentia. in
iij. opposi. sentiat contrarium. Et si talis consuetudo interpre-
tatiua sit generalis. non indiget probatione. & nunquam illi
censetur derogatum. nisi specialiter dicatur. Ias. in l. de quibus.
ff. de legi. Felin. in c. j. de re iud. Cremon. sing. xcj. incip. tu scis
quòd appellatione. Barbat. in repe. l. cūm acuisim. C. de fideic.
dum loquitur an appellatione filiorum veniant nepotes. Deci-
us in cap. cūm M. col. iij. de constitut. & consil. cxlvij. ij. col.
Nec requiritur quòd sit præscripta. Roch. in rubr. de consuet.
quæ. lib. iij. & char. xij. col. iij. vers. iij. limita Decius. consil. clvj.
statutum. ad fin. Aduerte tamen quòd si talem opinionem con-
suetudo obseruat. generaliter vbique talis opinio dicitur vera
de iure. Si verò eam obseruaret solum in certis casibus. talis
consuetudo esset fortè exorbitans à iure & restringenda. vt so-
lum procederet in terminis suis. prout voluit Alexan. in l. post
dotem.

69

Non eget
Probatione.

Nō sit præ-
scripta.

Consuetudo
exorbitans.

dotem.col. xj. ff. sol. mat. post Bart. ibi. & ibidem Claud. clarig.
col. pen. quem semper vide, & nota eius dicta pro declaratio-
ne prædictorum, quia lict notanda. § Limita secundo quã-
do contra communẽ sunt opinio vnus san. eti munita autho-
ritate Noui vel Veteris Testamenti: quia talis opinio præfer-
tur communi opin. gi in c. de libelis. xx. dist. Ias in l. j. col. vij.
ff. si cert. per. Decius in cap. ne imitatis. de consti. col. fin. cap.
noi. el. j. vbi Caid. Alex. a. x. dist. Panorm. Aret. Felin. & Ioan.
de Anan. in c. qualiter & quãdo. el. ij. col. j. de accusat. Io. Monta-
igne in tract. paruo de bigam. chart. xxxvij. col. iij. Petrus de
Leinaudiere in tract. de Doctorib. m. j. parte q. xxxix. Felin. in
cap. ex parte. el. j. col. ante pen. de recrip. Scrutinium char. viij.
& seq. vbi chart. xx. & xxij. de suprema auctoritate sancti Aus-
gust. facit Rom. in l. de pupillo. § nuntiationem. col. iij. ff. de
oper. nou. nunt. dicens, quod dicta sanctorum patrum debent
defendi vsq; ad sanguinem. intellige sanẽ hanc limitationem
prout moderat Felin. in dicto c. qualiter & quando. el. ij. post-
quam ibi posuit de aliis auctoritatibus, dicam in vltima char.

66
Opinio-
vniuersi
sancti.

67
Convinci-
tur lege vel
ratione.

§ Limita tertio quando cõmunis opin. cõvinceretur per ca-
sum legis vel rationẽ cõcludentẽ. Had. Papa noister in Quod-
lib. char. xx. col. j. l. ff. de cõtrahen. emp. § itẽ pretium. in l. de
emp. l. j. in princi. C. de sen. pal. vbi Papinianus præfertur Vi-
piano & Paulo. c. capellanus. vbi Panorm. de fer. l. j. § sed neq; C.
de vere. aure. enuc. gl. in l. j. de leg. j. Anan. in c. tua nos. de vlti-
m. iij. col. Decius consil. xxij. col. v. Curt. consil. lviij. super eo. iij.
col. & lxxvj. super motiuis ad fin. & lxxxij. Deus pius. iij. col.
Corf. sing. ccvj. vbi Doct. Pich. in repet. § Titia. col. xij. vbi
venio ad secundum. & omnes examinantes hanc regulã in o-
cis prædictis. Et consil. ccc. xxxiij. in fin. Ant. de Prato in tract.
de succun. nup. char. x. col. j. ego solis. ix. dist. Ang. in §. respon-
sa. in l. de iur. nat. vbi Saïom. char. x. dubitat Czpola in tract.
de imperat. mil. delig. chart. xij. col. iij. & iij. Pet. de Leinau-
diere in tract. de Doctoribus. parte ij. septimo priuilegio. & di-
cit Ang. consil. c. in princip. sanctissima. col. ij. quod debemus illi
sententiã inharere quã est melioribus rationibus fulcra. licet
imperator sit in opin. contraria. hoc tenet Erasim. j. parte pro-
uerb. dxxvj. hæc potior. vide omnino fratẽ Syluest. contra Lu-
therum lib. j. cap. xvj. puncto iij. & seq. est chart. xcviij. Valan.
l. ij. ff. de orig. iur. col. lxxvj. & duabus seq. Ioan. Franc. Miran-
dula in lib. de fide & ordine credẽdi. theoremate. xxij. Claud.
in Mon

in Monarchia Franciã, parte ij. c. iij. & c. vij. Et hoc est quod
vult Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. in rub. de prudentia
& in rubri. de eloquentia. Gem. consil. xlviij. pro examina-
tione. col. iij. vbi dicit se composuisse tractatũ de veteri opi-
quẽtamen nondum videre potuimus. & Barb. sepius in con-
siliis fundat se in hac limitatione, vt videatur eius peculiare di-
ctũ. facit illud Exod. xxij. neq; in iudicio plurimorũ acquie-
sces sententiã. vt à veritate deuias. refert frater Michaël Domi-
nicus in Guelfis & Giebel. char. xij. ca. tertia malignitas. Had.
Papa noister in quodlib. ij. est charta xx. col. iij. & xxj. col. iij. &
potius permittitur scãd. dum, quã quod veritas deferatur. c.
qui scandanzauerit. de reg. iur. Angelica in versic. iudicare. §.
vij. Rosarium lib. ij. ferm. ij. litera t. propterea quia hoc incum-
bat bono aduocato. sequitur quod melius est habere bonum
aduocatum. quã bonum iudicẽ. Fulg. qui loquitur de semet-
ipso. in l. quod si noit. §. si mancip. ff. de æd. edic. prædict. in-
tellige sanẽ. scilicet quando illa ratio seu illæ leges concluderent
in materia per ea quæ dicã statim in xvij. limitatione hu-
ius regulæ. licet aliàs quandoq; sufficiat vnum bonũ motiuũ.
licet non sit incõvincibile Bai. in c. cum tanto. col. ij. de cõsuet.
in c. accedens in fin. vt lit non contest. Casus autẽ legis secun-
dum Cyn. in l. j. col. fi. C. de legib. est illud quod scriptũ est in
terminis de quo queritur. vt in terminis indifferẽtib; ad ma-
teriã de qua tract. & licet Bai. solum dicitur dicere, casus est rotũdus,
tamea Bar. in c. cum causam. col. iij. dicit casus est formalis. &
est pudor dicere contra causam legis secũdum Pich. in repet. §.
Titia. col. xc. in fi. Barb. in c. clericis. num. xvj. de iudi. est tamen
mirabile videre hominẽ eminentis sciẽtiã qui sine reuolutione
librorũ respondeat de casu legis. Bauceria in §. fin. col. iij. pen.
instit. de testa. milit. Et tantũ sufficit vnus bonus tex. quantũ
mille. in tracta. quando res habeat orig. à contractu. col. v. iij.
Igneus in repet. auth. ex causis. col. xxxij. Calcan. cõsil. lviij. vbi
cõsil. col. j. Rosariũ Bussi. lib. j. ferm. j. litera q. Imò sufficit alle-
gare librum absq; capite legis. gl. in c. vt euidenter. j. q. j. Card.
in clemen. constitutionem. col. j. de elect. vbi refert Spe. dicere
hoc esse vile. ne instruat aduersarius. contrarium dicit Gem-
in c. j. de cler. coniug. lib. vj. pro quo Ioan. Picus Mirãdu-
la in Apologia. q. vij. char. iij. allegando Rufinum contra Hiero-
nymum dicere, locum nõ profers. ne me possim defendere.
prout ipse Hieronymus aliàs respondebat Angustino: & con-

Tantũ vnũ
lex quantũ
mille.
Liber abs-
que capite
legis.

trarium procedit inter doctos. Præpos. in c. ij. not. an. 2g. vel
 fil. Sed pro concordia vide aliū Card. in c. sed illud. §. hinc etiā.
 xlv. dif. Spec. in tit. de dispu. §. per rō. Ioseph. Arct. in l. eius quæ
 in provincia. col. fin. ff. de pet. in rō. sufficere dicere in genere.
 Ita iure cauetur. Bolo. in repet. auth. habita. C. ne fil. pro par.
 col. xvij. vbi etiā dicit q. quādo loquimur cū principe nō est
 opus allegare iura & dicit idem esse quādo sunt consilia deci-
 sua. Panor. in c. vestra. ij. not. de cohob. cler. & mul. consil. xij.
 incip. In quæstione quæ ad præsens. ij. vol. Corn. cōf. cccxxij.
 incip. licet. ij. vol. & in ij. vol. consil. cccv. incip. viso. & consil.
 cccj. incip. in præsentia. Felin. post antiquos in c. sicut de re iudi.
 Io. de Lesnaudiere. in tract. de Doctorib. iij. par. q. xij. Brunus
 in feud. lib. consil. cvij. casus. col. pen. & consil. seq. in fi. Sa-
 lomon. in §. respōsa. char. ix. vers. hinc quæstionis est. in sit. de
 iure naturali. Quia nec causa debet exprimi in sententia: quia si
 exprimeret falsam causam, sententia redderetur nulla. d. c. sicut
 de re iudic. vbi Felin. col. vij. Sed quia ista sunt verba consilij
 quæ non necessitant, mihi semper placuit in sententia & consi-
 liis decisuis allegare causam propter quā quis moueatur. nā
 si iusta est, illo modo melius scitis animo cōdemnati, cū na-
 rationibus conuincitur, vt vel iniustus se merito cōdemnatum
 affirmet. Ias. in præfatione ad j. ff. veter. & ij. C. pro quo Papa
 Pius ad Ducem Austriæ, in epist. iij. chart. iiii. d. cens quōd hoc
 procedit ex magna vi iustitiæ facit illud Iob. x. Indica mihi: cur
 me ita iudices? & Oenone apud Ouid. Leuiter ex merito quic-
 quid patiare. ferendum est: Quæ venit indignæ pœna, dolenda
 venit. Et est minus malum quōd sententia pronūciatur nulla,
 quā quōd quispiam damnatum indebitè patiatur ex ignoran-
 tia iudicis: & animæ iudicis melius consulitur, quōd eius igno-
 rantia detegatur, quā quōd teneatur ad restitutionem. Non
 tamen propterea ad cōvincendū cōmune op. sufficeret ad-
 qua subtilis ponderatio seu cauillatio alicuius text. l. pen. ff. ad
 exhib. Felin. in c. cum Bertoldus. iij. col. de re iudic. in c. cum ex
 officij. col. vij. vers. iij. de præscript. vbi etiam dicit quōd non
 debet iudex recedere a communi. propter argumenta schola-
 stica, quia tali modo nihil esset tam clarum in iure quin capere
 posset aliquam subtilem dubitationem. in authen. de tabel-
 lion. in princ. & in proce. clem. & in c. omnem. xxxvij. distinct.
 & res etiam certa per sollicitam quæstionem in dubio reuoca-
 tur. l. ij. in princip. ff. de dolo. l. ita diuus. ff. de arbitris. glo. l.
 in l.

In decisuis
 nō oportet
 allegare.

Subtilis pō-
 deratio.

Nihil tā cla-
 rū quin fiat
 dubitabile.

in l. & eleganter. §. nō solum. ff. de dolo. Et Cicero in princ. Pa-
 radox. dicit, quōd nihil est tam incredibile, quin dicendo fiat
 probabile. & aduocatus subtilis facit malam causam apparere
 bonam. gl. in l. quod si nolit. §. culpam ff. de xdil. edict. & si nō
 persuadet orator. glo. in l. illicitas §. sicut. ff. de offi. præsid. nec
 debeat verba legum Iudaicè intelligi, nec calumniari, nec ca-
 uillari. Ias. in authen. ingressi. C. de sacrosanct. col. ij. nec inter-
 uertit, nec diuinari, nec derideri. Igneus in disput. an rex Fran-
 ciæ recognoscat Imperatorem. col. xij. facit. l. pen. ff. ad exhib.
 Et nihil est quod vir malitiæ deditus non inueniat. §. j. in au-
 then. vt hi qui obli. se perhi. habere res minor. Igneus in rep.
 auth. ex causa colū. xxv. & bonus aduocatus nouit omnia ma-
 la. l. ab Anastasio. C. manda. vbi Bal. col. ij. dicit, quōd aduoca-
 tus multum sollicitus in causa præsumitur omnia mala cogita-
 re. Felin. in c. tua nos. de homic. Barb. in c. j. col. v. de iuram. ca-
 lum. vbi & in c. cæterū col. ij. in eod. titu. Lucas de Penna in l. j.
 C. de lucris aduocato. libr. xij. quia candida de nigris, & de ru-
 bentibus atra efficiunt & xij. eorum vitia enumeratur in tract.
 de cultu vineæ Domini. v. par. c. ix. col. xij. sed specul. in titu. de
 aduocato. §. j. colum. iij. dicit, quōd peccat si non defendit cli-
 entem pro viribus, & committit latrocinium. Cacialup. in re-
 pet. l. diem functo. q. viij. col. ij. & si per imperitiam perdit cau-
 sam tenetur emendare damnum cliētulo. Bart. in l. quod Ner-
 ua. ff. de positi. Hadr. Papa noster in quodlib. char. xlv. in princ.
 Et quid debeat facere aduocatus, Bal. in c. bonæ. el. j. de postu-
 lat. prælat. Cardin. in c. infames. iij. q. vij. Lucas de Penna in
 l. j. C. de iur. aduoc. libro xij. vbi inter cætera dicit quōd senes
 non debent amplius aduocare, & quærant a cliētulo verita-
 tem: nam medico & aduocato est dicenda veritas. Bald. lib. iij.
 consil. cxxxj. tit. col. ij. Specul. in titu. de aduocato. §. nunc tra-
 ctemus. col. j. facit Nauis Stultifera. charta xvij. de delatorib.
 & litigiorum promototibus. & charta lxxxj. de rixosis. Alber-
 de Rosate in proce. C. incip. quoniam vbi. col. j. dicit quōd of-
 ficiū aduocati est laboriosum, tædiosum & periculosum. &
 col. fin. quōd non debent vi cauillationibus. nec instruere par-
 tem vel testem dicere falsum, & caueant: quia prauī aduocati
 moriuntur sine loquela. gl. in §. item furdus. in sit. quib. nō est
 per. facc. test. & ita dicit Bult. in Rosario serm. viij. j. parte. col.
 fin. quod Paduz vno anno pestis mortui sunt vij. aduocati, qui
 omnes fuerunt inuenti sine lingua. facit ipse ij. parte. ser. xxix.

Sollicitus
 aduocatus
 malus.

litera P. incip. quarto vobis & seq. & plura de eis Paris de pte
 teo in tract. de Sindicatu charta. v. in rubr. de excess. aduo. Na-
 ta in clem. saepe in fin. princip. Humbertus in sacrilegio. char-
 x. in verbo, parte & nomine. vbi plura adducit contra eos. latē
 Barb. in cap. pastoralis colum. ij. de iudi. & in iij. allegat Cice-
 propterea dicit Calc. consil. xxviii. magnificus. vj. col. quod v-
 animabus consulentiū, & non rectē consulentiū de quo Aibe-
 ric. in Dictionario. in verb. lingua. & de illo qui pro suo con-
 silio merebatur primum laquei. vt Opiz. in repet. §. diui. col.
 lxxvj. Felin. in cap. de cetero. d. e homic. Ias. in l. si ab hostibus. §.
 fin. col. fin. ff. sol. matrim. & refert Barbat. in c. Raynutius. col.
 lviiij. & consil. lxx. clemētis. i. lib. ij. col. iij. quod vni sacro
 viro apparuit Dyn in semniis. dicens, quod erat damnatus. re-
 fert Decius in l. ca. de mum. C. de colla. Purpur. in l. edita num.
 xvij. & tamen quando Dyn vnum decidebat, dicebatur ibi re-
 se tota synodus legalis sapiētiz. Socinus lib. iij. consil. lxxv. r. u.
 xxv. & dicit Bal. quod Bart. erat damnatus refert Io. de Plat. in
 §. publica. in lit. de pub. iudi. in fin. Alex. ad Port. in l. vnum. ff.
 ad l. Pomp. de parricid. Io. Montolonius in promptuario iuris
 in verbo releuatio. Io. de Vilemati in rep. l. diuus. ff. de sicar.
 colum. ix. num. xliij. habent quandoque aduocati manus n. m. s.
 procliuēs ad auri. Barb. in c. in praesentia. col. xij. de probat.
 & in locis praedictis. Et tamē si rectē & iustē procedant, vt do-
 cet Aiber. lib. j. super verb. Curt. & Vdatr. Basius in oratione in
 laudem Legum. incip. ex multis. & in l. ij. ff. de orig. iur. col. x.
 iij. & in oratione incip. superiore anno. col. fina. facit Guil. Ro-
 uille in tract. de descriptione iustitiz. lib. iij. cap. v. col. fin. Hip-
 pol. in l. si. ante fin. ff. de sicar. ~~_____~~
 vt dixi §. in xj. ratione seu fundamento partis affi-
 manu. vide de aduocat. per Cardin. in cap. iij. q. vij. Et nun-
 quam defendit vrsimile: licet non sit verum vsque ad manife-
 stationem causae. Cicero circa medium ij. Offic. Vincentius in
 allegationibus primò impressis. charta. xlvi. col. iij. & causam
 malam facit videri bonā. glo. in l. quod si nolit. §. culpam. ff. de
 xedil. edic. Et quandoque imprimunt aliquam opin. licet fab-
 sam in cerebrum iudicis. qui postea erit capitosus, taliter quod
 nunquam exinde euelli poterit: vt inquit Alexā. in l. cum libo.
 col. x. de leg. j. quae capitositas est mala. imò sapientis est muta-
 re consilium. l. nonnunquam. vbi glo. ff. de collat. bon. Iteus
 in repet. authen. ex causa. col. x. C. de libe. pzet. de xmo

do non

do nō mutent in partem deteriorem: vt de Anchar. dicit Barb.
 in Ioannina. col. clixij. verbr. xvij. adduco glo. Et melius est se
 corrigere quā expectare quod ab alio corrigatur in authen.
 de nupt. in prin. Felin. in c. qualiter & quādo. el. j. ij. nor. de ac-
 cus. La ucel. Politus in tractatu de offi. aduoc. in rubr. quale de-
 beat esse aduocati officium. circa fi. Quia humanum est pecca-
 re cap. inter hęc. el. j. de Poeni. dist. iij. l. Papinianus. §. meminisse.
 ff. de inoff. test. Et quādoq; bonus dormitat Homerus. Barb.
 lib. j. consil. v. col. iij. & in d. Ioannina. col. iij. & Pic. in repet.
 l. in quartam. ff. ad l. Falc. col. liij. Et inquit Hieron. ad August.
 epist. ij. Te quoque ipsum orare non dubito. vt inter nos con-
 tendentes veritas superet: non enim tuam gloriam quaeris, sed
 Christi. Cumq; tu vinceris & ego vincam. si meum errorem in-
 tellerero, & contrario me vincente tu superas. Et Ambrosius
 j. Officiorum: Hęc sunt arma iustitiz vt cedendo vincat, sicut
 periti iaculandi cedentes solent vincere, & fugientes graui-
 oribus insequentes vulnerari debentibus. Et propterea iudices ad-
 uertant ne nimium inhæreant scrupulositati. quæ nō debet at-
 tendi l. posthumus. ff. de in iust. rup. test. Et sub autoritate iu-
 ris scientiz propter nimiam subtilitatem quandoque pernicio-
 se errat l. si seruum. §. sequitur. vbi latē Ias. ff. de verb. oblig.
 facit l. lege. xij. tab. in princ. C. de leg. hære. in l. ita vulneratus.
 §. penult. & si ff. ad l. Aquil. Spec. in procem. in antep. col. Paul.
 lib. j. consil. cxcij. incip. in causa. ad fin. Bal. in cap. dilecti. j. nor.
 de iud. nam qui nimis subtilizat, seipsum frangit: vt de Bal. dicit
 Ias. in l. edita. C. de eden. in primis verbis. Ripa in tractatu
 de Peste charta. lxxij. num. ccccxlj. & dicit Bald. in veteri. C. de
 contrahen. & commit. stip. quod nimia subtilitas est odiosa le-
 gibus, maxime quando venit ad infringendum contractum: &
 licet toleretur in disputando, non tamen in iudicando. Practi-
 cius Papi. in fo. sententiz definitiuz. glo. §. facit Hostien. in c.
 nouit. col. ij. de iudic. Idem in materia rescriptorū dicit Lupus
 alleg. lxxxix. col. fi. Mōtferri. in rub. de rescri. lib. vj. colum. ij.
 praesertim circa eius formam: quia de en contentari debemus
 postquam curia eam adinuenit. Luc. de Penna in l. praedicta. C.
 de loca. praed. cui. lib. xj. chart. pen. col. j. vers. & ego vidi priui-
 legia. vide tamen Bald. in cap. fin. de transla. episc. Decium in l.
 ca. est natura. ff. de regu. iur. l. dem quādo sumus in de positioni-
 bus testium. Eeli. in cap. quotiens. colum. iij. de testib. idem in
 causis Ecclesiasticis. Barbat. in c. j. col. ix. de lit. contest. & reli-

Scrupulo-
sitas su-
scitanda.Iudex capi-
tosus.Mutare co-
nsilium.

gio iurifurandi non debet impediri per cauillosas exceptiones & subtiles: quia iudex perniciose subtilitati debet occurrere. Vitalis in tractatu clausularum sub rubr. an iuramentum validet contractum simulatum. col. vij. Idem quando agitur de bona fide: quia tunc non curamus de apicibus iuris. l. si fidei iussor. § pen. ff. mand. l. pen. C. ad Treb. Ias. in l. alienam. ij. col. C. de procur. Simplicitas enim est illa quæ commendatur. Decius in cap. ad audiendum. ij. not. de app. facit quod dicebat lafon de illo scholare insistente opin. Aret. vt supra retuli. in iij. ampliatione. & contra istos subtilizantes etiam gratia disputandi, plura ponit Iſocrat. in oratione de pulchritudine Helenæ, quæ est impressa ante Herodotum. & Scrutinium charta xvij. Et dicit Pet. quem refert Cyn. in l. ex persona. C. de probat. quod istæ subtilitates turbant intellectum audientium, & non potest abbreviari. Felin. in cap. omnes leges. j. dist. colum. antepen. Petr. de Rauenna in fine sui alphabeti, in disputatione incip. valete. colum. iij. dicit quod vitium quia est subtile citius frangitur, quam res grossa: propterea Ioan. Montaigne in tractatu de bigam. q. j. colum. xij. dicit quod Hostien. ad cõal. tẽ volauit per aëra quod ab oculis debilius euanuit, & in multis seipsum fregit. hinc dicit prouerbium, quod nimis subtilibus decidunt femoralia. & materia moralis non patitur perscrutationem subtilem. Aegidius de regim. principum. cap. j. facit Ioan. Montolonius in Proptuario Iuris in verb. fides. colum. iij. Ponzinibus in tractatu de lamiis. col. ij. ix. verifico. ob. quod l. Bald. in cap. de postul. prælat. Paul. de Castr. l. j. consil. ccc. lxxx. incip. iudex est minister Dei in princ. in l. j. col. j. C. si feruus extero. quod nulla subtilitas est sine utilitate saltem acuminis intellectus. Prouerb. xxvij. Ferrum ferro acuitur, & homo exacuit faciem amici sui. facit Salomon. in §. responsi. instit. de iure natur. char. ij. dicens, quod proprium epitheton interpretantis est subtilitas: & licet non iudicanti, tamen speculanti semper est permissa, secundum eum in repetitione l. Gallus. §. quidam recte charta. ij. ff. de liber. & posthum. & Felin. in cap. graue. col. ij. de offic. ordin. dicit quod vulgares & parum subtiles tenerent hanc opin. Et dicit Bald. in l. j. colum. j. C. si feruus extero. quod nulla est subtilitas sine utilitate saltem acuminis intellectus. Sed caue, quia loquuntur de bona subtilitate, non perniciose & sophistica. Et quæ sit bona subtilitas, vide Lancel. in l. illam. ad fin. C. de collat. alleganter Placita

Contra sub
utilizantes.

tonem. Luc. de Penna in l. j. C. de profes. qui in vrb. Cõstantin. col. vij. Iſernia in §. fin. de natura feudi, latè Barbat. in cap. dilecti. colum. iij. de iudic. Et sæpe videmus Doctores dicere, ista opin. in puncto iuris est verior: sed contraria seruaretur in practica. Cyn. in l. fin. in fin. C. de acquir. poss. Aluar. in cap. j. vlti. not. de natu. feud. quia nihil prohibet quædam falsa esse probabiliora quibusdam veris. v. Topicorum. Conradus in tract. schismaticis. cap. iij. nu. v. Angel. de Aret. in §. j. in iij. quib. mod. ius pat. pot. sol. & alibi sæpe scribèdes. Imò plus dicit Lancel. in l. hæres absens. ante fin. princ. ff. de iud. quod quãdo doctor dicit, & ista opin. est de iure verior: quod vult dicere, ergo contraria seruaretur in practica. & ita declarat dicta dom. Alexand. pro quo facit idem Alexand. in l. sciendum. colum. i. ff. de verb. oblig. dum ibi dicit opin. Dyn. esse veriore. postea subdit quod opin. Bart. seruatur. facit text. in clem. quamuis rigor. de appel. ibi communem obseruatiã. quem ad hoc allegat Felin. in cap. ex literis. in fin. vj. col. de constit. Est verum quod Lancel. Politus in repet. l. re coniuncti. colum. iij. inuehit contra sic dicentes, quam si velint quod in iudicio veritas non sit sectanda. pro quo Vdabicus in l. secunda. ff. de orig. iur. columna lxxvij. & in oratione incip. iuris ciuiliis studia. columna prima. facit Salomon. quem supra retuli, dicens quod communes opin. nascantur & intereunt in scholis: sed non aduertit ad l. minimè. ff. de legibus. cum similibus præallegatis. ad Igneum in disputat. an rex Francie recognoscat Imperatorem. colum. tertiam. Et licet ex imbecillitate ingeniorum nostrorum nesciamus nos resoluere de aliquo fundamento cõtra communem: tamen venient aliqui posterius quibus hoc reuelabitur. facit Hadrianus Papa noster quod liberis ij. litera. c. ex charta xv. columna prima. vnde ne arguamur à posterioribus, bonum est semper inhærere communi opinioni in dubio. Præterea communis opin. vt plurimum solet obseruari in practica: vnde ex eo quod fuerit obseruata, licet superuenerint aliqua fundamenta cõcludentia contra communem: nõnne illam debemus nihilominus obseruare, per ea quæ dicta sunt in prima limitatione? Vnde nisi adduceretur noua fundamenta contra communem opi. quæ verisimiliter non fuissent visa per tenentes communem opin. non recedentem ab ea: adhuc si deberet recedere, vellem quod responderetur omnibus fundamentis communis opin. aliàs etiam si adduceretur vnũ fundamentum conic

concludens contra cōmunem. & esset aliud cōcludens fundā
mentū pro cōmuni, dato, quōd neutri responderi posset, adhe
rerem cōmuni. Quando autē essent plura fundamenta insolui
bilia pro vna parte quam pro altera. Spec. in tit. de disput. & al
legationib. §. nunc videndū occurrit. col. ij. vers. studeat aem.
tem. dicit debere stari pluribus fundamentis. pro quo Capol
in tract. de imper. mil. delig. char. xij. col. iij. & vers. licet plu
res rationes. vbi dicit hoc procedere quando sunt æquē bonæ.
Non tamen per hoc est dānanda subtilis inductio legū: quia
in inductioe stat virtus legis: vt dixi in prima ampliatione.

68
Aequitas
præfertur
rigori.

¶ Limita quartō quando communis opinio esset rigorosa: &
alia contraria opinio esset æquior. l. in omnibus quidem. vbi latē
Decius l. ea quæ in partes. §. j. ff. de regi. iur. quam allegat Ante
ros Frego. char. xj. c. fi. de transact. l. placuit. vbi Ias. post alios.
C. de iudic. l. Aemilius. ff. de minorib. Et Cato, Aequum iudi
ca. Guliel. Rouille in tract. de descript. iustitiæ. lib. j. c. fin. & Luc.
in princ. offic. in rubr. de animi elatione. quōd qui vult omni
bus complacere, difficulter seruat æquitatē, quæ est iustitiæ ma
ximē propria. & multa in iure contra strictam rationem dispu
tandi pro vtilitate publica recepta sunt. l. ita vulneratus. §. pen
ul. ff. ad leg. Aquil. cap. fin. de transact. l. Barbarius ibi, huma
nius. ff. de offic. pret. quam inducit Baueria in §. testes autem
in fin. instit. de testam. debet enim omnis interpretatio esse bo
na & æqua, quia ius est ars boni & æqui. l. j. ff. de iustit. & iur. &
Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. rubr. de scientia quæ
requiratur in aduocato. alleg. Cicer. & alios summē laudantes
quosdam iuriconsultos, quia nunquam Ius ab æquitate sepa
rauerint. vide Ioan. Montolonium in Promptuario iuris. in
vers. æquitas. Anton. de Priato in tract. de secund. nupt. chart.
xv. col. iij. vbi dicit. quōd illa dicitur æquior per quam euen
tatur absurdum. per l. ita vulneratus. ff. de leg. Aquil. & de abusu
do. §. in materia argumentorum. & quōd æquior opinio scribē
quenda, tenet Curt. Senior consil. ij. super testamētis. col. x. vers.
ecce ergo. Consil. sing. ccvj. vbi Doctores Ioā. Lup. in cap. per ve
stras. iij. not. de donat. inter vir. & vxor. est in toto opere. chart.
lxxj. col. iij. Igneus in authen. ex causa. col. xc. maximē quando
talis opinio æquior est fundata in ratione naturali. Socin. in l.
qui agnitis. iij. col. ij. ff. de except. H. ppol. in rubr. C. de probat.
colum. xxvij. & seq. gloss. in Regula Cancellariæ. xij. vbi di
citur quōd in dubio recurrimus ad rationem naturalem. & re

gulas iuris communis. Ias. in l. filio pater. ij. not. de leg. j. in l. si
feruum. §. sequitur. col. j. ff. de verb. oblig. cum aliis supra addu
ctis in præcedenti limitatione contra scrupulositatē. In Iustus
enim quādoq; in iustitia sua petiit. gl. in cap. nisi cum pridem.
in ver. elicit. de renunt. Et dicit Syrus apud Terentiū in Heau
tonumorum menos. Ius summum sæpe summa malitia est. Et
reassumpit pulchrē Cicero circa mediū j. Officiorū de offic. à
circumstantia. Polyd. prouerb. cx. Guil. Rouille in tract. de de
script. iustitiæ. lib. j. c. penul. Erasim. j. parte prouerb. dcccxxxij.
Ioan. Montolon. in Promptuario Iuris in vers. iustitia. col. iij.
Aeneas Syluius epist. lxxj. reuerteris. Mathæus Bosius xxxv. in
cip. omnes. Ioan. Pyrrhus in repet. l. quatiens. ij. char. ff. de reg.
iur. Luc. de Penna in l. præcept. col. ij. C. de can. larg. col. ij. lib.
x. vbi dicit quod Aristides rex Græcorum ob nimiam iustitiam
expulsus fuit. Archid. in cap. denique in fi. iij. distinct. nō enim
omne quod licet honestum est. l. semper in conventionibus. ff.
de rit. nup. dicit tamen Card. in elem. j. de reliq. & vnc. sanct.
iij. not. quōd iustū vnus partis præfertur honesto alterius par
tis: imō quōd nunquam separatur iustum & honestū, licet cō
trarium appareat. Et quādoque aliquid est iustum, cuius con
trariū est iustius. Anch. in reg. peccatum. in fi. col. xvij. de reg.
iur. lib. vj. Et in fi. suæ disputationis quæ incipit. Antiquis tem
poribus. text. in l. exigēdi. C. de procur. facit Hippol. in l. si quis
vltro. col. xij. ff. de quæst. facit Alex. & Ias. in l. placuit. de iud.
vbi Paul. de Cast. allegat Salomonē dicere, Non esse nimis ius
tus. vt Ecclesiast. vij. & in cap. serpens. de poenit. dist. j. c. nimiū.
xxij. q. iij. Felin. in cap. purgatum. de re iud. Decius in c. ex
parte elij. de offic. deleg. in cap. quoniā cōtra. col. iij. de prob.
& Scrutinium chart. xcviij. dum examināt quādo æquitas præ
feratur rigori. In quibus locis semper intelligant de æquitate
iuris scripta: non autem quōd quis debeat sumere æquitatem
de bursa sua. Curt. consil. lxxxij. quod est vltimum. col. antepe
nult. etiam in repet. l. admonendi. col. fin. ff. de iureiur. aliās li
cet opinio esset æquior, nō esset seruanda. Aret. in l. ita stipula
tus. §. postul. col. ij. de verb. obl. dū dicit, licet ista sit æquior,
contraria tamen seruaretur. Ias. in l. nemo rem suam. in fi. ff. de
verb. oblig. & alibi sæpe prout nec æquitatem adusuam. Bar
bat. lib. j. consil. xvj. clemensissimi Dei patris. col. iij. dicit tamen
Hadri. Papa noster quod lib. vj. est chart. lvij. littera e. quōd de
bet tunc iudex scribere principi, qui præferet æquitatem non
scriptam

Aequitas
scripta.

scriptam rigori scripto, vt ibi etiam q. x. col. xvij. & quomodo dis capiatur rigor, Panor. in cap. si clericus laicum. iij. not. vbi Roch de foro compet. Ioan. pronepos Bart. in tract. de aibu. lib. x. q. seu cap. iij. Iudæis autem bene seruatur merus rigor, & non æquitas, Ias. in l. si mulam. ff. de verb. obligat. ij. not. Currius Senior consi. vt. col. i. ant. pen. In quibus quod ius seruandum sit. Ferrat. cautel. xxiiij. queritur. Et istud est quod fecit magnum honorem opin. Bart. quia sequebatur libenter opin. placentes laicis, vt dicit Bald. quem refert Barb. in cap. dilecti. col. si. de iudic. Ias. in l. quidam cum filio. num. 3. de verb. obi. Nec mirum, quia isti inuestigatus qui nõ consonat auribus vulgi, dicuntur extranei, secundum Bal. in l. maximum vicium. C. de liber. præter in cap. j. de pace Conit. in ver. O. izon ad fin. dum dicit, quod omnis intellectus, qui non sonat auribus vulgi, est extraneus: & sic uitandus refert Ias. in l. eum qui ita. de ij. in l. qui ante Calendas. col. ij. ff. de verb. oblig. Barb. in epet. rubrica de fide instr. col. x. & in l. eum acutissimi col. lxviij. C. de fideicommissi. & in consi. xxxiiij. incip. præclare optimus. col. xxij. ij. vol. in c. iij. loco. col. xix. vers. iij. mouetur. de prob. Alex. in apostil. ad Bart. in l. Labeo. ff. de supel. leg. facit quod sermones de moribus quando discordant ab his quæ secundum sensum videntur, negligi solent. in princ. x. Ethicorum. Hadr. Papa noster in quodlibet. chart. x. col. j. facit Barba. per istum text. in cap. sicut consuetudo. col. iij. de probat. vbi allegat Bal. post Aueroim dicere, quod experimentum verorum sermonum est vt concordet cum rebus sensatis, vt verificetur in communem hominum opin. intellectu fruuentium. & idem insinuat vobis repetit Barbat. legendo & consulendo, qui facit falsum bonum factum de hoc dicto: non tamen intelligas de vulgo sine ratione, de quo dixeram in secunda parte affirmatiua. veri. nec metetur solutionem.

- 69 ¶ Limita quinto, nisi isti qui tenent communem opinionem determinent de eo in quo non habent peritiam. Et tenens contrariam opin. esset in illa facultate peritior. Erasim. j. parte. prouerb. dxij. Ne sutor ultra crepidam. Bon. de nob. parte iij. num. 57. Barbat. in rub. de precariis. in primis verbis. in c. proposuisti. col. v. de probat. Bolog. in Theodosiana in ver. ab eadem philosophis. & in verbo. librum ab archidiano. col. iij. Luc. de Penna C. de profess. & medi. lib. x. in l. magistrus. col. iij. De cius in cap. ne innitatis. ad fin. de constit. Est enim credendum

peritis in arte l. j. in princ. de vent. in spi. vbi dom. Alex. in apostillis. & in l. semel. C. de re milit. lib. xij. Felin. & Decius in c. proposuisti. iij. col. de probat. Socin. fallent. cccxiiij. faciunt quæ §. dixi in v. ratione principali partis affirmatiue circa fin. Et est bona gl. in cap. vt veteru. ix. dist. quæ dicit quod in disputationibus propterea plus credimus August. in moribus, Gregorio in historiis, & translationibus Hieron. Et sic tollitur questio Petrarchæ epist. lxxij. dicta difficile. & seq. vbi querit cuius authoritas sit maior. Hieronymi, an Augustini. facit illud Philosophi, quod vnusquisq; eorum quæ cognoscit bonus est iudex. refert Socin. consi. clxxij. visa bulla. col. ix. vers. ex parte. facit Scutinium referens istam gl. chart. cc. & lxxvij. & xcij. Panor. in cap. j. vltim. notab. de consang. & affin. vbi dicit quod ille cui est commissæ causa matrimonialis, si nõ habet peritiam canonum, debet consulere peritiores: alius peccat. ideo in materia legali stamus Legistis: in canonica stamus Canonistis: vt volunt omnes in cap. j. & ij. de oper. no. nunt. Et dicit fo. And. in cap. relatum. in fi. de offic. deleg. quod Azo allegabat illum text. quem habuerat à quodam canonista: sed quia fuit oppositum de cap. seq. incip. gratum. dixit Azo, gratum relatum si manet vituperatum. Et propterea in materia feudali plus credimus Iac. de Beluiso, quam aliis: quia ipse sæpius legit illum librum. Iac. in inuestitura. in vers. & dicit vasalli cõuenti coram ordinario col. j. latius Afflictus in constitutionibus regni lib. iij. rub. v. col. iij. est char. cclxix. ante si præsertim cum sit quædam scientia de per. se. secundum Bald. j. lib. consi. cccxiiij. incip. quod cõfentens domino, & habet suas singularitates quæ vocatæ naturæ, vt per eum lib. iij. consi. cccij. materia. col. j. & dicit Bald. in l. omnes populi. col. vij. ff. de iust. & iur. quod pro habendo intellectu literali grammaticali, recurrimus ad speculatiuos Grammaticos, pura Catholiconem, nõdum viderat Nestorem, qui eum totiens dicit somnasse: & bellum grammaticale, vbi dicitur, Catholiconem inuentus cum asino onusto vocabulis. hinc idem raptus fuit propterea acriter tortus & coactus fateri furtum. & frater Bapt. Carmelita. in apolog. ante Parthenices Marianas. incip. quomã. char. iij. dicit quod est asperfus pluribus erroribus quàm pardus maculis. Et in lude Azardi. plus creditur vni barro. quàm vni magnifico doctori. Ang. in §. præterea quod per alluionem. instit. de rer. diuis. Et facit Curt. consi. xx. incip. Dominus labia mea. in primis ver-

Opin. placentes vulgo.

Peritis in arte credendum est.

bis esset verecundia si ipsi non scirent plus. l. ij. col. antepenult. vers. Sernius autem Sulpitius. ff. de orig. iur. Rom. cōsi. cccxxx. incip. circa primum. ad fin. & dicit Felin in c. qualiter & quando el. ij. § ad corrigendos de accus. quod est verecundia Legistis, quōd Host. canonista sciuit l. ante eos, licet in favoreo episcopis habuit malam scientiam & peiorem conscientiam. Bald. lib. ij. consi. clxvj. punctus quæstionis post medium. & ea quæ non sunt aperta debet subtilitatibus seu verbis exquissis obfusari. Panor. lib. j. consi. clxxxj. viso puncto. in princ. & licet dicat Rom. sig. dcliiij. habens. & Ioan. Rugerij in cap. j. de causa pos. & propriet. j. not. quōd Legista senza c. vale poche Canonista senza l. vale niente. Idem refert Igneus in disput. a rex Franciæ recognoscat Imperatorem. col. iij. facit Barbara rubr. de testam. col. j. hinc Felin in cap. ecclesia S. Mariæ. col. xxij. de constit. inuehit contra puros canonistas, qui putant omnia posse decidi inter clericos solis canonibus. Et dicit Host. in summa de penit. & re. §. cui confitendum. col. ix. vers. iij. g. per solam Bibliam regi non posset Ecclesia sancta Dei. ergo malè dicit frater Mart. Luther. pag. dxv. qui dicit solam legem Evangelicam sufficere: licet non debeamus tantum videre Decretales quōd deseramus Bibliam. Dantes in Paradiso. cantata poi. circa si. Imò Ioan. Fab. in §. item pretiū. instit. de emp. & vend. inuehit contra simplices Legistas qui nihil sciunt de libris Poëtarum & Philosophorū, nec de moralibus: quod est peius & damnabilius pro salute: nec mirum, quia moralitas est summa summarum in regimine mundi. secundū Bald. lib. ij. consi. cclxxvj. rex Romanorum. col. ij. & dicit Panor. in c. constitutis. iij. not. de appel. quōd episcopus nō solum debet attendere studiis literarum, sed etiam aliis exterioribus. hinc dicit Quid. Disce bonas artes moneo Romana iuuentus. Non tantum trepidos & tuare reos. Pro quo facit Petrarcha in epist. lxix. sic est. vl. char. sanctus August. ex libris Ciceri Plat. & Horatensij, multa ad Christianam religionem transtulit. Et Cicero valde extollitur inter Iuriconsultos. Periglius in repet. legit in suis. col. v. ff. de liber. & posth. licet in oratione pro Murena ex causa dixerit contra Legistas. sed ad eius dicta vide elegantem excusationem per Vdair. Zafium in reper. l. ij. ff. de orig. iur. col. lvj. & epist. ibidem seq. incip. Laurent. Valia. & quomodo dicta Cicer. & Poëtarum. Non tamen tantum studere: ut quōd obliuiscantur leges: quia ex aliis paleas, ex istis collig-

grana. vt dicā. & ita suadet Io. Iac. de Canibus in tract. de modo studendi. col. viij. sub rub. nō est necesse Iurisperito Mathematicas discere disciplinas. ad fin. Non debet pudere Canonistam in materia legum consulere Legistā, nec econtra. Io. Lup. in introductione c. per vestras. de donat. inter vir. & vx. col. j. & ibi ij. not. col. iij. vbi pulchrè est in opere. char. lxvj. col. iij. Anchar. in disput. quæ incipit. antiquis & modernis temporibus. col. x. vbi quōd quādo Canonistæ differunt a Theologis in materia vltarum, standū est Canonistis, quā sequitur Alex. conti. j. col. incip. circa primum. col. iij. vers. & si aliqui. & cōsi. cvj. pro inuestigatione. col. v. versic. & si aliqui. iij. volu. Et est idemmet consilium repetitum. Defensoriū montis Busti. char. xlij. col. iij. & char. xix. col. iij. Alex. de Neuo in suo cōsilio cōtra fideos iterantes. impresso post Pisanelā. char. xij. col. iij. Pet. de Rauenna in suo aureo Alphabeto. in notariis post materiam consuetudinis. versicu. hoc in loco volo. Scrutinium char. lxviij. Decret. consil. cxj. col. ij. & clj. in fi. ij. col. frater August. in sermone. char. lxviij. Buttus in Defensorio montis char. xlij. col. ij. plus dicit Dodus in sua apologia contra fratrem Samuelem char. xxxv. vers. primo illa doctrina. quōd Innocentius Papa mandabat opinionem diui Thomæ obseruari, opinione canonica Imper. excepta. & quod etiam leges sint à predicatoribus allegāda, pulchrè defendit frater Iacob. de Macheptan in suo tract. de animabus incolentibus Purgatorium in vit. parte. Dicit tamen Burgos in c. ij. col. ij. de emp. & vend. quōd raro vel nunquam Canonistæ differunt à Theologis: & quando intra canonica volunt aut seruari in foro contentioso, aut in foro conscientiæ, hoc expriment. Decius in c. culpa caret. ff. de regu. iur. col. ij. licet canonistæ vsque ad eod. ad theologicos terminos non ita subtilissimè tenent. frater Syquest. contra Luth. char. ccvj. vbi char. xxj. latè ponit qualiter dicatur quia de iure diuino. facit fortun. in repet. cap. j. de pact. col. v. quōd ius canonicum semper est conforme iuri diuino. c. li. x. ant. & iure naturali. c. filius. & c. cū esses. de test. & col. xlij. & col. ixj. quōd ius canonicū semper veram iustitiam imitatur. allegat etiam c. j. vt eccles. benefic. in princip. Et idem fortun. in lib. de sine vniuersiq. iur. co. xv. dicit quōd raro est discordia inter forum civile & conscientiæ. saltem in iustitia, quia procedit à principiis naturalibus, & sic semper est vna, & tota tibi contentit & constat. allegat Cicer. & ipse co.

Canonistæ
differunt à
theologis.

pious tradit in repet. d. cap. j. col. x. & pro hoc facit quod vult Bal. in repet. l. Aemilius. col. fin. ff. de minor. quod nulla est ratio quæ non participet etiam diuinitatis. & idem Fortun. in l. si vnus. §. pactus. col. x. ff. eod. quod omnis lex humana habet participationem & vinculum à lege æterna & naturali. prout enim causæ inferiores à cœlestibus reguntur, & cœlestia agunt in corporibus humanis: ita omnis lex à lege naturali, & naturalis ab æterna, & æterna à Deo regitur. S. Thom. prima secundæ. q. xcviij. art. iij. & q. xcj. articulo ij. dicit sic intelligi illud regum: Per me reges regnant, & principes dominantur. & alibi sæpe videtur Fortun. his dictis, vt per eum de vltimo fine iuris col. iij. & sæpe adducit ad probandum, quod lex naturalis & diuina est eadē & immutabilis. & quod iura ciuilia seu canonica contraria non valent, quia non habent esse legis. allegat Cicer. in duobus locis. & omnia prædicta. & S. Thom. in iij. sentent. dist. cccxxiij. j. arti. l. j. ff. de iustit. & iure. §. sed naturalia. instit. de iur. nat. leas obligationes. de cap. dimi. c. fin. de prescrip. iuncto. c. fin. de consuet. c. j. & ij. j. dist. §. lege. vj. dist. quæ iura habet præ manibus, & sæpe allegat, vt patet in eius scriptis ultra loca prædicta, videlicet ff. de iustit. & iur. co. xlvj. & in libro, de vltimo fin. vit. iur. col. xij. & lxxij. & in l. legitima. col. xij. ff. de pact. & col. xxix. & xxxiij. & in l. iuriscognum. §. si ob maleficium. ff. de pact. col. iij. §. quinimod. col. xv. versic. iij. in fine ro in l. si vnus. §. pactus. col. vj. & in repet. cap. j. de pact. col. ix. xxxvj. lx. & antepenult. & in repet. l. Gallus. ff. de liber. & posth. §. idem credendum. num. xlvij. & aliàs audiui à reuerendo theologo fratre Benedicto Monzeto. dum contra eum in publica disputatione arguerem, quod etiam suprascripta consideratio habetur in Pizanola. & si bene meminere. circa princ. facit Gammarus in tract. de extensione. chart. iij. col. j. post mediū. facit, quia sermones de moribus quando discordant ab his quæ secundum sensum videntur, spreti atque reiecti habentur: in prin. x. Ethicor. Hadr. Papa noister in Quodlibetis, char. x. col. ij. & sensus & ratio naturalis est vniformis. ergo non cadit discordia. & dixi paulò suprâ. Est tamen notandum quod si legitur inter se discrepant, & reperiatur casus expressè decisus in iure canonico, stabimus iuri canonico, etiam in foro Cæsaris. & econtrâ variatibus canonistis etiam in foro ecclesiæ stabimus decisioni factæ per ius ciuile: vt volunt omnes in cap. j. & ij. de oper. nou. nunciat. Marian. in tracta. de citatione. articulo. xxiij. q. iij.

Canonistæ
differunt à
Legistis.

q. iij. Felin. in cap. in causis. col. j. de testib. & in cap. fraternitatis. col. ij. eo. tit. dicens. quod in causis feudalibus præualeat ius canonicum propter iuramentum in fidelitate. Alias enim quælibet lex seruatur in foro suo. legistarum. scilicet in foro Cæsaris: canonicarum, in foro Ecclesiæ. Alex. in apostillis. Barbat. in l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccles. Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col. xij. & seq. de constitut. in c. j. vers. tertia declaratio. eod. tit. in cap. in causis. in ij. not. in c. fraternitatis. col. ij. in cap. testimonium. col. ij. de testib. Barb. in lib. j. consi. xij. col. ij. Alexand. in l. j. col. vj. ff. sol. matr. & libri. j. consi. clix. vj. in fi. & xxi. vlt. thein. lib. iij. Panorm. in cap. clerici. col. j. de iudic. in c. quod clericis de foro compet. & lib. ij. consi. xciiij. col. iij. dubio iij. Perus. in procem. rubr. de testam. lib. vj. Arct. in c. decernimus. de iudic. consi. xlviij. Vitalis in tract. clausularum chart. xij. col. iij. Ioan. Rugerij. post Panorm. in cap. j. notab. de causa possessio. & propriet. Limita tamen quod suprâ dictum est. quod stante varietate canonicarum stetur legi expressè decidenti, etiam in terris ecclesiæ non procedere, quantum talis lex esset dānosa ecclesiæ. Ias. in l. & generaliter. §. cum autem. col. ij. C. de instit. & subiti. facit Panorm. in c. nuper. ante fin. de test. quod licet lex sit canonizata, nō tamē est seruanda in foro canonico si contrariatur canonico. Felin. in cap. super eo. col. ij. eo. tit. Item limita in causis prius: quia in vtroque foro seruatur ius canonicum Bæueria in §. j. col. v. insti. qui test. fac. post per d. l. priuilegia. Felin. in c. in causis. col. j. de testib. Et aduerte, quia plures errant credentes, quod quā primū lex ciuilis reperitur inserta inter canones, vel in libro Decretalium, quæ dicatur canonizata: licet secus in libro Decreti: quia Gratianus non habuit autoritatem canonizandi leges. Card. i. q. vij. c. si quis §. j. ad fin. Felin. in d. c. super eo de testib. Fed. consi. lxxvj. domini auditoris. Sed puto quod veritas dependeret ab illo: nunquid liber Decreti sit authenticus? de quo in procem. Lombardæ Ias. in l. j. ff. si certum pet. Sed hoc non sufficit: quia oportet quod sit incerta in vno capitulo. Ias. in l. j. prima h. et. col. ix. C. de summa Trinit. Trinit. in d. cap. ecclesia. col. xiiij. de constit. & hoc vltimum fortè potuisset cōuenientius adducere Ias. in l. centuno co. xxxj. ff. de vulg. & pupil. quā illud de cap. j. de reliq. & vener. sanct. dum propterea ibi Ias. inutiliter damnat Mod. Senens. qui dicunt quod opin. Bartol. est canonizata à Moder. Perusinis: sed non erat memor eius quod ipse.

Quomodo
dicatur lex
canonizata

met Iaf. dixerat. in præl. feudal. col. xij. dum post Ioan. And. iud. uehit contra eos qui multis modis ita dicit impugnare opin. antiquorum quæ inuiles sunt. & not. quod nec ita sint sacra- tissimæ. quæ tamen allegamus simul canones & leges debe- mus præmittere can. nes. quia videntur promulgari in iudicio Spiritu sancti. Panor. in cap. inter alia. ij. not. de immun. ec- cles. sed hæc sua ratio nõ concludit. quare etiam leges per ora principum sunt diuinitus promulgatæ. sed responset vt Ge- min. in c. ij. in ij. op. de præscrip. §. ¶ Limita lex xto. nisi iudex et causa recederet à communi opinione: quoniam tali casu non solum à communi opin. verum à lege recedi potest. si ho- minem. ff. manda ad quam Felin. in d. c. j. de couiti. col. xij. & in c. decani. x. col. de rescrip. & in c. pastoralis. ij. col. de except. Parpat. in l. j. c. de precib. imper. offic. Decius in capit. licet. de probat. col. vj. Corset. singul. c. ij. tempore pacis. Crenen. sing. cl. Barb. in repetit. rub. C. qui admittit. col. xxiij. & tribus seq. no- fest Iaf. in l. omnes populi. ff. de iustit. & iure in h. Idem Barba. in tract. de Cardin. ij. parte q. v. col. v. Idem Iaf. in l. nõ totum. §. morte col. xvij. ff. de oper. nou. nunt. in §. ex maleficiis. num. xv. & xvj. in sitit. de actio. Nata in elem. sæpe col. lxxj. & facit plura posita per Hippol. in l. j. §. si quis vitio. col. v. ff. de qua- stio dum examinat quando aliquid de nouo superuenies. sit iusta causa excuset. Iaf. in §. ex maleficiis. col. ij. in sitit. de actio. intelligit hoc procedere in maioribus magistratibus. secus in minoribus. quibus nõ hæc etiam ex causa. Debet tamen iudex in actis facere mentionem de tali causa per quam à lege recedat. & à communi opinione. & volunt Felin. vbi supra. & De- cius in c. consuluit. el. j. de appell. ¶ ¶ Limita septimo. vt regu- la quod iudex debeat sequi communem opinionem. procedat quantum ad iniquitatē sententiæ: quia sententia bene dicitur iniqua seu iniusta. Secus autem quantum ad nullitatē. quoniam talis sententia nõ diceretur nulla Barba. in l. ij. §. nocentem iudicium. de dam. in fecit. Burgos in c. cum dicitur. cor. de empr. & ven. vbi dicit quod dum modo aliqui Doctores re- neant contra communem. sententia tali casu nõ diceretur nul- la. Paris de Puteo in tract. de Syndicatu. in vers. iudicare. c. i. nisi iudex qui dedit col. ij. ver. & dicit Bald. in l. iij. Felin. in c. j. y. not. de constit. Iaf. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ij. nota. ff. de verb. obli. Facit formularum prouinciale. char. xxxvj. vbi dicit. quod nihilominus tali casu curia non solet dare literas

70
Ex causa li-
cet trāste
di leges.

71

Sententia
cōtra com-
munem non
est nulla.

Ex causa licet trāste di leges. Sententia cōtra com- munem non est nulla. ¶ ¶ Limita octauo vt præ- dicta regula procedat quando cōmunis opin. esset in terminis quæstionis quæ agitur: aliàs secus. quia licet dicamus quod sufficit allegare in genere. Præpos. in c. j. j. not. de frig. & mal. allegando Horatium. Nanq; opere in grandi fas est obrepere som- num. si aliqui Doct. tenerent in terminis quæstionis quæ verti- tur. pro illis esset iudicandum: etiam licet cōmunis opin. à re- motis aliqui decideret in contrarium prout dicit Alex. in l. sed & si quis §. quæsitū. col. fin. ff. si quis caut. Iaf. in l. j. §. sed & si mihi ff. de verb. oblig. quod quando habemus text. specificē loquentem in materia. nõ debemus ab eo discedere. propter le- gem loquentem in materia remota sicut Decius in c. intellexi- mus. col. iij. de iud. vbi dicit quod potius debemus stare iuri- bus magis specificē in materia loquentibus. quàm iuribus ge- neralibus per regulā generi. Et dicit Alex. lib. j. consil. lxxvij. in causa accusationis. col. pen. versicu. nec prædictis. quod pro- batio in specie præualet probationi in genere. Et dicit Barba.

Ego dubito de ista limitatione: nam sicut sententia lata per ex- pressum iuris errorem. seu contra legem. nõ valet. l. ij. C. quan- do prouoc. nõ est neces. Claud. in d. l. qui Romæ. §. duo fratres. col. iij. ff. de verb. oblig. ad quam Socin. fall. cclliij. Dar. sexde- cim limitationes. Et sententia lata contra consuetudinem no- toriam etiam est nulla. vt Iaf. post Bald. in l. iubemus. C. de iudic. pari modo videtur dicendum quod sit nulla. quando est la- ta contra communem opinionem Doct. Nam illud de quo ap- parer decisio libris apertis. ita dicitur esse in dubitabile. sicut il- lud de quo est lex. Iaf. in l. si quis in conscribendo. C. de pactis. Scrutinū char. lxx. & clarius char. lxxvij. & seq. infra charta seq. in x. limitatio. Et quia non possunt omnes articuli sigilla- tim per leges decidi. l. non possunt. ff. de legib. Tunc cōmunis opin. Doct. seruatur pro lege. Ang. in l. si idē cū eodem. ff. de iu- ris. om. iud. cū sim. vt dixi in prima ampliatione ad hanc regu- lam in fine. Præterea manifesta iniquitas æquiparatur nullita- ti. Curtius consil. lxx. super præmissa. col. iij. Claud. in rep. l. vt vim. ff. de iustit. & iur. col. xj. Felin. in c. inter cæteras. de re iud. col. antepen. Barb. in c. in præsentia col. antepen. de probat. Pe- ror. in c. dilecto. quod legit pro si. de app. col. xj. Et quod talis no- torietas postea apparuerit. Corset. sing. ccciiij. incip. si notoriē. Sed nemo negat sententiā latam cōtra cōmunē opinionē esse iniquā: ergo perinde est ac si esset nulla. Ideo diligentius esset inuestigandū super ista limitatione. ¶ ¶ Limita octauo vt præ- dicta regula procedat quando cōmunis opin. esset in terminis quæstionis quæ agitur: aliàs secus. quia licet dicamus quod sufficit allegare in genere. Præpos. in c. j. j. not. de frig. & mal. allegando Horatium. Nanq; opere in grandi fas est obrepere som- num. si aliqui Doct. tenerent in terminis quæstionis quæ verti- tur. pro illis esset iudicandum: etiam licet cōmunis opin. à re- motis aliqui decideret in contrarium prout dicit Alex. in l. sed & si quis §. quæsitū. col. fin. ff. si quis caut. Iaf. in l. j. §. sed & si mihi ff. de verb. oblig. quod quando habemus text. specificē loquentem in materia. nõ debemus ab eo discedere. propter le- gem loquentem in materia remota sicut Decius in c. intellexi- mus. col. iij. de iud. vbi dicit quod potius debemus stare iuri- bus magis specificē in materia loquentibus. quàm iuribus ge- neralibus per regulā generi. Et dicit Alex. lib. j. consil. lxxvij. in causa accusationis. col. pen. versicu. nec prædictis. quod pro- batio in specie præualet probationi in genere. Et dicit Barba.

Manifesta
iniquitas,
est nullitas.

Decisio in
terminis.

rub. de fid. instrum. col. iij. & in rub. de confu. col. ij. in c. cum
 M. num. ccc. xxij. de consti. vbi bona postilla. & in rubr. de po-
 stul. prel. colū ij. quòd omnis cognitio incipit à generalibus,
 postea deuenit ad specifica & particularia. idem reperit ipse
 in cap. in præsentia. col. xxxj. de probat. facit gl. j. in princip. in
 l. j. C. plus val. quòd ag. facit Aegidius de regim. princip. lib. ij.
 parte j. c. xvj. dicens, quòd ignorando vniuersalia, facit plerun-
 que particularia ignorare. Et quòd dicunt rhetores, quòd pul-
 chrius est loqui per vocabula aded propria, quòd nihil pos-
 sint importare nisi id de quo loqueris. Et dicit Bald. in c. cum
 M. colū. pen. de appel. quòd verba generalia indigent quadam
 expositione. secus in verbis specialibus. Et dicit gl. in l. quis sit
 fugitiuus. § quòd autem in verb. cauet. ff. de edil. edict. quòd
 vbi est clausula specialis nō indigemus generali. & dicit Azo-
 rin. cōsi. vj. incip. viso instrum. col. j. quòd ista generalia solent
 apponi ornatus causa. & cōf. xij. viso deligēter. col. j. quòd
 virtus non est in dicēdo multa, seu multum ex particularibus
 quando circa vniuersalia sermones sunt faciliores, circa parti-
 cularia autem. veriores. alleg. Philosophum ij. Ethic. est text.
 commentii vij. quem etiam alleg. Lisoperita. col. ii. & idē Azo-
 ron. cōsi. xcix. longitudo in princip. & cōf. in præsentia. Hadr. Pap.
 noster in quodlib. j. est char. vj. colū. iij. Et patet ad sensum ad
 si interrogo duos vbi est Prætor: vnus respondeat est in ciuitate,
 alter quòd est in platea: cui dubium quòd erit verius & cle-
 rius responsum dicētis quòd est in platea, quàm quòd est in ci-
 uitate: quia facilius inspexerit plateam, quàm totam ciuitatem
 sunt enim ista generalia brocarda, id est regulæ quæ paruum
 plura argumenta pro & contra, & habent aliquas solutiones,
 vt patet in brocardis Azo. secundum Imol. in l. quicquid astin-
 gendæ. col. iij. ff. de verb. obl. est verum quòd frater Hieron. de
 Ferraria in lib. suarum assertatarum reuelationum, excusat se qd
 non est possibile particularia quæque voluminibus continere:
 quia tot libris capiēdis vix mūdus sufficeret. ideo iubebat Pla-
 to descendere vsq; ad particularia quiescere. Et Salomon. in
 Gallus. § idem credendum col. ij. ff. de lib. & posth. dicit, quòd
 tradentis dogma non est singula prosequi: sed in §. & quid
 tantū. col. ij. dicit, quòd optimè speculantis est omnia minime
 rim prosequi & colū. seq. dicit quòd sufficit in qualibet dispo-
 sitione substantialia attingere, tacite vel expresse, vel etiam ge-
 nerali sermone apud talem casum de quo agitur comprehen-
 dere.

dere tamē ad prædicta facit quòd tradit Corradus in tract. de
 schismate. c. iij. col. si. faciūt quæ dicam statim. Et quòd Igneus
 in auth. ex causa colū xix. quòd vbi est clara decisio, cessant om-
 nia argumēta. Decisiones enim quæ sunt in terminis sunt se-
 curiores: prout est de mente Bruni Asten. in tract. statutorū. vj.
 artic. q. ij. in fi. col. iij. dum dicit qd in illa materia extensionis
 nō est minus periculosum adherere decisionibus, quàm regulis
 cōmunibus. Et dicit Ang. cōf. xliij. nos Carolus. col. ij. qd
 allegare regulas generales est refugium miserorum. Et dicit Ias.
 in l. non eo minus. col. si. vers. iij. facit C. de procur. quòd Paul.
 de Castr. qui habebat illum casum de facto, allegabat text. per
 Ias. in l. non eo minus. & in l. non eo minus. in cantare quòd in-
 dex voluerit. & in l. non eo minus. pro conyura. & in l. non eo minus. Doct. An-
 gel. contra tales iudices. facit quòd contra aduocatos inuehit
 Paul. de Cast. in l. Clodius. ff. de acquiren. hære. ante fin. dicens
 quòd doctor non audens consulere quando habet bonam rationem,
 nisi inueniat casum decifum, non est laudandus: & si
 antiquita fecissent, quomodo nos faceremus? Et ita inuehit
 contra quandam aduocatum ceruicosum. Roman. cōf. xliij.
 incip. visis quæ egregie. ad si. facit Ponzinibus in tract. de La-
 mis. col. vj. Allegando Paul. de Cast. vbi s. Ias. in l. non eo mi-
 nus. C. de procu. col. si. vers. iij. dixit Felin. in c. j. in fin. iij. col.
 de prescrip. quòd debemus respōdere per speciales decisiones,
 nō per generales regulas more pauperū doctorū. & in c. cum
 ordinem. colū. iij. de rescript. dicit quòd licet cumulatio deci-
 sionum displiceat ingeniis eleuatis: tamen in actu practico la-
 boramus vt inueniamus decisionem: quia consulere secundū
 regulas est doctoris positui, quos vulgus procuratores appel-
 lat. Sed consulere secundum decisionem in terminis, est doctif
 simi doctoris. Et tamen leges in scholis deglutiuntur: & in pa-
 latis digeruntur. Catel. ij. par. Memorial. in verb. practica. tunc
 enim sapiunt cum fructus ex eis percipiuntur. Feli. in c. ex te-
 nore. ij. not. de test. Bald. in l. Aemilius. ff. de mino. col. ante pen.
 Et facit, quia erit aliqua regula: & tamen habebit tot fallen-
 tias quòd possit fieri vna regula in contrarium. gl. in §. si quis
 alii. in l. de inunl. stipu. in ver. nihil agit. ante si. Cur. de seque-
 stro. colū. v. dicam j. qd in dubio pro regula. & licet doctor sit
 in lata culpa ignorando regulas l. non fatetur. ff. de cōf. Ias.
 in l. sed & si quis §. quæstrum. colū. v. ff. si quis caur. secus tamē
 est de aliquo casu speciali vel singulari. Iason in l. quod te. col.

xliij. vbi Soci. col. ff. si cert. pet. Est verum q̄ Fortun. in l. i. r. gentium. §. quimmo. col. xx. in §. pactus colū. ij. xxxij. ff. de pact. non potest pari hab. fallentias, nec istas conuuliones, vt per eum ibi in §. & ideo. col. xx. & repet. c. j. colū. xxv. & xxvj. extra ca. Et tamen fallentia omnes sunt fundatæ in æquitate. l. qui æquitate. ff. de excep. doli. Decius in l. in omnibus quidē. nu. vij. ff. de reg. iur. Signor. cōsil. clx. casus col. pe. Ang. in tubt. instit. de except. col. vj. vers. capiamus tertiu cōmentum. Cir. de officii. chart. xx. de officii à circumstantia. c. existit vbi dicit pulchrū exemplum. Galiura in rep. l. cēturio. ff. de vulg. & pupil. char. xxij. nu. cxxvj. & de Traiano. de furto Iudæorū. vt dicit in cōstitutione / ~~_____~~ & dicit glo. in auth. vt sine prohib. matres. in princ. super verb. existimamus quōd ineptum est regulam non fallere vbi æquitas suadeat. vt Curt. Iunior cons. xix. circa fi. post suum tractatum feudorum. Decius vbi s̄. Et per illam gl. dicit Perus. in c. vt debitus. col. ff. de appel. quōd ratio naturalis sufficit ad faciendum regulam fallere. idem vult Ias. in l. à diuo Pio. s. in venditione. num. xij. de re iud. Et facit idem Ias. in l. quamuis. ff. de in ius voca. cum sim. vt s̄. dicam de ratione naturali. frater Thom. Illyricus de potestate Papæ charta. lxvij. in prin. pulchrè & clarè Conradus in tract. de schismate. c. iij. col. ff. Et hoc maxime procedit quōdo exceptio reducit nos ad ius cōmune & antiquū. Belamerra consil. avj. cōclusio. quod in casu dicam infra. char. pen. dicit statim oppones de l. prospexit in fin. principii. ff. qui & à quib. man. non licet. cum sim. vt Decius consil. xxxii. col. i. Consil. clxiii. col. iii. cui non licet contrauenire etiam in conscientia. Cæpol. in tract. de cōtractib. simulatis. ii. præsump. col. ii. Quia vbi lex firmat pedes. nō est vterius quærendum. glōs. in l. si nō fuerit. §. i. in glo. pen. ff. pro socio. quam in d. tract. i. ep. allegat. colū. vj. Salomonius in repet. l. Gallus chart. xvij. Pantan. in rep. l. ij. C. de rescin. vend. col. lxvij. versic. xvi. Sed respondet Laurent. de interpretatione itatu. col. v. in ii. conclus. Felin. in c. si quando. colū. vii. de rescript. Ias. in l. filio pater ii. not. de leg. i. dicit per eos. pro quibus facit quod vult Had. Papa noster in quodlib. q. vi. litera h. la. ii. est chart. lvi. col. i. vbi allegando Philoophum i. Ethic. dicit quōd humanorum actuum tanta est circūstantiarum varietas: vt generali sermone magis trahi non possit quæ causa ad hoc sufficiat, quæ nō, quàm medico: quæ cau-

sa est

sa est potens mortē inferre, & quæ non. facit quōd plura sunt negocia quàm vocabula. l. natura ff. de præscript. verbis. Dec. in tub. ff. de reg. iur. Et propterea quādo aduocatus partis contrarie allegat aliqua impertinentia valde à remotis: potes dicere, subete iudices Seneca causam dicere, non vulgari. l. i. in l. centurio. col. iij. ff. de vulg. & pupil. vel quando malè fundat argumenta, quōd dicitur ligare arenam sine cemento. Cæpol. de ser. vrb. præd. c. xl. in princ. vel arenam sine calce. vt Seneca scripta Caius princeps irridet. refert Io. Bap. Pius in comment. Sidonij. chart. j. & etiam contra legentes qui trahunt materias remotas & alienas. inuehit Io. Fab. in §. j. in fi. insti. de act. & Alex. in l. si patroni. §. qui fidei cōmissariam col. iij. ad Treb. Bolog. in repet. auth. habita. C. ne fil. pro pat. col. xlij. & dicit Polyd. Prouerb. cccxij. quod cupressum simulat. §. Nonō limita quando causa contra quam stat cōmunis opinio. esset valde fauorabilis & priuilegiata, prout in matrimonio dicit Hostien. in c. si vir. de cog. spir. Baroat. Felin. & Decius in d. c. j. de consti. sequitur Barb. lib. iij. consil. iij. à Ioue. col. iij. Curt. cōsil. lv. super processu. col. pen. in j. additione. vbi dicit idem pro testamento. Scrutinium char. lxxxvij. & Felin. in d. c. j. de consti. col. ff. vers. quindō limita. Ias. in l. Gailles. §. quid si is. ij. not. ij. lect. ff. de libe. & posth. vbi Salomon in §. in omnibus. in fi. Galiapra in repet. l. centurio. ff. de vulg. & pup. num. cccxcv. quod procedit etiam ad exclusionem filiorum. Decius consil. xj. col. h. Curt. consil. lxxvij. statutum col. ij. hinc dicimus quōd impugnans testamentum, defectu numeri testium, peccat mortaliter. Panor. in c. cum esles. de testa. col. ij. vbi Barb. in notabilib. Et dicit Bart. in auth. sed cum testator. col. j. C. ad legem Fal. quōd licet hæres nullum cōmodum pecuniarium percipiat ex testamento: tamen ex eo quōd faciat actum pium implendo voluntatem defuncti. & cōsequitur meritum apud Deum, dicitur multūm lucrari. Et Felin. in d. c. j. de consti. dicit idem in opin. fauete potestati clauium. Idem Ias. in l. j. col. ij. & iij. ff. sol. mari. vbi dicit idem in testamento & dote. & in l. inter pares. ff. de re iud. Felin. in cap. fin. eod. titu. Intellige nisi esset matrimonium cōtra legem Dei contract. Decius in cap. j. de probat. col. xxxij. vbi dicit quōd contra illud in dubio pronūtiandum est. vide in aliis locis. s̄. alleg. in vij. fundamento negatiuo de incontinentia. circa fi. ij. inconueniētis Est verum quōd ista limitatio videtur destrui per aliquos: nam Decius in d. c. j. limi-

Debemus stare in terminis.

73

rat illud dictum Host. solum procedere quando essent variae opin. inter Doctores. Secus autem quando clare constaret quod communis opin. esset contra matrimonium, vel quod opin. singularis doctoris esset notoria falsa: quoniam debemus tantum in his causis fauere, quod ceteris iniustitiam faciamus. c. ex tenore. de foro compet. cum concordantibus, vt per eum ibi. & C. tel. ij. parte Memorial. in verbo nuptiarum causa. qui dicitur consuluisset Decium & Ias. praecipuos meos. idem tenet Rochus in d. c. j. ad fi. de constit. post Barb. cons. j. iij. vol. col. xxxij. Decius consil. cxxxij. ad fi. & Corset. sing. ccvi. incip. vbi Doct. est. in verb. opinio. And. Alciatus in Paradoxo lib. iij. c. viij. chart. xxvj. vel quando pro communi opin. esset vnus text. Per de Lesnaudiere in tract. de Doctorib. iij. parte. q. xxxix. quia tunc non diceretur esse dubium, vt statim dicam, & iste fauor praeronderat illi de quo dicimus quod in dubio debemus fauere reo. Decius in c. j. col. liij. de prob. vers. vj. limita. ¶ De modo limita vt praedicta procedant quando apparet liquidum de magis communi opin. puta quia Doct. dicunt, & sita se habet communis opin. Et propterea Ias. solebat dicere: quando Doct. attestantur ita esse comunem opi. quod est bonum verbum in practica, vt reuli in princip. huius conclusionis. Secus autem quando non apparet de communi opin. vel quia aliqui Doct. attestantur vniam esse communem. Alii contrariam. Tunc tunc dicitur esse dubia propter conflictum opin. Socin. in reb. & in l. si fuerit. ff. de reb. dub. facit Ang. cons. cx. sanctissima. col. iij. quod multipliciter à sapientibus exponitur, eius veritas ignoratur. Paris de Syndicatu in d. verb. iudicare. versic. an si iudex qui dedit. col. j. Alex. lib. ij. col. cccxxii. vifa facti. col. iij. ver. de niq. & lib. v. col. cxliij. vifo processu. col. pe. Panor. in c. at si debri. col. viij. de iud. l. ac. & Rimin. per illu text. in l. pe. C. de pact. De eo enim de quo est casus l. non dicitur esse dubiu. l. ancilla. vbi gl. & Bart. C. de furt. tex. cu glo. fi. in §. & nos. in auth. quia mod. nat. et leg. Est enim proprium legis esse claram: vt dixit. & Ias. in d. l. pe. col. pe. C. de pact. dicit id esse quando libris apertis statim apparet de decif. facit Corf. sing. cccxliiij. incip. si iudex. Scutini chart. lxxxviij. Barb. lib. ij. cons. xxxvi. sapienter. col. fin. §. in vii. limitat. in char. praeced. Clau. super Lucā chart. xxxiiij. litera d. alleg. Actus i. & chart. lxviii. ad Rom. vii. leguntur tales casus dubios solebat appellare Ias. esse casus pro amodo vt per eum in l. dotis causa. col. i. nu. xxxv. in l. post dotē. num. cv. ff.

Non faciamus cuiquam iniustitiam, vt faueamus viduz.

74

Res dicitur dubia.

Res clara.

et ff. sol. mar. in l. in suis. col. ij. ff. de lib. & post h. in l. qui in aliena. nu. xxxv ff. de acquir. hered. quonia tuc sit bonu habere iudicē amicu & fauorabile. vt cōcludunt omnes examinātes hāc materiā. quia potest secūdu eos eligere cui dicat: Tu mihi sola places. Host. in proce. summæ. col. ij. & adherere opin. quæ sibi magis placuerit. & sic fauere amico gl. in c. venerabilē. in verb. fauere de elect. Idē Ias. in l. d. ē functio. ff. de offi. affec. col. vj. in l. eum prolatis ad fi. de re iudic. dicēs, q̄ iudex nō potest repre hēdi sequēdo opi. quā vult. sicut si sunt diuersæ sententiæ Theo logoru, neutra sapit hāeresim, secūdu eum & Ang. in l. inter stipulantē. §. j. in fi. ff. de verb. obl. vbi subaudit si faciat bona fide: & tūc cōcor. Anchar. cōsi. ccxj. de quo §. Sed licet fatear vtilē esse habere iudicē fauorabile. Socin. in c. j. de lib. obl. col. xlix. debet intelligi nō claudicātē. Bal. in c. ne innitaris. de cōstit. nec dicētem tu mihi sola places. Host. in proce. summæ. col. ij. nisi pōderatis rationibus, vt ibi. Tamen q̄ sententiā diffinitiuā relinquatur arbitrio puro iudicātis esset incōueniens: quia in dex primæ institiæ erit mihi fauorabilis. Iudex secūda erit fauorabilis aduersario: vel vnus habeat vnā opi. alius aliam. Et sic nec partes. nec aduocati vnquam sciant, an fouerēt bonā vel malā causam & sic staremus sub incerto. cōtra tradita per Hipp. in rubr. C. de probat. col. lxxiiij. Burgos in c. cū causa. de empt. & vēd. col. ij. & iij. Ias. in l. ita stipulatus magna j. not. de verb. obl. Ius etenim semper debet esse certū. l. ornamentū. ff. de aur. & arg. leg. & constans & perpetua voluntas. l. iustitia. ff. de iust. & iur. Et non ars incerta. Bart. in l. si is qui ducēta. §. vtrū. ff. de reb. dub. in v. oppo. Et sequeretur illud quod opponunt nobis artiztæ, quod professio seu notitia legalis non est scientia, quia cōsistat in opinionibus: vt Liferonita. chart. v. Sed errant, quia imō est vera scientia: quia leges sunt nobis scriptæ tanquam prima principia, quæ in qualibet sciētia pro claris & veris ponuntur. Et quoniam per legem scriptam impossibile est omnes casus comprehendere, subintrat legis interpretatio, quæ deducendo argumenta & rationes à legibus scriptis, sicut aliz scientiæ. à suis principijs. generat habitum sciētificū. aperiendo multas conclusiones, & decidendo multa dubia ex virtute aliarum legum. & sic verificatur dictum Philosophi, Scire est rem per causas cognoscere. ita inter cætera probat. Card. in proemio Decret. columna quarta. latius eo racito Gammarius in tractatu de extensione. colum. j. & ij. vbi respondet ad quat.

Nil relinquatur arbitrio meo iudicis.

ad quatuor fundamenta quæ fiebant ad oppositum latissimè
 Ponzinibius in tract. de Lamiis. & excellentia iuris. char. ij. vbi
 probat hanc opin. per quinque fundamenta, & responder ad
 xj. fundamenta examinando adducta, & istâ opin. tenet Imol.
 in proœm. Decret. incip. quoniam. col. fi. Bart. in tract. testimo-
 niorum. chart. v. v. cap. prudentia est. vt inquit Aristot. idem Pa-
 nor. Imol. & Præpos. in cap. non debet in notabilib. de cõsaug.
 & affin. Vldar. Zasius pulchrè in locis statim allegandis. Gil-
 bertus in quæstione post. iij. c. in lib. j. œconomicorum Philo-
 sophi. & dum dicitur quòd est ars, respõdet Alber. in proœm.
 incip. oẽm in fi. prin. Imò dicũt Bar. Imo. & Ponzinibius in lo-
 cis ante dictis quòd est sapiẽtia & sic sciẽtia diuina. nã per me
 reges regnãt, & legũ cõditores iusta decernũt Prover. vij. Gi-
 marus de extensione. col. ix. & quæ paulò s. dixi referẽdo Fer-
 tunium in tot locis, quòd lex ciuili cum diuina concordat. &
 quòd rarè ius canonicum discordat à theologia, facit Ponzin-
 nibius in d. tract. de Lamiis & excellentia iuris. char. ij. & iij. ma-
 ximè col. iij. vers. præterea. Fortun. de fine iuris. col. iij. Ioan.
 Mõtolonius in præptuario Iuris. char. cxxxvij. in prin. col. ij.
 frater Isidorus in tract. de imperio militantis ecclesie lib. j. ca.
 vij. quæstione j. col. iij. ver. regit quoq; frater Syluester conu-
 Lutherũ chart. xvj. & cxxxj. vbi clarè probat leges esse de iure
 diuino, & char. cxxxij. prout & summa Pisanelle. latè & libe-
 liter Vldar. Zasius post. suã repe. l. ij. ff. de orig. iur. in orationi-
 bus præsertim in habita in doctoratu Francisci Pauli: quæ in-
 cipit, non possum. & in iij. inci. pro ea. & in viij. sequenti-
 bus. quòd sit scientia diuina. tenet Aret. in c. qualiter & quando. d.
 ij. de accusat. ij. not. quia per ora principum diuinitus promul-
 gata Barb. in c. j. col. ix. de iuram. calum. vbi latè. & in Ioanni-
 na. col. xlv. Bald. in cons. schismatis. col. j. dicens quòd de cõ-
 processerunt, & sine eis loqui non licet. Felin. in c. in omni-
 col. ij. de testib. in c. ecclesia. col. xiiij. de constit. Boschinus in
 repet. rubr. de constit. col. iij. Fortun. de fine iuris. col. lxxij. &
 etiam quòd latæ essent per Romanos qui erant pagani. nam
 quandiu iustitiam coluerunt, habuerunt monarchiam. glof. in
 proœ. Pragmaticæ in verb. excoluerunt. est chart. ix. propter
 quam & propter pietatem & ceteras eorum virtutes Deus eis
 permisit tãtum imperium, ne eorum benemerita sine præmio
 relinquerentur, secundum Aug. quem refert. Lancel. in l. nemo
 potest colum. viij. de leg. j. Hadr. vj. Papa noster in Quod dicitur
 quæst.

quæst. x. colum. vij. & quòd leges sint à Deo, non solùm Chri-
 stiani fatentur: sed & Iudæi, Gentiles, & Turcæ, quos refert
 Ioã. Bap. Castellioneus in præfatione ad Dictionariũ Albertici,
 dum assignat rationem cur potius legibus, quàm medicinæ
 incubuerit. referendo Moysen & alios. prout & frater Iac. de
 Marchepalu. in tract. de animabus incolètib. Purgatorium.
 char. penul. Stephan. Niger in commẽco ad carmina Pythago-
 ræ char. j. eos etiã refert. Vldar. Zasius in repet. l. ij. ff. de orig.
 iur. facie seu. colum. iij. & lxvij. & in oratione de qua s. Ioan.
 Mõtolonius in Præptuario Iuris. in verb. lex. colum. j. Archiep.
 Florentinus in j. parte summæ. in tit. de iure ciuili §. iij. Mauci-
 nellus in sermonibus, lib. ij. tit. iij. Gulielmus Mara oratione
 iij. incip. quanquam. & oratione ij. in quibus locis etiã plu-
 ra subdunt de laudibus iustitiæ, præsertim Ioan. Bap. Castell-
 ioneus idem ponens in præfatione ante singularia Lud. Rom.
 Ias. in præfatione ad primam ff. veteris. Paul. de Cast. in l. j. in
 prin. ff. de iust. & iur. Hip. in præfatione ad tit. ff. de sicar. Rosa-
 rium Busti latè lib. ij. ser. viij. chart. j. & ij. & serm. xxiiij. litera
 f. Macrobius chart. j. magister Nic. de Clamègiis latè in tract.
 de lapsu & reparatione iustitiæ. Somnium Viridarii lib. j. cap.
 cxxxix. Est enim initium sapientie facere iustitiã. Sapien. xvj.
 frater Michael Dominicus in tract. de Guelfis & Giebellinis.
 char. xvij. vers. quo ad tertiã. Et primò quærite regnum Dei
 & iustitiam eius. Lucæ xij. Et beati qui sitiunt & esuriunt iusti-
 tiam. Et beati qui persecutionem patiantur propter iustitiam:
 quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Matthæi v. Et certa
 pro iustitia vsq; ad mortẽ Ecclesiast. iij. circa fi. Papa Pius cõ-
 tra Malatestam epist. vj. car. xiiij. Hadr. Papa noster in Quod
 libet. q. xj. col. xix. & q. xij. col. pen. Et vide Lactan. lib. v. diuina
 rum in sit. c. xvij. & seq. vbi eam defendit à Carneade logico,
 qui dicebat iustitiam esse stultitiam. Et quia eam adẽd. Orige-
 nes volebat auferre, fuit dãnatus de heresi. xxiiij. q. ij. c. fi. cum
 glof. fin. Quia iustitia est præclarissima omnium virtutum. v.
 Ethic. pulchrè Bal. in proœm. rex pacificus ante fin. in c. venie-
 rabilem. col. ij. de elec. in c. bonæ memoriæ. per illũ text. cod.
 tit. col. ij. Guu. Rouille in proœm. lib. j. & ij. sui tract. de descri-
 ptiõ: iustitiæ & iniustitiæ. frater Michael. Dominicus in tract.
 de Guelfis & Giebellinis. char. xv. c. quo ad septimum. vnde or-
 tum est proverbium, iustitia in se virtutes continet omnes. Po-
 lydorus prouer. cxxxvj. Erasim. Moria. char. xv. col. ij. Platina
 de opti

de optimo ciue lib. ij. chart. iij. hinc infert Guil. Rouille vbi §. lib. j. cap. xij. quòd pro subditis melior est iustitia regnantis, quàm fertilitas temporis & dicit Alber. in l. iustitia. ff. de iust. & iur. quod iustitia est anima ciuitatis. Et sine ea res publica constare non potest, secundum Aegidium de regim. princip. lib. j. par. ij. c. ij. allegantem Philosophum vbi §. nam vulgò dicitur, vbi non sit iustitia, habitandum non est. Calcan. consil. j. col. j. eã tolle de medio. & quis audebit dicere, hic campus, vel hæc domus est mea. c. quo iure. viij. dist. Cicero in ij. de Legibus. Stephan. Niger. vbi §. sine iustitia regna sunt laocinia gl. in pragmatica, de causis. in ver. iustitia. cit. char. cix. frater Thomas Illyricus de potestate Pontificis, chart. cxvij. & de necessitate legum. Fior. in rub. ff. finium reg. Carolus Burbonus in processu fidei maximè par. ij. dixi aliquid in fine mei inuenta-
 75 rij librorum iuris. † Non sic de medicina, quia sine ea Roma tanto tempore floruit, secundum Plin. què statim referam: & audio quòd domini Heluetij in eorum patria paucos vel nullos habent medicos. Et quæ non est scientia, sed ars, secundum Natalem de Montefauo Veronensem, in tract. de morbo Gallico. in fin. in quaestione de subiecto medicinæ. latè & subtiliter magister Marcus Anto. de Verò. successor in lectura Magistri Sebast. de Laquila Papiz, in oratione quam habuit in immole-
 stionum. incip. Euclides. & paret, quia procedit magis per experientia quàm per rationes, vt in theubarbaro quod rano-
 uabiliter deberet generare, seu nutrire cholera, & tamen eam purgat & expellit: vt docet experientia. idem in aliis iustis medicinis, maximè in eis quæ operantur à proprietate oculi. Ac statim vt vtar verbis Dodi in apol. contra defend. singa. char. xxxvj. venient cum sarrabula distinctionis dicentes, quòd qui nescit distinguere, nescit disputare. vij. Metaph. circa pa-
 cent. Cicer. in j. Offic. chart. viij. vbi alleg. Cicer. de Orat. & sic distinguunt quòd duplex est iustitia, prout & ille impugnant festum Concep. beatæ Virg. uoiebat aufugere arg. distinguendo, quòd duplex erat beata virgo. Quia replicari potest, quòd si Christus & alij sciuentes uoluissent distinguere, hoc facere sciuisent, & declarassent de qua iustitia intelligerent. Balanc. j. de suc. feud. col. ij. §. latè dixi in quaestione, an debeamus stare Doct. in lectura vel consil. Item dicunt quòd duplex est medicina Polit. in Panepistemon. col. ij. ver. naturalis. Idem dicit potest de omni scientia. Alber. in proœm. C. incip. quoniam. col. ij.

ij. Et quòd prædicta procedunt in medicina cõsistente in practica: secus de medicina consistente in theorica: quia responderetur quòd imò procedunt in medicis, quos vt plurimum habemus. In nam ad ea. ff. de legib. scilicet quæ post euclatos labores & longa studia in philosophia & artibus & medicina se ad proximum conuertunt, curantes infirmos, quos non dupliciter, sed simpliciter medicos nuncupamus, quamuis vtrunque callent. solos præterea practicos non vocamus medicos, sed parabolanos vel herbolarios, seu empiricos, licet etiam theoricis adducant plerumque experientia. & longè reipublicæ est vtilior practicus etiam empiricus, quàm merus theoreticus nolens practicare. nam vt dicit Zer. de caut. medic. cap. j. col. iij. & v. medicus non potest esse perfectus, nisi exercitatus, & ad perfectionem medicinæ requiritur duplex actus: vnus acquisitus per doctrinam. alius per frequentiam actionum in ægris. latè Rip. in tract. de Peste, char. lx xiiij. & seq. vbi ponit plures quaestiones circa medicos, & quomodo puniendi quãdo infirmus moritur eorum culpa, & quis honor medico adhibebitur, seu quæ utilitas si practicare noluert. Clau. in proœ. Monarc. Fran. in locis, & quæ dixi §. in v. ratione de exëplis mod. fauit, quia artis dignitate vel beneficio non gaudet qui illius exercitiu negligit. Bar. lib. j. consil. iij. præclarè. col. iij. Gel. lib. xij. cap. viij. eximiaz res enim denominantur à fine. ij. Physic. in cap. mandatum. col. vj. de reb. imò est aliquando pro amico uoluerit se ingerere, certè à solo theorico ægrotus potest curam expectare, in die iudicij. & empiricus citius sanabit. & dicit Cicer. in Offic. quem refert Iod. in præfatione ad suum tract. de nobil. ante fin. quòd medici quãuis artis præcepta perceperint. quicquam laude dignum sine vfu & exercitatione cõsequi nõ possunt. Et quia de practico sic magis curandum, plura ab eo exiguntur, quàm ab alio. Archiep. Flor. in iij. parte sum. iib. vii. c. ii. de elig. medic. §. v. vbi. §. seq. post Philosophum laudat quòd ægrotus habeat plures in medicos. licet Petrar. epist. xcvi. scribas. dicat vnum de multis medicis eligendum, non eloquentia, sed scientia & fide conspicuū. pro quo Humbert. in Sacrif. char. fin. in ver. polluat. circa medium. Quinimo fortè melius esset medicos ire per simplicia & tract. Galeni, de facili acquisibilibus. & nõ ita frequenter deciperentur ab aromataris ministrantibus drogæ & medicamina vetera & sophistica vel nuscitata. Ang. in l. annonam. ff. de ord. cog. Ripa in tract. de Peste.

ste. chart. xl. num. 132. & chart. lxxvi. num. 89. vnde pudor medici & dānum contingit infirmo, praesertim si adsint simplicia valentia à proprietate quae non nocent vt alia medicinae, quibus vtuntur pro stomacho, quia calidæ. & nocent hepati. & hee medicinae generatioris sunt valiores: quia plerunque medici non possunt bene cognoscere nomen & gritudinis. & tempore nostro Mediolanensi tot medici errarunt adhibendo medicamina ad hydropitum mulieri quae erat praegrans, & alibi euidam principi qui erat spleneucus, vt compertum est ex inspectione cadaueris: & tamen credebāt hydropicum. & Galenus in semeptlo errauit de colica ad iuuicā. ideo si vtantur medicaminibus quae valeant ad vtinque, securus erit. Noui ego in storem neicientem Latinè loqui, plures & varios & grotes curasse, à petitis medicis solis sacerdotibus derelictos, & pluraquam xxv. annis etiam sese opponētibus medicis medebatur, & ipsi soli plures vrinae deferebantur quā in tribus ex petitis medicis illius vrinis: quanquam more imperiti omnibus eandem purgationem exhiberet indistinctè in omni & gritudine. c. fin. in fin. xxij. dist. quam semel in anno in magna quantitate componebat, & infirmos sanabat. Quanto ergo petiti medici facilius hęc facere possent si vellent, sed cucur ne displicent aromatario, qui est oculus medici. & exemplum ponit Haab. Papa no. in Quodlib. q. x. litera n. ij. est chart. cum. colum. iij. & ne reddant artem facilem mulieribus, quae postea torrentur mederi. Quia ino solent damnare aquam ad dentem seu aquam vitæ, quae tamen vt docet experientia est valde vtilis. & tantum ab Ainaldo de Villanova commēdata. ¶ Secundo non obit dum se iactant quod admittat Theologorum appetitū magistrū: prout se Christus vocari iubebat. & Theologi vocantur: quia respondetur quod Christus & se iubebat vocari dominum. praeterea in aliquibus regionibus Legistæ vocantur magistrū. in Italia autem vbi ingenia vigent, inter laicos nō domini habetur in maiori honore, quā in tit. magistrū, vt videmus Romæ & alibi. vide Felin. in c. j. de magistr. in fi. Barba. in c. ex literis. col. iij. de constit. ¶ Tertio non ob. dum adducunt illud Ecclesiast. xxxvij. in princ. quod refert Ioan. Montano. in promptuario Iuris. in vers. medicus. videlicet, honora medicum propter necessitatem. Quia respondetur quod saluatio cuius potior est authoritas, in primis praemittit querendum regnum Dei & iustitiam eius, vt s. probauit. praeterea si ratio

quare debet medicus honorari, est necessitas, ergo habes exercitium magis necessarium quā sit medicina, erit praehonorandus medicus, prout est molēdinarius, licet sit fur. secundū Fulg. in l. Iulianus. in princ. col. ij. de act. emp. idē de factore dicit gl. instit. de rerum diuis. in §. si tamen alienā. in ver. siue ipse. item quandoq; etiā scenerator sine cuius suffragio multi saepe perirent. Bal. in c. j. col. j. de iureiur. Barb. lib. iij. cōsi. viij. illud. col. vj. Bald. in l. j. col. iij. C. de sum. Trin. pro quo Host. in summa de vsu. §. qualiter. circa fi. dices quod imperator propter mundi necessitatē non potuit vsuras in totū tollere, essent praehonorandi: quia eorū exercitiū sit magis necessarium, quā medicina, quia nō est opus sanis medico. Lucē v. Regimen castitatis. col. ij. allegando Galenū iij. Tegni: quia omnia sana sanis. Panor. c. ad vitumū. de homici. col. pen. & malè faciunt sani viuendo medicinaliter. Innoc. Ioā. And. & Card. in cap. tua nos. de homic. refert Ripa in tract. de peste, char. lxxx. num. clxiiij. quinimō agricultura est magis necessaria quā medicina, vt Cicero de Senectute circa med. Rodericus in Speculo humanæ vitæ. cxxj. Corn. lib. j. consil. clv. quanquam col. ij. Ripa in tract. de peste, chart. xliij. & seq. vbi enumerat plura priuilegia agricolarū. facit Gilbertus in j. Oeconomicorū. c. ij. & in quaestionibus ibi post secundū librū. char. iij. & seq. Codrus ferm. viij. incip. Philosophiæ. vbi etiā de vita pastorum. item Romæ militia & agricultura potissimè exercebantur: opificiū enim Romanis prohibebatur. Vdalt. in l. ij. ff. de origin. iur. col. vij. pro quibus Philosophus iij. Politicorum. Optima ciuitas non fert vilē artificem ciuem. refert Baptista Pius in annota. posterior. c. xxvj. hinc tantum est agricultura priuilegiata, secundum Mancinell. in sermoni. lib. j. tit. j. & priuilegia eius enumerat Ripa vbi s. & Io. Montolon. in Promptuario Iuris. chart. xvj. in vers. agricola. & in bona patria si quis habeat tot agros qui mereantur sollicitudinem domini, etiam si sit aduocatus, plus lucrabitur in illa sollicitudine, quā in aduocādo. Item & medicus quā in medendo: & fraudā terrā, lacera, viola, sac quicquid vis, semper fertilior & iucundior erit, & rem Deo & reipub. gratiorem efficies. item Aristot. in Politic. quē post Card. in c. quoniam. col. iij. xv. dist. s. retuli, in decima ratione adiutorij, non posuit necessarium medicum. Sed bene in republica dixit necessarios iudices & agricolas. praeterea authoritas Ecclesiastici nō iuber Legistæ, patet, quia ibi post medicū, idem

dicitur de vnguentario, cui tanta veneratio deberetur prout medico, quod est absurdum. ¶ Quarto non obstat dum irridet Legistas de libris cautelarum prout etiam Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. char. fin. quia respondetur quod & ipsi tales habent: vt libro de cautelis medicorum per magist. Gabriel. Zebum Veronensem, qui nihilominus vnam omisit, quam pudes referre. traditur à Jacobo de Forliuio in secunda primi. in secunda de vrinis. c. j. super illo tex. Auicenn. scias autem quod vna quanto plus eam tibi approximās & c. Item & nonne Theologi superius tradunt cautelas: est enim cautela euitatio deceptionis cum diligenti attentione: secundum eundem Gabrielem in dicto libro. vel est proprie consideratio rerum futurarum, vt Vincentius Cingault in consi. de alienatione iurisd. charta vij. ¶ Quinto non obstat, dum etiam nos irridet de quibusdam exponentijs vocabula leuia vel inhonestas, quia respondetur quod licet videantur leuia idiomati nostro Italico, non sic Teutonico vel Anglico, cui propter diuersitatem cum suo vulgari oportuisset recurrere ad aliquod vocabularium. & ad illud de auribus respondet Barb. in c. ex tenore. iij. not. de for. compet. de inhonestis etiam oportet quadoque loqui, vt expressè se excusat Auicenna xx. fen. iij. canonis dum loquitur de magnitudine virgæ. & ibi facit vnum capitulum excusatorij. & verba Auicennæ declarat Præpos. in c. fraternitatis. col. xij. de fing. & malefic. ¶ Sexto non obstat. autoritas Ciceronis appellantis Leguleos credebatur enim, vt Politianus in Lamia, col. pen. esse scientiam funginā, vt vna pluuia statim procreetur: quia clare respondet Vdair. Zasius post repetit. l. ij. ff. de orig. iur. in epist. incip. Laur. Valla, quod quandoque malum dicebat etiam Cicero amicis suis, & de pluribus alijs, vt congerit Longolius in sua defensione habita Romæ incip. quod. char. xv. iij. & seq. dicat in v. limitatione quod sit tenenda communis opinio. Et fuit Stoicus Philosophus & Iurista eximius, secundum Bol. in l. j. §. ius. natural. le. el. iij. ad fin. ff. de iust. & iur. & Cicer. quantum extollit leges in suo tract. de legib. & alibi dicit ipse, quod iuris civilis cognitio semper summo in honore fuit. refert Practicus Pap. in libro interrogatorum. ante si. gl. j. cuius difficultas ibi de varietate statutorum ita procedit in medico in diuersitate complexionum & aëris & modo viuendi & zrotorij: sed discretus & sapiens omnibus se accommodat. ¶ Septimò non obstat. quod adducunt Moder. in apostil. Barb. in c. ceteris. col. vj. de iuram.

cal. in c. clerici. de iudic. quod de corruptibilibus non habetur scientia, sicut sunt leges quæ quotidie mutantur. c. non debet. de consang. & affin. vt irridet Codrus serm. j. est in opere. chart. xxvj. Mirabilis liber Prophetæ char. xxiiij. c. xxx. ~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
Secundo cum nihil sit sub cælo stabile & incorruptibile. Boëtius de Consolatione lib. j. metro v. ò stelliferi & c. & lib. iij. metro ix. ò qui perpetua. quem refert Panor. in proem. ad rubr. de iudi. cū omnia corrumpantur. Claud. in Monarchia Franciæ lib. j. c. iij. Bald. in l. si vna marre. C. de bo. mater, & præfati Moder. in postillis. Barba. in c. si quando col. iij. de rescript. Ergo sequeretur quod nec de cælo. nec de his qui sunt sub cælo posset haberi scientia. facit, quia secundum Philosoph. iij. de Anima, nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. Sed sensus & quæ sunt in sensu sunt corruptibilia, vt frater Greg. serm. funebri. xxiiij. educ. Domine. & serm. xix. sicut ergo & c. Tertio respondetur quod Legista principaliter considerat de stabilibus, vt de Deo. Boëtius vbi s. item quia iustitia est constans & perpetua voluntas & c. l. iustitia. ff. de iustit. & iur. & si Moder. ibi, & iustit. eod. super verbo, constans. vidissent Doct. & Cardin. in d. c. non debet. ij. not. & Imol. in iij. Barr. in tract. testam. eorum. char. v. c. prudentia est, vt Aristot. Ponzinib. in d. tract. de Lamis & excel. iuris. col. x. versic. non obstat quod sit variabilis. vbi accommodant aliam solui. & Fortun. quem paulò s. in tot locis allegari tenere, quod lex naturalis & diuina est eadem & immutabilis, non tantum considerent in illo argumento. & si medici darēt medicinas in illa dosi quam dabant antiqui, nescio quæ corpora sufficere possent: ergo nec eorum scientia est stabilis, si scientia est, nisi velles dicere quod omnis scientia mendax, vt nititur Codr. serm. vj. Jam quidecim chart. iij. & seq. ¶ Octauo non obstat. quod medicina sit scientia, vt frater Isidorus in loco prædicto, tit. x. quæst. x. col. xj. Et plura pro ea cōgerit Erasim. post suum Eucomium Matrimonij. Marcellius Ticinus in epist. charta xij. xij. xxj. & lxxxiij. vbi chart. lxxxiij. plura. Et de laudibus philosophiæ. & char. xcv. dicit quod gignit sapientiā, licet cum diuitiis & fortuna non cōiungatur. vt per eum chart. clxxxvj. sed bene copulatur cum legibus. & dicit Gand. in rubr. de aliquibus quæstionibus

variis.coli. fin. quòd res defendunt aduocati . corpora medici,
animas defendit Ecclesia. Item medici sunt doctores, & conse
quenter in dignitate approbata. Petr. de Lesnauidiere in tract.
de Doctorib. iij. parte quazst. xxxj. & lvi. Bonus in tractatu de
nobilitate iij. parte num. clv. & lvi. Et contra plures de vna
re ad Regis, vt Nicoletus venie. in quazst. de pract.
crotis & Medici, qui ponit initio. Butli. super Phylica.
78 ¶ Quia respondetur ex prædictis quòd est ars. secundum respon
detur quòd dato quòd esset scientia, est eo modo quo Home
rus etiam fabrum lignarium scientem dicit. & refert Politi
anus in Lamia. col. iij. & melius dico quòd & si sit scientia, non
tamen propterea debet præferrilegali, vt statim dicam. & qui
eam laudant, bene faciunt: sed non propterea legalem contem
nant, quoniam hoc viliù est, secundum Hieron. Codrus serm.
xiiij. char. iij. & facit Nicoletus & alij obloquentes de Iuribus,
ob quod aded detegunt se habere malam linguam quòd nemo
dictis suis credit. Item plures obloquuntur etiam de medicis, vt
Plinius de naturali historia lib. xxix. cap. j. Sidonius Apollina
ris & Seneca. quos refert Polycraticus. & eos omnes Lucas de
Penna in rubr. C. de profes. & medic. lib. x. Morus in Republ.
Vtopie. char. xix. & de eis meminit Ripa in trac. de Peste. char.
lxxv. num. lxxiiij. Moder. in tract. de malis siue ignaris medi
cis, & Petrarca cõtra malos medicos. & Gallicus in, Les abru
du Môde. post medium, vbi latè. & aliqua cõtra eos tradit vbi
suprà Politanus. Rodoricus in Speculo humanæ vitæ. capit.
xxxiij. Rosarium Butli. lib. ij. serm. viij. litera q. col. ij. & xxix. li
tera m. col. penult. nunquam mihi placuit iste modus vitupe
randi vnam pro laudãdo aliam. Codrus vbi suprà. & ibi char.
ij. plura contra medicos nec iurgandi. Lancel. Politus in tract.
de offic. aduoc. in rubr. de prudentia. char. penult. quia iniurius
& non iniuriis certandum est. l. quisquis. C. de postul. Portius
inft. quib. mod. tutel. fi. col. iij. facit l. j. C. si quis. imper. maled.
ad quam Hadr. Papa noster in Quodlibetis q. vij. col. pe. & q.
xj. c. ij. vt clarius col. ij. Baverius in §. item furios. col. ix. inft.
qui test. fac. pos. Ifernia in feudis, in rubr. de statutis contra li
bertatem Ecclesie in versicu. satisfacionem. vlt. col. facit Do
dus in Apologia contra defensores strigarum, char. xxxiij. &
Labia stulti immiscet se rixis. & os eius iurgia prouocat. Ame
deus de Amicitia. chart. iij. latè Gilbertus post Philosophum
lib. ij. Oeconomiorum in quazstionib. chart. iij. est enim malum
fignum

signũ quãdo quis vult se maledictis defendere. c. j. §. j. de schif.
lib. vj. Spec. in tit. de aduocato. §. iam nunc videndũ. col. ii. ver
verum si aduocatus videatur. nã facit hoc quãdo videt se suc
cumbere vt prouocãdo ad irã turbetur, vt nesciat aduersarius
quod dicere. Et dicit Aristot. j. Elenchorũ, q̄ ista est vna cautela
sophista. refert frater Lud. de Veritate contrit. char. cix. de ira,
quòd impediãt & obnubilẽt rãtionẽ in fin. Sed hanc cautelam
damnat tanquam diabolicã Rosarium Butli. lib. ij. serm. xxix.
litera a. col. fi. & per totũ illũ. §. est char. cclxxvij. frater Tho.
Illyricus de Potestate Papæ. char. ciiij. vbi char. cxviij. inuehit
contra medicos. tamen Archiepiscopus Florẽtinus in iij. parte
summæ. ti. vj. c. ij. §. dicit q̄ esset licita quãdo quis esset certus
de iure suo, & alter sua sciẽtia & caullationibus vellet offusca
re. pro quo Purpuratus in l. edita. C. de eden. num. xix. & seq. fa
cit illud Apostoli quod refert August. quem etiã refert Petrar
cha epit. xlix. aliusimũ. ante si. dum dicit, nõ in cõtentione &
emulatione: sed induimini dominũ Iesum Christũ. facit Ioan.
Montaigne in tract. de præcedẽna sacri regij consistorij. dum
detestatur ambitionẽ. propterea frater Syluester cõtra Luthe
rũ. chart. clviij. versic. deficit quĩdõ dicit se omittere illius de
tractationes & maledictã. ne videatur similis sibi. pulchrẽ Gell.
lib. vj. c. xj. cũ inquinauissimis allegãdo Q. Merellũ Numidicũ.
hoc idem dixisse. & licet faciliãt quilibet possit talẽ cautelam
euadere vtendo patiẽtia. tamẽ per prædictas autoritates po
terit eã retorquere in caput illa vitis, scilicet dicẽdo & probã
do q̄ hoc faciat, quia nequeat ius suũ tueri. possit etiã respon
deri vt refert Plurarchus in vita Marij, cũ respondiisse in simili
Põpilio: Si eximius es doctor. coge me inuitũ ad tecum ex can
descendum faciunt pulchra responsa Diogenis qui maledicẽti
sibi nõ respõdebat, quia cõteredere nolebat in his in quibus qui
obinet vilior reputatur. & quia illi nõ possit respondẽdo tan
tam dehonestatẽ afferre, quãtã ipse sic loquẽdo sibi ipsi infere
bat, & q̄ oportebat sapiẽtiam ab insipientibus impugnari. Esse
enim meliorẽ indicat lingua mala quẽ carpit. Et Socrates dice
bat, Si asinus me calee percutiat, nunquid eum in iudicio con
uenirem? Xenocrates verò respondit, Vt tulingæ tuæ, ita ego
aurium mearũ dominus sum. Quis enim non potest cogi præ
cisẽ ad irascendum, prout nec ad transgluticendum cibũ. Ioan.
Selua in tracta. de iure co. viij. versicul. v. ita hinc vulgus dicit,
quòd cõmune Venetorum compellere nequiuĩt vnum asinũ

offic. præ. vide plura exempla in annotationibus variis, chart. ccj. per Iacob. Bono. in prælectione ad Boëtiū, incip. confutue. ram. nam vnus non vult quicquā decernere, sed solum inquirere, vt Phauiorus, quæ refert Gell. lib. xx. c. j. alius. & lib. xj. c. v. quos. quod est semper sperare discere, & nūquam ad scientiā veritatis peruenire, vt j. dicā. & tamen est longè facilius dubitationes mouere, quā soluere. Aret. consil. xiiij. visio. col. viij. in si. primi dubij. cum sim. vt dixi in determinatione questio. An sit vtile nubere. alius non vult credere, nisi quod expertus est. Auerrois viij. Phisic. colū. iij. alius nisi quod videt vel sentit: & tamē sensus qui certiores sunt, vt visus, & auditus. Bald. in proæ Greg. colum. iij. sunt quandoq; fallaces, vt Dodus in Apologia cōtra defensores strigarū. chart. iij. & xxvj. conclusionē vij. quomodo ergo ita certitudinaliter demonstratur, cum sint à ratione naturali, & sic à principio creati: sicut probationes sacræ scripturæ, Canonum & Legum quæ sunt immediatè à principio increato: id est Spiritu sancto. Cyprianus Venetus in tract. de Autoritate Rom. Ecclesie. char. iij. & iij. facit frater Luc. Vivaldus in opere Regali, char. c. j. ij. not. vbi dicit etiā quod scientia diuinarum scripturarum præponitur Metaphisicæ. hinc dicimus quod argumētum ab authoritate diuina vel humana in virtute Dei est fortissimū: si solum ab humana, debilissimū. Syluester contra Lutherū. char. clvj. est lib. ij. c. x. vbi char. ccxiiij. dicit, quod nō tenemur reddere rationē de fide, & charta. lxxxix. & ccv. & ccxxij. & cclxviij. cōtra Lutherū pag. dxxxviij. adducit illud not. dictū August. cōtra epistolam fundamenti, Euāgelio non crederem, nisi me authoritas Ecclesie catholice commoueret. & contra spernētes authoritates antiquorum, Gell. libr. v. c. xxj. plurima. plus dicit Papa Pius epist. vij. in opere. est char. lxxvj. quod vana est argumentatio sine diuinæ legis veritate & testimonio. Et discurre libros Theologorum. & libros Legales, nihil inuenies nisi vnū & idē esse. vt latè probat Vdalr. Zasius in oratione incip. Fabius ille Quintilianus. & Ponzinibus de Lamiis col. iij. versic. iij. quia subiectum legalis scientiæ. † quid enim aliud laborant Legistæ nisi vt obseruetur præcepta Christi? Mar. x. ante medium. Et prædicta sunt de mente Alexand. des Hales. j. parte summæ. q. viij. & Scoti in prologo. Rosar. Busti lib. ferm. xxix. litera n. colū. v. Bon. in d. tract. de nobilitate. nu. xxvj. & seq. Præterea ratio naturalis vni philosopho vnum suadebit, alteri aliud, secundum

inclinationes & passiones amicorum, quo effectum est vt se in varias sectas disgregauerint in Stoicas, Academicas, Peripateticas, & alias penè infinitas. & cclxxx. sectas enumerat Codrus ferm. j. chart. xxxij. post Augustinū de Ciuit. Dei. lib. xix. vltra tot nunc sectas hæreticorum, quas Codrus ibi enumerat chart. xxv. facit Eusebius de Euangelica præparatione, lib. xiiij. cap. j. & sic nunquam fit finis disputadi cum suis distinctionibus. Syluester contra Lutherū, char. ccvij. col. ij. imò sæpe cōsultere desiscunt dum disputare discunt. Marfil. Ficinus in epist. chart. c. vbi chart. xxv. plura ponit de lege & de iustitia, & charta xxvj. quæ sint legitimæ Iuriconsulti partes. & chart. xij. quod præstantior est legista quā sophista. & Gregorius Nazianzenus in tract. de moderandis disputationib. maximè. colū. seu facie xxxij. ~~Philosophi~~ Fortun. de fine iuris colū. viij. in fine gl. expressa per illum text. in l. mulier bona. ff. de iur. dot. licet pro eo Auerrois quæ refert Barb. in c. cum olim. col. xij. de lite contest. & in rub. C. qui admitt. col. vj. vbi etiam laudat Iuriconsultos. & colū. viij. Codrus latè ferm. v. chart. iij. & ferm. vj. chart. ij. & chart. vii. & contra Auerroin in apostillis. Barb. in cap. super literis. col. iij. de rescript. Moder. in quodam lib. incip. quemadmodum. vbi plures authoritates Sanctorum contra Philosophos aggregauit. facit Marfil. Ficinus in epistolis chart. xiiij. Seneca epist. lxxxix. incip. de liberalibus, & tribus sequen. Gell. lib. xviii. cap. viii. Domitio. Spec. in titu. de aduoc. §. nunc de exordis. col. vii. versic. vel sic si naturales. Luc. de penna in l. j. col. iij. & v. C. de stud. liber. libr. xi. Beroaldus Bononiensis in sua declamatione, An orator sit philosopho & medico anteponendus: de qua habetur in declamationibus Quintiliani, charta xv. cap. cclxviii. de ea etiam meminit Codrus ferm. ij. charta iij. & est proprium etiam medicorum circa ægritudines variare. vt Vivaldus in Opere regali. chart. ci. secundo notando. Et quandoque hoc faciunt studiosè. vt subtiliores videantur apud vulgares. Zerbus de cautelis medicorum in c. de cautela, & interrogando. col. ii. est chart. viii. vnde nec mirum si ob varietatem opi. & disputationes ac argumēta euenit lectori illud in v. factorū. Vt stat, & incertus quæ sit sibi nescit eūdem, Cum videt ex omni parte viator iter: Sic quoque posse datur diuersas noscere causas. Quo ferar ignoro, copiamque ipsa nocet. Et illud, Hinc atq; hinc vult rupes geminiquæ

ranen. tempore Leonis x. in materia fidei est ix. in ordine meo cum portaverit discentem credere. Cacialupus de modo studendi, col. xv. in princ. Lancelotus in præfatione ad ij. ff. veter. Purpuratus in præfatione ad primum C. frater Thomas Illyricus in tract. de potestate Pape. char. cxviii. ideo suadebat scholaribus suis ut audirent modicum in theologia. quæ tales errores ab eorum mentibus extirparet. Et audio quod nisi ita fiat, Patavii non admittuntur ad doctoratum in medicina, quod præsertim est hoc tempore necessarium, quo relicta via S. Thomæ omnes volunt sequi viam Auerrois, quem dicunt melius commentasse, & secutum mentem Aristoteli. ~~in commentariis~~ & propterea medici antiqui libentius sectabatur S. Thomam, postquam omnino non student philosophia, nisi pro quanto est necessaria ad iacienda fundamenta medicinae. Sed nostri Moderni volunt sapere plusquam oportet, non advertentes ad illud Augustini audita fama S. Anthonii. quod surgunt indocti & rapiunt cælum, nos autem cum scientiis nostris mergimur in profundum. Facit quod dicit Marcus Antonius Veron. in d. oratione incip. Euclides. chart. pen. & licet non referat, fuit dictum Gellii lib. x. c. xxii. quod cum grandis natu adhuc philosophatur, ridicula res est. Principia autem Legistarum sunt vera & solida. pro quorum probatione vide Rosarium Bussi ferm. xxiii. litera m. col. ij. fratrem Sylvestrum contra Lutherum. char. xlviij. xxij. quæstione v. quia non est modicum probare vnum principium, ut frater Samuel contra fratrem Vincent. chart. j. & Codrus contra illum Dialecticum quem statim referam. ¶ Decimo non ob. dum dicunt quod responsa Iuriconsultorum non habent authoritatem aliquam, sed princeps. ut latè Salom. in repet. §. responsa. insit. de iur. natur. quia respondetur quod sufficit quod princeps vel resp. illam authoritatem sibi dederit, quæ nunquam data competitur Philosophis naturalibus. Secundo respondetur quod & responsa prudentium rationabilia, licet non fuerint authorizata à principe, servantur tamen pro lege, ut dicitur de libro Decretorum Gratiani. Item de libro feudorum. Item de c. j. de frig. & malefic. secundum Præpos. ibi col. iij. dum dicit quod ignoratur eius author. facit Bald. in l. nemo. C. de sen. cum sim. ut dixi circa fin. inventarii mei librorum iuris. addo Cor. in l. fin. §. necessitate. C. de bon. quæ lib. col. iiii. dum loquuntur de exemptis ab imperio Romano, qui nihilominus servat leges

non propter authoritatem, sed propter bonam rationem. Item si legistæ non se interposuerunt in legibus condendis, cur est quod ipsi nolunt eas pati quod allegentur contra se tanquam conditas à suspectis. ¶ Undecimo non ob. quod dicunt quod Legistæ nesciunt formam arguendi, quia logicam ignorent, & tamen Stoici dicunt, neminè ignarum dialectices futurum sapientem. Summa Tabiena in ver. logica. in commento Cicer. de Offic. lib. j. est chart. xv. Sed ultra Ponzinbium in d. tractat. de Lamiis. col. viij. ver. non ob. quod legistæ. responderi potest quod logica nõ ducit ad vitam. c. viuo. & c. omnia. & c. legimus. & seq. xxxvij. dist. Luc. de penna in l. j. C. de stud. lib. xj. & in l. j. C. de profes. qui in vrbe Constantinopol. libr. xij. Spec. in tit. de aduocato. §. nunc de exordiis. col. vj. ver. subtilitas enim immoderata & ver. seq. & Signor. consilii. fin. col. ij. deridet illum qui volebat se ostendere dialecticum. & dicit Bald. in l. j. C. de sen. quæ pro eo quod interest. col. ij. quod non est insistendum in dialecticis, pro quo Afflictus de iure protomifeos. col. ij. post D. August. pulchrè Alber. in proœ. ad suam lect. ff. vet. col. j. Et Salomon. in l. in exercendis. col. j. C. de fide instr. ponit stultitiam illius scholaris qui volebat præbare patri quod tria oua essent quinque, quia duo & tria sunt quinque. Bart. Sen. & Texera in l. si is qui ducenta. in princ. de reb. dub. Ias. in l. manumissiones in fin. ff. de iust. & iur. & Codrus dialecticam etiam deridet. ferm. j. chart. xx. & Seneca in proœm. de clamatorum. & epist. xlv. lib. iij. impugnat sophistmata. facit Apuleius de philosophia, chart. ij. j. Et dicitur in proœ. Augustini Dathi, de laudibus eloquentiæ. circa fin. char. ij. argutiæ sunt sophistarum captivulæ, dialecticorum laquei, calculatorum & mathematicorum inuolucra, recessus latebræ nominalium. sic enim iuvenes philosophi nuncupantur, qui ad terminos & orationes referre omnia voluerunt minutæ interrogatiunculæ quasi pucta atq; contortæ quædam: quibus effici comodius singula sunt opinati: & ibi esset de philosophis realibus. facit Bald. in l. Aemilius col. x. ff. de minor. quod in realitate rationis, non in ambagibus debet fundari intellectus practicus & substantialis. facit Morus in republ. Vtopiæ. char. lvij. & dicitur Ecclesiast. xxxvij. quod qui sophisticè loquitur, odibilis est. latè Rosarium Bussi. ij. par. ferm. xxix. litera m. col. ij. facit Linquo coax ranis, cra coruis, vanaque vanis: Ad logicam pergo quæ mortis non timet ergo. facit Petrarcha in triumpho

Famz. c. iij. dicens, quòd nō per saper, ma per contender chia-
ri. vbi postea subiicit de Carneade. & ibi in commento respon-
detur ad illud quòd logica sit ars artium & scientia scientiarū.
facit Laet. diuinarum inst. it. lib. iij. c. xij. facit Zachar. in serm.
conciliabuli Pisani. col. ij. dicens, quòd sic facere est semper spe-
rare discere, & nunquam ad scientiam veritatis deuenire. pul-
chrè frater Thom. Illyricus in tract. de potestate pont. char.
cxliij. & seq. Laur. Valla in sua dialect. in proœ. lib. ij. & iij. Et
propterea Ioan. Iac. de Canibus. in tract. de modo studendi.
84 col. vj. dicit. ¶ quòd non est necessaria Legistz. Secundo respo-
deri potest. quòd vbi est opus dialectica, ipsi Iuristz ea vtuntur.
Alb. in proœ. ff. Noui. col. iij. vt patet ex dictis iuriconsultis: an
eam caleret. in l. si is qui ducēta. maximè in §. sed vtrum ff. de
reb. dub. Et si sciuit arguere enthymematicè in l. j. vbi Ias. iij.
not. ff. si cer. pet. & quam logici fatentur esse pulchriorē for-
mam arguendi & breuiorem: quia consistat solūm ex antec-
denti & conclusione. & sic ex minore & conclusione, vel etiā
ex maiore & conclusione. Item videant si gl. sciuit syllogizare
in l. j. §. j. ff. si quis ius dic. non obtrem. & alibi sape. & syllogis-
mum soluere. gl. j. in l. iij. §. incertam. ff. de acquir. pos. & si ipsi
sciunt dicurrere per decem predicamēta vbi opus est, de qui-
bus meminit Codrus serm. iij. char. j. vt patet per Azo. in sum-
ma. C. chart. j. & Bal. data opera. vij. col. C. qui accu. in l. de qui-
bus col. fin. ff. de legib. in c. cū causam. el. j. de test. col. v. & Bru-
nus in tract. de forma. char. xxj. colū. iij. Ioan. Montolonius in
promptuario Iuris. in ver. fingere. & alij quos refert Ias. in rep.
l. si is qui pro empitore. l. & qui sint. Bald. in c. canonum stanti-
ta. col. fin. de constit. Et si Doct. in practica quādo faciunt libel-
los, sciunt facere syllogismum in forma, vt Ias. in l. j. colū. iij.
de eden. Lanfr. de Oriano in reper. c. quoniam contra. in ver.
petitiones. quod probat. Oldrad. consi. cvij. Titius ad fin. Et eos
modos arguendi glomerarunt Dyn. in tract. de argumentis.
& Bald. in l. conuenticulam. C. de episcop. & cler. Aiber. in di-
ctionario in ver. argumentum. quos non posuissent nisi fa-
rent arguere. Est verum quòd vbi non expedit, legista non cur-
rat de tali forma: quia frustrā sit per plura, quòd potest fieri
per pauciora. Puspuratus in l. edita. no. cclxj. Salomoniū in re-
pet. l. Gallus. char. xxv. in fin. nec curamus de forma, dummo-
do habeamus effectum c. iij. de ver. sign. in l. si mater. C. de in-
stit. & sub. nam cū obiectum intellectus sit veritas, quanto
citus

citius eam habemus melius est. Salom. in repet. l. Gallus. §. &
quid si tantum. chart. j. Et quando Logici seu philosophi di-
sputant cum Legista, solent & bene Legistz negare eorū prin-
cipia, quia plura sunt falsa, vt itatim dicebam: ideo licet negan-
ti non incumbat probatio. l. ij. ff. de probat. tamen si rectè con-
siderabimus, inueniemus semper aliquam instantiā per quam
tolletur eorum consequentia. glo. & Doct. in l. creditori. ff. de
noui oper. nunt. Codrus pulchrè sic facit, vt per eum serm. vj.
chart. iij. præsertim si adhæreamus sacre scripturæ, quam ne-
gare non audent: & antequam probauerint talia principia, &
assignauerint & probauerint rationem specialitatis ad instan-
tiam datam per Iuristam, etiam hora dimittendi disputationem.
hinc dicunt quòd contra negantes principia non est disputan-
dum. Philosophus, quem refert commentum Cicer. de Offic.
lib. iij. est char. cvij. Sed replicat Codrus vbi §. hoc est quod cupio
ne mecum disputes. & sic principia tua probare non poteris.
Et quia ipsi incedunt per terminos ignotos, petas vt decla-
rent terminos: vel tu pariter procede per terminos eis igno-
tos: vt per leges loquentes de seruitutibus vrbanis, vel de præ-
scriptionibus, bonorum possessionibus, & aliis penè infinitis.
¶ Duodecimò non ob. dum dicunt quòd sint metaphysici: 85
ergo præferendi, quia Metaphysica est dignior scientia, quam
extollit frater Isidorus vbi §. frater Lud. Viualdus in Opere re-
gali. tract. de cognit. electorum à reprobis. ij. not. Aegid. de
reg. princ. lib. ij. par. ij. c. viij. vbi de omnibus scientiis, licet de
legibus notitiam non haberet, vt probat Bolon. in Theodo-
siana. in ver. philosophorum & poetarum. tractat enim Me-
taphysicus de ente tanquam primo motore, secundum fratrem
Isidorum vbi §. facit Eusebius de euāgelica præparatione. lib.
xj. c. vj. qui dicit, quòd eius subiectum est ens tanquam ens. &
Ioan. Picus Mirandula fecit vnum tractatum de ente & vno:
quia responderetur fatēdo quòd Metaphysica est laudanda, sed
etiam ipsa non caret errore, quia vult quòd ex nihilo nihil sit.
Rosarium Busti ij. parte serm. xxix. litera m. col. iij. quod est fal-
sum, quia Deus de nihilo creauit cælum & terram. Gen. j. præ-
terea adhuc Metaphysica non est dignior. nam Metaphysicus
non considerat illud ens explicitè & clarè, vt Hadr. Papa nos-
ter in Quodlibetis q. iij. colū. iij. sed solūm vnum Deum pri-
mum motorem, quem Auerois vult agere necessario. Legista
autem in titulo de summa Trinit. & sid. cathol. considerat ex-
plicitè

& clarè. Et præcepit metaphisico credere Deum trinum & vnum. vt Ponzinib. in tract. de Laniis col. iij. & sequen. Purpuratus in rubr. & in l. j. c. de sum. Trinit. col. j. qui omnia regit pro libito: & qui dixit, & facta sunt, & cui data est omnis potestas in celo & in terra. Matthæi vlt. Barb. in c. nouit. col. xxvii. de iudic. Syluester contra Lutherum lib. j. c. ij. chart. j. Merito Iuristæ ergo sacerdotes appellantur. l. j. in princip. & in §. publicum. ff. de iustit. & iur. facit Valerius de institutis antiquis. c. j. num. xxxij. incip. ius civile per multa &c. Si ergo magis clarè & certitudinariè quàm metaphisicus: ergo scientia legis est verior & dignior secundum Philosophum, quem s. retulit, & Bart. in tractatu testimoniorum. chart. v prudentia est, vt ait Aristot. Et propterea cum philosophus cognouisset se in metaphisica nesciuisse in claro procedere, dixit librum illum editum & non editum, refert Ioan. Picus Mirandula in oratione in cœtu Romanorum char. ix. & Gellius lib. xx. c. iij. incip. commentationum. ad si. Scire enim in nube non est scire. Bal. in l. Aemilius. colum. ij. ff. de minor. Imò nec in moralibus clarè processit Philosophus, sed in confuso, secundum Panor. in proœm. Gregoriano. & hæc etiam videntur esse de mente Alexand. de Hales, Scoti, & Rosarii in locis antedictis. ¶ Item in hoc iurista cõtra metaphisicum procedit imperiose, & inobedientem punit. Barb. in Ioannina, chart. antepenul. est colum. clxxxij. Vdalt. in d. oratione. nõ possum. Et propterea dicitur Barb. col. cxlix. quòd à studio artium ad leges conuolauit: nõ qui imperant, digniores sunt. Efasias quem refert Bart. in c. mandatum. colum. iij. de rescrip. Syluester contra Lutherum, chart. xl. allegando ad Rom. xij. facit Bald. libr. iij. consil. ccccxxx. dicta particula. Et licet Papa & Imperator appellantur quædam præcepta philosophiæ moralis & naturalis religionis, tamen non dant philosophis potestatem authorizandi seu iudicandi, qui est maximus honor quo Christus Apostolos recompensat. Matth. xix. & Cyprianus Venetus in tractat. de autoritate Ecclesiæ. chart. vj. Et tamen iuristis eam tribuunt, qui tempora natiuæ & gratiæ, exteriorem & interiorem hominem complectuntur, diuinæ Theologiæ adherentes animæ & corpori spiritualibus, qui & temporalibus vinculum imponunt: ius diuinum etiam in præceptis Decalogi moderantur, ac diuina autoritate coarctant, prophana sacrant, e contra vbi expedit, totam ecclesiam militantem cum tota republica gubernant.

gubernant, errores philosophorum & metaphisicorum extirpant. Imò tanta doctoribus reuerentia exhibetur, vt iuriconsultus audeat constitutioni principis derogare. Luc. de Penna in l. medicos. col. j. c. de profes. & med. lib. x. col. j. & vide Alber. in proœm. ff. Noui, sicut continet scientia legalis omnes scientias. & vide Bald. in consil. schismatis. col. j. & penul. ac ff. Item de sacramentis, de cõfissio, de Pontifice. & Theologus super istis debet cum cononista conferre: quia non valeret sine. dixi in l. limitatione de peritis in arte quòd cõmunis opin. sit tenenda. Item legista conferuat pacem sine qua Deus non colitur. clem. dudum. de sepul. dixi supra cõtra partialitates. Præterea medici non vacant vel admodum parum metaphisicæ. ergo sine exercitio perditur nomen. Felin. in rubric. de fid. instit. col. vij. Bonif. in tract. de nobilitate. iij. part. num. lxxxvij. & si re priueris nec nomẽ habere meritis. las. in l. id quod apud hostes. ff. de leg. co. si iudicatur enim quis esse de illa arte cui magis adhæret. Alex. lib. iij. consil. cvij. visò themate. facit Philosophus in iij. de Anima. text. comment. xxxix. pulchrè Petrar. epist. lxxij. incip. sic est. dicēs inter cæteras quòd perseverantia requiritur. ¶ Et sic patet iuristam præferen. medico. vt casus in c. clericus. de iudic. vbi latè Barbat. Decius & posteriores. Idem Barb. in c. cæterum. col. vj. de iur. calum. Gilbertus post c. iij. secundi Oeconomicorum. in quæstionib. chart. ij. Taurinenses post alios in l. cum quid ff. si cer. pet. Ioan. Montaigne in tract. de regio consistorio. char. xxj. Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doct. parte iij. q. j. gløf. Pragmaticæ in titulo de collationibus. §. videlicet in ver. medicina est chart. lxxij. Luc. de Pēna in d. rubr. de profes. & med. lib. x. aliquid Panor. in c. nouit. de iudic. col. iij. vbi Moder. addit. & adde res clara est vt histriones dare sciunt hoc iudicium, vt dixi supra respondēdo ad vj. de fatuitate, loquendo de testamento fatui. mihi placet conclusio quam in hac q. ponit Archie. Flor. in iij. parte summæ. titu. v. c. ij. §. iij. Io. Montaigne in d. tract. char. fin. in fin. Ros. rium Bussi. ij. parte serm. xxix. litera c. in fin. & Lisopetita col. fin. sci licet vt seruetur dictum Apostoli, per eos relatū, caritate fraternam inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes, &c. quia honor est honorantis secundum Philosophum, quem refert Aegidius de regim. princip. lib. vj. cap. viij. frater Gregor. Britannicus serm. funeb. xxxj. melior. colum. iij. facit illud Lucæ xxij. & ix. quæst. iij. cap. nullus. Qui maior est in vobis, fiat

sicut minor: & qui praeessor, sicut ministrator. & illud Cicer, quod refert Guilielmus Mara oratione vij. incip. reuerende, & cum & alia plura Iodoc. in uact. de vera nobilitate cap. xij. char. ij. & iij. Instructio clericorum, char. xij. dicens, quato superiores sumus, tanto nos submissius geramus. na qui se exaltat, humiliabitur, & e contra, Matth. xxi. & xxij. & si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus Marci ix sed si humilitus fuerit, erit in gloria. Luc. de Penna in l. humilionibus. C. de ponder. & auuillatione. lib. x. vbi plura, quia praecedet quatio est vana. Card. Pap. in epistolis char. ta. cxcviii. epist. incip. subscripsera & c. postridie c. v. & cccxv. dubitare. & quis non potest nisi commendari de honorado socium. nam aut socius est dignior, & sanctum est honorare maiores: aut est aequalis, vel inferior, & humilitas semper solet commendari. Et inquit Prolemeus, quod inter sapientes qui humiliter est sapientior existit. Quia post longam digressionem ad arbitrium iudicis redeundum. Dicit propterea Bald. in c. quia nonnulli de rescrip. in fin. ij. col. in l. j. col. xij. C. qui accus. & lib. iij. consil. cxxxij. incip. proponitur. col. ij. referet. de Philosophum, quod oportet leges esse bene positas, & omnia determinare, & quam paucissima relinquere arbitrio iudicantis. facit Salom. in l. in cur. tendis. ij. quae est. C. de fid. instr. vbi dicit quod de crimina quanto melius fieri potest, debet tradi, ne iudicium affectio reus bona consideratio aucti patrum sit nociva. & pro philosopho Jate Aegidius Rom. in tract. de regim. princip. lib. iij. parte iij. xx. & Philosophum refert etiam Florian. in rubr. ff. fin. reg. in fin. col. Haer. Papa noster quodlibet iij. col. x. Latius & plenius illud dictum examinat in v. q. principali videlicet in illius i. q. siue argu. est char. lviij. col. fin. Et ita pro veritate est consideratis considerandis nam licet vbi casus non est iure decius, per illum reliquat in arbitrio iudicis. l. j. in fin. ff. de iur. deli. c. de causis. de offi. delega. cap. fin. de vana. & plures enumerat Decius in cap. sedes. in glo. iij. de rescript. Roch. de consuet. char. xj. col. ij. latius Barbat. lib. iij. consil. lxxv. illud. col. penul. & h. latissime Hippol. in l. quaeestionis modum. col. j. & sequit. in l. de minore. colum. viij. de quaeestionis. in l. in lege. colum. ij. ff. de scar. intelligo quendam doctorem Taurinensem alios plerimos aggregauisse. Lex tamen illum non relinquit in libera voluntate iudicantis: vt exinde possit iudex esse nimis fauorabilis vni parti. Bald. in l. finali. C. de poena iudicis, qui magis iudic

85
Casus arbitriarij.

iud. pen. not. sed quod debeat regulare arbitrium suum prout quilibet bonus vir secundum negotij qualitatem & personarum, & temporis & alias circumstantias Bonus enim iudex nihil ex arbitrio suo facit. cap. iudicet. iij. quae est. vij. Lucas de Penna in l. medicos. iij. colum. C. de profet. & med. libr. x. & arbitrium semper significat bonum & aequum. Bald. in cap. nisi cum pridem colum. final. de reuol. & dicit Bald. quem refert C. pol. in l. si fugiam. C. de ser. fugit. col. vj. quod iudex debet arbitrari secundum mentem legis, sine iuris & arbitrij sui intellectu seu rationis facit cap. iudicantem. xxx. quae est. v. Curt. Senior in repet. l. admonendi. colum. antepenult. ff. de iur. iur. Bartol. in l. si qua poena. in fin. ff. de verborum signific. Decius in cap. ex literis. iij. nota de probat. Pich. in repet. l. in quacram. col. l. j. & sequen. ad legem. Falcid. & dicam infra dum ponam quod probationes sunt in arbitrio iudicis. ¶ dicitur enim ⁸⁹ bonus vir, conscientia quae intra te loquitur, & propterea qui non habet conscientiam, non potest dici bonus vir: prout nec ille frater qui habet diabolum sub capa. Iason in dicto §. sed iste. col. xxvj. numero ex. vbi posthilla instituit de actio. Et si non regulet arbitrium, vt bonus vir potest appellari. Alexand. in l. & si seuerior. col. final. C. de infami. & libr. iij. consilio. cvij. incip. viso themate. col. ij. Nata in clem. saepe. col. xxxij. Curt. in l. admonendi. colum. antepenult. Quoniam esset difficile legem de casibus condere, propter diuersitatem personarum, rerum, & qualitarum: prout etiam dicit physici, quod plura relinquantur in iudicio aetumatio medici. Nam si iudex non habet statum, consuetudinem, nec legem, nec dicta doctorum determinata casum coram eo vententem, debet recurrere ad similia statuti vel legis. l. non possunt. vbi Claud. ff. de legibus. Felin. & Decius late in cap. translati. de constitut. Ias. in l. inter stipulantem. §. lacramen. vij. not. ff. de verborum. oblig. Socin. folien. xxix. Curtius consilio xj. statuto. colum. final. Gammarus in tract. de extensione. chart. vij. col. ij. vbi dicunt quod sufficit quod sint similia in eo de quo arguitur: licet in omnibus non sit omnimoda similitudo. Etenim simile legis vel statuti habetur pro expressio. Ias. in l. finali. colum. penult. versic. secundum aduerte. ff. de ius vocand. Et ex officio iudex debet tale simile sequi etiam si pars non petat. Bald. in l. j. circa mediu. C. vt quae def. aduoc. iur. suppl. Stante igitur tali dubio iudex in primis aduertat ad vires ingenij sui: quia magistratus

ad similia

Quid faciet
iudex.

virum ostendit. v. Ethicorum. text. comment. ix. & iij. Erasmus j. parte prouerbiorū dccccxxiiij. Lisoperita char. xxiiij. colum. ij. est in princip. ix. distinct. Aegidius de regim. princip. lib. iij. parte. j. capit. xij. Et fuit originale dictum Pittaci, vt refert Margarita poetarum in dictis Laërtij, vt sit idoneus ad dubij decisionem, saltem secundum humanam fragilitatem. l. si quid venditor. ff. de ædil. edict. Felin. in capit. per tuas. el. j. de simon. nam in puncto subtili grossolanus reculari potest. Ias. in l. apertissimi. C. de iudiciis. Et si dubitet, confertur in peritionibus. Dixi suprā in v. limitatione de petitis. allegando Panorm. in cap. j. vltimo not. de consanguinitate & affinitate. † Debet enim iudex habere salem scientiæ & conscientiz, a iis mens eius est diabolica & insipida. Barbat. in capit. quoniam. §. in aliis. vt lit. non contesta. facit j. ad Corinth. viij. quia melius erat eis non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum conuerti. Petrus iij. canonica. capit. ij. quem sequitur Dodus in Apologia cōtra fratrem Samuellem. charta xxv. facit Valricus Zastus oratione xij. incipien. apud literatos. vbi pulchrè & succinctè quomodo debet se continere iudex in iudicando. Guilielmus Rouille in tract. de descriptione iustitiæ. lib. iij. capit. iij. Bald. pulchrè in l. ij. C. de sentent. ex peri. recip. Felin. in cap. per tuas. el. ij. col. j. de simon. bona text. in capit. cū non solum. de reg. lib. vj. Ioan. Pyrius in l. imperitia. ff. de regu. iur. † vbi enumerat etiam sex requisiti in indice, scilicet pietati, bonitate, diligentiam, eloquentiam, constantiā, prudentiam, & sex pœnas quas incurrit iudex corruptus. facit Aegidius de regim. princ. lib. iij. parte. ij. c. xij. & tribus seq. habeatq; semper iustitiam naturalem ante oculos. Bald. in disputatione incip. accusatus. de vi turbatiua. col. per plura Curtius Senior in repetit. l. admonendi. ff. de iureiurati. colum. final. & quæ de Gallo tradit Cicero, quem refert Salomon in repetitione. l. Gallus. ff. de liberis & posthumis. charta vij. † Et veritas & æquitas sunt duo lapides angulares, quos debet seruare iudex. Bald. in cap. quoniam contra. de probat. per illum text. Et debet iudex esse velut pater. gloss. in authent. de defens. ciuit. in princip. in versic. iudex. & se conformare iudicio diuino. cap. Deus omnipotens. ij. quæst. j. Barbat. in cap. in præsentia. de probatio. col. j. Et habeat semper in mente iudicium quod dicit text. in l. properandum. §. sin autem reus. in fin. C. de iudiciis. quid aliud nisi pro omnibus Deum in omnibus

causis

causis iudicem esse credendum est: & quod si non facit quod debet, hic & in futuro seculo recipiet in terribili iudicio magno Dei, & habebit partem cum Iuda, & lepra Giezi, & tremore Cain. in authent. iusiurand. quod præstatur ab his. in fin. De quo Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris in vers. Giezi. & insuper euitet auaritiā quæ potissimè ascribitur iudicibus. Aristotel. char. xvij. problem. iij. hinc pictores dum pingunt quinq; videlicet Papam. iudicem. militem, agricolam & foeminam, & subscribunt Papæ, quod orat pro illis quatuor: militi quod defendit illos quatuor: agricolæ quod alit illos quatuor: mulieri quod decipit illos quatuor: iudici autè quod furatur illis quatuor. † Est enim auaritia omnium malorū mater. §. cogitatio. in authent. vt iudic. sine quoquo suffrag. Hip. pol. not. cxc. incipien. iudices. Ias. in l. j. col. ij. ff. de condict. ob turp. caus. Barbat. in cap. ex parte. col. iij. de rescript. vbi postilla. & in Paul. de Cast. in l. si quis. §. legis. C. de inoffic. testamen. Cæp. in tracta. de imperatore milit. deligendo. charta xij. versic. † item præsumi potest infidelitas ex auaritia. Ange. in l. nolimus. C. quemadmod. testam. ordin. Merula inter consilia Barbat. libro j. consil. penult. incipien. multos. colum. fina. dicit quod Hesiodus appellat tales iudices dorophagos, id est mune ra comedentes, quorum auarum animū & iniqua iudicia Deo vlciscenda reliquit. facit Nauis Stultifera chart. xij. de auaritia Amedeus in dialogo de Amicitia. chart. xxx. vbi docet, qualis debet esse magistratus. & char. xxxij. de nummi potestate. Lucas de Penna in l. ad splendidiore. C. de diuer. off. lib. x. vbi dicit quod aurū rumpit fores adamātinæ. & plura Paris de Puteo in tract. de Syndicatu. in vers. barataria. & in versicu. corruptio. baratariam enim committit iudex corruptus. & quid sit, declarat Iac. Niger in l. diem functo. col. xxxix. ff. de offi. assess. vbi subiungit etiam alias causas propter quas potest quis priuari officio. facit text. in cap. j. quæst. j. vbi Card. col. ix. dicit quod vendentes officia iustitiæ etiam de licetiā principis, grauius peccant. licet ibi in cap. quos constiterit. col. ij. dicat seueus in episcopo vendente banchem notariz. bene facit Laudensis in tracta. de officialibus dominorum. quæst. lvij. † dicens, ibi probari quod qui dat pecuniam pro habendo officium, præsumitur habere animum male faciendi. l. ij. C. de m. r. legulis. latè Guilielmus Rouille in tract. de descriptione iustitiæ. lib. iij. cap. iij. col. final. † † Amplia hæc maxime proce-

dere in ecclesiasticis iudiciis, quia dicuntur committere simoniam. Ioan. de Selua in tract. de beneficio. charta xxiii. in fin. col. iij. Biblia Aurea. cap. ij. de acceptione munerum cap. xij. ¶ Amplia secundò etiam in iudice ordinario laico capiente sportulas, quia debet esse contentus stipendio principis. Hadrianus Papa noster in Quodlibet. quart. ix. est charta xxiii. li. tera g. vbi in x. quart. in primo per totum. Ias. in §. tripli. in fin. de act. Corset. singul. cxcv. sub versu sportula. Et sic male dicit Barro. si est sua lectura. in arthen de iudiciis. §. ne autem. ¶ Amplia terriò etiam si iste ordinarius iudicaret in causa sibi à principe delegata, in qua tamè sine delegatione omnino habuisset iudicare: quia sportulas capere non potest. Felin. in cap. de hoc ij. col. de simon. Et de hoc habemus decretum expressum in ciuitate Astensi. ¶ Amplia quartò etiam si quis sponte daret tales sportulas. Felin. in rubr. & in cap. j. ad fi. de simon. in cap. tua nos. de homic. Bussi in Defensorio montis chart. iij. col. iij. Ias. in l. j. col. iij. ff. de condict. ob caus. in penultima. columna quinta. C. de pact. Hippol. in l. vnus §. feruus nec si. ff. de questio. Corsetus d. singul. cxcv. i. late Maria in tractatu de visitatione libro v. de cimo. quæstione vj. est charta x. col. iij. licet non dicatur sponte, quando præcedit ratio vel petitio. secundum Felinum in capit. dilecti. col. iij. de simon. secus tamen in aduocato & medico, qui potest capere à sagacibus sponte tantibus pinguius salarium, & iustitiam linquere hereditibus suis. Pantaleo in repetitio. l. ij. C. de reu. den. vendit. col. xlv. qui bene sciunt illud. dum dolor est accipe. Antonius Ripa in tract. de peste charta lxxxj. in fine ij. col. quia dum causa ventilatur & infirmus ægrotat, iustitiam res accipere. nam ægroto restaurato, & causa concordata nihil curant soluere. Et ille dicebat, Pota & penna non vel creta. Et Gallicus, De con & de sententia on ne doit faire creance. Et in eis procedere posset quod dicit Hippoly sing. exc. incip. iudices. circa fin. nò autem in iudicibus, quia esset turpe, & quod dicit Afflictus de iure proromissos. in verb. prohibemus. in notab. quos supra retuli loquendo de prouisionibus vitrorum erga amicos. Et de salario aduocati. Ias. in §. tripli. col. penul. instituit. de act. & potest. capere etiam pro laboribus præteritis: quia calzolarius tantum capere pro sotularibus factis quantum pro fiendis. Barbar. in c. ex lictis. col. ix. de constitut. ¶ Amplia quintò etiam si esset consuetudo de hoc. Felin. in c. ad apost.

ad apost. olicam. de simo. Decius in c. cum m. col. xij. & seq. de constit. dum loquitur de consuetudine, quòd nouus canonicus debeat aliquid soluere. & in c. nam concupiscentiam. in fin. ij. col. vbi Recl. eod. titu. de quo Angelica in verbo, iudex. §. xv. vtrum còsuetudo. ¶ Amplia vj. etiam si capiat post sententiã quando potest presumi fraus ex qualitatibus & circumstantiis: imò & in dubio tali casu præsumitur, de tempore ante sententiã, ad tempus post sententiã, argum. l. Iurisgentium. §. prætor ait. cum glo. & ibi angel. ff. de pact. sunt verba Laudensis in tract. de officia. dominorum. q. lxxxj. incip. si iudex. ergo multo minus quando ante sententiã præcessit promissio, licet non recipiat nisi post sententiã. Felin. in cap. tua nos. de simon. facit Sallust. circa princip. Catilin. & tenetur iudex etiam quòd contra eum non militet aliqua suspicio. arthen. sed nouo iure. C. de poen. iud. qui male iud. Curt. in l. eui accusare. charta. ij. C. de eden. ¶ Amplia vij. etiam in xenis, esculentis, & poculentis. Maria. vbi supra gl. in Pragmatica chart. xxx. x. in fin. ij. col. Præcticus Papiensis in forma rescindendi sententiã latam prætextu falsi instrumenti. gl. j. & xenia & dona excæcant oculos iudicum. Ecclesiast. xx. & Deuter. xvj. Hadr. Papa noster in Quodlibetis. q. x. col. iij. & per totum. & in quodlib. iij. col. antep. alleg. Hierony. dicere quòd in tantum Doctorũ rabies processit vt accipiant pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant. facit Bolog. in l. si pars. ff. de inoffic. test. in interpretat. j. parte. est chart. xxvij. & Card. in xj. q. iij. qui recte in videntes ad fin. j. q. iij. vbi de auditoribus Rotæ procurantibus sibi fieri propinam. sunt enim aliqui qui non anginam, sed argentiãgiam pariuntur, vt Demosthenes: id est qui propter pecuniam differunt vel nolunt ferre sententias. Gel. lib. xj. cap. ix. Critolaus. & cap. seq. Et dicit Angel in l. nò dubium. C. de testã. ¶ quòd munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Alber. in l. plebiscito. ff. de offi. præsi. quia pro iustitia faciendã non licet aliquid capere, c. qui recte iudicat. xj. q. iij. late Mathæus Bosius de gerendo magistratu. c. xij. vbi inter cætera alleg. illud Amos cap. v. Pro eo quod diripiebatis pauperem, & prædam elestem tollebatis ab eo, domum quadro lapide edificabitis, & non habitabitis in eis: vineas amantiſimas plantabitis, & non bibetis vinum earum, facit Petrus Iacobi in rubr. de statu Curiarum. vbi dicit, quòd si totus mûdus veniret, nò posset credere quòd si vna pars det.

& alia non, certe iudex erit danti naturaliter fauorabilis, & non dans babebitur aliquali odio: & si aliud non faciat iudex, saltem aliquandiu stabit & instruet dantem, & ei dabit gratiosas dilaciones, & parti non danti nociuas: quo casu tenetur nihilominus ad restitutionem damnorum & interesse, præsertim si quis fastidiosus litigio propterea cogatur aliquid remittere de iure suo. Hostien. in summa de poeniten. & remiss. §. cui cõstitendum col. xxj. versic. cui marchio. in fine. Imò fortius dicendum erit, quòd iste iudex quãdo debebit profertè diffinitiuã, ad eò inclinabitur ex affectione pro parte dante. quòd omnes opinionones quæ dicuntur pro ea videntur sibi concludentes, & veræ, contrariæ sibi videbuntur iniquæ: quia homines facilliter credunt id quod vellent, vt dixi supra de Guelphis & Gicbellinis. propterea dicit Paris de Puteo de Sindicatu, in verb. esculenta. est chart. lx. quòd litigans dat iudici vnam gallinam, vt recipiat bonem: & quòd xenium intrat per portam, & diabolus exit per fenestram. facit Ludouicus in tract. de Veritate contrit. in vij. præcepto diuinæ legis, in octaua specie summa. Est verum quòd aliqui iudices faciunt vt Ecclesiastici in elemosyna meretricum: qui spernunt parua, sed non magna. Fulg. post Cy. in l. j. §. quòd si mei etrici. in fin. ff. de condic. et. c. bump. cau. faciunt quæ dixi supra de aquila. quia de minimis nõ curat prætor. l. scio. ff. de in integr. restit. l. as. in l. sciendum. col. iij. ff. qui satisd. cog. Corset. de potestate regia. in tractat. de minimis. propterea dicitur quòd mal va per li figli. quando el nido eaza à ligrigli. Alij sunt qui non ipsi sed per vxores vel filios faciunt capi xenia. contra quos Angel. in l. j. §. familia. ff. vi bon. rapt. Afflictus in cõstitutione. apud iustitarios. col. iij. Dicent modò iudices. quòd si ita facerent, zonas quas argẽto plenas deferunt ad officia, vacuas reportarent, vt Gracchus quem refert Gell. lib. xv. cap. xij. Et cõsequenter quòd cum labor est damno, mortalis crescit egestas. Azo in summa. Cõde sportul. col. j. glos. in authent. de iud. §. si quis autem. in verbat. autem. ¶ Limita istam ampliacionem in esculentis & potulentis minimis: quia possunt capi in defectum sui salarii. secundum gl. in l. plebiscito. ff. de offi. præsid. vbi dicit Alberic. quem refert Ioan. Montolonus in Promptuario Iuris, in verb. xonia. vt procedat dummodo nõ capiatur à calumniatoribus. Item nec ab iniuste vexatis, item nec ab infamibus. Item nec passim accipiat: quia est signum auaritiæ. Adde tu item dummodo in

toto anno non capiat quod excedat centum aureos. xj. q. fin. cap. non licet vbi glos. Item dummodo à principio ipse iudex nesciret quòd cum tam modico stipendio nõ posset se intertinere in officio: quia non potest dicere quod sit in defectum sui salarii, ex quo à principio hoc debuit cogitare. vt in simili Barbatia in cap. cum sit generale. col. xvij. de foro compet. dicēs, quòd ferens sententiam iniquam per metum tyranni, licet excusetur à dolo, non tamen excusatur quando à principio hoc acceptauit officiu hoc verisimiliter potuit cogitare. facit Hadrianus Papa noster in quodlibetis. q. x. colum. antepe. & seq. vsque in fi. & quòd dixi supra de eo qui vadit pro iudice, & scit quòd propter partialitates non poterit facere iustitiam. Merito ergo inuehit Caialup. in l. diem sancto. ff. de offi. assel. q. xx. vbi Iac. Niger col. ix. & x. dicēs, quòd sunt quidam qui de trahentes ordini doctoreo, pro salario exiguo suas operas locant. tanquam mercenarii ad vcturam. & postea litigãtes non solum rodere, sed deuorare volent. Adde etiam quòd quando videatur tolerandum aliquid capere de permisso principis, qui omnino non solent stipendia sufficientia officialibus ministrare, sed mutilare: quia illud pauculum est calcar expedienti causam. & partes minus fatigantur perditione temporis, & expensis hospitij: vt de xeniis dicitur in l. solent. ff. de offi. proconf. & leg. sic enim legendum. non exenis vt dicunt ibi Bologninus Ant. Pius & Budeus post Politianum. Est verum quòd Erasimus illud prouerbum Græcum de quo ibi in §. quatum. quòd Latine vult dicere, nec omnia, nec passim, nec ab omnibus, dicit practitari à iudicibus modernis: aliter & conuerti, scilicet capienda omnia passim, & ab omnibus. melius tamen fraus euitatur in consiliis principum, quando caput consilij processus distribuit clam. & relatori salariunculum taxat: quia isto modo quia pars ignorat relatores, auferitur occasio illum corrumpendi, & relatori nimis extorquendi. & audio quòd in Rota Curie Romanæ relator non dat votum.

¶ Amplia vij. in secretariis. seu notariis, quia & ipsi tenentur: quia sunt proxenetæ, imò & lenones extorsionum & baratariarum quas iudices committunt, & iudices plerunque petere non audent: at secretarius qui est oculus iudicis, non timet petere & minari parti quòd succumbet in causa, quia passus est valde ambiguus vel conficiens in iudicis arbitrio. & quòd aduersarius voluit tantum dare. & sic quodammodo arbitrium

iudicis offeret plus offerenti, & eademmet verba eius aduersario dicit, vt postea dicit iudex, et si iustum proferat iudicium, erit tamen certus ab vtraque parte habendi xenia à victore: & excusat notarius se cum conscientia sua quòd ipse emit banchum notariæ. & idè eius interest quòd causæ expediantur, & plurimæ sententiæ proferantur propter emolumentum, quòd nisi sic laboret, foras sis amitteret ex concordio litigantium, vel quòd causa differretur anno secuturo quo alius talem notarium emerit. sed nihil valet. facit Angelic. in verb. proxeneta. & in verb. leno. item propter talia iudices eis postea tolerant eorum extorſiones & rapinas, quas faciunt partibus: quia plurimum in exigendo salario metas rationis excedunt. cap. statutum §. notarium. de rescrip. lib. vi. præsertim quòd emit tales notarias. quia tunc dicitur publicani. Bald. lib. iij. consil. xxvij. casus talis in. §. vbi quantæ audacitæ, temeritatissint & auaritiæ. cum cõsil. v. nauata quidam. circa medium. Luc. de Põna in l. j. C. de lito. cust. lib. xij. vbi dicit, quòd sunt furibus deteriores. Iaf. in l. j. col. penult. C. de edèdo. xquiparat eos nauis, cap. & stabulariis. & in dubio iudicandum contra eos. Com. lib. j. consilio cxcix. circa primum. litera g. ideo Petrus Iacobi dicit quòd nullo modo deberent vendi tales notariæ, vt per eum in sua practica. in. §. de statu curiarum. col. ij. vbi late insistit. vide Platinam in vita Nico. iij. circa medium. dicit tamè Card. j. q. j. col. ix. per illum tex. quòd episcopus licite vendit banchum notariæ, de quo cogita propter prædicta. ¶ In Amphibia ix. in principibus negligentibus seu scientibus & haec tolerantibus. nam ex quo constituti sunt ad iustitiam cõseruandam, & liberandum oppressos de manibus calumniantium, vt boni inter malos qui longè excedunt numerum bonorum, vt uere possint. vt dixi inter feudalìa Bruni cõsil. xij. partes. char. j. Et ob hanc causam duntaxat subditi eis obediunt, vestigialia & sensus tribunt, & gabellas, vnde dicuntur fecij furum, nisi i rouideant, & teneant ad restitutionem. Esaiæ cap. j. & iij. refert frater Luc. in tract. de veritate contritionis. char. cxxvij. de prima circumstantia personæ: quia criminum patientia consensui proxima est. Petrarch. epistola xcj. heu. & error cui non resistitur, approbatur. late Rosarium Bussi lib. j. litera N. & dicit Hippol. in l. nihil interest. ff. de scar. quòd princeps tenetur parti ad interesse de iniustitia facta per iudicem. Nec excusantur dicentes quòd credunt elegisse viros idoneos: quòd

ergo minus quando iudices deputant per pecuniam vel ad requisitionem mulierum? Claud. in Monarchia Franciæ par. ij. c. xvj. & parte v. cap. ix. imò tales reip. præficiunt, quibus nemo rem suam familiarem crederet, vt inquit Iſocrates in oratione de bello fugiendo. inci. omaes in opere. col. xxvij. & tunc dicit Simia Salernitani. char. iij. quòd hoc nihil aliud est quàm ponere gladium in manu furiosi. Quales autem sint eligendi, ponit Hadrianus Papa noster in quodlibetis q. x. col. antepen. Quid ergo dicemus de illis qui iubènt iudices facere cõtra ius? gloss. in regula Cancellariæ. xxvij. circa medium. quia nec deberent causam alicuius recomẽdare iudici in suo bono inre: nam iudices semper sunt postea timidiore in iudicando contra illum recomẽdarum, etiam quòd iniquissimam foueat causam. Et deberent principes se rigidos ostendere cõtra iniquos iudices, & munera capientes, illisque sepius mutare: quia, vt Egidius de regim. princ. lib. iij. par. j. c. xij. post Philosophum mutare aliquando magistratus facit ad pacificum statum reip. pro quo Vdair. Zasius in l. j. ff. de orig. iur. col. xxxij. vbi etiã allegat Philosophum dicere. quòd magistratus qui longo tempore durant, incidunt in tyrannidè. est verum q. Guill. Rouille in tract. de descriptione iustitiæ & iniustitiæ. lib. iij. c. vj. circa mediũ, est alterius opin. vide Luc. de Pen. in l. neminem. col. iij. C. de suscept. lib. x. Ripa in tract. de Peste. char. l. colum. ij. Quia imò deberent principes de talibus iniquis iudicibus & haratoribus facere, vt refert Valerius in vi. de Cambyse, qui fecit excorari iudicè pecunia corruptũ. refert Rosarium Bussi. lib. ij. ser. viij. litera a. Guilielmus Rouille in tract. de rescriptione iustitiæ. lib. iij. c. iij. col. penult. Mancinellus in sermon. lib. iij. titul. j. Et Gogui. in Chronica Franciæ. in vita Philippi Valesij, refert Hugonem Crusiaticum Parisiensis Parliamenti præsidem ob corruptum à sede iudicium patibulo suspensum. ¶ Amplia decimò fortius & indubitanter procedere in parte iudicem corruptente: licet plures ex istis ampliationibus cõgruentius possent appellari illationes. pro nunc non curo de nomine, sed de ordine. fortius vide in quo periculo ponat se pars iudicem corruptens: quia etiã iustitiã foueat, ¶ sententia la. 102

ta per iudicem pecunia corruptum est ipso iure nulla. l. venales. C. quòd prouoc. non est necesse. c. cum ab omni. de vita & honest. cler. Archid. in c. cõdè. xj. q. iij. facit Hadr. Papa noster pulchrè in Quodl. q. x. præsertim col. ij. Hipp. in rubr. de prob. col.

col. xxxix. vbi dicit quòd quæres corrumpere iudicem, scilicet vel notarium, debet puniri in amissione causæ: & hoc procedit etiam si detur vt faciat iustitiam. facit Ang. in l. ij. ff. de cõdict. ob turp. caus. vbi etiam ponit de instigante iudicem vt eximat quem à carceribus, & quòd cum releuabit in syndacatu: & nullus posteriorum ibi mentionem facit. & idem vult Card. in cap. qui rectè. xj. q. iij. in j. q. iij. cap. vendentes. ad fin. vide Hadr. Papam nostrum in Quodlibetis. q. ix. col. ix. & xxij. & xxj. siue detur pecunia: siue alia res. Bolog. in suis nouis inter pret. in prima editione. in l. si pars ff. de inoffic. testa. est chan. xxvij. vbi limitat dicta l. venales. non procedere quando est data modica pecunia. Duas alias limitationes ponit Socin. in fallent. cclvj. limitans in arbitrio. Item quando inter plures iudices vnus solus fuisset corruptus. & fallent. xxxvij. limitat quando datur iudici pecunia pro debito salario. Item quando datur palam de quo etiam Lancel. in l. fin. col. fi. ff. de iustit. & iure. Item limita quando daretur post latam sententiam. Hip. in l. Cornelia. ff. de fals. & no. cxc. incip. iudices, dummodo tamen non præcesserit promissio ante sententiam, vt per eum.

101 & dixi s. prox. in vj. ampliat. scogitètg; iudex quòd si male iudicat elus perdit, quàm pars quam iniquè condemnat, quæ solum aliquid de facultatibus suis, sed iudex honorem perdit & animam: quia tenetur ad damna & interesse vtriq; parti: vt per Doct. prædictos Aibericus in dictionario in vers. iudex. Rodericum in j. parte. ferm. xxv. litera S. incip. tertio. Et parte ij. ferm. no. xxix. litera E. sub tit. de consiliis datis iudicibus, in iij. ob-

102 cumento, & duobus seq. † Et sic est deterius quàm fœnerationam fœnerator restituendo quòd accepit, potest sperare misericordiam à Deo. Sed iudex corruptus pro x. ducatis non poterit absolui, nisi restituat damna & interesse. quæ ascendent fortè ad mille. Et propterea dicitur in c. cum æterni. de re iud. lib. vj. quòd caueant iudices maximè in sententiis, quòd nulla sit acceptio personarum, siue sit ciuis ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. Ira paruū audietis vt magnum, nec accipietis cuiusquā personam: quia Dei iudicium est. Deuter. c. j. Felin. in c. cū quidam, col. ij. de iure iur. frater Luc. in tract. de Veritate contrit. in viij. præcepto. diuinæ legis. est chart. lib. in fin. & seq. magister Renauld. in Speculo iudicium. chart. ij. & iij. Et dicit Rota in antiquis dec. dcccx. ne quòd quilibet quòd iudex debet firmiter habere animum ad iustitiam, non

obstant

obstantibus precibus magnatum: quia illa magis ei famam dabunt. Hostien. in summa de offic. ord. col. iij. & aduenz non sunt ideo spernendi. Guiliel. Monferrat. in proæ. titu. de success. regum. & dicit Apostolus quòd Græcis, & Latinis & Barbaris debitor est. refert Barb. lib. j. consi. xliij. præclare col. j. in c. nouit. in fin. princ. per illum text. de iud. nil vendicet, odium vel fauor vsurpet, timor exulet, præmium aut eius expectatio iustitiam non euertat, † sed stateram gerat in manibus, & lances appendat æquo libramine. præ oculis habeat solum Deum. de quo Bal. in l. fin. C. de poen. iud. qui mal. iud. & Boëtius lib. j. de consol. metro vij. incip. nubibus atris. inquit: Tu quoque si vis lumine claro cernere verum, Stamine recto carpere cœlum: gaudia pelle, Pelle timorem, spemq; fugato. Nec dolor adsit, nubila mens est. vinctaq; frenis, hæc vbi regnat. refert Maria. in tract. de visitatione. lib. xj. q. vj. latus Afflictus in constitutione, vt vniuersi. col. antep. amor & odium corrumpunt iudicium. Arist. parte xxvij. problem. xliij. Biblia Aurea c. lxxij. de iudiciis hominum falsis Petrarcha in præfatione epistolarum. char. j. Alex. de Neno in consi. contra Iudæos fœnerantes. col. xxvij. Aret. consi. clxv. Bustus in Defensorio montis, char. xxvi. col. iiii. pulchrè in suo Rosario. lib. ii. ferm. xxix. litera i. & seq. Dantes in Paradiso cantu xliii. ante fin. e poi lasseto l'intelletto legar pulchrè Hadr. Papa noster in suo Quodlib. quæst. ii. col. j. & char. xviii. col. i. & q. iiii. colum. vi. allegando. ii. Rhetor. & quæstione iiii. col. vii. vers. ad quartum. & ibi in fin. col. ix. & q. vi. pen. chart. allegat Philosophum iiii. Polit. c. xxiiii. dicere, quòd sicut mens siue affectu seu passione est lex, ita cum affectu est sæuisima bellua. vbi col. pen. Ant. de Prat. in i. vol. con filiorum. Barb. consi. pen. incip. si contra vasallum. col. fin. facit Papa Pius cõtra duccem Auitriæ. epistola iiii. chart. v. Mathæus Bostus de regèdo magistratu. c. xvi. & tribus seq. Polyanthea verb. iudex. etiam in ver. iudicium. Guil. Rouille in tract. de descrip. iustitiæ & iniustitiæ lib. iiii. c. iiii. col. v. Catilina in prin. suæ responsionis. contra Cicer. dicebat, † Omnes qui de rebus dubijs consultant, debere in primis animaduertere, ne cuiquā voluptati temerè assentiant: né ve liberum ingenium fauore aut iracundia pessudent, imò eni debent vt durent inuitis animis. vt omnium rationes æquè circumspectant, nec in alteram partem inclinent, donec luce clariore in apertum deductæ & satis peroratæ causæ videantur. Difficile est enim

commotis

Peruerteta
iudicium.Boëtius.
104Cæcilina.
105

commotis animis & concitatis ingeniis verum cuiq; persuadere de ira latè Lucas de Penna in l. ij. C. de exact. trib. lib. x. col. ij. & Diodorus apud Thucydidem. lib. ij. dicit quòd duo sunt præcipuè ad bene contulendum contraria celeritas & ira. c. ponderet l. distinct. c. Deus omnipotens. ij. q. j. Specul. in tit. de req. consil. col. vj. vers. item not. Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col. xij. de cõstit. Albertanus lib. j. de syllaba q. s. & lib. ij. de consiliis dandis. colum. vij. Et rubr. ne peras consilium ab irato. est in rub. de Amicitia iracundi hominis vitanda Bolog. in Theodosiana in versic. vnde est. chart. x. Luc. de Penna in his tantummodo. C. de cursu public. lib. xij. Decius in procer. sermonis. post suum consilium els. Et dicit Imol. in cle. pastora. 106 lis. col. vij. vbi ampla apostilla, ¶ quòd sententia lata tam brevi tempore quòd verisimiliter apparet d. factus causæ cognitionis, est nulla latè Brunus in tract. de forma. chart. lxxvij. col. j. Hippol. in l. qui eadem. col. iij. ff. de sicar. Et dicit Bald. in l. ab eo. iij. op. C. quomodo & quando iud. quod quando pars est præsens, debet iudex admittere probationes. hinc inde audire, ventilare, discutere & trutinare in magno conflictu. quoniam, vt inquit Rota in Antiquis. d. c. l. dec. xij. dic. quòd aliquotiens deliberatio sepe trahit hominem, & facit videri bonum quod antea malum apparebat. & Apuleius de Deo Socratis. chart. j. nulla res potest esse ea dem festinata simul & eraminata. facit proverbum Gallicorum, De soi iuge breue sententia, & quòd dicunt antiqui, quòd tempus est pater veritatis, refert Gellius lib. xij. c. xj. philosophum. in si & veritas est mater iustitiæ. Bald. in l. libertini. ff. de stat. hom. pulchrè facit Aretin. consil. lxxv. in præsent. dicens, quod est magaræ mens opus, licet ad pauca respicientes de facili enuntient. secundum eum in prin. post philosophum. & dicebant Bias philosophus & Socrates, quòd consilio maximè contraria sunt festinatio & ira. licet secus in rebus bellicis. ¶ in quibus plerunque plus valet celeritas, quàm virtus. Erasmus j. part. prover. dccxxxv. tenenda bipennis. & ij. parte prover. j. festina lente. & iij. parte prover. liij. ne de lite pronunties & si non audiat allegationes, iudex teneat de dolo. Angel. in l. ex maleficus. §. si iudex. ff. de act. & oblig. & propterea Iac. in præfatione j. ff. veteris & j. C. laudat eum qui sic cognoscit, vt is qui indicatur. ita prius rationibus convincatur, vt sese merito iudicatum fateatur. Richardus iij. dist. art. j. q. j. dum loquitur de causa iudicij vniuer. 108 fals.

falis. temerarium ergo puto victoriam causæ cuiquam promittere. vt quidam aduocati nimium audentes faciunt, attenuat tot contrariis quibus iustum iudicium pervertitur. Specul. in tit. de aduoc. Rip. in tract. de Peste. char. lxxix. nu. cxxxix. Imò laudandus est qui in quæstionis casu quamuis claro vbi per vnam sententiam succubuit, adhibet locum in aduocatione, vt boni medici in cura ægrotum quòd aduocatus ob affectionem qua prosequitur clientulum non bene cognosceret verum, vt dixi de iudice: propterea aduocatum fingere te arbitrum, & propone tibi casum iudicandum, non consulendum pro aduocato, & cessabit affectio & non decipieris. Purgato itaq; animo & mundatis manibus. Paris de Syndicatu. in vers. iudices puras debent habere manus. est char. xlv. & char. vj. col. ij. versic. per syndicatores. Recordetur quòd onus iudicandi est graue. Lucas de Penn. in l. sui. col. penul. C. de ven. re. ciu. tit. lib. xj. Aret. in consil. clv. periculosum in princ. Nauis Stultifera chart. xij. de offic. iudic. pulchrè Hadrianus Papa noster in Quodlibetis q. x. col. antepenul. vbi allegat Ecclesiast. vij. ¶ Noli querere fieri iudex, nisi virtute potes sis & c. Alber. 109 in procer. C. col. iij. nec debere reputari tale onus leue, quod Iosaphat tam graue existimauit. & ibi pulchrè, & quòd in eo iudicio quo iudicabit iudicabitur. Albert. vbi §. viij. c. Deus omnipotens. ij. q. j. facit Zachar. in sermon. consil. Pisani. col. j. Albertanus de vindicta faciendæ & officio iudic. lib. vlt. Lucas de Penna in l. omnes. col. ij. C. de decur. lib. x. faciunt pulchri versus Senecæ, quos refert Iodocus in tract. de nobilitate. c. xij. vos quibus & c. Quicquid à vobis minor extimescit, maior hoc vobis Dominus minatur. vbi alia adducit. facit Ang. in §. curare. col. antepenul. in ff. de act. versic. restat. & fuit dictum Xysti Pythagorici. Iudicans homines, scio quòd iudicaberis à Deo: & propterea malus est periculum iudicantis, quàm iudicari. Nam iudicabit iudices iudex generalis: ibi nihil proderit dignitas Papalis, huc sit episcopus, siue cardinalis, reus condemnabitur, nec dicetur qualis. Ibi nihil proderit quicquam allegare, neq; excipere neq; replicare, neq; ad factam sedem appellare. Reus condemnabitur, nec dicetur quare. Cogitate miseri qui vel quales estis, quid in hoc iudicio dicere potestis: ibi non erit locus Codicis, ne Digesti. Reus condemnabitur, nec queretur testis: etenim res iudicata pro veritate habetur, 110 & tribuit ius non habenti. l. Iulianus verum debitorem. ff. de condit.

Causæ in
dez.

condict. inde vbi Iascolū. ij. dicit quod iudex facit de albo nigrum. & de nigro album l. res iudicata ff. de reg. iur. Secū. in l. singulis. ff. de excep. Curt. Sen. consil. lxxv. colū. xv. & xxiiij. & aliis pluribus, vt in eius tabula. in versic. sententia. præsertim consil. lxxv. col. viij. Alex. lib. ij. consil. xxij. cxxiiij. col. ij. cxxxvj. col. iij. & lib. v. consil. xxx. colū. ij. & lib. iij. consil. xij. & xvij. Et sententia falsum mutat in verum non essentia litis, sed quod ad effectum. Bald. in c. in presentia renuntiet. facit eum filium qui filius non est, & patrem qui pater non est. & (vt ita dicam) sententia est altera natura: quia ius facit & originem creat. lectum dum Bald. qui allegat pro hoc l. j. in fi. ff. de l. b. agn. idem Bald. in l. placet. C. de falsosanc. in repet. col. vij. dicit, quod orig. & sententia pari passu procedunt, quia pro iudice præsumitur, frater Syluester contra Lutherum chart. lxxj. prout præsumitur pro mandato principis in præiudicium tertij. Decius consil. cxxv. col. iij. Et procedit etiam pendente causa nullitatis vel restitutionis in integrum. Felin in c. quoniam contra. colum. xxij. de probat. Etiam si pendeat appellatio dicitur res decisa per sententiam. Decius in c. super literis. colum. vj. de rescrip. Hippo. in rub. C. de probat. col. xxxiiij. vbi dicit quod facit notorium antequam retractetur: licet sit retractabilis, nisi esset lata contra absentem. Felin in c. cum Bertoldus. colū. ix. de iudic. Sit etiam memor iudex quod multum præsumitur contra officiales, scilicet quod plura mala sciant & committant, quam alij. gl. in l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib. xj. præsertim quando statim sunt diuites, vt ibi. facit Bald. in c. cum in iure. ad fin. de elect. quod quando statim locupletari vita solita stipendia, potest ei fiscus auferre: quia præsumitur turpiter quæsiuisse. & in l. j. ante fin. C. de hæred. vel act. vend. dicit hoc obseruare tyrannos, quia raro officiales ab eis recedunt cum pecuniis: & licet in hoc ultimo Bart. in dicta l. facultas. & Angel. ibi impugnent Et Lucas de Penna & Iac. Rebu. distinguant, tamen Barb. in c. ij. de pecul. cler. Nizellus in concordia Bart. cxciij. incip. officialis. Decius consil. vj. & clxxv. col. iij. distingunt cum gl. Item sit memor ipse iudex quod si aliquid faciat contra conscientiam, maximè si est doctus, præsumitur per dolum. Bald. in c. in nostra de procur. Item quod ipse habet plures inimicos, & est tanquam signum ad sagittam. c. qualiter & quando. el. ij. de accus. Amedeus in dialogo de Amicitia. chart. xxxvj. Sidonius lib. vij. epist. seu concione ij. incip. refert histo-

ria ante

ria ante medium: quia veritas odiū parit. Decius cōsi. clxxix. col. iij. ver. ij. incip. lætatus sum. Luc. de Penna in l. quociens. C. de naufrag. lib. x. col. pen. Et dicit Pittacus, quem refert Margarina poetarū post Laertiū. Campanus de regēdo magistratu. char. iij. se male inter inimicos quam inter amicos sententiam ferre. nā ex inimicis alterū amicū, ex amicis alterū inimicū futurum Propterea non est satis prudens qui tulcipit in se cōpromissum. Bal. in c. suspicionis. col. ij. de offic. dele. hinc Andr. de Isēria doctor egregius fuit propter quandā sententiā quam tulerat cōtra quendam Gallicū Neapol. noctīs tēpore interfectus. refert Paris de Puteo in tract. Syndicatus. chart. vj. de excelsibus consiliorū ad fin. refert. & alia adducit Nic. Boērij. in consil. de custodia clauū portarū. char. v. col. ij. & iurecōsul. tos male finiētes refert Vdalr. Zasius in oratione in laudē Legum habita, quæ incipit, ex multis, & caueāt à Societate malorum, ne postea promittāt parti quæ facient eū dare sententiā pro se: & à meretricibus, ne sciāt eorum secreta, quia propalant omnia. Ang. in l. item apud S. idem ait. ff. de iniur. Et quod si in officio aliquid comedit tēpore syndicatus, illud ad instar cibi digeret. gl. in l. j. C. de cohorta. lib. xij. Paris de Syndicatu in princ. Et ibi chart. vj. de officio Syndicatorū. col. ij. dicit quod Ange. de Aret. fuit in Syndicatu carceratus per annum. & nisi quæ omnia collegia Italiæ consuluerunt in sui fauorē, decapitabatur. Et conetur totis viribus se intrinsecare inter medullas negotij, & quod tendat aperire oculos intellectus & ad finem dirigere: oculi non sunt pro vna die, nec pro vna conclusionē, sed iuris peritus totum processum debet considerare: & quod principium concludat cū fine, & finis in suū principium recto procedat ordine, vt sit alpha & o: principij & finis: id est quod cōclusio & cōclusum cōuertantur, sicut diffinitio & diffinitū: & ex persona actoris metimur actionē. & ex persona rei metimur exceptionē: & sic actio formatur & cōdemnatio moderatur sunt pulchra verba Bal. in repet. l. Aemilius. col. x. ff. de minor. Itē & iudex debet cuncta rimari. c. indicantē. xxx. q. v. Matthæus Bosius in tract. de gerēdo magistrat. col. iij. & ideo iudex dicitur oculus iustitiæ qui debet omnia videre. in annotationibus variis. chart. cxviij. c. xl. ante fin. & char. clij. versic. asseuerantibus. sunt posteriores Baptistæ Pij. Et inquirere veritatem præsertim facti. l. ij. C. de eden. vbi omnes Moderni. not. Felin in rub. de calūniat. vbi refert de illo Sycophanta de quo

M m habetur

habetur in vita Aesopi, qui negabat comedisse ficus quos bibita aqua calida postea euomit, & diligenter videre procedum, & elicere bene & prudenter dubia elicienda: super quibus si habet collegas, ab eis debet habere consilia, & collationem cum aduocatis partiū qui debent allegare, ne postea possint dicere quod alia dubia dimisit, ita formaliter Rota in antiquis, decis. dccxj. sciendum. vbi decis. dcccv. incip. not. dicitur qd nō sufficit videre processus perfunctionē, sed bene & perfecte, ne mereat illud Esāz ix. quod refert Hadr. Papa noster in quodlib. q. col. xxiiij. ¶ Veritas enim in omnibus principatum obuenit, & est à quocunq; præferenda. ij. q. vij. c. quæritur. bene facit Ang. consil. cccxcj. sub aliis. col. ij. vbi dicit, quod triplex est veritas. Rosarium Busti libr. ij. serm. xxxj. litera l. & sequentib. Decius in c. quoniam contra. de probat. iij. not. per illum. text. & in c. si duobus. col. iij. de appel. Et hec conari debet quilibet vir bonus & iustus iudex, secundum Hippol. in l. j. §. si quis vltro. co. iij. de quæstio. Marian. in tract. de testib. in cap. fraternitatis. iij. char. col. j. cum ad aliud deputatus non sit. Paul. de Cast. lib. ij. char. cōs. clxix. viso puncto. in prin. Bar. in Ioannina, col. iij. dicens. quod propterea illam inuestigare tenetur. idem Cusa. lib. iij. consil. celxxviiij. viso & diligenter. litera l. subiciens ¶ qd veritas est mater iustitiæ. do. Alex. de Neuo cōtra Iudeos seruerantes in consiliis impresis post supplementum Pulañz. col. xxxij. allegat Esdræ cap. iij. quod veritas magna est. & fortior præ omnibus. & Isidorus de summo bono, sic exclamā. qd

112

quā magna est vis veritatis quæ omnia ingenia, astutias, & calliditates superat, quæ cōtra fœta simulatq; signētra seipsum defendit, quæ deniq; pōit Deū colēda est. Imō Deus est veritas & vita: ergo amanda super omnia. l. cum ita legatum. ff. de condict. & demonstr. quia est mater iustitiæ. Bal. in lib. vltimo. ff. de stat. hom. & in consil. schismatici. in princip. & est vera cōstituta. Bald. in l. scire leges. ff. de legib. vbi Modern. in apoll. puita glomerant, prout etiā Bertach. in repertorio. in versic. veritas. Czpol. consil. lv. vnus filiorum. col. j. Barbat. in Ioannina, col. clxiiij. versic. xiiij. & Ang. in l. ab antiquis. C. de testam. allegat illud Scæuolæ. Veritati semper locum fore. & dicit Alfiētus in decis. Neapol. cclij. duo regij. col. ij. quod vbi opponitur de stylo potest replicari de veritate, pro quo facit Albericus in Dictionario. in versic. veritas, dicens, quod Christus dixit, Ego sum veritas: non autem dixit, ego sum consuetudo.

113

Veritas.

114

facit Cyprianus Benerus in tract. de autoritate Romanæ ecclesie. chart. vij. allegando Isidorum in cap. consuetudo. j. dist. vide pulchrē Codrum serm. vj. vbi de modo eam inueniendi secundum philosophos. Et Claud. in Monarchia Franciæ. parte ij. cap. xiiij. dicit. quod ¶ veritas bene demonstrata & iustentata semper vincit: quia nullo modo tolli nec lzdi potest. Anchar. in reg. possessor. col. xiiij. & licet vulnari, nunquam tamen mori potest. Alber. vbi supra per text. in cap. ne quis. xxij. quæst. ij. qui mihi non probat. facit Lancel. Folitus in tract. de offic. aduocati. in rubr. de prudentia. circa medium & ¶ potius debet iudex permittere scandalia, quā veritatem relinquere. Hadrian. Papa noster quodlibet. j. est chart. vj. col. iij. & quodlibet. iij. chart. xxix. col. iij. facit liber Mirabilis prophetiæ. char. xl. per Hieronymum Beruicium. Non enim est veritas immutanda propter subtilitatem Doctorum. l. in rebus. C. de iur. dot. not. Alber. in l. j. C. si vt se ab hæred. abst. Et adiuuāda est, & non cum ingenij subtilitate laceranda. c. cum xxi. de re iud. lib. vj. cum aliis pluribus similibus: vt Calcan. cōs. j. col. j. Et debet iudex veritatis probationes ampliare, & eis fauere, vt saluæ sint iuribus allegatis per Hippol. in l. j. §. si quis vltro. col. iij. ff. de quæstion. ¶ Et iram Dei supra se prouocat, qui veritatem opprimi prospiciens. eam pro vrbis nō defendit. xj. q. iij. c. quilibet. & c. nolite. Hadria. Papa noster in Quodlibet. q. xj. litera f. Scruiniū chart. ij. vbi char. iij. dicit, qd non solum est proditor veritatis, qui piam mendaciū dicit: sed qui liberē veritatem non defendit. vbi plura in char. seq. & charta cxxxij. vbi dicit, quod veritas salutate aliquando oppugnari potest, expugnari verō nunquam: quia veritas omnia vincit. gl. in verbo. iniuriarum. in si. in cap. consuetudo. lxxx. distinct. Hostien. in cap. in audientia. de senten. excommunic. & veritatis omnia cedunt. cap. fraternitatis. de frigid. & malefic. & veritas super omnia est amanda. l. si cui ita legatum. ff. de condict. & demonstr. Alexand. lib. iij. consil. lxxij. in Christi in princip. & in paucis consistit, nec desiderat verborum adminicula. Barbat. lib. j. consil. lxxij. col. ij. Are. consil. clxix. paucis cap. nō mediocriter. de consecrat. distinct. v. capit. odi. xxiiij. quæst. j. l. j. C. si vt se ab hæred. abst. Propterea dicebat Lactan. in iij. quod Deus hanc rei voluit esse naturam, vt simplex & nuda veritas esset luculentior: quia per se ornata satis est. Ideoq; ornamentis extrinsecis additis fucata corrumpitur: mendaciū verō spe-

facit Cyprianus Benerus in tract. de autoritate Romanæ ecclesie. chart. vij. allegando Isidorum in cap. consuetudo. j. dist. vide pulchrē Codrum serm. vj. vbi de modo eam inueniendi secundum philosophos. Et Claud. in Monarchia Franciæ. parte ij. cap. xiiij. dicit. quod ¶ veritas bene demonstrata & iustentata semper vincit: quia nullo modo tolli nec lzdi potest. Anchar. in reg. possessor. col. xiiij. & licet vulnari, nunquam tamen mori potest. Alber. vbi supra per text. in cap. ne quis. xxij. quæst. ij. qui mihi non probat. facit Lancel. Folitus in tract. de offic. aduocati. in rubr. de prudentia. circa medium & ¶ potius debet iudex permittere scandalia, quā veritatem relinquere. Hadrian. Papa noster quodlibet. j. est chart. vj. col. iij. & quodlibet. iij. chart. xxix. col. iij. facit liber Mirabilis prophetiæ. char. xl. per Hieronymum Beruicium. Non enim est veritas immutanda propter subtilitatem Doctorum. l. in rebus. C. de iur. dot. not. Alber. in l. j. C. si vt se ab hæred. abst. Et adiuuāda est, & non cum ingenij subtilitate laceranda. c. cum xxi. de re iud. lib. vj. cum aliis pluribus similibus: vt Calcan. cōs. j. col. j. Et debet iudex veritatis probationes ampliare, & eis fauere, vt saluæ sint iuribus allegatis per Hippol. in l. j. §. si quis vltro. col. iij. ff. de quæstion. ¶ Et iram Dei supra se prouocat, qui veritatem opprimi prospiciens. eam pro vrbis nō defendit. xj. q. iij. c. quilibet. & c. nolite. Hadria. Papa noster in Quodlibet. q. xj. litera f. Scruiniū chart. ij. vbi char. iij. dicit, qd non solum est proditor veritatis, qui piam mendaciū dicit: sed qui liberē veritatem non defendit. vbi plura in char. seq. & charta cxxxij. vbi dicit, quod veritas salutate aliquando oppugnari potest, expugnari verō nunquam: quia veritas omnia vincit. gl. in verbo. iniuriarum. in si. in cap. consuetudo. lxxx. distinct. Hostien. in cap. in audientia. de senten. excommunic. & veritatis omnia cedunt. cap. fraternitatis. de frigid. & malefic. & veritas super omnia est amanda. l. si cui ita legatum. ff. de condict. & demonstr. Alexand. lib. iij. consil. lxxij. in Christi in princip. & in paucis consistit, nec desiderat verborum adminicula. Barbat. lib. j. consil. lxxij. col. ij. Are. consil. clxix. paucis cap. nō mediocriter. de consecrat. distinct. v. capit. odi. xxiiij. quæst. j. l. j. C. si vt se ab hæred. abst. Propterea dicebat Lactan. in iij. quod Deus hanc rei voluit esse naturam, vt simplex & nuda veritas esset luculentior: quia per se ornata satis est. Ideoq; ornamentis extrinsecis additis fucata corrumpitur: mendaciū verō spe-

cie placet aliena. refert *Fraſmus* 1 parte prouer. cclxxxvj. & in parte prouer. etiam cclxxxvj. putre falſamentum amat originum. hinc dicitur veritas ſimplex oratio. ſuperuacuo dignum. quæſtæda eſt egregia dicendi perſuadendiq; vis aliqua. ſed per ſe purus nitidusq; ſermo. In laborata pictaque putetur dubia veritas ipſa. qui autem illam impugnare vult, talis inuadit. vnicunque poteſt. qui autem veris aggreditur rationibus. re vera ſemper expugnat. debetque iudex illa inueſtigare, vt dixit eiuſ per diſſimulationem, exemplo Salomon in cap. aſſertæ. de preſumpt. de quo Paul. de Caſtr. in l. ſciant. C. de probat. Iaſ. in li. is qui pro emptore. col. ij. de vſucap. & Caroli Magni, quem ſu præ retuli in ſexta oratione partis affirmatiuæ de bono proliſ. facit l. obſeruandum. in ſi. ff. de offic. præſid. gloſſ. in cap. quomodo virginibus. xxxj. quæſt. j. Decius conſil. clj. col. xij. Hiſtopol. in l. de minore. col. ij. ff. de quæſt. vbi loquuntur de diſſimulatione iudicis. & ſingul. clxxvij. malitiis. Decius in l. ea eſt natura. ff. de reg. iur. Et dicit Bald. in rubr. de probat. quòd iudex debet facere vt medicus. pulchrè Barbat. in capit. ſi ſacerdos. col. iij. de offic. ord. Anchar. in regula, poſſeſſor. col. xij.

118 eſt circa ſin. j. quæſt. & circa ſin. iij. quæſt. ¶ Et quòd iudex debeat inquirere veritatem per plura, & pulchrè tradit Paris de Syndicatu. in verſic. ſententia. §. reſtat. eſt col. penult. verſic. & aduertendum. quod dictum eſt charta lxxvj. Paulus de Caſtr. lib. ij. conſil. cccij. ego Paulus. vbi dicit quòd iudex debet toto poſſe defendere veritatem, & eam iurare, quando ipſam manu ſeſtè comprehendit, & reſiſtere calumniis, & punire periuuros, & mendaces, in eis onus probationis transferendo. Idem Barbat. lib. ij. conſil. xlviij. incip. præclarè. Anchar. conſil. cccxvij. in cauſa. in primis verbis. Lucas de Penna in l. quotiens. C. de nau frag. lib. xj. Et propterea dicunt Doctores in l. ij. C. de eden. vbi

119 Iaſ. iij. col. ¶ quòd teſtes debet iurare, & deponere pro vtraque parte, & ſi reuſent redduntur ſuſpecti. pro quo Bald. in l. peremptorias. col. ſin. C. ſenten. reſcin. non poſſ. quem ſequitur Ri minald. in l. ſi de certa. C. de tranſact. col. j. facit Maria in cap. fratemitatis. de teſtib. colum. penult. verſic. xlix. ſi per alteram. vbi Felin. col. x. Bartol. in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. colum. penultima de iure iurand. Bal. lib. iij. conſil. clx. factum. in ſin. colum. ij. Curtius in authen. hoc ſacramentum. colum. j. C. de iuramen. colum. Ang. inſtitut. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in ſin. Alexand. in l. j. circa ſinem. C. vt quæ def. aduoc. iud. ſuppl.

Contra calumniſoſ.

ſuppl. Et per authoritates prædictas ſaluatur id quod aliis vidi practitari: nam reus contra actorem exhibuit libellum reconventionalem, iuxta materiam in auth. & conſequenter. C. de ſenten. & interloc. & titulu extrâ de mur. per. quando actor voluit probare intentione ſuam. & fecit iurari teſtes dato termino reo ad exhibendû interrogatoria, ne alias examen eſſet nullum. Practicus Papiæ. in forma iuramenti teſtium. in gloſ. in verbo, citati. reus reproducit libellum ſuum reconventionalem loco interrogatoriorum, ſuper quo petit teſtes aduerſantes interrogari. Caue tamen, quia ſic reproducendo videtur renuntiare oppoſitioni contra perſonam teſtium, quia videris eos approbare. Innocen. in forma iuramenti teſtium. de teſtib. Lanfr. in repetit. cap. quoniam contra falſam. in verſic. teſtium depoſitiones. col. xij. verſ. ſed pone teſtis. contrâ eſt notab. liij. Et quòd poſſunt interrogari etiam de reconuentione, ſeu exceptione competente reo. Specul. in titu. de teſte. §. iam de interrogatoriis. colum. iij. verſic. in ſumma. Hippol. in l. de minore. §. tormenta. col. ij. verſic. vltimus circa ff. de quæſt. vbi ſi teſtis producit contra me, ego eundem produco contra partem. prius examinabitur expenſis partis cõtra me, poſtea expenſis meis pro me, dicens hoc verum quando ſuper diuerſis articulis: ſed quando ſuper articulis vnus partis, debet veritatem pro vtroq; dicere. & hoc videtur obſeruare curia Romana, vt colligitur in formulario aduocatorum cev. vbi ponitur forma interrogatoriorum. hinc aliàs dicebam non placere illam practicam qua vtuntur examinatores teſtium: quia ſi adiunctus vult interrogare teſtè ſuper materia de directo contraria, nolunt quòd teſtis reſpondeat, quaſi ſit tale interrogatorium impertinens. & dicunt: faciat pars aduerſa capitula, & probet ſi vult: nam vt patet ex præmiſſis, teſtis debet reſpondere pro vtraque parte. Ergo debet etiam deponere ea quæ ſcit de materia de directo cõtraria capitulis producētis. Non obſt. quòd eſſet iniquum ſic facere: nã pars mea aduerſa ex quo ſemel produxit, ſi ille teſtis aliquid dixerit contra eam, non poterit impugnare, quia videatur eius perſonam approbaſſe. Inn. in d. c. præſentium. & Lanfr. vbi §. Quia reſpõdetur, quòd quantum ad perſonam fateor contrarium: ſed ſibi impuſerit ſi producit teſtes inhables. quantum ad dictum reſpõdeo, quod nihilominus poterit impugnare: quia nõ videtur approbare id quod ignorabat, ſcilicet quod deberet deponere cõtra eam.

Henric. Boich in d.c. presentium. col. j. & sentiunt omnes dum dicunt ibi de suspitione nouiter superueniente testi. & Innoc. met ibi ante si. & sequitur Bal. in Margarita. in verbo testis. in fi. col. vij. versic. protestans contra testes. sentit quod circa hoc non dicuntur approbati. Non obstat. To. And ad Specul. vbi supra col. ij. quem sequitur Albericus in tract. de testi. char. xij. sub rubr. de interrogatoris. col. j. vbi si capitula sint de mutuo, non debent fieri interrogatoria de solutione, sed debeo facere nouum capitulum. Quia responsio patet ex dictis Aret. in d. li. C. de eden. limitans hoc non procedere quando solum iurauit testis super illo articulo de mutuo facto per productionem, & adiunctus interrogabat testem, nunquid conuentus reddiderit eidem pecuniam mutuatam. dicit enim Aret. quia non erat iuratus, de hoc non tenetur respondere. Imo si responderet, non crederetur. Secus autem secundum eum. quando testis iurauit super tota causa: quia tunc bene procederet eius opinio. & alio rum si. relata, etiam si pars daret postea articulos super quibus vellet dictos testes examinari. Felin. in c. de testib. col. si de testi. & vtraque vel altera parte petente, debet testis iurare super tota causa. Felin. in c. per tuas. col. pen. de testi. & in d. c. de testibus. col. si. eod. tit. dicit quod in dubio ita praesumitur iurasse. post Imol. quem tamen aliter refert Lafr. in d. c. quoniam contra in vers. testimonium depositiones col. xij. vers. quzro nunquid istud. & idem quod Felin. tenet. Ang. in l. si quis libertatem. §. quotiens in si. ff. de pet. hzred. & est de mente Lanfr. in princ. d. gl. testiū depositiones Idē volunt Alberic. & Alex. quos ibi dem refert Ia. col. pen. in l. si duo patroni. ff. idem Iulian. de iureiur. Aduerte tamen. quia hoc iurare super tota causa potest esse commodum & damnium producentis. Marianus in c. fra. ternitatis. de testi. col. xxviii. est in fin. vij. articuli principalis. commodum patet. si deponant aliquid pro eo extra articulum: damnium. quia publicatis attestacionibus non possunt etiam super diuersis articulis amplius testes recipi. esset bene cogitandum: quia non inuenio hoc bene declaratum: & practica videtur obseruare quod supra dictum est. licet iudicio meo melius esset seruari oppositum ad euitandum impensas & abbreviandum lites. l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. Praeterea si parsmet tenetur respondere veritatem contra se propter iuramentum calumniae quod praestatur in quo continetur: Esti quzretur verum, non inficietur. Practicus Papien. in for. lib. in act.

est. reali. gl. fin. que incip. per sacramentum calumniae. quanto magis testis in quo cessat ratio §. his autoritatibus. vers. tibi dico. de Pcen. dist. j. Item pro veritate defendenda si iudex videat testem esse suspectum. debet illum ad vnguem examinare, & inuoluere si potest. Bald. in l. j. col. j. de constit. in cap. ij. in fi. de confes. Alex. libr. v. consil. cliij. visis narratis. col. iij. & seq. col. iij. Decius in c. licet causam. col. v. de probat. Felin. in cap. cum in tua. col. j. de testib. non tamē facere interrogatoria impertinentia. Felin. in c. per tuas. col. pen. de testi. vbi dicit quomodo debeant fieri & rescari. Et dixi quod veritatem facti debet diligenter iudex inquirere: quoniam ex facto ius oritur l. si ex plagis. §. cliuo ff. ad l. Aquil. omnium. C. de om. agr. deser. libr. xi. Et Carmelita ecloga ix. Vera loquatur iura tenes. ego facta docebo. Iudicium verum reddit enarratio vera. bene facit Bald. lib. j. consil. cccix. a capite. imo nec ecclesia potest sequi veritatem quam nescit. Praepos. in cap. literas. col. iij. de frigi. & malef. Bald. in c. quz in ecclesiariū. col. iij. de constit. quod veritas de terra orta est de factis hominum & iustitia iudicium. postea de caelo prospexit. in allegacionib. d. Babstiz Castellio nei impressis post singularia Cremen. col. j. vbi allegat. l. ea est natura. ff. de regul. iur. quod modica facti variatio inducit magnam diuersitatem iuris. Et propterea Scaeuola de more respondebat secundum ea que proponerentur. Bartol. libr. iij. consil. lxx. vbi episcopus. col. vj. Decius saepe in princ. consiliorum suorum. Et in facto etiam prudentissimi errant. c. licet de constit. lib. vj. l. si. ff. pro suo. clarius in l. ij. ff. de iur. & fac. ign. non enim praesumitur facta nisi probetur. d. cap. licet allegatur vulgo l. in bello §. factae. ff. de cap. & postli. reuer. Tu pro solo iudice quomodo hoc probatur in illo text. Ideo melius probatur in l. quocunque. §. pen. ff. de publi. cum sim. vt Bald. lib. iij. vltimae impressionis col. l. cxcviiij. incip. Statuto ciuitatis Tergesti. Parnorm. per illum tex. in cap. cum in iure peritus. de offic. deleg. Aret. consil. lxxviiij. in presenti. col. fin. allegat. l. consil. §. fin. ff. de cur. fur. Socin. in consil. xxvij. col. iij. alleg. l. j. C. de prob. & laesueratio. C. de non nu. pec. Ideo potius allega ista iura quam illum §. factae. Et propterea oportet quod coram iudice sit probatum: quia iudex cui nihil constat. nihil agit. Est enim iudex quoddam praedicamentum quod predicatur. de probat. Bal. in cap. fin. de iureiur. & ideo debet iudicare secundum allegata & probata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. praes. ad quam

120
Testis
uillatur
interroga-
toris.

Ex facto
oritur ius.

Secundum
probatio-
nes.

121

Ange.instit. quib.mod.rur. si.in princip.in §.si minus.col.viii
 stit.de act. Paris de Syndicatu. chart. xlix in verb. iudicare.col.
 iij. Bertach. in tract. de episcopo. iij. parte. iij. libri. est charta
 xlvij. q. xj. late & moraliter Luc. de Penna in l. queiunq. C. de
 tab. & scribis. lib. x. quem semper vide. Angelica in verb. iudicare.
 §. vij. incip. vtrum iudices. Felin. post Barbat. in cap. pastoralis.
 §. quoniam col. fin. de offic. delig. vbi ponit vij. fallen. ad quartam.
 dum limitat in iurisdictione voluntaria: quia in illa iudex debet
 sequi indistinctè conscientiam: quia pro omnibus Deum in omnibus
 causis iudicè credendum est. l. propterandum §. si autem reus. in fin. de iudic. Hadr. Papa noster
 in Quodlib. q. xj. est chart. lviij. col. ij. vbi reprobat Hostien. &
 Card. qui tenebant cōtrarium. Adde Philip. Dec in l. antepen.
 quæ incipit. bonorum. ad fin. C. qui ad. vbi dicit idem quando
 conscientia iudicis nemini nocet. facit Ancharanus consil. cxx.
 facit dubium. in fin. dum dicit quod si inter coniuges sit litis. nec
 liqueat de causa eorum. conscientia est in manibus eorum relin-
 quenda. dixi in iij. ampliatione de fene. Idem vult Curt. Junior
 in d. l. antepen. qui addit vltra Felin. aliam limitationem: videlicet
 quod si pars fatetur iudici in secreto veritatem causæ: licet ex actis
 non possit de veritate constare. tamen iudex nunquam debet
 iudicare contra illam confessionem. Felin. in cap. cum venerabilis. col. xij.
 de except. Alex. in l. si is ad quæ. ff. de re iud. Catell. in ij. parte
 memorial. in verb. iudex debet iudicare. quia ad subleuam bonorum.
 non ad tutamen malorum inuenta est sella iudiciaria. Papa Pius
 epist. v. charta j. vbi dicit quod veritas est iudicij domina. huic
 seruiant iudices necesse est. & ibi melius charta vj. facit Cicer. circa
 medium ij. Officiorum. dicens. quod iudicis est semper in causis
 verum sequi patrem. non nunquam verisimile. etiam si minus verum
 sit detentere. pulchrè Vdalt. Zafus oratione xij. incip. apud literatos.
 late & pulchrè Rosa. Busti libr. ij. tit. xxxj. litera x. & seq. Et
 dicit Bal in l. fin. C. de pœn. iud. qui ma. iud. pen. not. quod qui
 facit secundum conscientiam. licet faciat contra iustitiam scriptam.
 non incidit in pœnas. cap. cum æterni. de re iudic. libr. vj. facit
 Anch. consil. cxc. de pluribus quaritur. & quod dicam. vj. charta
 proxim. Angelica in verbo restitucio. el. j. §. viij. dicens quod
 iudices non excusantur si scripturæ porrectæ appareant de contractu
 licito. si conscientia eis dicat quod sit vltimus. Lud. Nataldus in
 tractatu de reprob. scientiæ Pilati. quem refert

Secundum
 conscientiam

Nunquam
 contra veritatem.

fert Ioann. Montolog. in Promptuario Iuris. in verb. Iesus. est in j. parte. charta cccxxxvj. in fin. & charta seq. facit Paulus de Castr. j. volum. consil. cccclxxx. incip. iudex est minister Dei in princip. Ang. in l. fi. C. de testam. dum dicit veritati semper locum fore. licet Corneus contra faltem in causis pecuniariis. libro ij. consil. xxij. ego quoque. circa finem. vide Ioan. Andr. in addit. Spec. in titu. de disput. & alleg. §. sicut iij. & autoritas. l. non potest veritatem naturalem tollere. secundū Bald. in cap. contingit. colū. ij. de restit. spol. & Bertach. in d. tractatu de episcopo. limitat etiam vbi agitur de ætate. Item quando agitur de materia confinium. Item quando ipse videt aliquem portantem arma: quia in istis potest iudicare ex his quæ vidit. licet non constet de actis. pulchrè in proposito Ang. consilio cccxliij. in causa. col. fin. & seq. incip. primus punctus. Et hæc fortius procedunt in arbitratore qui tenetur sequi veritatem. vnde cunq; eam habeat etiam per garritiu. auium. Curt. Senior consil. xxij. ego quoque. circa fin. fortius in principe. qui secundum Patrem de Syndicatu. in verb. sententia colū. ix. in fin. solum debet iudicare secundum naturalem æquitatem & substantiam veritatis. omisis solennitatis iudiciorum inductis à iure ciuili: quia coram principe iura ciuilia non allegantur pro autoritate. & de eius proprietate semper est. vt quocumque causa sibi de iure decidenda committitur. intelligitur sola facti veritate inspecta. Curt. Senior cōsil. lxxv. super præmissis. col. vj. versic. in absoluta. Decius consil. xj. colum. fin. Brunus in feud. consil. lxxxij. colū. j. & in tractatu de forma charta lxxxix. col. ij. Iacobinus in inuestitura. in verb. princeps. colū. iij. versic. nunc addo vobis. & vers. octaua specialitas. vbi dicit quod debet iudicare secundum suam conscientiam. & si aliter facit. peccat. hoc etiā dicit Curt. vbi supra. f. as in §. sed iste. colum. xxxix. in titu. de act. Et quia sententia eius est irreuocabilis. ideo debet fieri cum maiori maturitate. Bald. in l. ne causas. C. de appel. & conscientia est sensus sanæ mentis. Ias in l. si sic. viij. not. de leg. j. & forus conscientie & veræ iusticie idem est. Bald. Præpo. in cap. j. col. j. in titu. quæ. sunt regalia. & in quo nec fictions nec præsumptiones attenduntur. Ias in rubr. ff. de acquir. hæred. in fin. l. & si inutiliter. col. ij. C. de fideicō. Et an leges in foro conscientie sint seruandæ. vide per eum in dictis locis. & in l. ne mopotest. ff. de leg. j. Perus in cap. si pater. col. fi. de testam. libr. vj. Natam in cle. lxxpe. §. j. col. xij. de verb. sig. Decii post Felin.

in cap. j. de constit. colū. ix. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariz. colū. xiiij. & seq. eod. titu. Ferrarius cautela xix. incip. sententia. & Felin. & Decius & Iason ponunt quid in præscriptione in iure accrescēdi. in fraude gabelle. in deceptioe contrahentium. in electione non seruata forma. per Bald. in l. vniuersa. col. penult. C. de preci. imper. offe. Quid in pœnalibus? Quid in damno dato? Corset sing. cxxj. in foro animæ & in verb. forus. & Bald. in præiud. feudali. lib. chart. iij. vbi ponit an contrahentes legi peccet mortaliter. de quo dicit Christophorus Casteln. in disput. statuto. colū. j. Monferra. in cap. j. de constit. lib. vj. elij. Et quæ dicantur bona nostra de iure. & non de conscientia. vel econtrā. Bald. in disput. incip. statuto cauetur. col. iij. & sequenti. & an habens rem iudicatam pro se. facta executione. compertus habere iniustitiam. sit tutus in conscientia. Felin. in capitul. nouit. colum. v. de iudic. quod non. imō potest conueniri per denuntiationem Euangelicam. Veritatem itaque facti intelliget iudex. vel ex partium assertionē. l. fin. C. si per vim. vel alio modo. vel ex probationibus. Et propterea dicimus quod in probationibus stat. causam pondus. Bald. in l. ingenium. ff. de statu hom. in l. matrem. post Cyn. C. de probat. & licet ius non deficiat. deficiet tamen quandoque probatio. l. duo sunt Titij. ff. de test. tutel. vbi dicit Bald. quod deficiente probatione. deficit substantia causæ. Et debet bonus iudex animum suum confirmare argumentis & testibus. quæ tē aptiora & proximiora sunt: & non diuigere animum ad vnam solum speciem probationis. Fulg. consil. cxxxij. proponitur. col. fin. Paulus de Castr. lib. ij. consil. lcccij. ego Paulus. & clxix. viso puncto colū. ij. Anchar. consil. cccxvij. in causa. in princip. & cclxxvij. Curtius in repet. l. admonendi ff. de iureiur. colum. lxxvij. Barbat. lib. ij. consil. xlviij. incip. præclare. in primis verbis. & alibi sæpe in cōsiliis suis. Et debent coniungi probationes imperfectæ ad faciēdum vnam plenam probationem glo. fin. vbi Feli. in cap. cum causam. col. iij. de probat. in cap. cum Ioannes. colū. iij. de fid. instrum. Catel. in ij. parte Memorial. in verb. iudicia. Alex. lib. j. consil. liij. in causa vertente. colum. iij. Anchar. consilio cccxvij. in causa. in princip. & cclxxvij. Fulg. consil. cxxxij. proponitur. colum. fin. Iason defendens Bal. in l. Gallus. §. fin. colū. iij. ff. de liber. & posthum. Rom. sing. ccij. & seq. Et dicit Bald. per glo. sibi in cap. accedens. ad fin. vt lit. non contestata. quod non oportet quod omnes allegationes concludant

In probatio
ribus stat
causam pō
dus.

Non debet
se iudex ar
tare ad vna
specie prob
ationis.

cludant de necessitate: quia vna allegatio iuuat alteram & ex pluribus considerationibus fit vna consideratio sufficiens. & dicit esse notabile. quoniam & quæ non profunt singula. multa iuuant. cap. illo vos. de pig. l. spadonem. §. qui iura multa ff. de excus. tut. cum sim. vt Barbat. lib. j. consilio xliij. præclare. colum. ij. & lib. ij. consil. vj. & seq. Socin. qui dicit quod etiam destruunt consil. cxvij. pulchre Barbat. lib. iij. consil. lxxij. sapienter colum. vj. Prædicta tamen intellige sanè secundum quod latè declarat Iason in repet. dictæ l. admonendi. ff. de iureiur. col. lxxxij. & tribus sequentibus. † Et sic patet quod probatio & testium fides tota est in iudicis arbitrio. l. iij. §. j. ibi. tu magis scire potes. ff. de testibus. cap. ex literis. vbi Decius iij. not. de probat. vbi post Bart. & Paul. de Cast. dicit. quod licet testes clare probent: iudex si ei videbitur poterit fidem non adhibere. & econtrā. tale tamē arbitrium debet iudex regulare prout bonus vir. & sic secundum leges reum absoluerit. Bartolus in l. Lucius in fi. ff. de infamib. & l. in crimine. ff. de adulteriis. Hippol. in l. quæstionis modum. col. v. ff. de quæstion. sequitur simpliciter opin. Barto. & Paul. idem Decius consil. cxxij. col. j. cv. col. v. & clxij. in causa matrimoniali. col. ij. & consil. cccxxij. colum. penult. & idem vult Paulus de castro consil. cxliij. viso processu. columna secunda libro secundo. quem sequitur Socin. consilio cclxij. in causa magnifico. colum. atpenult. dicens. quod licet testes singulares non probent: potest tamen iudex illis fidem adhibere. si ex eorum dictis in credulitatem deducitur: licet iudices capitosi credere nolint. idem Socin. consilio clxxxvij. in controuersia. colum. iij. & in iij. volum. consil. cxxvij. colum. penult. Hippol. in sing. cxliij. incip. vulgatum & tritum. † quod iudex potest plene credere testi singulari quando esset persona nobilis. Idem tenet ipse in l. i. §. quod vulgō. col. iij. & xij. & in l. si quis ne quæstio. col. xxxij. ff. de quæstionibus. Franciscus Brunus in tractatu de iudiciis & tortura. charta j. colum. ij. Cacialup. in repet. l. admonendi. de iureiurand. colum. xxix. & lv. vbi Curtius Sen. colum. xxxij. de quo dubitat Cacialupus ibi propter text. in l. vt iurifurandi. C. de testi. gloss. in §. j. in verb. per dignitatem. in authentic. de testib. tu vide Iason. in l. Gallus. §. ille casus. iij. colum. ii. lect. de liber. & posthum. maxime vbi proceditur sola facti veritate inspecta. quo casu iudex potest credere probationibus persuasuis. licet non perfecte concludentibus. secundum Aretinum consilio

122
Probatio
in arbitrio
iudicis.

Regulare
arbitrium
suum vt bo
nus vir.

123

lxxxiij. & cxxyj. quem sequitur Iaf. & Socin. in l. certi conditio. §. si nummos. col. vj. ff. si cert. pet. Claud. in l. si ita stipulatus. §. Chrylogonus. col. v. ff. de verb. oblig. Felin. in c. j. colum. xv. de constit. Decius consi. ij. col. ij. & in c. dilecti col. ij. de iudi. Idem Socin. consi. cxxyj. col. ij. contrarium tamē voluit Paris de Syndicatu. in verb. sententia. c. vtrum iudex. vers. & adde Bart. est chart. lxxxiij. Alex. lib. iij. consi. lxxx. viso pced. su. col. fin. Socin. cōsi. ccxxj. colum. ix quorum opin. forte non procedet, quando etiam talis clausula est adiecta solum in procedendo, non in decidendo. Iaf. in simili. in l. ius autem ff. de iud. & iur. col. ij. vers. iij. istam materiam. Et quod sit in arbitrio iudicis: late tenet Barb. Consil. vij. incip. sapienter non fallor. col. vj. in fin. & consi. seq. col. x. lib. ij. & dicit Riminal. in l. ij. ult. not. C. de eden. quod est in facultate iudicis adhibere eisdem vni testi, vel nō. ex his quae vidit & audit in testificam. Idem vult Iason in l. suis ad quem col. v. ff. de acquir. hered. quod iudex etiam potest non credere instrumento. & dicit Felin. in c. auditis. col. xj. de praescrip. quod iudex si videt instrumentum continere non verisimile, licet contineat possibilia non debeat eidem credere. Facit Socin. in iij. vol. consi. xxxviij. col. iij. vers. praeterea. & consi. xvij. colum. ij. Curtius tenet consi. xvij. col. ij. Barb. lib. j. consi. xxxij. scribitur. col. ij. & lib. iij. consi. lxxxiiij. supremus. col. fin. & lxxx. quam egregie col. iij. vbi dicit quod semper debemus sequi verisimile. & quia verisimile de praesum. vbi Felin. l. non est verisimile. §. quod met. cau. Curtius in tract. de testi. conclus. xxix. & xxxij. Consil. sing. cccclviij. Felin. in c. auditis. col. xij. de praescrip. Et iudex verisimile excluditur per magis verisimile. Calcaneus consil. lxj. ventura. colum. vj. vers. & ideo tollitur. Iaf. in l. si exaratus. col. ij. de condict. causa data. Hipp. in rub. C. de probat. col. xxv. in l. j. in princ. col. xv. de quaest. & in §. j. col. vj. eod. tit. Debet tamen iudex in sententia causam exprimere propter quam non credit plene probationi, ex quo recedit à regulis canonum. Decius in c. consuluit. el. j. de probat. Felin. in c. q. amb. xij. vers. ex praedictis adde. & in c. quae in ecclesiarum col. iij. xix. in c. ecclesia. col. ix. vers. ij. limita de consi. & alias tenentur stare ad id quod est scriptum, ne teneatur in Syndicatu. lib. v. in c. cum venissent. col. j. de testib. Et sibi debet constare de qualitate vni testis. cui plene vult credere propter illam equitatem. ita Barb. consi. xxix. illud. col. fin. lib. j. & alibi saepe dicit.

in arbitrio iudicis.

Verisimile.

124

Illis

Istis enim auctoritatibus & dictis nouiter aggregatis potest aduocatus & iudex vti ad conuadandum probationes veritatis: non autem iniquitatis & mendacij.

¶ Ioannes Neuzianus de Burglena capitaneus Asten. diocesis Taurinensis, ciuis Asten. & incola Taurinensis.

LIBRI QVINTI FINIS.

SYLVAE NVPTIALIS

LIBER SEXTVS.

ARGVMENTA.

- 1 Index communi opinione non informatus sequatur textus legislatoris.
- 2 Stāte opinionū ambiguitate aut diuersitate, insequēda est mēs legis.
- 3 Opinio quā dīferentiam illā sequēda est quae est iurium amica.
- 4 Iudex redditur excusabilis vbi existens in dubio eligit opinionē quā sua dicitur consentia.
- 5 Peccatum quandoque impedit veritatis decisionem & agnitionem. In maluolam enim animam non introibit sapientia.
- 6 Dubium rationale & circa legem difficilē quandoque iudicem excusat à decisione iudiciali.
- 7 Stante opinionum dubitate standum est saniori & sanctori, & pugnandum est pro veritate.
- 8 Iudex teneatur paribus concordiam persuadere.
- 9 Lites iudiciales euitandae sunt.
- 10 Desistens à lite an praesumatur de suo iure dubitare.
- 11 Doctores non debent testibus iudicialibus immisceri.
- 12 Boni viri lites iudiciales excorantur, diligentes suum ius indiscussam relinquere, quam litite exponere.
- 13 Pax circa praesuale sperare victoriae.
- 14 Aduocati multa possunt animarum suarum pericula incurrere.
- 15 Mens rector est dispositionum.
- 16 Deus solus scrutator cordium est: potest tamen per iudicia praesumere voluntas & intentio alicuius an sit recta vel non.
- 17 Vitae tenor conscientiam ostendit.
- 18 Mens & voluntas testatoris est in testamentaria dispositione consideranda.
- 19 Testatoris voluntati contraveniens dicitur pietatis iura violare.
- 20 Mens contrahentium semper est inspicienda potius quam verba.
- 21 Regula iuris in dubio adhaerendum est, & pro ea in iudiciis pronuntiandum.
- 22 Regula iuris ignorans in laeam culpam esse dicitur: scelus de fallacius.

- lentiis (eu limitationibus.
- 23 Dubio stante ea opinio amplectenda est quæ minus lædit ius commune. Item eam per quam redimus ad ius antiquum.
 - 24 Stantibus paribus probationibus quibus standum sit.
 - 25 Recessus à iure communi est odiosus, & reditus favorabilis.
 - 26 Voluntas testatoris potius interpretatur secundum ius commune quam secundum consuetudinem.
 - 27 Vidua, pupilli, pauperum & similibus personarum causæ qualiter sint in dubio decidendæ.
 - 28 Personæ miserabilibus non est in præiudicium aliarum fauendum.
 - 29 Mercator dum est in actu mercantiz est vt persona miserabilis habenda.
 - 30 Vidua dici potest illa quæ caret marito, licet nūquam fuerit nuptæ vel quæ habet maritum sed inuicem, vel bannitum, vel absentem.
 - 31 Personæ miserabili fauendum & patrocinandum est etiam sine salario.
 - 32 Dives litigans cum paupere an teneatur ei expensas ad litigandum ministrare.
 - 33 Debitioibus in iudicio quare fauendum sit.
 - 34 iudicis arbitrio remittitur inspiciendum quæ sint personæ miserabiles.
 - 35 Vidua vel pupillus an paupertate non concurrente dicantur personæ miserabiles.
 - 36 Persona quæ per se nō potest esse in iudicio an dicatur miserabilis.
 - 37 Beneficium nomine miserabilitatis impetrare volens, debet qualitatem miserabilitatis allegare.
 - 38 Persona miserabilis an lite pendente possit mutare litem.
 - 39 Ratione adiuncti consequitur quis ex persona alterius quod extra non possit.
 - 40 Regula quōd magis dignum trahit ad se minus an procedat etiam non obstante maioriæ minoris dignitatis.
 - 41 In connexis delictis absolutoria seu condemnatoria non extenditur de vno ad altum.
 - 42 Sententia arbitri contra duos quorum vnus est clericus & alius laicus, an virtute connexionis in duobus procedat.
 - 43 Connexitas an aliquid operetur in causis diuiduis.
 - 44 Personæ miserabiles dicuntur esse sub protectione iudicis ecclesiastici.
 - 45 Dubio stante in causa iudex debet benigniorem amplecti viam.
 - 46 Casus multi quibus benignè agendum est in dubio.
 - 47 Stante dubio diversis viis vendendum est diversis causis exigentibus.
 - 48 Iudex qualiter se habere debeat in exequendo.
 - 49 Principum rescripta an semper sint in executionibus obseruanda.
 - 50 Decreto iniusto an sit parendum.
 - 51 Supplicium pro veritate pati melius est quàm beneficium pro adulatione.

- latione.
- 52 Princeps quandoque plus voluntate quàm ratione mouetur.
 - 53 Principes non debent penitentium inuerecunda inhiatio ne sic cōstringi vt non concedenda tribuant.
 - 54 Principum indebita rescripta præsumuntur per importunitatem cōcessa.
 - 55 Lætitia reddit principem quandoque leuem ad illicitum concedendam: quo casu concessio est habenda nulla.
 - 56 Mulieres per sepe solent à principibus illicita impetrare: quapropter talis concessio antequam exequatur consideranda.
 - 57 Potestatis plenitudo non extenditur ad iniquitatem.
 - 58 Potestatis plenitudo non debet exerceri nisi discretionis clauæ præmissa.

COGNITA igitur veritate facti. c. j. de pœd. dist. vi illud applicet ad ius: & si habet communem Doct opinionem, illam sequatur iudex, vt s. dixi. ¶ si verò nō habeat, consideret diligenter textus Legum in materia loquentes, ne faciat contra conscientiam fonte veritatis omisso, opinionum inuicis sectari. Hieron. in proœ. Ecclesiast. in fin. frater August. in serutinio, chart. viij. Salic. in l. j. C. de rapt. virg. dicit qd in dubiis ad principia, id est leges, est habendus regressus & Barb. in Extrauaganti, Ad reprimendum. in vers. non obst. circa medium dicit, ¶ quōd quando est perplexitas seu ambiguitas debemus recurrere ad mentem legum, & dicitur vera mens legis, illa quæ procedit ex bono, & æquo, secundum Salom. in repet. § responsa. insti. de iur. natur. chart. j. Gammarum in tract. de extensione. char. iij. col. j. post medium. Et dicit Formularium prouinciale, chart. xxij. quōd Cancellariæ apostolica maxime inuitur reitibus. Ergo. regulatum Cancellariæ. chart. xxij. dicit, quōd in dubiis debemus recurrere ad regulas iuris. & rationem naturalem. & dicit frater Isidorus in tract. de cōceptione lib. ij. c. iij. quōd in dubiis euenientibus in fide catholica, quæ excedunt naturalem rationem, recurrendum est ad ea quæ ex diuinis scripturis possunt haberi, quæ à sanctis Doctonibus, qui spiritu sancto fuerunt instructi, & ab Ecclesia acceptati. allegat Dionysium de diuinis nominibus. c. iij. & Inn. in c. ne imitatis. de consit. & sic dicitur ire per viam siuicatam, secundum Bal. quem refert Cacialupus in repet. l. admonendi. ff. de iureiur. in fin. col. lxxxviij. & idem est de mente Iasur. l. ita stipulatus. la grande. ff. de ver. oblig.

I Considerare textus legum.

3 oblig. col. antepenul. dum dicit, † quòd sequitur illam opin. que est magis amica iurium. & in l. diuortio. in prin. colum. vj. ff. sol. matr. quòd cum habeat decisiones legum claras, illis potius vult inhærere. quàm glòs. & doct. Si verò eundo per text. legum & rationes naturales & coactas circumstantias rimari, capite iudicantem. xxx. q. v. nec festinet, nec præcipit sententiam, Felin. in princ. suæ lect. vers. in gl. j. libri. Hipp. in l. statu. liber. col. penul. ff. de quæstion. Decius in c. cum venerabilis, col. v. de excep. las. in l. iudices. C. de iud. & quæ dixi in chart. præcedentis: sed mente tranquilla peragat. Cat. de per illum tex. in c. illa. xj. q. iij. cum subtili inuestigauone diligenter perquisierit veritatē, & eam inuenire nequeat: quia præmissis istis res tunc dicitur dubia. Socin. in l. si fuerit. §. pianē. ff. de reb. dub. occurrunt enim plura indissolubilia, vt refert Steph. de Pheder. in tract. de interpret. Legum. col. liij. & ibi inter cetera refert vnum post Gellium v. Nectium Atticarum. c. x. de Pythagora & Cristallo eius discipulo, qui Pythagoræ centum promiserat dare ea die qua primā causam orasset, & vicisset: & quamuis valde edoctus fuisset à Pythagora, causas nō accipiebat, ne solueret illa centum. vnde Pythagoras egit contra eum. concludendo hoc modo: si viceris, necesse habebis soluere propter sententiam: si tu viceris, habebis soluere propter pactum. & econtra discipulus retorquebat in eum: si viceris, iam sum tutus ope sententia: si succubuero, tuebior ex pacto. Hanc q. refert etiam Barba. in proœm. elem. las. in l. ita stipularis. la grande. col. xv. ff. de verb. oblig. Et in voce licet non tradidit inscriptis in l. si post mortem. in princ. ff. de legat. j. Et dicit quòd poterat decidi per regulam constat. lib. vj. sed postea inueni hoc dicere Cacialupum in tract. de transact. q. xxx aliud sophistica simile prædicto recitat Codrus serm. ij. chart. fin. Aliam etiam voluit decidere Aulus Gellius, vt referunt las. & I an. in l. qui accusat C. de edendo. aliud ponit Præpos. quem §. retuli in §. inconuenienti. de incontinentia muliebr. aliud ponit Petrus Iacobi in practica post arborem regum Francie. col. iij. Et plures casus emergunt qui egerent Pontificia vel Cæsarea decis. vt patet ex discursu Doctorum. & Barb. in capit. literas. de iuram. calum. dicit se tot aggregauisse quòd faceret vnum volumen maius quàm Clementinas. idem dicit ipse in cap. quoniam. col. ij. vt lite non contest. vbi subdit quòd apertus in morte, nisi dubitaret quòd alius sibi attribueret. & in cap.

Articulus
iuris quomodo dicitur.

cap. accedens. col. xij eod. tit. dicit, q̄ Papa Paulus hoc fecisset nisi fuisset morte præuētus. † Iudex tunc apud Deum & homines excusabitur, si in tanta varietate & dubio eligit illam opinionem, quam secundum eius bonam consciētiam credit esse veram. etiam si postea cōtrarium declaretur per auctoritatem habentem: vt §. dixi circa princ. huius x. ampliatiois. Bald. lib. v. consil. j. incip. qualiter. vide Gell. lib. xiiij. c. ij. incip. quo primum Bald. in c. j. col. ij. de offic. ordin. Hadrian. Papa noster in quodlibet. ij. char. xxj. col. ij. vers. ad secundum. & char. seq. col. j. vers. ad quintum. Tunc potissimè recurre ad auxilium diuinum, quia † aliquando propter peccata nescimus dubia retolueri. Bald. quem refert Afflictus in sua vltima decis. ad fin. Papa Hadr. noster quodlib. iij est char. xxxvj. col. j. quia secundum eum q. ix. col. xvj. omnis veri cognitio à Spiritu sancto est, qui non intrat in maliuolam animam: & Spiritus sanctus disciplina effugiet fictum, & auferet se à cognitionibus. Sapientia ij. exemplo Moyfi, quem refert frater Lud. de Veritate contritionis, chart. x. alleg. xc. q. iij. c. summopere. Et propterea principes debent aduertere quòd in iudices eligant non solum peritos, sed & habentes consciētiam timoratam. Tunc enim Anchara. consil. cccj. incip. inter contraria & varia. quem sequitur Cacialup in tract. de transact. q. xij. col. ij. Socin. cōsil. cl. incip. & nos. col. xxix. seu antepen. Decius consil. lxxvij. in fin. col. v. & consil. cccxlxxv col. pen. in c. j. prima. lect. col. vj. de probat. vers. illud vtiliter not. Sando. in l. si fuerit. col. iij. ff. de reb. dub. facit gl. inst. de ob. quæ ex quasi delict. in fin. princ. quæ dicit, † quòd excusatur qui dubitat circa l. difficilem. vt est l. Gallus. ff. de lib. & posth. vbi las. in prin. ij. lect. facit mentionē de illa gl. Et Decius consil. lxxij. col. penul. Curtius Lun in feudal. consil. vj. col. xix & dicit gl. dummodo non fuerit data pecunia. facit Felin. debita pena excusatur deponens iuxta ingenium suum informatum ex rebus apparētibus cum discursu mētis. multa enim cōceduntur ratione dubij. quæ aliàs non. Cy. in l. fin. C. de transact. Bald. in trac. de præscript. iij. parte. vj. partis principalis. ij. q. princ. in ij. q. est char. lxxvij. col. ij. Et dicit ibi Anchar. & Doct. prædicti, quòd si hoc facere nolit, videat partes componere, aut saltem diuidere per medi. de quo glo. in l. Nefennius ff. de neg. gest. quæ dicit hanc esse sententia rusticorum. de qua d. las. in l. si tibi decē. §. si pactus. ff. de pact. col. ij. facit Anton. de Prato in tract. de secund. nupt. charta. xxxj.

sequi
iustitiam
scie:

col. j. Bauerius in §. si seruum. in fi. instit. de hered. instit. Ang. in l. si expressim. col. iij. ante fin. ff. de appellat. vbi de confictu opin. iudex debet sequi illam quæ sibi magis iusta videtur in post Inno. dicit. quod in dubis opinio. vni adhærere non reputatur peccatum: tamen sanctus est in talibus pro veritate pugnare. Purpuratus in l. ij. C. de eden. allegando Philosophum j. Ethic. Barbat. in d. c. pastoralis. §. qui verò. col. viij. de offic. de leg. in clemen. ne Romani. num. xij. de elect. facit Angelica in versic. restitutio. quam s. retuli. bonus text. in l. non sine. C. de bon. quæ liber. quem alleg. Cacialup. in repet. l. precibus. C. de impuber. char. pen. col. in. facit Afflictus decif. cclxxiiij. incip. non ponam. ad fin. † Et persuadendo partibus concordiam prout iudex tenetur. Decius in cap. vt debitus. ij. not. de appell. potest illis memorare, sed quod dicitur in clem. dudum. de sepul. & illud quod est sculprum in lapide marmoreo penes scalas per quas ascenditur palatium Broleti Mediolani, quod in controuersis causarum corporales inimicitie oriuntur, sit amissio expensarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur: multa & in honesta crimina deinde consequuntur, bona & vtilia opera postponuntur. Et qui sæpe credunt obtinere, frequentius succumbunt: & si obtinent computatis laboribus & expen. nihil acquirunt. Item & memorare illud quod dicit Saluator Matth. v. cap. Si quis voluerit tunicam tuam tollere. & iudicio cõtendere, dimitte eam & pallium. xiiij. q. j. c. vt refert Flor. in l. si. in fi. famil. ercif. dicens, † quod propterea quis non debet esse nimis promptus in litigando. & est ratio: quia siue quis habeat iustam causam, siue non, nõ potest litigare sine sumptibus. Bald. in cap. cum delicti. col. pen. de dolo & cõtr. Pragmatica de certis. in gl. in vers. litium. est char. cix. facit diuus Hieron. in tertia parte trac. viij. epistol. xxxvj. incip. cuncti mei sensus & dicit Ang. in l. nemo. ad fin. ff. de acquir. pos. quod ille cui mouetur controuersia, licet ipse nõ dubitet, tamen præsumitur de iure suo vacillare: quia dubius est euentus belli hinc Erasmus iij. parte prouerb. cccxcvij. cõ. licet fugere. ne quære lites. Ioan. Montolonius in Promptuario iuris. in verb. tunicam † hinc qui desistit à lite, non dicitur diffidere de iure suo: sed lites exacerari. Felin. in cap. illud. col. v. de præscrip. Cuilibet ergo cõsultus bona fide quod prior sit ad componendum, quam ad contendendum. xc. dist. per totum. Maria.

Suasio ad concordiam.

Da tunicam & pallium.

10

Maria in cap. ij. col. lxx. versic. xiiii. principal. art. in j. conclusio. ne. de libel. oblat. vbi subiicit: hoc ego in primis ex charitate vobis consulo. † potissimè cum eritis doctores, vt cum dictis authoritatibus non solum persuadeatis, verum etiam impellatis & alstringatis partes ad compositionem & concordiam: & à causis propriis omnino abstinere propter prædicta: & etiã quia dubius sit euentus litis, si propriam causam amitteretis, esset vobis magnum dedecus & sic perderetis causam & honorem: & propria affectio posset inducere intellectum vestrum ad perniciem. Et ibi allegat Marianus Thomam Doctum dicere quod posset contingere quod doctor non haberet soluentem sibi mercedem, propter quod causa de facili perderetur. † Et si non bene satis sit aduocatus, non potest bene studere. Cardi. in clemen. j. de reliq. & ver. sanct. col. x. versicu. excellentissimum Fugendas ergo esse causas proprias tanquam rem perniciosam: exemplo pistonis qui panem ponit in furnum, & non se. Et si necessitatis litigare in causa propria, aduocatum quære. Et Decius in cap. cum venissent. col. iij. de iudiciis. † vnde boni viri lites exacerantur. Iac. in l. filio pater. j. not. ff. de lega. j. Nauis Stultifera, charta lxxxj. de litigantibus in iudicio. propterea dicit Felin. in dicto capit. illud col. v. & in cap. nihil. in p̄tims verbis. de præscript. quod plures ob executionem litium dimittunt ius suum indiscussum. Nec mirum, quia est difficile obtinere sententias, sed difficilius obtinere executionem. l. quod debetur. ff. de pecul. quam si non obtineas, frustratorum fuit tuum iudicium, cuius executio tendit in vanum. Bald. in c. ecclesia. col. j. vt lite pendens. & quia in executione stat vis. Alexã. & Iac. in proemio rubricæ. ff. de re iudic. dicunt quod ille titulus est plenus auro. propterea dicit Felin. in capit. nihil. in primi. verbis. de præscript. quod plures propter executionem litium dimittunt ius suum indiscussum: & isti perpetuo litigantes præsumuntur calumniosi, & sunt exosi legibus. Barbat. in clemen. vt calumniis de re iudic. lib. ij. consilio vij. incipien. sapienter colum. xj. & consilio xxxj. omnia quæcunq. col. ij. libro iij. & in dicta clemen. vt calumniis. colum. ij. dicit quod hoc intantum procedit, vt ille qui de leui litigat non sit admit tendus in testem, nec in accusatorem. idem Barbat. libro iij. consil. xxxij. omnia. colum. ij. Est bene verum quod licet concordia possit suaderi, non tamen potest imperari: nec quis cogi potest ad transigendum regulariter. Iac. in authen. si ye-

11

Doctor non litiget.

12

Boni viri lites exacerantur.

Nemo cogitur concordare.

rd contigerit. col. fin. C. de iudic. Lanfran. in tract. de arbitris. quæst. x. v. Cacialupus in tract. de transact. quæst. xx. Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. col. xiiij. de constitut. latius in rubr. de treu. & pac. Decius consilio cxxv. colum. ij. Galiura in l. §. ex his igitur. ff. de verbor. obiig. col. v. Iaf. in l. si conuenit. col. ij. ff. de re iudic. in l. quidam æstimauerunt. ij. col. in vltima not. ff. si certum petat. & ibi Socin. & dicunt Felin. in dicta rubr. ad fin. & Lanfran. quod non solum partes non possunt cogi: imò si iudex videt alteram partem litigantium fouere iustitiam non modò cogendo sed persuadendo tacere compromissum: facit contra conscientiam, si propterea pars fouens iustitiam aliquid relaxet de suo. & de hoc contra Socin. inuehit Lancel. Politus in tract. de substitut. viij. quæst. in materia pupillaris. col. iij. quod tamen limitat ibi Felin. nisi alia pars relaxet sibi scienter, quia videtur donare: vel secundum Cacialup. vbi supra. & Barbat. lib. iij. consil. j. col. penul. nisi forte videat expedire partem iustitiam foueri ex aliqua causa: puta quia his possit multum protellari per appellationes: nam posset tunc persuadere actori. & etiam reo quod velint potius transigere quam diu sic litigare: & quia melior est certa pax, quam sperata victoria. Aeneas Syluus epistola cccxvj. fumus, & epist. lxxvij. questus. dicit quod melius est de iure suo aliquid tradere cum pace, quam torulitigando consequi. pro quo Cicero in Officiis chart. x. j. quod est non modò liberale paululum nonnunquam de suo iure dedere, sed interdum fructuosum Idem Aeneas. postea Papatius epistola vj. fatius censuit dubia pacis bona, quam certa belli mala subire. & verum quod à iustico nunquam consequens quod velit de suo iure aliquid detrahere. Cardin. Papien. diu. supra de capiente vetulam propter diuitias. Et potius diem ex municipio ad urbem cum alino ignis onulto: & fore iuratis statim pretium aduocato, vel procuratori deferret, & impius reprehendi eos quod faciant, eo quod eos pigeat agriculturæ, & tamen infamiam omni litigio excusant. Sed eis euenit vt fur, qui si tempus & impensam quam cum tot periculis consumit in furando exponeret in aliquo honesto exercitio, ditior & quietior esset. idem vult Felin. vbi supra quando esset vnus pauper qui litigare cum vno diuite: nam licet foueat iustitiam, non poterit eam consequi contra illum potentem: nam contra maiorem nemo presumat honorem. gloss. ij. in l. quia etiam. ff. de alien. iud. mut. causa fact. faciunt quæ dixi respon-

deudo ad vj. ampliatione de diuite: & quod lex est araneæ regula, vt dixi in materia partialitatis: licet fieri deberet oppositum, vt supra dicam, quod in dubio iudex debet sequi viam be nigniore. Tunc enim iudex partes concordando si aliquid detrahat de iure illius pauperis, non peccat, secundum Corset. in tract. tu de potest. regia in xxij. priuilegio pacis. Roch in capit. nouit. viij. not. ff. de iudic. plures alias fallentias & casus in quibus quis possit cogi facere compromissum seu concordare ponunt Iaf. in dicta l. quidam æstimauerunt. Felin. in dicta rubric. & Cacialupus in dicta quæst. xx. vbi in fi. dicit quod inter alia pericula aduocatorum illud est primū quando scit partem suam fouere iniustitiam, & illam inducit ad transactionem: & sic consulit quod alienum capiat: & allegat beatum Thomam dicere. quod si in progressu litis videt causam clientuli sui iniustam, debet eum inducere ad cedendum, vel ad componendum sine damno aduersarij. In talibus ergo iudex semper debet aduertere & insequi mentem disponentis. Socinus in l. in ambiguo ff. de rebus dubijs. Iaf. in l. iuris gentium. §. prætor ait. colum. ij. ff. de pactis. Ange. consilio cclxxj. visis & examinatis. colum. final. Barbat. libro j. consilio xiiij. de mentisimi. col. ij. etiam verba impropriando, vt Barbat. consilio lxj. colum. ij. incipien. scribitur libro j. & libro ij. consil. x. sapienter. colum. vj. nam mens, ratio, & causa idem sunt. Bald. in consilio schismatis, columna xj. vbi subiicit, quod iustificat suum causatorem: licet in sua constitutione principis spiritalis possit de minima ratione magnam facere: ex quo placet Hostien. in summa de rescrip. §. quas vires. colum. ij. ideo non in folijs sed in radice rationis consistit euangelium. j. quæst. j. Marcion. Hadrianus Florentius de Traiecto Cancellarius Bononiensis. nunc Papa noister. in suis Quodlibetis. quæst. ij. col. antepenultima. facit Marascotus in capit. j. de constitut. libro vj. colum. ij. & qui tantum verba sectatur, nihil habebit: qui autem possessor est mentis, est custos prudentiæ Prouerbio xix. & Felin. in capit. ad audientiam. el. j. colum. iij. de rescriptis. dicit: quod virtus humanorū actuum nõ stat in modico atramento, id est in verbis, sed in eo quod maximum est. scilicet in mente hominis, latè Barbat. in c. j. col. x. de iur. calum. Paul. de Castr. libro j. consilio. cccclxxx. incip. iudex est minister Dei. in princ. & dicit Seneca, quæ refert Barb. in rep. rub. C. qui admit. col. xliij. philosophia non est populare artificium, neq; ostentatione

Quomodo possit quis cogi ad concordiam etiam remittendo de suo.

14.

tatione parata: non in verbis, sed in rebus consistit Philosophia. sicut anima regit corpus: ita mens regit dispositionem. Curtius consil. xliiij. statuto. colū. vj. Calcaeus consil. j. colum. xvij. & ibi col. xv. dicit, q̄ ratio & mens idem sunt. l. cum mulier. ff. solut. mat. prout Barbat. in d. consil. x. vnde in legibus & statutis debemus attendere rationem & mentem: vt per eum, & Barb. lib. iij. consil. lxxxj. præclarè. colū. pen. Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. rubr. de scientia chart. j. Nata in reper. c. quauis de pact. lib. vj. col. pe. dixi in meis clausulis generalibus instrumentorum. in verbo, & hæredes. vbi latè de ratione legis. Et hoc etiam procedit in diuinis scripturis. Roch. in tractatu de consuetudine. chart. x. colum. ij. Et non solum ex coniecturis elicitis ex dispositione, sed extra dispositionem. Ang. in l. hoc iure. ff. de euct. Bald. in l. voluntatis. C. de fideicom. quas tamen secundum aliquos oporteret probari per septem testes, si sint in materia testamenti. Bart. in l. cum proponebatur. ff. de leg. ij. distinguentem vt per eum, quem sequitur Curtius Senior in rep. l. admonendi. de iureiur. col. lviij. Ias. in l. errore. col. fi. C. de testam. Felin. in c. ex literis. col. iij. de fid. instr. Alex. in rub. ff. de acquir. pos. Et non solum attenditur expressa, sed etiam præsumpta: videlicet illa de qua verisimiliter statuentes seu disponentes interrogati respondissent. gl. in l. tale pactum. ff. de pact. vbi Iason dicit hoc procedere in legibus, statutis, conuentionibus, & scriptis, vt illud habeatur pro disposito, quod verisimiliter fuisse statutum, si de hoc fuisse interrogatus Idem vult Felin. in c. cum ecclesiasticæ de excep. formaliter Curtius consil. xliiij. statuto. col. v. Ias. in l. cum res. per illum tex. col. iij. ff. de leg. j. text. melior de iure secundum Clud. ibi in l. mulier. in princip. ff. ad Treb. qui de hoc remissiones allegat in l. ex factō. col. ij. ante si. ff. de vulg. & pup. Angel. Maleficiis. glo. facit insulutum. iiii. col. Campezius de dote. vlt. parte. q. xxij. Decius consil. lxxxix. col. v. in c. suggestum. col. ij. de appel. Hipp. in l. si quis viduam. col. iij. ff. de quæst. & licet Ias. in d. l. tale pactum. ad fin. impugnet vnam limitationē d. Ant. de Butr. ad hoc dictum. tamen ego vidi vnum cōsiliū eius, vbi in chart. si. illam sequitur. Aliter limitat Lancel. in l. Gallus. col. pen. ff. de lib. & posth. vt procedat quando talis casus erat in potestate disponentis alias. † Vnde licet solus Deus sit scrutator. xxxij. dist. c. erubescat. quia nec dæmon potest scire cogitationes hominum. Panor. in c. nouit. j. not. de iudic.

Mens verisimilis.

vbi Decius. Marfilii Ficinus libr. vj. epist. mitto vaticinium. chart. cxvj. potest tamē mens & intētio alicuius esse nota prudentibus per indicia & coniecturas, sicut vultus respicientium respēdit in aquis. Ang. in l. inter stipulantem. §. j. col. ij. ff. de verb. oblig. ad quem locum se remittit ipse in l. ab executione. ad fin. prin. ff. de appe. Idem Ang. consil. xxxix. vists & inspectis. col. iij. circa mediū. & cccxiiij. viso d. testamento. ante fin. Que Verba & facta declarant mentē. mens non solum declaratur ex verbis, ex quibus iusta mens ipsa probatur. Fortunius de fine iuris. col. lvj. Felin. in rubr. de fid. instrum. in primis verbis. vt Barb. libr. iij. consil. lxxvj. magnus col. ij. & lxxxij. ad si. in eodē. & etiam ex factis. Quia magis realitatem actus, quam verba. Bald. in cap. j. de postul. præla. col. j. ideo facta sunt fortiora ad declarandum mētem quam verba, quæ sæpe proferuntur contra intentionem proferentis l. de quibus. vbi Ias. colū. ix. in iij. not. ff. de legib. Socin. consil. cxxxiij. profectō in fin. col. iij. & cxcij. capio col. iij. per l. Paulus. non tantum verbis. ff. rem ratam habe. Lancel. in l. cum filio. col. ix. in fin. ff. de leg. j. Nicol. Boërij in tract. de feditiosis. charta xxvij. Alex. lib. vj. consil. cxxxv. redemptoris. num. v. & consil. liij. num. xliij. replicato consil. cxix. idem Lancel. in l. reprehēdēda. C. de inst. & substit. Paris de duello & re milit. charta xl. sub rub. quando vnus pugnantius. dixit Ioann. Mirand. col. fin. vbi allegat Iudæos dicentes. Aux rex Iudæorum. & tamen dabant ei alapas. facit Monferra. in rep. l. si constan. ff. sol. mat. col. xxxv. allegat c. ex ore. de his quæ fiunt à mai. par. capit. facit Decius in serm. concil. Pisani. post suum consiliū col. fi. Igneus in rep. l. dudum. C. de contrahen. empr. col. iij. Socin. consil. clx. in præfenti. col. ij. Petr. de Vbaldis in tractatu de societate. iij. parte cap. cum isti fratres. est cōsiliū Romæ. Bald. in proce. rex pacificus. colū. iij. & in si. allegando Iob: Animam meam in manibus porto. id est cor meū in operibus meis. & in cap. ne innitaris de constit. dicit. † quod tenor vitæ 17 ostendit conscientiam. bene fateor quod illud quod venit ex mente & verbis censetur fortius quam id quod venit ex mēte solum. Signor. consil. clxxv. factum. col. v. in fin. versic. iij. sic vt Barbat. libr. iij. consil. lxxxvj. magnus col. ij. & lxxxij. ad. fin. in eod. sed etiam ex factis. † Et propterea dicimus, quod voluntas 18 testatoris in vltimis voluntatibus semper est inspicenda. l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. & demonst. l. iij. vbi Iason aggregauit concor. C. de lib. præter. Decius consil. xv.

& lxxx.col. iij. lxxxix.col. ij. & in cap. in præsenti.col. xxxiij. de probat vbi dicit quòd est illa quæ facit totum. & hoc proce dere etiam si faciat contra religionem. Ange. consilio cccxiij. quoniã vbi in primis verbis hoc dicit procedere etiam si verba repugnant. Galiura in repet. l. centurio. ff. de vulg. & pup. chart. xv. num. cclxiij. pulchrè Fortunius in repet. l. Gallus. §. & quid si tantum. col. xxxix. num. xcix. ff. de liber. & posthu. & col. xxxviiij. num. xciiij. dicit. quòd est metrum & mensura iuris testamentorum. & dicit Iason. in l. si res obligatas. j. not. ff. de leg. j. quòd omnis regula contraria fallit in hoc: quia in vltimis voluntatibus præter l. nemo potest de leg. j. voluntas testatoris tanquam regina est illa quæ dominatur & attenditur: & sola mens testatoris attendi debet, etiam quòd sit tacita. & ex coniecturis colligatur. l. pen. ff. de leg. j. cum proponeretur. in fin. ff. de leg. ij. cum sim. vt Decius consil. cxxiij. col. ij. Panor. consil. lxxviiij. punctus in j. col. lib. ij. Bol. consil. xiiij. colum. vij. pulchrè Angel. consil. cccxiij. incip. quoniam. in princip. Alex. lib. iij. consil. lxx. col. j. & ij. Et dicit Claud. in l. Gallus. in princ. ff. de liber. & posthum. col. ij. quòd verba impropriatur ad hoc vt mens defuncti seruetur in forma specifica. l. Proculus. ff. de vsufr. & dicit hoc esse singulare: pro quo Curtius consil. lxxv. dominus Lud. col. v. & lxx. super col. j. Et dicit Aret. in l. verbis ciuilibus. iij. not. ff. de vulg. & pup. per illũ text. quòd debet seruari voluntas defuncti: etiam si dispositio redderetur inutilis. dicit semper menti tenendum. Et post multa alia dicit Baldus Nouellus in tractatu de dote. in princ. ¶ quòd veniens contra voluntatẽ testatoris dicitur iura pietatis violare, etiam si homini voluntas tendat contra fauorem libertatis. l. contra voluntatem. C. de test. manu. Et dicit Igneus in sua subuli repet. auth. ex causa. C. de lib. præte. col. xxij. quòd voluntas testatoris debet impleri in forma specifica: præsertim vbi lex nõ inuenitur resistere tali voluntati, licet non assintat. Et ibidem col. xxxiij. quòd opinio testantis præfertur significationi terminorum. l. seruo manumisso. cum glo. ff. de condict. indeb. fa cit Ias. in l. quotiens in stipulationibus. v. col. ff. de verb. oblig. Calc. consil. lxxviiij. magister Toninus. colum. iij.

20 ¶ Item mens contrahentium semper est inspicienda. l. fin. C. quires pig. oblig. poss. l. in conuentionibus si de verb. signi. est enim ipsa quæ dat esse contractui in genere. Igneus in l. contractus. col. vj. ff. de reg. iur. Socin. consil. xliij. in præsentia. col. iij. &

iiij. & consil. ccxiiij. in præsentia. col. fin. Decius consil. xlviij. col. fi. & xliij. col. pen. cxc. col. ij. Ias. in l. iij. C. de liber. præter. vel. Et adde quòd regula Pau. de Cast. lib. j. cõsil. cxviiij. viso & examinato. colum. j. vbi etiam ponit quomodo cognoscitur talis mens contrahentium. facit Corn. lib. j. consil. xvj. repet. libr. iij. consil. xij. in præsentia. col. ij. in fi. Alex. in l. si tibi. ff. si cert. pet. vbi Ias. & Socjn. iij. not. dicit & si oporteat impropriare verba. Riminal. in l. si de certa. C. de tract. dicens quòd verba generalia contrahentium restringuntur secundum eorum mentem. facit Bon. in tract. de nobilitate. iij. parte. num. clxxxj. Paninus in tract. de auth. capituli sede vacante. in iij. præludio. vbi dicit idem in rescriptis. latè Hippol. in l. sed sciendum. col. ij. ff. de Paric. panor. in c. pastoralis de deci. in fin. Calc. consil. xiiij. viso instrumento. col. viij. vbi dicit, quòd ad mentem contrahentium & non ad verba inspiciere debemus, prout & fit in legibus: quæ autè sint de mente contractus, dixi in meis clausulis generalibus. in versic. contenta. Intellige semper prædicta procedere quando disponēs processisset ad dispositionem: aliàs enim non susceperet ita voluisse, nisi disposuisset. ita Ias. in d. l. iij. C. de liber. præte. in j. fallen. in l. quicquid astringendũ. col. iij. vers. adde. in j. membro. de verb. oblig. in l. si res obligata. col. v. vers. circa secundam partem. ff. de verb. oblig. Pich. in rep. §. Titia. col. lvij. Roynus in l. Gallus. §. & quid si tantum. col. xvij. post med. vbi Monfer. in fin. col. xiiij. de lib. & posth. Socin. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. vbi facit x. conclusiones circa hoc. quamquam Igneus in d. authen. ex causa. col. lxxxv. dicat, quòd vbi expressa morientis voluntas apparet. licet non sit testatus: tamen seruetur illa voluntas ex quadam æquitate legis, per §. quamobrem. in authen. de nupt. l. ab intestato. ff. de iur. codicil. per rationem l. quædam. ff. de acquirend. hæred. Et quia Ias. in dicta l. iij. C. de lib. præter. ponit quatuor fallen. adde aliam quam ipse ponit in d. l. si res obligata. j. not. vt non procedat quando talis dispositio esset contra legem.

¶ Item in dubio in princip. causæ. & sic in his quæ respiciunt ordinationem litis, magis fauetur actori quàm reo in medio causæ. & sic circa processum & probationes pariter fauetur vtrique. In decisione. & sic in fine causæ plus fauemus reo. Bart. Ias. & alij in l. inter stipulantem. §. j. ff. de verb. obligat. fuit doctrina Azon. quam latè examinant Moder. in l. de die. vbi Ias. col. ii. & iii. ff. qui satisd. cog. & dum dicitur fauendum reo, li-

In iudicio
cui fauen-
dum.

mita nisi in causa testamenti, dotis vel aliàs fauorabili: quia illi le fauor præponderat. Decius in cap. j. colum. liij. de probat. versic. vj. limita. facit Philosophus, part. xxix. probl. xij. & seq. ¶ Item in dubio adhærendum est regulæ, & pro ea pronuntiandum. l. ab ea parte. ff. de probat. cap. ij. de coniug. leprof. Et ei tenaciter inhærendum. Bartol. in l. si tutor. in fin. C. de ser. pig. da. man. Ias. in l. ex quacunq. columna vj. ff. si quis in ius voc. non ierit. in l. fi. columna v. C. de edic. diui. Hadria. toll. in l. qui se patris. colum. xv. C. vnde lib. in l. ab antiquis. C. detestam. colum. iij. Felin. in cap. j. col. iij. & seq. de re iudic. Alex. in l. ex diuerso. §. in iudicio. col. iij. ff. solut. matrim. Rom. consil. ccviii. incip. hæc impetratio. Bai. bar. lib. j. consilio ij. colum. j. Et ei inhære debemus, vt Bononiensis Carrotio. Iason in l. à diuo Pio. num. viij. ff. de re iudic. in l. si cõstante. num. xv. ff. sol. matri. Roch. in tractatu de iure patronatus. in verb. honorificum. col. pen. Et quando à regula receditur, debet exprimi causa. Decius in cap. consuluit. el. j. de appel. & qui habet regulam pro se, dicitur habere rem certã. Decius in cap. cum à Deo iij. not. de rescript. Et dicit Iason in l. cætera. iij. not. ff. de leg. j. quòd semper est pro regula pronuntiandum, & pro regula plura ponit Decius in cap. translato. iij. not. de constit. & in ij. lect. & in cap. cum à Deo in fin. iij. not. de rescript. & in cap. cut. colum. ij. & in cap. in præsentia. colum. ix. de probat. & in cap. ad nostram. in fin. & in consilio cxlij. colum. iij. in rubr. ff. de regulis iuris. numero viij. & dicit Curtius Iunior consil. vij. columna viij. quòd in dubio tendendus est intellectus per quem minus læduntur regulæ iuris cõmunis. ¶ Et est lata culpa ignorare regulas. secus de fallentiis. Iason in l. quod re. colum. iij. ff. si certum pet. vbi Socin. colum. fin. Ioannes Pyrrhus in rubric. ff. de regul. iur. in l. qui cum alio. circa medium. eod. titulo. dixi supra in viij. limitatione de decis. in terminis. vbi quòd est nihilominus ineptum, regulam nõ fallere, vbi æquitas suadeat. & quòd exceptio est fundata in æquitate. dic vt ibi. Et dicit Salicetus, quem refert Cacialup. in tractat. de modo studendi columna vndecima. quòd debemus stare regulis: & non ponere caput ad casus singulares & peregrinos: quia est doctrina periculosa. Salamon. in §. responsa. instit. de iure naturali. charta. v. Afflictus de iure protomiseos. col. ij. Nec mirum, quia dicit Fortunius in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. num. clxxxvij. quòd quando Doct. aliquid iniust

iniustum eliciunt ab aliquo text. illud notandum dicunt singulariter, & menti tenendum. est tamen temerarium dicere text. vel gloss. singularem, vt supra dixiloquendo de auctoritate glossæ.

¶ Item in dubio amplectimur eam opin. quæ minus lædit ius commune. Galiaura in repet. l. centurio. chart. x. num. clij. ¶ Item in dubio amplectenda est opin. per quam redimus ad ius antiquius. Codrus ser. xj. nescio. vbi, chart. j. dicit, Legibus quidẽ antiquis vtere ius cibus verò recentibus. Quoties tractamus de redeundo ad ius primæuum, siue cõmune. etiam si sumus in materia correctoria, semper dicitur fauorabilis & extendenda. gl. not. in c. statutum. in verbo, numerandum. de preben. lib. vj. quam ad hoc reputat notabilem doct. Alexan. in l. si constante. in princ. in iij. col. ff. sol. m. atr. quam per plura comprobat Ias. in l. nemo potest. ij. lect. col. viij. de leg. j. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. col. iij. ff. de pact. & in l. omnium. in princ. iij. col. C. de testa. in l. properadum. in princ. col. pen. C. de iud. Monfer. in d. l. nemo potest. col. x. Socin. consil. vii. ij. vol. ad fin. Brunus de statutis. vij. art. q. ij. Felin. in c. cum omnes. col. iij. in c. cum accessissent. col. iij. de constit. in c. veniens. col. iij. de prescript. Guilielmus Monferrat. in tract. de successione regũ. chart. viij. num. x. in quibus omnibus locis inter cætera dicunt per illam glos. quòd si populus fecit aliqua statuta contra ius commune. quæ postea fecit confirmari à principe, si idem populus voluerit postea tale statutum destruere. poterit hoc facere sine licentia principis. Hinc est quòd Curt. Iun. consil. ij. in fin. per illam glos. dicit quòd in diuersis consuetudinibus statum illi pro qua est ius commune. ¶ Hinc est quòd statibus paribus probationibus statum illi quæ concordat cum iure communi. Bald. in authen. omnes peregrini. C. com. de success. cum sim. vt tradit Fran. de Curte in tract. testium. conclus. ix. & consil. xxiiij. col. ij. Decius in c. cum in præsentia. col. xxviij. & probat Corset. singu. cccclviij. incip. statur. Hinc dicit Aegidius Bellamera decisio. dvij. conclusio. quòd in casu quòd si ius commune concedit aliquid specialiter in aliquibus casibus. si obtineatur postea aliquod priuilegium, reducens nos ad ius regulare, dicitur fauorabile. idem tenet Aret. in c. fin. in fi. col. antepenult. de rescript. Campezius inter feudalia Brun. consil. ij. col. x. Et dicit Hieronym. Zanetinus in disputat. incip. in sacro. col. cvij. quòd vbi possumus aliquid interpretari secundum

23
In dubio redeundum est ad ius antiquum

24

dum ius commune & secundum ius speciale, semper debemus interpretari secundum ius commune. Et dicit Decius consil. cxiiij. col. iij. quod factū superioris debet semper intelligi secundum ius commune quantum fieri potest. & consil. cxviiij. dicit, quod pactum consonans iuri communi nunquam potest dici simoniacum. Et dicit Curtius Iunior consil. v. col. xvij. & consil. ix. col. fin. & consil. seq. col. iij. in l. qui se patris. chart. xx. quarta. C. unde liberi. quod statuta excludētia fœminas à successione propter masculos, quia reducunt nos ad ius primæuum xij. Tabularum, sunt fauorabilia. Et dicit idem Curtius consil. vi. col. xi. post Philip. Corneum per eum relatum quod l. fin. C. de indict. vid. tol. quæ corrigi l. Viscellam, est fauorabilis & extendenda, licet si correctoria, ex quo reducit nos ad ius primæuum, quo etiam reiciebatur conditio viduitatis. Et dicit Ioannes de Monteferrato in rub. de recrip. lib. vi. colpe. nunt. ¶ quod sicut omnis recessus à iure communi est odiosus: ita omnis reditus ad ius cōmune est fauorabilis. Et dicit Brunus in tract. de forma. chart. lviiij. vers. decimo octauo. inuenio limitari quod regula, quod actus sit nullus nō seruata forma. non procedit quando per talem actum redimus ad ius commune. & plures decil allegat ad hoc. Et debemus redire ad ius commune quantum possumus etiam per improprietatem verborum. Rom. consil. cccxxviiij. col. fin. Et dicit dom. Fabianus de monte sancti Sauini in tractatu de emptione & vendit. in iij. q. vij. quæstionis principalis. quod ideo privilegia contra ius facilius tolluntur: quia natura quæ; res de facili redit ad ius cōmune, quod vocatur natura. & ibidem in fine subdit, quod propterea tenenda est opinio illa quod non præscribatur p̄cto quod quis possit perpetuò recitare rem venditam: quia res facilius reuertitur ad priorem Dominum: ideo interpretatione iuuandum. Et dicit Ignus in authen. ex causa. colū. xxx. in fi. ¶ quod voluntas testatoris potius debet interpretari secundum ius commune, quàm secundum cōsuetudinem. Et dicit Rochus de Curte in d. c. cum accessissent. de constit. chart. x. quod talis materia bene est fauorabilis, nisi quis priuaretur iure suo. Et dicit Rom. consil. cccxviiij. incip. quæritur etiam quod verba nouæ constitutionis per quam reditur ad ius commune primæuum, sunt latissimè intelligenda. Et dicit Corn. lib. ij. consil. xiiij. ad huius colū. ij. quod statutum derogans iuri communi reducens ad ius antiquum dicitur fauorabile & extendendum

tendendū. Et liiij. videtur litera p̄ q̄ in interpretatione cuiusque legis nouæ debemus minus recedere à iure antiquo. quàm sit possibile. Et dicit Socin. consil. iij. in Bononiensibus. colū. v. & seq. incipien. super quæstione. quod exemptus potest se submittere ordinario sine licentia: quia res de facili reuertitur ad naturam suam. & ideo Castrum quod ab antiquo non erat de demaiano, licet postea factū, de demaiano potest alienari: quia de facili redit ad naturam suam. Et dicit Cacialupus in repet. l. omnes populi. col. j. quod statutum disponens quod idem ius reddatur clericis in foro seculari quod redditur laicis in foro ecclesiastico: videlicet quia reducit clericos ad ius commune.

¶ In dubio etiam iudicandum pro pupillo, vidua, pauper. ²⁷ vel infirmo, intellige quando dubitatio habuit originem in propria persona talium personarum fauorabilium, vel saltem postquam ius deuenit ad personam fauorabilem. aliàs sicut Matheſi in trac. de elect. verioris op. col. j. Iſti enim tales sunt miserabiles personæ, vt dicit Alber. in suo dictionario. in ver. miserabilis. Barb. Felin. post Canonistas in c. significantibus. de offic. delegat. Bar. & alij. in l. j. C. quando imper. inter pupil. & vidu. ¶ Non tamen propterea illis tantum fauere debemus quod cæteris iniustitiam faciamus. c. ex tenore de foro cōpeten. facit l. fin. §. sed si quis. in fi. C. com. de legat. Decius in c. j. col. fi. de cōstit. in c. in præsentia. col. xxxv. de probat. frater Ludouicus Viualdus in Opere regali, de laudibus trium hliorū, circa fin. iij. q. allegat illud Deuter. xxiij. pauperis non misereberis in iudicio. ¶ Et dicuntur miserabiles etiam mercatores, ²⁹ dum sunt in mercimoniis & peregrinat. Alexan. lib. vij. consil. cxxxj. omnipotentis. ad fin. Denum dicuntur miserabiles, secundum Alber. vbi s. omnes ad quorum commiserationem natura nos inclinat. Afflictus in constitutione, lege præsentem. iij. not. licet ipse sentiat contrarium in constitutione, omnes nostri ij. not. quia meretrix esset miserabilis, & tamen non est digna legum laqueis immodari. idem tamen quod Albericus tenet & Ioan. Lup. in tract. de don. inter vir. & vxor. chart. lxxv. col. iij. est in repet. c. per veltras. vbi dicit ¶ quod quantum ad hoc dicitur vidua illa quæ caret marito, licet nunquam fuerit nupta: vel quæ habet maritum inutilem, puta bannitum, vel abientem, vel damnatum ad perpetuum carcerem. l. fin. C. ad leg. Fla. de plag. vbi gl. & Bal. Alex. iij. vol. consil. cxxvij. incip. in hæc hesitatione. & intelligere debemus de vidua honestè uiuente. ³⁰

²⁷ Pro pupillo, vidua, & paupere.

Miserabiles personæ.

- 31 uente. Felin. in d. c. significantibus. † Itē orphanus dicitur miferabilis. Formularium prouinciale. chart. xxiiij. Item pauper est miserabilis. hinc dicimus quod in dubio pro pauperiore in auth. de ecclesiast. titul. §. si quis in nomine magni Dei & causa pauperis debet citius expediri, quam causa diuitis. glos. in cin primis ij. q. j. Et pauperi litiganti debet aduocatus patrocinari sine salario. Iaf. in l. j. in fi. j. colum. ff. de officio proconsul. & leg. in §. tripli. colum. penult. instit. de actio. vbi subiungit quod notarius conficiens instrumentum inter pauperes, nihil debet ab eis petere pro salario. idem vult Decius in cap. j. col. liij. de probation. & Rota in articulis decif. dcccciiij. incip. nota. idem dicit de aliis scripturis. † Et si diues litigat cum paupere, diues cogitur sibi ministrare expensas ad litigandum. l. si iustura. C. de in officio. el. secundo. ff. de in officio testam. vbi Paulus de Castro in siml. vt Paris de Puteo in tract. de Syndicatu. in vers. expensae. col. ij. est chart. xxiiij. Bald. Nouellus in tract. de dote. ix. parte. vij. speciali. in cap. si qui test. colum. penult. de testib. Et hoc facit Rex Francorum pauperibus secum litigantibus. dixi inter feudalia Bruni. consi. xij. col. iij. intellige quando pauper habet pro se praesumptionem iustitiae. Ioan. Lup. de donat. inter virum & vxor. chart. lxx. col. j. ver. amphibibus. viij.
- 33 & xx. † Et rationem quare sit fauendum debilibus, ponit Ilocrates in oratione panegyrica, incip. illos. chart. vj. ad rem redeo, ad istam misericordiam quae est instinctus naturae secundum Fabia. in authent. nouissima. C. de inoffic. testam. ij. quae stione moueri possumus pluribus de causis † ideo lex remittit in arbitrio iudicis quae dicitur persona miserabilis: vt per omnes Doct. in dictis locis. Iaf. in l. T. tuae. textores. col. iij. de legatis j. qui refert Alexand. conuio cxxj. lib. j. ad fin. dicere
- 35 † quod vidua seu pupillus non dicerentur miserabiles, nisi concurrat etiam paupertas. & fuit originale dictum Spec. in tit. de instrumen. edit. §. nunc aliqua. vers. lxxij. pro quo Petrus de Vbald. in sua canonica episcopali. x. c. principali. Sed illud dictum resoluit Decius in cap. caeterum. col. x. de iudic. vers. scilicet aut si agatur, dicens quod etiam vna Regina inspecta qualitate eius personae potest dici miserabilis. arg. l. sed si suscepit. cum gl. in vers. modica. ff. de iudic. Et quod etiam si sit diues, est sub protectione ecclesiae. licet d. Roch. ibidem pro Alex. alleg. Panor. in cap. ex parte b. col. v. penult. per generalitatem illius text. & cap. ex tenore. de foro comp. Illud dictum Alexan.

& Spec. Secundo resoluit Bulg. in l. j. ff. soluto matrimonio. col. vij. vers. terrius casus. post Bald. Nouellū in tractatu dotium. nona parte. in xvi. speciali, dicens quod opinio Specul. procedit quantum ad effectum: de quo ibi, scilicet an relictum eis factum dicatur relictum ad pias causas. Sed quantum ad effectū competentiae iudicis, omnis vidua diceretur indistincte miserabilis. facit, † quia per se non potest stare in iudicio. Card. quē 36 refert Afflictus in constitutione, praesenti lege iij. not. licet dicat quod opin. quod requiratur etiam paupertas, est verior. quod videtur casus in d. cap. significantibus. Ad rubricā quam ponderat Alex. C. quando imper. inter pup. in. & vid. respondet Parpalia in l. j. C. de sacrosanct. quod ibi subiicitur verbum, alias, quod non obstanti disunctiua importat similitudinem & aequiparationem. Felin. in cap. sedes. col. fin. de rescrip. vnde sequeretur quod illa rubrica non loqueretur nisi in diuitibus propter disunctiuam, vel. Et sic oportet incurere in alterū de duobus inconuenientibus: nam si tenemus quod in princ. illa rubrica loquatur de non miserabilibus propter disunctā: sequitur contra Alex. & Specul. quod etiam diuites gaudebūt illo priuilegio: quia ibi textus aequiparat. Si verō tenemus quod loquatur de pauperibus, oportet concludere quod siue diuites siue pauperes semper sunt miserabiles: & propterea dicit Parpal. melius esse tenere quod relinquatur arbitrio iudicis. Afflictus d. constitutione, omnes nostri. ij. not. subiiciens, † quod impetrās priuilegium à principe propter miserabilitatem, debet exprimere qualitatem miserabilitatis. Et illud priuilegium illius tit. C. quando imper. inter pup. & vid. quod habet vt non possint cogi litigare extra prouinciam. Item & vt possint quandocunque petere se remitti coram supremo principe omisso medio. In tantum procedit quod non potest illi renuntiari, secundum gl. in d. l. j. in ver. excedere. quam ibidem sing. reputat Bolog. post alios ibidē & in l. pen. C. de pact. Rom. consi. cclxx. incip. non est dubium. Felin. in cap. si diligenti de foro compet. in iij. Fallen. in ij. correlatio. Bertach. in tract. de gabellis. vij. parte. q. xxvij. Bald. in cap. de causis. col. v. antepenult. de offic. deleg. † Et propterea d. meus Thom. Parpalia in d. l. penult. dicebat se vidisse in causa cuiusdam viduae quae coram ordinario iam erat apunctuata ad ius, & quae petiit se remitti coram principe, quod ipsa ibi remissa fuit: quia per consensum praestitum in litigando corā ordinario, nō potuit

37
Priuilegium
miserabili
personarum

38
Etiam
pendē
test. in
princi

renunciare privilegio dictæ l. j. Idem tenet Affectus constitutione, statum col. x. q. xij. limita tamen nisi cum miserabili esset admixta persona non miserabilis: quia ratione connexitatis debet remanere coram priori iudice. Aret. consil. lxxxiii. quia multa. col. iiii. vers. vlt. dicebam quod videtur durè, quia magis privilegiatus deberet trahere minus privilegiatū. Ias. in l. impenum. ff. de iurisd. om. iud. col. iii. vbi infert quod vbiunque in eodem negotio interueniunt clericus & laicus, semper iudex ecclesiasticus tanquam iudex clerici, qui est dignior, de eo cognoscat: quia magis dignum trahit minus. Bar. in l. precipimus. §. eodem obseruando. C. de appel. Barb. lib. ij. consil. in fin. col. vi. & consil. xxxi. clementissimi. col. ii. Rom. consil. cclxxv. in casu proposito. Moferrat. in tract. de successione regū char. x. num. xxii. facit Panor. in cap. super quæstionum. in §. i. verò. de offic. deleg. vbi in causa commissa inquisitori & ordinario appellabitur ad Papam superiorem inquisitoris. & sic ad digniorem, non autem ad Metropolitanum. hinc infertur quod si plures laici inquiruntur à iudice seculari, si inter eos reperiantur vnus solus qui sit clericus, debent omnes remitti coram iudice ecclesiastico tam laici quam clerici. ita in terminis Ant. de Prato, quem refert & sequitur Marian. Socin. relatus per Hipp. suo not. clxxx. incip. plura. vbi valde extollit istud dictū vltra omnia eius dicta singularia. poterat dicere q̄ in simili Barb. in cap. i. col. i. de probat. nec est de plebe Deo, vt inquit Ouid. & Cicer. in Paradox. quæ Stoici vix in ovo, in gymnasiis probat. & Hipp. etiam hoc dictum extollit in l. de incestu. ff. de quæstion. Socin. in l. cum senatus ad fin. ff. de reb. dub. & Feli. quem latè refert Thom. Ferrat. caus. x. incip. si contingat. Roch. de Cur. in cap. ex literis. iij. not. de constit. facit etiā quia de connexis idem est iudicium. Ias. in l. i. C. de transf. Decus in cap. translato. iiii. not. de constit. vbi Roch. col. ii. post Felin. dicit quod connexum dicitur quando vno & eodem tempore quid factum fuit. per illum text. ibi, sub eadem spōsione. vnde continentia causæ diuidi non debet. Ias. in l. nulli. C. de iudic. Felin. in cap. ex tenore. col. i. fin. vers. extra dictos casus. de rescript. † facit, quia ratione adiuncti quis consequitur ex persona alterius quod ex persona sua cōsequi non posset. Alexand. lib. iiii. consil. cxxii. viso puncto. columna iii. Barbar. libro ii. consil. xxxvi. Sapienter. col. ix. & tribus sequentibus. Hip. in l. de minore. §. tormenta columna iii. de quæst. latè Nata. in repet. cap.

cap. quamuis. col. iij. de pact. lib. vj. & in locis relatis per Bonif. in tract. de nobilitate. iij. parte num. cix. xxvj. Stephan. Malereti in tractatu de electione. char. xx. & seq. Est fortis decisio & vtilis, quia longè mitius agitur cum delinquentibus in foro ecclesiastico, quam in foro seculari. Et licet non inueniam illam decisionem hactenus ab aliquo impugnatam.

† Tamen contrariū facit quod vult Spec. in tit. de cleric. con iug. col. iij. vers. qui si clericus habens. vbi si clericus & laicus fratres habent patrimonium indiuisum: tamen laicus propter hoc non consequetur exultationē à muneribus, quia publica utilitas non debet vacillare obtentu privilegij clericali.

† Secundò facit quod vult Bart. in l. fin. col. iij. vers. coram quibus. ff. de colle. iulic. vbi si in vniuersitate sint tot laici quot clerici, bene procedit illa regula, quod magis dignum trahit minus. scilicet autem quando laici essent plures. & licet allegetur Barto. contrarius, vt per Nizel. concord. cccij. incip. notum est. post Mathefil. not. cxliij. incipien. not. quod si in causa iudici uida, tamen ipsi eum concordant.

† Teriò adduco quod vult Bald. in l. fin. vlt. char. in vj. quæst. principali. C. de edict. diu. Hadr. tollend. vbi dicit quod forus delicti tanquam principalior debet attendi & quia maior pars patrimonij spectat laico ideo punitio spectabit iudici laico.

† Quartò facit quod vult Nicoi. de Neap. & Bald. in l. iuris peritosis. §. j. ff. de excusat. vbi dicunt, quod si vnus arbitrorū sit clericus, alter laicus, ambo iudices superiores arbitrorū debent adiri. in delictis autem, quia de eis non conuenit læpius quæri, is procedet coram quo prius his fuerit contestata.

† Quintò facit quod vult domi. Alexand. in l. sepe. ff. de re iudicata. colum. xj. vbi etiam in connexis delictis absolutoria siue condemnatoria lata de vno ex delinquentibus, nō nocet, nec prodeit alteri.

† Sextò facit quod vult Panorm. lib. ij. consil. xxxij. inci. præsidio. colum. fin. vbi lata sententia per arbitros contra duos socios, quorum vnus erat clericus, poterit iudex secularis adiri pro executione contra alium socium qui erat laicus, nō obstat connexitate causæ.

† Septimò facit quod vult Felin. in rubr. de appel. col. penult. vbi vult quod quando qualitas clericatus nō concurrat necessariò ad actum qui tunc fit, puta ad exercitium iurisdictionis, tunc nihil repugnat quominus possit adiri superior laicus.

¶ Octauo facit Felin. in cap. quem sit. de Iudicis. j. nota. quem pro contrario allegat Hippolyt. in dicto singulari, in fine. vbi laicus ita demum gaudet privilegio clerici consocij, si aliter privilegium clerici non valeret. sed hic bene valet: ergo laicus non gaudebit.

- 43 ¶ Non obstat quòd præmissa procederent vbi causa esset diuidua. sed Antonius de Prato loquitur vbi est indiuidua. quo casu omnes videntur velle quòd ecclesiasticus etiam cognoscat de laico, saltem vbi sunt æquales. Roch. in cap. quanto. se cundo not. de iudic. Roma consilio cxxv. in casu præmissa. ad fin. Bologn. consil. xxiiij. colum. iij. Bertachin. in tractatu de episcopo. secunda parte. libro iij. quæstione vigesima septima. est charta xxvij. Felin. in cap. cum M. v. colum. versicul. est tamen. de constitut. in cap. fin. colum. j. versicu. fallit quartò. de exceptioni. & in terminis quæstionis nostræ, in capite primo. colum. iij. de præscriptionibus. vbi semper doctores faciunt istam considerationem, An sit pro causa diuidua, vel indiuidua. vnde cum hæc causa sit indiuidua ergo cognitio spectabit ecclesiastico. imò si esset diuidua, dummodo tamen cù difficultate fieret diuisio ex quo deberet tunc integra vni assignari. §. fin. institut. de offic. iud. Modern. in l. si idem cum eodem. §. j. ff. de iurisdictione omnium iudicum. ideo ecclesiastico vt dignior assignabitur. Sed respondet Felin. in dicto cap. ex tenore. col. fin. versic. extra dictos casus. dum dicit inspicendum esse originem facti. vnde cum à principio potuerit diuidi processus, & formari inquisitio contra quemlibet de per se, videtur quòd possit adhuc hoc fieri remittendo clericum ceram ecclesiastico. Et sic causa erit diuidua. Aliter potest responderi, prout Decius in dicto cap. ex. literis. v. notab. Et ibi Koch allegando Mananum in cap. primo. versiculo, decimoquarto declarando. & versiculo sequen. de foro competen. Et propterea bene cogita: quia disputatur de dicto vel in iuxta illud. Appelles faciebat. vt in simili dicit Ioan. Pyrrhus in l. prima. C. de liberi. ¶ Tales enim miserabiles personæ sunt etiam sub protectione iudicis ecclesiastici: taliter quòd ipse de eis licet essent personæ laicæ possit cognoscere. Barbat. Felin. & alij in dicto capit. significantibus. pulchrè Imol. in capit. nouit. de iudicis. columna octaua. Et si Ius Ciuile contradicat iuri canonico, stabimus iuri canonico. Felinus in capit. in causis columna prima. de testibus. in dicto capitulo significantibus. in

capit.

cap. ecclesia sanctæ Mariæ, de constitutionibus. colum. xv. Alexander in Apostilla ad Bartol. in l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccle. in Defensorio montis, per Bustum, charta xlv. colum. iij. Et Afflictus decisione ductesima quinquagesima prima, incipiente. dicit constitutio. ampliat priuilegium huc procedere in ecclesia quòd dicatur miserabilis. & limitat procedere, nisi ille qui a ditor pro iudice habeat iurisdictionem in conuentum à miserabili persona.

¶ Item limitat quando reus esset priuilegiatus de iure communi, vt per eum. sed pone quòd persona miserabilis petat se remitti coram præfide, quia non est comp. regis vel supremi domini, nunquid debeat remitti? credo quòd sic, per rationem iurium prædictorum: tamen non inueni in specie decisum. & quòd istis pauperibus & miserabilibus sit fauendum. & in dubio pro eis pronuntiandum, tenet Mathesil. in dicto tracta. de elect. verior opin. Ias. in l. inter pares. ff. de re iudica. colum. j. vbi dicit etiã quòd in omnibus casibus in quibus ius vult alicui fauere in iudicando: pari modo, idem fauor debet præstari in probationibus. idem Ias. in l. de die, ad fin. princip. ff. qui falsis. cog. Barba. in tractatu. de Cardin. quæst. xj. col. j. & benignior dicitur illa quæ minus obligat Ange. consil. cccxxxvij. non reuocando libro ij. colum. ij. Et illa quæ fauet doti & matrimonio, maxime vbi agitur de impediendo inducto à canone. Felin. in cap. licet ex quadam de testi. colum. ij. & quòd fauendum sit benigniori, pulchrè text. in capit. fin. de transact. vbi in quibus ius non inuenitur expressum, & iustate seruata procedendum est semper in humaniorem partem declinando. secundum quòd personæ, causæ, loca. & tempora postulant. Signorol. consilio fin. colum. xij. quod tantum procedit, quia licet in dubio probatio sit interpretanda contra probantem. l. non hoc. C. vnde legit. tamen benignior interpretatio solet etiam sumi. Et ideo in cõkursu utarum interpretationum hæc vltima præualeret: ita quòd in dubio interpretatur probatio producente, si hoc sit benignius. Alexand. in l. diuortio. ij. colum. ff. soluto matrimonio. Ruinus in repet. §. Cato. colum. xlij. in fin. ff. de verborum oblig. Benignior etiam dicitur quæ fauet testamento.

¶ Et idem in dubio iudex debet amplecti viam benigniorem. l. benignius. ff. de legi. cap. fin. de re iudic. idem pro miserabilibus personis & alus de quibus infra. Ias. in l. inter pares.

Benignior
via.

primo notab. ff. de re iudic. vbi limitat. nisi esset evidens nullitas seu iniquitas: vel nisi vbi agitur de vtilitate animæ, quòd illa præfertur viæ benigniori. Hippol. not. clj. incip. semper.

46 ¶ Item in dubio pro dote, matrimonio, testamento, pro potestate clauium. vt etiam supra dixi in ix. limitatione.

¶ Item pro causa studij. Decius consil. lxx. in fin. Item in dubio capimus partem tutorè pro corpore. l. imò. ff. de lib. caus. Ripa in tractatu de Peste. charta lxxvij. num. cccclxxxiiij.

Euitatur
peccatum.

¶ Item pro ea opin. qua euitatur peccatù: & sic quæ fauet animæ. cap. ad aud. de homicid. cap. iuuenis de sponsal. Rosarium Busti prima parte. ferm. xxvij. litera x. ad fin. Ripa vt supra in cap. auditis. col. xxj. de præscript. versic. ij. limita. Ias in authen. quas actiones. col. vij. C. de sacrosanct. Ioannes de Anan. in cap. de ciuitate. de vsuris. colum. iij. Anton. de Priato in tractatu de secund. nup. chart. xv. col. j. & ij. Ang. in vers. dubium. num. j. & ij. dicens. serus in foro contentiosus. inferens propterea an in dubio quis debeat iudicari irregularis.

¶ Itē in dubio existentes in iure matrimonij melius est dimittere copulas, quàm disungere coniunctos contra statuta Dei. licet ex quadā. de testi. Angelica vbi §. in fin. ex quo inferitur, quòd in dubio debemus tenere opi. que fecit seruare iuramentum. Ant. Baueria in tract. de virtute iuramenti. col. fin. versic. item hoc præcipuum. Barba. in trac. de card. vij. q. col. si. Ferracautel. xvij. incip. magna. in fin. iij. col. Alex. lib. iij. consil. xlix. incip. paucis in fin. & propterea dicebat Gemin. consil. cxij. in fin. quòd in dubio iudicandus est contractus vsurarius. Calcaeus cōs. xxv. col. xij. incip. prima facie. & lxxiiij. quod dictus. in fin. facit Hippol. notab. clj. semper. Marianus in repet. c. ad audientia. de homic. Cæpol. de contractibus simulatis. col. fin. sed contrariū vult Socin. in l. rogasti. in fi. principij. ff. si cer. pet. Burgos in cap. ad nostram. de empt. & vend. col. j. tacit. quia in dubio quantum ad forum iudiciale iudicamus potius quòd quis non sit excommunicatus. Decius in c. præterea col. h. de appel. Et sic dicere possumus quòd contraria procedunt in foro pœnitentiali. Marianus vbi supra. & Corneus vol. ij. consil. ccj. in hac. ad fi. dicens quòd licet sit fauèdum animæ. per hoc tamen non debemus à iuris censura recedere.

47 ¶ Item in dubio tutor via est eligenda. c. nisi. circa fi. de renunt. Et in dubio tene certum, relinque incertum. c. nullus. de pœnit. dist. vij. Calcaneus consilio ccx. spectabilis. col. iij.

¶ Item

¶ Item in dubio pro causa funeraria seu primipilari. Ias. in l. j. col. ij. ff. solu. matrimo.

¶ Item pro illo qui est in possessione. Ias. vbi supra. facit §. cōmodum. institut. de interdictis. hinc dicimus, Beati possidentes. gloss. in cap. j. §. si tres. in vers. à duobus. de pace tenenda. Alexan. lib. j. consil. cxxix. col. j. Decius in cap. ex literis. col. ij. de probat. Sando. in l. si inter. col. ij. ff. de reb. dub. decem alias vtilitates possessionis ponit Curtius Senior in repet. l. admo. nendi. colum. lxxvj. & seq. ff. de iureiurando.

¶ Item in dubio iudex debet esse procliuor ad approbandum donationem factam per maritum vxori. Monferri. in repet. l. si constante. col. lvij. in fin. ff. sol. matr. Et quòd non sit reuocata, Socin. & Sando in dicta. l. si inter virum. ff. de reb. dubiis.

¶ Item in dubio quòd instrumentum non sit falsum, gl. in l. iur. isgentium. §. quòd ferè. ff. de pact. Alexā. lib. j. consil. lxxiiij. viso testamento. col. penult. & lxx. viso processu. col. j. Cæpol. qui in illo casu consuluit consil. xxj. col. viij. & consil. seq. col. iij. Idem vult Barba. in rubr. de fid. instr. col. v. Corset. sing. ccxvij. in versic. probatio. dicens esse gloss. singularem, vt Bologn. & Ias. super ea. Alexand. lib. v. consil. xcij. in causa & lire. col. penult. Curt. Senior cōs. l. fo. incip. præfens cōsultatio. in fi. col. xj.

¶ Itē in dubio quòd actus potius valeat quàm pereat. l. quotiens. & l. vbi verborū. & vtrobiq. Socin. ff. de reb. dub. Hipp. in l. j. §. si seruus. iij. col. ff. de quæstio. Decius cōs. cxl. col. ij. Ias. in l. verbis ciuilibus. ij. col. ff. de vul. & pup. in l. j. j. not. ff. de eo quod cer. loc. Latius in l. quotiēs de stipulationibus ff. de verb. oblig. vbi quòd in dubio tenenda est opin. quæ fauet substantiæ actus. Et ista præsumptio alijs præferatur. Decius cōs. lxxvij. col. v. quod facit ad multa. Sed Ferdinandus in repetit. §. diuinum. xxvj. dicit quòd interpretatio vt odium excludatur, præfertur isti. Ias. in l. nominatum. ad fi. ff. de libe. & posth.

Quòd actus
valeat non
pereat.

¶ Item in dubio quòd contractus sit potius sensusualis quàm emphyteuticus. Ias. in authen. qui rem. C. de sacrosanct. eccl. in trac. de iure emphyteu. colum. lxxix. versic. vij. Modern. in apost. Panorm. in cap. constitutus. colum. fin. de relig. domib. Hippoly. not. xc. incipien. contractus. vide tamen Socin. consilio clxvij. col. ij. & iij.

¶ Item in dubio debet intelligi vt minus liget, quàm magis. Nata in clemen. sæpe. §. fin. col. iij. de verbor. signific.

¶ Item compromissum non esse sciendum. Socin. consilio ccc.

Compro-
missum.

¶ Item actus principis potius adaptetur ad iure factū, quā ad non iure Felin. in c. ex literis. col. ix. de constitur.

¶ Item quod quis excusetur à muneribus Angel. instit. de excusat. tut. in princ. in col. penult.

¶ Item pro religione & pro ecclesia sunt personæ. ff. de relig. & sump. funer. Roch. in c. ar. si clerici. char. xij. de iud. nō tantū quod propterea desit iudiciū rationis. c. non solum. de reg. lib. vj. circa prin. Ias. in l. si sic. in princ. de leg. j. Decius in c. quz in ecclesiarum. col. iij. de constitur. nec in tantum quod propterea enueretur iurisdictioni laicorū. Ios. And. & alij in c. nouit. de iudic. c. per venerabilē. ver. rationibus igitur. qui fil. sint leg. Moder. in tract. de perfecto clerico. chart. lxxv. Bolch. in resp. rob. de constit. col. xv. Hadr. Papa noster in Quodlib. chart. xiiij. & char. xv. quia ecclesia est cultus instituz. Decius cōf. clj. col. iij.

¶ Item pro reo Decius in cap. ex literis. col. iij. de probat. Ias. in l. de die. ad fin. princip. vbi limitat quatuor modis. ff. qui falsif. cog. Mathefil. vbi suprà.

¶ Item contra illum qui probat, Decius in cap. in presentia. de probatio. colū. xj. dicens hoc procedere etiam si materia sit fauorabilis.

¶ Item in materia successione in dubio pro agnatis contra agnatos. Bolog. consil. lxx. vt in presentia. col. fin.

Pro hærede. ¶ Item in dubio pro hærede contra legatarium l. vnum ex familia. §. si rem. de leg. ij. Lancei. in l. talis scriptura. iij. colū. de leg. j. Paulus de Cait. & Socin. in l. si fuerit. ff. de rebus dubis. Decius consil. xcij. col. ij.

¶ Itē in dubio iudicamus id quod est vtilius filio in materia finationis. Decius in cap. per tuas. col. ij. de probat.

¶ Item iudicamus in dubio substitutionem esse prout erit vtilior filius. Socin. in l. j. col. lx. de vulg. & pupil.

¶ Item in dubio iudicamus quod substitutio potius sit directa, quā fideicommissaria. Socin. in l. centurio. colū. xij. ff. de vulg. & pupil. vbi Arcun. col. xix.

¶ Item in dubio iudicamus quod dispositio sit potius modalis quā conditionalis. Alex. lib. j. consil. cij. incip. visis. col. ij.

¶ Item in dubio quod verbum stet specialiter, non regulariter. Bartol. in l. hoc legatum. ff. de leg. j.

¶ Item in dubio verba statuti adaptantur ad frequentius continentia Bologn. consil. xlj. col. ij.

¶ Itā in dubio tenere debemus opi. per quā fratres reducuntur ad æqu

ad æqualitatē. Socin. consil. iij. lib. j. ante fi. & lib. iij. cōfil. cviij. casus. ser. ad fi. in repet. l. cum auus. col. xx. dixi in meis clausulis generalibus. in verb. & hæredes. ¶ In dubio appellatio debet admitti. Ias. in l. j. col. iij. in vi. nota ff. si quis cau. Decius cōfil. xxxvij. col. ij. & fi. & xxxiiij. col. ij. & xlix. col. ij. clxij. col. iij. in c. vt debitus. col. antepen. de appel. Præpos. in c. ex ratione. col. ij. eod. titu Socin. consil. cxxv. circa primum. col. iij. Felin. in c. significauit de testi in prin. ij. col. Alex. lib. vij. consil. cxxxix. viso puncto col. x. in c. super eo. iij. col. de app. vbi etiam dicit. quod in iudicio debemus dicere appellationem non esse desertam, quia secundum eum in dubio iudex debet eligere viam per quā vtriq; parti consulitur. quod limitat Decius ibi nisi essemus in materia in qua regulariter appellatio non admittitur: nam in dubio debemus itare regulā. vt latē dixi paulō s. ¶ Item in dubio omnia interrogatoria debent admitti. Imola & Panot. in cap. per tuas. de testib. Idem de positionibus & capitalis. Curtius de positio. in ix. Breuiloquio Ias. in auth. ad hæc. C. de iud. ¶ Item in dubio contra fiscum l. non puto. ff. de iur. fil. & cōtra volentes eum impinguare, practica Petri Iacobi de cōtradi. l. §. quadrupli. insti. de act. col. antep. & rub. seq. col. iij. Intellige tamen semper quando fiscus tractaret de lucro captando, & priuatus de damno euitando: puta quia fiscus ageret de pœna sibi acquirenda: secus si veniret ex cōtractu, vel successisset alicui priuato: quia tunc in dubio faueremus fisco, vt est de mēte Bolog. ibi in suis nouis interpretationibus. in j. par. & in Theodosiana. in verbo, die nono. est chart. xxv. cum. & Alex. in l. j. ff. sol. mat. vbi Ias. col. xj. Ang. de Arcin. quem sequitur Ias. in l. de die. ad fin. prin. ff. qui falsif. cog. Et vtiroque allegat Angel. de Are. & dicit Ias. se ita consulisse. Felin. in cap. pastoralis. col. v. de rescrip. in cap. duobus. col. ij. de re iud. Roch. de Curt. in rubr. extrā de iudic. chart. fin. vbi Decius in ij. lectu. ad finem. intelligit eam procedere quando agit de priuilegio fisci contra priuatum: quia in dubio contra fiscum ne fiat multiplicatio priuilegiarum: prout etiam ipse dixit in cap. iij. col. iij. de probat. Hippol. in repetitione rubricæ. C. de probat. col. lxxix. versic. teneas tamen menti. cōfirmatur hæc opin. ex eo quod supra dixi. quod in dubio fauendum est superiori & debiliori contra fiscū qui est ditor & potentior. Item quia communiter quodāmodo iudex in causa propria, quod est valde absolum. Bayerius in §. si seruum. col. iij.

In dubio appellatio admittitur.

Contra fiscum.

instit. de h̄red. instit. Maleretus in tractatu de electione. cap. lxxxix. Corset in tractatu de pot. regia. questione xlv. Propterea dicit notanter Bartol. in l. qui iurisdictioni. in secunda lectura ff. de iurisd. omnium iudic. quod sicut recusatur quis ne sit iudex in causa propria: pari modo potest recusari ille quem ille in iudicem dare voluerit. nec memini me alibi legisse. Est verum quod intellectus illius l. non puto. multum trutinatur per Modernos in d. l. j. soluto matrimonio. vbi Socin. columna ij. & Bulgar. columna iij. & Curtius in l. prima. C. de edendo. tenebat opin. Bulgar. quod ille text. nō probaret hanc regulam. sed solum ibi dicatur quod iudex non errat si pronuntiat contra fiscum, quasi velit quod fiscus non sit priuilegiatus, quod pro eo in dubio debeat iudicari: sed elinquat in dispositione iuris communis: & secundum eum si hæc regula esset vera. destrueretur tota materia tit. C. de iur. fis. & de privileg. fis. Bald. Nouellus autē in tract. dotium in ix part. in j. priuilegio. dicit d. l. non puto. solum procedere quando esset aliquid dubium super aliquo articulo iuris: quia tunc fieret interpretatio contra fiscum, subdens idem esse quando esset super dubio facti.

¶ Item in dubio prouiores sumus ad absoluendum quam ad condemnandum l. absentem. in principio. ff. de pœn. Barbat. lib. iij. consil. ij. illud ad finem. Et propterea dicit Decius consilio clxxv. in causa falsitatis. columna si. quod curia maiorem honorem consequitur ex absolutione, quam ex condemnatione. fuit dictum Pittaci philosophi quando pepercit occisori filij sui. ¶ In dubio minor pœna est eligenda. l. penult. & fin. ff. de pœn. facit Iac. in investigatione. in versiculo, dicti vasalli promiserunt recognoscere dictum feudum. columna v. dicens quod pœnæ ponuntur magnæ vt homines magis timeant, nō vt exigantur ad vnguem. facit quod vult Ang. in §. furtum. instit. de obligationibus quæ ex delicto nascuntur. vbi dicit quod quando pœnæ fuerunt taxatæ. homines erant doctiores, quia habebant rem publicam, nunc autem sunt sub dominis. Ideo non possunt in totum exigi. facit Baldus in l. prima. C. de secund. nuptiis. in figuracione casus, dicens quod pœnæ imponuntur ad malos mores corrigendos, non vt fiscus locupletetur. facit Felin. in cap. irrefragabili. §. ceterum. de offic. ordin. dum inuehit contra conditores legum, qui dum fingunt tendere ad correctionem morum, gerunt curam marsupij. pro quo gloss. in clementina ij. in verb. consumit. de cens. faciunt enim

In dubio
minor pœ-
na eligitur.

enim vt Iudas: Io. iij. dum fingebat pietatem pauperū, dicens. Poterat vnguentum hoc venundari multo, & dari pauperibus: & volebat implere loculos. Facit illud quod dicitur de lupo, qui dum agnū errantem sine matre conspexisset, compassionē fingens quod expauesceret agnus, quia solus esset, & sic tenere ætatis, illum deuorauit. & vide gloss. in regula Cancellarię viij. & xxvj. xxix. & xxxij. vltima chart. & xlvj. dixi in meo inuentario librorum iuris, charta penultima. addo nunc Had. Pap. nostrū in Quodlib. q. vj. litera h. est charta. lvi. col. j. a. Luc de Penna in lege mulieres. colum. vij. C. de incol. lib. x.

¶ Item in dubio debemus tenere illum intellectum ad legem per quam videtur eam fuisse conditam super casu magis dubitabili. Ioannes Lupus de don. inter virum & vxorem. charta lxxviij. columna j. in versic. x. & vltimo. quia lex debet esse de dubitabili. l. quod Labeo. vbi gloss. ff. de Carbon. edic. cap. cum in iure peritus vbi Panor. & Barbat. primo not. de offic. deleg. capitulo rursus. vbi Præpos. vlt. not. qui cler. vel vouē. qui subiungit quod in questione indubitabili non est aliter respondendum, nisi quod non habet dubium. Panor. in capitulo. super questionum §. si verò. colum. iij. de offic. deleg. Et dicit Roch. de consuetud. charta xj. columna j. quod ratio est, quia lex debet esse edita ob necessitatem: ergo non debet esse de casu in dubio, quia esset superflua. pro quo facit Salomon. in repet. l. Gallus. §. & quid si tantum. columna ij. ff. de liber. & posthum. dicens quod aliquid noui debet lex decidere. Limita tamē prædicta vt sufficiat quælibet minima ratio dubitandi. not. in l. eunuchis. C. quitestam fac. poss. ita Gammarus in tract. de extensione. columna viij. versic. quintum igitur. Secundo limita in casu quo essemus clari, quod legislator decidit etiam de casu indubitabili: quia tunc non procedunt prædicta. & propterea formata est conclusio in dubio. Decius in cap. j. prima lect. de iudic. colum. xj. versic. & ideo aliās senis. & sæpe exemplificari potest in legibus Imperatoris, quia ipse respondebat super facti contingentia. ideo si proponebatur factum indubitabile, oportebat quod super illo responderet. Lancel. in l. quod in rerum. §. j. colum. iij. ff. de leg. j. Tertio limita vt sufficiat fuisse dubium ante talem legem conditam, & quod nō fuerit postea. l. iij. ff. de nat. rest. & init. pro socio. ibi, nec vnquam fuit. Bartolus in repetitione l. vbi coni. ff. de inter. act. colum. sexta. in versiculo, vltimo oppo. vbi ponit quartam limitationē

vt sufficiat fuisse dubium apud imperitos, licet non esset apud doctos. facit l. fin. C. de indict. vidu. tol circa princ. versic. nec tamen. ¶ Item in dubio debemus evitare absurdum. dixi supra in argumentis. præpos. in cap. rursus. col. v. qui clerici, vel vouen. Capol. in l. si fugitiui. col. vj. & seq. C. de ser. fug. Claud. in l. ex. factio. §. factio. colum. fin. ff. ad Trebell. vbi inter plures decisiones quas referunt, not. vnam quam ibi ponit. & etiam in repet. l. vt in col. xxvj. versic. ad idē. ff. de iusti. & iur. quod si statutū pro delicto ponat pœnam capitalem vel capitis, intelligitur de minori, & sic de deportatione, quæ etiam pœna capitis dicitur: dicens esse signatum, quia quis posset de hoc lucrari vnam bonâ vestē: quia vbi agitur de vita. pecunia concurrat: quia vbi agitur de causa capitali, debet aduocato bene solui. Ange. & Koch. in l. si pater. ff. de donat. & quod intelligatur de minori vult, Ionn de Vilemari in repet. l. diuis. ff. de fidei. not. lvii. Idem Iason in l. transigere. col. iij. C. de pact. in l. si quis iniquum. §. hæc pœna. col. j. ff. quod quis iur. in diuortio col. iij. ff. sol. matr. Decius in capitulo. at si clerici. in princ. columna xxv. de iudic. Alexander libro tertio. consil. cxvj. in causa inquisitionis. Belg. in suis nouis interpretationibus primæ partis. in l. ij. C. ne Christianum mancipium. Felin. in capitulo ex literis. columna x. versicul. & tenēdo hanc partem. de constit. Card. in c. dictum est à domino. §. quod dicam. in fi. j. quæstionis. j. vbi dicit quod propterea Bonon. fuit liberatus quidam falsarius monetæ. Idem Gasper Portugalesis in repet. l. imperium. ff. de iur. omnium iud. colum. xlviij. versic. circa tertium gradum. & col. xliij. versiculo, est tamen aduertendum. Est verum quod in contrarium vidi aliàs ponderari l. quonia. nouella. C. ad legem Iul. de vi publ. vbi appellatione supplicij venit pœna mortis. & text. cum gloss. in l. j. §. fin. ibi. supplicio capitali. iuncta etiam alia gloss. fin. l. ij. C. de fal. mo. Ideo vide Rimina. in dicta l. imperium. col. xvij. ff. de iur. omnium iud. vbi disputat nunquid prædicta procedant quando statutum veteretur verbo capitis. Et ibi limitat, nisi aliter appareret de mente statuētiū. Item nisi ellemus in casu quo ius civile pœnam mortis imponeret. quia tunc tale statutum debet intelligi secundū ius civile. super qua cogita. quia mihi non placet. ¶ Intellige primò hanc regulam, dummodo per eam non recedamus à proprietate vocabuli. Iason in l. stipulatio ista. §. cum qui ita. ff. de verborum obligat. in l. si quis testamento in princ.

princ. de leg. j. Lancel. in l. fin. ff. de annu. leg.
 ¶ Intellige & secundò regulam procedere prout loquitur, scilicet quando agitur de maiori vel minori pœna: secus quando dubitaretur an pro delicto, de quo constat quis sit puniendus vel absoluentus in torū: quia potius est cōdemnandus, quàm absoluentus. Socin. qui dicit esse not. in l. quidam relegatus. columna iij. ff. de rebus dub. Iason. in l. cum quidam. colum. fi. versic. & si contra istam. ff. de liber. & posthum. Et isto modo potest saluari dictum Bart. in l. quemadmodum. C. de agri. & censu. lib. xj. vbi circa med. dicit. quod cum sit fauor reipublicæ delicta coercere, quod lex pœnalis est extendenda. refert Ias. in l. si certus annis. in principio. C. de pact. in l. si quis id quod col. ix. & in verb. v. ff. de iurisd. omnium iudic. vbi etiam Clau. colum. ij. Ias. in l. si is qui pro emptore. ff. de vfucap. col. lxxxvj. versic. vj. pro ista. Decius in consil. lxxvij. col. Roch. in capitulo quanto. colum. v. de iudic. in capitulo at si clerici. §. de adult. char. xij. eodem tit. vbi per multa ponit qualiter exorbitantia possint dici fauorabilia. Claud. in l. vt vim. colum. xxv. ff. de iustit. & iur. in l. j. ij. columna ff. de oper. noui. nuntia. in l. qui Romæ. §. ea lege vit. colum. ff. de verb. oblig. in l. ij. colum. penult. C. de in ius vocand. vbi etiam ponit quando dicatur pœna statuti esse fauorabilis, & sic extendenda. Angel in maleficiis in verbo nec non ad denuntiationem. colum. xiiij. in §. in perfonam. viij. colum. instit. de act. in §. ius autem civile. colum. xvij. instit. de iur. nat. facit Bald. per illum text. in cap. j. §. porro. quæ fuit prima causa benef. amit. dicens esse meliorem text. de iure, quod statuta pœnalia extenduntur. Anch. in capitulo canonum statuta. penult. chart. Alexand. in l. j. in princip. ff. de verb. obligat. vbi Socin. colum. iij. dicit. quod causa mediata est odium delinquentis Et immediata est vtilitas publica. Lancel. in l. cætera. §. sed & si quis. ad fi. ff. de leg. primo. Nata in clem. sepe. §. fin. colum. xxiiij. de verb. signi. Corset. sing. c. incipient. est in verb. extensio. Monfer. in c. ij. col. fin. de const. libr. vj. Et dicit Ias. in l. fratres. in fi. ij. col. C. de inoffic. testa. quod in correctoriis dummodo agatur de fauore publico secundario, licet non principaliter licita est extensio.
 ¶ Tertio limita in grauioribus delictis, quia in illis seueritatem legum subsequi oportet. l. respiciendum. ff. de pœn. Cepol. consil. xxxiiij. incip. si vnquam. col. antepen. versic. x.
 ¶ Item in dubio dicimus, quod quis censetur condemnatus

Materia pœnalis est fauorabilis.

eo modo quo euitatur infamia. Decius in l. certi conditio, vij. col. ff. si. cert. pet.

¶ Item in dubio pœna videtur temporalis, non perpetua. Decius in cap. ex literis. col. v. de constitut. vbi col. ix. dicit quòd in dubio quis præsimitur potius condemnatus ex contumacia, quàm ex delicto.

¶ Item ad pœnam euitandam in dubio contractus diceretur conditionalis. Decius consilio ij. col. iij.

¶ Item in dubio sequitur illud quòd est minimum. l. cum testamento. vbi Socin. limitat. ff. de reb. dub.

¶ Item in dubio fauemus illi qui tractat de damno euitando. l. fin. §. si verò. C. de iur. delib. Item est aliquando ita fauorabilis vna causa sicut alia: vt in causa filij, quæ est ita fauorabilis sicut causa ecclesiæ. Propterea infert Socin. in l. j. iij. colum. ff. de reb. dub. quòd sicut in legato fundi factio ecclesiæ veniunt ad iacentia postea empta: ita in legato fundi factio filio: quia sicut dispositio cap. in præsentia. de probat. locum non habet ecclesia instituta: ita non habet locum filio instituto. & quòd ita fuit iudicatum Senis. Catel. in ij. parte Memorial. in ver. amor licet. & idem Socin. in repet. l. cum auus. ff. de cõdit. & demonst. col. xx. infert, quòd dispositio l. si vnquam. C. de reuoc. do. procedit etiam in donatione facta ecclesiæ. Idem vult Alex. lib. iij. consi. xcij. super eo. col. ij. Fab. in repet. auth. nouissima. chart. xiiij. q. xiiij. Corfet. sing. lxxxvij. incip. licet donatio. est in ver. donatio. Quod tamẽ non procederet in donatione remuneratoria. Marian. in d. tract. de oblat. lib. xv. in primo casu. Imò in legitima plus fauetur filio quàm ecclesiæ gl. in l. si quis ad declinadam. C. de episc. & cler. Panor. in repet. cap. cum esses. col. vj. de testam. Signorol. consi. lxxvij. quædam mulier. in fin. Baveria. instit. de testam. in princ. in col. xxxiiij. & in §. testes autẽ. col. v. quia filius etiam si sit heres patris, illam detrahit de legatis factis ecclesiæ. Marian. in tract. de obla. lib. xv. in primo casu. Doct. in l. j. §. ad municipium. ff. ad leg. Falcid. Felin. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. col. xxxvj. vers. vbi lex. de constit. Scrutinium charta xxiiij. Iaf. in l. si fundum sub condit. §. Stichum. col. ij. de leg. j. Bar. consi. xxxij. Maxius. Barb. j. volum. consi. xiiij. clementissim. col. vij. xxxij. scribitur. colum. j. xxix. illud col. ij. xxxiiij. clementissim. col. j.

¶ Item limita dictam gl. l. si quis ad declinadam. non procedere in legato factio pro exoneranda conscientia testatoris.

Barb

Barb. libro ij. consilio v. prælclare. col. xj.

¶ Item limita vt procedat quantum sit pro legitima debita filio: quantum verò ad residuum vltra legitimam bene plus fauetur ecclesiæ quàm filio. Barb. Fabian. Marian. & Socin. & alij in locis prædictis. Decius in cap. in præsentia. col. xxxvij. vers. & circa itam, de probat. Iaf. in l. j. ii. lect. col. v. C. de sacrosanct. eccles. in l. licet. iiii. not. C. de pact. in l. tale pactum. §. si col. iij. ~~Item an in testamento sit locus ad substit. in l. si car. legetur. not. ad eundem col. fin. de leg. 2. l. heres ad d. fi. nimal. in l. pactum quod dotali. col. ii. C. de pact. Et propterea inferunt Alex. in d. consi. & Socin. in d. l. cum auus. col. xx. quòd si est substituta ecclesia non habet locum dispositio l. cum auus. cum simil. Idẽ vult Hercul. in disput. incip. Perusinus. col. pen. Paul. de monte Picho. in repet. §. Titia. q. xiiij. Cornel. lib. i. consi. cclxxvi. viso. Et sic vna causa est fauorabilior altera. Item pro causa fauorabili in dubio iudicabimus contra reum, licet alias diceremus quòd in dubio pro reo. Iaf. in l. de die. ad fin. princ. ff. qui satisf. cog. Decius in rubr. de probat. col. liii. vers. vi. limita. & consi. cix. col. fin.~~

¶ Item quia potius pro mulieribus religiosis quàm pro religiosis masculis. Præpos. in cap. verum. col. iiii. de cond. app. Decius in cap. in præsentia. col. x. de probat.

¶ Item plus fauetur matronis quàm mulieris. Iaf. in d. l. Manfer. in repet. l. si constante. col. lii. ff. sol. matr.

¶ Item in materia feudali plus fauemus filio. Præpos. in cap. i. col. iiii. de eo qui sibi vel hæred. suis masc.

¶ Itẽ plus fauemus libertati, quàm pupillo, vel reipub. l. illud sciendum. la. ii. de app. imò plus quàm piæ causæ. l. Papinian. §. quarta autẽ. vbi Fulg. iii. not. ff. de inoffic. testam. Iaf. in l. si cui legeretur. §. hoc autem. col. fin. in l. si fundum sub conditione. §. Stichum. col. ii. ff. de leg. i.

¶ Item in dubio plus fauemus ecclesiæ Rom. quàm aliis ecclesiis. Card. Alexan. in cap. omnes. xxii. distin.

¶ Item plus fauemus animæ, quàm cunctis aliis rebus. c. præcipimus. xii. q. ii. cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiss. sancimus. C. de sacrosanct. cum sim.

¶ Viso qualiter debeat se continere iudex in iudicando, supra perest videre qualiter debet se cõtinere in exequendo. Sed quia duo magna luminaria, scilicet dom. Alexan. & Felin. cumulatissimè commentarunt illos titulos extrà & ff. de re iud. ad com-

rum

rum dicta recurri potest.

49
Qualiter
obediendū
reſcripto.

¶ Qualiter autem debeat se continere in exequendo reſcripta principis. dicendum est quod si iusta sunt, illis parendū est: si iniusta, debet iudex superſedere & reſcribere principi. & expeſtare ſecundam iuſſionem §. fin. in auth. de iud. c. i. in auth. vt nulli iudicium. §. & hoc verò iubemus. Iaſ. & Parpal. in l. nec damnosa. C. de precib. imper. off. Decius conſi. cxxxvij. col. ij.

Præſumuntur enim talia reſcripta per importunitatem obſenta, quando lædunt tertium, vt per eos. & Riminal. in l. cauſas. col. j. C. de tranſact. Alexand. lib. j. conſi. xxxvij. incip. in cauſa mota per Ang. col. ij. verſi. & ita repetitū. ij. volum. conſi. cxxxvij. Imò tales malignoſe impetrantes puniuntur. Bald. in trib. de reſcrip. col. ij. verſi. quæro nunquid debeat. Guido Papæ lib. iij. col. cxcv. incip. in cauſa. col. ij. Etenim princeps contentatur ſi reſcriptum quod videtur iniuſtum continere, non mandatur executioni per inferiorem: & ei nullam iniuriam faciunt, ſi eum bouum & æquum reputamus. Barbat. inter cõſilia Alex. lib. iij. conſi. cxliij. Riminal. in d. l. cauſas. Marſco- tus in repet. c. j. col. liij. de cõſtit. lib. vj. verſi. amplia. ad eò poſt Cepol. caute. ij. in fin. ij. col. ij.

facit Papa Pius epiftoſa xix. Bal. lib. ij. conſi. xliij. d. Bailardinus. Ioan. Montolon. in Promptuario Iuris. in verſi. Ozias. ante fin. nam quando imperator facit contra ius, dicitur vnum pecus. Lau. in cap. ſi facta. ſi de feud. fuer. controuert. inter dom. & agnat. & propter peccatum citius moretur. dixi inter feudalia Bruni conſi. xij. in ſu. primæ orationis. binc dicit Socin. cõſi. clxv. col. viij. in fin. quod mors regū eſt frequens. facit Ioan. Andr. in cap. j. col. ij. de priuileg. lib. vj. qui ſubtingit quod ſi eſſet contra publicam vtilitatem, deberet reſcriptū auferri de manibus exhibentis. Card. conſi. cxliij. incip. punctus quæſtionis. col. penul. dicens quod ſaltem cogitur impetrans cum literis redire ad principem. licet quidã officiales qui conſueuerunt ſeruire domino per ſas & neſas. Felin. in cap. in literis. col. ij. de teſtib. pulchre Vdalr. l. ij. ff. de orig. iur. col. xij. & ſeq. Bald. in cap. quanto. de tranſlat. epif. & qui forte ſunt hi de quibus loquitur Sidonius lib. v. epiftoſa vij. incip. indagamus. qui faciunt vt Pilatus, qui ob timorem CHRISTVM

iniuſte damnauit, & ſtulti præponentes amorem principū diligentium obediētiore nō aduertunt quod obediendo peccent. Lancel. Polit. in tract. de offic. aduoc. in rubr. de ſeruili timore. text. & ibi Ang. in §. fin. in authen. de iudic. Afflictus decif. cccxcj. col. penul. in ſimilit. Iacobi. in inuett. in verſi. & promiferunt debita ſeruitia. col. iij. q. j. An vaſallus debeat iuuare dominum in bello iuſto, & deberet dicere, da veniam & Imperator, tu carcerem, ille geliennam minatur. cap. qui reſiſtit. xj. q. iij. Cyprinus Benetus in tract. de auctoritate Romanæ eccleſiæ. chart. viij. & Plus obediendum Deo, quàm hominibus, Actuum v. Hadr. Papa noſter quod lib. ij. litera g. eſt chart. xix. col. j. Pet. Bertrandi in tract. de orig. iuris. q. ij. Et videtur rationabile, quia principes aliquando iubent in iracundia, quæ quantum noceat principi, ponit Guil. de Montefer. in conſilio pragmaticæ Sanctionis. v. parte. eſt chart. lxv. frater Lud. de Veritate contritionis. in tract. de ira. cap. iij. quod ira tollit miſericordiam & compaſſionē, & alia pulchra. & frater Iſidorus de regum. princ. lib. iij. cap. x. Iodocus in tract. de nobilitate. c. xij. char. ij. allegadō verſus Senecæ. & cap. xliij. vbi latius. hinc dicimus quod ſi Dominus iratus expellat famulum qui debebat ſeruire per annum, non intelligitur famulus liberatus. Benedict. de Plumbino in l. ſtatui iberos. §. ſi ita ſit qui eſt §. fin. ff. de ſtatulib. dixi §. de ira mulierum, vel in aduertēter aliqua concedunt, poſtea dolēt eſſe executi: vt dicitur de Theodoſio imperatore in cap. apud Theſſalonicam. xj. q. iij. qui propter ea facit. l. ſi vindicari. C. de pœ. ad quã Cepola cautel. ij. col. ij. Feiya. in cap. purgantium. col. fin. de re iudic. Iaſ. in l. ij. lect. col. iij. C. de ſum. Trin. in l. puniri. in ſi. C. ſi contra ius vel vtil. publicæ. in l. debitoribus. col. fin. ff. de re iud. vbi enumerat vij. cauſas in quibus ſuperſederetur ab executione ſententiæ. Paris de Syndicatu. chart. v. de exceſ. conſiliatorum. & chart. lxxxix. c. mandauit. & chart. lxx. eſt in verſi. reſiſtentia. col. ij. Iodocus in tract. de nobilitate. cap. xliij. Marti. de Laude in tract. de conſiliariis princ. q. vj. incip. conſiliarij. maximè Igneus in repet. l. donationes. col. v. & in diſput. ſeq. incip. cum me legente. col. xlviij. vbi reſpondet ad quædam dicta Cy. Honoratus in Arbo re bellorum. lingua Gallica cõpoſito. chart. vltim. de quo meminuit curia. Delphinatus. q. c. xliij. in facto guerrarum. circa ſi. facit Guil. de Montefer. in commento Pragmaticæ Sanctionis. v. parte. chart. lxxv. Bene faciunt quæ moraliter dicit Pon-

Princeps dicit iuſſum ſuum ſiſſe executum.

tanus in tract. de obedientia. lib. iiii. in rubr. † an parendum sit decreto quod iniustum videtur, vbi refert plures principes antiquos & Moder. in iracundia quosdam iussisse interfici, quos postea desiderauerunt. latè Decius in c. si quando. ij. not. post Felin. de rescrip. vbi dicit quòd saltem debet rescribi principi & expectari secunda iussio. Riminal. vbi §. & dicit esse tutius Igneus d. col. xlvij. & Parpal in d. l. non dānosa. Paris in tract. de Sindic. chart. xij. vers. si per statutu. & chart. lvij. col. ij. vbi officialis non debet & chart. lxxix. in fin. col. ij. quæ si emanauerit adhuc non debet obedire, vt latè inuehit Fortun. in repet. l. Gallus. §. & quid si tantum num. 23. ff. de lib. 2. posth. facit Corfet. in teperor. ad abbatem in vers. absolutio. col. ij. maxime vbi agitur de vita hominis. Aristotem quem allegat Afflictus d. decif. cccxj. vbi vult quòd licet aliquando ex causa tolleretur factum iniustum principis, nunquam tamen vbi agitur de vita hominis. facit d. cap. qui resistit. & potius debet resistere officio, si vult esse tutus in conscientia, quam parere. Felin. in cap. consanguinei. de re iudic. in cap. veniens. col. fin. de sumon. vbi loquitur de rectore collegij & ita tenet glos. Pragmatica. §. chart. xxvij. col. j. reprehendendo Cy. † melius est enim pro veritate pati supplicium, quam pro adulatione beneficium. cap. nemo peritorum. xj. q. ij. potius pati omnia mala. quam malo consentire. xxxij. q. v. ita Hadr. Papa noster in quodlibet. ij. est chart. xx. col. ij. pulchre Afflictus constitutione, inquisitionis. §. etiam dura. in fin. Luc. de Penna in l. quotiens. C. de naustra. lib. xj. col. iij. vel inter religionē, vt frater Io. de Capistr. quem refert Hippol. in l. de minore. col. iij. ff. de quest. Afflictus in constitutione patrenorum. col. iij. Barbat. in cap. j. col. iij. de iura. §. cal. † quia hodie quandoque principes plus mouentur voluntate, quam ratione. Ias. in l. sitestamētū. col. j. C. de testam. ideo si principibus seculi plus liceat quam par est, plus valent quam liceat. Steph. Malereti in tract. de elect. chart. xliij. in fi. col. iij. vbi chart. lxxv. col. iij. quòd à Deo non capiunt potestatem petitioni. §. candi. Quandoq; & secundo † princeps ita inuerecunda petitionum inhiatione restringitur, vt etiam non concedenda tribuat. l. j. C. de petitionib. bon. sublat. lib. x. cum sim. vt Dec. post Felin. in cap. quæ in ecclesiariū. col. antepen. de consti. Hippol. not. vj. incip. in princ. Barbat. lib. ij. consi. xxiiij. clemensissimi. col. iij. Aret. consi. xv. reuerendissime. col. ij. versicul. præterea quando. Fulg. consi. xx. pro pleniori. vers. superest tertius. & consil.

consil. lxx. de mina Caterina. col. ij. vers. iij. quia rescriptum. Io. Lup. de donat. inter vir. & vx. char. xlix. vers. tertius casus. Quādoq; & tertio † princeps per curiales & magnates in curia infestat: & alia rescripta etiam præsumuntur impetrata per impunitatem. l. j. C. de fun. limitroph. l. x. & dicit ibi And. de Barulo, quæ sequitur Bar. & Iac. Rebus. quòd est ipso iure nullum, quādo infert alicui præiudicium. Lancel. in l. si. mihi & tibi. in §. in legatis. col. iij. vers. ij. not. de leg. j. Fulgo. d. con. xx. Et allegat illud Lucan. Nulla fides pietasq; viris qui castra sequuntur. & Corl. sing. cclxxxv. rescriptum. Ioan. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. chart. xlix. Quandoq; & quarto † præ nimia lætitia, quo casu quod faciūt nihil valet. tanquam sint extra mentem arg. c. vnusquisq; iuncta gl. xxij. q. iij. tex. cū glo. bene intellecta. insit. de liberti. §. serui verò. in vers. balneum. gl. in proce. regularum Cancellariæ. Io. de Selua in irac. de benefic. j. parte q. ij. col. x. vers. j. beneficium est. chart. v. ~~_____~~

~~_____~~ & Io. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. chart. xliij. col. iij. dicit quòd donatio per Regem facta tēpore guerræ, vel in principio acquisitionis status & regni, non valet. Est enim lætitia consilio inimica, vt Petrarca epist. liij. ancipiti. & dicebat Cato senior, quòd secundæ res lætitiā transuersum trudere solent à verò consulendo & intelligendo. V. dalt. in l. ij. ff. de orig. iur. col. ij. §. Quādoque & quinto † ad requisitionem mulierū ~~_____~~

~~_____~~ ideo tunc succedit quod in simili dicit. Felin. in c. si quādo. col. viij. vers. vbi verò. col. ij. de rescript. dum loquitur de regē Franciz. Bald. in c. j. col. fi. de consti. vbi refert Imperatorem dicentem quandam mulierem, cuius amplexus dicebat illicitos. Imperatori dixisse: Domine, si libet, scilicet facere quid vis de plenitudine potestatis. Et merito Bald. adducit, quòd est dictum mulieris impudicæ. prout in simili de Virgin. dicit Cæpol. in tract. de imper. mil. delig. char. xij. est in c. pro imperatore verò gentili. col. vij. vbi dicit quòd merito Virgil. induxit illud, Dolus an virtus, quis in hoste requirat esse dictum pueri, non autem viri grauisimi. † Quia plenitudo potestatis non exten ditur ad aliquid iniquum. Curtus consil. lxxij. col. xxx. in fi. Fulg. in d. consil. lxx. col. penul. Barba. lib. ij. dicto consil. xxiiij. Pleniēdo potestatis.

col.iiij. Card. cōsil. cxlij. incip. pūctus. col. ij. Barb. in c. quanto, de iureiur. dicēs sigendū cordi in c. cū omnes in prin. decō-
 fit. Moder. in l. rescripta. C. de precibus. imper. off. Nec debet
 exerceri nisi cum magna causa. Ias. in l. Barbarius. col. vij. ff. de
 offic. p̄tor. Inn. vbi Panor. ad fin. in c. innovuit. in c. illa quo-
 tidiana. ij. not. de elect. aliās diceretur vti plenitudine tēpesta-
 tis. Io. de Selua. in tract. de beneficio. j. q. ij. partis. col. vj. & tri-
 bus seq. Socin. lib. iij. cōf. cxx. memini. col. pen. Alberic. in Di-
 ctionario. in vers. argumentū. col. vj. Perus. in rub. de testa. lib. vj.
 col. fin. vbi loquitur in Papa qui habet maiorē potestātē in
 subditos, quā imperator. secundum Præpos. in rub. de appe.
 col. vj. vers. sed diceret quispiā. posui inter feudalia Bruni, cōf.
 xij. col. xxvj. & disp̄tatio sine causā dicitur dissipatio. Archid.
 in c. cōsequens. xj. dist. Io. And. in c. de multa. col. v. de p̄zbē.
 38 Roch. in c. si. de cōsuet. char. x. col. j. ver. Extra istā. † Et nō de-
 betur tēti plenitudo potestatis, nisi p̄missa clauē discretio-
 nis. ~~Inno. in d. c. quanto de iureiur. de raro. Bal. in l. p̄. c. de
 aure. C. de cad. tol. in l. ij. C. de cōtractatione. c. de cōtractatione. c. de
 cium subditorū. Per. de Raven. in alphabeto Iuris. vers. privile-
 giū. col. ij. aliās peccat mortaliter. Paul. de Cast. consil. xxvj. in-
 cip. super primo videtur dicendū. est in ij. vol. cōsil. xxxiiij. Pa-
 ris de Syndicatu. iij. char. de excessibus. col. ij. in fin. & propter
 peccatū princeps quādoq; perdit dominiū. c. si de rebus. xxiij.
 q. j. & citus moritur. c. episcopi. xj. q. iij. potest ad p̄dicta vi-
 denti. Socin. cōf. cxliij. incip. visa bulla. & ex pluribus aliis etiā
 causis. ~~quod cogitur p̄mo per ad comp̄cendū postu-
 lantibus. debet quæ vix enumerari possent. sed causis
 bitē cum istis impetrationibus opprimentes tertiu à p̄sibz
 quas dicit se pro episcopo suo effudisse Francisc. Vuillonius in
 suo testamento lingua Gallica cōposito. nā cū vox oppresso-
 rum clamaret ad cælū. visi sunt plures annuum nō superuixisse.
 † Et hæc pro nunc sufficient. & omisissis quæ dicit Andr. Bar-
 bar. in fin. rubr. C. qui admit. si quid boni est. laudetur Deus. si
 mali. compatiatur benignus lector. & dignetur corrigere. sen-
 sūmq; verbis p̄ferre. Cupiebā enim prodesse. & nemini dis-
 placere. quod est valde difficile loquēti de moribus. quin salū
 seruare deberet illud Horat. quod refert Persius satyra j. vbi
 Britannicus commentator. Omne valet vitū ridenti Flaccus
 amico &c. & quod feci quoad potui. veritas enim. quia corri-
 git odium parit. Matth. Bosius epist. vij. col. j. pro celsiq; ceteri
 faciūq;~~~~

faciliq; compendio. vt se dicit fecisse Gellius in vlti. c. Noctiū
 Atticū. & potius per modū cuiusdā re p̄torij. vt se facere
 dicit Nellus in tract. bannitorum. col. j. licet aliter Præpos. in
 proce. secudo ad si sed ibi erat in lectura licet tacita. hic quisq;
 ex inspectioe facile percipiat nō me ex repertorius collegis-
 se. sed longo discursu variorum operum: quia de his copiosius
 disserui de quibus nulla mentio in aliquibus repertoris habet-
 tur. nullius autoritatē spreui. modernam vel antiquam. post-
 quam omnes scripturæ de quarum improbatione non constat
 possunt allegari. Io Bagnioni in tract. de potestate dominorū.
 imō & hæreticorum in his quibus non errarunt. Ba. in c. si. de
 sum. Trin. vbi de origine. facit Luc. de Pēna in epistola ante le-
 cturā triū librorū C. de Isern. in prologo feudorū. q. vj. col. si.
 facit frater Syuect. cōtra Luth. char. lxxvj. dū loquitur de Ioā.
 Taulero. facit Barb. in c. cum omnes. col. xij. de cōsti. vbi dicit
 qd licet in causis allegare Philosophos & sacram Scripturā. late
 Bal. in l. j. col. vj. ff. si cer. per. Felin. in c. ex parte. el. j. de rescript.
 char. pea. in c. qualiter & quādo. el. ij. de accus. Bertach. in trac.
 de episcopo. j. parte lib. ij. q. xlvij. est chart. xij. facit illud Ouid.
 quod supra retuli loquēdo de exēplis in iij. ratione. qd est vti-
 le nubere. fas est & ab hoste doceri Et quæ 3 dixi respondēdo
 ad vj. de fatuitate. qd etiam dicta fatuorum. imō & ab anniculo
 paratus est August. edoceri. Bertach. vbi 3 pulchrē Symphoria-
 nus in libello Medicinali. char. ix. allegādo Augu. de Christia-
 na religione dicere. qd ab Ethnicis ea quæ ad doctrinā faciunt
 Christianā esse surripēda. tanquam ab iniustus possessoribus.
 Et dicit Hug. hb. iij. Didascalicon. qd sapientior omnibus eris.
 si ab omnibus discere volueris. & allegat Chrysippū: Quod tu
 nō nosti. fortassis nouit a seculis. facit quod dixi 3. de iuuenibus
 doctorib. & de laudib' Homerij. & qd allegerat à Iurecōsultis.
 Codrus serm. j. late & in illo opere. chart. xxix. lxx. lxxvj. &
 septē vrbes certant de eius ortu. i. tibi. & Iaco. Bonon. in anno-
 tationibus variorum. chart. cxvij. ad epistolas Plinij. & in eo
 bene verificatū est illud quōd cæcorum sunt perfectiora phan-
 tasmata Læcel. in l. carcus. ff. de iudi. & ad illud Hier. quōd fue-
 rit vapulatus. quia legeret Ciceronē. vide Carmelitanū in apo-
 logia ante Parthenices Marianas incip. quomā. char. pen. Imō
 qd fuerit somnū. non veritas. testatur ipse Hieron. quem refert
 Poltia. centuria. j. c. j. col. ij. Quinimo & Vetus testamentū al-
 legari sep. us. quia licet omnis obligatio dispositione veteris

legis inducta, morte Christi sit extincta. Hadr. Papa noster in Quodlibet q. v. col. v & multa permittuntur in veteri testamento, quorum exemplis hodie vti non licet. xi. j. q. ij. c. quod aucto-ribus suis Ioseph multa; cederebantur, quae nunc prohibentur. c. nos si incompetenter. ij. q. vij. col. ij. §. his ira. & patet in capitulo quod ponit Praepos. in rub. de ipsa de vortu ad fin. quod hodie etiam pro habenda prole, quam quis non potest habere ab vxore, non est licitum tenere concubinam. I. cum multa sunt de opera quae admirari magis conuenit, quam imitari. Papa Pius epist. v. col. vij. & d. c. nos si incompetenter. §. his ita. Mart. Laud. in tract. de primogenitura. col. penul. Hostie. in summa de decore pugna. in duello. §. an sit offerendum tamen si quis negatiua. storias Veteris testamenti. pertinaciter est haereticus. Afflictus constitutione, inconstitutum. col. vij. in ix. q. vbi an liceat tenere libros haereticorum. Et vetus testamentum & Iudaeis & Christianis & Saracenis commune est. Papa Pius epist. vij. in operis est charta lxvj. vbi subiungit quod vana est argumentatio super diuinae legis veritate, & testimonio. allegauit etiam philosophos, & poetas, & historicos, & medicos; quoniam veritas quoque dicatur, a Spiritu sancto est. Zacha. in sermone contra Pil. in principio. varietas huiusmodi omni operi plurimum ornatus & gratia solet asserre, secundum Iodocum in tractatu de nobilitate, in sua peroratione, quam posuit in fine operis chart. pen. & vbi varietas ciborum inducit appetitum, ita varietas allegationum excitat appetitum videndi. facit Bagnionus in tractatu de potestate dominorum in j. membro ij. ratione. quia multiplici lectori melius est satisfactum ex aliqua allegatione suae professionis. Et etiam quia forte horum scripturae diutius duratura quam Legistarum, cum propter multitudine scriptorum necesse sit iura reformare. secundum Petrum labe- bi de statu Curiae Romanae, quem refert Formanum Canece- riae. char. l. & seq. Et inter Iuristas nouissimos libentius allegant non pro autoritate: quia fons, non rivulus. esset adducendum ieiunium. el. ij. lxxvj. dist. Augustinus in Scrutinio consilii. char. xlix. sed hoc feci studio breuitatis: quia per hos riuos fontes possumus inuenire de facili, qui ad eos nos ducant. et moderniores antiquos referunt. & ita fieri docet Felinus in cap. Rodulfus. col. xiiij. versicu. ortus autem. de rescript. ab- ctus in decis. Neapol. quaestio. c. incipit. in caula. Pet. Franc. de Ripa in tract. de peste, char. lxxij. num. xxij. vbi prope-
damus

damnat consuetudinem taxandi salarium allegationum per numerum chartarum. nullius nomen subitici, quia vt Aeneas Syluanus in tracta. de educatione liberorum in rubr. qui orato- res legi debet. post Plinium nullus liber est tam malus, ex quo non possit aliquid utilitatis excerpri. Et quamuis liceat de li-bris antiquis elicere & in suos transportare. glo. iij. in authen. de mand. princ. & quae dixi supra. chart. j. facit Luc. de Penna in proemio trium librorum. C. Ros. post suum tractatum libel- lorum. in proemio suarum quaestionum Sabbatarum. Anto- nius Zaxi. in florida corona medicinae. cap. ij. d. Sapia in ora- tione funebri. Ias. charta ij. Imò magnarum virium est aufer- re clauam de manu Herculis: vt respondebat Vergilius, quem refert frater Ludouicus Vivaldus in tract. de Veritate contrit. dum loquitur de inuidia. vbi per plura capitula sequentia ibi proxime. Et si aliqua cogitamus quae scripta & cogitata sunt, non minus nobis debetur, quam his qui prius cogitauerunt. in- telligendum semper est, dum tamen furtum non committa- mus. nec credendum eos modernos fures qui diuitias ingenij sui satis fruuntur. Fortun in li. iuris gentium. §. praetor ait. col. x. ff. de pact. licet quidam dedignentur modernos allegare. vt inuehit Barbat. contra dedignates allegare Panorm. in capit. in praesentia. colum. lxxx. de probationibus. in capit. significa- sti. columna finali. de foro competenti. Alij dedignantur refer- re aliquos, contra quos Igneus in disputatione an rex Fran- ciae recognoscat Imperatorem. colum. ij. benignum tamen & plenum ingenui pudoris est, fateri per quos profeceris, secun- dum Plinium, quem refert Cardin. Alexander in fin. commen- ti ad iij. Decretal. Ias. in fine commenti instituit. de actio. Bar- bat. in fine proem. de constitut. in cap. nonnulli. §. sunt & alij. columna v. de rescript. regula Cancel. xxvij. in commento. in annotatis variis. Baptista Pius in posterioribus. capit. xxj. facit Curtius Senior consilio lxx. super praemissa, dicens quod secus facientes possunt dici fures alienae laudis. l. hereditatum. §. fin. ff. ad l. Falcid. Ias. de iure emphiteutico. col. clix. Sandol. in repetit. l. quod te. ff. si certum per. col. xxv. Parpal. in princip. prelud. feud. Lucas de Penna in l. j. C. de stud. liber. lib. xj. col. viij. vbi allegat Vitruuium. Barbat. in rubri. C. qui admitt. col. vj. Alber. in proem. C. incipien. quoniam. col. ij. & contra tales etiam inuehit Lancel. in l. licet. in fin. ff. de iudic. Felin. in cap. ex parte. in vers. periurus. ad fin. est col. iij. de rescript. Opizo.

in repet. §. diui. col. lxxj. & xliiij. vbi taxat de hoc Alexandrum col. lxxxiij. ij. fallen. Et ibidem de hoc eū damnat postea Monferr. columna xvij. versic. demum. Bart. meritò ergo. Lancel. Politus in tractatu Substit. in materia exemplaris. columna quarta. exclamant quòd homines quandoque in aliis reprehendis sunt adeò incircūspecti quòd in illud vitium in reprehendo incidunt: cuius alterum arguunt, vt quidā qui composit tractatum contra superbiam & vanam gloriam, & ipse semper inter scriben. illum suum tractatum adeò extollebat quòd se gloriosissimum demonstrabat. videtur Plato de Dione. quòd factum fastu calcaret. taxant enim alios de furto, ipsi qui nedum fures, sed trifures existunt. secundum Codrum. At non sic fecit Hostien. in summa de reitibus. §. quis possit esse testis, columna penultima. dum dicit, quod nescit si scriptor errauerit etiam de tali furto. Baldus taxat Bartol. in l. precibus. columna antepenultima. C. de impub. Et in l. si donatione. columna secunda. C. de collationib. quod ibidem sibi attribuit quædam dicta Nicol. de Matarel. eum etiam taxat Barbat. in cap. licet. columna quinta de foro comperenti. dicens quòd Bart. sibi appropriauit vnā distinctionem Pauli de Leaza. & Ioannes Petrucci idem facit de motiuis. Imol. secundum Barbatiam in Ioannina. columna cix. vbi columna cxij. dicit, quòd multi hac ætate miseri ascribunt sibi dicta. Et ambo Raphaelles idem de opin. dom. Christophori de Castell. subtilitatum principis eorum præceptoris, cuius nouas opin. semper sibi impudenter ascribunt. secundum Iason. in l. prima. columna liiij. ff. de pact. idem fecit. Ias. de dictis. Cornei. vt dedit. Lancel. in l. prima. C. de secund. tab. & de Salic. d. Alexand. vt idem Lancel. in l. si quis duobus. C. de impub. & Ioan. And. in addi. Spec. de consiliis Oldr. vt Ias. sæpe legendo dicebat. & patet ex locis glomeratis in fi. consiliorum Oldr. & dicit Brunus in tractatu de augmento. charta. xxij. colum. ij. quòd illorum consiliorum solebat Ioan. Andræas esse fur. & fecit idem practicus Pap. de practica Petri Iacob. secundū Capol. de serui. vrb. cap. l. de furno. & Alber. d. Signorol. in rub. ff. de vrb. oblig. columna prima. prout & Raynexus. vt in consiliis Signor. consi. lxxvij. quædam. columna liij. in princ. & Io. Igneus allegando pulchrum text. in disput. sua. An rex Francie recognoscat Imperatorem. col. ij. & contra queritur Ang. de Arer. instit. de exhered. lib. in fi. prin. qui quidem sibi appro-

priauit

priauit quosdam casus, quos sibi cumlauerat. Et etiam Felin. in c. j. de treug. & pac. col. vj. de vna apostilla sua quam alius sibi appropriauit. nimirum si doleant de tali furto, vt Virgilius dum fecit, Sic vos non vobis. Dicerentur enim nati quarta Luna, hi qui exemplo Herculis aliis tantummodo laborant. Politianus centur. j. in c. viij. licet ipse non curet in fi. primæ centuriz, & facere vt candela quæ se consumit pro illuminando alios. c. fin. xv. q. si vbi ille piger Neapolitanus nolebat operari, dicēs quòd nobilis suus sibi postea pecuniam extorquebat, à nobili postea baro, à barone rex, & quòd rex ipse operaretur si vellet. alteri tamen prodesse cogeris si tibi vis viuere. Bald. in l. liberti libertæ que colum. iij. C. de oper. liber. Et licet Ias. legendo sæpe diceret talia furta non mereri furcam. pro quo Luc. de Penna vbi supra. & Græci magni fures fuerunt, vt Eusebius in Evangelica præpa. lib. x. c. j. sunt tamen irridendi. Politianus in Lamia. col. j. Feli. in c. postulasti. col. ix. de rescript. vbi irridet Barbat. quia multiplicata impressura omnia eius furta detegit, & ideo nullo modo committenda, vt patet ex practictis. Quinimo nedum alia dicta furari prohibemur, sed & eorum longa recitatione vt vituperosum semper fuit de tempore antiquorum: vt Cyn. & Ioan. Fab. statim allegãdi, quanto magis in tanta librorum vbertate, quam vt dicit cauda addita gloss. in verb. tribus annis in l. ij. C. de vete. iur. enuel. Feli. in d. c. postulasti impressura nobis præbuit. & de recitatione vide quomodo Cy. in l. iudices in princ. C. de iud. irrideat Specul. quòd referat tractatum Ioann. Fasoli de pis. de verbo ad verbum, more corniculæ ad consilium accedentis. facit quòd dixi supra charta j. & Barbat. & cap. quæretij. j. not. de offic. de leg. nec debemus transplantare de charta in papyrus. Ias. in l. non dubium. in fin. vj. col. C. de leg. Panor. in c. relatã. de cler. non resi. Feli. in cap. et si cōquestus. de simo. colum. fin. Igneus. in auth. ex causa. C. de libe. præter. col. lxxvij. Afflictus in constitutione, si quis in posterum, in fi. post Io. Fab. in §. adeò. in stit. loca. ad fin. qui dicit quòd dicuntur lauare sinapum: id est mutare de vna scutella in aliam. Monfer. in repet. §. diui. col. li. xij. nisi fieret cum aliquo additamēto. Bon. in tractatu de nobilitate. iij. par. num. clix. possunt enim vocari pedarij senatores: id est qui sententiam in senatu non dicerent, sed in aliam sententiam pedibus irent. Gellius hb. liij. c. xvij. nō pauci. hinc Barb. in c. si diligenti. col. iij. de foro compet. dicit q̄ non en-

rat referre alios: quia habito vno videntur haberi omnes, quia nihil noui afferunt. hinc Bald. in l. j. ad fin. C. de sacrosan. dicit quòd non intendit esse transcriptor, sed aut inuentor, aut de-clarator, vel nisi in legibus dubiis: quia non debet pudere tuum repetere. Igneus in d. auth. ex causa. col. ix. facit Gellius li. bro ix. c. ix. quando. & sic vides quomodo vnus doctor alium mordet, vt etiam in l. Gallus. ff. de libe. & posth. per discursum. & frater Ludouicus Viualdus de Veritate contritionis, dum agit de inuidia, vt Polydorus Prouerb. cclxviij. & Erasmus in parte j. Prouerb. dcccxcviij. suspensio a iob eligenda. in au-notationibus variis. chart. xxix. Ang. Polit. centur. prima. c. xc. post medium & in chart. cv. Baptista Pius c. incip. August. Luc de Penna in epistola ante commentum suum trium librorum C. & Celsus irridebat sententiam Labeonis in l. sed an vltio. §. j. ff. de neg. gest. postea Labeo irridebat consultationem Celsi. l. Domitius Labeo. ff. de testam. ad quam Fortun. in l. Gallus. §. idem credendum. col. iij. ff. de libe. & posth. vbi Galiaura in primis verbis illius l. in princ. Baueria in §. sed hæc. col. penult. insit. de testam. Et plures valentes scriptores qui habuerunt detractores, refert Rom. & inuehit singul. dclxxj. incipi. quid aliud. & de Grammaticis & Philosophis quomodo vnus alium mordeat. Lancel. Paxius in proœm. Quintil. de literatura non vulgari. vbi in fin. excusat eos per illud Columella: de re rusti- ca, quòd nulla est ars quæ singulari consummata sit ingenio: & sufficit aliis viam parare veritatis inuestigandæ. Albet in proœm. C. incip. quoniam. colum. ij. & secundum Quintilianum, rerû cognitio quotidie crescit. facit Bald. in c. post trans- lationem. j. not. de renunt.

¶ Et sic finem capit Sylua Nuptialis, in qua vt inquit Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariz. de cõstit. in vltimis verbis. nihil pro-derit emendasse librum, nisi emendatio Librariorum diligen- tia conseruetur: quia impressores sæpe deprauant, vt videmus quotidie. & de deprauatione lect. Alexand. dolet Ias in l. ma-ritus. col. j. C. de procur. facit Codrus sermone j. charta xx. Sa- bellicus in annotationibus Liuij. lib. xxj. est chart. penult. vide vnam epistolam post Diodorum Siculum, & Nicolæum Siphon- tinum in fin. Cornucopiæ. epistola incipien. solebam nuper. vbi colum. j. deplorat hanc corruptelam. & colum. ij. ponit re- medium quod posset adhiberi. Adde quod esset necesse quòd impressor haberet tot literas quæ possent sufficere compo-
toti-

toribus pro duobus diebus, absque eo quod oporteat eos di- componere formas iam compositas proponendo subsequen- tem: nam quando vna aliam sic statim insectatur, & stimulat, non est possibile quòd correctores adhibeant eam diligentiã, quæ esset necessaria. Item esset opus quòd transiret per manus trium vel quatuor correctorum qui essent docti & experti, vt quod vnus non aduertisset, alius suppleret: quia plus vident oculi, quàm oculus. cap. in nostra. de testib. l. hac consuliissi- ma. in fin. C. quitestam. facere possunt. cap. prudentiam. de offi. deleg. At Bibliopole conqueruntur quòd libri sunt in tam vili pretio quòd non possent hanc ferre impensam: sed bene sciunt quòd malè dicunt: quia lucrantur vltra cæteros artifices, & opri- mē, vt experientia docet: sed eorum auaritia hæc causat: ideo bonum esset vt principes quando concedunt eis priuilegia, & nemo possit imprimere vel vèdere aliquod opus præter eos, vt imponentur eis conditionem: dum tamentales codices emen- datissimos proferant: aliàs careant tali priuilegio. Bene scio quòd non fiet, sed sufficiat dixisse. Audiuī tamen quendam principem super huiusmodi speciales deputasse officiales qui habeant aduertere, & contra facientes punire: quod esset opus sanctissimum & reipubl. vtilissimum.

¶ Satisfaciendo promissis in respondendo ad nonum de infi- nitis sinistris moribus, sequuntur carmina magnifici Equitis sacri Sepulchri, Philippi Vagnoni de Monte calario, illustrissi- mi ducis Sabaudia: hospiti j. magistri Iurisconsulti & poetæ fa- mosissimi, nondum impressa.

*De conditionibus hominum
eius temporis.*

Si modò quid faciant homines fortasse requiris,
Quid quoque Vagnonus fortè Philippus agat.

~~Principibus Cæsar quod iubet, ipse facit.~~

Impius ignescit miles Mauorte rapaci:

Aulicus infidus ambitione p̄femit.

Opprimit & populos, nec Rex sua fœdera seruat.

~~_____~~
~~_____~~
Inuehit incaustum qui publica crimina taxat:
Laudat & auditor verba, nec ullus agit.
Quas coluit sectas delirus apostata damnat,
Arserat aurigam cura rebellis equi.
Blasphemat lusor, protellat crastina iudex,
Quæ reus obtulerit munera prator amat.

~~_____~~
Iurisconsultus promittit, & accipit aurum:
Orator mendax, ære poeta caret.
Scriba notat lites, inter distantia sulcus
Linquntur, vt medio rana natat e queat.
Fertile cauidicus studium, venator inane
Prosequitur, mimus pigmata, scurra iocos.
Accelerat lites actor, differre reorum est:
Augur ab incerto sydere falsa canit.
Publica res curis agitur, nata periculis,
Spe quoque piscator fallitur, arte magus.
Vana sophistarum replent præludia circos:
Si necet aut sanet physicus, æra perit.
Semper amat lites chirurgus, vulnera, rixas:
Oderunt fures lumina, vincla, cruceem.
Rustica discuriat tonfor subitarius ora,
Solus & hic domino furta sciente facit.
Furatur pauper, diues vult ditior esse:
Peierat mercum venditor æris amans.
Mercedem ex vno duplicem vult sumere pacto
Proxenetæ fugam quærit ab arce reus.
Infamis leno græcatur panibus vinctis,
Miraque licitori carminificina placet.
Segnis & assiduo sibi parcit seruulus astu,
Et meretricis fallax, ingluuiosa, procax.
Nubibus & tortis oculis fatuantur amantes,
Exurdar coniunx garrulitate virum.
Interdicta cupit diuortia sæpe maritus,
~~_____~~
Defraudat verum qui vendit aromata pondus,
Atque loco milij sæpe ministrat olus.

Officina tenet lanium carnaria, cultro
Decipit emptores, vendit & ossa simul.
Tesserulis geminat numerum si voluis ocellum,
Et premitur digito prona libella graui.
Redit in æqualem Cererem pitioria tractans,
Lixiuio si vis pinsere, sarra tument.
Pollice sub refluo cubitalis labitur vlna,
Pennus in obscuro venit & ipse loco.
Vendet & inuito tibi blandus Cæropa merces:
Cerdo, faber, lucrio tendij in arte dolos.
Et fullo & sartor, suit hic, velit ille, sed vrit:
Hic cita puncta trahens festa, profacta facit.
Vestibus agninas hyemalibus addere pelles
Pellio promittit, vellera ponit ouis.
Hic quoque dente tradit crepidas, sandalia, soccos,
Vt premat alluces solea parca tuos.
Excreat in palmis lignarius vt requiescat,
Duraque languidula tigna bipenne dolat.
Quique locant operas, tardo conuicia soli
Dicunt, conductor sole cadente dolet.
Deserit instabili ceptum mercede recepta
Pictor opus: si vis finiat, æra tene.
Rara inter crustas ponit cements redemptor,
Factaque cementis mœnia calce carent.
Vrere vis clibanum, vini fornarius obam
Fac bibat, aut panes cornua nulla ferent.
Hic tennes instat calices vt sæpe lucretur:
Sunt sigulo fragili vasa caduca luto.
Crucifas intermiserunt sarcimina muscas
Fartores, sorbenti iuscula crassa coqui.
Aurifices mixtum liquefactum dicitis aurum:
Non focus, at furtum garrula lima facit.
Ducite sulores, veloces ducite folles,
Transmutat species solus & æra Deus.
Fercula conuiuij laudat dum cursitat hoipes:
Versiculos laudat Biliapola meos.
Simia turpiculos catulos putat esse decoros,
Nec secus egregium quilibet author, opus.
Negligit authorem si quid superadditur, author,
Tertia cui medium litera iungit onus.

Sunt tamen auctores quibus est suprema potestas,
Exauthorari quos facit aura leuis.
Inter delicias gemebunda puerpera pinguet,
Et lac sub rimio neque colostrâ negat.
Et quæ conuertit vuluas, dicitur que fecundas,
Infantis nasum indicat esse patris.
Pastillos nutritrix petit, oua, virumque merumque,
Nec vetat in venerem pernicioſa malam.
Baſiat in ſomnis arſura venefica Manes:
Retia sæpe carent aucupis alitibus.
Sunt cita tutori pupillo tempora longa:
Poſtulat vt ſolem villicus, imber adest.
Subdola ruſticitas patitur violenta, ſuperbit
Nobilitas, hoſpes mitis & inde rapax.
Difficile est iuuenem ſapientem, & cernere ſanum
Decrepitum, inuidia vel caruiſſe pares.
Incolumis neſcit ſeſe ſuperſeſſe beatum:
Vt valeat, Croci traderet æger opes.
Diſcordant fratres, communio, particulones:
Et malè communi bulliat olla foco.
Pignora damnifera præſcribunt, tempora vendunt:
Lanifices pannum tuncque rotique trahunt.
Piratis miſera eſt, & ſuſpicioſa tyrannis
Vita, pater durus vel pia mater amante.
Paſcit herus ſamulos tantum durante labore:
Eſt quoque priuignis dira nouerca ſuis.
Sic vbi felis abeſt ſaliunt per ſerinia mures:
Sic domina ancillæ digrediente demo.
In ſpeculo gaudent faciem ſpectare puellæ:
Infanti querulo dulcia præbe ſilet.
Non opus eſt placeat ſibi qui laudare choream,
Te niſi cantator sæpe rogante canit.
Dic hera conſuetæ velut redimita recedas,
Es Tethys & tergo ſanna parata ſonat.
Semper habent lites vicini, iurgia glores,
Et petit inſeſto tibicen æra ſono.
Hiſtrioque alludit plebi: ſed puluiger aſſert
Mandrageram medio pharmacopola foro.
Anguibus inuoluit guttur, Gallique cerebrum
Pungit acu, & modico puluere curat auctem.

Qui iumenta locat meritoria ſeu veterina,
Dat ſucceſſorem quem malè ſeſſor alit.
Verberat inſontes hic poſt cõiucia muros:
Hic celere ſæuo calcare pungit equum.
Sæuit & in tauros ſumpto perone bubulcus:
Nec vetat in vites argolus ire capras.
Dumque ſues vaſtant ſegetem dormite ſubalci:
Sic ouium cuſtos præta ſecanda terat.
Et meſſor pueris poſt terga relinquit ariſtas:
Fœniſcæe falcem cute madente præant:
Et qui poma legunt opplent melioribus alium,
Vua replet qualos ſuper acerba tuos.
Non ſe, non alios felix cognofcit amicos:
Cogitur infelix quilibet eſſe pius.
Et ſapiens qui ſe ſapientem credidit, errat:
Dicitur inſipiens qui putat eſſe ſciens.
Proſperitate licet careat bonus, ardua teſtimt:
Sera licet veniant debita pœna mala.
Auriculas pretio mulcent ſuadente coraules:
Ardua contemnit delitioſus homo.
Victuros ſemper dum viuimus eſſe putamus:
Victurum ſtadio ſuper athleta putat.
Vxorem moriens raperet cum prole Pehares,
Si tergum Aeneæ poſſet habere Phryges,
Condat & elogium ſi vult cum teſtibus octo:
Nuper apud Samios mortua muſa iacet.
Hæres pullata gemitu ſub veſte, ſub imo
Pectore dat riſum, nœnia parua placet.
Et fidei commiſſa negat, negat æs alienumt
Et niſi ſucceſſor dictus inuincat opes.
Ducitur aſſectu teſtis qui traditur obſeſ,
Vincla ſerat, rumpeſt vel tibi calce fidem.
Euaditque vades, capitiſque pericula vitant,
Deſponſore reus, præſ quoque fiet inops.
Currite Legulei cuncti ſunt ſeſta per vrbem:
Mergite iectoris pulpita ſub paleis.
Frangite nocturnis res tardis hoſtia rixis:
Mitte pater nummos, ſcribite, mitte patèr.
Mitte pater nummos, patiunt ſcœniſcula ſcœtum,
Et creſcunt nocturnis credita codicibus.

Fœnerat Hebræus nummos damnifera, sed vsque:
 Nam sua tranſacto pignora mente facit.
 Adde, ſi fuerit argentum mandare moroſus
 Et citò quaeritis religionis iter.
 Ibitis ad bellum, vel quòd pergetis ad Indos,
 Interea cœptum continuemus opus.
 Curramusque inter laruas agalœnata læti,
 Inter delicias tympana, vina, iocos.
 Quiſque choris, epulis, ludis, & amonbus inſtet,
 Ille vorat numerum, pſalteria luua ſuum.
 Per fora, per choreas, per templa, per arua, per hortos.
 Hanc ſequor arte fidem, lumine, mente, pede.
 Diſc: puli ferulam fugiunt: ludique magiſter
 Sœuit in ignaros deſiciente ſtipe.
 Ipſe ego quecquid agam, vel qualia carmina ſcribam,
 Luna meos actus format & vna modos.

Quid ergo agendum, alter ſic dixit.

Quiſquis amas mundi fallacia dona caduci,
 Inſpicias cur ſis natus in oibe miſer.
 Reſpice quàmque breuis mundi ſit gloria: nōne
 Quotidie vite pars fugit vna tua?
 Viue memòr lethi: iuuenes libitina ſenèſque
 Obruit, & ſolè parcit auara Deo.
 Cur igitur tantùm te ſœtor detinet huius
 Fallacis mundi, nec ſua ſceptra fugis?
 Eia age rumpe moras, mundi ſœtore relicto,
 Fac ſubeas gratum religionis onus.

¶ Ioan. Neuiſanus Legum doct. ciuis Aſtenſis. Ad laudē Dei
 & ſub correptione cuiuslibet melius ſentientis.

LIBRORVM SEX SYLVARVM
 NUPITALIS
 FINIS.

LVGDVNĪ,
 Excudebat Joannes
 Marcorellius,

1572.

